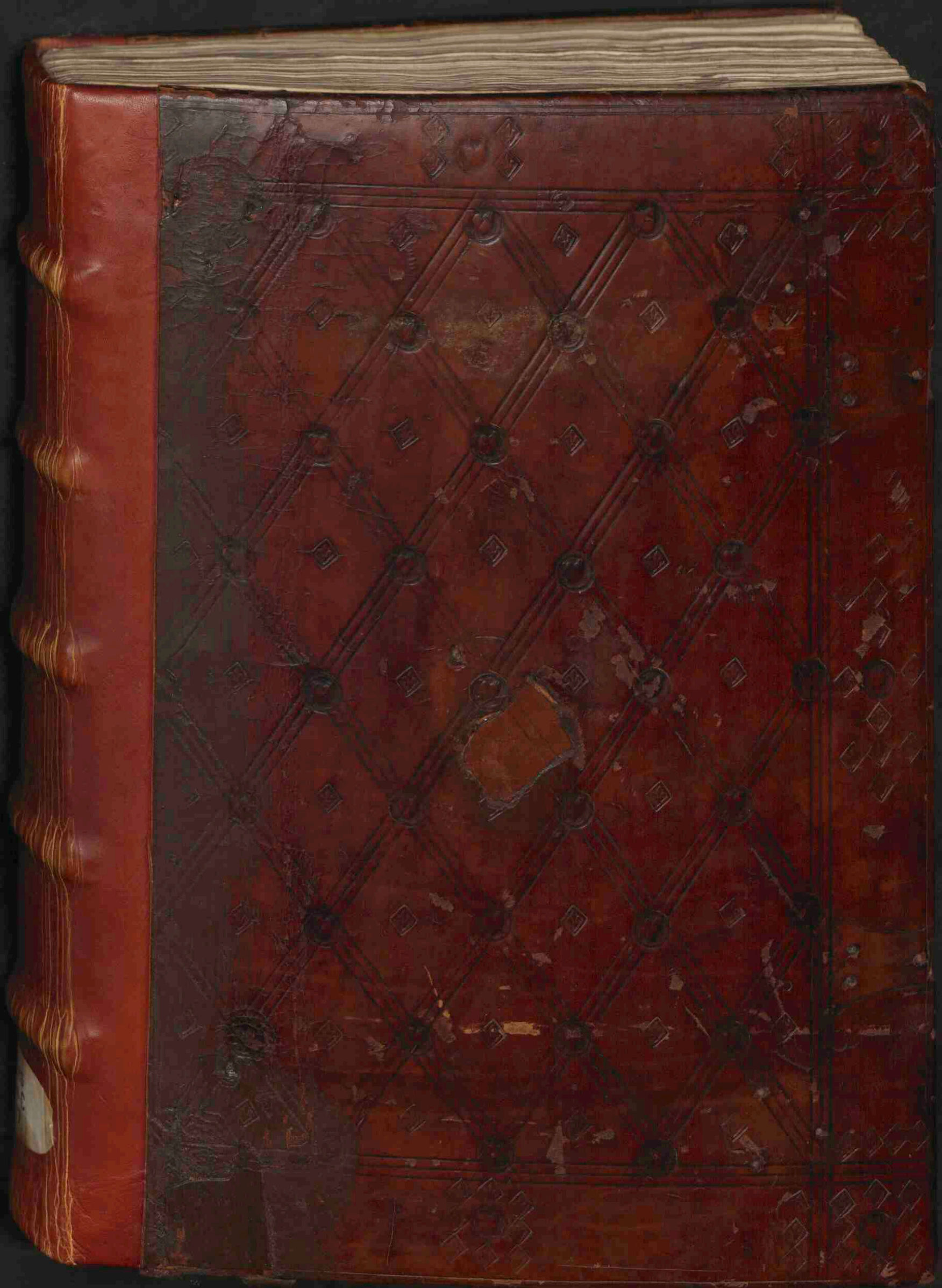

Opuscula

<https://hdl.handle.net/1874/328668>

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
N°. 186

H4CC
N7
68

Hs.
4 C 7

Pertinet regularibus Traiecto

68 (*Eccl. 186, antea 296r.*) *Membr. fol. 144 ff. 2 col. 1464.*

S. Augustinus, Opuscula, scil.: De sermone Domini in monte II. II; Expositio in Apocalypsin; De gloria electorum et poena damnatorum alias de triplici habitaculo; Expos. in Epist. ad Romanos et Epist. ad Galatas; Ad B. Hieronymum de origine animae; Ad eundem de sententia S. Jacobi ubi ait quicumque totam legem servavit, cet., cum rescripto B. Hieronymi; Epist. ad Paulinam de videndo Deo; Commonitorium ad Fortunatianum episc. de eodem; Ad inquisitiones Januarii II. II; Sex quaestiones contra paganos expositae; De mendacio; Contra mendacium; De natura boni; De divinatione daemonum contra paganos.

(Fol. 1a Contenta). Fol. 2a. Incipit retractatio beati Augustini in libros qui dicuntur super sermonem domini in monte. Fol. 144a. ... Scriptus a fratre Arnolde Aelberti canonico regulari monasterii Regularium in Traiecto ... Anno dñi M-CCCC^o lxiij^o (1464) xxviij die maij.

„Pertinet Regularibus in Traiecto.”

Band gerepareerd Oct. 1960

In hoc volumine continentur isti libri beati augustini

- Augustinus
- sup sermonē dñi in monte libri duo
  - sup apocalipsim
  - liber augusti de glā celesti & pena dāpnatorū at de triplici habitaculo
  - trihocata expositio sup eplām ad rōnos
  - sup eplām ad galathas
  - de origine aīe / et de illo quūq; totā legē seruauit offēdat i vno Ad ihco^m libri ij.
  - Rescriptū ihco^m se excusado nō vacare
  - ad paulmā de videro deo
  - comitorū aug⁹ ad fortunatiānū de eodē
  - ad iōsicos iānuarij libri duo
  - liber sep q̄stionū cōtra paganos expositariū
  - de mendaco
  - cōtra mendaciū
  - de natura homi cōtra māthecos
  - de dinacoē demonū.

n°. 256. f.

N°. 296. r.

Inapit retractatio bñ Augustini
libros qui dicunt sup sermonem
dñi in monte.

De idē tempus de sermone
dñi in monte scdm mathēu
duo volūta sc̄pti t̄ quoz
p̄mo p̄pter id q̄ sc̄ptū est
bñ pacifici qm̄ filij dei vo-
cabūnt. Sapia iq̄ cōgruit pacificis in-
quibz iā ordiata sūt oīa nullusq̄ motus
adūsus rōne rebellis ē sed cūcta obāperat
spū hōis cū ipe obreperat dō q̄ merito
monet q̄re dixerū. Nō enī cuiq̄ p̄ueniē t̄
hac vita poterit ut lex repugnās legi mē-
tis oīno nō sit i mēbris q̄l quidē etiā si
ei sic resistet spūs hōis ut i nullū ei habet
assensū nōdū tñ illa nō repugnet. Hoc
ergo qd̄ dictū ē illū cē motum adūsus
rōne rebellē recte accipi p̄ id nūc agē-
tibz pacificis domādo cōcupias carnis ut
ad istā pacē plenissimā q̄iqz p̄ueniat. P̄ide
qd̄ alio loco tū eādē hūam evāgelicā re-
perēs dixisse bñ pacifici qm̄ ipi filij dei vo-
cabūnt adiūti dicēs et ista quidē i hac vi-
ta cōplexi p̄nt sic cōpleta ēē i aplis credi-
m̄ sic accipiendū ē nō ut i aplis h̄vūcti-
bus illū carnis motū arbitrem̄ spū
repugnasse sed hactenq̄ i ista posse cō-
plexi q̄re i aplis credim̄ cōpleta ea
mēsura. f̄ p̄fctōis hūane q̄ta i hac vita
p̄t cē p̄fctō. Nō ei dñm̄ ē ista i hac vita
cōplexi p̄nt nā cōpleta ēē i aplis credi-
m̄ sed dñm̄ ē sicut cōpleta esse i aplis ē-
dim̄ ut ita cōpleat̄ sicut i illis cōpleta
sūt id ē q̄dā p̄fctōe tuā capax ē ista vita
nō sicut cōplenda sūt illa quā speram̄ pa-
te plenissimā. qm̄ dicit̄ ubi ē mors otencio
tua. Alio loco q̄ it̄ exposu testimoniu nō
ei ad mēsura dat dō spm̄ nōdū it̄tellerā
de xpo p̄pe veri accipi. Aliis q̄ppe hōibus
nō ad mēsura daret̄ spūs nō duplū pe-
teret helise q̄ fuit i helpa. Itē q̄ sc̄ptū

ē iota unū r̄ unū apex nō trāsiet a lege
donec oīa fiat. tū exponere dixi nichil
posse aliud itelligi nisi vehemētē p̄fctōis
exp̄sionē ubi merito q̄rit̄. utriū ista p̄fctō
sic possit itelligi ut tñ vez sit. nēnē
iā p̄tente uolūtatis arbitrio h̄vūct sine
p̄fctō a quo ei usqz ad unū apicē lex p̄fca
p̄t n̄ a quo fuit unūsa dina mādata.
Sed i eisdē mādatis ē etiā qd̄ iubem̄ orāe.
Dimitte nobis debita nūa sic r̄ nos diti-
m̄ debitoribz n̄ris. quā cōnē usqz i finē
scl̄i iota dicit ecclia. Oīa q̄ mādata sūt de-
putat̄ qm̄ q̄p̄ nō sit ignoscat. Sane q̄ ait
dñs q̄iqz solueit de mādatis istis m̄mis
r̄ docuit sic r̄ usqz ad eū locū ubi ait nisi
habūdaueit iusticia via pl̄q̄ scribarū r̄
phariseoz nō it̄abitis i regnū celozū nil
to meli r̄ ducienā exposu i alijs postero-
ribz sermoibz meis qd̄ etiā hic retexē lon-
gū ē. Ad hoc at̄ iste ibi p̄duat̄ sensū ut co-
rū iusticia sit maior q̄ scribarū r̄ pharize-
oz dicit qui r̄ faciūt. De scribis quippe
r̄ pharizeis alio loco ipe dñs ait. dicit̄
ei r̄ nō faciūt. Illud etiā meli r̄ it̄telleri
m̄ postea. qd̄ sc̄ptū ē qui irascit̄ f̄i suo.
rodices ei greca nō habet sine causa sic h̄
positū ē q̄uis idē ipe sit sensus. Illud enī
dixim̄ it̄cedū q̄ sit irasci f̄i suo. quō nō
f̄i irascit̄. q̄ p̄fctō f̄is irascit̄. qui q̄ f̄i
nō p̄fctō irascit̄ s̄i cā irascit̄. Itē q̄ dicit̄
hoc r̄ de p̄re r̄ de matre r̄ de ceteris viciis
sanguis it̄telligēdū ē ut i eis oderim̄ q̄
gen̄ hūanū nascēdo r̄ moriēdū sortitū
ē ita sonat q̄ nō esset future iste nātūdi-
nes si nullo natē hūane p̄cedere p̄fctō nēo
moxētū quē sensū iā sup̄ i probauī.
Essent ei p̄fctō cognacōes r̄ affinitates
etiā si origiali nullo existere p̄fctō s̄i mor-
te cresecēt r̄ mltiplicaret̄ hūanū gen̄. ac
p̄ hoc alit̄ solūda q̄stio ē cur dñs p̄cepe-
rit diligēdos i micos tū alio loco p̄cipi-
at odio habēdos r̄ parētes r̄ filios nō

sicut hic soluta e sed sicut ea postea
sepe solui id e ut diligam i unu
cos lucrados regno dei i oderim i ppi
quis si ipedit a regno dei. **Ite** de pre
cepto quo phibet uxor dimitti n ppter
fornicacione. hic quide scrupulosissime
disputaui sz qua uelit dñs itelligi for
nicacione ppter qua liceat dimittre uxo
re. utru ea q dapnat i stupris. an illa
de qua dicit pdidisti oem q fornicat
abs te. in qua utiqz i ista e. neqz ei no
fornicat a dño qui tolles mebra xpi.
facit ea mebra metricis. etia atqz etia
cogitandū e atqz requiendū. Nec vo
lo i re tãta tãqz ad dinostendū diffia
li putare lectorē istā sibi nãz disputa
tionē debē sufficē sz legat i alia siue
nãz q postea scripta st siue alioz meli
cōsiderata atqz tractata. **Vel** ipe si p
ea q hic meito moueri pnt uigilãtiōe
atqz itelligẽtiore mēte discutiãt. Non
qã oē pãm fornicatō e neqz oem pec
cãtē de pdit qui cotidie scōs suos ex
audit dicētes debita nãz dimittre no
bis. cū pdat oem qui fornicat ab eo
Sz qten i itelligeda atqz dimittenda
sic hec fornicacio. utru etia ppter hanc
liceat dimittre uxorē. latebrosissima q
tio e. **Luce** tñ ppter istā q i stupris dimit
tit. nulla qstio e. et ubi dicit hoc pmiss
sū eē nō iussū. nō attendi alia septãz
dicēte. qui tenet adulterā stultus i ipi
e. **Nec** sane dixerū adulterā fuisse de
putadā illā mulierē etia postea quā
audiuit a dño. nec egote dapnabo.
Uade deireps iã noli peccare. si hoc obe
diēt audiuit. **Alio** loco pãm fr̃s ad
mortē. de quo dicit ioh̃es ap̃ls. nō pro
illo dico ut uoget q̃s. ita diffiniui. ut
dicere. pãm fr̃s ad mortē puto eē. tñ
post agnicioē dei p grām dñi nū ihu
xpi q̃sqz oppugnat fornicatē i aduſqz

ipam gram qua reconciliat e do ubi
denic faabz agitatur. qd quide nō p̃fir
maui qm hoc putare me dixi. **Sz** tñ
addendu fuit si i hac tã scelerata mēis
p̃uicacite finit hac uita qm cōstat de q
tūqz p̃ssio i hac uita cōstatuto nō e utiqz
desperandū nec p illo iprudēter orat de
quo nō desperat. **In** scdo uē libro nulli
ip̃ luebit ignorare dei regnū. cū ei v
nigenerit nō solū itelligibilis sz etia vi
sibilis i hoie dñico de celo uenit iudica
tur. uiuos i mortuos. **Sz** nō video utru
uē dicit hō dñic q e mediator dei et
hōim hō xps ihus cū sit utiqz dñs. **Dñi**
cus at hō q̃s i ei. **Sc̃a** factia nō p̃t dia.
i hoc quide ut dixerē apud q̃sdã legi tē
tatores catholicos dinoz eloqoz sz ubi
tūqz hoc dixi dixisse me nollē. postea q̃
dixi nō eē dicendū q̃uis nō illa possit
defendi rōne. **Ite** qd dixi nulli ei fere cō
sc̃ia deū p̃t odisse nō video fuisse dicendū
q̃ multi ei st de quibz scriptū e. supbia eoz
q te oderūt. **Alio** loco t̃eo qd dixi ob hoc
dixisse dñm sufficit dici malicia sua
qã t̃ibos sumē uerget ip̃a ñcitas. quā
p̃p̃tea maliciã nōinatã arbitroz qã pe
nalis e nobis. **P̃tinet** ei adhãc fragili
tatē quā peccando meruim. nō attendi
etia p̃mis hoibus data eē i paradiso cor
poris alimēta anq̃ istā mortis penã
meruisset. **Sic** ei erat imortales i corpe
nōdū i sp̃itali sz aiali ut tñ i eus i nodi
imortalitate alimētis corpalibz uerēt.
Ite qd dixi quā sibi elegit xps glōsam
etiam nō habentē maculã neqz rugã.
nō ido dixi. qã a ñc ex oī pte iã talis e
q̃uis ad hoc electa nō dubnet ut talis
sit cū apparuit uita ei. tñ ei i ip̃a cū
illo apparebit i glã. ppter quã glãz dicta
e etia glōsã. **Ite** qd dñs ait petite i ac
cipietis q̃rite i iucietis. pullare i apie
tur uobis. opeiose qdē t̃ra ista q̃ iter se

differat exponendum putavi. s; loye me-
 lus ad istatissima peticoez oia referunt.
 hoc q; ppe ondit ubi eode ubo cuncta solu-
 lit dicez. q;ro magis p; v; qui i celis e
 dabit bona petentib; se. No ei dixit pe-
 tentib; q; quantib; q; pulsantib;. hoc op;
 sic i capit. Sermonē que locut; e dñs.

**Expluit retractaco: Incipit liber p̄m;
 bñ augustini sup sermonē dñi in
 monte**

Sermonē que dñs n; ihc
 xps e locut; i monte sic
 i ewagelio scdm mathe-
 u legim;. si q; pie sobri-
 eq; cōsidaueit: puto
 q; iuelet i eo qd ad mo-
 tes optimos p̄tinet p̄f̄m vite xpiane
 modū. Qd pollicē nō temē audem;. s;
 ex ipis eiusde dñi ubi h̄toniciētes. Iā sic
 ip̄e sermo cōcludit ut appareat i eo p̄-
 tepta eē oia q; ad i formadā vitā p̄tinet.
 Sic ei dicit. Ois ergo qui audit ūba me-
 a hec: i facit ea: assilabo eū viuo sapiē-
 tia rē usq; ad eū locū: r; frā ē ruina ei;
 magna. Cū ergo nō dixit q; audit
 ūba mea tm̄. s; addidit dicez q; audit
 ūba mea hec: statū ut arbitror siguit
 hec ūba q; i monte locut; ē. tā p̄f̄e in-
 struē vitā eoz qui voluerūt scdm ea
 viuē ut meito cōparet; edificati sup
 petrā. hoc dixi ut appareat istū sermo-
 nē oibus p̄ceptis quib; xpiana vita
 format; eē p̄f̄m. Nā de hoc caplo
 diligēt; suo loco tractabit; hui; digni-
 t; sermōis ūciū sic assilatur.

Qū vidiss; at ih̄s turbas ml-
 tas: ascendit i monte. Et cū se-
 disse: accesserūt ad eū discipuli ei;. Et
 aperies os suū: docebat eos dicez. Si q;
 vit; qd sigficet mons bñ itelligit; sig-
 re maiora p̄cepta iusticie: qā m̄ora
 erāt q; iudeis data sūt. Dñ; tm̄ d; p̄f̄os

phas et faulos suos scdm ordiatissiaz
 distribucōez tēporū dedit m̄ora p̄cep-
 ta p̄plo que adhuc timore alligari op-
 tebat;: r; p̄ filiū suū maiora p̄plo que
 caritate iā liberari cōuenēat. Cū at
 m̄ora m̄orib; maiora maiorib; dāt;
 ab eo dāt qui sol; nouit cōgruētē su-
 is tēporib; gr̄ū hūano exhibē media-
 nā. Nec mirū ē q; dātur p̄cepta maio-
 ra p̄p̄t regnū celoz; et m̄ora data sūt
 p̄p̄t regnū tēnū: ab eo vō dō qui fecit
 celū et t̄rā. De hac g; iusticiā q; maior ē:
 p̄ p̄phā dicit; Iusticia tua sicut mō-
 tes dei. Et hoc bñ sigit q; ab vno m̄ḡro so-
 lo docēdis tātis reb; ydoneo docet; i
 monte. Sedēs at; docebat: qd p̄t̄er ad dig-
 nitatē magisterij. Et accedūt ad eum
 discipuli ei;: ut audiedis illis ūbis tm̄
 eēt; etiā corpe viciniōres: q; p̄ceptis
 iplendis etiā aīo appropiābāt. A-
 peruit os suū: et docebat eos dicez.
 Ista circūlocūō qua scribit; r; aperies
 os suū. fortassis ip̄a mora p̄mendat;
 aliq̄to longiorē futurū eē sermonē;
 nisi forte nō vacet q; nūc cū dñm ē a-
 peruisse os suū: q; ip̄e i lege veteri ap̄ire
 soleret ora p̄phaz. Quid ergo dicit;
Sū paupes spū: qm̄ ipoz; ē ignū celoz;

Ignis i septū de appetūe rez ip̄a
 luū: oia vāitas r; p̄supcō spūs
 Presupcō at; sp̄s audaciā r; supbiā
 sigit. Vigo etiā magnos sp̄s superbi-
 tatis vocat; dñi septū ē Ignis grandis
 nix glacies sp̄s p̄cellaz. Ois vō nesci-
 at supbos iflatos dicit; tāq; v̄to distē-
 tos. Dñi ē etiā illud apli: scā iflat; cau-
 tas vō edificat. Quāp̄t; v̄e h̄ itelligit;
 tur paupes spū. hūiles r; timētes deū:
 id ē nō habētes iflatū sp̄m. Nec aliū
 de oīno iapē oportuit b̄titudiez: si q;
 dem p̄uctura est ad sumā sapiāz. In

ita sapie timor dñi: qm̄ ecōtūuo
iūcū oīs p̄cī supbia describit. Supbi
at̄ appetūt diligēt̄ terrēa: paupes
at̄ spū celestia.

Bcati mites: qm̄ ip̄i hēditate
possidēbūt̄ terrā. Iūā credo ter
rā: de qua dicit̄ i psalmo: spes mea
es tu portio mea i terra uiuēcū. Sigt̄
ēi qñdam soliditatē et stabilitatē hē
ditatis p̄petue: ubi aīa p̄ bonū affm̄
tāq̄ loco suo acq̄esce sicut corp̄ i tra:
i vñ t̄bo suo alē: sic corp̄ i tra ip̄a est
reges et vita scōz. Mites at̄ s̄: q̄ cedūt
i p̄bitatibz i nō resistūt malo: s̄ vin
cūt i bono malū. Rixent̄ ergo imites:
i dimitēt̄ p̄teritis i p̄palibz rebz. S̄
autē mites: qm̄ ip̄i hēditate possidēbūt̄
trā: de qua pelli nō p̄nt.

Bcati qui lugēt: qm̄ ip̄i solabūt̄.
Luctus ē tristitia de amissione
caroz. Cōuersi at̄ ad deū ea q̄ i h̄ mū
do cara āplectebāt̄: amittūt. Nō enī
gaudet̄ h̄ms rebz quibz ante gaudebat̄:
i don̄ fiat̄ i illis amor et̄noz nō illa iustia
a saluāt̄. Cōsolabūt̄ at̄ spū scō: qui
maxie p̄p̄ca p̄chit̄ nōinat̄: i solator:
ut t̄palē amittēt̄: et̄na leticia p̄fruat̄.

Bcati qui esuriūt et̄ sitiūt iusticiā:
qm̄ ip̄i saturabūt̄. Iā istos ama
tores dicit̄ veri i cōt̄ssibonū. Illo ergo
t̄bo saturabūt̄: de quo ip̄e dñs dicit̄. Ne
abus ē ut faciā uolūtate p̄is mei. qd̄ est
iusticia: et̄ illa aqua de qua q̄sq̄s biberet
ut idē dicit̄: fiet̄ i eo fons aque salientis
i vitā et̄nā.

Bcati misericordes: qm̄ ip̄oz misere
bit̄ de. Beatos et̄ dicit̄ qui subuēiūt mi
seris: q̄a eis ita rependit̄: ut de miseria
liberēt̄.

Bcati mudo corde: qm̄ ip̄i deū vide
būt̄. Q̄ ergo stulta sūt qui deū uis
tis exteioribz oculis q̄rit̄: at̄ corde uide

at̄: sicut alibi scriptū ē: et̄ i simplicitate
cordis q̄rite illū. Hoc ē ei mūdū cor: qd̄
ē simplex cor. Et̄ quē ad modū lumē hoc
videri nō p̄t nisi oculis mūdīs: ita nec d̄s
videt̄: nisi mūdū sit illud quo uidei p̄t.

Bcati pacifica: qm̄ filii dei uocabūt̄
ip̄i. In pace p̄fāo ē: ubi nichil re
pugnat. Et̄ idō filii dei pacifica: qm̄ nichil
resistit̄ dō. Et̄ utiqz filii similitudinē p̄is
habē debēt̄. Pacifica at̄ i semetip̄is s̄: q̄
oēs aī sui motus cōponēt̄s i subiacēt̄s
uōi idest̄ mēti et̄ spū: carnales q̄: cau
piscinas habēt̄s edomitas: sūt regnū
dei. In quo igit̄ oīa sūt ordinata. Et̄: ut id
qd̄ ē i hōie p̄p̄uū i excellens hoc ip̄eret̄
retēt̄s nō reluctat̄ibz q̄ sūt nobis bestis:
q̄ coīa: atqz idip̄m qd̄ excellit̄ i hōie id
ē mens i uacō subitiat̄ potior: qd̄ ē ip̄a
uēitas unigenitus filii dei. Neqz ei ip̄are
i ferioribz p̄t: nisi se sup̄iori ip̄e subiat̄.
Et̄ hec ē pax q̄ dat̄ i tra hōibus bone uo
lūtatis. Hec uita cōsumat̄ p̄fāqz sapiēt̄is.
De huiusmōdi regno pacatissio i ordiat̄
simo missus ē foras p̄ncps huius mūdi:
q̄ p̄is i ordiat̄sqz dñatur. Hac pace
i r̄ileas cōstituta atqz firmata q̄ scōz
p̄secutōes ille q̄ foras missus ē for̄ i sec̄
cōt̄auit: auget̄ glām q̄ scōm̄ deū ē.
nō aliqd̄ i illo edificō labefact̄s: sed
deficiēt̄ibz machinis suis inotescere
faciēs: q̄ta firmitas itus instructa sit.

Bcati qui p̄secutōes paciūt̄ i iusticiā:
qm̄ ip̄oz ē regnū celoz. Sūt
at̄ oēs octo sentētie. Iā ei ceteros p̄pel
lās loquit̄ ad illos qui aderāt̄ dicens.
S̄t̄ eritis aī uobis maledict̄: i p̄sequē
tur uos. Sup̄iores at̄ suas gnalit̄ di
gesserat̄. Nō ei dixit̄ b̄t̄ paupes spū
qm̄ uñ ē regnū celoz: sed qm̄ ip̄oz
ē iquit̄ regnū celoz. Neqz b̄t̄ mites
qm̄ uos possidēbit̄s terrā: s̄ qm̄ ip̄i

possidebunt terram Et uia tertia usque ad
 octauam sententiam: ubi ait **S**icut qui persecutores
 propter pacem iustitiam: quoniam ipsorum est regnum
 celorum. **I**nde etiam incipit loqui: penitentes con-
 pellas. **C**um et illa que supradicta sunt ad os
 etiam pertinebant que penitentes audiebant: et
 hec postea que videntur penitentibus spiritualiter
 dicitur pertinere etiam ad illos qui absen-
 tes postea futuri erant. **Q**uia propter iste sen-
 tentiarum numerus diligenter considerandum est. **I**n-
 cipit enim beatitudo ab humilitate. **S**icut pau-
 peres spiritus: non inflati: dum se digne aut
 toritatem subditio animi: timens post hanc
 vitam ne pergat ad penas: etiam si forte in
 hac vita vitam sibi esse videat. **I**n uero addi-
 tionem scripturarum cognoscere: ubi oportet
 se mutem prebere pietati: ne id quod vi-
 detur in peritis absurdum vituperare au-
 deat: et puercatibus et certatibus effi-
 ciat in doctibus. **I**nde etiam incipit scire
 quibus modis huius mundi per carnalem consue-
 tudinem peccata teneantur. **I**taque hoc tanto
 gradu in qua sua est luget amissio summi
 boni: quia uideret in extremis. **I**n quanto
 autem gradu labor est: ubi uehementer
 tribuitur ut sese animi euellat ab eis
 quibus pestifera dulcedine in nexus est.
Hic ergo esurit et sitit iustitia cui nihil
 natiua fortitudo: quia non relinquit sine
 dolore quod cum dilectione retinet. **C**um autem
 gradu perseuerantia in labore dat euadendi
 consilium: quia nisi quisque adiuuetur a
 superiore: nullo modo sibi est perdone ut sese
 tantis miseriis et implicamentis expedi-
 at. **E**st autem iustitia totalis ut qui se a po-
 tentiori adiuuari uult: adiuuetur et i-
 feruore est in quo est potentia. **I**taque beati-
 tudines quoniam ipsorum miserabit deus
 Sextus gradus est cordis mundicia: de
 bona conscientia bonorum operum uales ad
 contemplantium summum illud bonum: quod so-
 lo puriore sereno intellectu certum pro posse

tremo uo est septima ipsa sapientia et contempla-
 tio ueritatis: pacificas totum hominem et sus-
 cipies similitudine dei que ita concludit. **S**icut
 pacifica: quoniam filii dei uocabuntur. **O**ctauus
 gradus tanquam ad caput redit: quia summam
 perfectamque ostendit et probat. **I**taque in prima
 et in octaua nominatum est regnum celorum: ut
 beati pauperes spiritus quoniam ipsorum est regnum celorum:
 et beati qui persecutores pacem propter iustitiam
 quoniam ipsorum est regnum celorum. **C**um iam dicat quis
 nos separabit a caritate christi tribulatio an
 angustia an persecutio an fames an nu-
 ditas an periculum an gladius? **S**eptem sunt
 ergo qui proficiunt: nam octaua clarificat:
 et quod perfectum est demonstrat: ut per hos gradus
 proficiat: terti: tanquam a capite uersum exor-
 diis. **V**idet ergo multum etiam septiformis
 operatio sancti spiritus de quo ysayas loquitur huius
 gradibus sententiamque congrue: sed iter est tan-
 tum. **N**am ibi enunciat ab excellentioribus in-
 cipit: in uo ab inferioribus. **I**bi namque incipit
 a sapientia dei et desinit ad timorem dei: sed
 uiam sapientie timor domini. **Q**uia propter si gradus tanquam
 ascendentes numerum primum est ubi timor domini: se-
 cundum pietas tanquam secundus fortitudo quoniam
 consilium sextum intellectus septimum sapientia. **T**er-
 timor dei congruit humilibus: de quibus hic dicitur
 beati pauperes spiritus: id est non inflati non superbi.
 de quibus dicit apostolus noli altum sapere sed time:
 et noli extolli. **P**ietas congruit mitibus. **Q**uia
 enim pie quoniam honorat sanctam scripturam et non
 reprehendit quod non dicitur intelligit et propterea non
 resistit: quod est mutem esse. **U**bi hic dicitur beati mitis:
 quoniam ipsi hereditate possidebunt terram. **S**icut pergru-
 it lugentibus: que iam cognouit ex scripturis
 quibus malis uicti teneantur: qui tanquam bona
 et utilia ignorantes appetierunt. **D**e quibus
 hic dicitur: beati qui lugent nunc fortitudo con-
 gruit esurientibus et sitiens. **L**aborat enim
 desiderantes gaudium de ueris bonis: et amo-
 re a tris et corporalibus auertere cupientes. **D**e
 quibus hic dicitur: beati qui esurunt et sitiunt

inlicita Consiliū cōgruit mīcordib⁹
Hoc enī unū remediū de tātis malis
euadendi ut dimittam⁹ sicut nobis
dimitti volum⁹: et adiuuam⁹ in quo
alios possum⁹. sicut ⁊ nos ī quo nō pos-
sum⁹ cupim⁹ adiuuari. De quibus hic
dicit. Sū mīcordes ⁊c. Intellectus ⁊gru-
it mūdīs corde: tāq̄ purgato oculo q̄
cerni possit: qd̄ corpore oclis nō videt
nec auris audiuit nec ī cor hōis ascē-
dit. De quibus hic dicit. Sū mūdo corde
Sapīa cōgruit pacificas ī quibus iā ordi-
nata sūt oīa: null⁹ q̄ mot⁹ adūsh vōz
i bellis ē: s; p̄ta obrep̄at spū hōis. cū
⁊ ip̄e obrep̄at deo. De quibus hic dicit.
Sū pacifici. Unū at̄ p̄mū qd̄ ē regnū
celozū: pro hīs q̄ dībz varie nōinatū
ē. In p̄mo sicut optebat positū ē regnū
celoz: qd̄ ē p̄fā sūmagz sapīa aīe rāo-
nalis. Sic itaqz dicitū ē Sū paupes spū:
qm̄ ip̄oz ē regnū celozū. Tāq̄ dicit In-
cū sapīe: timor dñi q̄ntibz hēditas
tāq̄ testamētū p̄is cū pietate q̄v̄ti-
bus. Sū mutes: qm̄ ip̄i ⁊c. Lugentib⁹
cōsolatō tāq̄ facientibz qd̄ amiserūt: et
quibus merx sūt. Sū qui lugēt: ⁊c. Esu-
riētibz et sitiētibz saturitas tāq̄ refec-
tio laborātibz fortitqz etantibz ad sa-
lutē. Sū qui esuriūt: ⁊c. Mīcordibz mīa
tāq̄ vero ⁊ optio cōsilio vtenabz ut eis h̄
exhibeat a potētiore: qd̄ īferiōribz exhi-
bent. Sū mīcordes ⁊c. Mūdīs corde facul-
tas videndi deū tāq̄ purū oculū ad ītel-
ligenda etna gerētibz. Sū mūdo corde:
⁊c. Pacificas dei similitudinē tāq̄ p̄fē sapi-
entibz formatas qz ad ymaginē dei p̄re-
gnatōz renouati hōis. Sū pacifica: ⁊c.
Et ista quidē ī hac vita p̄nt cōpleri sic
cōpleta ēē ī aplis credim⁹. Nā illa oīa
da ce ī āgelicā formā mutatō q̄ p̄ hāc
vitā p̄mittit: null⁹ ubi exponit. Sū
ergo qui p̄secutionē patiūt: ⁊c. Hec oc-

tana suā q̄ ad caput redit p̄fīnqz hōiez
dedavit sicut ⁊ fortasse ī trāitionē octa-
uo die ī veteri testamēto: ⁊ dñi ī suū re-
tione post sabbīn: q̄ ē vtiqz dies octau⁹.
Idēz p̄m⁹ dies et celebratōe octauaz fei-
arū qz ī regnācōe noui hōis celebram⁹:
et nūo ip̄o p̄thecosten. Nā septenaio nūo
septies mltiplicatō q̄ fūit xlix q̄si octau⁹
addit: ut quīngēta cōpleat. Et tāq̄ redi-
tur ad caput quo die missus ē sp̄s sc̄us:
quo ī regnū celoz ducim⁹ et hēditatē ac-
cipim⁹ ⁊ solam et p̄stam et mīaz ⁊ se-
quim⁹: et mūdānt et pacificam atqz ī-
ta p̄fā oēs extrīsc⁹ illatas molestias
p̄ veritate et iusticia sustineam⁹.

Beati eritis igit̄ cū vobis maledi-
cet ⁊ p̄sequet̄ et dicit̄ oē malū
aduersū vos mēciētēs: gaudete ⁊ exul-
tate: qm̄ merces v̄ra mltā ē ī celis. Ad-
iutat qz qz delicias hui⁹ sēli ⁊ facultates
verū t̄pālū q̄rens ī noīe xp̄iano. ītrīsc⁹
ēē b̄titudinē nrām: sicut de aīa eccl̄ia
ca ore p̄phēto dicit. Oīs gl̄a ei⁹ filie īḡis
abitus. Nā extrīsc⁹ maledictā ⁊ p̄secutōes
et detractionēs p̄mittūt: de quibus tñ
magna merces ī celis ē. q̄ sentit̄ ī
corde paciatū eozū qui iā p̄nt dice gl̄a
mur ī tribulacōibz: sc̄ietes q̄ tribulacō
paciētā opat̄. paciā at̄ p̄batōz p̄batō
at̄ spem. spes vō nō cōfundit: qz cūitas
dei diffusa ē ī cordibz nr̄is. p̄ sp̄m sc̄m
datus ē nobis. Nō ē ista p̄p̄ta fructuosū
ē: s; ista p̄ noīe xp̄i nō solū equo aīo.
s; etiā cū exultatōe tolerare. Nā mltā
hēta noīe xp̄iano aīas deapīetes mltā
talia paciūt: s; idō excludūt ab ista
mercede qz nō dicit̄ ēē tm̄ b̄n q̄ p̄secu-
tionē paciūt: s; additū ē p̄t iusticia.
Vbi sana fides nō ē. nō p̄t ēē iusticia:
qā iustus ex fide vivit. Neqz fasma-
tia qd̄ ex ista mercede sibi p̄mittūt: qz
abi caritas. X nō ē nō p̄t ēē iusticia.

Dilatatio primi malū nō opacē: quā si ha-
beret: nō dilaniaret corp⁹ xp̄i qd est
ecclia. Queri at pt qd iterit q aut ai
vobis maledicēt ⁊ dicet oē malū adu-
sū vos: cū maledicē hoc sit malū di-
cē. S; alit maledan iactat cū p̄uclia
corā illo au maledicat: sicut dño
nō dictū ē. Hōne vez: diam⁹? qā sa-
maritan⁹ es et deonū habes? Alit
cū absens fama maledicat: sicut de
illo itē scribit. Alij dicebāt qā p̄phā
ē: alj dicebāt nō. S; seducat p̄lin. Pse-
qui at ē vim iferre. a iudis appetē:
qd fecit qui cū tradidit: et q cū truci-
ficerūt. Quid ē sane q etiā hoc nō ē
nude positū ut dicētur: ⁊ dicēt omē
malū aduſū vos: s; additū ē mēciētes.
additū ē etiā p̄pter me. p̄pter eos ad-
ditū ēē puto. qui volūt de p̄secuōibz
et de fame sue turpitudine glāri: ⁊ ido
dicē ad se ptine xp̄m: qā mlti dicūt
de illis mala. cū et vā dicūt: qñ et de
errore illoz dicūt. Et si alj aliqn etiā
nō nulla falsa iactātur qd temeritate
hōm p̄lezq; accidit: nō tñ p̄t xp̄m
ista patiūt. Nō ēi xp̄m seq̄tur q non
scdm verā fidē et catholicā disciplinā
xp̄ian⁹ vocat. Gaudete iqt ⁊ exultate:
qm merces v̄ra mltā ē i celis. Nō h; ce-
los dici puto supiores ptes hu⁹ visi-
bilis mūdi. Nō enī merces n̄ra q i con-
tussa et etna ēē debet i rebus volubi-
libz ⁊ t̄palibz collocāda ē: sed i celis dic-
tū puto i spūalibz firmamētis ubi h̄i-
tat sempiterna iusticia: i quoz p̄pacōe
t̄ra dicit aīa ūqua. cui peccātū dictū
ē: t̄ra es et i t̄ra ibis. De h̄is celis dicit
ap̄lūs: qm n̄ra cōsacō i celis ē. Sen-
ciūt ergo iā istā mercedē qui gaudēt
spūalibz bonis: s; oī ex pte p̄ficietur:
cū etiā hoc mortale idueit imōrlitate.

Ita enī p̄secuti s̄t iqt ⁊ p̄phas: qui

an vos fuerūt. Nūc p̄secuōez ḡnālū po-
sūt: et i maledās et i dilaceracōe fame
Et bñ exemplo hortat⁹ ē: qā vā dicētes
solent p̄secuōez pati. Nec tñ ido p̄phete
ānqui timore p̄secuōis a veritatis p̄di-
cācōe defecerūt: r̄ss̄iē itaq; sequit⁹.

Vos estis sal terre. Ostendēs fatu-
os ēē iudicādos qui t̄palū bo-
norū uel copīā sectātes uel iopīā me-
tuētes: amittūt eterna que nec dari
p̄nt ab hōibz nec auferri. Itaq; si sal
ifatuatū fuit: i quo saliet⁹. Idest si
vos p quos condiendi s̄t quodānō p̄li
metu p̄secuōnū t̄palū amiseritis
r̄gna celoz: qui exūt hōies p q̄s vob
auferat⁹ error. cū vos elegerit d̄s p q̄s
errore auferat ceteroz. Ergo ad nich-
lū valet sal ifatuatū: n̄ ut mittatur fo-
ras ⁊ calcet⁹ ab hōibz. Non itaq; cal-
catur ab hōibz qui patitur p̄secuōez:
sed qui p̄secuōez timendo ifatuat. Cal-
cari ei nō p̄t nisi iferor: s; iferor nō
ē qui q̄ius corpe mltā i terra sustine-
at: corde tñ fixus in celis est.

Vos estis lūmē mūdi. Quo dixit
sup̄ sal t̄re: sic nūc dicit lu-
men mūdi. Nā q; sup̄ ista terrā ac-
cipienda nō ē quā pedibz corporeis cal-
cam⁹. s; hōies qui i terra h̄itāt: ul etiā
ā p̄tores quoz condiendis ⁊ extinguedis
p̄utoribz ap̄licū salē d̄ns misit: ⁊ hic
mūdu. nō celū et terrā: s; hōies qui i
mūdo s̄t ul diligūt mūdu op̄ret icelli-
gi: quibz illūnādis ap̄li missi s̄t. Do-
sita nō p̄t ciuitas abscondi supra motē
⁊ fundata sup̄ i signē magnāq; iusticiā:
quā siḡt etiā ip̄e mons i quo disputat
d̄ns. Neq; accendūt lucernā ⁊ ponūt
eā sub modio. Ad putam⁹ ita ēē dictū s̄t modio
modio ut occultatō t̄m lucē accipienda
sit. tā q; si dicēt: nemo accēdit lucnā
et occultat illā. An aliqd etiā modius

fiat ut hoc sit pone lucina sub modio
superiora facie corporis: modus: quod predicatio
veritatis. ut ideo quod veritate non
predicet dum timet ne aliquid in rebus temporalibus
et corporalibus molestie patiatur: Et
boni modus dicitur: siue propter retribucione me
siue quod ea quod recipit quod gessit in corpore
ut dicit illic apostolus: recipiat unum quod
quod gessit in corpore et tanquam de hoc modio cor
poris alibi dicitur: in qua mensura me
si fueris in ea remeas vobis: siue quod
omnia temporalia bona quod corpore paguntur:
ita eorum mensura et imitantur et trahuntur.
qua fortasse fuerit modus. Etena vero et
spiritualia nullo tali fine coherere. Non est
ad mensuram: dat de spiritu sub modio
quod lucina ponit: quod quod luce doctrine bone
commodis temporalibus obscurat et tegit.
Super candelabrum autem quod corpus suum ministerio
dei subicit: ut superior sic predicatio veri
tatis: et inferior seruitus corporis. Per
santissimi corporis seruitute excellentior
luceat doctrina quod per officia corporalia
per vocem et linguam et ceteros corporis
motus in bonis operibus insinuat. Discen
tibus Super candelabrum ergo ponit lucina:
autem dicit apostolus non sic pugno quasi aere
cedens: sed castigo corpus meum et in
seruitute redigo: ne alius forte perducas
ipse reprobus efficiat. Quod vero ait ut lu
ceat oibus qui in domo sunt: domum pu
to dictam hinc ratione hominum et ipsam mu
di autem si domum quisque velit accipere carnis:
nec hoc est absurdum. Sic luceat inquit lumina
vrum coram hominibus: ut videant bona facta
vra: et glorificent preem vrum qui in celis est.
Si tamen non dicit sic luceat lumina vrum
coram hominibus ut videant bona facta vrum. fi
ne constituisse videtur in laudibus hominum:
quod quod propter procaritate et quod abiit honores
et captant iamissimam gloriam. Cont

quod dicitur: si adhuc hominibus placere christi ser
uus non essem. Et per prophetam Qui pla
cet hominibus offensus est: quia deus fecit nunc
hinc illos. Et iterum deus confringet ossa eorum:
qui placet hominibus. Et rursum apostolus Non
efficiamur inanis glorie cupidi. Et ipse iterum
Obet autem seipsum homo: et tunc in seipso
habebit gloriam: et non in altero. Non ergo
tamen dixit ut videant bona opera vrum: sed
addidit et glorificet preem vrum quod in celis
est. Et hoc ipso quod homo per bona opera pla
cet hominibus non sibi finem constituat ut
hominibus placeat: sed referat hoc ad
laudem dei: et propterea placeat hominibus:
ut in illo glorificet deus. Hoc est laudanti
bus expedit ut non homines sed deum hono
ret: sicut in ipso homine quem portabat.
dominus ostendit: ubi admirate turbati sunt
palatio sanato virtutes eius sic in evan
gelio scriptum est: timuerunt et glorifica
uerunt deum qui dedit potestatem talis hominibus.
Cuius imitator apostolus paulus dicit: Tamen
autem audientes erant. quoniam qui aliquando nos
persequabatur nunc euangelizabat fide. quam
aliquando vastabat: et in me glorificabatur
deum. Postquam ergo hortatus est audien
tes ut se preparent ad omnia sustinenda
per veritatem et iustitiam. et non absconderet
bonum quod accepturi erant: sed ea beni
uolentia discerent ut ceteros docerent non
ad laudem suam. sed ad gloriam dei boni opera
sua referentes: accipit eos iam in formare
et docere: quod doceat tanquam si quereat dicentes.
Ecce volumus omnia pro nomine tuo sustinere
et doctrinam tuam non abscondere: sed quod est in ip
so quod veritas abscondi et pro quo iubeas
omnia tolerari: nunquam alia daturus es contra
ea quod in lege scripta sunt: Non inquit. Noli
te esse putare quoniam veli solvere legem a prophetis:
non veni solvere: sed implere. In hac est sua
sensus duplex est: secundum utrumque tracta
tum est. Nam qui dicit non veni solvere legem

Et adiple. a addendo dicit qd min⁹ habet:
aut faciendo qd in illud qd plus osidem⁹:
qd p̄mū posuit. Ha qui addidit qd min⁹
habet. nō utiq; soluit qd iueit: s; magnis
p̄ficiendo cōfirmat. Et idō seq̄r et dicit. Ame
dico vobis: donec t̄r̄seat celū et t̄ra iota
vnū a vn⁹ apex nō p̄teribit a lege: do-
net oīa h̄at. Dū ei fuit etiā illa q̄ addū-
tur ad p̄fcoz; m̄lto magis fuit illa q̄
p̄missa sūt ad ichoationē. Q̄ at ait io-
ta vnū aut apex vn⁹ nō t̄r̄sibit a lege
nichil p̄t aliud itelligi: nisi vehemēs ex-
p̄ssio p̄fcois q̄n p̄ lras singulas demō-
strata ē: itez q̄s lras iota ē m̄oz cetis.
q̄a vno ductu fit. Apex etiā ip̄i aliq̄ i
sūmo p̄tada: q̄bz ūbis oñdit i lege ad
effm̄ etiā m̄ma q̄q; p̄dua. Deinde sb-
ieat. Qui enī soluerit vnū de m̄dat⁹
m̄m̄is: docueit sic hoīes: m̄m̄⁹ vo-
cabit in regno celoz. Q̄ ad data q̄ m̄ma
signit p̄ vnū iota ⁊ vnū ap̄tē. Q̄ sol-
uerit ⁊ docueit sic id ē. Facit scdm̄ id
qd soluit nō scdm̄ id qd iueit et legit:
s; scdm̄ id qd soluit m̄m̄⁹ vocabit in
regno celoz. Et fortasse idō nō eit i reg-
no celoz: ubi n̄ magni eē nō p̄nt. Q̄
at fecerit et docueit sic. Qui at fecerit
hoc ē qui nō soluerit scdm̄ id qd nō sol-
uit. Q̄ vō magni vocabit in regno
celoz: sequit: ut sit etiā i regno celo-
rū quo magni admittūt. Ad h̄ ei p̄-
tinet qd sequit. I dico ei vobis q̄a
nisi iusticia v̄ra pl⁹ habūdaueit q̄ scri-
barū et phariseoz: nō irabitis i regnū
celoz. Idē n̄ nō solū illa m̄ma legis p̄cep-
ta impleueritis q̄ ichoat hoīez: s; etiā
ista q̄ addūt a me q̄ nō v̄i solue lege
s; adiple: nō irabitis i regnū celoz.
Sed dicit michi. Si de illis m̄dat⁹
m̄m̄is cū sup̄ loq̄ret dicit m̄m̄ū
votari i regnū celoz: q̄s q̄s vnū eoz sol-
uerit et scdm̄ suā solucoz; docueit:

+ et docu-
erit sic

magnū at vocari q̄s q̄s ea fecerit et sic
docueit et ex eo iā i regno celoz futurū
eē. q̄a magni ē. q̄ opus ē addi p̄ceptis
legis m̄m̄is: sicut i regno celoz p̄t eē q̄a
magni ē q̄s q̄s ea fecerit et docueit sic. Q̄
p̄t sic accipienda ē illa s̄ua. q̄ at fecerit
⁊ docueit sic magni vocabit i regno ce-
lorū: ⁊ nō scdm̄ illa m̄ma: s; scdm̄ ea
q̄ dārus sū q̄ st̄ ista: ut habūdet iquit
iusticia v̄ra sup̄ scribarū et phariseoz:
q̄a n̄ habūdaueit iusticia v̄ra: nō irā-
bitis i regno celoz. Ergo qui solueit illa
m̄ma ⁊ sic docueit m̄m̄⁹ vocabit:
qui at fecerit illa m̄ma. et sic docueit:
nō iā magni habēd⁹ ē ⁊ ydone⁹ i regno
celoz: s; t̄n nō tā m̄m̄⁹ q̄ ille q̄ soluit:
ut at sit magni atq; illo regno aptus.
facē debet ⁊ docē sicut p̄ps nūc docet:
⁊ ut h̄ndet iusticia ei sup̄ scribarū et
phariseoz. Iusticia phariseoz ē: ut nō
occidat: iusticia eoz qui iraturū st̄ i
regnū dei: ut nō uascent s̄n̄ cā. Asimū
ergo ē nō occidē: et qui illud soluit: m̄-
mus vocabit i regno celoz. Qui illud
impleuerit ut nō occidat: nō cōtinuo m̄-
nus eit et ydone⁹ i regno celoz: s; t̄n as-
cendit aliquē gradū: p̄ficiet at si nec
uascat s̄n̄ cā: qd si p̄fecit: m̄lto imoa-
or eit ab homiadio. Quap̄t q̄ docet ut
nō uascent nō soluit legem ne occida-
m⁹: s; implet pot⁹ ut et foris dū nō occi-
dim⁹. et i corde dū nō uasam⁹: in oīa
custodiam⁹. Audistis q̄ iquit qd dān ē
ānquis: nō occides. Qui at occidit: iu-
dicō reus eit. Ergo at dico vobis: qz oīs q̄
uascat s̄n̄ suo s̄n̄ cā: reus eit iudicō. Q̄
at dixit s̄n̄ suo iudicō: reus eit cōsilio.
Qui at dixit fatue: reus eit gehēne ig-
nis. Has iteru cōtes ḡmatici vocāt p̄ti-
culas oīonis. signites cōmon ai affectū:
ūl cū dicit a dolente heu ūl ab uascente
hem: q̄ voces quūq; linguaz sūt p̄prien⁹

*

Talia lingua facile trasserunt. Que causa
 utiq; cogit tā grecū itēptē q̄ latinū
 vocē ipām ponē: cū quō eā itēptaret
 * nō inueniret. Ad itērest itē reū iudicō
 et reū cōsilio: et reū gehēne ignis. Nā
 hoc postremū ḡuissimū sonat: et ad-
 monet grad⁹ quosdā frōs a leuioribz
 ad ḡuioza: donec gehēnā ignis uēiret.
 Et idō si leu⁹ ē reū eē iudicō: q̄ eē reū cō-
 silio. nē ē leu⁹ reū eē cōsilio q̄ reū ge-
 hēne ignis. optet ut leu⁹ eē itelliga-
 tur. uasta s̄i cā s̄i q̄ dice racha; et rur-
 sū leu⁹ dice racha. q̄ fatue dice. Nō eā
 reat⁹ ipē habet ḡdus: n̄ ḡdā eā pec-
 cata cōmōrarent. Dnū at̄ hoc ūbū
 obstruū positiū ē: q̄a nec grecū nec la-
 tinū ē racha. cetā vō ī sermōe nō v-
 sitata sūt. Nōnulli at̄ de greco trahē
 voluerūt itēptacōez hui⁹ vocis putā-
 tes pānosū dici racha; qm̄ grece dicit̄
 pān⁹ rachos? a q̄bus tū cū d̄querit̄
 q̄ dicit̄ grece pānosus. nō vidēt racha:
 s; deinde possēt latin⁹ itēptes ubi po-
 suit racha pānosū ponē: nec ūbo vā
 qd̄ et ī latina lingua nllū sit: et ī ḡta
 iusticiā. Probabil⁹ ē ergo qd̄ audiui a
 quodā hebreo: cū id itērogasse. Dixit
 eū eē vocē nō signīcē aliqd̄: s; idignā-
 tis aī motū exprīmētē. Gradus nāq; s̄t
 ī illo p̄tis. Ut in p̄mo q̄sq; uascat. et
 tū motū retineat. corde p̄ceptū. Nā si
 extorserit vocē idignātis. ipā cōmōcō
 nō signīcē aliqd̄: s; illū aī motū ipā e-
 ruptōe attestāte qua feriat ille cui
 uascat. plus ē utiq; q̄ si surgēs wa-
 silētiō p̄meret. Si vō nō solū vox idig-
 nātis audiat. s; etiā ūbū qd̄. Uā etiā
 vitupacōez ī quē p̄ferā designet. nō
 ter⁹: q̄s dubitet. Ap̄tū hoc eē q̄ solus
 idignacōis son⁹ ederet. Itaq; ī p̄mo
 vnu ē. id est uā sola: ī scdō duo: et uā
 et vox. q̄ signīcē uā: ī t̄tio tā: ī uā et vox.

+ In as uerietioes
 et vsq; ibi. et
 interest *

q̄ signīcē uā. et ī voce ipā itē vitupacōis exp̄ssio
 o. Vide etiā. Nūc tres reatus: iudicō cō-
 silii et gehēne ignis. Nā ī iudicō ad huc
 defensiōi datur locus. In cōsilio at̄ q̄q;
 et iudiciū eē soleat tñ q̄a itēree aliqd̄
 hoc loco fatēri cogit ipā difficiō: videt̄
 ad cōsiliū p̄tinē s̄iue prolacō: qm̄ non
 iā cū ipō reo agit. ut uū dāpnand⁹ sit:
 s; itē se qui iudiciū cōferūt quo suppli-
 cio dāpnari opteat. quē cōstat eē dāp-
 nādū. Gehēna vō ignis nec dāpnacōez
 habet dubiā sicut iudiciū: nec dāpna-
 tio penā sicut cōsiliū. In gehēna vō ig-
 nis etiā ē et dāpnacō et pena dāpnati.
 Vidēt ergo aliqui grad⁹ ī p̄tis et ī reatu:
 s; q̄bus modis iusticiā exhibeāt. meri-
 tis aīaz q̄s p̄t dice. Audiendū ē itaq;
 q̄tū itēsit itē iusticiā pharisēoz et
 iusticiā maiore q̄ in regnū relox itē du-
 cit. Q̄ cū sit ḡu⁹ occidē q̄ ūbo itēroga-
 te cōuiciū: ibi occasio reū fāt iudicō:
 hic uā facit reū iudicō. Ad t̄tū p̄cōz
 illox leuissimū ē: q̄a illi q̄stionē homi-
 cidii itē hoies agitabāt: hic at̄ oīa
 dino iudicō dimittūt: ubi finis dāp-
 natorū ē gehēna ignis. Q̄sq; at̄ dixe-
 rit q̄ ḡuore suppliō ī maiore iusticiā
 punit̄ homiciādū: si gehēna ignis
 punitur cōuiciū cogit itelligi eē d̄nas
 gehēnarū. Sane ī istis t̄b⁹ sentētijs:
 subaudiō ūboz itēuenda ē. Habet enī
 p̄ma s̄iua oīa ūba nētia: ut nichil s̄b-
 audiat. Qui uascat itē s̄iua sine
tā: reus eit iudicō. In scdā vō cū ait. q̄
 at̄ dixerit s̄i suo racha subaudiatur. sine
 causa: et ita iūgit reus eit cōsilio. Itā ī
 etiā ubi ait. qui at̄ dixerit fatue. duo
 subaudiūt: et s̄i suo et s̄i cā. N̄ ē vnde
 defendit q̄ ap̄ls galathas vocat stul-
 tos: q̄s etiā fr̄es nōinat. Nō eā id fecit
 s̄i tā. Idō at̄ h̄ s̄i subaudiēd⁹ ē: q̄a de
 timico postea dicitur quō etiā ipē uac-

tūc sic maiore iusticia Deinde h̄ seq̄t̄
Si ergo obtuleris mun̄ tuū ad altare
et illic recordat̄ fuis q̄ fr̄ tuū h̄t aliq̄
adūsu te: relinq̄ ibi mun̄ tuū an̄ al-
tare: vade p̄us recōsiliari fr̄ tuo: et
tūc vēiens offeres mun̄ tuū. H̄c utiq̄
apparet de sic̄ d̄m̄ c̄e sup̄: qm̄ s̄ua q̄
seq̄t̄ ea cōiūctōe cōnectit̄ ut sup̄ior at-
testet̄. Nō ē aīo si at̄ obtuleris mun̄
tuū ad altare: s̄ aut̄. Si ḡ obtuleris
mun̄ tuū ad altare. Nā si vasa nō
nō ē fas fr̄ s̄i causa ā dicē racha.
ā dicē fatue: n̄l̄t̄ om̄n̄ fas ē aīo
tenē aliq̄: ne ī odū īdignatō cōū-
tat̄. Ad qd̄ p̄tinet etiā qd̄ alio loco di-
ct̄: nō occidat̄ sol̄ sup̄ vācūdiā vr̄az
Iubem̄ ḡ illatū mun̄ ad altare sive
cordati fuerim̄ aliq̄ adūsu nos ha-
bē fr̄m̄ an̄ altare reliquē: et p̄gere
ad recōsiliari fr̄: deīde vēire ī mun̄
offerre. Qd̄ si accipiat̄ sedm̄ vr̄az: for-
tassis aliq̄s credet̄ ita fieri optē: si p̄
sens fr̄ ē. Nō enī diuā differri p̄t: cū
mun̄ tuū reliquē an̄ altare iubearis.
Si ergo de absente. et qd̄ fieri p̄t etiā tr̄s
mare cōstitūto aliq̄ tale vēiat ī mē-
tē: absurdū ē credē ante altare mun̄
reliquēdū q̄ post tr̄as et maria pagra-
ta offeras deo. Et id̄ p̄sus it̄o ad sp̄ua-
liā resurgē cogim̄: ut hoc qd̄ d̄m̄ ē sine
absurditate possit̄ itelligi. Altare ita
q̄ sp̄ualit̄ ī it̄iore dei tēplo ip̄az fidē
accipē possim̄: aut̄ signū ē altare vi-
sibile. Qd̄libet ē mun̄ offerim̄ dō siue
p̄p̄etia siue doctrīa siue opationē siue
p̄nū siue psalmū et si qd̄ tale aliud spi-
taliū donorū aīo occurrerit acceptum
c̄e nō p̄t dō nisi fidē sinceritate fiducia-
mur: et ei fixe atq̄ īmobile tāq̄ al-
tari t̄ponat̄: ut possit̄ itegrū atq̄ il-
libatū c̄e qd̄ offert̄. Nā m̄lt̄a heretia
nō habētes altare: v̄erā fidē blasphem̄

6
m̄tis pro laude dixerūt: terris videlz
op̄ionibz aggruati: mun̄ suū tāq̄ in-
tra p̄oiciētes: s̄z debet c̄e sana etiā of-
ferentis it̄entō: et p̄pt̄ea cū tale quid
oblatum sum̄ ī corde n̄o: ī it̄iore
dei tēplo: tēplū ēi dei san̄ ē īquit qd̄ es-
tis vos: ī it̄iore h̄ie habitae xpm̄
p̄ fidē ī cordibz vr̄is. Si ī mētē veniet
q̄ aliq̄ habeat adūsu nos fr̄: id̄ ē si
cū nos ī aliquo lesim̄. Tūc ēi ip̄e h̄t
adūsu nos: nā nos adūsu illū habem̄:
si ille nos lesit: ubi nob̄ opus nō p̄gē ē
ad recōsiliatōes. Nō ēi vēiam postulab̄
ab eo qui tibi fecit̄ iuriā: s̄z tm̄ dimitt̄
tis sicut tibi dimitti a d̄no cupis qd̄
ip̄e cōmiseris. P̄gendū ē ḡ ad recōsilia-
tionē: cū ī mētē veniet q̄ nos forte
frem̄ ī aliquo lesim̄. P̄gendū at̄ nō p̄-
dibz corp̄is s̄z motibz aī: ut te hūili
affū p̄sternas fr̄: quē ad t̄ua cogi-
tatōe t̄curreis ī cōsp̄cū ei: aut̄ mun̄
oblatum es. Ita ēi etiā si p̄ns sit pot̄is
cū nō simulato aīo lenire atq̄ ī gr̄az
reuocare vēiam postulando: si hoc
p̄us corā deo feceris p̄gēs ad eū. nō pi-
gro motu corp̄is. s̄z celerit̄o dilcōis af-
fectu: atq̄ idē vēiens: ī it̄entōnē re-
uocās ad id̄ qd̄ agē teperas offēs mu-
nus tuū. Qd̄ at̄ hoc fecerit̄ ut fr̄ suo
ūl nō v̄asat̄ sine cā. ūl racha nō di-
cat̄ fr̄ cū: ūl enī fatiū nō appellet sine
cā. qd̄ totū sup̄bissio admittat̄ ūl for-
te si ī hoz aliquo lapsus fuit̄ qd̄ ī v̄nū
remediū supplicii aīo vēiam des̄ctur:
nisi q̄s̄q̄s ianus iactāc̄e sp̄ū nō īstat̄.
Si ḡ p̄upes sp̄ū: qm̄ ip̄oz ē regnū
celoz. Nūc iā videam̄ qd̄ sequit̄. Esto
īquit adūsario tuo b̄uol̄: ato dū es
ī via cū eo: ne forte tradat̄ adūsariū
te iudici: et iudex tradat̄ te m̄stro: et
ī carcerē mittaris. Amē dico tibi: nō
eris inde donec reddas nouissimū

Quadrante iudicē intelligo xpm. **P**er autē
nō iudicat quēq; sed omne iudicā de-
dit filio. **I**stū intelligo āgelū: et āgeli
īquit mīstrabāt ei: et cū angelis suis
uenturū credim⁹ ad iudicādos viuos
et mortuos. **C**arce ē intelligo: penas vi-
delic⁹ tenebrarū: q̄s alio loco ex celoz
vocat: credo p̄tea q̄ ītrāsec⁹ hīc ī ipsa
mēte: ut eā si qd̄ seceat cogitāri p̄t
gaudū dīnoz p̄mīoz: de quo dicit
seruo bene merito ita ī gaudū dñi
tui: q̄admodū eā ī hac ordīacōe rei
publice. ut a secretario ut a p̄torio iu-
dīas ext̄mittat: qui ī carcere tradit.
De soluēdo at̄ nouissio quadrante p̄t
absurde intelligi a p̄posito qd̄ nichil
reliquat īpunitū: sicut loquētes eā
ā dicim⁹ usq; ad feces: cū volum⁹ exp̄-
mē aliqd̄ ita exactū ut nichil v̄linq̄re-
tur: ut ut siḡret̄ **n**ōie nōie q̄drans
nouissi t̄ena p̄ta. **C**erta ē ps̄ disac-
toz mēbroz hui⁹ mūdi. et ea nouissia
trā iueit̄: ut īcipias a celo: sc̄do aere
nūas: aquā trā: q̄r̄ tā trā p̄t q̄ ducē-
ent̄ videri dñm̄ donec soluas nouissimū
q̄drantē: id ē donec luas terrā p̄ta h̄o
enū et p̄toz audiuit: terra es ī trā ibis.
Donec soluas at̄ qd̄ dñm̄ ē: mīoz si nō
eā siḡt̄ penā q̄ vocat̄ eēna. **D**n̄ ei solue-
tur illud debitū. ubi nā nō dat̄ p̄itēdi
et coruētū v̄uēdi locus. **I**ta ē fortas-
sis hīc positi ē donec soluas: quō ī illo v̄-
bi dicitū ē sede a dext̄is meis. donec ponā
oēs īmicos tuos sub pedibz tuis. **N**ō ē
cū fuerit īmīa sub pedibz positi desi-
net ille sedē ad dext̄rā: a illū optet
v̄gnare donec ponat oēs īmicos suos
sub pedibz suis. **N**ō ē cū positi fuerit:
desinet v̄gnare. **Q**uēadmodū q̄ ibi ī-
telligit̄ de quo dñm̄ ē optet cū v̄gnare do-
net ponat oēs īmicos suos sub pedibz
suis sp̄ v̄gnaturū. qm̄ sp̄ illi erūt sub

pedibz: ita hīc accipi p̄t de quo dñm̄ est.
nō exies idē donec soluas nouissimū
q̄drantē sp̄ nō exiatū ē: q̄a sp̄ soluet
nouissimū q̄drantē. dū sempiternas pe-
nas t̄enoꝝ p̄toꝝ hūc. **R**esp̄ta h̄ dīce-
rī ut diligētiore tractacionē videat ad
emisse de p̄is p̄toꝝ. quō ī scripturis
dicit̄ et̄ne: ibi q̄q; dicit̄ quolibz mō
v̄uade sint ponā q̄ sc̄nde. **S** videam⁹
iā qui sit ipe adūfari⁹ cū iubem⁹ eē
bēuoli ato: cū sum⁹ cū illo ī via. **A**ut
cū diaboli ē. a h̄o a carō a d̄s a p̄ceptū
ei⁹: s̄z diabolo nō video quō iubem⁹
bēuoli eē it̄ cōcordes a cōsentientes. **N**ā
q̄ alij qd̄ grece positi ē it̄p̄tati sūt
cōcordes: alij cōsentientes. **S** neq; bēuole-
tia diabolo iubem⁹ exhibē: ubi enī
bēuolētia ibi amicitia: neq; quisq;
dixerit aūctā cū diabolo eē faciēda
Neq; cōcordare cū illo expedit cū se-
mel renūciādo bellū īduxim⁹: et quo
victo coronabim⁹. **N**eq; cōsentire illi iā
optet: cū si nūq; cōsensissem⁹ nūq; in
istis miseris ītadissem⁹. **D**e hōie at̄
q̄q; iubem⁹ cū oībus hōibz q̄tū ī nob̄
ē pacē habē. ubi utiq; et bēuolētia et
cōcordia et cōsentio p̄t intelligi: nō video
tū quō accipiā ab hōie nos iudici tra-
di. ubi xpm̄ iudicē intelligo: an̄ cū
tribunal oēs optet exhiberi sicut dicit̄
ap̄ls. **Q**uō ergo iudici traditur⁹ ē. q̄
an̄ iudicē p̄ter exhibebit̄. **A**ut si p̄-
tē tradit̄ q̄sq; iudici q̄ hōiez lesit.
q̄ius illo nō tradere qui lesit ē: m̄lto
cōmodi⁹ accipit̄ a lege ip̄a v̄nū tradi
iudici. cōtra quā fecit̄ cū hōiez lesit:
q̄ et si occidēdo q̄s nocuit hōi. nō eit
iā temp⁹ quo cōcordet cū eo. q̄ nā nō
ē cū illo ī via: et ī hac vita: nec tū nō
sanabit̄ p̄itendo: et ad illū mīaz cū
sacrificō cōtribulati cordis ī fugiēdo.
q̄ donat̄ p̄ta cōsis ad se: et q̄ plus

gaudet de vno peccatore q̄ de nonagi-
ta noue iustis. Carni vob̄ multomin⁹
video quō beuoli ul̄ cordes ul̄ sc̄e-
tientes eē iubem⁹ magis eī p̄tores a-
māt carnē suā. et cōcordāt cū illa.
et cōsentiat ei? quā vō eā seruutis bi-
tūt. nō ip̄i ei cōsentiat: s̄ sibi cōsentiat.
cogit fortasse q̄ iubem⁹ deo cōsentiat
et illi eē beuoli? ut ei recōtaliem⁹ a q̄
peccādo irresserim⁹: ut adūsari n̄
dici possit. Quibz eī resistat: r̄e dicitur
eoz adūsari. De⁹ eī sup̄bis resistat:
hūilibz at̄ dat gr̄iaz. t̄itū at̄ oīs p̄ta
sup̄bia: iūciū at̄ sup̄bie hōis apostata-
re a dō. Et ap̄lo dicit Si eī cū iūciū eem⁹
recōsiliari sum⁹ dō p̄ mortē filij ei⁹: n̄
tomagis recōsiliari salui erim⁹ i vita
ip̄i? Ex quo itelligit p̄t nullā naturā
malā iūciū deo eē: quā q̄dē ip̄i recō-
taliat qui iūciū fuerūt. Q̄s q̄ i vi-
a r̄ i hac vita nō fuit recōtaliat deo
p̄ mortē filij ei⁹ tradet iudicia ab illo?
q̄ p̄ nō iudicari quēq̄: s̄ eē iudiciū de-
dit filio. Atq̄ ita cetera q̄ i hoc cap̄lo sc̄p̄-
ta s̄t p̄sequēt. De q̄bz iā tractauim⁹. V-
nū solū eē q̄d hūic itellatū difficultatē
facit? quō possit r̄e dicit i via nos esse
cū dō. si hoc loco ip̄e accipiend⁹ eē adūsari⁹
ip̄iorū cui iubem⁹ cito recōtaliari: n̄ for-
te q̄ ip̄e ubiqz eē. nos at̄ tū i hac vita
sum⁹ cū illo utiqz sum⁹. Si eī ascendero
iq̄t i celū tu illic es. si descendero ad ite-
nū a deo? si reapnā p̄nas meas i duxerit
tū r̄ h̄itabo i nouissio maris: et eī illuc
man⁹ tua deducet me r̄ tenebit me dex-
tera tua. Aut si nō placet ip̄ios dici eē q̄ dō
q̄ nō n̄ ulq̄ p̄sto sit dō? q̄ admodū di-
tam⁹ nō cetos eē cū luce. t̄i et si oculos
eoz lux cūfundat: vniū r̄ quū eē ut h̄
adūsariū p̄ceptū dei eē itelligam⁹. Q̄d
eī sic adūsari peccatē volētibz q̄ p̄ceptū
dei r̄ lex ei⁹: et scriptura dina q̄ data eē

7
nobis ad hāc vitā ut sit nobiscū i via?
Cui nō optet cōtraduē ne nos tradat
iudicia: sed ei optet cōsentiat cito. Nō eī q̄s
q̄ nouit qm̄ de hac vita exeat. Q̄s at̄ cō-
sentiat dīne sc̄pturē. n̄ qui audit et legit
p̄re deferēs ei cūmē auctoritatis? ut q̄d
itelligit nō ip̄t hoc oderit. q̄ p̄cis suis
adūsari sentiat? s̄ magis diligit cōre-
ptionē suā. et gaudeat q̄ morbis suis do-
nec sanētur nō pat̄. Q̄d at̄ vō obscurū
ā absurdū illi sonat? nō i de cōtatet cō-
tradictionū itanūā. s̄ oret ut itelligat:
beuolentiā t̄i et reuerentiā t̄ate auctoi-
tati exhibendā eē memineit. S̄ q̄s hoc
faciat? n̄ q̄s q̄s ad testamētū p̄is ap̄ei-
endū r̄ cognoscendū nō litiū iūciū
t̄atē acbus s̄ pietate mitis accessit?
S̄ q̄ mutes: qm̄ ip̄i h̄editate posside-
būt t̄iā. Videam⁹ stūam.

Audistis q̄ d̄m̄ eē at̄ q̄s nō mechā-
beris? ego at̄ duo vobis q̄ oīs
qui viderit mulierē ad concupiscendū eā:
iā mechatur? eē cū corde suo. Iusticia q̄ mi-
nor eē nō mechari corpis cōiūctiōe: ius-
tia vō maior regni dei nō mechari corde.
Quanto facili⁹ custodit ne mechetur i corpe:
q̄s q̄s nō mechatur i corde. Illud q̄ p̄fic-
mauit q̄ hoc p̄ceptū. Nō eī v̄i solue lege:
s̄ ad ip̄le. Sane p̄siderādū eē q̄ nō dixit
oīs qui concupiscit mulierē. s̄ q̄ viderit
mulierē ad concupiscendū? id eē h̄ fine et
hoc aīo attendit ut eā concupiscat: quā
nō eē titillari delatōe carnis. s̄ plene
p̄sentire libidini: ita ut nō refrenet il-
liat⁹ appetit⁹. s̄ si facultas data fuit
faciet. Nā tria sūt q̄b⁹ iplet p̄c̄m̄: sug-
gestiōe delatōe r̄ cōsensioe. Suggestiō
siue p̄ m̄cōriā fit siue p̄ corpis sensū:
cū aliq̄ viderim⁹ ā audim⁹ uel olfactam⁹
ul̄ gustam⁹ ul̄ tāgim⁹. Q̄ si firm⁹ delatō-
uerit delatō illiata refrenāda eē: uelut
cū ieiunam⁹ i visis abis palati appetit⁹

16
surgit. nō sit n̄ delatōe. Sed huc in nos
nō cōsentim. Si eā dīantē vīs iure
colubem. Si at cōsensio fā fuit. plenū
pctm̄ eī. notū at dō i corde n̄o; enā si
facto nō innotescat hoībus. Ita ḡ st̄ isti
grad⁹ q̄ a serpēte suggestio fiat. id est
lubrico ⁊ volubili hoc ē tyali corporū
motu. q̄ et si qua talia fantasmata i
tus versant i aīa. de corpe forinsec⁹
tracta s̄t. Et si q̄ occult⁹. p̄t̄ istos q̄q̄
sensus. S̄ mot⁹ corporis aīaz tāgat. ⁊ e
nā ipe corporis ⁊ lubric⁹. Et iō q̄to illa
bit̄ occulta. ut cogitacōez cōtingat.
tāto p̄uēntia serpēti cōpar. Tria ḡ h̄
uo dūcē repēra s̄lūa s̄t illi. rei geste q̄ i
genesis s̄pta ē. ut q̄ a serpēte fiat sug
gestio ⁊ quedā suasio. i appetitu at car
nali tāq̄ i eua delatō. i rācōe vō tāq̄
i vno cōsensio. q̄bus pactis tāq̄ de pa
diso h̄ ē de bāssia luce iusticie i morte
hō expellit. Iustissie oīno. Nō ē cogit
q̄ suadet. et oēs nature i ordie suo gra
dibz suis pulchre s̄t. S̄ de supioribz i
q̄bus rōnalis aīa ordiā. ē ad i seio
ra nō ē declinādū. nec q̄sq̄ hoc face cog
git. et iō si fecit sine iusta defensioe
punit. Nō ē hoc cōmittit̄ dicit. v̄n̄ p̄t̄
delectacōe aīa cōsensio. ul̄ n̄lla ē ul̄ tam
tenuis ut p̄t̄ n̄lla sit. au cōsentie mig
nū pctm̄ ē aīa illiata ē. Cū at q̄s cōsenke
rit. cōmittit̄ pctm̄ i corde. Si at etiā i
factū p̄cessit. videt̄ sacari. et exāgu
tupiditas. S̄ postea cū suggestio ipe
tit̄ maior accēdit̄ delatō. q̄ t̄n̄ ad
huc n̄lto minor ē q̄ illa q̄ assiduis s̄t
i cōsuetudiez vertit. Hāc ē vīcē difficil
limū ē et t̄n̄ etiā ipam cōsuetudinē si
se q̄sq̄ nō deserat. ⁊ xp̄ianā miliciā nō
reformidet illo dūcē atq̄ aduītōe sup̄a
bit. ac si i p̄stinā patē atq̄ ordinē.
et v̄n̄ xp̄o. ⁊ mulier vno subicit. Sicut
ḡ tribz gradibz ad pctm̄ p̄uēit. sug

gestioe delatōe cōsensioe. ita isti p̄t̄
tres s̄t differēcie i corde i s̄tō i cōsuetudinē.
tres t̄p̄ mortēs. Vna q̄ i dōmo. id ē aī
i corde cōsentit̄ libidi. Altera iā prolata
q̄ ext̄ portū. aī i factū p̄cedit assensio.
Tercia aī i cōsuetudinē male tāq̄ mole
trena p̄mit̄ aīa. q̄ i sepulchro iā pu
rens. Que tria ḡnā mortuoz d̄m̄ re
suscitasse q̄sq̄ evāgelū legit agnoscat.
et fortasse cōsiderat q̄s differēcias habe
at etiā ipā vox resuscitatis. cū alibi dia
t̄ puella surge. alibi iuueis tibi dico sur
ge. alibi i fremuit sp̄s ⁊ fleuit. et v̄n̄ s̄
fremuit. et p̄ deinde voce magna excla
mauit. Lazare v̄i foras. Quapp̄ noīe
mechanū qui hoc caplo m̄cōrāt. cōz
carnalē et libidinosa p̄cipiaz optret̄. iel
ligi. Cū enī tā assidue p̄dolatrā s̄ptūa
fornicacōez dicit paul⁹ ap̄ls auaritiā
p̄dolatrie noīe appellat. q̄us dubitet. ⁊
oēm malā cōcupiam̄ rōe fornicacōe vō
cari. q̄n̄ aīa neglā sup̄iore lege. q̄ regit̄
inferioz naturaz turpi volūtate q̄ n̄ce
de p̄statuta corūp̄t. Et iō q̄sq̄ carnalē
delatōez adūsus rāam volūtate suā i bel
lare sentit̄ p̄ cōsuetudinē pctoz. cū i dō
m̄te violēcie tradit̄ i captiuitatē. i colat
q̄tū p̄t̄ qualē patē peccādo amiserit. et
exclamet. i felix ego hō. q̄s me liberabit
de corpe i mortis hui⁹. Grā dei p̄ d̄m̄ xp̄m̄
Ita ē cū se i felicit̄ exclamat. lugēdo i plo
rat̄ cōsolatoris auxiliū. Nec p̄uē ē ad bā
tudinē access⁹ cogni cō i felicitatis sue.
et iō v̄n̄ etiā lugentes. q̄m̄ ip̄s cōsolabūt̄.
Deinde sequit̄ et dicit. Si ocul⁹ tu⁹ s̄cāda
lizat te. erue eū ⁊ pice abs te. Expediē
tibi. ut pereat v̄nū m̄broz tuoz. q̄ to
tū corpe tuū eat i gehēnā. Hic vō maḡ
op̄ ē fortitudie ad m̄bra p̄adēda. Qd̄q̄
ē qd̄ s̄git̄ ocl̄s. s̄n̄ dubio tale ē qd̄ v̄he
mētē diligit. Solet enī et ab eis q̄ v̄he
mētē volūt̄ xp̄m̄ie dilectionē suā ita di

u? diligo eum ut oculos meos: a etiam plus
 q̄ oculos meos. Q̄ at additū ē dexter:
 fortasse ad augendā vī diltōis valet.
 Q̄ q̄ eī ad vidēdū isti oculi corpis cōti
 itendātur et si ābo intendātur eq̄litez
 possint? āpli? tñ formidāt hoīes dex
 terū amittē: ut sic iste se s̄q̄. Q̄ d̄q̄ illud
ē q̄ ita diligit ut p̄ dextro oculo habeas
si scādalizet te. i. si tibi ip̄edimētū ē ad
verā b̄titudinē: erue eū et p̄ice abs te.
Expedi tibi ut pereat vnū horū q̄ ita
diligit ut tāq̄ mēbra tibi hereāt: q̄ to
tū corpus eat ī gehēnā. S̄z qm̄ sequit̄
de manu dextera: et sili dicit: si dextera
manū tua scandalizat te abscede eā et
p̄ice abs te. Expedi tibi ut pereat v
nū mēbroz: q̄ totū corpū tuū eat ī ge
hēnā? cogit eī q̄rē diligēt? qd̄ dixit o
tulū: ī qua q̄stioe nichil michi occurr
cōgruēt? q̄ dilāssimū amīcū. Nā hoc
ē utiq̄ qd̄ mēbrū rē possum? appellāe:
qd̄ vehemēt diligit? et hūc cōaliari
ū q̄a oculis ē tāq̄ demōstrās itez et ī re
bus dinis q̄a dexter ē: ut sinister sic di
lect? quidē cōaliari? s̄z ī rebz texenus
ad nctitatē corpis p̄tinētibz: de quosca
dalizātē sup̄flūā erat dicit: qm̄ qd̄ nec
dextre p̄tendū sit. In rebz at̄ dinis cōsili
ari? scandalizās ē: si ī aliquā p̄nicōsā
heresi? noīe religiois atq̄ doct̄ne conat̄
ducē. Ergo etiā dextera manū accipit̄
diltōis adiutor: et m̄st̄er ī dinis opibz
hā quē admodū ī oculo cōtēplācō. sic ī
manu actō rē itelligit: ut sinister ma
nus itelligat ī opibz q̄ hūc vite et
corp̄i s̄t necessaria.

Dicitur ē at: q̄cūq̄ dimiserit vxo
 rem suā: det illi libellū repudiij. h̄ iustī
ta minor ē phariseoz: au nō ē cōt
ruū qd̄ dñs dicit. Ego at̄ dico vobis: q̄
cūq̄ dimiserit vxorē suā excepta forni
cacōis cā facit eā mechāri: et qui solu

tā a viro duxerit mechāri: Nō eī q̄ p̄cepte
dari libellū repudiij hoc p̄cipit ut vxor
dimittat? s̄z qui dimiserit iqt̄ det illi
libellū repudiij: ut iracūdiā temerariā
p̄iacētis vxorē libelli cogitacō tēperat.
Qui ergo dimittendi morā q̄siuit? sig
ur q̄tū potuit duris hoībz se nolle dis
sidū: et tō ip̄e dñs alio loco de h̄ itez
rogat? ita r̄ndit. Hoc moyses p̄t du
riaciā vrām feat. Q̄tū vis eī dur? eēt
qui velle dimittē vxorē? cū cogitaret
libello ī pudij dato iā s̄n p̄icō eā posse
alteri nubē: facile placaret. Dñs at̄
ad illud s̄firmādū vt nō facile vxor
dimittat: solā causā fornicacōis ex
cepit? ceterās vō vnūisfas molestias
si q̄ forte exiterit iubet p̄ fide cōiugali
p̄ castitate fortit̄ sustinē: et mechāri
dicit eū virū q̄ eā duxerit q̄ soluta ē a
viro. Cui? v̄i apl̄s paul? t̄m̄nū ondit?
q̄a cā diu obseruādū dicit: q̄ diu vir
q̄ vnūit. Illo at̄ mortuo: dat nubēdi licē
tā. h̄ac regulā etiā ip̄e tenuit: et ī ca
nō suū cōsiliū sicut et ī nō illis mōtis.
s̄z p̄ceptū dñi iubētis ostendit. cū ait: e
is at̄ q̄ nupte s̄t p̄cipio nō ego s̄z dñs:
mulierē a viro nō recedē? q̄ si discessit
manē ī nuptā. a viro suo recōaliari. Et
vir vxorē nō dimittat: credo sili forma
ut si dimiserit nō ducat aliā. a recōa
liet̄ vxori? fieri eī p̄t ut dimittat vxo
rē cā fornicacōis: quā dñs exceptam
eē voluit. Iā vō si nec illi nubē p̄cedit̄
viro viro a quo recessit? neq̄ hūc al
terā ducē vnā vxore quā dimisit: n̄l
to mun? fas ē illiata cā q̄bus libet stupi
dimittē. Beatiora sane iugia iudicāda
sūt. q̄ siue filijs pareandis. siue etiā ista
trena ple. p̄cepta cōtinētā itez se pari
cōsensu seruari potuerit: q̄a neq̄ cōt
illud p̄ceptū sit qd̄ dñs dimitti iugem
vetat. Nō eī dimittat qui cū ea nō cau

nalit sed spūaliū uiuit: et illud seruatur qd
p aplm dicit: reliquū ē ut qui habet vx
ores q̄ nō habētes sint. Illud magis so
let sollicitare aīm puuloꝝ. q̄ tñ sc̄s p
cepta xpi iā uiuē gestūt qd alio loco
ipe dñs dicit: q̄sq̄s uenit ad me r nō od
p̄m suū r m̄m suā. et vxorē r filios
r fr̄es r sorores isup aiām suā: nō p̄t
me ēē discipul̄s. Videt̄ ei p̄t cōtraui
min⁹ r intelligētibz q̄ h̄c betat dimitti
vxorē excepta cā fornicatōis: alibi eū
discipulū suū negat eē posse q̄p̄ qui
nō odert vxorē. Et si p̄pter dubitū dicit:
nō etiā p̄m r matrē r fr̄es r sorores i
eadē pdicōe ponet: s̄z q̄ v̄x ē q̄ ignū
celoz v̄i patit: et q̄ v̄i faciūt diripiūt
illud. Quāta at̄ v̄i opus ē ut hō diliga
t̄ imicos? et odert p̄m r matrē et vxo
rē r filios r fr̄es. utriq̄z eī iubet: qui ad
regnū celoz vocat. Et quō h̄c nō sūt
cōtraia iter s̄e ip̄o dicit onde facile est.
s̄z ea itell̄tā implere difficile ē: q̄q̄ et h̄ co
de ip̄o adiuuātē facillimū sūt. Regnū
eī etnū ad qd discipulos suos q̄s etiā fr̄es
appellat vocare dignat⁹ ē. nō h̄c hui⁹
mūdi n̄citatē tpales: nō ibi ē iude⁹
neq̄ grec⁹ neq̄ masels neq̄ feia neq̄
seru⁹ neq̄ liber: s̄z oīa r i oībz xps. Et
ipe dñs dicit: i resurrectōe eī neq̄ nu
bet neq̄ vxores ducet: s̄z erit sicut āgeli
i celis. Optet ḡ ut q̄sq̄s illi⁹ igni vitā
iā h̄c meditari volūt: odert nō ip̄os
h̄ies s̄z istas n̄citatē tpales: q̄bus
ista q̄ trāsitura ē vitā fulat: q̄ nascēdo
at̄ moriēdo pagit: qd q̄ nō odit: n̄ dū
illā amat vitā ubi illa eī pdicō nas
cendi atq̄ moriēdi: q̄ copulat̄ t̄ena cō
iugia. Itaq̄ si aliquē bñ xpianū qui
tñ h̄o vxorē q̄uis tñ adh̄ca filios gene
ret. it̄rogē v̄rū i illo regno vellet ha
bē vxorē? mēoz utiq̄ p̄missoz dei et
vite illi ubi corruptibile hoc iduet

corruptōez et mortale hoc iduet imō
litate: iā magno ul̄ ēte aliquo amōe
si sp̄sus. cū excaatōe r̄ndebit se uel
mētē id nolle. Rursus si it̄rogē v̄x
vxorē suā p̄ resurrectōez accepta āge
lita mutacōe q̄ sc̄s p̄mittit̄ sc̄a ubi
viuere vellet: tā uehemēt̄ se id velle q̄
illud nolle r̄ndebit. Sic iucit̄ bon⁹ xp̄ia
nus dilige i vna feia creaturā dei
quā i formari et renouari desiderat:
odisse at̄ iunctiōe copulatōez q̄ cor
ruptibile atq̄ mortale: hoc ē dilige
i ea q̄ h̄o ē odisse q̄ vxor ē. Ita etiā di
ligit̄ i inimicū? uō iā i q̄tū i inimic⁹ ē. s̄z i
q̄tū h̄o ē: ut hoc ei velit p̄uere qd sibi:
i ut ad regnū celoz t̄rtus inouat⁹
p̄ueiat. Hoc de p̄e r de n̄re r t̄rtis v̄ia
lus sanguis itelligendū ē: ut i eis o
derim⁹ qd gen⁹ hūanū nascēdo r mo
uendo sortitū ē. Diligam⁹ at̄ qd nob
cū p̄t ad illa regna p̄duta ubi nemo
dicit p̄r meus. s̄z oēs vni dō p̄r n̄r
mat̄ mea. s̄z oēs illi d̄rlm n̄r n̄r:
n̄r f̄o me. s̄z oēs de oībz fr̄ n̄r. Cōiugū
v̄o tū illo siml nobis i v̄nū redactis q̄
vni⁹ cōiugis eī q̄ uos de p̄ta t̄cōe
hui⁹ s̄li sui sanguis effusioe liberat̄.
H̄c ē ergo ut odert ea q̄ trāsēūt dis
cipul̄ xpi i h̄is q̄s sc̄a ad ea p̄uere
desideat q̄ sp̄ manebūt: et tāto magis
i eis odert q̄to magis eos diligit. p̄
igit̄ xpian⁹ cū iuge p̄cordit̄ viuere
sue idigētā carnalē tū ea sup̄plens
qd sc̄dm v̄etiam nō sc̄dm ip̄erū dicit̄
ap̄l̄us: siue filioꝝ p̄pagatōe qd iā nōn
lo gradu p̄t eē laudabile: siue i etnā so
cietatē. s̄n ulla corpm i mixtōe habēs
vxorē tāq̄ nō habēs. qd ē i cōiugio xpi
anoz excellēt̄ s̄mū atq̄ s̄b̄lime: ut m̄
odert i ea nōn ē tpalis n̄citatē et di
ligat̄ sp̄m semp̄ne b̄titudis. Quidm⁹
eī sine dubio qd ēte ut aliqui nō sic op

tam⁹ sicut ista ipam pntis ipis vita:
 qua tpalet si no odissent⁹ no desidearem⁹
 futura q no e tēpori obnoxia. Phac ei
 vita posita e aia: de qua ibi dān e. Can
 no odit ihup⁹ aiam suā: no pnt me⁹ ee
 discipulus. Hinc naqz vite ab⁹ e necessai?
 iste corruptibilis de quo ipe dñs dicit:
 none aia pl⁹ e q esca⁹: r h vita cui ne
 cessaria e esca⁹. Et q dicit ut aiaz sua po
 nit p ouibz suis: hac utiqz vita dicit:
 ai se pro nobis mortuū ee pmūciat.
 Exort⁹ hic alia qstio ai dñs cā fornicat
 iois pmittit dimitti vxore qten⁹ h
 loco itelligēda sit fornicatō utvū qul
 q itelligit oēs ut eā fornicatōez cre
 dum⁹ dictā q i stupris emittit: an q
 admodū scpture solēt fornicatōne
 vocare sicut supradcā e oēm illiatā
 corruptiōne sicut e ydolatra ul auāia
 a: et ex eo iā oīs tñsgressio legis pnt il
 liatā stupriaz. Sz cōsidam⁹ aplm: ne
 qd teme dicam⁹. Hñs qui st i cōiugio
 iqt p pūio. no ego sz dñs: vxore a viuo nō
 discedē: q si discessit manē inuptā:
 a viuo suo recōsiliari. Pt ei fieri ut dis
 cedat ea cā: qua dñs pmittit. Aut si fecit
 licet viū dimittē etiā pter causā for
 nicatōis et nō licet viuo: q rñdebim⁹
 de hoc qd dixit postei⁹ r viū vxore nō di
 mittat. Quare nō addidit excepta cā
 fornicatōis qd dñs pmittit: n q silēz
 formā vlt itelligi ut si dimiserit qd cā
 fornicatōis pmittit: maneat sñ vxore
 a recōsiliat vxore. Nō e male rēdālia
 ret viū illi mulieri quā ai lapidare ne
 mo aus⁹ eet: dicit ei dñs vade r vide
 deiceps ne pecces: qā et q dicit nō licet
 dimittē vxore si cā fornicatōis cogit
 retinē vxore si cā fornicatōis nō fuit:
 si at fuit nō cogit dimittē sz pmittit:
 sicut dicit: nō liceat mulieri nubē alteri
 n viuo mortuo. Si ai viū morte nupsit

rea e: si p⁹ viū morte nupsit nō e rea. Nō
 e iusta e nubē: sz pmittit. Sic e par for
 ma e i isto iure iugū iter viū r mulie
 re: usqz add ut nō tm de feia id aplis
 dixerit. Mulier nō hē pntē sui corpis sz
 vir: sz etiā de illo nō tacuerit dices. Sicut
 et vir sui corpis pntē nō hē sz mulier:
 si q silis forma e: nō optet itelligi licē
 mulieri viū dimittē nisi cā fornicatō
 nis sicut et viuo. Considerādū e itaqz q
 ten⁹ fornicatōez itelligē debeam⁹: r cō
 silend⁹ ut ceperam⁹ apls. Sequit⁹ enī
 r dicit. Ceterus ego at dico: nō dñs hic
 pmo videndū e quibz ceteris. Dicebat e
 sup⁹ ex dñi psona hñs q st i cōiugio:
 sz nō vō ex pua psona sua ceteris dicit.
 Ergo fortasse hñs q nō st i iugio: sz nō
 sequit⁹. Ita e subūgit. Si qd fr hē vxore
 ifidelē et hec cōsentit habitare ai illo: nō
 dimittit illā. Ergo etiā nūc dicit hñs q
 st i cōiugio. Qd sibi ergo vlt q ait ceteris?
 n q sup⁹ eis loqbat⁹ qui sic copulati erāt
 ut piter i fide xpī eēt: ceteris vō nē dicit.
 r eis qui sic copulati sūt ut nō abo fideles
 sūt. Sz q eis dicit. Si qd fr hē vxore ifidelē
 r hec cōsentit habitare ai illo: nō dimittit
 illā. Ergo etiā nūc hñs dicit q st i cōiugi
 o. Quid sibi ergo vlt q ait ceteris? n qā
 sup⁹ eis loqbat⁹ qui sic copulati erāt ut
 piter i fide xpī eēt: ceteris vō nē dicit. r e
 is qui sic copulati sūt ut nō abo fideles sūt.
 Sz q eis dicit. Si qd fr hē vxore ifidelē et
 hec cōsentit habitare ai illo nō dimittat
 illā: et si q mulier hē viū ifidelē et hec
 cōsentit hītare ai illa: nō dimittat viū.
 Si ergo nō pcepit ex dñi psona: sz ex sua
 psona monet: ita e hoc bonū: ut si quis
 aliē fecerit nō sit pcepti tñsgressor: sicut
 de ugibus paulop⁹ dicit pceptū dñi se
 nō habē cōsilū at dare: atqz ita laudat
 ugitatē ut accipiat eā qui voluit nō
 tñ ut si nō fecerit: cō pceptū fecisse iudi

et. Aliud ei est quod iubet. Aliud quod monet.
aliud quod ignoscat. Iubet mulier a viro
non discedere. quod si recessit manet inupta.
a viro recedat aliam. Aliud non licet facere. Mo-
net autem vir fidelis si homo uxorem infideliter con-
senserit se cum habitare. non eam dimittere.
Licet ergo dimittere. et quod non est preceptum domini.
ne dimittat sed consilium apostoli. sic monet au-
gustinus non nubere. sed si nupsit consilium quidem
non tenebit. sed contra preceptum non facit.
Ignoscat autem dicit. hoc autem dico sedes vestra
non secundum imperium. Quapropter si licet ut di-
mittat coniugem infidelis. quoniam melius non
sit dimittere. et tamen non licet secundum preceptum
domini ut dimittat coniugem nisi causa fornicati-
onis. Fornicatio est causa ipsa infidelitas.
Ad eam tu dicit apostolus. Certe ut vir fidelis
consenserit se cum habitare mulierem infideliter
non dimittat. Ita inquit. Cum ergo homo et dominus
preceptum ne dimittat vir uxorem nisi causa
fornicationis. que hic dicit ego dico non
dominus. Quia scilicet idolatram quam sequuntur
infideles et quilibet noxia superstitio forni-
catorum est. dominus autem permisit causa fornicationis
uxorem dimittere. Sed quia permisit non iussit.
dedit locum apostolo monendi ut quod voluit
non dimittat uxorem infideliter. quo fit
fortasse fieri potest fidelis sacrificatus est et
inquit vir infidelis in uxore fidelis. et sacrificata
est mulier infidelis in fratre fidelis. Credo
iam pervenerat ut non nulle sancte per viros
fideles. et viri per uxores fideles in fidem
veniret. et quoniam non dixerit noxia exemplis
tamen exhortatur est ad confirmandum consilium suum.
Deinde sequitur. Alioquin filii vestri immundi
erunt. ne autem sancti sitis. Iam enim erant puuli christi-
ani. qui siue auctore uno ex partibus siue
utroque consenserit sacrificati erant. quod non
ficeret si uno credente dissociaretur coni-
ugium. et non toleraret infidelitas coniugis
usque ad opportunitatem credendi. Hoc est ergo
consilium eius cui credo deum esse. Si quod supero

gaucis. redies reddam tibi. Porro si infide-
litas fornicatio est et idolatria infidelitas.
et auaritia idolatria. non est dubitandum
et auaritia fornicationes esse. Quis ergo iam quam-
libet illicitam concupiam potest iterum a fornicati-
onis genere separare. si auaritia fornicatio est.
Ex quo intelligitur propter illicitas concupias non
tamen quod in stupris cum alienis viris a se ipsis
dimittantur. sed omnino quod libet quod avaritia corpe
male utente a lege dei aberrare faci-
unt et proinde turpiter concupiam possit
sine timore et vir uxorem dimittere. et uxor vi-
rum. quod excepta fiat dominus tamen fornicationis.
quam fornicationes sicut supra memoratum
est generale et uniuersale intelligit cognoscit. Cum
autem ait excepta causa fornicationis. non dicit
autem ipse viri an se. Non est tamen fornicati-
o uxorem concedit dimittere. Sed quod si ea quod
uxorem dimittit. a qua ipse cogit forni-
cari. causa fornicationis utique dimittit.
velut si aliquem cogit uxor sacrificat pro-
prie. quod tale dimittit causa fornicationis dimit-
tit. non tamen illius et sue. illius quod fornicat.
sue ne fornicet. Nichil autem inquit quod for-
nicationis causa dimitte uxorem. si et ipse con-
citat fornicari. Occurrit enim illud. in quo
est alterum iudicis reipsum deponas. ca-
de enim agis quod iudicis. Quapropter quod for-
nicationis causa non abicit uxorem. pro de-
bet esse a fornicatione purgari. quod saliter
etiam de seia dixerit. Quod autem dicit quod for-
nicata a viro duxerit mecham. qui potest viri
ducit. Iubet enim illa manere inupta. a
viro recedat. Sed si discesserit inquit a vi-
ro maneat inupta. Multum iterum autem
virum dimittat an dimittat. Si enim ipsa
virum dimiserit et alteri nupsit. videtur
concupiscentia mutandi coniugii virum po-
tenter reliquisse. quod si dubio adulterina cogi-
tatio est. Si enim dimittat a viro cum quo esse
cupiebat. mecham. quidem quod eam duxerit.

fidem dñi suam? Et utrum et ipa tali cri-
 mē teneat? itū ē: qñus mlto min⁹ iuei-
 vi possit. quō cū vir et mulier cōsensu pa-
 ri sibi misceat. vñ eoz mechat? sic r nō
 sit alter. Huc accedit qā si mechat? ille
 ducēdo eā q̄ soluta ē a viro? q̄q̄ nō di-
 misit? s; dimissa sit ipa cū fac mechat?
 qd nichilō⁹ dñs vetat. Ex quo colligit
 siue dimissa fuit siue dimisit: optere
 illā manē inuptā. a viro recōaliari.
Rursū qrit? vñ si vxoris pmissu siue
 sterilis siue q̄ cōtubitū pati nō vit. ad-
 hibuit sibi alterā: vir nō alienā neq; a
 viro sciētā possit ēē sñ emie fornicatōis.
 Et i hystoia qdē veteris testamēti iueit
 exemplū? s; nūc pcepta maiora s;: in
 q̄ p illū gradū gñacō hūana pueit. **Trac-**
tanda illa sūt ad distinguēdas etates
 dispēlatōis dñe pūdece. q̄ hūano gñū
 ordiatissīe subueit: nō at ad viuēdi re-
 gūla vsurpanda. **S; tñ** varūq; ait ap̄lus.
 mulier nō habet. p̄tātē sui corpis sed vir:
 filiter r vir nō hē sui corpis p̄tātē s; mu-
 lier. **Querendū** vō si hoc possit i tānū va-
 lere ut p̄mittēte vxore q̄ marital corpis
 p̄tātē habet? possit vir cū alterā q̄ n̄ alie-
 na vxor: sic nec a viro disūcta cōcūbē?
S; nō ē ita existimādū ne hoc etiā feia
 viro p̄mittēte face posse videat: qd oim
 cōsensu excludit? q̄q̄ nō n̄lle cause pos-
 sit existe ubi et vxor: maritali cōsensu. pro
 ipō marito. hoc face debē videat: sicut
 anthoche fēm ēē phibet. an qñq; gita
 ferme ānos cōstātē t̄pibus. **Nā** atindū⁹
 tūc p̄fais qui etiā p̄sul fuit. cū quēdā
 libere auri debitorē fisci exiger? nescio vñ
 omor? q̄ p̄terūq; i istis p̄tātib; p̄uilo-
 sū ē: q̄bus qdlibet licet a poa? putat
 lūtē? cōminat? ē iurās r uehenēt. af-
 firmās. q̄ si cō die quē cōstitueat mēo-
 ratū aurū nō exsoluet: occidet. **Itaq;** cū
 ille tenet? i manu custodia. nec se poss;

debito illo expedire: dies metuēd⁹ imi-
 nere et p̄p̄quare cepit. **Et** forte habebat
 vxorē pulcherrimā: sed nullū petuie
 qua subueire possit marito. **Cū** mu-
 lieris pulchritudie cū qdā diues eēt accē-
 sus r ignouisset maritali ei? i illo dis-
 nūc cōstituit: misit ad eā pollicēs p
 vna nocte si ei miscei veller. se auri li-
 brā datū. **Tūc** illa q̄ se sciret nō se ha-
 bē corpis sui p̄tātē s; virū suū? p̄tūt
 ad eū dices paratā se ēē p̄ marito id fa-
 rē: si tñ ipē cōiugalit corpis dñs tui to-
 ta illa castitas debet? tāq; de re sua p
 vita sua veller id fieri. **Erūt** ille ḡras?
 et ut id fieret ipauit: nullo mō iudicās
 adulterinū ēē cōtubitū? qd r libidō n̄
 la r magna maritali caritas se iubēte r
 volente flagitaret. **Deit** mulier ad vil-
 lā illū diuitis. fecit qd voluit ipudic⁹?
 s; illa corp⁹ nō n̄ marito dedit. nō cōcū-
 bē ut solet: s; viuē cupiētī. **Acceptit** aux?
 s; ille qui dedit fraude s̄traxit qd dede-
 rat: r supposuit sile ligamētū cū terra.
Quō ubi mulier iā domui sue posita iue-
 nit? p̄siluit i publicū: eadē maritali ca-
 ritate clamatura qd fecerat q̄ facere
 coacta ē. **Intpellat** p̄fām? fatet oīa:
 quā fraudē passa eēt ondit. **Cū** vō p̄-
 fert? p̄mo sibi vō q̄ suus minus ad id vē-
 tū eēt? p̄nūciat tāq; i alia suam di-
 cet de articulo bōis auri librā fisco i se-
 vendā: illā vō mulierē dñam i eā ter-
 rā. vñ pro auro terrā accepisset idu-
 ci. **Nichil** huic i aliqua p̄tē disputo:
 licet auq; estimare qd velit. **Nō** eū
 de diuis auctōitatib; dep̄mpta hysto-
 ria ē: s; tñ narrato fco nō ita hoc res-
 puit sensus hūan⁹? qd i illa mulie
 viro iubēte cōmissū ē: q̄admodū a-
 tea cū sūt illo exemplo res ipa ponēt
 horruim⁹. **S; i** hoc evāgelij caplo
 nichil forci? cōsiderandū ē: q̄ tānū

malū ēē fornicatōis? ut cū tāto vīdō
sibi cōiugia cōstrīgāt. Nec vna causa
solucōis excepta sit. Que sit at fornicatō
iā tractatū ē. Itez iqt Audist qz dñm ē āti-
q̄s nō puurabis; reddes at dño iura-
mētū tuū. Ego at dico vobis nō oīno
iurare; neqz p celū qā thron⁹ dei ē; ne-
qz p trā qā scabellū ē pedū ei⁹; neqz p
therosolimā qā ciuitas ignis magni
ē; neqz p caput tuū iuraueris. qz nō
potes face capillū vnū albū ā nigrū.
Sic at sermo v̄ ē ē. nō nō: qd at apli⁹
ē a malo ē. Iusticiā phariseoz ē nō p
iurare; hāc cōfirmat qui vetat iurāe:
qd ptinet ad iusticiā regni celoz. Sic
ei falsū loqui nō p̄t q nō loquitur; sic
puurare nō p̄t q nō iurat. Sz qm tñ
qui iurat adhibet testē deū: diliget
cōsiderādū ē hoc caplin ne cōtra p̄cep-
tū dñi apls fecisse videat⁹; qui sepe
h̄ mō iurauit cū dicit: q at scribo vo-
bis ecce corā dō qā nō mēior. Et uter
De⁹ x̄ p̄ dñi nū ihu xpi q ē bñdēs i
sc̄la: fat qz nō mēior. Tale ē etiā illud
Testis ei michi ē dō cui sermo i spū
meo i euāgelio filii ei⁹: quō sū i ter-
missiōe mēoriā v̄ri facio sp̄ i orōibz
meis. Nisi forte q̄s dicat. tūc habēdā
ēē iuracōnē tū p aliq̄ dicit p qd iu-
rat⁹: ut nō iurauerit qz nō dixit p de-
ū: Sz dixit testis ē m̄ dō. Ridiculū ē h̄
putare: tñ ppter cōtrāosos ā nātū
tardos ne aliqd i terēē q̄s putet. Saat
etiā hoc mō iurasse aplin dicitē: coti-
die morior p̄t v̄rām glām. Qd ne q̄bita
existimet dñm tāq̄ si dicit: v̄rā glā me
faat cotidie mori: sicut dicit p illi⁹ ma-
gisteriū doct⁹ fāis ē. r̄ illi⁹ magisterio
fāis ē: ut p̄fē docet. Græca exēplaria di-
uiduat i quibz s̄ptū ē: ΔΙΑ ΤΗ ΥΑΛ-
ΕΤ ΕΡΑΝ. ΚΑΛΥΧ Η ΟΥΝ. qd nō nisi a
iurante dicit. Ita q̄ itelligit p̄cepisse

dñm ne iuret⁹: ne q̄sq̄ sicut bonū appetat
iurādū: et assiduitate iurādi ad p-
iurū p̄ s̄uetudiez delabat⁹. Quap̄tet
q̄ itelligit nō i bonis sz i necessariis iura-
cionē habēdā: refrenet se iptū p̄ ut nō
ea v̄tat nisi nātate: cū videt pigros
ēē hoies ad credendū qd eis utile ē credē
nisi iuracōe firmēt⁹. Ad hoc itaqz p̄tēt
qd sic dicit⁹: sic at sermo v̄ ē ē nō nō:
hoc bonū ē et appetēdū. Qd at apli⁹ ē
a malo ē: r̄ si iurare cogēris scias de nātū-
tate v̄re i firmi tatis eoz quibz aliqd
suades: q̄ i firmi tatis utiqz malū ē. Vñ
nos cotidie liberāi dep̄tāi: cū dīam⁹
libēa nos a malo. Itaqz nō dicit qd autē
āpli⁹ ē malū ē: tu at nō malū facis qui
bñ v̄reis iuracōe? q̄ r̄ si nō bona tñ nātū
ē: ut alci p̄suadeas qd utilit̄ p̄suades.
Sed a malo ē. illi⁹: cū i firmi tate iura-
re cogēris. Sed nō nouit n̄ qui exptus
ē q̄ sic difficile s̄uetudiez iurādi exti-
guē: r̄ nūq̄ remē fare. qd nō nūq̄ face
nātūtas cogit. Queri at p̄t cū dicit ego
at dico vobis nō iurare oīno: cū addi-
tū sit. neqz p celū qā thron⁹ dei ē r̄ usqz
ad id qd dñm ē neqz p caput tuū. Credo
p̄tēa qā nō putabāt iudei se tenēi iura-
mētō: si p ista iurasset. Et qm audierāt
reddes at dño iurādū tuū. nō se pu-
tabāt dño debē iurādū. si p celū ā
trā ā therosolimā ā p caput suū iurāret:
qd nō v̄cō p̄cipiētis sz illis male itelli-
gētibz fāis ē. Itaqz dñs docet nichil esse
tā vile i creaturis dei ut p hoc q̄sqz pu-
randū arbitret⁹: qm a sūmis usqz ad i-
fima dina p̄uidētia creata regeēt⁹:
iāp̄ies ā throno dei usqz ad capillū al-
bū ā nigrū. Neqz p celū qā thron⁹ dei
ē. neqz p trā iqt qz scabellū pedū ei⁹ ē.
idē tū iuras p celū ā trā: nō te arbitre-
ris nō debē dño iurādū tuū: qz per
eū iurare cōiūteis: cū celū thron⁹ ē. r̄

Diactem
ceeran kalyx hysu

au) tra scabellu e hax p theosolima: qz
 ciuitas magni ignis e meli q si diceret
 mea: cu tm hoc dixisse itelligat: x qz ipe
 utiqz dñs e dño iustitiam debet qui p
 theosolima iurat neqz p caput tuu iu-
 raucis Qd ei pt qsqz magis ad se pti-
 ne arbitrari q caput suu: Sz quonim
 e: ubi pntate factedi vni capilli albi a
 nigri no habem: Ergo deo debet iustu-
 radu ineffabiliter teneti oia x ubiqz pnti:
 qsqz etia p caput suu iurare voluit.
 Et hic etia cetera itelligit: q oia utiqz
 dia no poterat: sicut illud qd meora-
 uim) dan ab aplo cotidie morioz p vras
 glam: qua iuracoez ut dno se debere
 ondet. addidit qua habeo i xpo ihu De-
 rupti pnt carnales dico: no optet opia-
 ri qd dan e celu thron) e dei x tra scabel-
 lu pedu ei: q sic habeat ds collocata me-
 bra i celo x i tra ut nos cu sedem): Sz
 illa sedes iudiciu sigt. Et qm i h vniuso
 mudi corpe maximā spm celu habeat
 x tra nūmā: tāq pntior sit extellēti pl-
 thritudie vis dina. nūmā vō ordinet
 i extremis atqz i ifimis: sede i celo dia-
 tur. traqz calcaue. Spitalit at scās aīas
 reli noie sigt: x tre peccatētes Et qm spi-
 talis oia iudicat ipe at a neine iudi-
 cat: cōuenient diat sedes dei pātor vō
 tu dan e tra es et i tra ibis qz p iusti-
 tiā meritis digna tribuētē i ifimis
 ordiat: et q i lege manē noluit sub
 lege punit: cōgruēter accipit scabel-
 lu pedu dei Sz iam ut istā quoqz cōcluda)
 sniam q laborioz) a opiosus dia a
 cogitari pnt ubi oēs nexuos idustrie
 sue aūm) fidelis excreat qua i viciosa
 cōsuetudie supanda pādat mēbra i-
 pediētia vgnū celoz: nec dolore frūga-
 tur: toleret oia i cōiugali fide q quis
 sit molestissā: tme tm illicite corrup-
 tois idest fornicatois no habet: ueluti

si vxore qsqz habeat uel sterile al defor-
 me corpe siue debile mēbris ul cetera ul
 surda uel clauda uel si qd aliud e tale.
 siue morbis ul doloribz languoribz qz
 cōfecta. et qd) excepta fornicatoe cogitū
 pnt uehemēter horribile: p fide x societa-
 te sustineat neqz talē abiciat: sz etia si
 no habeat no ducat eā q soluta e a vno.
 pulchra sanā diuice fecūda Que si face
 no licet: mltō min) sibi licē arbitret
 ad ullū aliū cōcubitu accedē illicitu. For-
 nicatoem qz sic fugiat ut ab omi
 turpitudine sese extrahat Vex loquat):
 neqz id iuracoibz crebris sz mox pbita-
 te cōmēdet. Rebella tes adūsū se oim ma-
 larū cōsuetudinū inuābiles turbas.
 de quibz ut oēs itelligerēt pauce mēo-
 rate st) cōfugies ad arcē xpiane milicie.
 tāq de loco supiore psternat Sz qz tātos
 laboēs iue audeat: n qui sic flagrat a-
 more iusticie ut tāq fame ac siti uehe-
 mētissie accēsus. x nullā sibi vitā donec
 ea satiet existimās vim faciat i vgnū
 celoz: Qd ei alit potest eē fortis ad tole-
 rāda oia: q i pcedēdis cōsuetudibz labo-
 riosa x ardua et oimno difficilia scilicet hui)
 amatoēs putat Sū ergo qui esuruit x
 sicut iusticiā: qm ipi saturabūt. Vex p-
 tū i hys laboribz tū qsqz difficultate
 patit: x p dura x aspa graduū qdiens.
 circūuallat) vānis reptacoibz et hinc
 atqz hinc i surge pteite vite molestias
 ituens timet ne aggressa iplē no pos-
 sit: accipiat cōsilū. ut auxiliū meāt.
 Qd e at aliud silū: n ut i firmitate a-
 hoz ferat x eis qtu pnt opitulet: qui
 sue diuice desideat subueit. Cōscpt
 itaqz pcepta mē videam) Mutis at
 x mltors vni eē vidēt: sz hoc itere est
 q mutis de quo sup) tractatū e q meta-
 te no cōtradicit dinis sentētijs q i sua
 pcta pferūt: neqz illis dei sermoibz qz

nōdū intelligit s; nllū bñficiū prestat
ei tui nō cōtradicit nec resistit. **M**icors
at nō resistit: ut p̄t ei⁹ corretōez id fa-
ciat. quē reddet resistendo peiorē. Seq̄t̄

Ag⁹ et dñs dicit.
Udistis q̄a dñm ē dētē pro dente
oculū. p̄ oclō? ego at̄ dico vobis nō resistē
adūsus malū: s; si q̄s te percussit i dexte-
ra maxillā tuā p̄be ei et alterā: et q̄
voluerit teū iudicō cōtendē. i tuā tu-
am tollē dimittē illi et palliū: et qui
te agariauerit mille passū. vade cū illo
alia duo? oī petēti te da: et qui voluit
a te mutuari. ne auisat⁹ hūis. Phāseoz
iusticiā miorē. nō excedē vidētē modū:
ne pl⁹ rependat q̄sq; q̄ accipiat. Et mi⁹
nus h̄ grad⁹ ē. **D**eō enī facile iueit̄.
qui pugno accepto pugnū reddē vellz:
et vno a cōuiciāte ūbo audito. vnu i
qd̄ tñdē valeat i ferre cōtēnt⁹ sit. Sed
siue iā pturbat⁹ i modēcā vidicat.
siue q̄ iustū putat eū qui lesit prior
ḡiu⁹ ledi q̄ lesus ē qui nō leserat: ta-
lē aīm magna ex pte refrenauit lex.
i qua scriptū est oculū pro oclō dente pro
dente quibz nōibz sigt̄ mod⁹ ut iū-
riā vindicā nō trāseat⁹: et hec ē patris
ichoacō: p̄fā at̄ pax ē talē pēt⁹ nolle
vindictā. Int̄ illud g⁹ p̄nū qd̄ p̄t legē
ē. ut mai⁹ malū p̄ miorē malo i dda-
tur. i hoc qd̄ dñs p̄ficiendis discipulis di-
xit ne p̄ malo ullū malū reddat. me-
diū quēdā locū tenet. ut tācū reddat
q̄tū acceptū ē: p̄ qd̄ a sūma discordiā
ad sūmā cōcordiā pro tēporz distribu-
tiōe trāsit⁹ fr̄is ē. **C**isq; ergo malū i-
fert p̄oz studio ledendi i nocēdi: vide
q̄tū distat ab eo qui nec lesus i p̄dic.
Quisq; g⁹ nulli p̄oz malū fecit: s; tñ
lesus rependit ḡiu⁹ ūl uolūtate uel
fco? recessit aliq̄tūlū a sūma iūqtate.
i p̄cessit ad sūmā iusticiā: i tñ nōdū

tenet qd̄ lex q̄ p̄ moysen data ē i p̄auit
Qui g⁹ tācū reddat q̄tū accepit: iā do-
nat aliq̄. **N**ō ē tācū penā meret⁹ nocēs:
q̄tū ille qui ab eo lesus ē in nocēs pass⁹
est. **H**at̄ ergo ichoacō nō seuerā s; mī-
cordē iusticiā ille p̄fecit: q̄ legē vēit
i p̄lere nō solūe. **D**uos ergo adhuc ḡ-
dus q̄ i t̄sūt̄ intelligēdos reliquit: i de ip̄o
sūmo nūe culmīe dicit maluit. **N**ā ē
adhuc qd̄ faciat q̄ nō i p̄let istā mag-
nitudinē p̄cepti qd̄ p̄tict̄ ad i ḡnū te-
loz: ut nō reddat tantū s; min⁹? ve-
lut p̄ duobz pugnis vnu: aut p̄ auulso
oclo auē p̄adat. **H**ūc astēdes q̄ oīno
nichil rependat i p̄iquat p̄cepto dñi:
nec tñ adhuc ibi ē. **P**arū ē adhuc vide-
tur dño si pro malo qd̄ accepis nichil
reddas malū: nisi etiā apl⁹ h̄is patris
accipē. **Q**uap̄ter nō ait ego at̄ dico vo-
bis nō reddē malū p̄ malo q̄q; etiā
hoc magnū p̄ceptū sūt: sed ait nō i sil-
te adūsus malū? ut nō solū nō repen-
das qd̄ tibi fuit irogatū: sed etiā nō
resistas quo min⁹ aliud iroget. **H**oc
ē ei qd̄ etiā cōsepter expōit. **S**i q̄s te
percussit i dextera maxillā tuā: p̄be illi
et alterā. **N**ō ē aut h̄ qd̄ te percussit noli
tu p̄tate: s; para te adhuc p̄tati. **C**ōd̄
ad mīam p̄tine h̄i maxie senaūt q̄
eis q̄s nlltū diligūt tāq; filijs ūl q̄bz
libet dilāssis h̄is egrotātibz seruiūt
ūl puulis ūl frenētis a q̄bz nllta se-
pe paciūt⁹: et si eoz salus id exigat p̄-
bet se etiā ut plura paciāt⁹: donec ūl
etatis ūl morbi i f̄mitas trāseat. **C**is
g⁹ dñs medic⁹ aīaz curādis p̄is i t̄ru-
ebat: qd̄ eos aliud docē posset. n̄ ut eo-
rū quoz saluti cōsulē vellēt i beallita-
tes equo aīo toleraret. **C**is nāq; i p̄o-
bitas ex beallitate aī vēit: q̄ nichil
inocēt⁹ ē eo q̄ i iūte p̄fais ē. **Q**ueri
at̄ p̄t qd̄ sibi velit dextera maxilla. **S**c

et in exemplaribus grecis quibus maior fides
 adhibenda est iunctur. Nam multa latina nunc
 illa tamen habent: non etiam dexteram facies est
 aut quae quibus cognoscitur. Et legitur in apostolo To-
 leratis est si quis vos in seruitute redigit. si quis
 deuorat? si quis accipit. si quis extollit: si quis
 vos in facie credit. Deinde continuo subiungit
 secundum ignobilitate dico: ut exponat quod
 sit in facie credit: hoc est stephani atque desina:
 quod quidem non ideo dicit apostolus ut illos non
 sustinet: sed ut se magis qui eos sic dili-
 get ut seipsum pro eis vellet impendi. Sed
 quoniam facies non potest dici dextra et sinistra?
 et tamen nobilitas est secundum deum et secundum hunc seculum
 potest esse: ita distribuitur tamen in dextram max-
 illam et sinistram: ut in quatuor disceptatione christi
 conceptum fuit quod christianus est multo magis
 se conceptum patris sit. si quis huiusmodi hono-
 res habet: sicut ideo apostolus cum in eo plegeret
 hoies nomen christiani si taceret de dignitate
 quam habebat in seculo non probuerat alteram in
 illa cedentibus dextram. Non est dicens cuius ro-
 manus fuit: non erat parus hoc in se stephani.
 quod per nomen habebat ab eis. quod in illo nomen
 tamen praesens et salutare stephanus. In quo est
 ideo minus postea vitula tolerauit. que
 tunc in romans non licebat imponi: aut quod
 quod de hac iniuria voluit accusare. Et si
 qui ei propter ciuitatis romane nomen pe-
 terunt: nec tamen ideo ille probuit quod feruet:
 cum eos a tanta puritate corrigit cupie-
 rit. patia sua quos videbat in se sinistis
 partes magis quam dextris honorare. Illud
 est etiam tamen attendendum quod in a quo fecit oia: quod
 beuole et demerere fecerat in eos a quibus
 ista patiebat. Nam et pontifias iussu pal-
 ma percussus quod contumeliose in se dicit
 cum ait. percutet te de paries dealbate.
 minus intelligentibus conuictum sonat: intel-
 ligentibus vero prophetia est. Paries quippe deal-
 batus hypocrisis est id est simlato sacerdotu-
 le perferes dignitate: et sub hoc nomine tamen

caido regnum iteriore quam lutea impudice
 occultas. Nam quod humilitatis fuit mirabi-
 lit custodiuir: tamen ei dicitur. principi sacerdotu
 maledias? vndit: nesciu freres quod princeps
 est sacerdotu. Scriptum est etiam: principem populi tui
 non maledices. Vbi ostendit quia tranquilli-
 tate illud dixisset quod uerat? dixisse uide-
 bat? quia tamen cito tamen mansuete vndit: quod ab
 indignatibus et perturbatis fieri non potest. Et
 in eo ipso intelligentibus uerz dixit nesciu
 quia princeps est sacerdotu: tamen si dicitur ego
 alium sciu principem sacerdotu. per tamen uosie is-
 ta sustineo cum maledice fas non est: et tamen
 uos maledicatis cum in me nichil aliud quam
 ei nomen odistis. Sic ergo optet non simu-
 late ista saltare: sed in ipso corde esse ad oia
 paratu: ut possit tamen illud prophetiam
 Patu cor meum deus: patu cor meum multi
 et alteram maxilla prebe nouerunt: di-
 ligere uos illu a quo ferunt ignorat. At uo
 ipse deus qui utique precepta quod docuit per m
 pleuit pauca se maxilla nostro sacer-
 dotis non probuit alteram: sed in sup dixit. si
 male locut? su exprobra de malo. si bñ
 cur me cedis? Non tamen ideo patus corde non
 fuit: non solum in alteram maxilla tedi pro
 salute oim: sed etiam toto corpe crucifigi.
 Ergo et illud quod sequitur et quod uoluit tecu
 iudicio contendere et tunicam tuam tolle dimitte
 illi uestimentu. ad praeparationem cordis non
 ad ostensionem opis preceptu uerz intelligi-
 tur. Sed de tunica et uestimento quod dicitur est
 non in eis solus sed in oibus factu est: que
 aliquo iure tualit nra esse diamus. Si et
 de natie hoc operatu est. quom magis sup-
 flua stephane conuict: Verumptamen ea quod nota
 ut dixi eo gnie includenda sunt quo dicitur ipse
 per scriptum dices: si quis uult iudicio tecu co-
 tendere et tunicam tuam tolle. Oia ergo illa intel-
 ligant de quibus iudicio nobiscum contendit
 potest: ita ut a nro iure in uis illi tñseant.
 quod contendit uel pro quo contendit: sicut

Ex vestis domini fundum iumentum et grialit ois
petua. Ad uerum de seruis accipiendum sit
magna qstio. No ei xpianu optet sic pos-
sede seruu quo equu a argenti qd fieri
possit ut maiore pno valeat equu qd ser-
uus: et nilto magis aliqd aureu ul ar-
geteu. Sz ille seruus si rectus et honestus et
ad deu colendu accommodatus ab isto dno
educat a regit qd ab illo pte qui eu auipit
auferre: nescio utru qd dicit audeat.
ut uestimetu cu debet pte pni. Hoinem
naqz ho taqz semetipm dilige debet:
tui ab oim dno sicut ea q sequit ostē-
dit etia ut inimicos diligit ipe rat. Sa-
ne ai ad utendū e oem tuā uestimētū
ēē: nō omē uestimētū tuā ēē. Vestimē-
ti ergo nomē plā sūt q nomē tuū ēē:
et iō sic dā ēē arbitror: et q voluit te-
cū iudicō cōtendē et tuā tuā tollere
imitte illi et uestimētū. Tāqz si dicit.
Qui voluit tuā tuā tollē: imitte il-
li: et si qd aliud idumētū habes. Idō nō
illi pallū interpretati sūt: qd grece posi-
tū ē emation. Et qui te aguarauerit
iqz mille passū: vade cū illo alia duo.
Et hoc utiqz nō tā ut pedibz agas: qd
ut aiō sis patus. Nā i ipā xpiana his-
toria i qua ē auctoritas nichil tale fac-
tū iueies a scis ul ab ipō dno. cū i hoīe
quē susape dignat ē viuēdi nobis
prebet exemplū: cū tñ oibz fere i locis
eos iueias patos fuisse equo aiō tole-
rare. qd qd eis i probe fuisse i gestū.
Sz ubi grā dān putam⁹ vade cū illo
alia duo: an triā cōplexi voluit quo
nūō sūt pfecto: ut memineit qd qd
cū hoc facit pscām se iplē iusticiā
mūcordit pferendo i firmitates eoz
qd vlt sanos fieri p videri ppter ea
etia tribz exemplis hec pcepta insi-
nuasse: quoz pmū ē si qd te pousse-
rit i maxillā: sedm si qd tuā tuā

tollē voluit: tū si qd mille passū an-
gari aueit: i quo trio exemplo simplo
duplū addit: ut triplū cōpleat: q nūō
hoc loco si nō ut dān ē sūt pscionem
illud accipiat qd i pscionem tāqz i tol-
lerabili iapiēs paulatī creueit: don-
tūerit usqz ad duplū aliud pferēdū.
Nā pmo pbe voluit alterā maxillā
cū fuit dextra pussa: ut min⁹ pfe-
pat⁹ sis qd ptulisti. Qd qd ei dextra
sūt car⁹ ē utiqz qd id qd sinistra sūt:
et qd i re cariore aliq ptulit. si i vilioe
pferat: min⁹ ē. Deinde et illi q tuā
vlt tollē iubet et uestimētū dimitte:
qd a tūde ē a nō nilto aplū: nō tñ du-
plū. Tercō de mille passū qbus ad-
dēda dicit duo milia usqz ad duplū
aliud pferas iubet: ita signis siue ali-
qto min⁹ qd iā fuit: siue tūde siue aplū
qsz i probe i teresse voluit equo aiō to-
lerādū ēē. In hys sane gñbz triū exem-
ploz illū gen⁹ i iure pmissū ēē video
Nāqz oīa i quibz i probitate aliqua
patim: i duo gñā didūtur: quoz al-
terā ē qd restitui nō pte: alterā qd pte. Sz
i illo qd restitui nō pte: videte solacū
qri solet. Qd ei pdest qd pussa i pcutis.
Nūqz ptea et illud qd i corpe lesū est
restituūt i iegrū: Sed tumid⁹ aiō
talia fomēta desiderat: sanū aut si-
mū q ista nō iuuat: qn pon⁹ mūcordi-
ter pferendā alterā i firmitate iudi-
cat: qd alieno supplicō suā mitigādā
q nlla ē. Neqz hic ea vidēt pphibē que
ad correctionē valet. Etia ipā ei pte
ad mūcordiā. Nec ipe dit illud ppositū
quo qsz parat⁹ ē ab eo quē correctū
ē vlt plura pferre. Sz huc vndite
referēde nō ē ydone⁹: nisi q odū quo
solet flagrare q se vindicāe desiderat
dilcōis magnitudie supauit. Nō ē me-
tuendū ē ne odisse puulū filiū pntes

videat. ai ab eis vapulat peccatis. ne pec-
 tet ultra. Et tunc p[ro]f[er]o dicitur i[n] d[omi]n[o] p[re]s
 imitacione nobis p[ro]ponit cu[m] i[n] seq[ue]ntib[us] dicit
 diligite i[n]imicos v[ost]ros b[on]e facite h[is] qui
 oderunt vos. et orate p[ro] h[is] qui vos p[er]se-
 quunt[ur]. et t[un]c de ip[s]o dicit p[ro]ph[et]a: que[m]
 ei diligit d[omi]n[us] corrumpit flagellat at[que] o[mn]i si-
 lu[m] que[m] recipit. Dicit et d[omi]n[us] Seru[us] q[ui] nescit
 uoluntate d[omi]n[i] sui. et n[on] facit digna.
 plagis uapulabit pauas Seru[us] at[que] qui
 facit uoluntate d[omi]n[i] sui n[on] facies digna.
 plagis uapulabit nilus. No[n] g[er]it q[ui]rit nisi
 ut eo ille vindicet cui re[sp]ondit ordie p[er]t[ur]as da-
 ta e[st]. et ea uoluntate videt qua p[er] i[n] pu-
 lu[m] filiu[m] que[m] p[er] e[st] odisse nodu[m] p[er] h[ic] ei
 ap[er]tissimu[m] exemplu[m] dat[ur] quo satis appa-
 reat posse p[er]t[ur]am amore pot[er]it uideat q[ui]
 ipunitu[m] relinquit. ut illu[m] i[n] que[m] uideat
 n[on] pena misere. s[ed] correctioe b[on]i uelut.
 pat[er] t[ame]n si opus sit equo a[n]i[m]o plura toleare
 ab eo illata que[m] uult ee[m] correctu[m]. siue i[n]
 eu[m] habeat p[er]t[ur]am cohercendi siue n[on] heat.
 Magni at[que] s[an]c[t]i uiri q[ui] i[n] optate scier[un]t mor-
 te ista q[ui] a[n]i[m]am dissoluit a corpe n[on] esse
 formidanda. sedm[od]o eor[um] t[ame]n a[n]i[m]i qui illa
 timent. nonnulla p[er]t[ur]a morte punier[un]t.
 quo r[ati]o uicib[us] ualis met[us] t[ame]n et il-
 lis qui morte puniebant n[on] ip[s]a mors
 nocet s[ed] p[er]t[ur]am q[ui]d augeti posset si uiuere[nt].
 n[on] teme[m] illi iudicab[un]t. q[ui]bus tale iudi-
 cium donauerat d[omi]n[us]. Inde est q[ui] helias nu-
 tos morte affecit. p[ro]pria manu i[n] igne
 diuit[er] i[n]petuato: cu[m] r[ati]o alij m[ul]ti magni
 et diu uiri eode[m] sp[irit]u co[n]solandis rebus
 h[um]anis n[on] temere fecer[un]t. De quo helia
 tu[m] exemplu[m] dedisset discipuli d[omi]n[o] m[er]ito
 r[ati]o q[ui]d ab eo factu[m] sit ut etia[m] ip[s]is daret
 p[er]t[ur]am petendi de celo igne ad sum[en]dos
 eos qui sibi hospitiu[m] n[on] p[ro]ber[un]t. repre-
 hendit i[n] eis d[omi]n[us] n[on] exemplu[m] p[ro]phete
 f[aci]t s[ed] ignoracia[m] uideat que ad h[ic]
 erat i[n] rudib[us]. ai adiuces eos n[on] amois

correntioe s[ed] odio desiderare uideat. Itaq[ue] p[ro]
 tea q[ui] eos docuit q[ui]d eet dilige p[ro]ximu[m] ta-
 q[ui] seip[s]u[m]. i[n]fuso etia[m] sp[irit]u s[an]c[t]o que[m] de re die-
 bus co[m]pletis post ascensionem sua[m] desup[er]
 ut p[ro]miserat misit. n[on] defueru[n]t tales bi-
 dicte: q[ui]us nilto rari q[ui] i[n] ueteri testam[en]-
 to. Ibi ei ex maiore p[ar]te seruientes timore
 p[ro]mebant. hic at[que] maxima dilco[n]e liberi nu-
 trebantur. Na[m] r[ati]o u[er]bis apli petri ananias
 et uxor ei[us] sicut i[n] actib[us] ap[osto]lo[rum] legim[us]
 exanimes cecideru[n]t nec resuscitati s[un]t. s[ed]
 sepulti. Sed si h[ic] libro hereti q[ui] adu[er]sa[m] ueteri
 testam[en]to nolunt crede. paulu[m] aplm[um] que[m]
 nobis s[an]c[t]i legunt i[n]uicant dicit de quoda[m]
 p[er]t[ur]ore: que[m] tradidit sathane i[n] iteru[m]
 carnis ut a[n]i[m]a salua sit. Et si noluit timor-
 te i[n]tellige fortasse ei i[n] certu[m] e[st] q[ui]lib[et] vi-
 dicta p[er] sathana[m] facta ab ap[osto]lo: fateat[ur]
 q[ui] n[on] eu[m] odio s[ed] amore fecisse m[is]er[icordi]e
 tat illud adiectu[m] ut a[n]i[m]a salua sit. Aut
 i[n] illis libris quib[us] ip[s]i tribuunt magna[m]
 auctoritate[m] ai aduertat q[ui]d dicam[us]. ubi
 septu[m] e[st] aplm[um] thoma[m] i[n] p[er]t[ur]a[m] auda[m]
 a quo p[er] palma p[er]t[ur]a[m] eet atroxissime
 mortis suppliciu[m]. a[n]i[m]am t[ame]n ei[us] o[m]ni-
 dat ut i[n] futuro ei s[an]c[t]o p[ro]ceret. au[tem] a
 leone occisi a cetero corpe discepta ma-
 nu[m] canis i[n]tulit m[er]itis i[n] q[ui]b[us] co[n]uiuaba-
 tur apls. Cui septu[m] licet nob[is] n[on] cre-
 de. No[n] ei e[st] i[n] catholico cano[n]e: illi t[ame]n ea
 et legunt r[ati]o q[ui] i[n] corruptissima ueris-
 sima q[ue] honorat[ur]. qui adu[er]s[us] corpales
 uideat que i[n] s[an]c[t]o ueteri testam[en]to nes-
 cio qua creatate atrox se u[er]it: quo
 a[n]i[m]o et qua distribuco[n]e t[em]p[er]a fia[n]t o[mn]i-
 nestates. Tenebit g[er]o i[n] hoc i[n]u[er]sariu[m]
 g[er]o q[ui]d p[er] uindictam luit. iste xpianus
 mod[us] ut accepta i[n]iuria n[on] siugat
 odiu[m] s[ed] i[n]firmu[m] m[is]er[icordi]a[m] patet sit ai-
 m[us] plura p[er]t[ur]a: nec correctione neg-
 ligat qua uel co[n]silio uel aucte uel p[er]t[ur]
 te u[er]i p[er]t[ur]. Aliud i[n]u[er]sariu[m] gen[us] e[st]: q[ui]d i[n]

integru p̄t restitui: cuius due sp̄es: vna ad pecuniā. altera ad operā p̄net. Quapp̄ illi de tūca et uestimento. huius de agaria mille passiuū et duoz milia exempla subiecta s̄t: q̄a et red di uestimētū p̄t et quē adiuuēis opa. p̄t te etiā ip̄e si opus fuit adiuuare? nisi forte ita pot̄ distinguēdū ē: ut p̄us qd̄ positū ē de percussa maxilla oīa significet. q̄ sic iugeunt ab ip̄obis ut restitui nō possit n̄ vindcā. Scdm̄ qd̄ positū ē de uestimēto oīa significet q̄ possint restitui sine vindcā: et ideo fortasse additū ē qui voluit tertiū iudicio cōtendē: q̄ qd̄ p̄uidicū aufert nō ea vi putat aufervi cui vindcā debet. Tercū vō ex utroq; cōfectū sit: ut et si vindcā et cū vindcā possit restitui. Nāq; operā debitā violēt exigē sine ullo iudicio sicut facit qui angariat hōiem ip̄obe. et cogit se illicite adiuuari ab iūto: et penā ip̄obitatis p̄t luere et operā reddē: si hāc ille ēpetat qui ip̄obū p̄tulit. In hīs ergo oībz generibz iuriarū: dñs docet patiētissimū et m̄tordissimū et ad plura p̄ferenda patiētissimū aīm xp̄iani ēē oportere. Sed qm̄ parū ē nō nocē n̄ etiā prestes b̄nificiū q̄ntū potes: cōsequē aduigrit et dicit. Ōi petēti te da: et qui voluit mutuari a te ne ausat̄ filius. Ōi petēti iqt nō oīa petēti: ut id des qd̄ dare honeste et iuste potes. Quid si enī pecuniā petat qua in nocētē conet̄ opp̄mē? qd̄ si postremo stuprū petat? S̄z ne multa p̄sequar q̄ s̄t inuāabilia: id p̄fō dādū est qd̄ nec tibi nec alit̄ nocēat. q̄ntū sciri aut̄ credi p̄t ab hōie: et cui iuste negaueris qd̄ petat indicāda ē ei ip̄a iusticia nō enī tanē dimittas: ita om̄i petēti te dabis q̄uis nō sp̄ id qd̄ petet dabis: s̄z aliq̄ meli⁹ aliqd̄ dabis.

tū petētē iuste coruexeris. Quāt̄ aut̄ qui vult a te mutuari ne ausat̄ filius ad aīam referendū ē. Hilare ei dato v̄e diligit d̄s mutuat̄ at̄ oīs q̄ accipit: etiā si nō ip̄e solutur⁹ ē. Cū enī m̄tordibus d̄s plura v̄stituat: oīs qui b̄nificiū p̄stat fenerat̄. Aut si nō placet accipere mutuatē nisi eū qui accipit redditurus: intelligēdū ē d̄m̄ ip̄a duo ḡna p̄standi ēē cōplexū. Nāq; a donandū qd̄ dam⁹ b̄uole: a reddituro cōmodam⁹. Et plerūq; hōies qui p̄posito d̄no p̄mio donare pati sūt: ad donandū qd̄ mutuat̄ petitur pigri sūt: q̄ nichil recepturi a deo ai v̄e que dat̄ ille qui accipit exsoluat. Recte itaq; ad hoc b̄nificiū tribuendi gen⁹ nos d̄na hortat̄ auctoritas dicit̄: et qui voluit a te mutuari ne ausatus filius: id ē ne p̄tea uolūtate alienes ab eo qui petit. q̄a et pecuniā tua vacabit: et d̄s tibi nō redditur⁹ ē cū hō reddiderit: s̄z cū id ex p̄cepto dei fuerit apud illū qui hec iubet. Infructuosū ēē nō p̄t. Deinde aduicē et dicit.

Audistis q̄a d̄n̄e. Diliges p̄ximū tuū: et oderis inimicū tuū. Ego aut̄ dico vobis diligit̄ inimicos v̄ros: et b̄nificat̄ hīs qui oderūt vos. et orate p̄ eis qui vos p̄sequūt̄: ut sitis filij p̄ris v̄ri qui i c̄elis ē: qui solē suū oriri iubet sup̄ bonos et malos et pluit sup̄ iustos et iustos. Si enī dilexeritis eos qui vos diligūt: quā mercedē habebitis? Nōne et publicani hoc faciūt? Et si salutaucitis hōes v̄ros tm̄: qd̄ apli⁹ faciatis? Nōne ethnici hoc faciūt? Estote igit̄ vos p̄fecti: sicut et p̄r̄ v̄r̄ celestis qui i c̄elis ē p̄fctus ē. Sine ista dilcōe qua etiā inimicos et p̄secutores n̄ros dilige iubemur: ea q̄ sup̄ d̄cā s̄t iplē q̄s p̄t: p̄fctō aut̄ n̄ie qua plurimū aīe laborant̄ et s̄nt ultra dilectōez inimici porrigi nō p̄t: et

idō sic claudit estote ergo vos p̄f̄a sicut
 et p̄ v̄i qui i celis ē p̄f̄a s̄: ita t̄n ut
 deus itelligat p̄f̄ectus tāq̄ deus: et aīa
 p̄f̄a tāq̄ aīa: gradū t̄n ēē aliq̄e i p̄ha
 r̄iseoz iusticia que ad legē veterē p̄t̄ct.
 Hunc itelligit q̄ mlti hoīes eos etiā a q̄bz
 diligūt: oderūt: sicut luxuriosi filij pa
 r̄etes coheritatores luxurie sue. Ascendit
 ergo aliq̄e gradū qui p̄ximū diligit q̄mus
 adhuc oderit iūmicū: et iā ipeio qui
 veit legē ip̄e nō solue p̄ficiet beuolētiā
 et benignitatē: t̄n eā usq̄ ad iūmicū di
 lectionē p̄duxerit. Nā ille gradū q̄mus nō
 nullus sit. tā p̄uidē ē t̄n ut cū publicanus
 etiā possit ēē cōis: nec qd i lege d̄m̄ est
 oderis iūmicū tuū. vox iubētis iusto ac
 capiēda ē: sed p̄mittētis i firmo. Ori
 tur hic sane nullo mō dissilāda q̄stio:
 q̄ hūc p̄cepto d̄m̄ quo nos hortat̄ dili
 gere i iūmicos n̄os et b̄n̄face h̄is qui
 oderūt nos et orare pro h̄is q̄ nos p̄se
 quūt: mlt̄e alie s̄pturaz p̄tes min⁹ di
 ligēt̄ et sobrie cōsiderātibz vidēt̄ ad
 uer̄se: q̄a i p̄phetis iūcūt̄ mlt̄e i p̄eca
 tioēs aduer̄s iūmicos q̄ maledictōes pu
 tāt̄: sicut ē illud fiat mēsa eoz i laq̄ū
 et q̄ ibi dicit̄: et illud fiat filij ei⁹ pu
 pulli et vxoz ei⁹ vidua: et alia q̄ ul sup̄
 uel i f̄ra i eodē psalmo i p̄sona iude p̄z
 p̄phetā dicit̄. Multa alia usq̄ q̄q̄ i s̄p
 turis reperūt̄ q̄ videāt̄ur ēē contraria et
 hūc p̄cepto d̄m̄ et illi apl̄ico q̄ ait. b̄ndi
 cte et nolite maledicē: t̄n et de d̄no s̄ptū
 sit. q̄ maledicēit ciuitatibz q̄ ūbū ei⁹ nō
 accepērūt: et mēorat̄ apl̄us de quodā
 ita dixit reddet d̄ns illi s̄dm̄ opa illi⁹.
 Sed h̄c facile soluit̄: q̄a et p̄ph̄a p̄ iare
 pat̄em qd eēt futurū certū: nō optā
 tis voto s̄z sp̄ū p̄uidētis: ita et d̄ns et ita
 apl̄us: q̄q̄ i hoz etiā ūbis nō hoc iūcūt̄
 qd optauerūt: s̄z qd p̄dixerūt. Nō eī etiā
 ut d̄ns ve tibi cap̄harnaū aliud sonat:

nisi aliqd ei male euēturū merito i fide
 litatis: qd futurū d̄ns nō maluolē
 lenia optabat: sed diuinitate t̄nebat.
 Et apl̄us nō ait reddat sed reddet illi et
 d̄ns s̄dm̄ opa ei⁹: qd ūbū p̄mūtiātis
 ē nō i p̄ecātis: sicut et de illa ypocriti
 iudeoz de qua d̄m̄ ē tui cūsiōnē i mi
 nē t̄nebat dixit. p̄caiet te de pares
 dealbate. H̄ete autē maxie solō figū
 i p̄ecātis futura p̄dicē: sicut figū p̄te
 riti t̄pis ea que ventura erāt sepe t̄ti
 nerūt: sicut ē illud: q̄re fremuerūt
 gr̄etes et ppli meditati sūt iania. Nō eī d̄m̄
 q̄re gr̄etes fremēt̄ et ppli meditabūt̄ i a
 nia: t̄n ea nō quasi iā t̄ris facta mem̄is
 sēt: s̄z v̄tura p̄spicēt. Tale etiā illud ē
 Diuiserūt sibi uestimēta mea: et sup̄
 uestē meā miserūt sortē. Et h̄c eī non
 dixit diderūt sibi uestimēta mea et sup̄
 uestē meā mittēt̄ sortē: nec t̄n de h̄is
 ūbis q̄sq̄ calūpnia t̄n qui nō sentat
 veitacē istā figuraz: i loquēdo nichil
 veitati rez minue: et plurimū affex
 re affectibz aīoz. Sed illa magis v̄gēt̄
 istā q̄stionē q̄ dicit ioh̄es apl̄us: si q̄s
 scit peccare fr̄em suū p̄cām nō ad mor
 tē postulabit et dabit illi d̄ns vitam
 qui peccat: nō ad mortē: ē p̄cām autē
 ad mortē nō pro illo dico ut roget̄. Et
 p̄te eī ostendit̄ eē quosdā fr̄es p̄ q̄bz
 orare nō nobis p̄cipit̄ t̄n de etiā pro
 p̄secutoribz n̄is orare nos iubeat.
 Nec ista q̄stio solui p̄t̄: n̄ fateam̄ esse
 aliqua p̄cām i fr̄ibus q̄ iūmicoz p̄secu
 tioē ḡuora s̄. fr̄es at̄ xp̄ianos signi
 mlt̄is s̄pturaz dinaz documētis p̄
 bari p̄t̄: māifestissimū t̄n illud est
 qd apl̄us ita p̄dit: s̄ficat̄ ē eī v̄v
 i fidelis i vxore: et s̄ficata ē mulier
 i fidelis i fr̄e. Nō addidit n̄o: s̄z māi
 festū existiauit cū fr̄is noīe xp̄ianū
 itelligi voluit. qui i fidelē haberet

vixit. Et deo paulo p^o dicit. q^o si fide-
lus discedit discedat: nō ei seruituti s^o
icet) ē s^o ul^o soroz i^o hu^o mōi. **P**atm g^o
fr̄s ad mortē puto ēē ai p^o agnitionē
dei p^o grām dñi nri ihu xpi q^osq^o oppug-
nat firmitatē et adūsus ipām grām
quā recōtat) ē deo iudēcie faabus
agitat. **P**atm at nō ad mortē ē: si q^o nō
amozē a fr̄e alienauit: s^o officia fir-
tati debita p^o aliquā firmitatē ai nō
ext^orbuēit. **Q**uap^o p^o dñs i^o cruce ait.
Pater ignosce illis: qā nesciūt q^o faciūt.
Rondū ei gr̄e spūs s̄i p^oncipes effecti:
societatē sancte firmitatis iuerāt. **E**t b̄s
stephan^o i^o actibz ap^oloz orat p^o eis a q^o
bus lapidat^o: q^o nōdū xpō crediderūt:
neq^o adūsus illā coem grām dimi-
bāt. **E**t paul^o ap^ols p^oterea credo nō orat
pro alexandro qā iam fr̄ eāt: et ad mortē
i^o iudicē faabz firmitatē oppugnādo
peccauēat. **P**ro h̄is at qui nō abrupe-
rāt amore ad mortē s^o timore succu-
buerāt: orat ut eis ignoscat. **S**ic enī
dicit alexander evang^o m̄lta mala m^o
ostendit: reddet illi dñs iuxta opa ei^o.
Quē et tu deuota. **V**alde ei resistit nris ser-
moibus. **D**einde subiūgit p^o quibz orat:
ita dices. **I**n p^oma mea defensioē nō m^o
affuit: s^o oēs me deliquit: nō illis ipu-
tet. **I**ta differētia p^otoz iudā tradētem
a petro negantē distinguit: nō qā pei-
tēti nō sit ignoscendū: ne cōtra illā sen-
tētia dñi veiam^o qua p^ocepti sp^o ignoscē-
dū ēē fir̄ petēti ut sibi d^o ignoscat. **S**ed
qā illi^o p^octi tāta labes ē ut dep^octandi hu-
militatē subire nō possit: etiā si p^octm
sūū mala cōfātā et agnoscat enūtiare
cogat. **C**ū ei dixisset iudas peccavi q^o tra-
dideri sanguine iustū: factū tñ desparatē
aitur: ut ad laqueū: q^o hūilitate veniā
dep^octat. **Q**uap^o p^oter m̄ltū i^oterest quali
peitēcie ignoscat d^o. **N**ulū enī m̄ltocā-

ti se fatēti peccasse atq^o ita sibi succēsent
ut uehemēter se peccasse doleat: s^o tñ
aīm ad hūiliandū et obre^orendū cor
i^oplorandāq^o veiam nō deponūt: quā
mētis affectionē p^o p^octā magnitudinē iā
de dāpnatōe illos habē credēdū ē. **E**t h^o
ē fortasse peccare i^o spm̄ s̄m: id ē p^oma-
liā et iudiciā firā oppugnare caritatē
post acceptā grām s̄i spūs: q^o p^octm dñs
neq^o hic neq^o in futuro sc̄lo dimitti dicit.
Dex^o quē p^o utru^o i^o spm̄ s̄m iudei peccā-
uerūt qñ dixerūt: q^o i^o beelzebub p^oncipe
dēmonoz dēonia dñs expellet. uel utz
hoc i^o ipm̄ dñm dictū accipiam^o: qui de
se dicit alio loco. **S**i ei p^oncipaliter beelze-
bub vocauerūt: q^o tomagis domesticos
ei^o. **A**n qñ de magna iudēcia dixerūt
ignati tam p^octibz b̄nificijs q^o nōdū
xp̄iani fuerūt tñ p^oter ipām iudēcie
magnitudinē i^o spm̄ s̄m peccasse credē-
di sūt. **N**ō ei hoc colligit de ubis dñi. **Q**
uis ei eodē loco dixerit. q^o tñq^o ei dixerit
ubū neq^o i^o filiū hoīs i^omittet^o ei: q^o at
dixerit adūsus spm̄ s̄m nō i^omittetur
ei neq^o i^o hoc sc̄lo neq^o i^o futuro: tñ videri
p^o ad hoc eos monuisse ut accedāt ad
grām: et p^o acceptā grām nō ita pec-
cēt ut tūc peccauerūt. **N**ūc ei i^o filiū
hoīs dixerūt ubū neq^o: et p^o eis dimitti
si cōuersi fuerūt et ei crediderūt i^o spm̄
s̄m acceperūt: quo accepto. si firmitati i^o
uide et grām acceperāt. oppugnare vo-
luerūt: nō eis dimitti neq^o i^o hoc sc̄lo neq^o
i^o futuro. **N**ā si eos sic habet: dēpnatos
ut nullā spem illis reliq^oisset: nō adhuc
eos monēdos iudicāret cū addidit dices.
Aut facite arbore bonā et fructū ei^o bo-
nū: aut facite arbore m̄lā i^o fructū ei^o
m̄lū. **S**ic itaq^o accipiat diligēdos i^omi-
tos ēē et benefacēdū h̄is qui nos ode-
rūt et orandū pro h̄is qui nos p^osequūt^o:
ut pro q^obusdā etiā fir̄ p^octis i^otelligat

nō p̄ceptū ēē ut orēm⁹; ne p̄ ip̄eritiā
 n̄rāz dīnā s̄pt̄ura qđ fieri nō p̄t a se
 dissentīe videat. Sz utrū sicut p̄ q̄bus
 dā nō ē orandū; ita et etiā cōtra ali
 quos orandū s̄t; nōdū satis apparu
 it. **G**nalit̄ ēi dān ē b̄ndicite ⁊ nolite
 maledicē. Et illud **N**ā malū p̄ malo
 reddētes. Pro quo at̄ nō oras; nō etiā
 cōtra illū oras. **P**otes etiā vidē certā
 ei⁹ penā ⁊ p̄ctus despatā salutē; et
 nō q̄a odisti eū idō p̄ illo nō oras; sz q̄
 sentis nichil te posse p̄ficē ⁊ orōnē tuā
 nō vis repellī a iustissio iudice. Sed qđ
 agim⁹ de his cōtra q̄s oratū a s̄as accē
 pin⁹ nō ut corrigerēt; nā hoc mō p̄ ip̄is
 pot⁹ orandū ē sz ad illā ultimā dapna
 tionē; nō sicut cōtra dñū traditorē p̄
 p̄hām. **N**ā illa ut dān ē p̄ditō fucuo
 rū nō optatō sup̄licij s̄t; nec sic apl̄s
 cōtra alexandriū. **N**ā et idē iā satis dān
 ē. Sz sicut i apocalypsi ioh̄is legim⁹ m̄res
 orare ut vidēt; cū ille p̄m⁹ m̄r ut la
 pidatoribz suis ignostetur orauit. Sz
 hinc nō optet moueri. **Q**uis ēi audeat
 affirmare cū illi s̄a cādidati se vidicāt
 peccerūt; v̄rū cōtra ip̄os ioh̄es. a cōtra
 regnū p̄tā peccerūt. **N**ā ip̄a ē plena
 et sincera iusticie et m̄ie vindicā mar
 t̄nū ut cūtat̄ regnū p̄tā; quo rignā
 te tanta p̄essi s̄t. **A**d cui⁹ euerfionē ni
 tit̄ apl̄s dicit; nō ergo regnet p̄tā i
 v̄rō mortali corpe. **D**estruit autē ⁊ e
 licet p̄tā regnū p̄tā correctōe hōim
 ut caro sp̄ū subiciat; p̄tā dapnatōe
 p̄seuerātiā i p̄tā; ut ita iusticia ordi
 net̄ ut iustus cū xp̄o regnātibz molesti
 ēē nō p̄nt. **I**ntuē apl̄m paulū. nōne tibi
 videt̄ i seip̄o stephanū m̄c̄m vidicave
 cū dicit; nō sic pugno tāq̄ aerē cedēs;
 sz castigo corp⁹ meū et i seruitutē subi
 cio. **N**ā hoc i se utaqz p̄sternebat et debi
 litabat et vidicām ordiabat; v̄n̄ steph̄

nū et ceteros xp̄ianos h̄iat p̄secut⁹. **Q**uis
 ergo cōiucit m̄res sc̄os nō talē suā vin
 dictā a dño ēē despatos; cū etiā finē h̄
 s̄t i quo tāta exicia p̄tulerūt ad suā
 vidicā potuerūt libenti optare. **Q**u
 qui orāt et pro iūctas suis orāt qui
 sanabiles s̄t; ⁊ contra. **N** illos nō orāt
 qui i sanabiles ēē voluerūt; q̄a d̄s quoz
 puniēdo illos nō ē malivol⁹ tortor sed
 iustissim⁹ ordiator. **S**ine ulla ergo du
 bitatōe diligam⁹ iūctos n̄ros; b̄n̄fa
 ctiam⁹ eis qui oderūt nos; ⁊ orēm⁹ p̄
 eis qui nos p̄sequūt. **Q**uō at̄ d̄sequēter po
 sitū ē ut sitis filij p̄tā v̄rū q̄ i telis ē; ex
 illa regula itelligēdū ē qua ⁊ ioh̄es di
 cit̄. **D**edit illis p̄tā filios dei fieri. **V**n̄
 ēi naturalit̄ filij ē qui nescit oīno pec
 care; nos at̄ p̄tāte acceptā efficiam⁹ filij
 i q̄tū ea q̄ ab illo p̄cipiūt. **I**plēn⁹ **V**n̄
 ⁊ aplicat et dīna disciplina ad optōem
 appellat; qua i etnā h̄ditatē vocam⁹.
 ut coheredes xp̄i ēē possim⁹. **F**ilij ḡ effi
 ciamur regnātoe sp̄uali; et adoptam⁹
 i regnū dei nō tāq̄ alieni sz tāq̄ ab illo
 facti et creati hoc ē cōditū; ut v̄nū b̄n̄fi
 ciū s̄t quo nos fecit ēē p̄ oīpotētiā
 suā cū an̄ nichil eēn⁹ aliter cū adop
 tauit ut cū eo tāq̄ filij v̄ta etnā pro
 n̄rā p̄tā p̄tāte finerem⁹. **I**taqz nō ait
 facite ista q̄a estis filij; sz facite ista ut
 sitis filij. **C**ū at̄ ad hoc nos vocat p̄ ip̄m
 v̄nū ḡtū; ad similitudinē suā nos vocat.
Ille ēi sicut cōsequēter dicit solē suū facit
 oriri sup̄ bonos ⁊ malos et pluit super
 iustos et iustos; siue solē suū nō istum
 carnis oclis visibīlē accipias. sz illā
 sup̄nām de qua dicit̄. candor ē ei lucis
 eterne. **D**e qua utē dicit̄. **O**rtus ē michi
 iusticie sol. **E**t iter⁹. **D**obis at̄ q̄ timetis
 nomē dñi oriet̄ sol iusticie. **O**rtū plū
 niā accipias i irrigatōem doct̄ne v̄ritat̄
 tis. q̄ et bonis et malis apparuit; ⁊ bo

nus et malis euāgelizat? xp̄us siue
istū solē mauiis accipē nō solū hōinū
sed etiā pecorū corporeis oculis ppala-
tū et istā pluuiā qua fructū gignūt.
qui ad refectiōne corpis dati sūt qd̄ p-
babili? itelligi estimo: ut ille sol spū-
talis nō oriāt nisi bonis et sās qā i h̄
ip̄m ē qd̄ plangūt ūqui i libro q̄ sapiā
salomois iscribit. et sol nō ē ortus nob̄
et illa pluuiā spūtalīs nō irrigat nisi
bonos: qā malos significabat vinea
de qua dcm̄ ē mādabo nubibz meis
ne pluāt sup eā Sed siue illud siue hoc
itelligas? magna bōitate dei fit: que
nobis imitāda p̄cipit. si filii dei eē vo-
lum? Quātū erū hui? vite solaciū af-
ferat lux ista visibilis i pluuiā corpa-
lis? q̄s tā ignatus ē ut nō sentiat? Qd̄
solaciū videm? et iustis i hac vita i p-
catoribz cōter exhiberi? nō at̄ ait q̄
facit solē oriri sup bonos i malos. sed
addidit suū: id est quē ip̄e fecit atq̄ cō-
stituit et a nullo aliquid sup̄sit ut facit
sicut i genesi de oibus lūnarib? scribi-
tur. Que ip̄e p̄t dice sua eē oīa q̄ de nic-
hilo creauit: ut hinc amonem q̄tali-
bertate iūicias n̄s ex p̄cepto ei? p̄sta-
re debeam? q̄ nō creauim? s; muneibz
ei? accepim? Quis at̄ p̄t d̄cē ut p̄t
eē ab i firmis iūrias sustinē q̄tū
corū saluti prodest: et malle apli? iū-
tates alienas p̄peti. q̄ id qd̄ p̄p̄t est
reddē? oī potē dare aliqd̄ uel id qd̄ pe-
tit si habet et si recte dari p̄t ut silū
bonū uel bēuolū dare amū. nec se
auertē ab eo qui mutuari cupit: dili-
gē iūnicos b̄n̄ facē h̄is qui oderūt se.
orare p̄ eis qui se p̄sequūt. Quis ḡ
hec facit nisi plene p̄fectz m̄icors. Qd̄
vno cōsilio m̄iscia deuītat? opitulā-
te illo qui ait. miām volo magis q̄
sach̄tū. Sū ergo m̄icordes: qā ip̄soz

de miserabit? Sed iā cōmode fieri puto
ut hic lector tā longo volūte fatigat?
respiet aliq̄tulū: et ad cetera se reficiat
i alio libro consideranda.

**Explicit liber aurelii augusti p̄m
sup sermone d̄m i mōte habito de m̄ia
sedm̄ matheū: it̄p̄o eius d̄ i eodem
sermone de m̄udicia cordis.**

Miseri cordiā usq̄ ad au-
trataciōne liber p̄m
tinū accepit seq̄t
cordis m̄udaciō: vñ
iste sumit exordū.
Cordis m̄udaciō ē tā
q̄ ocul? quo videt de. Cui? simplice
habendi tantā curā eē optet: q̄tā rei
ei? dignitas flagitar que tali oculo
cōspici p̄t. Hui? autē oculo magna ex-
pte m̄udato: difficile ē nō subripē for-
des aliquas de h̄is rebz q̄ ip̄as n̄as
bonas actōes comitari solēt: ueluti
ē laus h̄uana. Siq̄dem nō v̄tē viuere
p̄niasū ē: v̄tē at̄ viuē i nolle laudā?
qd̄ ē aliud q̄ iūiciū eē i bus h̄uans?
Que vtiq̄ tāto sūt miseriores: q̄to mi-
nus placet recta vita hōim. Si q̄ iter
quos viuis te recte viuētē nō lauda-
uerūt: illi i errore sūt. Si at̄ laudauē-
rūt tu es i p̄culo? nisi tā simplex cor
habueris et m̄udū ut ea q̄ recte facta
nō p̄tex laudes hōim faciās: magisq̄
illis recte laudātibz iūtellexis quibz id
qd̄ bonū ē placet q̄ tibi? nisi q̄ recte
viuis etiā si nō laudauer: ip̄amq̄ lau-
dē tuā tūc itelligas utilē esse laudā-
bus si nō te ip̄m i tua bona vita s; deū
honorēt. Cui? fassimū replū ē quisq̄

viues bene: ut illud impleat qd ait dauid
In dno laudabit aia audiat masueti et
letent. Prinet ergo ad oculu mudu no
 itueri in recte faciendo laudes hominu et
 ad eas referre qd recte facis: id e ppta
 recte face aliqd ut hoibus placeas Sic
 eni etiā simulare bonu licebit si no at-
 tendit: nisi ut ho laudet. Qui qm vide-
 cor no pt: pt etiā falsa laudare. Qd q
 faciunt: q boitate simulat: duplia cor-
 de sut. No ergo habet cor simplex: r mu-
 du cor n qui transcedit hūanas laudes:
 et illu solu ituet: cui rē uiuit: r ei pla-
 cere nitit qui cōfāe solus inspector e. De
 au⁹ cōfāe puritate qd qd pcedit tāto e
 laudabili: qto hūanas laudes no de-
 siderat. Cauete ergo iquit facie iustia-
am vram corā hoibus ut videamū abe-
is: id e auete hoc aīo iuste uiuē: et ibi
cōstitue bonū vrm: ut vos videāt hoies
Alioqn mercede no habebitis: r reliq.
 No si ab hoibus videamū: sz si ppta ius-
 te uiuatis ut ab hoibus videamū. Nā
 ubi erit qd i pncipio hu⁹ sermōis dān
 e: vos estis lux mudu no pt ciuitas r
 reliq cetera usq corā hoibus: ut videāt
 opa vra: sz no ibi finē cōstituit. Addi-
 dit ei Et glificēt prēm vrm q i celis e
 hic at q hoc reprehendit si ibi sit fi-
 nis recte factor: r si ppta recte faci-
 am⁹ ut tm videamū ab hoibus: postea
 q dixit cauate facie iustia vraz corā
 hoibus ut videamū ab eis nichil addi-
 dit. In quo apparet no hoc eū phibuit
 se ut recte faciat corā hoibus: sz ne id
 forte recte fiat corā hoibus ut videā-
 mur ab eis: id e ut hoc itueamū r ibi
 finē nri ppositi collorem⁹. Nā r apls
 dixit Si adhuc hoibus placere serui⁹
 xpi no esset. Cū alio loco dicat: sicut
 et ego oibus p oīa placeo. Qd qui no
 intelligit cōtrariū putat: cū ille se

dixerit no placē hoibus: qā no recte faci-
 ebat ut placēt hoibus: sz ut dō ad au⁹ a-
 more corda hoim volebat cōuertere eōipō
 quo placebat hoibus. Itaqz r no se pla-
 cere hoibus rē dicebat: qā i eōipō ut
 deo placēt ituebat: r et placēdū eē ho-
 bus rē p̄cipiebat. ut no hoc appetēt
 tāq merces recte factor: sz q deo pla-
 cē no possit qui no se hms quos saluos
 fieri velle p̄bucit imitandū. Imitari
 at illū qui sibi no placuerit nullo pac-
 to qsq pt sicut ergo no absurde loqret
 qui dicit i hac opa qua nauē qro no
 nauē qro sz patriā: sicut apls dicit
 dicit. In hac opera qua hoibus placeo.
 no hoibus sed deo placeo: q no h̄ appe-
 to sed ad id refero ut me imitent:
 quos saluos fieri volo. Sicut dicit de
 oblatōe q fit i stōs. No qā qro datū:
 sz requiro fructū. Id est qd qro datū
 no hoc qro: sed fructū vrm. Hoc e in-
 ditō apparē poterat qtu p̄fessēt i
 deū: cū id libēter offerret q no ppter
 gaudiū de muneibz sz ppter cōionē
 caritatis ab eis qrebat: q̄q et tū ad-
 didit dicit et. Alioqn mercede no ha-
 bebitis apud prēm vrm q i celis est.
 nichil aliud demōstrat nisi id nos ta-
 uē oportē ne hūanā laudē p nōrū
 opex mercede qram⁹: id est eonos
 btōs effici arbitrem. Cū ergo facis e-
 lemosinā: noli tuba canē et reliqua.
 Noli iquit sic velle inotestē: ut ppo-
 cite manifestū e el ypoctitas no qd
 oculis p̄tendūt hoim: id etiā gestāe
 corde. Sūt at ypoctite simulatores tā-
 q p̄nūciatores psonaz aliēaz: si-
 cut i theatricis fabulis. No e qui
 agit partes agamēnonis i trage-
 dia ubi grā. siue alicui⁹ altei⁹ ad
 historā ul fabulā p̄tinētis. Vere
 ipse e: sz simulat eū r p̄poc̄ta dicit.

† placete oibus per oia.

Sic et ecclesie uel in omni uita humana quod quis se uult uideri quod non est: hypocrita est. Simulat enim iustum non exhibet: quia totum fructum in laude hominum ponit: quam possunt etiam simulantes accipere dum fallunt eos quibus uidentur boni: ab eisque laudantur. Sed tales ab inspectatione cordis deo mercedem non accipiunt: nisi fallacie supplicium. Ab hominibus igitur preperunt mercedem suam: rursusque de his dicitur. Recedite a me operarii dolosi. Non enim est mercedem habuistis: sed opera mea non fecistis. Illi ergo preperunt mercedem suam qui non ob aliud electio sine faciunt: nisi ut glorificentur ab hominibus: non si glorificentur ab hominibus: sed si id faciant ut glorificentur sicut superius dicitur. Laus enim humana non appetit a recte faciente: sed sequi debet recte faciente: ut illi proficiant: qui etiam imitari possunt quod laudant. Non uero hoc putat aliquis eos sibi prodesse quem laudant.

Que autem facere electio sine: nesciat sinistra tua. Si intellexeris sinistra infideles dicitur: uidebitur nulla esse utilitas placere fidelibus uelle: cum propter nichilominus in quorumlibet laudem hominum fructum et finem boni operis constitutum prohibeamus. Quod autem id ad pertinet ut te imitentur quibus recte facta tua placuerunt non tantum fidelibus sed etiam infidelibus exhibendum est: ut laudatis bonis operibus nostris deum honorent et uentent ad salutem. Si autem sinistra inimicum putaueris ut nesciat inimicus tuus cum electio sine facis: cum ipse dominus inimicus in deis uententibus misericorditer sanauit homines. Cur apostolus petrus? sanato eo quem ad portam speciosam debile miserat? etiam iras inimicorum in se atque in alios christi discipulos protulit? Deinde si non oportet scire inimicum cum electio sine faciamus: quomodo cum ipso inimico faciamus ut illud impleamus preceptum: si esurierit inimicus tuus? uba illius si sitient potum da illi? Tercia solet esse carnalium

opinio tam absurda et ridenda ut non eam commemorare nisi ceptus eam non paucos eo errore detineat qui dicunt sinistrae nocte uxorem significari: ut quam in re falliari tenaciores pecunia non soleant esse fecerit: lateat eas cum aliquid misericorditer uiri carum egenus impendit propter domesticas lites. Quasi uiri soli christiani sunt et non hoc preceptum etiam fecerit datur sit. Cui ergo sinistra iubet fecerit occultare opus misericordie sue? An etiam uiri sinistra erit fecerit? Quod absurdissime dicitur. Aut si quisquam putat iuicere sibi sinistrae esse: si ab altero ita exoretur aliquid de re falliari ut sit contra alterum uoluntate: non est christiana tale coniugium. Sed necesse est ut quisquis eorum electio sine facere uoluit: ex precepto dei: quem etiam aduersum habuerit inimicum sit ex precepto dei: et ideo iterum infideles deputet. Preceptum autem est aut de talibus ut bona sua pro iustitia ac moribus lucet faciat uxorem mariti? infidelis: uel maritum mulier fidelis. Quapropter non sibi debet occultare bona opera sua quibus iuicendi sunt adiuuare seruici: ut alter alter possit ad christiane fidei rationem iuicare: nec furta faciendi sunt ut pro mereatur deus. Quod si occultandum est aliquid quod diu alteri? infirmitas equo animo id non potest sustinere? quod tamen non iuste neque illucite fit: non tamen ipsam nunc sinistra significari tota? capli? infirmitas facile apparet: in qua simul iuicet: quam sinistra uoret. Cauete igitur iustitiam uestram facere. Generaliter hic iustitiam notauit. Deinde probabili? exequitur. Est enim pro aliquid iustitiae opus quod pro electio sine fit: et ideo connectit dicendo. Cum ergo facis electio sine noli tuba canere ante te: sicut hypocrite faciunt in synagogis et in uicijs ut uideantur ab hominibus. Ad hoc respicit quod superius? cauete facere iustitiam uestram coram hominibus ut uideantur ab eis. Quod autem sequitur. amicus dico uobis preperunt mercedem suam: ad

id respiciat qd sup posuit. alioquin mercede non habebitis apud prem vrm qui i celis e. Deinde sequitur Te at faciete eleosina Cu at dicit. te at? qd aliud dicit qd no quo illi? Quid ergo iubet? Te aut iqe faciete eleosina nesciat sinistra tua: qd faciat dextera tua Ergo illi sic faciunt: ut faat sinistra eorum qd faciat dextera eorum. Qd ergo i illis culpatum e: hoc tu faate veteris In illis at hoc culpatum e: qd ita faciunt ut laudes hoim qrat. Cyprius nichil cosequuta? sinistra videt. siqre: qd ipam dilectione laudis Dextera aute: siqre itentione iplendi prepta dina. Cu itaq: costie faciens eleosina misceat se appetico huane laudis: fit sinistra pfaa operis dextre. Nesciat ergo sinistra i elia: i no se misceat costie tue laudis huane appetico: ai i eleosina facienda dinu preptu cotendis iplere. Ut sit eleosina tua i absconso Quid e i abscondito: n i ipa bona costia q huanis oculis demonstrari no pt nec ubis aperiri? Anquide mlti multa mcaunt: Quappi si dextera i nise tus agit i abscondito: ad sinistra ptinet oia exteriora: q sut visibilia i tpalia. Sit ergo eleosia tua i ipa costia ubi mlti eleosina faciunt bona uoluntate: etia si pecunia uel si qd aliud e qd i opulargre du e no habet. Multi at foris faciunt ex i tus no faciunt: qa ul abicoe uel aliau rei teporalis gra volut mcorde videt: i quibz sola sinistra opari existimada e. Itē alij quasi mediu iter utrosq: locu tenet: ut ex itentione q i do e eleosina faciunt: et tñ i serat se huc optie uoluntati no illa etia laudis uel au qd rei fragilis et teporalis cupiditas. Sed dñs nū mltu uehementi pphibet sola sinistra i nobis opari qñ etia misceat ea vetat opibus dextre: ut: s no mo sola tpalia uerz cupiditate caueam? eleosina face: sed

nec iat i hoc ope attendam? deū ut sese misceat ul adiugat exterioru appetico comodo? Agit etia de corde mūdado: qd nisi fuerit simplex. mūdū no erit. Simplex at quo erit si duobz dñis seruiat: nec vna itentione reru etnarz purificat acie sua: sed ea mortaliu quoq: fragilitaq: reru amore obnubilat. Sit ergo elemosia tua i absconso: iō Reissie oi no et verissie Si ei pmuū ab eo expectas qui costie solus ipector e: sufficiat tibi ad pmeredu pmuū ipa costia. Multa latina exemplaria sic habet: et p i tu qui videt i absconso reddet tibi palā Sed qa i greas q priora st no iucim? palā: no putauim? hic aliqd ee disse rendū. Et ai oratis iquit no eritis situt pporite: qui amāt i reliq. Neq: hic videri ab hoibus nephas e: sz ido hoc age ut videaris ab hoibz. Et sup fluo toaes eade dicitur: ai ia sic vna regula custodienda qua cognutu e no si her saāt hoies formidandū ee aut fugiendū: sed si hoc aūo fiat. ut fructus i eis expetat: placēdi hoibz. Seruat eadē ipe dñs eadē uba ai adūgit silitez amē dico vobis pcepert mercede sua: hinc ostendens id se phibe ut ea merces appetat: qua stulti gaudet cū laudat ab hoibz. Dos at ai oratis iquit: itrouit i cubacula vna Que sut ista cubacula? n ipa corda: Que i psalmo etia significat ubi dicit: q dicitis i cordibz vris i i cubilibz vris p pūginū. Et claudētes ostia: orate aut prem vrm i absconso Darū e intrare i cubacula si ostiū pateat i portunis. p qd ostiū ea q foris st i probe se i mergūt: et iteriora nra appetūt. Foris at dicim? ee oia tpalia i visibilia q p ostiū. id e p carnale sensu cogitacoēs nras penentat i turba va

norū fantasmata orātibz obstrepūt.
Claudendū ē ergo ostiū id ē carnali
sensui resistendū ē. ut oratō spiritalis
dirigat ad prēm: q̄ sic ī t̄m̄ cordis
ubi orat̄ p̄r̄ ī abscondito. Et p̄r̄ īq̄t̄ v̄r̄
qui videt ī abscondito: reddet vobis. Et
hoc tali clausula terminādū fuit. Non
ē hoc monet nō ut orem⁹ s̄z quō orem⁹?
neq̄ sup̄⁹ ut faciam⁹ deosinā s̄z quō
aīo faciam⁹: qm̄ de corde mūdādo p̄a-
pit qd̄ nō mūdāt nisi vna ⁊ simplex
t̄t̄ntō ī eternā vitā solo ⁊ puro amore
sapie. **Orātes at̄ ait.**

Nolite mltū loqui: sicut ethrua
faciūt. **Arbitrāt̄ ē: q̄ ī mltilo-**
quio suo exaudiātur. Sicut p̄p̄t̄az ē
prebē se ad spectandos ī orōne quorū
fructus ē placē hōibz: ita ethruoz
id ē gētū ī mltiloq̄o suo se putare ex-
audiū. Et reuera om̄e mltiloq̄ū a gē-
tilibz v̄r̄: qui extercēde l̄gue potius
q̄ mūdando aīo dant operā. De h̄ nu-
gatorū studij gen̄e ead̄ ad deū p̄re flet-
tendū transserre conāt̄: arbitrātes
sicut hōiez iudicē uerbis adduci ī sen-
tentiā. **Nolite itaq̄ silēs illis ēē dicit**
v̄n⁹ ⁊ v̄r⁹ m̄gr̄. Sicut ēī p̄r̄ v̄r̄ qd̄ vobis
neq̄m̄ sit: anq̄ petatis ab eo. Si ēī ūba
mlta ad id p̄ferūt ut īstruat ⁊ doceat
ignarus: quid eis opus ē ad v̄r̄ oīm
cognitorē cui oīa que sūt eo ip̄o quo
sunt loquūt̄: seseq̄ iudicāt facta: et
ea q̄ futura sūt ei⁹ artē sapiāz q̄ nō la-
tent. ī qua sūt ⁊ q̄ trāsierūt et q̄ t̄st̄ta
sūt oīa p̄nciā et nō trāsēūcia. S̄z qm̄
q̄uis pauca t̄m̄ ūba et ip̄e deūrus ē
quibz nos doceat orare: q̄v̄ p̄r̄ t̄m̄ ūl-
h̄is paucis uerbis opus sit. **mm̄**
ad eū qui scit oīa anq̄ fiāt: et nouit ut
dictū est qd̄ nobis sit nōcē anq̄ petam⁹
ab eo. **pm̄o** h̄c respōdēt nō ūbis nos a-
gere debē apud deū ut īpetem⁹ qd̄ vo-

lum⁹: sed rebus quas aīo gerim⁹ ⁊ ī-
tencōe cogitacōis cū dilcōe pura ⁊ sim-
plici affcū: s̄z res ip̄as ūbis nos dota-
sse d̄m̄ n̄m̄: q̄bus m̄cōre mādā-
tis eas ad t̄pus orādī recordemur. Sed
rursū q̄v̄ p̄r̄ siue rebz siue ūbis oran-
dū sit quid op⁹ sit ip̄a orōne si de⁹ iā
nouit quid nobis n̄m̄ sit: nisi q̄a ip̄a
orōnis ītencō cor n̄m̄ serenat ⁊ pur-
gat: capat⁹ q̄z effiat ad accipiendā
dina m̄necā q̄ spiritalē nobis īfundit.
Nō ēī ambicōe p̄ccū nos exaudit d̄s
qui sp̄ parat⁹ ē dare suā lucē nobis.
nō visibilē s̄z ītelligibilē ⁊ spiritalē: s̄z
nos nō sp̄ paratū sum⁹ accipē cū īclī-
nant̄ ī alia et rerū t̄poralū cupidī-
tate tenebrant̄. Sit ergo ī orōne con-
uersio cordis ad eū q̄ parat⁹ ē sp̄ da-
re. si nos capiam⁹ qd̄ dedit⁹: ⁊ ī ip̄a
cōūsiōne purgacōe īterioris oclī cū
excludūt̄ ea q̄ t̄p̄alē cupiebant̄:
ut aīes simplicit̄ cordis ferre possit
simplicē lucē d̄n̄tus sūt illo occa su-
ā īmutacōe fulgētē: nec solū ferre s̄z
etiā manē ī illa. nō t̄m̄ sine molestia.
sed etiā cū īeffabili gaudio: quo vere
ac sincerit̄ vitā vitā p̄ficiet̄. S̄z iā cō-
siderandū ē q̄ nos ille orare p̄cepit:
p̄ quē et d̄s̄m̄ qd̄ orem⁹: et osequim⁹
qd̄ oram⁹. Sic itaq̄ īquit vos orate.

Datez nō qui es ī celis rē. Cū ī oī
depracōe beniuolencia cōsiliāda
sit ei⁹ que depram⁹: deinde dicendū qd̄
depram⁹: laude ill⁹ ad quē oratō dir-
git̄ solet beniuolencia cōsiliār: et hoc
ī orōnis p̄ncipio poni solet: ī quo d̄s̄
n̄r̄ nichil aliud nos dicit̄ iussit̄ nisi p̄r̄
n̄r̄ qui es ī celis. **multa** d̄cā sūt ī laude
dei q̄ p̄ oēs sc̄as sc̄pturas varie lateq̄
diffusa potest: q̄sq̄ cōsiderare cū legit̄:
nūsq̄ t̄m̄ īuēt̄ p̄ceptū p̄plo isrl̄: ut di-
cēt̄ p̄r̄ n̄r̄. ā oraret̄ p̄r̄m̄ deū: s̄z d̄n̄s

eis insinuat? e' tanq' seruicabz id e' sedz
 carne adhuc uiuētibz. **H**oc at' dico: cū
 mādata legis acciperēt q' obseruāe
 iubebātur. **N**ā pphē sepe ostendūt eū
 de dñm deū etiā et patrē eoz eē po-
 tuisse. si ab eoz mādata nō abseruēt?
 sicut e' illud filios genui & exaltaui: ipi
 autē spreuerūt me. **E**t illud Ego dixi dñi
 estis rē. **E**t illud Si dñs sū. ubi e' timor
 meus? **E**t si p' sū. ubi e' honor me? **E**t
 alia p' multa ubi arguūt iudei qz filij
 peccando eē noluerūt: exceptis eis q'
 i' pphētia dicūt. de futuro p'lo xpiano
 q' p' dñm deū esset habitur? sedm illud
 ewāgelicū dedit eis p' tātē filios dei fieri
 Ap'ls at' paul' dicit. **Q**uid heres p' ui-
 lus e': nichil differt a seruo. **E**t spm a-
 doptōis nos accepisse mēorat: i' quo
 clamam' abba p' **E**t qm q' uocamur
 ad eternā hēditatē ut sim' xpī cohe-
 redes. & i' adoptōez filioz uēiam'. nō
 e' meritoz nroz sed grē dei: eādē ipaz
 grām i' orōnis p'ncipio ponim' ai' di-
 am' p' nē. **Q**uo noīe et caritas exata-
 tur. **Q**uid e' carit' filijs debet eē q' p' e'
Et simplex affāus cū hoīes dicūt dō p'
 nē? et qdā ipetrandi p'sūptō q' pettu-
 ri sum': ai' p' uisq' aliqd peccim' tā
 magnā donū accipim' ut sinamur
 dicē p' nē deo. **Q**uid e' iā nō det filijs
 petētibz? ai' hoc ipm an' dedit ut filij
 essēt. **P**ostremo q' tūc aīm tan-
 git: ut qui dicit p' nē tāto p' nē nō sit
 indign'. **S**i e' q' p' plebei' senatorē
 q' nā diuis etatis ab eo ipō p' nē uoca-
 re p' mittat? s' n' dubio trepidabit nec
 facile audebit: cogitās hūilitatē grūs
 sui. et opū i' dignitā & plebeie p' sone
 uilitatē. **Q**uo ergo magis trepidādū
 e' appellare p' nē deū? si tātē s' labes
 tāteq' sordes i' moribz. ut nilto iustū
 eas a sua cōuictōe de' expellat. q'

ille senator au' uis mendia egestatē?
Cū quidē ille hoc p' cepit i' mendico:
 quo et ipē hūanarū rerū p' fragilitate
 deuenire. **D**eus at' i' sordidos mores nū-
 q' cadit. **E**t grās mīe ipi' qui hoc a no-
 bis exigit ut p' nē sit: qd' nullo sup' tu.
Sz sola bona uolūtate & parari p' am-
 monētur eadē hīc dītes uel grē nobi-
 les sedm scdm: cū xpiani facti fuerūt.
 nō sup' bue adūsus paupes & ignobi-
 les: qm' simul dicūt deo p' nē: qd' nō
 p' nē uere ac p' nē dicit nisi se frēs eē cog-
 nostat. **U**tat' ergo uoce noui testamē-
 ti p' nē nou' ad eternā hēditatē uoca-
 tus? et dicat p' nē qui es i' celis: id
 e' i' sās et iustis. **N**ō eū spacio loco-
 rū cōtinet' de'. **S**ūc at' celi excelsa
 quidē mūdi corpa. **S**z tū corpa q' nō
 p' nē eē n' i' loco? **S**z si i' celis tāq' in
 sup'ioribz mūdi p' t' b' locus dei eē
 credit': melioris meriti sūt aues q'
 cū uita deo uicinos e'. **N**ō e' s' p' tū e'
 ipe e' dñs excelsis hoībz. aut eis qui i'
 mōtibz habitāt: sed s' p' tū e' dñs ipe
 e' obrutis corde: qd' magis p' nē ad
 hūilitatē. **S**z q' ad modū terra appel-
 latus p' tōr cū ei dān' e' t'ra es et i' ter-
 rā ibis: sic celū iustus ecōtario diti-
 p' t' Justis e' dicit: tēplā e' dei s' nē e' qd'
 estis uos. **Q**uā p' t' s' i' tēplo suo ha-
 bitat deus? et s' cū tēplū s' i' recte
 dicit qui i' celis es qui es i' sās. **E**t ac-
 cōmodatissā ista silitudo e' ut spūta-
 lit' tū i' t'esse uideat' i' t'ez iustos & pec-
 catores: qm' corpalit' i' t'ez celū & terrā.
Cū' rei signū de grā ai' ad orōnē stam'
 ad oueritē uertam' vñ celū surgit: nō
 tāq' ibi sit dō et q' ceteras mūdi p' t'es
 deseruēt qui ubiqz p' nē e'. nō locoꝝ
 spaciōs s'z maiestantis potētia: sed ut
 amoneat' aīm' ad naturā excelle-
 aore se cōuertē: ad deū. **N**i ipi'

corpus ei⁹ qd ē terrenū ad corpus excellē-
tius .i. corpus celeste cōuertit. Cōuertit
ē gradibz religiois et plurimū expe-
dit: ut oīm sensibz et puuloz ⁊ mag-
norū hū sentiat⁹ de deo. Et idō qui vi-
sibilibz adhuc pulchritudinibz dediti si-
ner pnt aliqd ī corporeū cogitare: qm
nō ē celū pferat⁹ ire: tolerabilior ē
opinio eoz si deū quē adhuc corpali-
ter cogitāt ī celo pot⁹ credāt eē q̄ ī
terra: ut cū aliqñ cognouerit digni-
tatē aīe celeste etiā corp⁹ excedē ma-
gis eū q̄rāt ī aīa q̄ ī corpe etiā celesti.
Et cū cognouerit q̄rū distat īter pec-
tatorū aīas et iustozū: sicut nō au-
debant cū adhuc carnalit⁹ saper. Ent
eū ī terra collocare s; ī celo: sic poste-
a meliori fide uel ītelligētia magis
eū ī aīabus iustoz q̄ ī p̄toz requāt.
Recte ergo ītelligit⁹ qd dcm ē p̄ nō q̄
es ī celis ī cordibz iustoz eē dcm tāq̄
ī tēplo scō suo: simul etiā ut qui orat
ī se quoq; ip̄e velit habitare quē īuo-
cat. et cū hoc affcū teneat iusticiā: q̄
munē iuitatur ad īhabitandū aī-
mū de⁹. Ita videam⁹ q̄ sūt petenda
Dicitū ē ei qui sūt qui petūt: et ubi
habitet. Prīmū autē oīm q̄ petūt.
hoc ē: scificet nōmē tuū. Qd nō sic
petitur q̄ nō sit scām nomē dei s; ut
scām habeat ab hoībz id ē ita illis īno-
tescat deus ut nō existimēt aliqd sac-
tius qd magis offendē timeat. Neq; ei
q̄ dcm ē notus ī iudea deus ī isrl mag-
nū nomē ei⁹: sic ītelligendū ē q̄ alibi
minor sit deus alibi maior: s; ibi
magnū ē nomē ei⁹: ubi pro sue ma-
restatis magnitudine noīat. Ita ibi di-
tū scām nomē ei⁹: ubi cū uenēciacione
et offensionis timore noīat. Et h⁹ est
qd nō agit⁹: dū evāgelū adhuc usq;
quaq; p̄ diuersas gentes īnotescendo

comendat vnu⁹ dei nomē p̄ amīstracōz
filij ei⁹. Deinde seq̄tur. Adueiat regnū tuū.
sicut ip̄e dñs ī evāgelio docet tūc futur⁹
iudicij diē. cū evāgelū p̄dicatū fuit
ī oībz gētibz: q̄ res p̄tinēt ad scificā-
cionē noīs dei. Nō ē et hīc ita dicitū ē
adueiat regnū tuū q̄ de⁹ nō reg-
net. S; forte q̄s dicat adueiat dcm eē
ī trā: q̄ vō nō etiā ip̄e nō regnet ī trā.
Ip̄s ī ea regnauit a cōstitutōe mūdi.
Adueiat ergo accipiendū ē māifestet
hoībus. Quēadmodū etiā p̄ns lux absēs
ē cecis et eis qui oculos claudūt: ita dei
regnū q̄uis nūq; discedat de trīs tñ
absens ē ignorātibz. Nulli at̄ licet
ignorācie dei regnū: cū ei⁹ vnigēt⁹
nō solū ītelligibilis sed etiā visibilis
ī hoīe dñico de celo uēiet iudicatur⁹
uiuos et mortuos. Post qd iudiciū id
ē cū discedo et sepacio iustoz ab in-
iustis scā fūo: ita īhabitāt iustos
de⁹ ut nō opus sit quēq; doceri p̄ hoīz:
sed sint oēs ut sc̄ptū ē docibiles deo.
Deinde b̄tā uita oī ex p̄te p̄ficiet⁹ ī scās
īternū: sicuti nō celestes āgeli scās
simi atq; b̄ssī solō deo illustrāte sa-
piētes et b̄ sūt. Quia et hoc p̄misit
deus suus: ī resurrectōe erūt inquit
sicut āgeli ī celis. Et idō post illā pe-
ticionē qua dicim⁹ adueiat regnū
tuū seq̄t⁹ fiat uolūtas tua sicut ī
celo et ī terra. .i. sicut ī āgelis q̄ ī celis
sūt uolūtas tua ē ut oīno tibi adhe-
reant teq; p̄fuant. nullo errore obnu-
bilāte sapiām eoz nlla miseria īpe-
diētē b̄tudinē eoz: ita fiat ī scās tu-
is q̄ ī terra sūt et de trā qd ad corp⁹
attinet facti sūt: et q̄ uis ad celeste
habitacōz atq; īmutacōz tñ de ter-
ra assumendi sūt. Ad hoc respicit e-
tiā illa āgeloz p̄dicatō glā ī excel-
sis deo et ī trā par hoībus bone bo-

lütatis: ut tñ p̄tesserit bona uolütas
 nra q̄ vocatē sequit̄ p̄ficiat̄ i nobis vo-
 lütas dei sicutē i celestibz: ut nlla ad-
 uersitas resistat nre bñtidi qd̄ ē pax.
 Itē fiat uolütas tua recte itelligit̄ obe-
 diat̄ p̄ceptis tuis sicut i celo et i tra: id
 ē sicut ab āgelis ita ab hoībus. Nā fieri
 uolütatē dei cū obtēperat̄ p̄ceptis ei⁹
 ip̄e dñs diat̄ cū ait: me⁹ abus ē ut fa-
 ciā uolütatē ei⁹ qui misit me. Et seq̄t̄.
 Nō uēi facē uolütatē meā: s̄z uolūta-
 tē ei⁹ qui misit me. Et cū ait ecce mē
 mea et ecce fr̄s mei: et q̄cūq; fecerit
 uolütatē dei h̄c michi ē fr̄ ⁊ mater et
 soror. Qui ei faciūt uolütatē dei i illis
 utiq; fit uolütas dei: nō q̄a ip̄i faciūt
 ut uelut d̄s s̄z q̄a faciūt qd̄ ip̄e uult: id ē
 faciūt sedm̄ ei⁹ uolütatē. Est etiā ille i-
 tellētis fiat uolütas tua sicut i celo et i
 tra: sicut i sc̄is et iustis ita etiā i p̄cō-
 ribz. Qd̄ adhuc duob; accipi p̄t̄: siue ^{modis}
 ut orem; etiā pro iunctis nris. Qd̄ ē ali-
 ud s̄it habendi cōtra quorū uolütatē
 xp̄ianū et catholici nomē auget̄ ut i-
 ta dictū sit fiat uolütas tua sicut i ce-
 lo et i terra: tāq; si dicet̄: faciāt uolū-
 tatē tuā sicut iusti ita etiā et p̄cōres
 ut ad te cōuertātur: siue ita fiat uolū-
 tas tua sicut i celo et i tra ut sua cuiq;
 tribuāt̄: qd̄ fiet extremo iudicō ut ius-
 tis p̄mū p̄cōribz dāpnatō tribuat̄:
 cū agni ab hedis separabūt̄. Ille etiā
 nō absurdus p̄mo fidei et spei nre cō-
 uēientissim⁹ intellētis ē: ut celū et ter-
 rā accipiam⁹ sp̄m et carnē. Et qm̄ di-
 cit apl̄is mēte seruiō legi dei: carne
 at̄ legi p̄cō: uidem⁹ factā uolūtatē
 dei i mente id ē i sp̄u: cū at̄ absorpta
 fuit mors i victoria et mortale hoc
 iduerit̄ i immortalitātē qd̄ fiet carnis
 resurrectōe atq; illa i mutacōe q̄ p̄mut-
 tit̄ iustis sedm̄ eiusdē apl̄i p̄dicatōem

fiat uolütas tua sicut i celo ⁊ i terra: ut
 quēadmodū sp̄s nō resistit deo se-
 quens ⁊ faciēs uolütatē ei⁹: ita ⁊ corp⁹
 nō resistat sp̄i uel aīe q̄ nūc corp̄is i-
 firmitate vexat̄ et i carnalē cōsuetu-
 dinē prona est qd̄ eit sūme patas i bi-
 ta eterna: ut nō solū uelle adiaceat
 nobis sed etiā p̄ficē bonū. Nūc ei uel-
 le iquit adiacet nichil p̄ficē at̄ bonū
 nō i celo: q̄a nondū i tra sicut i celo
 ⁊ nōdū i carne sicut i sp̄u s̄tā ē uolütas
 dei. Nā et i miseria nra fit uolütas
 dei: cū ea patim⁹ p̄ carnē q̄ nobis mor-
 talitatis iure debent̄ quā peccando
 inezuit nra natura: sed id orandū
 ē ut sic i tra celo et i terra fiat uolū-
 tas dei id ē ut quēadmodū cōdescē-
 mur legi sedm̄ i terriorē hoīem: ita
 etiā corp̄is i mutacōe s̄tā hui⁹ nre delē-
 cōi nlla ps nra terrenis doloribz seu
 voluptatibz aduerset̄. Nec illud a ve-
 ritate abhorret ut accipiam⁹ fiat uo-
 lütas tua sicut i celo ⁊ i tra: sicut in
 ip̄o dño nro ihu xp̄o ita et i etiā: tāq;
 i uirō qui p̄is i pleuit uolütatē: ita
 et i fēia q̄ illi desponsata ē. Celū ⁊ tra
 cōuenienter itelligit̄ q̄ uir et fēia: qm̄
 tra celo secundatē fructifera ē. Q̄ta
 peticō ē. Panē nrm̄ cotidianū da no-
bis hodie. Panis cotidian⁹ aut p̄ h̄is
 oibus dictus ē q̄ hui⁹ uite nēcitatem
 sustentant de quo cū p̄aperet ait no-
 lite cogitare de crastino et ut idō sit
 additū da nobis hodie: a pro facinē-
 to corp̄is xp̄i qd̄ cotidie accipim⁹: a
 pro sp̄tali abo de quo idē dñs diat̄
 opamū esā q̄ nō corrūpit̄. Et illud ē
 go sū panis uite: qui de celo descendi
 sed horū trū qd̄ sit p̄babū cōsiderari
 p̄t̄. Nā forte q̄ sp̄iā moueat̄ tur orem⁹ h̄is
 pro aduiscendis q̄ huc uite s̄tā nēcia
 uelut est uictus ⁊ regumētū: cū ip̄e

dñs dicit. Nolite solliciti esse quod edatis
uel quod iduamini. An potest quis de ea re pro
qua adipiscenda orat non esse sollicitus?
cum tanta intentione aut oratio dirigenda sit
ut ad hoc totum illud referat: quod de clau-
dendis tubiculis dominus est: et illud quod ait.
Quærite primum regnum dei etc. non ait ut
quis quærite primum regnum et deinde ista quærite
sed hec omnia inquit apponent vobis. scilicet etiam non
quærentibus. **Quo autem recte dicitur** non quærite
aliquid quod ut accipiat intentione dei des-
cendat: nescio utrum iuveni quod ait. De sacra-
mento autem corporis domini ut illi non mo-
ueat questionem qui plurimum in partibus orien-
talibus non cotidie tene dominum comitant. cum
iste panis cotidianus datus est: ut ergo
illi taceant neque de hac re sua sententiam
defendant. ut ipsa auctoritate ecclesiastica
quod sine scandalo ista faciunt: neque ab
eis qui ecclesie presunt facere prohibent:
neque non obtemperantes dampnant. Unde
probatur non hunc in illis partibus intelligi
cotidianum panem. **illa** magne partem
nunc argueret: qui ex eo cotidie non
accipiunt. **Sed** ut de istis ut dominus est nichil
in aliquam partem differam: illud esse
debet occurrere cogitationibus regulam nos or-
nandi a domino accepisse: quam transgredi
non oportet uel addendo aliquid uel premit-
tendo. **Quod** cum ita sit: quis est qui audeat
dicere semel nos tantum orare debere orationem
dominam. aut esse etiam si iterum uel tertio usque
ad eam tantum horam qua corpus domini comitantur?
postea uero non sit orandum pro reliquis
partibus diei: **Non** est iam dicere poterimus da no-
bis hodie quod iam accepimus: a poterit
quisque cogitare ut etiam ultra diei parte sa-
cramentum illud celebremus. **Restat** igitur
ut cotidianum panem accipiamus. **Spirita-**
le spiritualia precepta. scilicet divina: que cotidie
oportet meditari et operari. **scilicet** de ipsis dominus
dicit. **Operari** est que non corrumpitur.

Cotidianus autem iste ab? nunc dicit: quod diu
ista uita temporalis per dies decedentes succe-
deres quod pagum. **Et** reuera quod diu nunc in su-
periora nunc in inferiora. scilicet nunc in spiritualia
nunc in carnalia autem affatus alternat: tunc
ei qui aliquam partem cibo aliquam famem pati-
tur cotidie panis necessarius est: quo ifici-
atur esurientes et repleti erigat. **Sicut** ita
quod corpus nunc in hac uita autem illam im-
mutationem. scilicet cibo reficitur quia sentit dispen-
dium: sic et animus quoniam temporalibus affectibus
dispendium ab intentione dei patitur: precep-
torum cibo reficitur. **Da** nobis hodie ut dic-
tum est quod diu dicitur hodie: id est in hac temporalis
uita. **Sic** est abo spirituali post hanc uitam sa-
turabimur eternum: ut non tunc dicitur cotidi-
anus panis: quia ibi temporalis uolubilitas
que diebus dies succedere facit. uel appellatur co-
tidie nulla erit. **De** dominus est hodie si uocatur autem
ei audieritis quod interpretatur apostolus in epistola
que est ad hebreos quod diu dicitur hodie: ita et
hic accipiendum est da nobis hodie. **Si** quis
autem etiam illa que de uirtu corporis natio uel
de sacramento dominum corporis istam suam uol-
accipere oportet ut uirtute accipiamus omnia
tria: ut scilicet cotidianum panem simul pe-
tamus natio corpori: et sacramentum visibile
et inuisibile uerbi dei. **Sequitur** quinta petitio
Et dimittite nobis debita nostra: sicut et nos
dimittimus debitoribus nostris. **Debita** per-
tinet ad diu manifestum est: uel illo quod ait idem dominus
non inde exies donec reddas nouissimum
quadram tunc uel illo quod debitorum appellauit
qui ei denuntiant sicut extitit. uel in uia tunc:
uel quorum sanguine herodes sacrificio mis-
cuit. **Dicit** ei putare homines quod illi uiam
modum debitorum essent id est peccatores: et
addidit amicum dico uobis: nisi peccata
eueritis scilicet moriemini. **Non** hic ergo
quisque uiget pecuniam dimittit debitori-
bus: sed quecumque in eum aliquid peccauit. **illa**
pecuniam dimittit illo potius uibem preceptum

to qd superius dictu e. si qd tibi tunc tol-
 lexe voluerit et iudico rē. **N**ec ibi nōce
 e oī pecuniario debitori dimitte debitu.
 sed ei qui reddere noluerit i tātū si velit
 etiā litigare: seruū at dñi ut ait apls
 nō optet litigare. Qui ergo ul sponte
 ul cōuentu pecuniā debitā reddere noluit:
 dimittenda illi e. **D**uas ei ob res nolit
 reddere: ul qd nō habet ul q auarus sit
 reiqz aliene cupidus: utruqz at p̄tinet
 ad topiā. **N**ā illa topiā e rei frūctuaris:
 hoc at. **Q**ui itaqz tali dimitte debitu i
 opi dimittit: opusqz xpianū opat ma-
 nente illa regula ut i aīo paratū sit a-
 mittere qd sibi debet. **N**ā si modeste et le-
 niter oīno egerit ut sibi restituat: nō
 tā intendens fructū pecunie q̄ ut hoīez
 corrigat au sine dubio p̄nitiosū e ha-
 bere vñ reddat. et nō reddere nō solū nō
 peccauit sed prodeit etiā plurimū. ne
 ille dū alienā pecuniā lucrū vlt facit
 dāpnū fidei patiat qd tāto e grauius ut
 illa sit cōparatō. **E**x quo itelligit etiā
 ista q̄nta peticōe qua dicim⁹ dimitte
 rē: nō de pecuniā quidē dicit. s̄ de oībus
 q̄ i nos q̄sqz peccat: ac per hoc etiā de pe-
 cuniā. **P**eccat nāqz te i iqt: qui tibi pe-
 cuniā debuit. tū habeat vñ reddat r̄tulat
 reddere. **Q**d p̄t̄m si nō dimiseris: nō pote-
 ris dicē dimitte nobis sicut et nos di-
 mittim⁹. **S**i at ignoueris: vides pecuniā
 etiā dimittendā admoneri eū: cū tali
 p̄te orare p̄cipim⁹. **I**llud sane tractū p̄t
 ut at dicim⁹ dimitte nobis rē: tūc cō-
 uicām cōtra istā regulā fecisse si eis nō
 dimittim⁹ qui viciam petūt: q̄a et nob
 petētibz viciam a benignissio p̄te dimi-
 ti volum⁹. **S**ed illo rursus p̄cepto quo
 iubem⁹ p̄ uiciis nr̄is orare: nō p̄ h̄is
 iubem⁹ orare qui viciam petūt. **I**ā enī
 qui tales sūt: nō sūt i i i i. **N**ullo aut
 mō q̄sqz vere dixerit: orare se pro eo cui

nō ignouerit. **Q**uap̄pter fatendū e oīa pec-
 cata dimittenda eē q̄ in nos admittūt:
 si volum⁹ nobis a p̄te dimitti q̄ admit-
 tim⁹. **N**ā de vindictā sup̄ iur arbitror satis
 disputatū e. **S**exta peticō e: **et ne nos
 iheras i tēptationē.** **N**ōnulli codices ha-
 bent iducas qd t̄mde vale arbitror. **N**ā
 ex vno greco qd dān e ezechyē utruqz
 translātū e. **M**ulti at i p̄tando ita
 dicūt. ne nos p̄ccatis iduca i tēptatōez:
 exponētes videlz quō dñm sit iducas.
Nō enī p̄ seipm iducat deus: sed iduca pa-
 tit eū quē suo auxilio deseruēt. **O**rdie
 occulatio at meritis. causis etiā sepe
 manifestis dignū iudicat. ille quē dese-
 rat: et i tēptatōez induci sinat. **A**liud
 e autē iduca i tēptatōem: aliud tēptatū.
Nā sine tēptatōe probat⁹ eē nullus p̄t:
 siue sibi ip̄m sicut sc̄ptū e. qui nō e tēpta-
 tus qualia facit: siue alijs sicut apls
 ait. et tēptatōez v̄az i carne mea nō
 spreuistis. **H**ic eī eos firmos ip̄e cogno-
 uit: q̄ ei tribulatiōibz q̄ aplō i carne
 acciderāt nō sūt a caritate deflexi. **N**ā
 deo nota sum⁹ et an oēs tēptatōes: qui
 scit oīa anq̄ fiat. **Q**uā sc̄ptū e tēptat
 vos dñs de v̄z ut sciat si diligitis eū: illa
 locutōe positū e ut sciat pro eo q̄ e. **N**ā
 ut scire vos faciat: sicut diē letū dicit
 tūm⁹ q̄ letos faciat: frigus p̄grū q̄
 p̄grus faciat: et inuābilis hūdi q̄
 siue i cōsuetudinē loquēdi siue i ser-
 mone doctoz siue i sc̄pturis sc̄is ve-
 perūt. **Q**d nō itelligētes hētia qui
 veteri testamēto aduer santū uelut ig-
 norācie vicio notandū putāt eū de
 quo dān e. tēptat vos dñs deus v̄z:
 q̄ i euāgelio de dñō sc̄ptū nō sit hoc
 autē dicebat tēptans eū. ip̄e sc̄iebat
 qd eēt factur⁹. **S**i eī nouerat cor eius
 quē tēptabat: qd e q̄ voluit videre
 tēptando. **S**ed p̄fecto illud factū est

ESPEYKHO

ut ipse sibi notus fieret q̄ temptabar? si-
amq; desperationē deperneret: satana-
tis tui de pane dñi qui eas nō ha-
bere q̄ ederet existinauerat. Nō ergo
hic orat ut nō temptemur: s; ut nō in-
feramur in temptationē? q̄i q̄sp̄ia cui ne-
cesse ē igne examinari nō orat ut igne
nō contingat: s; ut nō exurat. Va-
sa ei figuli probat fornax: et hoīes
iustos temptatō t̄bulatōis. Ioseph ergo
temptatus ē illecebra stupri: s; nō ē il-
latus i temptationē? susāna temptata
ē nec i ducta ul̄ illata i temptationē:
nilaq; alij variisq; sexus: sed iob max-
ime cui? admirabile stabilitatē i deo
ac dño suo cū illi hēta hostes veteris
testamēti ore sac̄lego irvide voluerit:
illud p̄ ceteris ventilat q̄ sathanas
petuerit eū temptandū. Querūt ei ab
i peritis hoībus talia itelligē neq; q̄
volentib; cū sathanas cū deo loqui
potuerit nō ituetes (nō ei p̄nt. cū sup-
stacōe et contentōe cetati sūt) deum
nō loci spaciū mole corpis occupare.
et sic alibi eē alibi nō esse: ul̄ certe
hic habē partē aliā et alibi aliā?
s; maiestate ubiq; p̄sto eē: nō p̄ par-
tes diuisim s; ubiq; p̄fctm. Qd̄ si car-
nalis ituetur qd̄ dñm ē celū michi ē
sēdes et t̄ra scabellū pedū meoz: cū
alio loco et dñs attestat dices. nō iu-
retis neq; p̄ celū q̄a thron⁹ dei ē neq;
p̄ terrā quia scabellū pedū ei⁹ ē: q̄
micū si i terra diaboli cōstituit ante
pedes dei stetit et corā illo aliqd̄ locu-
tus ē? Nā qm̄ illi valent itelligē nil-
lā eē aiām q̄uis puerisā q̄ t̄ri nillomō
iōtinari p̄t? i cui⁹ scia nō loquatur
de? Cū ei sc̄p̄lit i cordib; hoīm na-
turalē legē nisi de? De qua lege a-
postol⁹ ait. Cū ei gētes que legem nō
habent naturalia q̄ legis s̄t faciūt?

hij legē nō habētes ipi sibi s̄t lex qui of-
tendit opus legis sc̄ptū i cordib; su-
is: cōtestate cōscia ipoz et iter se iūcē
cogitacōnū accusatū aut etiā exu-
santū: i die qua iudicabit dñs occul-
ta hoīm. Quap̄t si oīs aiā rōnalis
etiā cupiditate excecata. t̄i cū cogitat
et iōtinat q̄p̄ i ea iōtinacōe vez ē
nō ei tribuendū ē. s; ipi iūni v̄tatis
a quo uel tenuit pro sua capacitate
illustrat ut vez aliqd̄ i iōtinādo sena-
at? qd̄ mirū si diaboli aiā praua cupi-
ditate p̄usa. q̄p̄ t̄i vez de iusto viro co-
gitauit cū eū temptare uelit ipi dei uoce
id ē ipi v̄tatis uoce audisse p̄hibet?
Qd̄ autē falsū illi? cupiditati t̄buit.
qui diaboli nomē accepit? q̄uis etiā
per creaturā corpale atq; uisibile deus
plerūq; locut⁹ ē seu boīs seu malis tāq;
oīm dñs et creator: et pro cui⁹ rei me-
ritis ordiat: sicut p̄ angelos qui hoīm
quoq; aspectib; apparuerūt et p̄ p̄phas
dicētes. hec dicit dñs. Quid ergo mirū
si quāq; nō i ipā cogitacōe p̄ aliquā
terre creaturā tali op̄i actōi iōdatam?
de? locut⁹ sc̄a diabolo dicit? hec dig-
nitatis eē arbitret et q̄ i iusticie me-
ritū q̄ cū illo d̄s locut⁹ ē: qm̄ locutus
ē cū aiā āgelica q̄p̄ stulta et cupida:
tāq; si loq̄ret cū aiā hūana stulta et
cupida. Aut ipi dicūt quō locut⁹ ē de?
cū illo diuine cui⁹ cupiditate stultissi-
mā arguē uoluit dices? stulte hac noc-
te aiā tua expostulat a te. hec q̄ p̄parat
ti cui⁹ erūt? Certe hoc ip̄e dñs i euaḡe-
lio dicit: cū hēta ista uelit nolē colla
submittūt. Si ac̄ hoc mouēt q̄ temptā-
dū iustū sathanas peccat a deo: nō ego
expono quare sit factū s; ipos cogō ex-
ponē q̄re dñm sit i euaḡelio ab ipō dño
discipulis: ecce sathanas expetiuit uox
aue uos sicut tritū. Et petro ait Ego

autē postulauit ne deficiat fides tua. **Cū** autē exponit michi: simul illud quod a me quirit exponit sibi. Si vero non valuerit hoc exponere: non audeat id quod in euangelio sine offensione non intelligitur in aliquo libro cum temeritate culpare. **Fuit** igitur temptatio per sathanā non potestate eius sed permissioe domini ad homines: aut pro suis puniendos peccatis: aut pro nuda domini probandos et excendos. **Et** interest plurimum: in quale quisque temptatio cadat. **Ad** eam in tale inaudit uidas qui vendidit dominum: in quale inaudit petrus cum terret dominum negauit. **Sunt** etiam humane temptatioes: credo cum bono quisque animo secundum humanam in fragilitate in aliquo consilio labitur aut irritatur in frivolo studio corrigendi: paulo tamen apostolus quod christiana tranquillitas postulat. **De** quibus apostolus dicit: temptatio vos non apprehendat nisi humane: tamen idem dicit fidelis dei qui vos non sinat temptari super id quod potestis ferre: sed faciat cum temptatioe etiam prouentum ut possitis tolerare. **In** qua sua satis offendit non id nobis orandum esse ut non temptemur: sed ne in temptatioe inducamur. **Inducimur** etiam: si tales accideret quales ferre non possumus. **Sed** cum temptatioes paulo se in quas inferri atque induci periculosum est: aut prosperis rebus temporalibus aut aduersis orantur: nemo frangitur aduersum molestiam: qui prosperarum delectatione non caput. **Ultima** et septima petio est: **sed libera nos a malo.** **Orandum** est etiam ut non solum non inducamur in malum quo cavemus quod sextoloto petitur: sed ab illo etiam liberemur quo iam ducti sumus. **Ad** tamen factum fuit nichil remanebit formidolosum: nec omnino metuenda est ulla temptatio: quod tamen in hac vita quod diu ista mortalitate tunc inferimus in qua serpentina persuasioe ducti sumus non sperandum est posse fieri: sed tamen aliquam futurum sperandum est. **Et** hec est spes

quod non videtur: de qua tamen loquitur apostolus ait. **Spes** autem quod videtur: non est spes. **Sed** tamen sapientia que in hac quoque vita concessa est fidelibus seruis dei: non est desperanda. **Ea** est autem ut id quod domino reuelante fugiendum esse intellexerimus: tantissima vigilantia fugiamus: et id quod domino reuelate appetendum esse intellexerimus: flagrantissima caritate appetamus. **Ita** et reliquo mortalitatis huiusmodi ipsa quoque morte deposita ex omni hominis parte optatio tempore proficiet beatitudo que in hac vita inchoata est: et tunc capessende atque obtinende aliquam nunc omnis conatur impeditur.

Sed hanc septem petitionum consideranda et commendanda distinctio est. **nam** cum vita nostra temporalis nunc agit atque spectat eterna: et cum eterna pora sint dignitate quibus temporalibus prius actis ad illa transeat: tamen in prima petitionum imperatores quod quod in hac vita que isto seculo agit exordium capiatur: nam et sanctificatio nominis dei ab ipso humilitatis domini aduentu agit tempore: et aduentus regni eius quo in claritate beaturus est non iam finito seculo sed in fine seculi manifestabitur: et perfectio uoluntatis eius sicut in celo et in terra siue iustos et peccatores celum et terram intelligas siue spiritum et carnem siue dominum et ecclesiam: siue omnia simul: ipsa perfectio nostre beatitudinis: et ideo seculi terminatio compleretur: tamen omnia tria eternum manebit. **nam** et sanctificatio nominis dei sempiterna est regni eius non erit finis: et perfectio nostre beatitudinis eterna vita promittitur. **Remanebunt** ergo ista tria consummata atque consummata in illa vita que nobis promittitur: reliqua vero quatuor que petimus ad temporale ista vita pertinet michi videntur. **Quorum** primum est panem nostrum cotidianum da nobis hodie. **Hoc** ipso est quod dictum est cotidianum panis siue spiritualis significet siue in sacramento aut victu iste visibilis ad hoc tempus pertinet quod appellauit hodie: non quod spiri-

talis abusus non est semper inus: sed quia
iste qui cotidiana dicitur est in scripturis
sive in strepitu sermone sive in quibusque
temporalibus signis exhibetur: quod omnia
tunc vix non erunt cum omnes erunt doctri-
les deo: et ipsam ineffabilem lucem verita-
tis non motu corporis significantes. sed pu-
ritate mentis haurientes. Nam fortas-
sis et prope panis datus est non potus:
quia panis frangendo atque manducando in
alimento conuertitur. sicut scripture aper-
iendo et differendo animam pascat: potus
autem paratus sicut est in corpore: ut
istotempore panis sit veritas. cum cotidiana
panis dicitur: tunc autem potus cum labore nullo
disputandi et sermone nudi quod frangendi
atque manducandi opus est. sed solo haustu
sine ac profusa veritate. Et prope nobis
nunc dimittitur et nunc dimittimus: quod hauri-
mus reliquum fidei petimus. Tunc autem nulla
erit veritas peccatorum: quia nonnulla peccata et tempta-
tiones temporales ista vita infestant: non autem
erunt cum profectu fuerit quod dicitur est abscondes
eos in abscondito voluntas tua. Et malum a
quo liberari optamus et ipsa liberatio a
malo adhuc utique vitam pertinet: quam et
iustitia dei mortalem meruimus: et unde
ipsius misericordia liberamur. Videtur etiam in die
septenario iste nunc hauri petitionum con-
grue illi septenario numero: ex quo totus iste
sermo manauit. Si enim timor dei quod est
bonum sunt pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum
celorum: petamus ut sufficit in hominibus no-
men dei timore casto permanente in fide
scilicet. Si pietas est qua beati spiritus imites quoniam
ipsi possidebunt terram: petamus ut velat
regnum eius sive in nos ipsos ut miseriamur
nec ei resistamus: sive de celo in terram in
claritate aduentus domini: quo nos gau-
debimus et letabimur dicente illo: venite beati
dicitur patris mei et reliqua. In domino inquit propheta
laudabitur anima mea: audiat mansueti

et iocundentur. Si sciamus est qua beati spiritus qui lu-
gent quoniam ipsi consolabuntur: oremus ut
fiat voluntas eius sicut in celo et in terra:
quia cum corpus tantum terra spiritus tantum celo sum-
ma et tota pace consensit non lugebimus.
Nam nullus alius huiusmodi temporis luctus est: nisi
cum aduersus se ista confligunt: et cogunt
nos dicere video aliam legem in membris me-
is repugnante legi mentis mee. et luctum
nostrum lacrimosa voce testari. miser ego
non quod me liberabit de corpore mortis huius.
¶ Si fortitudo est qua beati spiritus qui esurunt
et sicut iustitia: quia ipsi saturabuntur:
oremus ut patris nostri cotidiana det nobis
hodie quo fidei atque sustentati ad ple-
nissimam illam saturitatem pervenire possimus.
¶ Si consilium est quod bonum sunt misericordes quoniam
ipsorum miserabit deus: dimittamur debi-
toribus nostris et oremus ut nobis nostra di-
mittatur. ¶ Si intellectus est quod bonum sunt misericordi-
do corde quoniam ipsi deum videbunt: deum ore-
mus non duci in temptationem ne habeamus
duplex cor: non appetendo simplex bonum
quo referamus omnia que operamur: sed simul
temporalia et eterna sectando. Temptationes
est ex his rebus que graves et calamito-
se videntur hominibus non in nos valent: si non
valeat ille qui blandiens eorum verum acci-
dit quod homines bonas et letabundas pu-
tant. ¶ Si sapientia est qua beati spiritus pacifica quoniam
filius dei vocabuntur: oremus ut liberemur
a malo. Ipsa est liberatio liberos nos fa-
cit id est filios dei: ut spiritu adoptionis cla-
memus abba pater. Sane non negligenter
preteritum est quod ex omnibus ex sententia huius
quibus nos orare dominus precepit causa potissi-
mum commendanda esse iudicavit que perti-
net ad dimissionem peccatorum: in qua nos
misericordes esse voluit: quod unum est consilium
miserias evadendi. Nulla est alia sciamus
sic oramus: ut quasi passamur cum domino.
Dicimus et dimittite nobis debita nostra

sicut et nos dimittim⁹? i qua partioe
si metimur: tota orōnis null⁹ fruct⁹
erit. Sic ei dicit Si dimiseritis hoibus
pccā eoz: dimittet⁹ vob⁹ pccā vꝛa ⁊ illū.
¶ Sequit⁹ de ieiunio pceptū ptinēs ad
eandē cordis mūdācoem: de qua nē a-
git. Nā et hoc ope cauendū ē ne surri-
piat aliqua ostentatō ⁊ appetit⁹ laudis
hūane qui duplicet cor nꝛm: et nō sinat
mūdū et simplex eē ad itelligēdū deū.

Qum autē ieiunatis iquit: noli-
te fieri sicut hypocrite. Et reliq.
Manifestū ē hys pceptis oēm nꝛāz in-
tencōem i iteriora gaudia dirigī: ne
foris q̄rentes mercedē huc sēdō forme-
mur: et amittam⁹ pmissionē tanto
solidioris atqz firmitioris bātudis qua
nos elegit deus cōformes fieri p magis
filij sui. In hīs caplo maxie aditēdū ē
ne i solo verū cor porēaz nitore atqz pō-
pa sed etiā i ipis sordibz luctuosus esse
posse iactāciā: et eo p̄uoliosiorē: quo
sub noie seruitutis dei decipit. Qui ergo
imoderato cultu corpis atqz uestitus
uel ceteraz rerū nitore p̄fulget: facile
cōuiciat⁹ rebus ipis pōparū sēdī eē secta-
tor: nec quēqz fallit dolosa p̄magie sē-
tatis. Qui autē i professioe xpianitatis
iustificato squalore ac sordibz itentos in
se oculos hoim facit: cū iduolūtate fa-
ciat nō nēcitate patiat⁹: et ceteris eius p̄t-
opibus cōdicat⁹ utrū hoc cōceptū supflui
cultus an ābicoe aliqua faciat: quia
sub ouina pelle cauendos lupos dñs
pcepit: sed ex fructibz iquit eoz cog-
noscat⁹ eos. Cū enī ceperit aliquib⁹
ceptatōibz ea ipā illis subtrahi ul ne-
gari q̄ isto belamie cōsecuti sūt ul cō-
sequi cupiūt: tūc nate ē ut appareat v-
trū lūpus i ouina pelle sit. an ouis in
sua. Nō ēi p̄tea ornatu supfluo debet
aspectus hoim multē xpianos q̄ illū

paratū habitū ac necessariā etiā simulato-
res sep̄⁹ usurpāt ut ita utos decipiant:
quia et ille oues nō debet idō pelles suas
deponē si aliqui eis lupi se cōtegāt. Cū
ergo solet qd sit q̄ ait. vos autē cū ieiuna-
tis ungitē capita vꝛa et reliq. Nō ēi rē
q̄sqz p̄cepit q̄uis faciē cotidie cōsuetu-
dine lauem⁹: vnitus etiā capitibz cū ie-
iunam⁹ nos eē debē. Qd si turpissimū
ocēs fatenti: itelligendū ē hoc pceptū
ungendi caput et faciē lauandi ad ite-
riorē hoim ptinē. Unge ergo caput
ad leticiā ptinet⁹: lauare atē faciē ad mū-
diciā: et ideo caput ungit qui letat⁹ in-
teri⁹ mente ac iōe. Hoc ēi recte accipim⁹
caput qd i aīa p̄minet: et quo cetera
hois regi ac gubernari manifestū ē. Et
hoc facit qui nō foris q̄rit leticiā: ut
laudibz hoim carnalit⁹ gaudeat. Ca-
ro autē q̄ subiecta eē debet: nullo mō ē
tota hūane nature caput. Nemo vni-
q̄ quidē carnē suā odio habuit sicut
ap̄lūs dicit. cū diligendā vxorē p̄cepit: cap-
sicut mulieris vir: cui vno caput exp̄s
Interi⁹ ergo gaudeat i ieiunio suo. eo
ipō quo sic se ieiunando auertit a vo-
luptate sēdī ut subdit⁹ sic xpō q̄ sedm
hoc pceptū caput vnitū habere desi-
derat: ita ēi et faciē lauabit cor mūdā-
bit quo visus ē deū: nō iteiposito ve-
lanie p̄pter ihermitatē cōtractā de-
sordibz sed firmus et stabilis. qm̄
mūdus et simplex lauamū iquit mū-
di estote: auferre nequias ab aīabz
vꝛis: atqz a cōspā oculoꝝ meoz. Ab hys
igit⁹ sordibz facies nꝛa lauanda ē: qbz
dei aspect⁹ offendit⁹. Nos enī reuela-
ta faciē glām dñi specularē i eandē
p̄magie tñsformam⁹. Sepe etiā cogi-
tātō necessariarū rerū ad istā vitam
ptinētū sauciat et sordidat iteriorē
oculū nꝛm: et p̄plex⁹ cor cōduplicat

ut ea q̄ vident̄ cū hoībus recte face. nō
eo corde faciām? quo dñs p̄cepit: id ē
nō q̄a eos diligim? sed quia cōmodū
ab eis aliqd̄ p̄pter nēcitatē p̄ntis vite
adipsa volum? Debem? ergo bñ face
illis p̄pter salutē ip̄oz eternā: nō p̄pter
cōmodū n̄m tēporale Inclinet ergo de
cor n̄m ī testōnia sua: et nō ī emoli
mentū. Finis p̄cepti ē caritas de corde
puro et cōfātā bona et fide nō fātā. Q̄
autē p̄pter suā ī hac vita nēcitatē fr̄
cōsultit. nō utiq; caritati cōsultit? q̄a nō
illi quē debet tāq; seipm̄ dilige s; sibi
cōsultit: ul̄ poa? nec sibi? q̄n̄ quidē h̄c
sibi facit duplex cor quo īpediē ad vi
dendū deū: ī qua sola visio ē b̄tudo
terta atq; p̄petua Recte ergo sequitur
et p̄cipit: qui mūdado cordi n̄ro in
stac dices. nolite vobis condē thesau
ros ī terra ubi tinea et r̄mestura de
moliūtur r̄ reliqua Ergo si ī terra est
cor: r̄ si eo corde q̄sq; opetur aliq; ut ter
renū cōmodū adipiscat? quō est mū
dū cor qd̄ ī terra volutat? Si at̄ ī celo
mūdū est: q̄a mūda s̄t q̄cūq; celestia.
Sordescat ei aliqd̄ cū īferiori misctur
nature quīs ī suo ḡnē nō sordide? q̄a
etiā de puro argēto sordidat aurū si mis
ctat: ita et aīn? n̄ t̄renoz cupiditate
sordescat quīs ip̄a t̄ra ī suo ḡnē atq; or
dine mūda sit. Celū autē hoc loco nō cor
poreū acceperit: q̄a oē corp̄ p̄ t̄ra habē
dū ē. Totū ei mūdū debet cōsep̄nē q̄ sibi
thesaurifac ī celo: ī illo ergo celo de q̄
dictū ē. celū celi dñi id ē ī firmamento
sp̄iali. Nō ei ī eo qd̄ t̄nsit cōstare et col
locare dēn? thesaurū n̄m et cor n̄m?
sed ī eo q̄ sp̄ manet: celū at̄ r̄ t̄ra t̄nsit.
Et h̄ manifestat de mūdando corde se cūc
ta ista p̄cipē: cū dicit lucna corp̄s tui
ē oculus tuus Si ergo oculus tuus sim
plex ē. Qui locus intelligend? ē ut no

uerim? opa n̄ra tūc ēē mūda r̄ apla
tere ī cōspectu dei si fiant simplicia cor
de id ē ītencōe sup̄na. sine illo carita
tis q̄a et pleitudo legis ē caritas. Qua
lū ergo h̄c accipe debem? ip̄am īten
cionē qua faciām? qd̄qd̄ faciām? Que
si mūda fuit et recta et illud asp̄ciēs
qd̄ asp̄ciendū ē: oīa opa n̄ra q̄ s̄dm
eā opamur n̄cē ē bona sit Que opa
oīa totū corpus appellauit: q̄ r̄ apl̄s
mēbra n̄ra dicit qd̄a opa q̄ īprobat
et mortificāda p̄cipit dices: mortifi
cate mēbra v̄ra que s̄t sup̄ t̄rā: forni
tationē r̄ īmūdiā auariciā et t̄tēa
talia. Nō ergo qd̄ q̄sq; faciat: sed quo
aīo faciat considerandū ē. Hoc ē enī
lūmē ī nobis: q̄a hoc nob̄ māifestū
ē bono aīo nos facere qd̄ faciām? Om̄e
ei qd̄ māifestat: lūmē ē: Nā ip̄a f̄cā
q̄ ad hōim societate a nobis p̄cedūt?
incertū habet exitū: et idō tenebras
eas vocauit Non ei noui cū porrigo
pecuniā īdigēt et petēta quid īde
aut factur? sit: et fieri p̄t ut uel faciat
ex ea ul̄ p̄pter eā patiat aliqd̄ mali?
qd̄ ego cū dare nō eueire volueri: ne
q; hoc aīo dederi. Itaq; si bono aīo f̄cā
qd̄ michi cū facere notū erat et ideo
lūmē vocat: illūiatur etiā factū meū q̄
lēcūq; exitū habuerit. Qui exitus qm̄
ūcertus et ignot? ē: tenebre appellate s̄t.
Si autē malo aīo f̄cā: etiā ip̄m lūmen
tenebre sūt. Lūmē ei dicit quā nouit
q̄sq; quo aīo faciat: etiā cū malo aīo fa
ciat Sed ip̄m lūmē tenebre sūt: q̄a nō ī
sup̄na dirigūt simplex ītencōs ad īfe
riora declinat: et duplici corde q̄ īmbra
facit. Si ergo lūmē qd̄ ī te ē tenebre sūt
ip̄e tenebre q̄ntē sūt: hoc ē si ip̄a cordis ī
tencō qua facis qd̄ facis q̄ tibi nota est
sordidat? appetitu rerū t̄renoz r̄ t̄palū
atq; cecat? q̄to magis ip̄m factū cū?

iocatus ē exitus sordidū et tenebrosū ē.
 Quia et si bene alicui prouēiat qd tu nō
 recta et imūda itenōe facias: quō tu fe-
 ceris tibi iputāt: nō quō illi puenerit.
Quāt sequit et dicit nō pōt duobz dñs
seruire: ad hāc ipām itenōne referē-
 dū ē: qd cōsequēter expoit dices Aut unū
odio habebit et alter diliget: a alterū
 patiet et alterū nō pōt. Que ūba dili-
gent cōsiderāda sūt. Nā qui sūt duo dñi:
 deinceps ostendit cū dicit Nō potestas
deo seruire et māmonē. Māmona apud
 hebreos: diuitie appellat dicit. Cōgru-
 it et punitū nomē. Nā lucrū punitē:
 māmonē dicit. Sed qui seruit māmonē
 illi utiqz seruit: qui rebus istis tēnus
 merito sue pūsitatis pōsit⁹ mōt⁹
 hui⁹ scilicet a dño dicit. Aut ei unū odio
 habebit et alterū diliget hō. id ē deū:
 aut alterū patiet et alter nō pōt. Pa-
 tiet ei durū et pūciosū dñm: qsqz ser-
 uit māmonē. Sua ei cupiditate iplica-
 tus subdit diabolo: et nō eū diligit.
 Quis ē qui diligit diabolū? Sed tñ pa-
 tiet: sicut i maore aliqua domo q an-
 talle aliene cōuictus ē ppter cupidita-
 tē suā durā patet seruitutē: etiā si nō
 diligit eū cū anallā diligit. Alterū
 autē nō pōt dicit: nō odio habebit.
 Null⁹ enī fere cōscia deū pōt odisse: cō-
 tēpuit autē id ē nō timet: cū q de ei⁹
 bonitate securus est. Ab hac negligē-
 a et pūciosā securitate reuocat spūs
 sct⁹ cū p pphetā dicit. Fili ne adicias
 pccm sup pccm: et dicas miseracō dei
 magna ē: ignorās qū pccā dei ad pē-
 tenā te ūitat. Cui⁹ ei tāta mīa cō-
 mendari pōt q ei⁹ qui oīa donat pccā
 cōuersis: et oleastrū facit pccā pē pin-
 guedibz olue. Et cū tanta seueitas
 q ei⁹ qui naturalibz ramis nō peper-
 cit: sed ppter ifidelitatē fregit illos:

Sed qsqz uult deū diligē et caue ne of-
 fendat: nō se arbitret duobz dñs ser-
 uire posse: et intencōem cordis sui
 rectā ab oī duplicitate explicet. Ita ei
 sentit de deo i bōitate: et i simplicitate
 cordis qrit illū. Idō iquit dico uobis nō
habē sollicitudinē i aīa vā qd edatis.
neqz corpi vō qd iduamū: ne forte q-
 uis iā supflua nō qrant: ppter ipā nāia
 cor duplicet: et ad ipā cōquerēda nra
 detorqueat intencō cū aliqd qī mīcor:
 dicit opamur: id ē ut cū cōsule alijs
 uidei volum⁹: nrm emolimētū ibi po-
 cius q illi⁹ utilitatē attendam⁹: q iō
 nobis nō videam⁹ peccare qā nō super-
 flua sed nāia sūt que cōsequi volum⁹.
 Dñs at admonet ut mēninem⁹ mī-
 to apli⁹ deū nobis dedisse qn nos fecit
 et pposuit ex aīa et corpe qd ē alimētū
 et tegumētū: quoz aua nos duplicare
 cor nō uult. Rōne aīa iquit pl⁹ ē q est:
Ut tu itelligas eū qui dedit aīam mī-
to fact⁹ estā eē daturū. Et corpus pl⁹
q uestimētū. Idē plus ē: ut siliter i-
 telligas eū qui corpus dedit mīto fa-
 ctius daturū eē uestimētū. Quoloco
 queri solet: utū ad aīam abus iste
 pteat cū aīa i corporea sit: iste autē
 abus corpore⁹. Sed aīam hoc loco pro
 uita ista positā nouem⁹: cui⁹ reti-
 natū ē alimētū istud corporeū. Se-
 cundū hāc significacōz dñi est etiā il-
 lud: qui amat aīam suā pdet eam.
 Ad nisi de hac uita acceperim⁹ quā
 oportet pro regno dei pēdē: qd potius
 se mōes claruit: cōtrariū hoc pceptū
 erit illi sūc qua dñi ē. qd prodest hōi
 si totū mūdū lucret at aīe sue detri-
 mētū faciāt. Respicite iquit volatiliā
teli qm nō seruit neqz metūt neqz cō-
gregāt i horrea: s; et p vā celestis
pasat illa. Rōne uos pluris estis: Idē

causam vos valetis: quia utique rationabile animal fluita est homo sublimi et ordinata est rerum natura: quod inordinabilia sicut sunt aves. Quis autem vestrum curas vestras pro adi-
ce ad staturam suam cubitum unum. Et de vestimento quod solliciti estis id est curam pro parte atque dominati factum est ut ad hanc staturam corpus vestrum producat: et providentia etiam vestri pro. Non autem vestra cura factum est
ut ad hanc staturam veniret corpus vestrum ex hoc intelligi potest: quod si curatis et velitis adire unum cubitum huius stature non potestis. Illi etiam regendi corporis curam reliquit: autem videtis curam factum esse ut tante stature corpus habeatis. Dandum autem
erat etiam documentum propter vestimentum: sicut datum est propter alimentum. Itaque scriptum est et dicitur. Considerate lilia agri quomodo est
autem: non laborant neque nent et reliqua. Sed ista documenta non sic allegorice discutienda sunt: ut quamquam quod significant aves celi aut lilia agri posita sunt etiam ut de rebus minoribus maiora persuaderent: sicut est illud de iudice qui nec deum timebat nec hominem reuebatur: et tamen sepe iterpellatum vidue cessio ut eius causam consideraret: non propter pietatem aut humanitatem sed ne redum pateret. Non est illo modo ille iustus iudex personam domini allegorice sustinet: sed tamen quod deus qui bonus est et iustus tunc deprecates se. Hinc etiam voluit deus: quia nec iustus homo eos qui illum assidue precebus turbant vel propter terribile vitandum propter peccatum noluit ergo inquit solliciti esse dicentes: quid edemus aut quod bibemus et quo vestiemur? Et reliqua. Huius manifestissime ostendit non hec esse appetenda tamquam talia bona nostra: ut propter ipsa debeamus benefacere si quod facimus: sed tamen esse necessaria. Quid est iterum iter bonum quod
appetendum est et necessarium quod sumendum est hec sententia declaravit cum ait: quod

vite primum regnum dei et iusticiam eius: et si omnia adiacent vobis. Regnum ergo et iusticia dei bonum nostrum est et hoc appetendum: et ibi finis constituendum: propter quod omnia faciamus: quod tamquam facimus. Sed quia in hac vita militamus ut ad illud regnum pervenire possimus: quod vita sine his necessariis agere non potest: apponetur vobis hec inquit: sed vos regnum dei et iusticiam eius primum quate. Cum enim dicit illud primum significavit quod hoc posterius querendum est. non quod sed dignitate: illud tamquam bonum nostrum: hoc tamquam necessarium nostrum: necessarium autem propter illud bonum nostrum. Resque est ubi gratia id est evangelizare debemus ut manducemus: sed ideo
manducare ut evangelizemus. Nam si propterea evangelizamus ut manducemus: vultus habemus evangelium quod abimus: et erit iam bonum nostrum manducatio: nostrum autem est evangelizando. Ad etiam apostolus prohibet
tum dicit: licet sibi quidem et permittit esse a domino ut qui evangelium annuntiat de evangelio vivat: id est de evangelio habeat
ea que huius vite sunt necessaria: sed tamen se non esse abusu hac parte. Erant enim multi qui occasione habebant cupiebant acquirere et vendendi evangelium: quibus etiam volens amputare apostolus manibus suis victum suum toleravit. De his enim alio loco dicitur. De amputate occasionem huius qui querunt
occasionem. Quod etiam sicut ceteri et boni apostoli permittit domini de evangelio vivere non in eo victum constituit finem evangelizandi: sed magis ipsius victus sui finem in evangelio collocaret: id est ut superius dixi non id est evangelizaret ut perveniret ad abum et si qua alia necessaria: sed id est ista sumeret ut illud impletet: ne non volens: sed necessitate evangelizaret. Hoc est quod probat
tum dicit Nestans quoniam qui in templo operantur que de templo sunt edificata: et qui in altario deserunt altario copulantur. Sic et dominus ordinavit huius qui evangelium annuntiat

de ewāgelio uiuē: ego at nullū horū
 vsus sum. Hic ostendit pmissū eē nō
 iussū: alioqñ cōtra pceptū dñi fecisse
 tenebit. Deinde sequit et dicit. Nō at
 scripsi hec ut ita fiant i me: bonū est
 michi magis mori q̄ glām meā q̄sq̄
 tanē futar. Hoc dicit: q̄ iā statuerat
 p̄tē quosdā occasionē q̄retes malibz suis
 victū t̄l̄sigē. Si eī ewāgelizauēo iqt
 nō ē michi glā? id ē si ewāgelizauēo
 ut ista ita fiant i me id ē si p̄tēa ewā
 gelizauēo ut ad illa puēiam: et finē
 ewāgelij i abo et potu et vestitu collo
 cauerō. Sed quare nō ē ei glōria? Ne
 cessitas eī iquit michi i cubicū id ē ut
 idō ewāgelizem? q̄a vñ vniā nō ha
 beo: aut ut acq̄rā tēporalē fructū de
 p̄dicatōe c̄noꝝ. Sic eī iā n̄citas erit
 i ewāgelio nō uolūtas. De eī michi ē i
 q̄t: si nō ewāgelizauēo. Sz quō debet
 ewāgelizare. Saluz ut i ipō ewāge
 lio et i regno dei ponat mercedē. Ita
 eī p̄tē nō coact) ewāgelizare: sed volēs
 Si eī volēs iquit hoc facio mercedē ha
 beo? si at i iustus dispensatō michi ē
 dita ē id ē si coact) i opia carū rerū
 q̄ tēporali uite s̄t n̄cīe. p̄dico ewāge
 liū? alij p̄ me habebūt mercedē ewā
 gelij qui ewāgelij ip̄m me p̄dicatē
 diligūt: ego autē nō habeo? q̄a non
 ip̄m ewāgelij diligō: sed ei) p̄cū i
 illis tēporalibz cōstitutū. Cōd nephas
 ē fieri: ut nō tāq̄ filius m̄stret q̄sq̄
 ewāgelij sed tāq̄ seru) au dispensatō
 credita ē: et ut q̄q̄ alienū eroget nūc
 hūl inde ip̄e accipiat p̄ter abariā?
 que nō p̄ncipatōe regni sed ad sustē
 taculū misere seruitutis dātur ex
 tr̄isecus: q̄q̄ alio loco dispensatōrē
 se dicat p̄tē eī et seru) i filioꝝ nūo ad
 optatus: eā rē i qua coheredis sortē
 meruit fideliter dispensare p̄ncipibz

sius. Sed nūc ubi ait si at iustus dispē
 sacō michi h̄ credita ē: talē dispēsa
 torē icelligi voluit. qui alienū dispen
 sat vñ ip̄e nichil accipit. Ego q̄cūq̄
 res p̄ter aliud aliqd̄ q̄rit: sine dubi
 o inferior ē q̄ id p̄ter qd̄ q̄rit: et ideo
 illud p̄mū ē p̄ter qd̄ istā rem queris
 nō ista res quā p̄ter illud q̄ris. Qua
 p̄ter si ewāgelij et regnū dei p̄ter
 tabū q̄rim? p̄tē facim) abū i possē
 wāgelij i regnū dei: h̄ p̄tē loco ponētes ill
 p̄tēiore ita ut si desit abū nō q̄ram) regnū di.
 h̄ ē q̄ p̄mū q̄rit abū i deide q̄rit regnū di. Si at
 ideo q̄ram) abū ut habeam) regnū dei?
 facim) qd̄ dictū ē. q̄rite p̄mū regnū dei i
 iusticiā ei) et reliq̄. Querētibz p̄mū reg
 nū et iusticiā dei id ē hoc p̄ponētibz ce
 teris rebus ut p̄ter hec cetera q̄ram)?
 nō debet subēē sollicitudo ne illa desit:
 q̄ huic uite p̄ter regnū dei sūt n̄cīa.
 Dicit ei sup̄: fac p̄tē vñ q̄ horū om̄i
 digens. Et ideo cū dixisset q̄rite p̄mū
 regnū dei et iusticiā dei: nō dicit deide
 ista q̄rite q̄uis sit n̄cīa? sed aut hec
 oīa apponētur vobis id ē cōsequētur:
 si illa q̄ratis sine ullo v̄o i p̄dicatōe
 ne cū ista q̄ritis illc̄ auertam) i aut
 ne duos fines cōstatuatis ut et regnū
 dei p̄ter se appetatis. et ista n̄cīa s̄z
 hec pot) p̄ter illud: ita vobis nō dec
 rūt q̄a duobz dñs seruire nō potestis.
 Duobz at dñs seruire tonatur: qu
 et regnū dei pro magno bono appetit
 et hec oīa t̄palia. Nō poterit at simpli
 tē habē oculū et vñ dñō seruire? nisi
 q̄cūq̄ sūt cetera si sūt n̄cīa pro h̄ vno
 assumat: id ē p̄ter regnū dei. Sicut
 at oēs militātes accipiūt ānonā et
 stipendiū: sic oēs ewāgelizātes acci
 piūt victū et tegumentū. Sed nō oēs
 p̄tē salutē rei publice militāt. sed p̄tē
 illa q̄ accipiūt: sic nō oēs p̄tē salutē

+ non

ecclesie ministrat deo sed propter haec temporalia
quae tamquam annona et stipendia consequuntur:
aut propter hoc aut propter illud? sicut
supra dicitur: non potestis duobus dominis ser-
uire Ergo simpliciter corde tantummodo propter
regnum dei debemus operari bonum ad omnes:
non autem in hac operatione vel sola vel cum
non dei mercedem temporalem cogitare **Quo-
rum omnium temporalium nomine et statu posuit dicitur**
 Nolite cogitare de crastino Non enim dicitur cras-
tinus dies nisi in tempore; ubi praeterito succe-
dit futurum Ergo cum aliquid boni operamur:
non temporalia sed aeterna cogitemus Tunc est
illud bonum et perfectum opus **Crastinus** enim
dies inquit sollicitus erit sibi ipse: id est ut
cum oportuerit sumas cibum vel potum vel
idumetum: cum saltem necessitas vestige reperit
**Advertit enim haec: quia novit per vestrum quod horum
omnium indigentis Sufficit enim diei quod mali-
tia sua: id est sufficit quod sume vestre bene-
cessitas ipsa** **Quia propterea malitiam nota-
tam arbitror: quia penalis est nobis** Pertinet
enim ad hanc fragilitatem et mortalitatem:
quam peccando meruimus **Hinc ergo pene-
temporalis necessitatis noli addere aliquid futurum:**
ut non solum patiaris harum rerum indigentiam:
sed etiam propter hanc explendam milites
deus **Hoc autem loco cavendum est ut neminem
ne forte cum viderimus aliquem servum dei pro-
videre: ne ista necessitas desint vel sibi vel eis
quorum sibi cura commissa est: iudicem enim
contra preceptum domini facere: et de crastino esse
sollicitum** **Non enim ipse dominus cum ministrabat angelis:
tamen propter exemplum ne quis postea scandalum
pareret: cum aliquem servorum eius ad adiutorem
ista necessitas parare: loculos habere digna-
tus est cum pecunia: unde vestris necessitatibus quod opus
fuisse prebetur** **Quorum loculorum custodes
et fuerunt: sicut scriptum est iudas fuit qui eum
tradidit** **Sicut et apostolus paulus propter videri
de crastino cogitasse cum dicitur** **De collatis
autem in scolis sicut ordinavit ecclesiam galaciae**

ita et vos facite: secundum unam sabbati unum
quod vestrum apud se ponat thesaurizans
quod ei placuerit: ut non cum venero tunc col-
lecte fiant **Cum autem advenero quoscumque
quod probaveritis per epistolas: hos mittam pro-
ferre gratiam vestram in iherosolimam** **Quod si dignum
fuerit ut ego eam: mecum ibunt** **Veram autem
ad vos: cum macedoniam transiero** **Mace-
doniam enim praeterisibo: apud vos forsitan re-
manebo: vel etiam hiemabo: ut vos me
deducatis quocumque iero** **Nolo autem vos in
transitu videri** **Spero enim me aliquo tempore ma-
nere apud vos si permiserit dominus** **Remane-
bo enim ephesi usque ad pertheosten** **Item in
actibus apostolorum scriptum est: ea quae ad vitam sunt
necessaria procurata esse in futurum propter imminen-
tem famem** **Sic enim legitur: in illis diebus desce-
derunt ab iherosolimis prophete antiochiam:
eratque magna exultatio** **Congregatis
autem nobis surgens unus ex illis nomine
agabus: significabat per spiritum famem mag-
nam futuram in universo orbe: quae facta est sub
claudio cesare** **Discipuli autem ut quod scriptum ha-
buerat statuerunt unum quod scriptum est in mis-
terium mittere presbiteris habitantibus in iudea
scribis: qui et miserunt per manum barna-
be et sauli** **Et quoniam naufragium eidem paulo in-
posita sunt necessaria vestimenta quae offerrebantur: non
ad unum diem tantum videtur victus esse procurat**
**Et quod idem scriptum est qui fuerat: iam non fuerat
magis autem laboraret operando manibus suis
bonum ut habeat unde tribuere tui operis esse
queat quod bonum est: male intelligentes non
videtur servare preceptum domini qui ait: respi-
cite inquit volatilia caeli etc. et confidite
telum agrum quod crescit non laborat ne-
que nent: cum istis praecipit ut laboraret ope-
rantes manibus suis ita ut habeant quod
etiam aliis possit tribuere** **Et quod sepe de se-
ipso dicit quod manibus suis operatus est ne-
que gravaretur: et de illo scriptum est quod
vixeret** **Et se aquile propter artis silicium**

ne ut siml oparetur vñ victu trisiget: no videt imitat aues celi et lilia agri hñs et huñmõs sçpturaru locis satis apparet dñm nrñ nò hoc iprobare si qñs huano more ista pauet: sed si qñs ppter ista deo muliter: ut i opibz suis nò regnũ dei sed istorũ acqñsicoz itueat. Ad hãc g: regulã hoc totũ pceptũ redigit: ut eadẽ i istorũ pmissioe regnũ dei cogitem? i militia vò regni dei nò ista cogitem? Ista ei eadẽ si aliqui defuerit qd plerũqz ppter excitacione noãm sicut deus nò solũ nò debilitat ppositũ nrñ: sed eadẽ exanuatũ pbatũqz cõfirmat. Glãm ei iquit i tribulacõibus: facientes qm tribulacõ paccẽtia opatur: paccã aut pbatõem probacõ autẽ spem spes at nò cõfundit: qã caritas dei diffusa e in cordibz nrõs p spm sãñ qui datus e nob. In cõmẽoracõẽ autẽ tribulacõnũ ac laborũ suorũ idẽ aplũs nò tm i carceribz et naufragiõs atqz huñmõs molestis iustis sed eadẽ i fame et i siti i frigore et i nuditate se laborasse cõmẽorat. Qd cõ legim? nò est in em? dñi pmissa tãtibz se: ut famẽ et sitim et nuditatẽ patet aplũs qvens regnũ dei et iusticiã dei cõ dictũ sit nobis qvite pmiũ regnũ dei et iusticiã ei? et hec oia apponẽt vobis: qñ qdẽ ista sicut adiutoria nouit ille medic? au semel nos totos cõmissim? et a quo habem? pmissionẽ vite pñtis i future qñ apponat qñ detrahãt sicut nobis iudicat expedire quos? solãdos et excendos i hac vita et post hãc viã i ppetua requie stabilendos atqz firmãndos gubernat et dirigit. Nò ei et hõ cõ plerũqz iunẽto suo abaria detrahit deseruit illud cura sua? et nò potius curãdo hec fecit? Et qm cõ ista ul pro curãtur i futurũ ul si cã nò e qre illa i pendas reseruãt? ietũ e quo aõ fi-

ant cõ possunt simplia corde fieri i duplicia: optime hoc loco subiecit Nolite iudicare: ne iudicet de vobis In quo ei iudicõ iudicauẽtis rẽ? hoc loco nichil aliud nobis papi existio: nisi ut ea q dubiũ e quo aõ fiat i melio re pte itexptem? Qd ei sçptũ e ex fructibz eoz cognoscetis eos: de maifestis dictũ e que nò pnt bono aõ fieri sicut sũt stupra ul blasphemie ul furta ul ebrietates et si qua sũt talia: de quibz nobis iudicare pmittat. dicẽtẽ aplõ. Quid ei michi de hñs q foris sũt iudicare? Iõne de hñs q itus sũt vos iudicatis? De gene aboz qã pnt bono aõ et simplia corde sine vitõ cõcupiscẽtiẽ quicũqz huani abi idifferet sumi: phibet idẽ aplũs iudicari eos qui carnibz vescibãt et vinũ bibebãt ab eis qui se huñmõs alimẽtis tẽpabãt. Qd mãducat iqt nò mãducãtẽ nò spernat. Et q nò mãducat mãducãtẽ nò iudicat. Ibi eadẽ ait. Tu qñ es q iudicas alienũ suũ. Dñõs iustit aut cadit. De talibz ei rebus q pnt bono aõ et simplia et magnã iustificãti qñis eadẽ possunt nò bono? volebãt illi cõ hoies essent i occulta cordis ferre sentẽciã: de quibz solus deus iudicat. Ad hoc pñet eadẽ illud q alio loco dicit. Nolite añ tẽpus qñ iudicare? quo usqz veiat dñs qui et illuãbit abscondita tenebrarũ et maifestabit cogitacões cordis: et tũc laus erit vnicũqz a deo. Sũt ergo qdã frã media q ignoiam? quo aõ fiant. qã et bono i malo fieri pnt? de quibz temerariũ e iudicare: maxie ut cõdepnem? Horz at veiet tẽpus ut iudicẽtur cõ dñs illuãbit abscondita tenebrãz: et maifestabit cogitacões cordis. Ite alio loco dicit idem aplũs. Quorũdã hoim pñã maifesta sũt pcedẽcia ad iudiciũ: qdã

autē et subsequitur. **M**anifesta ea dicit
de quibus clarū ē quo aīo fiat: hec p̄ce-
dāt ad iudiciū: id ē q̄a si fuerit ista subse-
quū iudiciū nō ē temerariū. Subsequū-
tur autē illa q̄ occulta sūt: que nec ip̄a
latebūt tpe suo. Sic et de bonis factis
intelligēdum ē. **R**ā ista subiicit. **S**iliter
et bona facta manifesta sūt: et quāq̄a-
liter se habēt abscondi nō p̄nt. De mā-
festis ergo iudicem: de occultis vero
deo iudiciū relinq̄m: q̄a et ip̄a absco-
di nō p̄nt siue mala siue bona cū tēp̄
aduenerit quo manifestent. **D**uo autē sūt
i quibus temerariū iudiciū debem⁹ ca-
uere: cū incertū ē quo aīo q̄d q̄ fieri sit
uel cū incertū sit qualis futur⁹ sit qui
nō uel bon⁹ uel mal⁹ appareat. **S**i ergo
q̄sp̄ia uerbi gr̄a cōquestus de stomacho
ieiunare noluerit: et tu nō credēs edan-
tatis id uicō tribueris: temē iudicabis.
Ite si manifestā edacitatē ebrietatem
cognoueris: et ita reprehenderis quasi
nūq̄ ille possit corrigi atq̄ mutari:
nichiloīn⁹ temē iudicabis. **N**ō ergo re-
prehendam⁹ ea q̄ nesciam⁹ quo aīo fiat:
neq̄ ita reprehendam⁹ q̄ manifesta sūt
desperem⁹ salutē: et vitabim⁹ iudi-
ciū de quo nō dicit. **N**olite iudicare:
ne iudicet⁹ de uobis. **P**otest autē mouē
q̄ aut⁹ i quo cū iudicō iudicaueritis iu-
dicabit⁹ de uobis: et i qua mēsurā mē-
si fueritis i ea remeriet⁹ uobis. **N**ūq̄d
cū si nos iudicō temerario iudicaueri-
m⁹ temē etiā de nobis dēs iudicabit⁹.
Aut nūq̄d si mēsurā iiqua mēsi fue-
rim⁹: et apud deū iiqua mēsurā est
vñ nobis remeriet⁹. **N**ā et mensure
noīe ip̄m iudiciū siḡtū arbitror. **N**al-
lomō de⁹ uel temē iudicat uel iiqua
mēsurā cuiq̄ rependit. **I**z hoc dñm
ē q̄m temeritas qua punis aliū ca-
dē ip̄a te puniat nō ē: nisi forte ar-

bitrandū ē q̄ iūqtas ei noceat aliq̄
i quē procedit. ei autem a quo p̄ce-
dit nichil: p̄mo uos sepe nichil nocet
ei qui patit⁹ iuriā: ei autē qui facit ne-
cesse ē ut noceat. **Q**uid ē nocuit mar-
tiribus iūqtas p̄sequētū. **I**ps̄is autē p̄se-
cutoribus plurimū: q̄a et si aliq̄ eorū
correcti sūt: eo tñ tēpore quo p̄seq̄bāt
excecabat illos malicia eorū. **S**ic et te-
merariū iudiciū plerūq̄ nichil no-
cet ei de quo temē iudicat: ei autē qui
temē iudicat ip̄a temeritas nō ē
ut noceat. **I**sta regula etiā illud dic-
tū arbitror oīs qui p̄cussit gladio
moriēt⁹. **C**ōmūta ē gladio p̄cussit nō
tñ i gladio moriēt⁹: sicut nec ip̄e pet̄.
Sed ne istū uēia p̄cōz talē penā eua-
sisse q̄s putet: q̄q̄ nichil absuūdi
q̄ ut maiore putet gladii penā esse
que pet̄o nō accidit q̄ crucis q̄ acci-
dit: q̄d tñ de latronibus dicitur ē q̄
cū dño crucifixi sūt. **Q**uia et ille qui
meruit uelam postea q̄ crucifixus
ē meruit: et alter oīno nō meruit.
An forte oēs quos et occiderāt cru-
cifixerāt: et p̄pt̄ea hec etiā pati ip̄i
meruerāt. **I**udiciū ē hoc putare.
Quid ergo aliud dñm ē oīs ei q̄ gla-
dio p̄cussit gladio moriēt⁹: nisi q̄a
ip̄o p̄cō aīa morit⁹: q̄d aliq̄ cōmisit.
Et q̄m de temerario et iūquo iudicio
nos hoc loco dñs amonet. **U**lt̄ ē ut
simplicia corde et mūda i tenōe facia-
mus q̄ aliq̄ facim⁹: et nūta incertū ē
quo aīo fiant de quibus iudicare te-
merariū ē: maxīe autē hñ temē iudi-
cant de incertis et facile reprehendunt.
qui magis amāt vituperare et p̄dep-
nare q̄ emendare et corrigē: q̄d vi-
ciū uel sup̄bia ē uel iuidencia: cōsequē-
t̄ subicit et dicit. **Q**uid autē uides festu-
cā i oculo fr̄is tui: trabē autē q̄ ē i

oculo tuo non vides: Vbi si forte ubi quod
 ille ira peccauit: tu odio reprehendas.
 Quod autem iter festucam et trabem: quod tantum
 iter ira distat et odium. Odium est ira iu-
 terata: quod quod uetustate ipsa tantum robur
 accipit: ut merito appellat trabes.
 Fieri autem potest ut si irascaris homini velis
 eum corrigi: si autem oderis hominem non potes
 eum velle corrigere. Quomodo et dicitur fratris tui si-
 ne eia festucam de oculo tuo: et ecce tra-
 bes est in oculo tuo. Proportio eice primam
 trabem et reliqua. Id est primam abs te ex-
 pelle odium: et deinde poteris iam eum quem
 diligis emendare. Et bene ait proportio:
 accusare est via officium est bonorum virorum
 et beluorum: quod cum mali faciunt alienas
 partes agunt sicut proportio qui tegunt sub
 persona quod sunt: et ostendunt sub persona quod
 non sunt. Proportio autem ergo nomine: simula-
 tores accipis. Et est vere nihil cauendum
 et molestum simulatorum genus: quod cum omnium
 vitiorum accusatores odio et luore sus-
 cipiat: eam consolatores videri se esse vo-
 lunt. Et ideo pie cauteque vigilandum est
 ut cum aliquem reprehendit aut oburgat nos
 nescias cogere: primam cogitemus verum
 tale sit vitium quod nunquam habuimus: aut quo
 iam cauimus. Et si nunquam habuimus: cogi-
 temus nos homines esse et habere potuisse. Si
 vero habuimus et non habemus: tangat
 memoria cordis firmitas: ut illam repre-
 hensionem aut oburgationem non odium sed iu-
 stitiam aut ad correctionem eius propter
 quod id facimus: siue ad punctionem valu-
 erit nam iustus est exitus: nos tamen de sim-
 plicitate oculi nostri securi sumus. Si autem co-
 gitantes nosmetipsos iuuenimus in eo vi-
 tio esse in quo est ille quem reprehendit paba-
 mus. non reprehendam: neque oburge-
 mus: sed tamen cogemus: et non illi
 ad obtemperandum nobis sed ad pariter
 conuadum iuuenimus. Nam et illud quod dicit

apulus factus sunt iudeis tanquam iudei iu-
 deos lucrifacere: hinc qui sub lege erant
 quasi sub lege essent cum non sumus ipse sub lege
 ut eos qui sub lege erant lucrifacere: hinc
 qui sine lege erant quasi sine lege aut sine le-
 ge dei non essem sed sumus in lege christi ut lu-
 crifacere eos qui sine lege sunt: fratres sunt
 infirmus infirmus ut infirmos lucrifacere.
 omnibus omnia fratres sunt ut omnes lucrifacere:
 non utique simulacrum faciebat quemadmo-
 dum quidam intelligi voluit. ut eorum detes-
 tanda simulatio tanti exempli aucto-
 ritate muniatur: sed hoc faciebat caritate
 qua est infirmitatem cui volebat subuenire
 sua cogitabat. Et est et postulat docendo:
 cum enim liber fratres sumus ex omnibus. meo omni
 seruum fieri: ut plures lucrifaciam. Quid
 intelligas non fieri simulacrum sed caritate
 qua infirmis hominibus sicut nos sumus. Pro-
 patit: ita monet alio loco dices. Vos in
 libertatem vocati estis fratres: tamen ne liber-
 tatem in occasione carnis detis: sed per
 caritatem seruite invicem. Quid fieri non potest
 alterius infirmitatem quodque habeat quasi suam.
 ut eam equanimiter ferat donec ab ea liberet.
 ille autem curat salutem. Ratio ergo in mag-
 na necessitate oburgationes adhibende
 sunt: ita tamen ut eam in hinc ipsis non nobis
 sed domino ut seruiamus infirmis. Ipse enim est
 finis nichil ut duplici corde faciamus:
 auferentes de oculo nostro trabem iudicant
 aut malicie aut simulacris: ut videamus
 eice festucam de oculo fratris. Videbimus enim
 eam oculis colube qualis in sponsa christi pro-
 dicat: quam sibi elegit deus gloriosam
 ecclesiam non habentem maculam neque rugam:
 id est mundam et simplicem. Sed quoniam propter non il-
 los dei preceptis obtemperare cupientes no-
 me simplicitatis decipere: ut sic putet
 vitiosum esse aliquem vix occultare. quoniam vi-
 ciosum falsum dicit aliquem: atque hoc modo
 aperiendo ea que tamen in quibus aperuit

sustine nō pūit. apli nō nocēt q̄ si ea pe-
 nitus sp̄ q̄ occultaret. rūsie subiūgit
 Nolite sc̄m dare canibz: neq̄ miseris
 margaritas an̄ porcos r̄. **Quia et dñs**
 q̄uis nichil mētū sit: vera tñ aliqua
 occultare se ostendit dices. **Adhuc milia**
 habeo vobis dicē: sed adhuc nō potestis
 illa portare Et apls iqt nō potui vobis
 loqui q̄i spūalibz sed q̄i carnalibz: tāq̄
 puulis i xp̄o lac vobis potū dedi nō estā
 Neq̄ ē poteratis: s; et nūc nō potestis:
 adhuc ei estis carnales. In hoc at̄ p̄cep-
 to quo phibem̄ sc̄m dare canibz: mitte
 an̄ porcos margaritas nūas: diligent̄
 q̄rendū ē qd̄ sit sc̄m: q̄ margarite. q̄ ca-
 nes q̄ porci: **Sc̄m ē qd̄ violari atq̄ cor-
 rumpi nephās ē: cui futuz sceleris cona-
 tus et uolūtas tenet̄ ira: q̄uis illud**
 sc̄m natū iuolabile atq̄ icorruptibile
 maneat. Margarite at̄ q̄tūq̄ spūalia
 magna estimāde sūt: q̄ i abduo latet̄
 et tanq̄ de pfundo eruūt̄: et allegori-
 arū itegumētis q̄i aptis cōchis iuei-
 unt̄. Licet tñ itaq̄ itelligi: vna eadēq̄
 res et sc̄m et margarita dici p̄t. S; sc̄m
 ex eo q̄ nō debet corrumpi: margarita
 ex eo q̄ nō debet p̄tepm̄. Conat̄ at̄ vn̄
 quisq̄ corrūpe qd̄ nō vlt̄ ēē itegrū: cō-
 tēpm̄ vō qd̄ vile ducit et q̄i ifa se exis-
 timat̄ ēē: et idō calcari dicit̄ q̄q̄ cōtēp-
 nit̄. Quap̄pter canes q̄m excludit ad la-
 cerandū qd̄ at̄ dilacerat̄ itegrū ēē nō
 sinūt̄. **Nolite iqt sc̄m dare canibz.** Quā
 et si dilacerari et corrūpi nō p̄t et ma-
 net̄ itegrū atq̄ iuolabile: illi tñ qui
 velint cogitandū ē q̄ acriter atq̄ imi-
 tussie resistūt̄: et q̄tū i ip̄is ē si fieri
 possit conat̄ perimē veritate. Porci
 vō q̄uis nō ita ut canes morsu appetāt:
 passim tñ calcādo iquināt̄. Ne ergo mi-
 seritis iquit̄ an̄ porcos r̄. **Canes ergo**
 p̄ oppugnatoribz veritatis: porcos vō

p̄ cōtēptoribz positos nō itōgrue accipi-
 mus. **Quāt̄ aut̄ cōuersi discipat̄ vos: nō**
 aut̄ ip̄as margaritas discipat̄. Illas ei
 occultat̄ eā cū cōuerūt̄ adhuc ut̄ a
 liqd̄ audiāt̄: discipat̄ tñ cū a quōiā mis-
 sas margaritas occultauerūt̄. Nō ei
 finale iueneris qd̄ gratū ei ēē possit qui
 margaritas occultauerit: id ē cū mag-
 no labore dina iuenta cōtēpserit. **Qui**
 at̄ tales docet̄: quō nō discipat̄ indignā-
 do et stomachando nō video. **Varūq̄ aut̄**
 imūdū ē: et canis et porcus. **Cauendū**
 ē ergo qd̄ apiat̄ ei qui nō capit̄. **Ne**
 h̄ em̄ q̄rit̄ qd̄ clausū ē: q̄ id qd̄ aptū ē a
 ifestat̄ aut̄ negligit̄. **Neq̄ ē alia causa**
 rept̄: cur eā q̄ manifesta et magna sūt
 nō accipiat̄ p̄ter odū r̄ cōtēptū: q̄
 r̄ p̄ter vnū canes p̄ter alterū por-
 ci noiati sūt. **Que tñ ois imūdiā re-**
 rū tēporaliū dilectōe cōcipiet̄: id ē di-
 lectōe huius sc̄i cui iubem̄ renūciare
 ut mūdi ēē possim̄. **Qui ergo mūdi**
 et simplex cor habet̄ appetit̄: nō debet
 sibi reus videri si aliqd̄ occultat̄ qd̄ il-
 le cui occultat̄ capere nō p̄t: nec ex eo ar-
 bitrandū ē licet̄ mētari. **Nō ē cōsequēs:**
 ut cū bez occultat̄ falsū dicat̄. **Agē-**
 dū ergo p̄mū ē ut̄ ip̄edimēta det̄ hāt̄
 quibz efficit̄ ut̄ nō capiat̄: q̄a si p̄t
 sordes nō capit̄ mūdād̄ ē ut̄ ubo uel
 ope. q̄nto fieri a nobis p̄t. **Quāt̄ dñs**
 n̄r̄ quedā dixisse iueit̄ q̄ n̄lti qui ad-
 erāt ut̄ resistendo ut̄ p̄tepm̄endo non
 acceperūt̄: nō putandū ē sc̄m dedisse
 canibz a margaritas misisse an̄ por-
 cos. **Nō ē dedit eis qui capere nō poterāt**
 sed eis qui capere poterāt et simul ade-
 vāt: quos p̄ter illoz imūdiā neg-
 ligi nō optebat̄. **Et cū cū tēptatores**
 iterrogabāt̄ respondebat̄ ita illis ut̄
 qd̄ cōtradicerēt nō haberēt̄: q̄uis ve-
 neris sius cōtabescerēt̄ porci q̄ illi

abo sanauerit. **A**lii tñ qui poterat tunc:
 ex illorū occasione nilta vtilit audie-
 bāt. **H**oc dixi ne q̄s forte cū iterrogat
 responde nō poterit hac sentētia sua ex-
 asatus videat. si dicat nolle se san da-
 re canibz ul ante porcos mitte margari-
 ritas. **Q**ui ē nouit qd vndeat. debet res-
 ponde uel ppter alios quibz desperaco
 suborū. si ppositā q̄stione solui nō posse
 crediderint. et hoc de rebus vtilibz ad
 istruccionē salutis ptinētibz a multa ei
 sūt q̄ iquiri ab otiosis pnt supuacuar
 iania et plexūqz noxia. de quibz tñ no-
 bis nō nichil dicendū ē. sed hoc ipm ape-
 riendū et explicandū cur iquiri talia nō
 nō oporteat. **D**e rebus vō vtilibz aliqui
 ad id respondendū ē quo iterrogam. sic
 dñs fecit cū cū pharisa de muliere iterro-
 gasset q̄ septē viros habuit. au9 corū i
 resurrecoē futura eēt. **R**ndit ei qd resur-
 rectōe neqz vxores ducūt neqz nubēt.
 sed erūt sicut aēgelī i celis. **A**liqui at ille
 qui iterrogat iterrogand9 ē aliud: qd
 tñ si dixerit ip̄e sibi ad id qd iterrogauit
 respondebit. **S**i at dicē noluerit: nō vide-
 at hñs qui assit iustū. si ip̄e qd iter-
 rogauit nō audiat. **N**ā et illi q̄ iterro-
 gauerūt tēptates utrū reddendū esset
 tributū iterrogati sūt aliud id ē au9
 habēt nūm9 ymaginē qui ab ip̄is p-
 latus ē. **E**t q̄a dixerūt qd iterrogati e-
 vāt id ē cesaris ymaginē habē nūmū.
 ip̄i sibi quoddāmo rñderūt id qd dñm
 iterrogauerūt. **I**taqz ille ex eoz vñsioē
 ita cōclūsit. **R**eddite cesari q̄ sūt cesā-
 ris et deo q̄ dei sūt. **C**ū at pñtipes sac-
 dotū et scōres ppli iterrogassent i qua
 ptate illa facer: iterrogauit eos de bap-
 tismate iohis. **E**t cū nollēt dicē qd cōf-
 se videbāt dicit: de iohē nichil mali di-
 cere audebāt ppter circūstātes; nec e-
 go vobis iquē dicā i qua ptate h̄ factō

Quid vultissimū apparuit iustātibz. **N**ō ei se
 dixerit nescire qd facerāt; s̄ dicē nolēbāt. **E**t re-
 uēa iustū eāt: ut q̄ sibi vñdē volebāt vñdēi qd tñ
 gauerāt. **P**us ip̄i facerēt qd erga se fieri
 postulabāt. **Q**uod si fecisset: ip̄i sibi respo-
 dissent. **I**pi enī miserāt ad iohēm q̄retes
 q̄s eēt: uel potā ip̄i miserāt sacerdotes i
 leuite putātes q̄ ip̄e eēt xp̄s. **Q**uod ille se
 se negauit eē: et de dño testimoniū phibu-
 it. **D**e quo testimoniū si cōfiteri vellēt: ip̄i
 se docerēt i qua ptate illa facerēt xp̄us.
Quod q̄ nescientes iterrogauerāt: ut ca-
 lupniandi aditū peterent. **C**ū ip̄e pre-
 ceptū eēt ne san daret canibz et mar-
 garite añ porcos mitterēt: potuit au-
 ditor occurrē et dicē cōstans ignorācie
 atqz iherimitatis sue. audies precipi sibi
 ne hoc daret q̄ seipm nondū accepisse
 sentiebat. **P**otuit at occurrē ac dicere.
Rē san me dare canibz et q̄s margari-
 ritas me mitte añ porcos veras? cū ad-
 huc ea me habē nō videā optunissime
 subiecit. **P**etite iqt et dabit vobis: q̄ri-
 te et iucietis et iudiq. **P**etico ptinet ad
 ipetrandā salutē iherimitatēqz aī: ut ea
 q̄ p̄cipuē iplere possim9. **I**nq̄sico at ad
 iucienda veritatē. **C**ū enī bñ vita actōe
 et cognicoē cōpleat: actio facultatē vi-
 rū i tēplacō malfestacōz vñ desiderat.
Horū ergo pñmā petendū scdm q̄rendū
 ē: ut illud deo hoc iuciatur. **S**ed cogni-
 tio i hac vita vie pus q̄ ip̄i9 possessiois
 ē. **S**ed cū quisqz verā viā iuciet puel-
 et ad ip̄am possessioē: que tñ pullanti
 aperiet. **D**e ergo tria ista id ē petico iqt
 sico pullacō malfesta fiāt: sub aliquo
 exemplo ponam9. **V**idem9 aliquē iheri-
 mis pedibz ābulare nō posse: pus ergo
 sanand9 ē et firmand9 ad ābulandū:
 et ad hoc ptinet qd dicit. **P**etite. **Q**uid
 ei pdest q̄ ābulare iā ul occire pt? si p-
 deuiū iter errauerit? **S**cdm ē ergo ut i-

ueiat: vltā: que ducat eū quo vltā puei-
re. Quā cū tenuerit et p̄xerit: eū
ip̄m locū ubi habitare vlt si clausū
iuenerit. neq; ābulare potuisse neq;
p̄xerit ac pueisse profuit: nisi ap̄iā.
Ad hoc p̄tinet qd dñm ē: pulsate a mag-
nā at spem dedit et ille: q̄ p̄mittendo
nō decipit. Aut cū. Oīs qui petit accipit
et reliqua. Ergo p̄seuerātia opus ē ut
accipiam⁹ qd̄ petim⁹? et iueiam⁹ qd̄
q̄rim⁹? et qd̄ pulsam⁹ aperiat. Quē-
admodū autē egit de volatilibz celi
et de lilis agri ne victū nobis uestimē-
tūq; desperarem⁹ ad futūū ut spes a
mīoribz ad maiora cōsurgēt: ita et
hoc loco. Aut q̄s eit ex vobis iqt hō que
si petierit fili⁹ suus panē? nūq̄d lapi-
de porriget illi? Aut si piscē petat? nū-
q̄d serpente porriget illi? Et reliq̄. Cūo
dat mali bona: Sed malos appellauit
dilectores adhuc hui⁹ sc̄li ⁊ p̄tores:
bona vō q̄ dant sc̄dm̄ eoz sensū bona
dicēda sūt q̄a hec pro bonis habēt: q̄
q̄ et i verū natura ista bona sūt. sed
temporaliter ad istā vitā thēmā p̄ti-
nētia: et q̄sq; ea malus dat nō desu-
o dat. Dñi cū ē terra et pleitudo ei⁹:
qui fecit celū et t̄rā mare et oīa q̄ in
eis sūt. Quācū ergo sperandū ē da-
turū dñm deū nobis bona petētibz
nec nos posse decipi ut accipiam⁹
aliud pro alio cū ab ip̄o petim⁹? qm̄
nos etiā cū sim⁹ mali nouim⁹ id da-
re qd̄ petimur? Nō cū decipim⁹ filios
nōs: et q̄liatūq; bona dam⁹ nō de
nōs sed de ip̄i⁹ dam⁹. Firmitas ⁊ va-
lencia q̄dam ābulandi p̄ sapie viā.
T̄boīs moribz cōstruta ē: qui p̄duat
usq; ad mūdacoēm simplicitatēq;
cordis: de qua diu loquēs ista cōclu-
sū. Quā ergo q̄cūq; vltis ut faciāt vo-
bis hoīes bona: ita et vos facite illis.

hoc ē cū lex et p̄phē. In exemplaribz
grecis sic iueim⁹. Quā ergo q̄cūq; vlt-
is ut faciāt vobis hoīes: ita et vos
facite illis. Sed ad manifestacionē se-
tentie p̄uto a latinis additū bona
Occurrebat ei q̄ si q̄sq; flagitiose a-
liqd̄ erga se fieri velut et ad hoc i ferat
istā sententiā: veluti si velut aliq; p̄-
uocari ut imoderate bibat et se igur-
gret potulis et hoc p̄or illi faciat
a quo sibi fieri cupit ridiculū ē hūc
putare istā impleuisse sententiā. Cū ḡ
hoc noueit. ut arbitror additū ē ad
manifestacionē rei vnū ūbū: ut pos-
tea q̄ dñm ē oīa q̄cūq; vltis ut faciāt
vobis hoīes: addetur bona. Quō si deē
exemplaribz grecis: etiā illa emēda-
da sūt. Sed q̄s hoc audeat? Intelligē-
dū ē ergo plenā eē sententiā r̄o ino-
p̄fectā: etiā si hoc ūbū nō addat: id
enī qd̄ dñm ē. oīa q̄cūq; vltis: nō v-
sitate ac passim sed p̄prie dicim⁹ acci-
pi oportet. Volūtas nāq; nō ē nisi i bo-
nis. Nā i malis flagitiosisq; factis
tupiditas p̄prie dicit nō volūtas:
nō q̄a sic semp loquāt̄ scripture: sed
ubi optet ita oīno p̄prie uerbū tenēt:
ut non aliud sināt̄ intelligi. Videt̄ at h̄
p̄ceptū ad dilocē p̄xi p̄tine nō etiā ad dei.
cū alio loco duo p̄cepta eē dicit: i q̄b̄ nota
lex p̄det ⁊ p̄phē. Nā et si dixiss̄ oīa q̄cūq;
vltis fieri vobis hec facite. hac vna sua
utriq; illud p̄ceptū cōplexus esset: atō
enī dicit̄ diligi se velle vnūquēq; et
a deo et ab hoībus. Cū itaq; hoc p̄-
ceptū ut qd̄ sibi fieri vellet hoc facie-
ret id utiq; p̄cipietur ut diligeret deū
et hoīes. Cū vō expressi⁹ de hoībz dñm
ē oīa q̄cūq; vltis ut faciāt vobis hoīes
ita et vos facite illis: nichil aliud
dictū videtur q̄ diliges p̄ximū tuū
sicut teip̄m. Sed nō est negligēt̄ attēdēdū
qd̄ subicit̄: h̄ ē cū lex ⁊ p̄phē. In h̄s at̄ duobz p̄-
ceptis nō tm̄ aut lex p̄det ⁊ p̄phē: sed etiam

addidit tota ~~inimicitia~~ lex et pphie: pro eo qd ois ppheta **Q**uoniam hic non addidit servavit locum alteri precepto: qd ad dilectionem dei pertinet. Hic autem qm precepta simplicitas cordis exiguntur: et erga eos metuendum est ne habeat qsq duplex cor: quibus occultare cor usus est id est erga homines: idipsum percipiendum fuit. Nemo enim forte est qui vellet quecumq duplici corde seculi agere. Id autem fieri non potest id est ut simplici corde homo homini aliquid tribuat nisi ita tribuat ut nullum ab eo temporale commodum expectat: et ea intentione faciat de qua superius sancti tractatum: tunc de oculo simplicitatis loquimur. **M**undatus ergo oculus simplex est: tunc videtur: aptus et idoneus erit ad invenienda et contemplanda interiora luce. **I**ste enim oculus cordis est. Hinc ergo tale oculum habet ille qui fine bonorum operum suorum ut bona opera sit non in eo constituit ut hominibus placeat: sed etiam si pervenerit ut eis placeat ad eorum salutem potest hoc referre et ad gloriam dei non ad tantam iactantiam suam: neque est boni aliquid propterea ad salutem operatur: propterea ut ex eo compareret ea que hinc vite transigere deest necessaria: neque tamen animi hominis voluntateque dependet in eo facto quomodo apparet quo animo et voluntate sit factum: et propter officiosum exhibet. **H**omini hac intentione exhibet qua sibi exhiberi vult: ut non ab eo aliquid commodi temporalis expectat. Ita erit cor simplex et mundum in quo quare deus. **S**icut ergo mundo corde: quoniam quoniam deum videbunt. Sed hoc quia paucorum est iam incipit de investiganda et possidenda sapientia loqui: quod lignum vite est. **C**uius utique investiganda ac possidenda contemplanda talis oculus pro omnia superiora productus: quo videri iam possit ardua via et angusta porta. **E**rgo deceptus

dicit in vultu per angustam portam. quia lata porta et reliqua: non ideo dicit quod iugum domini asperum est et sarcina gravis: sed quia labores finire parva voluit: minus videlicet clamantem venire ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiam vos: tollite iugum meum et reliqua: usque sarcina mea levis est. **H**ic ergo sermo superfluit exordium de humilibus et miabilibus corde: quoniam iugum leve et levis sarcina nulla respiciunt: parva subeunt: eo quod sit ardua via que ducit ad vitam et angustam portam qua intratur in ea. **H**ic ergo illi qui permittunt sapientiam cognoscereque veritatem quam non habent percipere cavendi sunt: sicut si hereticus que se plerumque propter paucitatem promittat. **E**t ideo cum dixerit paucos esse qui intraverunt angustam portam et ardua via: ne se illi supponat nomine paucitatis: statim subiciat. **C**avete a pseudopropheta qui velint ad vos in vestimentis ovium: intrinsecus autem sunt lupi rapaces. **S**ed istud non fallit simpliciter oculum: qui arborem ex fructibus dinoscere novit. **A**utem: ex fructibus eorum cognoscetis eos. **D**e similitudines ad iugum. **S**icut colligunt de spinis vias: aut de tribulis ficus. **S**ic omnis arbor bona fructus bonos facit: mala autem arbor fructus malos facit. **Q**uo loco illo error maxime cavendus est: qui de quibus hinc arboribus duas naturas opinatur esse: quare una sit dei: altera vero neque dei neque ex deo. **D**e quorum errore et in alijs libris disputatum est videri: et si adhuc parum est disputabitur. **N**unc autem non eos adiuvare duas istas arbores docendum est: primo quia de hominibus eum dicitur tam clarum est: ut quisque precedencia et consequencia legerit mirretur eorum certitate. **D**einde attendunt quod dicitur non potest arbor bona fructus malos facere: neque arbor mala fructus

bonos facit: et ideo putat neq; aiam ma-
lam fieri posse ut in meli' comute: neq;
bona i' deterius: q; dictu' sit: no' p't arbor
bona mala fieri: neq; arbor mala boa
fieri: sed dictu' e' no' p't arbor bona ma-
los fructus facit: neq; arbor mala fruc-
tus bonos facit. Arbor quippe e' ip'a aia
id e' ipe' ho': fructus vero opa ho'is. No'
ergo p't malus ho' bona opari: neq;
bonus mala. Malus ergo si vult bona
opari: pri' bonus fiat. Alio loco eude-
mus dicit ipe' d'ns. **Faate arborē ma-**
lā rē. Q; si duas naturas istoz h'is
duabz arboribz figurat: no' dicit fa-
cite. Quis e' ho'ia p't facit naturā?
Deinde etiā ibi tū ip'arū duarū ar-
borū mēaōne fecisset subicit. **P**oite
quō potestis bona loqui cū sitis mali?
Ergo diu ergo q'sq; malus e': no' p't facit
fructus bonos. Si e' fruct' bonos fece-
rit: iā malus no' erit. Sic veissie dicit
potuit: no' p't e' nix calida. Cū e' ca-
lida e' tepet: no' eā iā nix e' aqua
votam' p't ergo fieri ut q' nix fuit
no' sit: no' at' p't fieri ut nix calida sit.
Si p't fieri ut qui malus fuit no' sit
malus: no' tū fieri p't ut mal' b'ifa-
ciat: qui etiā si aliq'n vtilis sit no' hoc
ipe' facit sed fit de illo d'na p'vidētia
p'tuātē: sicut de phariseis dicit q'
dicūt facite: q' autē faciūt facit no-
lite. Hoc ip'm q' bona dicebāt et ea q'
dicebāt utilit' audiebātur et fiebāt
no' erat eoz doctrina s; moysi. **S**up
cathedrā e' iquit moysi sedet. **P** diu-
nā ergo p'vidētia legē dei p'dicātes
possent e' audietibz vales: cū ipsi
sibi no' eent. De talibz alio loco p' pro-
phetā dān e' semūastis triciū r' spī-
nas metetis: q'a bona p'cipiūt ma-
la faciūt. **N**o' ergo qui eos audiebāt
et faciēbāt q' ab eis dicebāt: de spinis

legebāt vias: sed p' spinas devite lege-
bant vias: tāq' si manū aliq's p' sepe māt
ut certe de vite q' sepi fuerit i'volunt le-
gat vna. **N**o' spinarū e' fructus iste s; v'is
Rassie sane q'it' quos fruct' nos atēde
volueit: quibz cognoscē arborē possi-
mus. **A**ulti enī quedā i' fructibz depu-
tāt q' ad vestitiū ouū p'tinet et h' no'
a lupis decipiūt: sicuti s' i' ieiuni-
a uel orōnes ul' elemosine q' oīa fieri
h'it: etiā ab ypocritis possēt: no' sup'
dicēt: caute iusticiā vram facit corā
ho'ibus ut videamī ab eis. **Q**ue frūa
p'posita ip'a tria exēqtur: elemosinā
orōnes ieiuniū. **M**ulta e' mltā pau-
peribz no' mīa sed abicōe largiunt':
et multa orant uel poa' vidētur ora-
re no' ituentes deū s; ho'ibz placere
cupiētes: et mltā ieiunāt et mirabi-
lē abstinentiā p'tendūt eis quibz ista
difficilia vident' et honore digna ex-
istimāt': et hui' mōi dolus eos capiūt.
dū aliud ostendūt ad decipiēdū ali-
ud exerūt ad dep'dandū ul' i'ficiēdū
eos qui sub vestitiū ouino lupos vidē
no' p't. **I**n ergo no' sūt fructus de q'bz
cognoscā arborē monet. **I**ta e' cū bo-
no aīo i' veritate fuit: p'rie s' ouibus
vestes: cū at' malo i' errore: no' aliud
q' lupos te g'it. **S**ed no' idō debent o-
ues odisse. **V**estimentū suū: q'a ple-
rūq; illo se occultāt lupi. **Q**ui s' g'
fruct' q'bus iuēns cognoscām ar-
borē malam? **D**icit ergo ap'lis. **A**xi-
festa sūt autē opa carnis q' s' forni-
catio inuidiāe luxurie ydolor' ser-
uitus: i'imitatiōe emulatiōnes cōte-
ntiōes aīositates dissensioēs hereses
i'udie ebrietates cōmessatiōes r' h'is
silia q' p'dico vobis sicut p'dixi: qm' q'
talīa agūt regnū dei no' cōsequēt'.
Et qui s' fructus p' q's cognoscām?

bonē bonā: idē ipse ap̄lus cōsequēter dicit
 Fructus autē spūs ē caritas gaudiū.
 pax sōganimitas benignitas boītas:
 fides māsuētudo cōtinētia Sane facien-
 dū ē hīc gaudiū p̄pe positi **M**ali ēi hōi-
 nes nō gaudent: gesture p̄rie dicit: si
 aut superi dicitur uolūtate p̄rie posi-
 tā quā nō habēt mali: ubi dicitur ē oīa q̄
 tūq; uolūtis et iūq; **E**x ista p̄petate ubi
 quo gaudiū nō dicit nisi i boīs: eadē p̄
 p̄phetā loquitur dicitur **N**ō ē gaudē ip̄s
 dicit dñs **I**ta q̄ posita ē fides. nō q̄ tūq;
 ut q̄ sed uera fides: et q̄ hīc posita sūt.
Habent q̄sdā p̄magiēs suas mali hōies
 et deceptores ut oīno fallāt: n̄ q̄sq; iū
 mūdū et simplici oculū habiūt quo is-
 ta cognoscāt **O**ptimo itaq; ordīe p̄mo
 actū ē de mūdando oculo: et deinde dicit
 sūt q̄ cauerēt: Sed qm̄ q̄uis q̄sq; oculo
 mūdō sit: i simplici et sincero corde ui-
 uat: nō p̄t tñ cor alteri iuēri: q̄ tūq;
 i factis uel dictis apparē nō potuerūt
 tēptatōibus aperuūt **T**ēptatō at̄ du-
 plex ē: a i spē adipsēndi aliq̄d p̄modū
 tēporale. aut i errore amittēdi **E**t max-
 ime cauendū ne tendētes ad sapiām
 q̄ i solo xp̄o iuēri p̄t i quosdā oēs thesau-
 ri sapīe et scīe absconditi **C**auendū ē ergo
 ne ip̄o xp̄i noīe ab hētias uel q̄buslibet
 male itelligētibz et h̄sclī amatoribz
 decipiamur **N**ā idō seq̄tur et dicit **N**ō
oīs qui dicit michi dñe dñe intrabit in
regnū celoz: et iūq; Ne putem̄ ad illos
 fructus p̄tinē si q̄s dñō nō dicit dñe
 dñe. et ex eo nob̄ arbor bona uideat: **S**ed
 illi fructus sūt: facē uolūtate p̄ris qui
 i celis ē: cui faciendo seipm̄ exēplū
 p̄bere dignat̄ ē **S**ed merito p̄t mouē
 quō hūc sentētie cōueniat illud apli u-
 bi ait: nemo i spū dei loquēs dicit ana-
 thēma ih̄u: et nemo p̄t dicē dñs ih̄us
 nisi i spū sc̄o: q̄a neq; aliq̄s habētes

spm̄ sc̄m possim? dice nō irratuos in
 regnū celoz si p̄seuerauerūt usq; in
 finē: neq; illos qui dicūt dñe dñe et tñ
 nō intrant i regnū celoz. possim? dice
 habē spm̄ sc̄m **Q**uō ergo nemo dicit
 dñs ih̄us n̄ i spū sc̄o: nisi q̄a p̄pe ap̄lus
 posuit ubū qd̄ ē dicit. ut significet uolū-
 tate atq; itellētū dicitur: dñs uo gr̄a-
 liter posuit ubū qd̄ ait. nō oīs q̄ dicit
 et. **V**idet̄ eī dicē ille: qui nec uolē nec
 itelligit qd̄ dicit **S**ed ille p̄pe dicit qui
 uolūtate ac mētem suā sono uocis enū-
 ciat: sicut paulo an̄ qd̄ dicit ē gaudiū
 i fructibz spūs p̄pe dictū ē: nō eo mō
 quo alibi dicit idē ap̄lus nō gaudet
 sup̄ iūq; itate q̄ q̄sq; possit sup̄ iūq; itate
 gaudē: q̄a illa elacō ē cū tinudi diges-
 tiētis nō gaudiū: nā hoc soli boī habēt
Ergo dicē uident̄ etiā illi qui nō hoc qd̄
 sonāt et itellētū tenuit et uolūtate a-
 gūt s; uoce tñ sonāt: sedm̄ quē modū
 dñs ait nō oīs qui dicit et. **V**ere ac p̄-
 p̄rie illi dicit a quoz uolūtate ac mē-
 te nō abhorret p̄rolatio sermōis sui:
 sedm̄ quā significatōz dicit aplē. nemo
 p̄t dicē dñm ih̄m nisi i spū sc̄o **A**tq; il-
 lud ad iē maxie p̄tinet ne decipiam̄
 tēdentes ad tēptacionē ueritatis. nō
 solū noīe xp̄i p̄ eos qui nomē habēt
 et facta nō habēt. sed etiā quibusdam
 factis atq; miraculis: q̄lia p̄p̄ i fideles
 cū fecerit dñs monuit tñ ne talibz deci-
 piam̄. arbitratēs ibi ēē iuisibile sapi-
 enciā. ubi miraculū uisibile uideim̄
Aduēgit ergo et dicit **Q**uanti michi di-
 cēt i illa die dñe dñe nōne i noīe tuo
p̄phetauim̄ et i noīe tuo deōnia eue-
rim̄: et usq; iūq; itate **N**ō ḡ cognoscit
 nisi eū qui opatur eq̄tate **N**ā et ip̄e
 discipulos suos p̄hibuit gaudē de ta-
 libz. id ē q̄a deōnia illis subiecta fue-
 rūt: s; gaudete iquit q̄a noīa uerā

Scripta sūt i celis. credo i illa ciuitate
iherlm̄ q̄ est i celis: i qua nō nisi iusti
et s̄a regnabūt. An nescias ait apl̄
qm̄ i qui regnū dei nō possidebūt?
S̄z fortasse q̄s dicat nō posse i quos
visibilia illa miracula facere: i me-
tiri pot̄ illos credat qui dicturi sūt
i noie tuo p̄phetarum et de omnia
ciuitatib: et iuites multas fecim? Le-
gat ergo q̄nta fecerit i uisibiles san-
cto dei moysi magi egyptiorū: aut
si hoc nō uideat q̄ i noie xp̄i fece-
rūt: legat q̄ ipse dñs dicat de pseu-
do p̄phetis ita loquēs Tūc si q̄s uobis
dixerit ecce hic ē xp̄s aut illic noli-
te credere Surgent ei pseudo xp̄i et
pseudo p̄phete et dabūt signa mag-
na et p̄digia i celo: ita ut i errore.
i ducātur etiā electi: ecce p̄dixi. Et
ergo mūdo et simplici oculo opus ē ut
uia i ueritate sapie: cui tate malorū
et p̄sorum hōim deceptōes errores q̄ ob-
strepūt: Quos oēs euadē difficile est:
hoc ē uenire ad cūssimā pacē i imuta-
bile stabilitate sapie. Vehemēt̄ ei me-
tuendū ē ne studio alteri ad i et cōte-
dēdi q̄s nō uideat. q̄ a paucis uidei
p̄t: ut paucis sit strepitus cōtradictō:
nisi etiā sibi ip̄e obstrepas pertinet q̄
etiā. **Ad illud q̄d apl̄s ait. seruū at dñi**
nō optet litigare sed mitē esse ad oēs
dubitāte patientē. i modestia corrupētē
diuisa sententiēs: ne forte det de illis pe-
tentiā ad cognoscendam ueritatem b̄i
ḡ pacificā: qm̄ ipsi filij dei uocabūt. Cō-
dusio ergo tota huius sermōis q̄ terribi-
lē i ferat: ualde attendendū ē. **Ois ei**
ergo iquit qui audit uerba mea et facit
ea: sicut ē i illis. **Nō ei firmat q̄s q̄**
audit uerba p̄p̄t. **Nō i faciendo** Et si pet̄ xp̄s
ē sicut multa scripturarū testimoniā p̄di-
cāt: ille edificat i xp̄o: qui q̄d audit ab

illo facit. **Descendit pluuia uenerūt flūa**
flauerūt uerū: et offenderūt i domū illā
et nō cecidit: fundata ei fuit sup petra.
Nō ergo iste metuet ulla caliginosa sup
stratōes i ad ei alij pluuia i telligat: cū
i mali alicui significatōe pōitur: Aut
rumores hōim quos ueris cōparatos pu-
to: aut uice huius flūuū carnalib: uer-
p̄sētis tūq̄ fluentē sup petra. hōz ei q̄s
trū p̄p̄t i ueritatē i ducit: ad iustitias
frāgit. Quoz nichil metuet q̄ fundatā
habet domū sup petra: id est qui nō solū
audit p̄cepta dñi: sed etiā facit. Et oib: hōib:
paucosē sibi accet: qui audit et nō facit.
Nō enī stabile fidamētū habet: s̄z audi-
endo et nō faciendo ruina edificat. At ei
cōsequēt̄. Et ois qui audit uerba mea
et nō facit ea: sicut ē uir stulto: q̄ edificat do-
mū sup harenā. Descendit pluuia uene-
rūt flūa flauerūt uerū: et offenderūt
i domū illā et cecidit: et facta ē ruina
ei magna. Et factū ē cū cōsumasset ih̄s
uerba hec: ammirabat̄ turbe sup doc-
trina ei. Erat ei docēs eos q̄ p̄fate ha-
bens: nō q̄ scribe eoz. hoc ē q̄d ait dixit
p̄ p̄pheta i psalmis significatū esse cū dice-
ret: fiducialit̄ agnū i eo: eloqa dñi eloqa
casta. argētū igne examinatū: p̄batū t̄re.
purgatū septuplū. p̄pter quē ruim̄ amoi-
tus sū etiā p̄cepta ista ad septē illas re-
ferre sententiās q̄s i p̄ncipio sermōis h̄
posuit de b̄titudinibus cū dicit: et ad illas
septē opatōes sp̄s s̄a: q̄s p̄fatis p̄pha-
cōmēorat. Sed siue iste ordo i h̄is cōside-
rānd: sit siue aliq̄s ali: faciendā sūt q̄
audiuim? a dño: si uolum? edificari
super petram. **Explicit liber s̄c̄s b̄i**
augustini ep̄i de sermone dñi i motē

Inap̄t̄ expositō s̄a augustini ep̄i in
apocalyp̄sim s̄a ioh̄is apl̄i.

Alione reuelacōis beati
 iohis fr̄s in tū aīaditū
 et scdm̄ anagogen̄ h̄ dño
 largiēte explanāe curauit
 m̄ q̄ reuelacō ih̄i xp̄i
 n̄is auribz pandit: ut
 archana celestia n̄is cor-
 dibz māifestent̄. Apocalip-
sis ih̄i xp̄i quā dedit deus palā facere
seruis suis. id ē māifestare: q̄ oportet
fieri cito: significās hoc ē oīdēns: ser-
uo suo iohi Iohēs gr̄a dei īceptat̄. Scri-
bens hec septē ecclēsiā: q̄ sūt i aspa.
Aspa elacō īceptatur: ip̄ quā gen̄ h̄uā
nū figurat̄. Iste septē ecclēsiē x̄ septē
cādelabra hoc s̄llēter īuēdū ē q̄a sep-
tiformis gr̄a ē q̄ data ē a deo p̄ ih̄m xp̄m
dñm̄ n̄m̄: nobis genē h̄uāno qui cre-
dūm̄ q̄a et ip̄e pollicet̄ ē nob̄ mittere
paclitū de celis: quē et apl̄is m̄s̄is: q̄
et i aspa eē videbāt̄: hoc ē i elato m̄-
do: ubi et septiformē gr̄aīā septē ec-
clēsiā: nobis per seruū suū iohēz do-
nauit̄. Quā vobis et pax m̄ltiplicet̄
a deo p̄re et a filio hoīs: id ē xp̄o siue
auē fili h̄oīs siue septē cādelabra si-
ue septē stelle: ecclā ītelligit̄ cū capi-
te suo xp̄o. Quā ait cētū iter mā-
nullas zona aurea: ille q̄ erat ac-
tus xp̄m̄ dñm̄ figurabat̄. Duas mā-
nullas duo testamēta vlt̄ ītelligit̄:
q̄ de pectore dñi saluatoris tāq̄ dep̄
h̄m̄ fonte accipiūt: vñ xp̄ianū p̄s̄
nutriat̄ ad vitā eternā. Zona vō au-
rea: chorus ē siue m̄ltitudo scōz. Sic
ē de t̄ctorio pect̄ s̄strigūt̄: ita scōz m̄-
titudo xp̄o adheret̄: et velut duas mā-
nullas duo testamēta cōplectit̄: ut
ex ip̄is uelut de s̄is vberibz nutriat̄.
Caput iqt̄ ei⁹ et capilli: sicut lana al-
ba aut nix. Capillos albos m̄ltitu-
dine alborū: id ē neophytoz ex bap-

ulino p̄cedētū dicit̄. Lana dicit̄ q̄ oues
xp̄m̄ sūt. Nix dicit̄: q̄a sicut nix de ce-
lo ultro descendit: ita et gr̄a baptisui
illis p̄cedētibz meritis v̄it̄. Ipsi et q̄
baptizāt̄ ih̄m̄ s̄t: q̄ condie ad iustar
niuis de celo descendit. Ih̄m̄ id ē ecclā
ideo de celo descendē dicit̄: q̄a de celo
ē gr̄a p̄ q̄et̄ a p̄cis liberat̄: et xp̄o id
ē et̄no capiti sp̄s̄o celesti cōiūgitur.
Sicut ecōtrario bestia de abisso ascendē di-
cit̄: id ē ppl̄us malus qui ex p̄lo nasa-
tur malo. Nā sicut ih̄m̄ h̄m̄lū des-
tendendo exaltat̄: ita bestia id ē ppl̄s
sup̄bus arrogāter ascendēdo p̄cipi-
tatur. Oculi ip̄i uelut flāma ignis.
In oculis dei p̄cepta dicit̄: sicut s̄p̄m̄
est. Lucna pedibz meis ubū tuū dñe:
et ignitū eloq̄ū tuū. Et pedes ei⁹ s̄iles
auricalco clibani: ignitos uelut i for-
nace ignis. In pedibz ignitis ecclā
ītelligit̄: q̄ īminēte die iudicij nimi-
etate p̄ssurarū probāda: et igni ex-
amināda ē. Et q̄ pes nouissā pars
ē corp̄is: et pedes ignitos eē dicit̄. Id
ecclā in pedibz nouiss̄i t̄ps̄ ītelligit̄:
m̄ltis t̄bulacōibz uelut aurū i for-
nace p̄banda. Quā rem qui b̄n̄ d̄s̄deat:
iā nūc ex m̄ltitudie īgitatū fieri vi-
det̄. Idō auricalco simulauit̄: q̄d ex ere
et igne m̄lto ac medicamēte p̄ducit̄
ad aurī colorē. Sicut ecclā p̄ t̄bulacō-
nes et passioēs purior reddit̄. In zona
aurea p̄ctori accicta: p̄ ecclā s̄cā sp̄i-
alis ac purus sensus datus ecclē ītelli-
gi. Gladiū vō bis acutū de ore ip̄i. p̄te-
dente ip̄m̄ xp̄m̄ eē s̄igt̄: qui et n̄c evā-
gelij bona et p̄us p̄ moysen legis noti-
ciā vniūso orbi ptulit̄: et de quo dauid
s̄līter ait. Semel locut⁹ ē d̄s̄: duo hec
audiui. Hec ergo sūt duo testamēta q̄
p̄ captū tēporis aut noua aut vetera.
gladi⁹ bis acutus dicit̄. Vox ei⁹ tāq̄

vox aquarū multarū. Aque milte ppli
ē intelligitur. In voce p̄dicatō ap̄loz.
Q̄at sup̄ dixit pedes ei⁹ silēs aur̄ cal-
co tāq̄ i fornice cōfla. p̄nt etiā apli
intelligi: qui p̄ passionē p̄dicauerūt
ūbū ei⁹ p̄ quos etiā ābulat p̄dicatio
merito pedes nōinānt: sicut ⁊ p̄pheta
dixit. Q̄ pulchri pedes evāgelizācū
pacē: evāgelizācū bona. Et illud.
Adorē m̄ ubi steterūt pedes ei⁹. Q̄at
dixit habebat i dextera sua stellas septē:
eccliam intelligi voluit. In dextera enī xp̄i
ē sp̄ialis ecclā: cui ad dexterā posite di-
xit. Vēte b̄ndā p̄ris mei ⁊ i lūq̄. Septē
ergo stelle: ecclā ē. Dixim⁹ ei quia sp̄s
septiformis v̄tutis datus est ei a p̄re:
sicut petrus ad iudeos de xp̄o ait. Dex-
tra ignis dei exaltat⁹: acceptū a patre
sp̄m effudit. Septē ergo ecclias. quas
vocat vocabulis suis. nō idō dicit q̄ ille sole
sūt ecclie: s; q̄ dicit v̄nū oībus hoc dicit.
Deniq; siue i aspa siue i toto orbe septē
ecclias oēs ēē: et v̄nā ēē catholicā: sic
ad thimothēū paulus ait. Cūo oportet
te i domo dei cōsistari: q̄ ē ecclā dei v̄ni.
Et i ysaiā septē muliēs q̄ apprehenderūt
virū v̄nū: septē ecclias signi intelligit q̄
v̄nā ē. Virū xp̄m intelligim⁹. Panē mu-
lierū sp̄m sc̄m: qui nutrit i vitā etnā.
Et ut vobis ea que dca sūt tena. iūl-
teat: breuē ex ip̄is recapitulatōez fieri
volum⁹. Septē ergo ecclie quibz sc̄s
iohēs scribit intelligit v̄nā ecclā: p̄pter
septiformē grām. Q̄at dicit testis fi-
delis: xp̄s ē. Septē candelabra: ecclia
catholica ē. In medio candelabroz silis
filio hoīs: xp̄s ē i medio ecclē. Q̄at
ait tactū sup̄ mānullas: mānullē
duo testamenta intelligit. q̄ de pec-
toze xp̄i lac sp̄iale accipiūt ut ppli
xp̄ianū i vitā etnā nutriat. Zona
vēo aurea: chor⁹ ē siue n̄lītudo sc̄oz.

qui iugit dū lectōi et orōni ihsitū xp̄o
adhēre p̄bātur. In ista caritati v̄re suf-
ficiāt. Q̄o audistis iter vos sc̄ā colloca-
tōe meditānū: donec qd̄ reliquū est
donāte d̄no audire possitis. Q̄o ip̄e p̄f-
tate dignet⁹: qui v̄iuit et regnat i sc̄la
sc̄loz amen. **Sermo sc̄dus**

Hic v̄s k̄m i candelabro de quo
ai apocalypsis legitur audis-
tis: pplis intelligit. Q̄at ait moue-
bo candelabrū tuū: hoc ē disp̄gā ppli
p̄ p̄cis. Et pugnabo cū eis gladio oris
mei: id ē p̄feram p̄cepta mea. p̄ q̄ ac-
guātur p̄cā ul̄ c̄mā sua. Q̄ v̄s dicit.
facies ei⁹ sicut sol lūet i v̄tute sua: et
de aduētū ul̄ p̄nāa xp̄i: q̄a p̄ facē q̄sp̄
māifestat atq; cognoscat. Et de ecclia h̄
p̄t accipi: cui⁹ tāta claritatē xp̄s p̄mi-
sit: de qua dicit. Tūc iusti fulgebūt sic
sol: i v̄gno p̄ris eoz. Stella matutia p̄
mā resurrectōem dicit: q̄ p̄ grāz bap-
tismi sic. Stella matutia noctē fugat.
et lūcē āmūat: id ē p̄cā tollit ⁊ grāz
tribuit: si tñ acceptam grām bona
opa sequant. Nō ei magnū ē arbore
v̄uē et fructus nō reddē: sic nichil p̄dest
xp̄ianū dicit: et xp̄ianū opa nō habē.
Et idō dicit. Consulo tibi: eme a me au-
rū cōflatū: id ē cōtendit pro noīe
d̄ni aliqd̄ patiaris. Et tollit i v̄nge
oculos tuos. Ut qd̄ libet cognoscas per
scripturas: opere i p̄leas. Ostiū ap̄nū est
i celo. Noui testamētū p̄dicatōz vidit i o-
hānes: et dicit illi. Ascende huc. Q̄n a-
p̄ertū ostendit: clausū fuisse ārea hōi-
bus māifestū ē. Solū positū qd̄ ē sedes
iudicātis: sup̄ quā vides similitudinē
iaspidis et sardini. Iaspis aque colo-
re habet: et sardini ignis. In ihs duobz
lapidibz: duo iudicia intelligit. V̄nū
qd̄ iā p̄ aquā sc̄m ē i diluuiō: aliud
p̄ qd̄ erit p̄ ignē i p̄nāa sc̄li. p̄t

et hoc loco et vita seruoꝝ dei intelligi.
 Quia ad similitudinē aque et ignis iter
 dū i hac vita oēs s̄i habēt p̄s̄p̄a: iter
 dū adūsa pacūē. Haec vitreū donū
 baptisimū ē: qđ idō an̄ solū eē dicit: qđ
 ante aduētū iudicij dat. Et p̄ h̄ aut
habeo claues mortis et inferni. h̄ idō
 dicit qđ q̄ credit et baptizat: et a mor
 te et ab inferis liberat. Quia ip̄a ecclia
 sicut habet claues vite: ita et inferorū
 Ipi ei dān ē Cui dimiseritis p̄cā dimitt
tūtur ei: si aut̄ retinueritis retenta s̄t.
 Ubicūq; i apocalypsi dicit āgelū hoīs.
 ip̄m hoīem sigt: sicut et ecclie et an
 geli carū. idē debet intelligi: id ē siue
 ep̄i a p̄positi eccliarū. In tātū angelorū
 noīe ecclias cat̄olicas vlt̄ intelligi: ut
 iubeat āgelos p̄tēnaā agē. Nō ē an
geli qui in celis sūt idigēt p̄na: sed
 hoīs qui sine p̄cā eē nō p̄t. Nā quia
 etiā āgelus nūci⁹ iterptat: q̄ūq; at
 ep̄us aut p̄sb̄i aut etiā laic⁹ fr̄q̄t
 de dō loq̄tur: et quō ad vitā etnā p̄uēa
 tur: ānūciat: āgelus dei merito dicit
 Et tñ q̄a s̄i p̄cā nō eē p̄t: dicit ei: id
 ē hoī ut p̄tēnaā agat. Quia et reuēa
 qui bene cōsiderat agnoscat: qđ nō tñ
 lapa s; etiā sacerdotes vna die s̄i p̄tē
 cia eē nō debeāt. Quia quō n̄llus ē dies
 i quo hō possit eē s̄i p̄cā: sic n̄llo die
 eē debet sine satisfactōis i medio. Sep
tē at̄ cādelabra vnū ad cādelabrū:
 septiformē eccliam possum⁹ intelligē
 Et idō q̄ūq; ad septē ecclias loqui vi
 det: ad vnā ecclēsiā loq̄tur toto orbe
 diffusā: q̄a i septenario nūō oīs plei
 tudo consistit. Angelos ergo eccliarū dicit:
 i quibz duas p̄tes id ē bonorū et malorū
 ostendit. Et p̄tēa nō solū laudat: sed
 etiā iarepat: ut laus ad bonos: iarepa
 tio dirigat̄ ad malos. Sicut dñs i evā
gelio om̄e p̄positoꝝ corp⁹ vnū seruū

dicit bñm et neq;: v̄ciens ip̄e dñs di
 uidet. Quo fieri p̄t ut vn⁹ serū dñi
dat: qđ aī dñs vnū nō possit: sed v
nū seruū dicit oēm ppl̄m xpianū: qđ
ppl̄us si totus bonus eēt nō diceret:
Sed q̄a nō solū habet bonos sed etiam
malos: diuidend⁹ ē. Et boni audituri
 sūt: vēte bñdā p̄is mei et reliq; Kap
tores vō et adulteri qđ m̄iam nō fece
rūt audituri sūt: discedite a mema
ligni i ignē eternū. Et i apocalypsi
singulis ecclēsijs dicit fr̄es km̄i: sin
gulis hoīb⁹ cōuenit i vna ecclēsia
constitutis. Capitulum secundū.
Et dicit qui tenet septē stellas
i manu sua: h̄ ē qui vos i manu id
ē i p̄tate habet et gubernat. Cui am
bulat i medio cādelabrorū aureorū:
id ē i medio v̄ri. Quia cādelabra illa
ppl̄m signt xpianū. Et at̄ dicit mo
uebo cādelabrū de loco suo si nō egerit
p̄tēnaā: videte q̄a nō dicit auferat:
sed mouet: q̄a cādelabrū sigt vnū po
pulū xpianū. Et ip̄m cādelabrū mo
ueri dicit: nō auferi. Hoc intelligit:
qđ i vna eadēq; ecclia mouēt̄ mali cō
firmāt̄ boni: et quodā occulto s; tñ
iusto iudicō dei. Id qđ malis tollitur
bonus auget: ut impleat̄ illud qđ sc̄p̄
tū ē. Cui habet: dabit̄ ei. Et at̄ qđ nō
habet: et qđ videt̄ habē auferet̄ ab eo.
Et at̄ dicit vitenti dabo edē de ligno
vite: id ē de fructu vitis: qđ ē iquit
i paradiso dei mei. Paradisū eccliam
dicit: oīa ei i eius figura facta s̄t. Nā
qđ dicit sc̄o opa tua et tribulacōnē et
paupertatē sed diues es: oī ecclē dicit:
qđ spū paup̄ ē et oīa possidet. Et autē
dicit habebitis p̄ssurā decē dies totū
tēpus posuit: q̄a denari⁹ nūis p̄fēs
ē: i quo ppl̄us xpian⁹ sicut dicit apl̄s
p̄ multas tribulacōes itrat̄ i regna

celorum. Nā q̄ dicit angelo p̄gami ec-
clesie. scio ubi habitas ubi introit⁹ est
sathane. oī ecclie dicit i vni⁹ vocabu-
lo: q̄a ubiq̄ habitat sathanas p̄ cor-
pus suū Corpus autē sathane. hoīes
sūt supbi et mali: sicut ⁊ corpus xp̄i
hūiles et boni. Vicenti dabo māduca-
re de māna abscōdito: id ē de pane
qui de celo descendit: cui⁹ fiḡa fuit mā-
na i hēmo: qd̄ sicut dñs dicit multi
māducatēs mortui sūt. Sed et nūc
quicūq̄ manducat et bibit idigne:
iudiciū sibi māducat et bibit. Idem
panis ē etiā lignū vite. Possūm⁹ i
māna et imortalitatē accipē. Et dabo
ei calicū: id ē corpus baptisimo can-
didū. Et sup calicū nomē nouū sp̄-
tū: id ē noticiā filij noīis. Qd̄ nō sūt
nisi qui accipiūt: id ē reuelacōez. Et idō
de iudeis dicit. Si ei cognouisset: nū-
q̄ dñm gl̄e crucifixisset. Q̄ at dicit
angelo ip̄sire ecclie habeo adūsū te.
q̄a p̄misisti mulierē iesabel. p̄positis
eclesiarū dicit: qui luxuriosos ⁊ for-
nicatibz et aliud qd̄libet malū age-
abus: seueritatē discipline eccl̄stice
nō ip̄onūt. P̄ hoc et de hereticis itelli-
gi: qui dicūt se p̄phas. ⁊ xp̄ianos. qd̄
enī mltē hereses sibi hoc noīe blādū-
tur. Nec cognouistis altitudīez sacha-
ne: id ē nō respiciatis doctrinā ei⁹ sic
hereses. Nō mitto sup alud p̄dus vos
id ē sup id qd̄ potestis sustinē. Dez qd̄
habetis tenete: donec veniā. Qui vi-
at et qui seruat opa mea usq̄ i finē
dabo ei gētes: et pascat eas i vrgā
ferrea: et ut vas figuli cōmuniēt:
sicut et ego accipi de p̄e meo. In xp̄o
habet eccl̄a hāc p̄tātē sicut dicit apl̄s:
cū illo oīa nobis donauit. Vrgā ferrea
dicit p̄pter iusticie rigōrē. De ip̄a vrgā
corrigūt bōi: cōfringūt mali. Smoz⁹

capitū

Modo fr̄es km̄ audiuim⁹ b̄m lo-
hānē p̄dōrē hōiem terribilitē
tremantē. Et idō cū igēt timore cōside-
rem⁹: et cū tremore timeam⁹ qd̄ dñm
ē. Nouī opa tua: q̄a nomē habes q̄ vi-
uas: et mortu⁹ es. Nō mori⁹ nisi q̄ mor-
tale tñē admiserit: scdm̄ illud q̄ sc̄ptū
ē. Nā que peccauit: ip̄a moriet⁹. Qd̄
per⁹ ē mlti i corpibz viuis: aīas mor-
tuas portare noscūt. Esto vigilās:
et cōfirma q̄ mortua erāt. Hec di-
xit sc̄s et ver⁹ qui sūt daues dauid:
id ē regnā p̄tātē. Qui aperit ⁊ nō
claudit: claudit et nemo aperit. Ma-
nifestū ē q̄ xp̄s pulsantibz aperiat:
ypocritas id ē fictis vite ianuā clau-
dat. Ece dedi an̄te ostiū aptū. Hō idō
dictū ē: ut nullus dicat. q̄ ostiū qd̄ dō
aperit eccl̄e i toto mūdo aliq̄s possit
uel i pte claudē. Sc̄ptur. Quia modi-
cā habes vitutē. Laus ē dei: q̄ modice
fidei ap̄iat eccl̄e ostiū. Et scribā super
illud nomē dei mei: utiq̄ quorūmā
signam⁹. Et nomē ciuitatis dei mei
noue iherlm̄: que descendit de celo. No-
uā iherlm̄ celestē eccl̄siā dicit: q̄ a dño
nasat⁹. Nouā autē dicit pro nouitate
noīis xp̄iani: et q̄a ex veteribz noui
efficiant⁹. Neg frigid⁹ neg feruēs es: id
ē inutilis. P̄ ei et sup diuitiū steriliū
p̄sonā accipi: qui habēt facultates di-
uites nō sūt: q̄ ex dicte nō operantur.
Consiliū autē tibi dō ut emas tibi au-
rū: id ē ut eleōsinas faciendo ⁊ actibz
bōis viuēdo ip̄e efficiaris aurū: et a
deo accipias itell̄m: et p̄ bonā cōuer-
saōez mearis nitivū pati. Cap m̄.
Et ecce iqt̄ ostiū aptū ē i celo. Ost-
tū aptū xp̄m dicit: q̄ ianuā ē. Celū
eccl̄siā dicit: ubi celestia gerūt: sicut
apl̄s dicit. Instaurare oīa q̄ i celis
et q̄ i terra sūt. Celū itelligit p̄m̄tū

eccliam de iudeis: terrā vō ex gēnlib? Seq?
Ascende huc et ostendā tibi. hoc nō ī so-
 lo iohē cōueit: sed ī eccliam ul ī oēs
 credētes Qui eī viderit ostiū apū ī ce-
 lo id ē natū et passū et resurrexisse
 xp̄m crediderit: ascendit ī altitudine
 et videt futura Et ecce thron⁹ positus
erat ī celo: id ē ī ecclia Et qui sedebat
sulis erat aspectu lapidis iaspidis et
sardini Iste cōpactōes ecclē cōueiunt
Iaspis aque colore: et sardin⁹ ignis
 Per hoc sicut iā dīcī ē duo iudicia
 vlt̄ itelligi Vnū p aquā qd iā factū
 ē per diluuiū: aliud qd futurū ē per
 ignē In cōtū throni vidi sedes vi-
ginti et quatuor: et sup̄ sedes viginti
et quatuor seiores sedētes Seiores totā
 ecclēsiā dīcī sicut ysaias testat̄ cū ī
 medio senū suorū fuit gl̄ificat⁹ Vigi-
ti at̄ quatuor seiores ppositi r̄ p̄li sunt:
 ī duodecī aplis ppositos. et ī illis alijs
 duodecī reliquā ecclēsiā Et de sede p̄-
dūr fulgura et voces De ecclē eī p̄cedūt
 hētia: qā ex nobis exierūt Est et ali⁹
 sensus: ut fulgura et voces: p̄dicatō
 ecclē itelligat̄ In vocibz ūba: ī ful-
gura miracula cognoscūtur In sp̄i
throni mare vitreū Mare vitreū sō-
tē baptisimū: an̄ thronū id ē an̄ iudiciū
 Sed aliqñ et aiām scām itelligit̄ thronū:
 sicut scriptū ē Nā iusti: sedes ē sapiē
Aliqñ ecclēsiā: ī qua sedē habetis Et ī
medio throni quatuor aiālia: id ē ī medi-
o ecclē euāgelica lāo plena oculis?
p̄ora et retro: id ē itus et foris Pauli
p̄cepta sūt dei: ī priora et retro: id ē r̄
p̄terita et futura cōspiciētia In aiāli-
p̄mo qd ē sūt leoni fortitudo ecclē
ostendit̄: ī vitulo passio xp̄i p̄ terrā
aiāl qd ē uelut hō: hūilitas ecclēsiē
figt̄ur Quia nichil sibi blandit̄ ut
superbū sapiat: q̄uis adoptionem

filiorū teneat Quartū aiāl ecclēsiā dī-
it simile aq̄le. id ē volantē et liberā
atq̄ a terra suspensam duabz alijs: q̄si
duorū testamētōz siue duorū p̄cepto-
rū gubernaculis eleuatā Nā r̄ iohēs
euāgelista cū de istis aiālibz itro
asperisset ī xp̄o ipletū ēē quadrisor-
me musteriū et vidisset hōiem nascē
tē: vitulū patientē. et leonē r̄gnātē:
tūc vidit et aquilā ad celestia reme-
antē Et singula eoz habebāt alas
senas per cōtū In aiālibz ostēdit̄
viginti et quatuor seiores Nā sene ale ī
quatuor aiālibz viginti et quatuor sūt Et cū
per cōtū throni vidit aiālia ubi
se dixerat seiores vidisse Nā quō aiāl
cū sex alijs p̄ simile ēē aq̄le q̄ duas
habet alas: nisi quatuor aiālia vnū
sūt q̄ habet viginti et quatuor alas In
quibz itelligim⁹ viginti et quatuor sei-
ores qui sūt ecclē: quā similitudo
aquile Et ali⁹ Ne sene: testōnia
sunt veteris testamēti Sicut eī aiāl vo-
lare nō p̄t nisi p̄nas habeat: sic nec
p̄dicatō noui testamēti fidē habet:
nisi habeat veteris testamēti p̄nū-
ciata testōnia: p̄ que tollit̄ a terra
et volat Semp̄ enī qd an̄ dīcū ē. fu-
turū et postea factū iueit̄: fidē fa-
ciē cōdubitabile Nisi eī q̄ p̄dixerāt
p̄phē ī xp̄o essent cōsummata: t̄anis
est p̄dicatio illoz Hoc tenet ecclē ca-
tholica: et an̄ p̄dā et postea cōsumma-
ta Merito volat et tollit̄ a terra vitū
aiāl ī celū Et requiē nō habebāt aiā-
lia ista ecclē ē: que requiē nō habet.
sed sp̄ laudat deū Viginti et quatuor sei-
ores possum⁹ ecclē et libros itelligē ve-
teris testamēti Et p̄riarchas r̄ aplōs:
fulgura et tonitrua q̄ de solio exire
diciunt̄: p̄dicatōes et p̄missiōes in-
telligi noui testamēti mittētes coro-

nas suas an thronu. Hoc ideo quia ipse
dignitatis habet sa totu deo tribuit.
sicut et illi i euangelio palmas i flo-
res sternebat sub pedibus eius: id est ipsi
tribuentes omne quod uiderat. Quia tu
creasti oia: et ex uoluntate tua erant
et creata sunt. Erant secundum deum a quo tunc
ta ante fieret possessa sunt. Creata sunt
autem ut et a nobis uideret: sicut dicit
moyses ad ecclesiam. Nonne hic ipse est pater
tuus? qui fecit te et possedit et creauit
te? Possedit in patria: fecit in adae:
creauit ex adae. **Sermo quartus in capitulo nono**

Et uidi super dextram sedentem in throno
librum scriptum intus et foris.
Utique testamentum intelligit.
A foris uetus: ab intus nouum quod intra
uetus latebat. Signatum est signis septem
septem: id est omnium misteriorum plenitudine
obscuratum: quousque ad passionem et re-
surrectionem christi manifestum signatum. Nam quo
testamentum non dicit nisi quod facit mo-
rituri: et signatum usque ad mortem testa-
torum: et post mortem ipsorum aperit: ita et
post mortem christi omnia misteria reuelantur.
Et uidi angelum forte clamantem uoce magna.
Quis dignus est aperire librum et soluere
signacula eius? Tu primo signatus: deinde
liber aperit. Sed ita ratio est: quia tunc christus a-
peruit librum: cum opus patris uoluntatis
aggressus conceptus et natus est. Tunc eius
signacula soluit: quia pro genere humano
occlusus est. Et nemo poterat neque in celo
neque in terra neque sub terra id est neque a-
gelus neque in tris uiuus neque mortuus
aperire librum. neque uide illud: id est contem-
plari splendorem gratie noui testamenti.
Et ego flebam multum: quia nemo dignus
est inuentus aperire librum et uideri eum.
Ecclesia flebat tunc figuram habuit ioh-
hannes: onerata et grauata peccatis:
iplorans sui redemptionem. Et ecce unus

ex senioribus. Unus ex senioribus totum corpus
prophetae uult intelligi. Hic est consolabatur
ecclesiam annuntians christum de tribu iuda
radicem dauid: quia ipse in nobis uiuat ope
patris. **Et si quod bonum aliquis habet: ab ipso**
habet. Et uidi et ecce in medio throni
quatuor animalia: et in medio seniorum agnum stan-
tem qui occisus est. Throni animalia seniores anima
lia: ecclesia est. Agnus qui occisus: ecclesia est cum capi-
te suo: quia pro christo mortuus ut cum christo uiuat.
Sunt et mures in ecclesia agnus qui occisus
accipit. **Habentem inquit cornua septem et**
oculos septem: qui sunt septem spiritus dei mis-
si in terram. Quia nemo possit habere
spiritum dei propter ecclesiam: hic manifeste testis
noscitur. **Et uenit et accepit de dextra sede-**
ntis super thronum librum. Sedente in throno:
et patrem accipimus et filium et spiritum sanctum. Ac-
cepit ergo agnus de dextra dei. id est a fi-
lio: accepit opus libri proficiendum ipso dicitur.
Sicut misit me pater. et ego mitto uos:
eo quia ipse in illis proficiat quod donat. Habentes
singuli uirgatas: id est corda laudum.
Et uirgatas aureas. Hec sunt uasa in domo
domini in quibus thymiana offerri consue-
rat: ideo orationes sanctorum bene intelligunt. Et
cantabant canticum nouum: id est testamentum
nouum. Cantantes nouum id est professione
sua publice profertur. Et uenit nouum est
filium dei hominem fieri: et mori et resurgere.
et in celum ascendere. in missione peccatorum homi-
bus dare. Catharta est id est corda in ligno
extensa: sicut carne christi passione diuita
uasa autem confessione: et noui sacerdotum
imaginem. Resignatio sigilloz: ad aptum
est ueteris testamenti. Et uidi et audiui
uocem multorum angelorum. Angelos homines
dicit: qui et filii dei dicuntur. Dignus est
agnus qui occisus est accipere partem et di-
uitias et sapientiam etc. Quis de domino dicit in
quo sunt omnes thesauri sapientie ut ipse ac-
cipiat: sed de homine assumpto et de eius uocem

pore qd e ecclia: ul de miribus ei9 qui
 p noie ei9 occisi sut: qa i capite suo totu
 accipit ecclia: sicut scriptu e Cu illo oiano
 bis donavit. Ipe el agni9 accipit: qui i
 evagelio dicit. Data e michi ois pias
 i celo et i tra. Scdm huanitate ar: no
 scdm dinitate accipit. Omnes iqt au
 diu dicetes sedetes i throno. id e pu
 et filio et agno: id e ecclie cu capite su
 o. Bndao et honor et claritas i scla. Cui
 e honor et gla r ipezu: i scla scto: Am.

Sicut Sermo qm9 Cap vi9
 mo cu lao dina legret audis
 tis: ita ait bñs iohes. Et ecce equ9
 albus: et qui sedebat sup eu habens
 arcu. et data e ei corona: et exiit vires.
 Equ9 ecclia: sessor e xps. Iste equ9 dñi
 cu arcu bello p zacharia hoc mo an
 pmissus e. Visitant dñs gregē suu do
 mu isrl: et dispoit eu sicut equu spe
 uosu i bello: et ex eo ispiat et ex eo
 disposuit. et ex eo artus i ra: et ex eo
 exiit ois i sequēs. Equu ergo albu i
 telligim9 pphetas et aplos. Equitē co
 ronatu habete arcu agnostim9 no so
 lu xpm: sed ecclia spm san. Postq eni
 dñs ascendit i celu. et apuit vniusa
 musit spm san: cui9 uerbu p pdicato
 res tam sagitte ad cor hoim ptigeret
 et viceret in credulitate. Corona ar
 sup caput: pmissa p spm san i telli
 genda sunt. Et cu aperuisset sigillu
 scdm: audiui scdm aial dicēs. Veni
 et vide. Et exiit equ9 rufus: et seden
 sup eu datu est tollere pace de tra: et
 ut iuice occideret. Et datus e ei gladi9
 magn9. Contra victrice viceretq ecclie
 sia exiit equ9 rose9: id e pplus sinister
 et malus: ex sessore suo diabolo sang
 uolent9: qm is legam9 zacharia equu
 dñi roseu. sed ille suo sanguine erat. Ite
 alieno. Cui datus e gladius magn9

ut tolleret pace de tra: sicut sua pace
 hoc e mundana. Ila ecclia etna pace
 qua sibi xpus reliquit habet. Sicut q
 supradom e equu albu eccliam dicit:
 sessor e xpm p spm san: arcu que
 tenebat i manu ei9. Precepta q p totu
 mandu uelut sagitte acute poteres ad
 iterrificanda pta et exatada fidelu
 corda directe sut. Corona i capite ei9:
 pmissio e vite etne. Equu roseu p plus
 malu: sessor e diabolu. Que ido dicit
 ut roseu: eo q multoz sanguine eet rubi
 tudus. Quante dat9 e ei gladi9 ut tol
 leret pace de tra: hoc e q diabolo suade
 te hoies mali uigitez iter selices r dis
 cordias usq ad morte exatue no cessat
 Et i equo nigro itelligit9 p plus sinister
 diabolo cōsentēs. Quat statera i manu
 habebat hoc ido: qa du se fingit mali
 iusticie libra tenere: sic pleriq deapi
 unt. Q dixit vinu et oleu ne leseris. i
 vino sanguis xpi: i oleo uncto crisma
 tis itelligit9. In tico ul i ordeo tota ec
 clesia siue i magnus siue i minus: a
 certe i ppositis siue i pplus. Et i equo pal
 lido hoies itelligit9 mali: q psecucōes
 exatue no desinut. Iste tres equi sunt
 qui exierut p albu et cōtra albu: et
 sessor e habet diabolu qui e mors. Tres
 ergo equi: fames et bella et pestis itel
 ligit9. Qd ecclia dñs i evagelio suo p
 dixit: q ecclia fuit et i minete die iudici
 aplius futura sut. Q at dicit vidisse
 se sub ara dei aias i terfectoz: mres i
 telligit9. Q at dicit tremotu magnu:
 psecucō nouissia e. Q dicit solē nigrū
 factū et lunā sangneā et stellas ceadis
 se de celo: sol et luna et stelle ecclia e: q i
 toto orbe diffusa e. Q at dicit ceadisse
 no tota ceadit: sed a pte totu itelligit9.
 In oi ei psecucōe boni psecuerat: et ma
 li q de celo id e de ecclia cadit. Deiq

82
sequitur. Sicut haec iquit grossos suos
mittit a vento fuerit agitata: sic de
ecclesia cadunt mali qui per aliquam tribula-
tionem fuerit turbati. Et ait celum re-
cessit ut liber ecclesia e qua superatur a ma-
lis: et velut liber inuolutus continet in
se nota sibi divina mysteria. Et ait dicit
reges terre fugerunt et absconderunt se in
speluncis tuis: hoc significauit quod totum mu-
ndus in bonis et sanctis refugium habiturus e ad
ecclesiam: ut sibi eius protectione statuerent perire
possit ad vitam eternam auxiliante domino
deo nostro: qui uiuit et regnat in secula seculorum Amen.
Sermo sextus Capitulū septimum
Et uidi alium angelum ascendente ab
ortu solis. Alium angelum eandem ec-
clesiam catholicam dicit ab ortu solis a
passione et resurrectione domini: clamante
quatuor angelis quibus data e potestas nocere
terram et mare. Ne leseris terram neque
mare. Accipit ergo gladium. Gualiter
accipit siue quos in uita interfecit: si-
ue quos inter se pro rebus temporalibus usque
ad mortem litigare persuadet. De tertio
sigillo dicit equum nigrum exisse: et qui
sedebat super eum habebat in manu sua
stateram. Libram iquit habebat in manu
id e examine equitatis: quia dum fingit se
iustitiam tenere: per simulationem ledit. Dum
autem in medio animalium id e in medio ecclesie
dicit ne leseris: ostendit quod spirituales ne-
quie potestatem in seruis dei non habeant: nisi
a deo acceperint. Vinum et oleum ne leseris
In uino et oleo: uentionem spiritus et
sanguinem domini. In tritico autem et ordeo ecclesiam
dixit: siue in magnis christianis siue in
minimis siue in propositis et populis. De qua-
to sigillo equum pallidum et qui sedebat
super eum: nomen eius erat mors. Et infernus
sequebatur eum. Et data e ei potestas super
quarta parte terre: interficere gladio fame et
morte et bestiis terre. Isti tres equi unum

sunt. qui exierunt post album et contra
album: et unum sessore habet diabolum
qui e mors. Quia equum diabolum esse et so-
rios eius sexto signo manifestat: dum plius
ultio equos dicit congregari. Tres ergo equi
fames et bella et pestis intelliguntur: sicut
a domino in euangelio pronuntiat. Equus albus
album e predicationis in orbe terrarum. In equo
rosso et sessore eius bella sunt signa que futura
sunt: primo fuerunt cum iam surget gens contra
gentem. Per equum pallidum et sessore eius pes-
tis magna et mortalitas. Et infernus
sequitur eum: id e expectat deuotionem anima-
rum militum. Et cum aperuisset sigillum quarta-
ntum: uidi sub ara dei animas interfectorum. U-
tra ecclesiam dei dicit: sub cuius oculis misericors
effecti sunt. Et licet anime sanctorum in paradiso sit-
ent quia sanguis sanctorum super terram funditur: sub a-
ra clamare dicitur. Sicut illud e: san-
ctus frater tuus clamat ad me de terra.
Et cum aperuisset sextum sigillum terre mor-
tuus e magnus: id e persecutio nouissima.
Et sol factus e niger sicut factus alba-
nus: et luna tota facta e sicut sanguis
et stelle ceciderunt in terram. Quod e sol luna h-
est stelle: ecclesia scilicet a toto populo intelligitur. Non
e tota ecclesia: sed qui mali sunt in ecclesia
ipsi cadunt de celo. Totum autem dixit: quia in
toto orbe terrarum erit persecutio nouissi-
ma. Et tunc qui iusti fuerint permanebunt
in ecclesia: tanquam in celo. Cupidi uero iusti ad-
ulteri accesserunt habet diabolo sacrificare.
Et tunc qui se christianos esse tamen uerbis
dicebant: tanquam stelle cadent de celo quod e ecclesia.
Sicut fuit uetero magno agitata: mit-
te grossos suos. Agitata arbor e ecclesia con-
parauit: ueterum magnam persecutionem: grossos
hos hominibus malis: qui excutendi sunt
et recessuri ab ecclesia. Et celum recessit ut
liber inuolutus. Et in hoc loco celum ecclesiam
dicit quod a malis recessit: et intra se sibi
soli nota mysteria continet: sicut liber

inuoluitus: que iniqui intelligunt nec volunt
 oino nec pnt. Et ois mons et insule
de locis suis moti sunt. Ad celu h' mos
 hoc thule? id e' etiam fra pfectioe no-
 uissia oem de loco suo recessisse: siue i
 bonis fugiendo pfectioe: siue i ma-
 lis fide credendo. Sed pt i utraqz ptem
couelre. Quia et bona ps moueti de
 suo fugies: id e' amittit qd habet. Sic
 mouebo cadela bru tuu de loco suo. Et
reges tre x migrat. Reges potetes ho-
 nes accipim? Ex omi eni gradu x co-
dicoe: couertit ad xpm. Ceterz q' tuc re-
 ges erut pter unu pfectore: abstode-
 rit se i spelias et petris motu. Confu-
guo oes i pna scto ad fide ecclie: et i ab-
scodito misterio scripturarū cōtegūt.
Et dicit cadue id e' tegite nos: et abso-
dite nos id e' ho vera dei oculis abscod-
dat. Et alit Qui cogitat futurū diem
iudicij cōtetur ad mōtes: id e' ad eccliam
ut abscondatur pta sua p pnam i pni-
ti tēpore ne i futuro puniat. Donec sig-
nem? seruos dei nū i fctoz coz. Et dicit
dicit et anūciat mali s hoibus: id e' si-
nistre pti ledē ne leseris. Hec e' vox q'
i medio qtuoz aialū dicit ledē: uinū
et oleū ne leseris. In uino et oleo oes qui
sūt iusti itelligūt: q's nec diabol' nec
hoies mali ledē potuerūt: nisi q'ciens
ad illoz pbatōem p miserit d's. Vinū
iquit et oleū ne leseris. Papit dñs trā
sua spūalē nō ledi: quousqz oes signē-
tur. Et audiui nūm signatorū: cētū
qdragita qtuoz milia ex omi tribu fi-
lioz isrl signati. Cētū qdragita qtu-
oz milia: ois oino ecclā. Postea vidi
et ecce pl's nūtus que nemo poterat
nūciare ex oibus gētibz et tribubz et
pl'is et l'quis. Nō dixit p' hec vidi a-
liū pl'm: sed vidi pl'm id e' eūde que
videat i misterio ecclā qdragita qtuoz

nulla hūc vidit inuibile ex oī tribu et
 lingua: q'a oēs i serce sūt radia credēdo
 Dñs i euāgelio totā ecclsiā tā de gēti-
 bus q' iudeis tribubz x isrl' demōstrat
 dices Sedebitis sup xii thronos: iudicā-
tes xii tribus isrl'. Amicti stolis albis. Sto-
las albas: donū sps sc'i itelligit. Et omēs
āgeli stabāt i cōuicu throni. Angelos
eccliam dicit: q'a pter ipam nichil aliud
describat. Et respondit michi vnus de
seruoz dices. Isti qui amicti sūt stolis
albis qui sūt? Dñs ex seroz qui respo-
dit officiu iudicā sacerdotū: qz eccliam
id e' pl'm i ecclā docēt: q' sit remunerāto
laboris scōzū dices. Iñ sūt qui venerūt
ex magna tbulatōe: et lauerūt stolas
suas i sanguie agni. Nō e' ut aliq' pu-
tāt nūc soli s: sed ois pl's i ecclā: q'a
nō i sanguie suo dixit lauisse stolas su-
as: sed i sanguie agni: id e' i grā dei p
ipm xpm dñm nōm: sicut scriptū e'. Et s'a-
gnus filij ei' mūdauit nos. Et qui sedet
in throno: habitat sup eos. Iñ ei thro-
ni sūt et sup eos deus habitat i sctā:
id e' i ecclā. Neqz caler super eos sol neqz
estus: sicut dicit i ysaiā de ecclā. Crī-
i vmbra ab estu: et deducet ad fōtes
aquarū x reliq'. Oīa enā hec i pna scto
spūaliter ecclē cōueniunt: cū dimissis p-
catīs resurgem? et vite poris lugu-
bre veteris hois expoliati i baptisimo
xpm i duim: et gaudio sps sc'i iplent.
Cū aperuissz sigillū septimū: fōm
e' silentiū i celo: id e' i ecclā: q' media
hora. In septmā hora ostendit uicū gēis
etne. Et vidi septē āgelos qui stāt i cō-
spatu dei. Septē āgelos: eccliam dicit
Qui acceperūt septē tubas id e' pftam
pdicationē: q'a scriptū e'. Sicut tuba ex-
alta uocē tuā. Et alius āgelus uenit
et stetit an altare. Aliū āgelū que di-
xit nō post illos septē uenit: q'a ipse

et dñs ih̄s xp̄s habēs thuribulū
aureū: qđ est corpus s̄m̄. Ip̄e ē dñs
factus ē thuribulū: ex quo d̄s odo-
re suauitatis accepit: et p̄ia⁹ s̄m̄
ē mūdo: et obtulit semetip̄m̄ i odore
suauitatis. Et accepit āgelus thuri-
bulū et impleuit eū ex igne altaris.
Accepit dñs corpus id ē eccl̄am: et p̄-
ficiendo p̄is uolūtate impleuit illam
igne sp̄s s̄m̄. Et facte s̄t voces et toni-
trua et fulgura et tremor. Quia h̄
sp̄iales s̄t eccl̄e p̄dicatores et uirtutes
Et septē angeli qui habebāt septē tu-
bas p̄parauerūt se ut canerēt: id est
eccl̄a p̄parauit se ad p̄dicandū. Et p̄m̄⁹
āgelus tuba cecinit: et s̄m̄ ē quando
ignis mixtus i sanguine: id ē facta est
ua dei que habet i se n̄ltoz necē. Et nul-
sa ē i terrā: et t̄ia ps t̄re cōbusta est:
et t̄ia ps arborū et om̄e fenū uiride
cōbustum ē. Qđ ē t̄ra hoc arbores: hoc fe-
nū id ē hoīes fenū aut uiride: carne i tel-
luri uel sanguinea et luxuriosa. sedz illud
Ois caro fenū. Et sed̄s āgel⁹ tuba cec-
nit: et uelut mons magnus ardes ig-
ni nullus ē i mare: et s̄m̄ ē t̄ia ps
mans sanguis. Mare ardes diabol⁹ ē.
Et q̄ t̄ia ps t̄re uel arborū: hoc t̄ia
ps maris. Et arbores habebāt aīas
dixit: ut ostendēt i carne uiuos: sed
mortuos sp̄ualit. Et t̄ia p̄te auiū cor-
ruperūt. Doctrina sua h̄t̄ia corrupēt
eos: qui illis acq̄uerūt. Et t̄ia āgel⁹
tuba cecinit: et cecidit de celo stella mā-
na ardes uelut facula. De eccl̄ia dicit
cecidisse hoīes sup̄bos et ip̄ios. Mag-
nā uolūllā dicit: q̄a p̄sone maiorz et
p̄t̄atē uel diaas habebāt. Et nomē hui⁹
stelle dicit absinthū. Tercia ps hoīm
s̄m̄ ē silis stelle q̄ sup̄ illā cecidit. Et
m̄lti hoīm mortui s̄t ab aq̄s: qm̄ ama-
riauerūt aque. Hoīes mortui s̄t ab

aq̄s: hoc i h̄m̄s q̄ rebaptizat̄ manifeste
itelligi p̄t. Et q̄rtus āgelus tuba ceca-
nit: et p̄missa ē t̄ia ps solis et t̄ia ps
lune: et t̄ia ps stellarū. Sol. luna. stel-
le eccl̄a ē: t̄ia ps t̄ia p̄missa ē. In t̄ia
p̄te itelligūt hoīes mali. P̄missa ē aut̄
id ē sius uoluptatibz tradita: ut re-
dūdātibz et i solētēbz p̄m̄s suo tēpore
reuelaret. Et uidi et audiui uocē unū⁹
aquile volāns i medio celi et dicens
De ue habitātibz terrā. Aquila eccl̄a itel-
ligit. Volātē i medio celi id ē i medio
sui disturētē: et plagas nouiss⁹ ip̄s
magna uoce p̄dicātē. Qm̄ ei sacerdotes
diē iudicij ānūciāt: aquila i medio
celi clamat. Sicut ergo sup̄ d̄m̄ ē aliu
āgelū que dixit ascendisse ab ortu so-
lis: eccl̄a ē. Ascendēs ab ortu solis: id ē
a p̄ssioe uel resurrectōe dñi. Q̄ aut̄ dix-
it ne leseris terrā neq̄ mare: eccl̄a h̄
totidie p̄dicādo malis hoībz clamat.
Q̄ dicit uinū et oleū ne leseris: i uino
et oleo oēs qui s̄t iusti i eccl̄a itelligūt.
q̄s n̄o ledē p̄t: n̄ ad p̄bacionē
illoz p̄miserit deus. Q̄ autē ait ce-
tū qđ dragita q̄tuor malia fuisse sig-
natos: tota eccl̄a itelligit. Vñ et in
illis de quibz dixit se uidisse p̄lm̄
n̄ltū que d̄m̄are n̄o poterat: eadē
eccl̄a significata ē. Q̄ aut̄ dixit amio-
tos cē stolis albis: i stolis donū sp̄s
s̄m̄ itelligit. Angelos st̄tes circa thro-
nū eccl̄iam dicit: q̄ p̄ter illā nichil
aliud scribebat. Senior q̄ r̄ndēs dicit
q̄ s̄t isti et vñ uenerūt. officū i dicit
sacerdotū qui p̄lm̄ i eccl̄a docēt. Q̄ aut̄
dixit lauerūt stolas suas i sanguine
agni: n̄o de solis m̄ibz s̄z de tota eccl̄a
dicit. Deiq̄ n̄o dicit i sanguine suo s̄z
sanguine agni: qđ utiq̄ p̄ bap̄tismi
sac̄m̄ implet. Et qui sedet sup̄ thro-
nos habitat sup̄ eos. Ip̄e ē thronū s̄t

sup q̄s habitat de ¶ Nec calet sup eos
 sol neq; estus; et deducet eos ad vite
 fontes aquarū et reliq̄. ¶ Dīa hec eadē
 ī p̄nti sc̄lo et ī h̄is dieb; sp̄ualit̄ eccl̄e
 cōducunt; dū ita p̄ dei grām defendi
 tur; ut p̄fectuōib; hui; mūdi excreat̄.
 pon; q̄ v̄icat̄. ¶ Q̄at̄ dicit̄ ī semi hora
 silentiū sc̄m ī celo. ¶ Eccl̄a dicit̄; ⁊ signi
 ficat̄ quietis et̄ne. ¶ Et septē āgelis tu
 bis canētib; eccl̄a itelligit̄; ī tubis p̄
 dicit̄ eccl̄e. ¶ Aliū āgelū quē dixit̄ ste
 tisse añ altare; x̄ps dñs ē habēs thu
 tribulā aureā. corpus saluz sc̄m; p̄ qd̄
 deus p̄ passiois itensū odorē suavi
 tatis accepit̄. ¶ Q̄at̄ dicit̄ facte s̄t̄ vo
 ces fulgura et tonitrua; p̄dicationes
 eccl̄e sūt sp̄uales. ¶ Septē āgeli q̄ se p̄a
 ruuerūt ut canerēt eccl̄a ē; ī qua per
 totū mūdū cōtra oīa p̄cā ut̄ emūa fit
 p̄dicit̄ sp̄ualis. ¶ Q̄at̄ canētē p̄mo an
 gelo t̄ia ps̄ tre cōbusta ē. signit̄ hoīes
 sup̄bos et uoluptatib; deditos; quos
 deus iusto iudicō p̄mittit̄ incendio lux
 urie ul̄ cupiditatis exuri. ¶ Q̄at̄ canē
 te sc̄do āgelo mons ardes cecidit̄ ī ma
 re. mons ille diabol; ī mare mūdus
 iste itelligit̄. ¶ Tercia ps̄ sicut̄ iā supra
 dñm ē. hoīes iūq; et ip̄m. ¶ Q̄at̄ tertio
 āgelo canētē stella magna cecidit̄ de
 celo. hoīes mali itelligit̄; qui malis
 morib; et iūq; actib; de eccl̄a tāq̄
 de celo cadūt. ¶ Q̄at̄ dicit̄ multi hoīmū
 mortui s̄t̄ ab aquis. qm̄ amaricaue
 rūt aque; hoc ī ip̄is qui rebaptizāt̄.
 itelligi p̄t̄. ¶ Q̄at̄ canētē q̄rto an gelo
 solis et lune ⁊ stellarū t̄ia ps̄ paussa
 ē. ī h̄is eccl̄a itelligit̄; ī qua cotidie q̄
 mali ul̄ ficti sūt p̄suadente dyabolo.
 p̄ccōz v̄nētib; p̄uiciūt̄ ī aīa. ¶ Q̄at̄
 dicit̄ aquilā volantē ī medio celi et
 clamātē ve ve ve eccl̄am itelligi volu
 it̄. Volantē ī medio celi id ē ī medio

sui; et p̄ assiduitatē p̄dicationis plagns
 nouissimi t̄pis anūciatē. ¶ Qm̄ ei sacdo
 res ī eccl̄a iudicij die anūciat̄; aquila in
 medio celi volat̄. ¶ Concedat̄ dina pietas
 ut dū et sacdotes studēt iūgit̄ p̄dicare;
 et ip̄li ea q̄ p̄dicāt̄ fidelit̄ adiplē; sint̄
 mereāt̄ ad et̄nā gloriā p̄uenire. ¶ P̄stat̄
 dñō n̄ro. ¶ **Sermo v̄m. Cap̄lū. ix.**

Modo fr̄es km̄ tū apocalyp̄sis le
 gerez̄ audiuim; q̄a q̄rto an
 gelo t̄iba canētē stella cecide
 rit sup̄ terrā. ¶ Una stella corpus ē cade
 ntū p̄ p̄cā. ¶ Et data ē ei clauis putei ab
 issi. ¶ Stella abissus putei hoīes s̄t̄. ¶ E
 go stella cecidit̄ de celo; id ē ip̄lius pec
 cator; de eccl̄a. ¶ Et accepit̄ clauē putei
 abissi id ē p̄tate cordis sui; ut aperiat̄
 cor suū ī quo diabol; deligat̄; nō d̄p̄ctat̄
 ut faciat̄ uolūtātē suā. ¶ Et aperuit̄ puteū
 abissi; id ē manifestauit̄ cor suū s̄n̄ ullo
 timore ul̄ pudore peccādi. ¶ Et ascendit̄
 fum; de puteo; id ē de ip̄lo ascendit̄
 qd̄ cooperit̄ et obscurat̄ eccl̄am; ut̄ ut
 dicit̄; ⁊ obscuratus ē sol et aer de fumo
 putei. ¶ Obscuratū dicit̄ solē; nō occidit̄
 se. ¶ P̄cā ei maloz ul̄ sup̄boz hoīm que
 passim cōnuiciūt̄ p̄ orbē obscurat̄ solē
 id ē eccl̄am; et sc̄s ac iustis iterdū faci
 unt̄ obscuritatē; q̄a tātus ē malozum
 nūs. ut aliquoties vix it̄er eos appare
 ant̄ boni. ¶ Sicut̄ it̄q; ignis fornacis m̄g
 ne. ¶ Et ex fumo putei exierūt locustē ī
 terrā; et data ē eis p̄tās sicut̄ habent̄
 p̄tatem scorp̄n̄ terre. id ē venenolode.
 Et p̄ceptū ē illis ne lederēt fenū t̄re;
 neq; oēm arborē nisi hoīes. ¶ Et datū ē
 eis ne occiderēt eos. ¶ Et q̄a due p̄tes s̄t̄
 ī eccl̄a bonoz; s̄ ⁊ maloz; vna pars
 sic p̄uicit̄ ut corrigat̄; alia uolupta
 tib; suis reliquit̄. ¶ Pars bonoz h̄uili
 acōi tradit̄ ad cognicōez iusticie dei;
 et p̄mōratōez p̄nē sicut̄ scriptū est.

Donū michi q̄ hūiliasti me: ut cognos-
cā iustificacōes tuas Datū ē eis ne oc-
tiderēt: s; ut cruciaret̄ Et cruciaret̄ eos
sicut cruciaret̄ scorp̄i: aī p̄mittit hoīem.
Hoc tūc fiet qm̄ diabolus p̄ uicia uī p̄mā
venena p̄minat Et q̄rent hoīes mortē
a mortē vero requie dicit Queret itaq;
mortē. sed malis. id ē tribulacōibz: ut
ip̄i req̄stāt dū mala moriūt. Sup̄ ca-
pita iquit eanū: tāq̄ corone silēs au-
ro Eccl̄ia sup̄i descripta ē i xxiii.
sc̄iores qui habēt coronas aureas Isti
autē similes auro: h̄ses. s; q̄ imitātur
eccl̄iam Et habebāt capillos: sicut ca-
pillos mulier̄ In capillis mulier̄ non
solū fluxū effemīatū: sed etiā utrūq;
sexū uoluit ostendē Et habebāt caudis
silēs scorp̄ionibz: et aculei i caudis e-
arū Caudas h̄en̄cor̄ p̄positos dicit: si-
cūt sc̄ptū ē ph̄eta docens mendacū:
hic ē cauda Qui s; pseudo p̄ph̄e: i h̄i
crudelia regnū iussa ip̄sent habētes sē
se regē āgelū abissi: id ē diabolū uel
regē sc̄li Abissus plus ē Cui nomen
hebraice abaddon: grece at̄ apolon.
latine p̄dens De unū abijt: ecce uē-
ent duo uē Et p̄ h̄ec sextus āgelus
tuba ceauit Hic t̄cipit nouissā p̄di-
catō Et audiui unū ex q̄tuor corni-
bus āgelū altaris auiet qd̄ ē i sp̄itū
dei: dicitē sexto āgelo qui h̄ebat tubā:
solue q̄tuor āgelos qui alligati s̄t
i fluuīe magno eufrate Altare qd̄
ē i cōsp̄u dei eccl̄iam uol̄t itelligi?
q̄ i t̄pe nouiss̄e p̄secucōis audeat
crudelissimi regis ūba ā uissa con-
tepnē: et ab obtēperatibz discedere
Solue q̄tuor āgelos ligatos i fluuīe
magno eufrate Fluūe ei magnū
eufratē. p̄ccōrē p̄l̄m dixit: i quo sa-
thanas et p̄p̄ia uoluptas ligata ē
Eufrates autē fluūi ē babilōis: sic

themias i medio babilōis sūmittit li-
brū i eufraten Et solui sūt q̄tuor an-
geli: id ē i choata p̄secucō ē Pati i ho-
rū et diē et m̄sem et ānū: ut occiderēt
terciā partē hoīm Hec sūt q̄tuor t̄p̄a
trienij: et p̄s t̄p̄is Et nūis iqt̄ c̄c̄itu
ū bestie impiadis Meridiadū audi-
re nūm̄ eoz. sed nō dixit q̄ impiadū:
ut occiderēt terciā p̄tē hoīm Hec ē su-
p̄borū p̄s t̄ia: de qua descendit eccl̄a
Et uidi equos i uisioē: et qui sedebāt
sup̄ eos habebāt loricas igneas et
iac̄tinias et sulphureas Equos hoīes
dicit: s̄ssores uēo sp̄us neq̄: armati
ignū fumo et sulphure Et capita equo-
rū erāt sicut leonū: ad seuendū i p̄-
secucōe Ex ore eoz exiit fumus ignis
et sulphur: id ē blasphemie de ore eoz
cōtra deū egredūit̄ Caudē ei eoz silēs
serpētibz Caudas p̄positos dixim̄:
capita p̄ncipes mūdi: et i h̄is nocēt
diabolus: et sine h̄is nocē nō p̄t Auc
ei sacrilegi reges male iubendo: aut
sacrilegi sacerdotes male docēdo nocēt.
Et uidi iqt̄ alū Capitū decimū
angeli forte descendētē de celo aui-
tū nube: et pris id ē arcus i capite ei:
et facies ei erat ut sol Amictus nube:
dñs itelligit̄ amictus eccl̄a Legim̄
ei sc̄os nubes: sicut ps̄aias dicit Q̄
sūt h̄i qui ut nubes uolāt: Induāt
itaq; nube sp̄iali et sc̄o corp̄e xp̄m
itellige Et uis sup̄ caput ei:
id ē uel iudiciū qd̄ fit. et qd̄ futurū
ē. uel p̄missio p̄seuerās Eccl̄iam ei
describit i dño: dicitē Et facies eius
sicut sol: id ē de resurreccōe Sicut sol
ei apparuit: qm̄ a mortuis i surrexit
Et pedes ei sicut colūpna ignis:
Pedes ap̄l̄os dicit: p̄ quos unū s̄o
mūdo doct̄na ei d̄saurit Aut ēc̄
q̄a pes nouiss̄a p̄s corp̄is ē: eccl̄a

dicit Post igne nouissime psecuciois fu-
tura scilicet claritate Et posuit pede
dextrum super mare et sinistrum at super ter-
ram id est ad predicandum trans mare et i
uniuerso orbe terrarum Et clamauit
uocem magna que admodum leo rugi-
et id est fortiter predicauit Et cum damas-
set locuta est septem tonitrua uoces su-
as que sunt et septem tube Et audiui uocem
dicentem de celo Signa que locuta sunt et noli
ca scribere propter obtundendos: ut non passi-
bus ipse patet Alio die quo loco pro-
feruos suos: ne signaueris inquit uerba
phetie huius Et ostendit quibus signa-
ri iusserat: et quibus non Qui psecuera-
uit inquit nocere noceat: et qui in sordibus
et sordescat adhuc Hoc est proterea in silu-
ribus loquor illis: ut qui iustus est iustio-
ra faciat: sicut scilicet factiora. Hoc est
ubi felices odii quam uident: et auersum
auduit Iste enim non sunt signata uerba
libri: malis aut signata sunt Et uim-
uit angelus ille quam tempus iam non erit:
sed in diebus septimi angeli cum ceperit
tuba canere Septima tuba finis est psecu-
cionis et aduentus domini proterea dixit aplos
in nouissima tuba fieri resurrectione.
Quia autem sicut supradictum est quanto angelo ca-
nente iterum stellam dixit cecidisse de ce-
lo: etiam et hec stella corpus est militum
stellarum. de celo id est de ecclesia cecidit:
et significat populum superbum et ipsum Quia autem
data est ei clauis abyssi dimissus est
in partem cordis sui: ut aperiat cor suum
diabolo: et absque ulla reuerentia ex-
erceat omne malum Quia autem ascendit
flumen de puteo id est de populo malo:
et obscurauit solem et lunam Obscu-
ratum solem dixit non occidisse: sed ideo:
quia peccata malorum uel superborum hominum
obscurare uidentur solem: dum scilicet
iustus iterum per multas tribulationes

faciunt obscuritate. sed lumen eorum extin-

guere non potest: quia illis ad malum consen-

ture non acquiescit Quia autem dicitur ex fu-

mo putei exisse locustas et accepisse

partem ledendi: et datum est eis ne oc-

ciderent eos: hoc idem: quia due partes sunt in

ecclesia bonorum scilicet et malorum Unaps

sic prout ut corrigat: alia uolup-

tatibus suis reliquit Quia autem dicitur au-

atus earum sicut cruciat scorpionis

cum prout hominem: hoc tunc fiet quam dia-

bolus luxuriosis hominibus per uicia et peccata

in modum scorpionis uenena inpinat.

Et super capita eorum: tamquam corone siles

auro Viginti et quatuor scutores in quibus

etiam descripta est coronas aureas ha-

bebant: isti autem siles auro hentes scilicet que

inimitat etiam Quia autem capillos habe-

bant mulierum: in capillis non solum fluxum

effeminatum: sed etiam utriusque sexum uolunt

ostendere In caudis earum que erant uelut

scorpio duces uel principes hereticorum intel-

ligunt: sicut scriptum est in propheta doces meda-

tum: hoc est cauda Habentes super se regem

abyssi: id est diabolum In abyssi populus

malus intelligitur: cum diabolo dominum esse.

Atque quod dicitur esse in conspectu dei etiam

uolunt intelligi: que uelut aurum purgatum

tunc nouissime psecuciois audeat trude-

lisse regis uisita correptione: et ab obtempe-

rantibus discedere Quia autem dicitur quatuor ange-

los ligatos esse in flumine eufrate populum

peccatorum ligat: in quo sathanas et peccata bo-

luptatis ligata est Eufrates autem flumen

est babilonis: que interpretatur confusio Unde

ad ipsum flumen pertinet quatuor res confu-

sionis dignas excorcor Quia autem dicitur ui-

disse equos et qui sedebant super eos

habebant loricas igneas et iaculinas

et sulphureas Equos superbos homines

dicit: sessores uero diaboli et angelos eius

Quia autem capita equorum erant sicut leonum:

propter violentiam persecutionis malorum hominum
dicitur. Et ex ore eorum erit fumus ignis
et sulphur: id est blasphemie ex ore eorum
contra deum egrediantur. In caudis earum
quod erant siles serpenantibus sicut iam dominus est
principes et ipsi sunt hereticorum: per quos ledit
conuenit diabolus. Aut et reges male ui-
bendo: aut facti legi sacerdotes male predica-
do nocent. Angelum quem dixit amictum nu-
be dicitur et saluator: et amictum nube id est
eccliam. quia de sanctis scriptura est. Qui sunt isti qui
ut nubes volant. Et ait dixit facies eius
sicut sol: propter resurrectionem domini dixit.
Sicut sol enim apparuit: quoniam a mortuis
resurrexit. In pedibus eius qui erant sicut
columna ignis apostoli figurati sunt: per quos
vniuerso mundo doctrina eius discurrat.
Et ait posuit pedem suum dextrum super
mare: hoc significauit quod predicatio eius
usque in mare et in vniuerso mundo itura
esset. Et ait uelut leo rugiens clama-
uauit: hoc ideo quia ex prelate fortiter
predicauit. Et ait dixit signa que locu-
ta sunt septem tonitrua. propter obtinendos
dicitur: de quibus in euangelio dicitur. No-
lite sancti dare canibus: id est ut non passi-
mibus impijs pateat uerbum dei. Alio die
quod loco propter seruos suos dixit. Ne sig-
naueris inquit uerba prophetie eius: et ostendit
quibus signari iussit et quibus non.
Qui perseuerauerit inquit nocere noceat.
Et quod inordinatus est sordescat adhuc. Et
quibus signatum est uerbum dei. Propter in simi-
tudinibus loquor illis: ut qui iustus
et iustiora faciat: et similiter sanctis sacra-
mentis. Et quibus non est signatum. Quia
remorem ut etiam in nobis imple dominus
pro sua pietate dignetur: qui cum pre-
uiuit et ignat in sancta sanctorum amen.

Uox de celo. **Capitulum octauum**
peritiam dei: qui ecce cor tu-
git et uibet ea papae: quia

ecclie futuram pacem apto libro predicauit.
Et abn ad angelum ut daret michi librum:
hoc ex persona iohannis etiam dicitur deside-
rius prodoxi. Et tunc dicit michi Accipe et
comedede illum: id est tuis uisceribus pande:
et describe in latitudine cordis. Et facta
et amaritate uerba tua: sed in ore tuo
erit dulce ut mel: id est cum preceptis ob-
lectaberis eloqui domine dulcedie: sed
amaritudine senties cum predicare et
operari ceperis quod intellexeris: sicut scriptura
est. Propter uerba labiorum tuorum: ergo custo-
diui uias duras. Et aliter. Fuit inquit in
ore tuo dulce ut mel: et in uentre ama-
ritudo. In ore intelliguntur boni et spiri-
tales christiani: in uentre carnales et luxu-
riosi. Inde est quod qui uerbum dei predicantur
spiritualibus dulce est: carnalibus uero quorum
secundum apostolum de ueteribus est amarum uide-
tur et asperum. **Capitulum undecimum**
Et data est michi ariditas sillis iuge
aaron dicens Surge et meture temple
dei et altare et adorantes in eo. Et dicit
surge: exaratus est ecce. Non est huius iohannes
stabilitas audiebat. Meture temple
altare: et adorantes in eo. Sed quia non
omnes qui uident adorant: ideo dixit. Meture
quod est foris temple eue foras: et ne me-
tiaris illud. Ipsi sunt atrium quod uidetur in
eccliam esse et foris sunt: siue heretici siue
male uiuentes antichristi. Quia datum est
mensibus quod deaginta duobus. Qui ex-
cludetur et quibus dabitur utriusque cal-
tabunt eam. Et dabo duobus testibus me-
is id est duobus testamentis et christiani
ut predicet dies mille ducentos sexaginta
ta nouissime persecutionis dixit: sed fu-
ture dixit et tota temporis a domino passio-
ne: quoniam utriusque tempus tota dies habet.
quod est suo loco dicitur. Saccis id est alia
is amicti quod est exomologesi id est con-

fessioe sua constituta Qui ex sensu hu-
 litatis dixit sacris amictos: de hinc
 ostendit qui sunt hinc duo testes dices
Hi sunt due olive et duo cadabra:
conspici dnu terre stantes Hi st qui
 stant: no qui stabile Duo cadabra
 ecclia e: sed pro nro testamtoz dicit
 duo Sicut qtuor angelos dicit eccliam
 cu sit septu p nro angeloz tre: ita i sep-
 te cadabris si vnu ul apli plotis noi-
 ner: ecclia e tota Na zacharias vnu
 cadabra vidit septiforme Et has du-
 as olivas id e testamta ifunde cade-
 labro oleu her e ecclia: st sicut ibide sep-
 te oculi septiformis gra spūs scī q st
 i ecclia spūciētes totū terrā Et si qd eos
 vlt ledē ul occidē sive ignis erit de
 ore eoz: et deuorauit inimicos eoz
 Id e si qd eccliam ul ledit ul ledē voluit:
 pabz oris ei dno igne a i pnta ad cor-
 reptioē a i futuro sclo ad dāpnacō-
 nē cōsumet: Hi habet pntatē claudē
celū ne pluat i diebz pphete eoz ha-
 bet aut nō habebūt: hoc idō dixit: qz
 tēpus qd nō agit significauit Sz i spū-
 alit celū claudit ne pbre pluat: id e
 ne occulte sed tū iusto iudicō dei super
 tū sterile de ecclā bndicō descendat.
Et cū finierit testamtu suū bestia q
ascendit de abisso faciet cū eis bellū
 Apte ostendit oia her añ nouissiaz
 pfectuōez fieri cū dicit Cū finierint
testamtu suū: utiqz illud qd prebet ul
qz ad reuelatōez xpi Et dicit eos et
 occidit eos Dicit i eis qui succubue-
 rit: occidit i eis qui cōfessi deū fue-
 rit Et corpa eoz pntat in plateis ci-
 uicatis magne Duoz dicit vnu
 corpus aliqū corpa ut et nūm testa-
 mētoz seruauer: et ecclē vnu corpa
 ostendit qd e illud piciasti sermōes
 in eos retro In plateis citatis magne

id e i medio ecclē Et videt de pplis et ni-
 bub et lignis iterkalasse corpa eoz
 y dies tres et dimidiū: id e ānos tres
 et mēses sex Mister ei tēpus nō pns.
 nūc futurū sicut et dñs dicit Velet i
quit hora i qua oīs qui occidit. arbi-
trēt obsequiū se p̄stare dō: et nō est et
velet Et corpa eoz nō sinūt poni in
 monumento Dotū eoz dicit et ipug-
nationē nō quo valeāt facē: ne sit
ecclā i mēoria sicut et illud Nec vos ita-
 tis nec alios sinūt itare: cū mlti i-
 troierit ecclā illis ipugnātibz Sic ergo
 nō sinūt poni i monumentū Et habi-
tātes tū gaudeēt sup eos et epulāt:
et muneā iuicē mittūt Hoc sp factū
 e i nūc iuicē mittūt: et nouissie gau-
 debūt et epulabūt: Quocōs ei iusti
 affligūt: exulāt iusti et epulāt.
 Cū hi duo pphē cruciauerūt eos p
 plagas q pro pceptu testamtoz dei
 hūanū genū affligūt Deiqz visus
 ecclā ipē iustoz grauat iustos sic
 ip̄ dicit Grāuis e nobis ecclā ad vi-
dendū Gaudebūt at cū ubicūqz ve-
 luti iā nichil habuerit qd ipaciēt
 ferāt: disturbatis et ocassis iustis
 et eoz hēditate possessa Et post tres
dies et dimidiū: sp̄s vite a dō itat
i illos Iā dictū e de diebz: huc usqz a-
 gelus futurū narrauit: et iduat fac-
 tū qd futurū audit Et steterūt sup
pedes suos: et timor magnū cecidit
sup vidētes eos Et audiui vocē de ce-
 lo magnā dicētē Ascendite huc Et
 ascenderūt i celo i nubē hoc e qd
 aplūs dicit Rapiēm i nubibz obuiā
xpo dñ aduētū at dñi nlli hoc posse
 cōtingē Septū e erū Inuētū xps: dei
de hī qui st xpi i aduētū ei Dñ ex-
 cludit oīs suspicō quozdā qui putāt
 hos duos testes duos viros eē: et ad-

uētū xpī celū ī nubib⁹ ascendē. Cūo
at potuerūt habitātes trā et ex du-
ozū nece gaude ī vna ciuitate ī mu-
nera iuicē mittē. si tres dies sūt qui
anq̄ gaudeāt de nece cōtra stabūtū
de resurrectōe. Aut q̄les epule aut
voluptas p̄t ēē ī plateis epulācū.
cadauerū hūana epulis morbū tri-
duanū fetore reddentū. Dñi nos dñs
liberare dignet. Amē. **Sermo nonus**

Quod audiūm⁹ hīes kmū in
lectōe q̄reatata ē. q̄a ī illa
hora fact⁹ ē tremor⁹ grādis.
ī illo terre motu p̄secutio ītelligit: quā
diabolus p̄ malos hōies exerce. Sue-
uit. Et decā iquit ps ciuitatis cecidit:
et occisa sūt ī terre motu noīa viroz
septē milia. Et denari⁹ et septenari⁹
nub⁹ p̄fais ē. Q̄ si nō cēt: a pte totū
ītelligendū erat. Duo sūt ei edificia
ī ecclā. vñ sup petrā: aliud supra
harenā. Q̄ supra harenā ē: h̄ dicit
corruisse. Et ceteri timuerūt: et dede-
rūt claritatē deo. Illi dederūt clari-
tē: q̄ sup petrā edificati sūt. et tū illis
qui supra harenā erāt. cadē nō potu-
erūt. Idō at dixit timuerūt: quia
vidēs iustus p̄ccōris ītentū. plus
accendit ī obseruacōe p̄ceptor: sic
dicit dauid ī psalmo. Et lauaui ma-
nis suas ī sanguine p̄ccōz. **Capitū xi**

Et ap̄tū ē inq̄ replū dei ī celo: id
ē in ecclā. īcarnacōis xpī multicia pa-
refacta. Vñ ostendit ecclā celū cē.
Et visa ē archa testamētū ei⁹ ī tēplo
ei⁹: id ē ītelligē ecclāz cē archa testa-
mētū. Et facta sūt fulgura et tonitru
et tremor⁹. Hec oīa uirtutes p̄dicacō-
nis et thorusacōis et belloz ecclie.
Et signū magnū visū ē ī celo. mul-
er iquit amicta sole: et luna sub pe-
dib⁹ ei⁹. Et iam dicit p̄tē suā: id ē

hōies malos et malos xpīanos sub pe-
dib⁹ habe. Et ī capite ei⁹ coronā stel-
larū duodecā. Iste duodecā stelle xpī apli
ītelligi p̄nt. Sole at amicta spem re-
surrectōis sūt: p̄t illud qd̄ sc̄ptū ē
Tūc iusti fulgebūt sicut sol ī regno
p̄ris eoz. Draco magn⁹ et os eius: dia-
bolus ē quies ecclē natū deuorare. Ha-
bēs iqt̄ capita septē: et cornua decē.
Capita reges sūt: cornua vō regna.
In capitib⁹ ei⁹ septē oēs reges: ī cor-
nub⁹ decē. oīa regna mūdi dicit. Et
cauda ei⁹ trahēbat tertiā p̄tē stellarū
celi: et misit eas ī terrā. Cauda p̄p̄tē
īiqui. id ē hēra sūt: qui stellas celi
p̄teratū baptisimū adherētes sibi
deiciūt ī trā. Ipi sūt sub pedib⁹ mu-
lieris. Multi hōies estimāt illos cē
q̄s sibi cōsentientes diabol⁹ fecit soda-
les: n̄lti āgelos qui cū illo q̄n cecidit
p̄p̄tati sūt. Parturices tuuā-
tus ut pariat cotidie pro oī tēpore
parit ecclā ī p̄p̄eris et ī adūsis. Et dra-
co stetit an̄ mulierē q̄ erat paritūa:
ut cū pepisset. ei⁹ filiū deuoraret. Sp̄
ei⁹ ī cruciatib⁹ parit ecclā xpī p̄ me-
bra: sp̄ et draco q̄rit deuorare nascē-
tē. Et genuit mulier filiū masculū
id̄ xpī: deinde corp⁹ ei⁹ id̄ ē ecclā
sp̄ generat mēbra xpī. Masculū at̄
dixit victorē adūsus diabolū. Et mu-
lier fugit ī heremū. Q̄ndū istū nō
īcongrue heremū accipim⁹: ubi uis-
q̄ ī finē xpī ecclā gubernat. et pas-
cit: ī quo ip̄a ecclā supbos et īp̄os
hōies tāq̄ scorpiones et vipersas:
et oēm uirtutē sathane p̄ xpī adiu-
torū calcat et cōteret. Et s̄m est
bellū ī celo: id̄ ē ī ecclā. Michael et an-
geli ei⁹ pugnabāt cū dracōne. Mic-
hael xpī ītelligit: et angelos ei⁹
s̄os hōies. Et draco pugnabat et

angeli ei? id e diabolus et hoies uo-
 luntati illi obtēperātes. Nā absit ut
 credam? diabolus cū āgelus suus i
 celo ausu eē pugnare? q̄ in terra
 unū hoīem iob tēptare nō ausit?;
 nisi cū a dño postularet ut lederet.
Et nō valuerūt neq; locus eoz iue-
tus e āplius i celo. Nō valuerūt et
nō e āplius i uētus locus eozū: in
 hoibus scīs dixit? qui credētes se-
 mel expulso diabolus ei? satellites
 āplius nō reapit. sicut zaharias
 dixit: ut semel extimata ydola am-
 pli? nō accipiāt locū. Et expulsi
e draco magn? anguis ātigu?; qui
dicit diabolus sathanas et angeli
ei? cū eo. Diabolus et spūs i mūdi oēs
 cū suo p̄ncipe de scōz cordibz expul-
 si sūt i terrā: id e i eis qui trā sapūt:
 et totā spem suā i terrā cōstitūt. Et
audiui vocē magnā de celo dicētem
modo facta e salus et uisus et regnū
deo nro: id e ecclie. Ostendit i quo celo
 ista fiat. Apud deū e sp̄s fuit. et uisus
 regnū et p̄ncipis filii ei? Sed i ecclā dixit
 p̄ victoriā factā xpi. salutē quā vidē-
 tes illi de quibz dixit? mlti iusti et p̄phē-
 ticiperūt vidē q̄ vidētis: dixerūt. mō
facta e salus dei nri. Cū exclusus est
accusator fr̄m nroz. Si at ut quidam
 putāt āgeloz vox e supiore celo et nō
 scōz i ecclā: nō diceret accusator
 fr̄m nroz. s; accusator nro: nec accu-
 sat sed accusabat. Q; si iustos i terra
positos appellauerūt āgeli fr̄es suos:
 nō erat gaudiū eē missū i trā diabo-
 lū: quē molestiorē possent sū expire
 scū i terris positū: q̄ si ut dicitur ad-
 huc eēt i celo. Sic eī terrā maledicūt
 dicētes. De tibi trā et mare et mare:
 id e qui celū nō estis? q̄ descendit
 ad vos diabolus habēs irā magnā:

sciens qm breuetēpus habet. Descēdit
 i q̄ ut allegoriā seruaret. Ceterū oīa
 i celo sūt id e i ecclā q̄ iuste celū dicit?
 vñ deictus a scīs diabolus descendit
 i suos; qui pro amore t̄eno terra sūt
 Deiciā autē de celo. nō sic dixit q̄ in
 hoibus fieret iā celū scīs: s; q̄ sint. nō
 q̄ fieret. Nō eī p̄nt scī celū fieri. nisi di-
 abolo excluso. Nō ergo p̄mo nōie. sed
 scdm appellauit eos celū: i quibz ul-
 diabolus locus iuētus nō e. De quo picu-
 lo nos dñs sub sua p̄ctoe liberaue dig-
 nec: q̄ vult et i q̄t i scīa scōz amen.

Audiui? **Sermo decimus**
 mō fr̄es km̄ q̄ cū vidisset
 draco q̄ de scīs exclusus esset
 i terrā. id e de celo i p̄ctoribz: p̄secutus
 e mulierē que peperit masculū. Hic
eī diabolus deicitur de scīs: tāto magis
eos p̄secutur. Et date sūt mulieri id e
ecclē due ale illi? magne ut volaret
i desertū suū locū: ubi alit p̄ tēpus
et tpa. et dimidiū tps a facie serpētis
Temp? et ān? itelligit. cētū ān. Due
ale magne duo sūt testamēta ecclē: q̄
accipit quo serpētē euadet i hēmū.
In locū suū dixit: id e i hoc mūdo.
Serpētes et scorpiones habitāt: q̄
illi dem e sicut dicit dñs. Ecce ego m-
to vos sicut oues i medio lupoz. Et
ezecheli dicit. Fili hoīs iter scorno-
nes tu habitas. Et misit serpes ex
ore suo post mulierē aquā uelut flu-
mē: id e uolentiā p̄secutoz. Et adiu-
uit trā mulierē: et aperuit os suū
et absorbit flumē. Terrā scāz dicit:
id e scōs. Quoties eī p̄secuōes ecclē
irrogāt? scē t̄re p̄tibz id e oīm scōz
ozorubz aut amouēt a tēperāt. Nā
et dñs nē ih̄s xpus q̄ iterpellat p̄
nobis et has p̄secuōes i mouet: cū ip̄a
terra sedet ad dextrā iuitatis. Itē alit

Mulierē volasse i desertū ip̄az eam
catholicā itelligit: i qua nouissimo
tpe sub helpa aedificata ē sinagoga.
Ale due aquile magne duos vlt in
telligi p̄ph̄as: scilz heluā et qui cū eo
uenerunt. Aqua de ore draconis emis
sa extatū p̄sequētū eā signat. Absorpta
aqua de p̄secutoribz facta v̄ndā. Et
uatus ē draco i mulierē et abiit fa
cē bellū cū reliquis de seīne ei. Et
cū vidisset nō posse cōtinuari p̄secu
ones q̄s p̄ paganos solebat imittē:
eo q̄ ore s̄c̄e trē id ē oratibz s̄c̄is remo
uerētur hereses cōtinuit. Et stetit
sup̄ harenā maris: id ē sup̄ multitu
dine hereticorū. **Capitulum xiii.**

Et vidi ascendere bestia de mari
id ē de p̄lo malo ascendere. P̄lo ma
lū ascendente dixit hoc ē nascere: sic
flos i bonā p̄te de radice pessē ascedit.
Bestia ascendente de mari: hoīes ip̄ios
dixit qui sūt corpus diaboli. Et bestia
quā vidit filis erat pardo: et pedes ei
sicut pedes v̄si: et os ei sicut os leo
nis. Pardo varietate gēnū silauit:
v̄sio p̄pter maliciā et vesaniā: leoni
p̄pter uirtutē corpis et lingue sup̄bia.
Et q̄a t̄p̄ibus āt̄x̄p̄i cū varietate gē
tū et p̄loz regnū illi erit cōmixtū:
pedes t̄q̄ v̄si duces ei. os ei iussio
ei. Et dedit ei draco uirtutē suā: sicut
videm⁹ nō hereticos eē i hoc sc̄lo pote
tes qui habent uirtutē diaboli. Sicut
quōdā pagani: ita nūc illi vastant
ecc̄iam. Et vidi vnū ex capitibz eius
q̄si occisū i morte: et plaga mortis
ei curata ē. Q̄ dicit q̄ occisū. heretici
sūt qui simulāt cōfiteri xp̄m: et dū
nō sic credūt ut fides catholica h̄c
blasphemāt: cū eū et occisū p̄dicēt
et resurrexisse. Quā ip̄e sathanas t̄p̄s
figurat se i angelū lucis. Et aliter

Quidā hereses p̄ catholicos cū testimoniis
scripturāū oppinūt: sed illi nichilomin⁹
q̄i sathane plaga rediuiui pagūt opa
sathane: et nō cessat blasphemare et
ad dogma suū q̄s p̄nt attrahē. Et mi
rata ē oīs terra secuta bestia: et adora
uerūt draconē: q̄m dedit p̄tate bestie.
Vtq̄ habet p̄tate heretici: s̄z p̄cipue ar
rianū. Et adorauerūt bestia dicitur.
Os filis bestie: a q̄s potest pugna
cū ea: hoc idō q̄a se blandiāt heretici
q̄ nullus credat meli⁹ illis: et q̄ nullus
uicat p̄lo ip̄oz qui bestie noīe ten
set: tū dātū ē ab ip̄o diabolo et a dō
p̄missū ē: ut loq̄t blasphemias. Sicut
dicit ap̄t̄is. Optet hereses esse: ne et q̄ pro
bati sūt. manifesti sūt i nobis. Et dātū
ē ei p̄tās facē mēses q̄ dragmā duos.
Tempus nouissē p̄secutōis: i istis x̄ij
mētibz itelligim⁹. Deinde aperuio
suū i blasphemā ad deū. Hic manifestū
ē illos significari qui de ecc̄a catholi
ca recesserūt: ut q̄ aī occulte it̄ ecc̄az
q̄i fidē v̄tām tenē videbāt i p̄secutōe
ap̄to ore i deū p̄ferāt blasphemiam.
Et i tabernaculo ei qui i celo habitāt:
id ē i s̄c̄is qui i terra ecc̄lesia cōtinēt: q̄a
lū ē nūcupata: quia et ip̄i tabernacu
lū dei sūt. Et dātū ē ei facē bellū: et ui
cere eos. A toto p̄te itelligim⁹ q̄ v̄na
p̄t̄ lō ei boni xp̄iani: sed illi q̄ mali
sūt uicant. Et dātū ē ei p̄tās sup̄ oīu
tribū et linguā: et adorabūt omēs
habitātes terrā. Omēs dixit s̄z i terra
habitātes nō i celo. Quoz nō ē scriptū
nomē i libro vite agni: signati ab
origē mūdi. De diabolo dicit uī ei
p̄lo. Nomē ei nō ē scriptū i libro vite.
Signati ab origē mūdi: q̄a i p̄nti
ecc̄lia aī p̄ordiatā ē aīq̄ signata.
Q̄d p̄stare dignet: qui uiuit et regnāt
i sc̄la sc̄loz Amē. **Sermo vndeam.**

In laone qm dicitur qd e hies km au-
 diuim btm iohem dicere: et vidi alia
 bestia descendere de tra. Ad e mare: h
 e tra. Et habebat cornua duo filia ag-
 ni: id e duo testameta ad similitudine
 agni qd e ecclia. Et loqbat ut draco.
 Hec e illa q sub noie xpiano agnu p-
 fert: ut draco is venena lateter ifu-
 dat: hec e herica ecclia. Agni eni simi-
 tudine no inuitaret: si apte loqretur.
 Nunc xpianitate fingit: quo secum i-
 muros decipiat. Prea dñs dicit. Caue-
 te a pseudo ppheta. Et facit tra et eos q
 i ea sut ut ador et bestia poro: cui cu-
 mata e plaga mortis ei: et facit signa
 magna. ut igne faciat de celo descende-
 re terra. Et qa celu ecclia e. qd e igne de ce-
 lo descende: nisi hies de ecclia cade: si-
 cut septu e. Ex nobis exierit: sz no e-
 rat ex nobis. Ignis ei de celo descendit:
 qm herica de ecclia uelut ignis recedit:
 ipam eccliam psequit. Bestia ergo cu
 duobz cornubz facit. ut simulachru bes-
 tie: id e ut plius adoraret diaboli adue-
 tionem. De det eis nota sup manu coru
 dextra: a sup frontem eoz. Mysteriu ei dis-
 putat facianoris. Et ei qui sub i eccliam xpim
 accipuit i manu et i fronte: ppoete at
 bestia sub xpim noie. Si qui no adoraue-
 rit bestia nec ymagine ei: neqz acce-
 perit i ppoem i fronte a i manu sua.
 No abhorret a fide ut bestia ipa cui-
 mas ipa itelligat: id e congregaco ul
 pphaco om ipioz ul supboz q babi-
 lonia dicit: et iteprerat. Fusio. Et ad
 ipam pntet qcuqz res fusio dignas
 eoz e voluerit. Ipe plius ifidelu con-
 trari p plo fideli et ciuitati dei ymago
 vo ei simulaco e ei i eis videtur ho-
 bus qui uelut fide catholica pfitet:
 et ifideli viuunt. Fingit ei se ee qd no
 sut: vocatqz no veraci effigie. sz falla-

a ymagine xpiani. De quibz apulus dicit.
 Haberes quide spem veritatis: ut tunc
 at ei abnegates. Quoz no pua portio
 i ecclia catholica continet. Iusti at no ado-
 rant bestia id e no cofentur. no subiciunt
 neqz accipiunt. Nam pde: nota s. omis
 i fronte ppter pfectione: i manu ppter o-
 peracoem. Sic ergo ut nec possit mer-
 tui: n qui habuerit nome a nota bes-
 tie. a num nois eis. Hic sapia e. Qui
habet itellam copulet num bestie.
 Nis ei hois id e filij hois xpi. au no-
 me i hericas sibi fecit bestia. faciam
 ergo num que dixit. accipuit i num i-
 uelam nomie ul nota. Nis iqt ei
 sex ceti sexaginta sex: que faciam
 sedm grecos maxie qz ad asia scribit.
 Et ego iqt su alpha et o. Sex ceti ergo
sexaginta sex lris grecis sic fut: se-
xy. q note solute nis e: redacte aute
 i monogmu et nota faciunt. y nome
 et num. Hoc signu xpi itelligit. i ipi
 ostendit similitudo: qua i veritate colit
 ecclia. Cui se silem facit hericoz ad-
 usitas: qui cu xpm spualit psequu-
 tur: tm de signo crucis xpi glari vi-
 detur. Hoc ideo qa dan e nis bestie
 nis esse hois. Capitulum xiiii.
Et vidi et ecce agnus stas i mote
syon et cu eo ceti ceti qdragita q-
tuoz milia: habera nome ei q no-
pris ei septu i frontibz eoz. Aperu-
it q sic mutaco note i fronte: du x-
dei et xpm dicit septu i frontibz ecclie.
Et audiui voce de celo sicut aquaru
mltaru: id e ceti qdragita quatuor
mlia. et sicut tonitruu magni. Et
voce qua audiui sicut citharedoru
citharizatu i citharis suis. Quia
dixit hie st qui cu mulieribz se no co-
iquinauerit: ugris hoc loco no solu
 corpe castos itelligam. sz nyie ois etas

q̄ fide pura tenet sicut dicit ap̄t̄us.
Sp̄s̄ f̄aui eī vos vni viro uirginē cas-
tam exhibē xp̄o: n̄lla adulterina
hētor̄ cōmixtiōe pollutā: nec in
male blandis et mortiferis mūdi
hūi uoluptatibz usq; ad exitū uite su-
e absq; remedio p̄ue ifelici p̄seuerā-
tia colligatā. Addit post hec dices Et
i ore ip̄oz: nō ē iuentū mēdaū. Nō
dixit nō fuit sed nō ē iuentū: q̄a quale
iuent dñs cū hic euocat: tale r̄ iudi-
cat. Nā aut p̄ baptisimū d̄ p̄ p̄mā pos-
sum? ī i terrore hoīe et uirgines effia-
et sine mendaciō. Nūc iterū recapitu-
lacō. Et uidi iquit aliū āgelū volātē
i medio celi: id ē p̄dicatōez i medio
ecclē disturētē: habētē euāgelīū et
nū: ut euāgelizaret h̄m̄itibz ī tra-
dices. Timete deū r̄ reliq̄. Volūt aliqui
angelū volantē i medio celi heliā in-
telligi: et aliū angelū qui cū sequit̄
comitē helpe: qui eo t̄pe p̄dicabit.
Et aliū āgelū secut̄ ē: id ē p̄as fuit
p̄dicatō dices. Cecidit cecidit babilō
illa magna. Babilōne ciuitatē ip̄iā
sicut iā supradēm ē diaboli p̄gregatō-
ne dicit: id ē p̄līm ip̄i cōsentētē r̄ oēm
id̄upiam r̄ corruptelā quā ī p̄māem
sui r̄ hūm̄i gn̄s exquirūt. Nā sic ciui-
tas dei ecclā ē et oīs cōsūlacō celestis:
ita ē ecclā ciuitas diaboli babilō i
oī mūdo sicut dicit dñs. Ecce pono ihe-
rusalē lapidē iūculabile i oībz gētibz
Et d̄ia ergo dicit. Cecidit cecidit babilō
illa magna. Iā q̄ p̄f̄m̄ dicit qd̄ adhuc
futurū erat: sicut illud diuiserūt sibi
uestimēta mea. Que a uino iūe forni-
cacōis potauerūt oēs gētes. Oēs gētes
ciuitas sūt mūdi: id ē oēs sup̄biec-
p̄i sive extra eccliam sive i ecclia cō-
stituti. Et uidi ecclē nubē cādidā r̄ su-
p̄ nubē sedētē filiū hoīs: id ē xp̄m.

Et d̄iam eī describit i claritate sua: p̄a-
pue post p̄secutōnū flāmas albentē
habēs i capite suo coronā aureā: ip̄i
sūt sc̄iores cū coronis aureis. Et i ma-
nu habēs falcē acutā. Ista eī falcis se-
parat catholicos ab hereticis? sc̄os a
p̄ribz: sicut dicit dñs de messoribz. Si
autē putandū ē q̄ ip̄e sp̄alīe xp̄s uisus
ē i nube alba: messor: q̄s ē post eū uide-
miator? nisi idē sed suo corp̄e qd̄ ē ecclā.
Fortē nō male sentit: si istos tres āgelos
qui exierūt t̄r̄f̄onē i tellem̄ septuagintū
itelligim̄. iuxta historiā moralē et
sp̄ualem: falcē uō disruptimā disrup-
tionē. Et misit i torcularē iūe dei mag-
nū. Nō i torcularē magnū: s̄p̄m̄ mi-
sit i torcularē: id ē sup̄bū queq; et cal-
cātū. Est torcular extra ciuitatē: id ē
extra ecclā. Fructa eī dissensioe: foris
erit oīs hō p̄cā. Calcatō torcularis: re-
tribucō ē p̄cōz. Et erit sanguis de torcu-
larē: usq; ad frenos equoz. Er̄iet uisio:
usq; ad iōres p̄lōz. Nō ē i diaboli r̄
āgelos ei? nouissis certanīe er̄iet ul-
cio sanguis effusi. p̄ stadia mille sexcē-
ta: id ē p̄ oēs q̄tuor p̄tes mūdi. Qua-
ter uitas ē eī cōquaternata sicut i q̄
tuor faucebz q̄d̄iformibz et rotis. Qua-
ter eū q̄d̄rigēti sūt: mille sexcēta. Sub
ciū p̄tēcōe nos dñs liberare dignet̄:
qui uiuit r̄ regnat i sc̄la sc̄lōz amē.

In Sermo xxiij. Ca. xvij.
lāone q̄ reat̄ura ē h̄es km̄i dic-
it se sc̄is ioh̄es uidisse aliud
signū i celo magnū et mirabile. ange-
los septē: id ē eccliam: habētēs septē
plagas nouissias: qm̄ i h̄is finita
ē uia dei. Nouissias dixit: q̄a sp̄ua dei
p̄unt p̄līm cōtumacē. Septē plagas
id ē p̄f̄e: sicut ip̄e d̄s i leuitico fr̄c̄pt̄
repetit: et p̄uacā uos septies p̄p̄i p̄cā
v̄ra. Et uidi sicut mare uireū. fonte

baptisnu dicit plundū. mixtū igne: id
 ē spū ul reptacōe Et victores bestie sup
mare vitreū: id ē i baptisno Habētes
cytharas dei: id ē corda laudāciū deo
dicata Et cāntātes cāntū moysi serui
dei et cāntū agni: id ē utriūq; testame
tū a magna et mirabilia opa tua sūt
hec et sūt i utroq; testamēto: qd cā
tāt sup dūa Reperit qd possuerat: dicēs
Post hec vidi: et ecce aptū ē taberna
culū testamētū i celo Templū eccliam
iā dixim⁹ senaciendā Angelū qui exiet
de templo et iussit sedē sup nube: ipe
vū cē dñi dān ē Iussiois enī exitus
ē sicut ei vāgelista dicit: Ecce edictū a
resare augusto Induit linomūdo et spē
didō: et cācti sup pectora sua zonas au
reas Maliste ostendit i septē āgelis
eccliam Sic ei ūcio defatbit i xpo: habē
tē iquit zonā aureā sup ubera. **Ca xvii.**
Et vñū ē q̄tuor aīalib⁹ dedit septē
angelis septē phialas aureas: plēās
de ira dei Iste ei sūt phiale. q̄s ai odore
ferūt seiores: et aīalia q̄ sūt ecclia Et
septē angeli: i q̄t sūt odoramēta: hoc
ira dei: hoc et uerbū dei Sed hec oīa bo
nis dāt vitā: malis iherūt mortē. ut
ē illud Ans odor vite i vitā: alijs odor
mortis i mortē. Ozōnes ei scōz qui
ē ignis exiens de ore testū: ire sūt
mūdo et ipmō lō suffiat q̄ eos qui
sū sūt nec diligūt nec imitāt: verū
ecā ubiq; potuerūt psequūt. Oēs
iste plage spūales sūt: et i aīa sūt.
Nā ipō tpe illisus erit oīs pplus ipius
ab oī plaga corpis: qā nō meret: in
pñā sclo flagellari: q̄ q̄ acceperit to
tā seuēdi p̄tātē: s; spūalit. i uolūtāia Et
metalia p̄tā q̄ sūt vlcera i aīab⁹ suis
pacūtur oēs ipm et supbi Secūdo fu
dit fialā suā i mare i reliq; a mare
flūna fontes aquaz: sol thronus

bestie flūm⁹ eufiātes aer sup quē āgeli
 fuderūt phialas. tra ē et hoīes: q; oībz
 angelis i terrā fundē mādātū ē Oēs
āt plage iste a cōtrariō intelligēde sūt
Plaga ē ei et isanabilis ira magna
accipe p̄tātē peccādi maxie i scōs: nō
corrupti adhuc maiore ira dei. et erro
rū fomētū submūstrare i iusticia Hec
plaga ira dei. hec vlcēā: trispūgi et
grūdē placē sibi vñūquēq; i p̄tātē Sic
prosperitas maloz: vlcera sūt aīarū:
et adūstas iustoz: etnoz sūt p̄mā
gāudiorū In etio vō āgelo. aquarū
cōuersio i sangnē. oēs angelos pploz
itelligi vlt: id ē iteriores hoīes i aīo
truentos Quare? āgelus effudit fia
lā suā sup solē: et vsti sūt hoīes vsti
one magna Hoc adhuc futurū ē ig
ne iehēne Nā diabol⁹ i p̄ntā cū in
aīo occidat amatores suos nō solū nō
vret i corpe: sed q̄tū p̄mittit clarifi
cat: quā claritatē et leticiā sp̄s sc̄is
plagas definiuit et dolores Et blas
phemauerūt nomē dei habētes p̄tātē
in hīs plagis: nec egerūt p̄tētā
Quia nō i corpe sed i aīo pacūtur
hīs plagis a deo Idō nec deū recordā
tur s; i p̄tā p̄ficiūt: et p̄tā blasphe
mauerūt psequētes scōs ei⁹ Quātus
effudit fialā suā sup sedē bestie: et
factū ē regnū ei⁹ tenebrosū Thron⁹
ei bestie ecclā ipm⁹ ē: id ē cōgregacō su
perboz q̄ hui⁹ mōi plagis obcecat:
Comēdebat linguas suas a dolorib⁹
suis: id ē sibi nocebāt blasphemātes
ex ira dei: q̄ trispūcti gāudia exultā
bāt Et p̄tētā nō egerūt: unq; obdu
rati leticiā Et sext⁹ angel⁹ effudit
phialā suā sup flūmē magnū illud
eufiatē: id ē sup pplm. Et siccata est
aqua ei⁹ sicut sup dicit Aruit messis
tre: id ē ad cōbustionē parata ē Et

ppararet via eoz qui sūt ab ortu so-
lis: id ē xp̄o. Hīs ei p̄f̄is iusti p̄fi-
t̄sūt obuiā: soluto more p̄termissō
septio āgelo. **Sermo xiii.**
Sancti ioh̄es fr̄es km̄i dū de
septē āgeloꝝ finalis uel
plagis loq̄ret: p̄t̄missō
septio āgelo r̄capitulat ab origine
breuit̄ dicit̄. Et uidi ex ore dr̄aconis
et ex ore bestie et ex ore pseudo p̄ph̄e
sp̄s tres imūdos exire i modū rana-
rū. Vnū sp̄m uidit: s̄z p̄ nūo et p̄tione
vnū corpus. Draco id ē diabolus: nā et
bestia id ē corp̄ diabolī et pseudo p̄ph̄e
id ē p̄positi corp̄ diabolī: vnū sp̄s ē
q̄si rane. Sūt enī sp̄s d̄monioꝝ faciē-
tes signa. Rane nāq̄ p̄ter hor̄ uozē p̄-
p̄riā enā i loco imūdo sūt: q̄ cū aqua-
rū icole et i digine uideātur. nō solū
aquarū refuge et siccitatis ip̄acietes
sūt: sed enā i ip̄is aquis sordibz et ob-
scene uolucātur. Sic p̄p̄tē nō i aqua
ut putāt degit: sed i sordibz quas
credētes i aqua deponūt. Rane sūt
siles enā hoies q̄ p̄tā ul̄ cr̄m̄ia que
aliq̄ p̄ p̄tētiā ul̄ baptisimū deponūt:
illi ibi uoluntari nō erubescūt. Cū a-
liq̄s cōuertit se ad deū et p̄tēt flus-
se sup̄bū. adulterū ebriosū ul̄ cupi-
dū. qui ista p̄tā que alios cōf̄tēdo
reliquit: imitat̄ cogitās apud se
et dicit̄. Facio qd̄ uolo: et postea quō
iste agit p̄tētiā et ego ago. Et
subito dū ei sup̄uēt ultimū dicit̄. Pe-
perit cōf̄tētiō: et restat dāpnacō. Is-
te qui talis ē dū alios nō ad bonū
sed ad malū uult imitari i luto vnū
aliū liberat̄: uelut rana i uoluit̄
et uolunt̄. Rane ergo sicut sp̄s de-
monioꝝ faciētes signa: qui exeūt
ad reges orbis totū cōgregare eos.
ad bellū diei magni dñi. Diē mag-

nū totū tēpus dicit̄ a passiōe dñi: s̄z
prolongas accipiendo ē dies. Aliq̄ die
iudicij dicit̄ aliq̄ nouissimā p̄f̄ca-
tionē q̄ sub an̄xp̄o futura ē: aliq̄
totū tēpus sicut p̄ amos p̄ph̄etā. De
iquit eis qui cōcupiscūt diē dñi. Et
facta sūt fulgura et t̄rt̄rua et t̄re-
motus s̄us ē magnus: q̄lis nō ē s̄us
ex quo hoies facti sūt. Et s̄a ē ciuitas
illa magna i tres p̄tes. Ne ciuitas mag-
na oīs oīo p̄p̄s̄ intelligit̄ q̄s̄q̄ ē sub
telo: qui fiet i tres p̄tes: cū eccl̄ia disa-
scit̄. Cū sūt gēntes vna p̄s. id ē oēs h̄e-
ta et ficti catholici alia: eccl̄ia catho-
lica t̄tia. Sēq̄t̄ ei et oñdit̄ q̄ sūt tres
p̄tes dicit̄. Ciuitates gēntū cecidit̄:
et babilō illa magna i mētē uer̄ totū
deo: dare ei potulū. hūi uer̄ sue. Et oīs
isula fugit: et mōtes i uenti nō sūt.
Ciuitates gēntū gētes sūt: babilon
abhoiā cō uastacōis. hōtes et isule
eccl̄ia ē. In ciuitatibz gēntū oē mun-
mē et sp̄m dicit̄ gēntū cecidisse. Nō
ei dilas habet a xp̄ianis: sed ciuita-
tes bone atq̄ male i hoibus des̄c̄t̄
t̄. Tūc ergo babilō cecidit̄ a uā dei bi-
bit: cū p̄tētiā accepit̄ ad usq̄ d̄p̄m q̄
ē eccl̄ia. Insule uer̄ nō sūt: id ē nō s̄t
sup̄ate. Et quando magna q̄ talit̄
descendit̄ de celo sup̄ hoies. Gradine
uā dei dicit̄. Oēs plagas istas siḡas
ēē dicit̄ plagarū sp̄ualū. Et blasphem̄e
mauerūt hoies deū ex plagis gran-
dinis: q̄m magna ē plaga ei⁹ ni-
mus. Recaplat̄ itē dicit̄. **Cap xvii**
Et uer̄ vnū ex septē āgelis. Dicit̄
it̄. Uer̄ ostendā tibi dāpnacōes mee-
trias magne sedētis sup̄ aq̄s mltas:
cū qua fornicati sūt reges t̄re. id ē
oēs terrigene. Et tulit̄ me i h̄emo:
et uidi mulierē sedentē sup̄ bestia.
In bestia oīs p̄p̄s̄ malū intelligit̄:

In muliere corruptela monstrat. In heremo
 dicit sedere mulierem: eo quod in ipso et anima
 mortuus sedeat et a deo desertis. **In spiritu**
 dicit quia non nisi in spiritu videri potest huiusmodi
 desertio. Quia ostendit ornata dicitur propter ornamen-
 tu luxurie. **Et bestia super quam sedet sicut**
 id dicitur in prophetis et dicitur: que sunt et aque
 multe sicut ipse exponit. Aquam quam vides
 ubi mulier sedet: populi et turbe sunt et ge-
 tes et lingue. **Corruptela dicit sedere super**
 populos et heremo. **Heremum et bestiam et heremum**
 vna sunt. Bestia ut iam dicitur est corpus et ad-
 usus agnui in quo corpore nunc diaboli.
 nunc uelut caput. **Occisus quod signat hereticos.**
 qui uelut de morte christi gloriari videntur:
 non superborum populus accipiendum est quod toni-
 babilon est. **In tribus spiritibus qui ex ore dia-**
 conus uelut cane predebat. **In vno intelli-**
 gitur diaboli. **In alio pseudo prophete ut ipse hie-**
 ticoz in tuo corpore diaboli. **Et oes facti superbi ut**
 ipse quoniam maximum nunc in ecclesia continetur.
Deus qui tales sunt: ad similitudinem ra-
 narum in omni inuidia et luxurie foridibus
 volucant. **Ranus etiam siles sunt homines qui in peccatis**
 in vinibus que alii propter penam iam baptis-
 mu deponunt. volutari non erubescunt:
 dicentes sibi. **Ad peccatis impleo uoluptates**
 meas: postea quando isti conuicti sunt et ego con-
 uentur ad deum: et subito superueniente mor-
 te peccati confessio et restat dampnatio. **Quod di-**
 citur congregandos homines ad diem magni.
 die magni totum tempus dicitur a domino pas-
 sione: usque in fine mundi. **Est et dies quibus**
 suavis. et qui in eo uoluptati et luxurie
 seruientes lucra requirunt: in magnam
 miseriam uertuntur: quia impletum est in eis il-
 lud prophetarum. **De desiderantibus diem domini**
pro falsa et transitoria dulcedine ipsa-
rant sibi eterna amaritudine. Per hoc
loco dies magni intelligitur desolatio illa quoniam
a tyto et vespasiano obsessa est iherosolima:
ubi hinc exceptis qui in captiuitate duc-

ti sunt videntes cetera milia mortua re-
 ferunt. **Quod autem dicit congregauit illos in lo-**
co armagedon: oes inimicos ecclesie intelligi
voluit. Deus sequitur et dicit. Circa de-
rum castra sanctorum. et ciuitate sanctam dilataz:
id est ecclesiam. Quod autem facta sunt tonitrua et
terremotus factus est magnus: et facta est ciuitas
magna in tres partes. Ciuitas magna ois
oio populus intelligitur: vna pars paganorum.
alia hereticorum: tertia christianorum in qua sunt
etiam hypocrite. Tu ex ista tria parte separati
fuerunt boni: tunc illi qui sunt in ecclesia facti il-
lus duabus partibus uicti accipiunt iudicium
dei: quod etiam in hoc tempore iam ex aliquo parte
completur. Tunc et babilon cadit: quoniam peccatam
accipiunt mali ut persequantur bonos qui sunt
ecclesie. Quod autem quando magna sicut talentum
de celo descendit: in gradine ira dei intel-
ligitur: quod etiam ante dies iudicij ueniat super
impos et superbos spiritualiter in us in anima mit-
titur. Mulierem metrum que vidit in spiritu
super bestiam et sedere in heremo. id est dicitur
in heremo: quia in ipso id est in anima mortuus se-
deat et a deo desertis. Spiritus dicit quia non
nisi spiritualiter videri potest huiusmodi desertio:
quod in us in anima facta bestia heremus v-
na sunt: quod totum babilonia intelligitur. Bes-
tia ut iam dicitur est corpus et ipsoz ad usus
agnui. in quo corpore nunc diaboli. nunc ca-
put uelut occisus. quod signat perfidia hereticorum:
qui uelut de morte christi gloriari videntur: et
in christi ecclesiam uigiliter persequuntur. Et quia non
solum heretici ut pagani sed etiam catholici ma-
li id est superbi et in ipso eos quos in ecclesia ma-
lucos et humiles videntur persequuntur: quoniam
possunt in misericordiam dei deprecari: ut et illos
de tanta malis actibus ad bonum corrigat
nobis: et in bonis operibus felicitate perseueret.
Ita pro sua pietate credat: quod cum preterit spiritu
sancto uult et regit in fide sanctorum amen.
Odo cum dicitur in laico. Sermo xiiii.
legit fides hinc audiuimus be-

aut iohem dixisse qd videt muliere
sedente sup bestia corinea: id e pecca-
trice truentia plena noibz blasphemie.
Ostendit multa noia ee i bestia: id e i
pplo ipio ut ia dixim? Habere capita
septē et cornua decē: id e habere mudi
reges et regnū cū quibz diabolus
e i celo Et mulier id e ois multitudo su-
pborū: erat arcu data purpura et coc-
co et ornata auro et lapide precioso: id
e oibus illecebris simulate veritatis
Quid sit deiqz ita hac pulchritudine:
sic expoit dices Et habes poculū au-
reū i manu sua plenu abhominacōe
et imūdiarū fornicacōis ei? Aurū
imūdiarū ypoteris e: qui a foris
quidē parēt hoibus qsi iusti: itus at
pleni sūt oī imūdiarū Et i fronte ei?
nomē scriptū misterū: babilō mag
mater fornicacōnū et abhominacōnū
terre Nulla e supsticō que fronti det
signū: nisi ypoteris Spūs at retulit:
qd sic scriptū in fronte? Ia qd tale titulū
apte iponar? Misterū erū dixit ee:
qd iterptat? dices Et vidi muliere
ebriā sanguie scōz: et sanguie mēi
ihū Vnū e ei corp? qd adūsat eēte
itus ac foris: id e i eāa ficti xpiani.
et ext eāam hētia ul pagani Qd
licet corp? videat loco sepatū: i pse-
taōe tñ eēte vnitatē spūs opat? Im-
possibile e ei pphās pve pñ ihūm it-
ficiētē pphās Id e nō pō fieri ut xpī-
ani boni sine xpianis malis psecu-
tiōne malā paciāt? Sic nepotes p-
uoz sensu zachariā lapidasse accu-
sent: cū ipi nō fecerūt Et bestia fuit
et nō e. et futura e ascensura: id e de
abisso: et i pōtōe ue ibit: id e ex pplo
nascit: ut possit dice Bestia ex bestia.
et abissus ex abisso Qd e bestia ex
ex bestia et abissus ex abisso? nisi mal?

plus nascēs ex pplo malo? Qd e bes-
tia ex bestia: hoc fit mō dū filii mali
parētes pessios imitāt. Et ascendit
supstite et i pōtōem vadit sicut ptes
sui. et qbus ascendūt etiā nō sūt: qz
alijs morietibz alij succedūt eis: et
sic nūqz desūt seu i paucis seu i ml-
tis: siue occulte siue qī apte. qnō ab
ūcio sp īsidiētur eēte Qd at dicit mu-
liere sedētē sup bestia corinea: pec-
catrice et truentia plebē itelligi vo-
luit Qd at dicit arcu data purpura et
cocco et ornata auro et lapide pioso:
ostendit supborū et ipioz oēm plebē
oibus illecebris simulate veritatis re-
pletā Qd at poculū aureū habebat
i manu sua plenu abhominacōe et i
imūdiarū fornicacōis ei? ypoteris
id e ficti xpiani itelligit: qui a fo-
ris qdē parēt hoibus qī iusti: itus
at pleni sūt oī imūdiarū Qd at in
fronte habebat scriptū babilō nū for-
nicacōnū. nlla e supsticō q fronti det
signū nisi ypoteris: id e fingit se bo-
nos cū sit mali. Qd at dicit ebriā eē
muliere sanguie scōz et mēi ihū.
Vnū corpus maloz itelligē voluit.
qd sp adūsat eēte itus ac foris: qd
et i eāa sūt ficti xpiani: et ext eāam
hētia ul pagani Et licet iterdū corpa
separēt: vno tñ aīo i eēte psecutiōe
iūgūt. Qd at dicit bestia fuit et nō e
et futura e ascensura e de abisso. h
itelligit q ex pplo malo nascatur
plus malus: ut possit dice bestia ex
bestia. abissus ex abisso Qd e bestia
ex bestia: nisi plus malus nascēs de
pplo malo? Hoc fit dū filii mali pa-
rētes pessios imitāt: ac sic dū alijs
morietibz alij succedūt: nūqz desūt
siue i paucis siue i mlis. seu occulte
seu apte. qui nō ab ūcio sp īsidiēt

talis de quoz pforto qd no possunt
 corpe separari in hoc scto. oremus dei mi-
 sericordia ut sic moribz sepavemur:
 ne cu illis eterno supplicio pereamur
 Sed magis cu illi audierit discedite
 a me maleda i igne eternu: nos au-
 tē mecum venite bnda p pite
 regnu prestare dno nro ihu xpo: q
 vivit et regnat p oia scla sctoꝝ amē
 N lce q recitata ē **Sermo xvij.**
 fies hmi reges illi quos dixit q pse-
 quunt ihelm: ppli mali sut qui pse-
 quunt eam dei Quare q reges ap-
 pellat: qd velut i sopnis regnat.
 Ois ei malus qui psequitur bonu: ve-
 lut i sopnis hoc facit. Quia maloz
 om psecutio no pmanebit: s; velut
 sopniu evanesat sicut dicit ysaias.
 Erunt iquit velut sopnias i sopno di-
 uine om genau In vna sententiam
 habet: id e vno aio psequunt bonos
 Id dicit habet et no habebit: qd pse-
 cutio maloz no solu aduiente die ui-
 ditur: sed etia i pnti no desinit. Et
 uirtute et maiestate sua diabolo da-
 bunt Hoc dicit qd hoies ipm ipi videt
 dare uirtute: quo istigate faciunt ma-
 la In cu agno pugnat id e usq in
 fine donec sa regnu oe papiat: ec-
 clesie aduisant. Et agn vicer eos:
 id e usq: qd no pmittit illos ds repa-
 ri sup id qd pnt Id dicit et agn vicer
 eos: qm dñs dnoꝝ e et rex regu Et q
 cu eo vocati s; et eld et fideles s;: id e
 etia. **Proea at dixit vocati sut et electi**
 sicut dñs dicit. **Quia vocati: pauci**
 aut electi. **Et dicit michi angelus Vides**
ubi mulier sedet hec. et plus et turbe sut
et geres et lingue. Et decē cornua que
vidisti. In odio habet metrica: id e mu-
lier illam qd dicit e a vita luxuriosa:
q vapinis et voluptatib; agitatur. Id

dixit q odio habet metrica: qd hoies
 luxuriosi atq supbi et cupidi et elati
 no solu sctos psequunt: sed etia seipos
 odio habet. Et alio mo seipos odio ha-
 bet: i quibz implet qd scriptu e Qui dili-
 git iniquitate: odit anim sua Sequit.
Et desertā eā faciūt et nudā Ipi ei pira
 dei et iustū iudiciū quo deserūt ab eo:
 desertū faciūt mūdū. dū ei dedita sūt:
 et iuste vtiūt. **Et carnes ei; edūt** hoc
 id e qd sctm aplm se iuste mordet et co-
 edūt. **Et ppterca adiecit causā dices** De
 enū dedit i corda eoz face sententiā eius:
 id e excitauit plagas qd X mūdū iure
 meritoq; irrogare deceuit. **Et dabūt**
regnū suū bestie usq; dū finiat dca dei:
 id e hoies mali diabolo obreperāt don
 impleat scripture. et veniat dies iudici. post
 hec seqt. **mulier quā vidisti e ciuitas**
magna. q hē regnū sup reges tūe: id e
oēs mali et ipm Sic et de etia dñm est
Verū et ostendā tibi mulierē agni Et
ostendit ciuitatē descendere de celo **Ca**
ostea vidi aliū angelū des- **xviii**
teridē de celo habentē pntē magnā:
et tra illūinata e claritate ei; et cla-
mauit i fortitudine dices **Cecidit cec-**
dit babilō illa magna: et scā e ei ha-
bitaculū dēonoz: et custodia ois i
mūde et iquinare Nūqd ruina vni
 ciuitatis pt oēs imūdos spūs capere.
 aut oem aūē imūdā: aut eo tēpore q
 ciuitas ipa ceciderit. totus mūd; dese-
 veret spiritibz et aūbz imūdis. et in
 vni; ciuitatis ruina habitabūt. Nul-
 la e ciuitas q oem aiām capiat imū-
 dā nisi ciuitas diaboli: i qua ois i-
 mūdicia i hoibus malis. p totū orbē
 cōmorat. Reges qd dixit q psequēt
 ihelm hoies mali sūt: q psequūt eam
Quocies Sermo xviij. Dei.
babiloniā noīnari audistis

fr̄es km̄ nolite ciuitate de lapidibz
factā itelligē: q̄ babiloia cōfusiō
temptat: sicut sepe d̄m̄ ē. Sed hoies su-
perbos raptōres luxuriosos r̄ ignos-
t̄ malis suis pseuerātes. ip̄i nomē
significauit r̄gnosate: sicut ecōtrario q̄-
t̄es nomē ih̄lm̄ audieratis q̄ visio
patris dicit: hoies sc̄os ad deū ptinē-
tes itelligite. Nā q̄a babilō malozū
hoim̄ ymagine gerit: ido de eis in
cōsequētibz dicit. Qūm̄ ex vino ire for-
nicatoris ei⁹ biberūt oēs gētes r̄ r̄ges
terre qui cū ea fornicati sūt: id ē cū
iuice. Nō ē cū vna mētrice oēs r̄ges
fornicari p̄nt: s̄ dū se luxuriosi qui
sūt mētrici mētra iuice corrūpūt:
cū mētrice id ē luxuriosa d̄sacōe for-
nicari dicit. post hec sequit̄ dicit̄. Et
oēs mētratores ire: ex luxuria ei⁹ dicit̄
facti sūt. Hoc loco dicit̄ p̄cis dicit̄:
nā nūm̄etas luxurie paupes poti⁹
q̄ dicit̄ facit. Et audiui iquit̄ aliā
uocē de celo dicit̄. Exite de ea pl̄s me⁹:
ne cōtētis p̄cis ei⁹. et plagi sei⁹ nele-
dami. Hoc loco demonstrat babiloniā
i duas diuisā ēē p̄tes: q̄a dū aspūate
deo cōuertūt̄ mali ad bonū. babiloia
didit̄: et ps̄ illa q̄ ab illa discessit ef-
ficiat̄ ih̄lm̄. Cotidie ei⁹ et de babiloia
trāsferūt̄ ad ih̄lm̄. et de ih̄lm̄ sedu-
cūt̄ ab babiloniā: dū et mali d̄cūt̄
ad bonū. et qui videbāt̄ i p̄p̄t̄is bo-
nū māifestant̄ publice mali. Delqz
bonis ita etiā et p̄ ps̄uā s̄ptura dicit̄.
Exite de medio eoz: et i mūdū nolite
tangē. Exite de medio ei⁹: et separāū q̄
fecit̄ vasa d̄ni. Hui⁹ separōis apl̄s mē-
n̄ dicit̄ firmū ei⁹ fidamētū d̄s ma-
net et cognouit qui sūt ei⁹: distēdat ab
iqtate oīs qui nōinat̄ nomē d̄ni. Ne
cōi. Actis iquit̄ p̄cis ei⁹: et plagis ei⁹
ne ledamū. Cū s̄ptū sit q̄cūqz morte

occupat⁹ fuit iustus i refugio ei⁹: q̄no
p̄iceps delicti ēē p̄t̄ iustus: quē cū ip̄i
o ciuitatis casus nō abstulerit. Nisi
forte q̄n̄ de ciuitate diaboli id ē de cōi-
sacōe luxuriosa et ip̄na excūt̄ boni: a-
liqs ex illis remanē et delectari volup-
tatibz babilois voluit. Hoc si fecerit: s̄i
dubio plage ei⁹ p̄iceps ei⁹. Qū at̄ tota cō-
dixit̄ exite: nolite hoc corp̄alē: s̄ sp̄ia-
lū itelligē. De medio babiloie exit̄:
q̄n̄ cōisacō mala deserit. Nā et i vna
domo et i vna ec̄ca et i vna ciuitate
simul sūt babiloniā cū ih̄osolimitāis:
et t̄n̄ q̄ dū nec boni cōsentūt̄ malis.
nec mali cōuertūt̄ ad bonos. et i boīs
ih̄lm̄. et i malis babiloia ēē r̄gnosate.
Simil̄ habitāt̄ corpe: sed longe diuisi
sūt corde: q̄a maloz d̄sacōe sp̄i i terris
ē q̄a terra diligūt̄: et oēm sp̄em suā
r̄ totā itenōez aīni sui i tra r̄strāuit̄.
Bonoz vō mēs sc̄dm̄ apl̄m̄ sp̄i r̄ celus ē:
q̄a q̄ suū sūt sapiūt̄. Exite iquit̄ de ea
pl̄s me⁹: id ē de babiloia. Ne cōtētis
p̄cis ei⁹ et plagis ei⁹ ne ledamū: q̄m̄
astenderūt̄ p̄ca usqz ad celū: et r̄corda-
tus ē d̄s iqtatis ei⁹. Reddite illi sicut
ip̄a reddidit: et duplicauit̄ dupla se-
ciūdū opa ei⁹. In quo poculo misit̄:
misit̄ illi duplū. Qū cū se clarificauit̄
et i deliciauit̄: t̄cū date ei cōiactū
et luctū p̄s̄o suo. Hec ei⁹ oīa xp̄ianis
bonis: id ē ec̄ce dicit̄ de⁹. Reddit̄ ei sicut
et ip̄a reddidit. De ec̄ca ei⁹ excūt̄ i mūdū
dū plage uisibiles et iuisibiles. Cū
i corde suo dicit̄ babiloia: id ē plebs
oīm̄ maloz ul̄ sup̄boz. Sedeo regnā
et vidua nō sū: et luctū nō videbo.
Propt̄ea i vna die uelunt̄ plage eius:
mors et luct⁹ et fames et igne cōcre-
mabit̄. Si vna die moriet̄ et cōcre-
mabit̄: q̄s sup̄ istis lugebit̄ mortuū.
Aut fames q̄ta p̄t̄ ēē vni⁹ diei: sed

die dixit breue tēp⁹ vite p⁹ntis: quo r⁹ spū
 alit⁹ et carnalit⁹ affligūt. Rā sup oēs su-
p⁹bos r voluptatibz deditos maiores pla-
ge i aīa veīunt: magnis q̄ i corpe. Tūc ei
maiori plaga p⁹ciat⁹ q̄ de suis se iūq-
tatibz extolletes: ita iusto dei iudicō ma-
lū agē p⁹mittūt: ut iter filios flagella-
ri nō mereat. Sed ipeat⁹ i eis illud qd
scptū ē. In laboribz hōm nō st et cū hō-
b⁹ nō flagellabūt: i dō tenuit eos su-
p⁹b⁹ia eoz. Qm̄ fortis dñs dō q̄ iudicabit
eā: et flebūt et plagēt se sup eā reges
terre: qui cū ea fornicati sunt. Qui re-
ges plangēt eue⁹ sū: si eā reges vertēt:
sed qd ē ciuitas hoc et reges: qui eam
plangēt ppter luxurie malū. Quare cū
ea peccat⁹: si agendo peccatā plāgūt:
Sed qā prosperitate scti p quā suis vo-
luptatibz seruebāt p⁹re cognoscūt:
ūl qā cessare incipiāt i eis ea p q̄ luxuri-
osū iūicē cōsumūt tāq̄ fum⁹ i stātis ge-
ne. Longe iquit stātes ppter metū
pene ei. Longe stātes nō corpe s⁹ aīa:
dū vnūq̄sq; sibi timet: q̄ alterū p⁹ca-
lūpnas et p supborū potētā pati vider.
Dicitur de re ciuitas magna babilon
ciuitas fortis: qm̄ vna hora velet dap-
nao tua. Spūs dicit nomē ciuitatis
Verū illi mūdū plāgūt ex igno ad-
modū tēpore pene iterceptū: oēm q̄
idustriā labefactā cessisse. Et equoz
et redarū et porcorū mercatores q̄ di-
taū sūt: ab ea longe stabūt flētes r lu-
gētes duētes. De re ciuitas magna.
Obiūq; dicit spūs ditatos ab ea p⁹co-
vū dicias sūt. Induta bisso r purpura
et corcino. et ornata auro et lapide p-
cioso et margaritis. Nūq̄ ciuitas in-
duit bisso a purpura et nō hōies. Ipi
itaq; se plāgūt: dū sup dās spoliātur
Et oīs gubernator. et oīs qui māib⁹
naugat et naute et q̄q̄ i mari ope-

rāt: a longe steterūt et clamauerūt
 vidētes funū ignis. Nūq̄ oīs guber-
nator: et naute q̄q̄ ope⁹at⁹ i mari ad-
ēē potuerūt: ut videret incendū vni⁹
ciuitatis. Sed oēs scti amatores r opa-
rios iūqtatis dicit timē sibi: vidētes
spei sue ruinā. Post hec ait. Ca⁹ xx⁹
Et vidi bestia et reges tre r exat⁹
eoz. In bestia diabolū sūt: r regibz tre
et i exatu. oēm pplm̄ ei. Congregatū
face bellū cū sedente sup equū et cū ex-
teritu ei⁹: id ē cū xpō et ecclā ei⁹. Et vi-
di aliū angelū descendētē de celo: dñm
xpm̄ dicit i pmo aduētū: habētē clauē
abissi. Clauē abissi. id ē p⁹atē diaboli:
ūl ppli mali. Abissi ē pplm̄ malū vlti-
telligi. Et cathenā magnā i manu su-
a: hoc ē p⁹atē dedit dō i manu ei⁹. Et te-
nuit draconē anguē atiquū: qui ē dia-
bol⁹ et sathanas. Et i celo seq̄ba⁹ eū in
equis albis: id ē ecclā i corpbz cādidis
inuat⁹ eū sicut sup dān ē. In sequit⁹
agnū quocūq; ierit. Induti bisso albo
mūdo: qd diffiniunt iuxta scā scōz. Et
ex ore ei⁹ pcedit gladi⁹ bis acut⁹. Ipe ē
de quo defendūt iusti: et pūunt i iusti
Ut i eo p⁹ciat⁹ gētes et ipe reget eos i
ūga ferrea: ipe calcat torcular vini in-
dignacois iudei oīpotētis. Calcet ecclā
nē qm̄ malos pmittit face male: et di-
mittit eos i voluptatibz suis. Et postea
Et postea exat⁹ ciuitatē. id ē ex⁹ ecclā
calcabit: cū eos q̄ nō egerūt pēitentiā
gehēne ignibz tradit. Hic habet i uesti-
mēto et sup femur suū nomē scptū: rex
regū et dñs dñānāū. Hoc ē nomē q̄ ne-
mo supborū cognoscet: qā ecclā seruēdo
i xpō regnat. Et dñator dñānāū: id est
vīat vicia et pēca. Femur at p⁹as: sicut
nō deficiet p⁹nceps de femorib⁹ iuda. Et
abrahā nep⁹as ei⁹ alienigēis mīscētur:
iter se seruūq; suū rēcū rēstionū femur

adhibet. Et vidi iquit angelū stāte in
sole: id ē p̄dicatōez i ecclā. Et clamauit
vōce magna dices oībus auib⁹ q̄ volāt
i medio celi. Aues ul bestias p̄ loco am-
pim⁹ bonas et malas: sicut bñdicent
me bestie agri: et leo de tribu iuda. h̄
ergo i loco aues volātes i medio celi
etcliam dicit: q̄s i vnū corp⁹ redigēs
dixerat aqlā volāte i medio celi. Vēte
cōgregamū ad cenā magnā dei: ut
manducetis carnes regū: et carnes
tribunoz et forāū: et carnes equoz et
sedencū sup eos: et carnes oīm liberoz
et seruzoz et pusilloz et magnoz. Oēs ē
gētes qm̄ i xp̄o credēs ette i corporatē:
spūalit ab ecclā cōedūt. Et p̄ hec diabo-
lo ait. Exclusit et signauit sup eū ne
seducat naues: usq; dū firmant mil-
le āni. Isti itelligūt mille āni: q̄ ab ad-
uētū dñi nūc agūt. In istis ergo dñs di-
abolo iter dicit: ne seducat naues: sed
q̄ i vita destinare sūt: q̄s ātea seduce-
bat ne deo recōdharēt. Post hec opter
eū solui modico tpe. id ē tpe an̄xp̄i: tū
reuelat⁹ fuit hō p̄ca. tū accepit totā
p̄sequēdi p̄tātē: q̄lē nō accepit ab iūcio
dñi. Nullē ānos dixit: p̄tē a toto. Hic reliq̄
as mille ānoz sexti diei i quo nact⁹ ē
dñs et passus itelligi voluit. p̄ h̄c ait.
De be ciuitas illa magna i qua dita-
ti sūt illi oēs qui habēt naues i ma-
ri: qm̄ vna hora deserta ē. Exulta ce-
lū sup eā: et s̄ apli et p̄phē. Nūq̄ so-
la babilonia ciuitas i oī mūdo p̄seq̄-
tur. ā p̄secuta ē seruos dei: ut ip̄a ex-
ticta vniūsi vindicēt. In toto eī mū-
do ē babilōia i malis hōib⁹: et i toto
mūdo p̄seq̄tur bonos. Et tūdit vniūā
gel⁹ lapidē ut molā magnā: et mū-
sit i mari dices. Sic ip̄etu deiciet illa
babilō magna ciuitas. Idō babilōi-
am velut molā dicit p̄iectā: q̄a oēs

amatores mūdi reuolucō tēporū sic
mola cōterit et i giro mittit. De q̄bz
sc̄ptū ē. In cōcūtu ip̄m̄ ābulāt. Quoz
ifelix occupatō sp̄ q̄ i rapit: et nō iueie-
tur apli. Vox citharedoz et musicoz
et tibiāū et fistulāū: nō audiet
i ea apli. Iocūditate dicit trāssive i
p̄ioz: etiā nō iueiri. Et adiecit cau-
sā dices. Qm̄ mercatores tui erant
maxi t̄re: id ē qm̄ i vita tua p̄cepisti
bona. Qm̄ i beneficiis tuis errauerūt
oēs gētes: et sanḡs p̄phāz et scōz in-
uētus ē oīm a te occasoz sup tū. Nū-
q̄ cadē ciuitas occidit ap̄los et p̄phās
aut oēs reliq̄s m̄ies. Sed hec ciuitas
oīm supboz quā cāpn̄ frātis sui s̄a
guine fundauit et vocauit noīe filii
sui enoch id ē posteritatis: q̄a oēs ma-
li i quib⁹ ē babilōia succedēs sibi
usq; ad finē mūdi p̄sequūt. etiam dei.
In ciuitate ergo cāpn̄ fundit oīs s̄a-
guis iustus a sanguine abel usq; ad s̄a-
guine zacharie. id ē p̄pli et s̄ardotes:
inter tēplū et altare: id ē iter p̄pli i
s̄ardotes. Hec idō dān ē: q̄a nō solū
p̄pli sed etiā s̄ardotes cōsp̄nauerūt
i mortē zacharie. Inter tēplū iqt. et
altare. In altari itelligūtur s̄ardotes:
i tēplo p̄pli significati sūt. Alia eī cā loci
nōinandi nō fuit. Hec ē ciuitas q̄ ite-
fecit p̄phās: et lapidat missos ad se.
Hec ciuitas q̄ sanguine struit: sic sc̄ptū
ē. De qui edificat in sanguib⁹: et pa-
rāt ciuitatē i iustis. In equo albo de
quo supradctm̄ ē etcliam itelligi vlti:
i sessorē cā xp̄m̄ dñm̄ recognoscā. Q̄at
dixerit habens nomē sc̄ptū q̄ nō nouit
nisi ip̄e: ip̄e utiq; et q̄ i illo ē oīs ecclā.
In veste sanguine sp̄sa: m̄ies q̄ sicut
ecclā itelligendi sūt. Q̄ at ecclā q̄ est
i celo seq̄bat eū i equis albis: id ē ecclā
i cozpib⁹ candidis. In gladio bis acuto

ptas xpi intelligit? de qua defendunt
 iusti: puiunt iusti In uga ferrea ius-
 ticia ei? cognoscat? de qua erudit hui-
 les: supbi tanq vas figuli cofringunt?
Qd at dixit qe calcet torcular vini i-
re dei oipotētis. calcet etiā nūc qn ma-
los pmittit ut psequat bonos: et di-
mittit eos i uoluptatibz suis Sed pos-
tea retribuit: qn eos qui nō egerunt
peitentiā mittet i gehēnā Angelum
stātē i celo pdicōne i ecclā itellige.
Do ē ecclā soli cōpat? qā de ea sptū ē
Tūc fugebūt iusti sicut sol i igno pās
coz Qd at clamauit oibus aub? q vo-
lāt i medio celi: aues ille ecclā itelligi-
tui Qd at dān ē Uerte cōgregamū ad
tenā magnā ut māducatis carnes re-
gnū et carnes tribunozū: hoc i ecclā fieri
in ueritate cognosam? Nā qn oēs gētes
ecclē i corporat: spūalit cōedūt: et qui
deuorati a diabolo erāt cozp9 diaboli:
suscepti ab ecclā mēbra efficiūt xpi.
Qd at dixit de diabolo? ptulit i sig-
nauit sup eū ne seducat natos: usq
dū finiatū mille āni Sicut dictū est
istā mille āni a passioē dñi agūt: in
quibz diabolo nō pmittit face qtu
uile Quia nō pmittit dē tēptare ser-
uos suos: sup id qd pnt sustinē Qd
at postea modico tpe soluedus ē. tēp9
ānxpi designat: i quo maiore pātē
seuendi diaboli acceptur? ē Qd at dicit
de ueritas nūma babilōia itelligit Saedūm
ē qnō sola cūtas babilōia pseqt scōs: ut ipā ex-
ticta vniūsi uideēt In toto cū mūdo ē babilōia
i malis hoibz: et i toto mūdo pseqt bonos.
Qd at lapidē grandē uelut molā mi-
sit āgel9 i mare dicēs: sic mergit ba-
bilōia: idō uelut molā dicit babilōi-
am: qā amatores mūdi reuolutō tē-
porū sicut molā cōterit et i quo mitt
Qd at dixit i beneficijs tuis eriuerūt

oēs gētes. et sangs ppharū et scōz iue-
 tus ē oīm a te occisoz sup trā Nō enī
 i una ciuitate occisi sūt apli ul pphē
 aut reliq mēs: sed hoc ē ciuitas sup-
 borū q i toto mūdo pseqtur scōs Ipsa
 ē ciuitas quā caym frīs sui sangne fū-
 dauit: et uocauit noīe filij sui enoch:
 id ē posteritate? qā oēs mali i quibz
 babilōia itelligit: succedētes sibi us-
 qz ad finē mūdi psequūt ecclām dei
 De quozū psecutioē nos dñs p suam
 miām liberare dignet: q tū pte i spū
 scō uiuit i signat i scclā scōz Amen.

Il **Sermo xviii? Caplm xx.**
 laone q reatata ē hēs kmū:
 brūis euāgelista iohēs sicut.

Audiu uocē magnā pphē mlti i celo
dicētū allā Salus et caritas et utus
deo nro: qm uerā et iusta iudicia ei9?
qm iudicabit metricē illā magnā q
corrupit trā fornicatioē sua: et uicta-
uit sangne seruoꝝ suoꝝ de manu ei9.
Et itez dixerūt allā Hec uox ē ecclē tū
discessio stā fuit et tū ab illa exierūt oēs
mali etno i incendio cōaemādi Et sum9
igt ipoz. ascendit i scclā scōz Audite
frēs et expanesate et pro cto cognosā
te qā babilōia et mēte quoz sum9 as-
condit i scclā scōz: nō itelligūt nisi
hoies cupidi aduicti et supbi Et idō
si uitas hec mala euadē: nolite tā gra-
uia pcca cōmittē Et sum9 igt eoz as-
condit Nūqd uisibilis ciuitatis exuste
sum9 i scclā scōz ascendit? et nō hoim
i supbia pduācū? Ascendit at Sēpez
et etiā i pnti scclō i pdicōne uadit Sa-
bilō at aemati ex pte sicut iherlm i il-
lis scās qui de scclō migrāt: trāsit in
padisū dñi māfestate i paupe et di-
uice Et audiu uocē pphē mlti. i uocē
aquarū mltarū: et ut uocē tōitruū
fortū. dicētes allā Qm regnat dñs

deus n̄r om̄ps: gaudeam⁹ et exulte
m⁹ et glificem⁹ nomē ei⁹: qm̄ venērūt
nubia agni ⁊ mulier ei⁹ p̄paravit se.
Mulier agni: eccl̄a ē. Et datū ē ei ut o-
periat⁹ bussino splendido mūdo buss-
nū ei⁹: iusta sc̄a sc̄oz sūt. Datū ē ei fū-
sus idui: sicut sc̄ptū ē. Sacerdotes tui
aduānt iusticia. H̄n̄ iqt̄ oēs vixerēt et
regnauerēt cū xp̄o mille ānos: id ē in
p̄nti sc̄lo. Et r̄e dixit oēs et sup̄stites
et aīe sc̄oz: id ē ⁊ qui adhuc ī hoc mūdo
viviūt. et qui iā de hac vita migrauerūt:
regnāt cū xp̄o. Regnauerūt p̄f̄o dixit:
sicut diserūt sibi uestimēta mea. Nā
dicitur⁹ erat regnabūt. ut ostenderet
at: q̄ ī hac vita isti mille āni sūt aut
h̄c ē itaqz p̄ma resurr̄o. Ip̄a ei⁹ ē qua
resurgim⁹ p̄ baptismū: sicut apl̄s dicit
**Si cōsurrexistis cū xp̄o: q̄ sursum sūt
q̄rite. Et iterū. Tāqz ex mortuis vive-
tes. Nam ei⁹ mors ē: sicut dicit apl̄s.
Cū essetis mortui delictis et p̄cc̄is v̄is.
Et sicut p̄ma mors ī hac ē vita p̄p̄m:
ita ⁊ p̄ma resurr̄o ī hac ē vita p̄mis-
sionē p̄cc̄oz. **Et sicut et sc̄is qui habet p̄-
tē ī resurr̄oē p̄ma: id ē q̄ seruauerūt q̄
ī baptismō renat⁹ ē. In hoc sc̄lo mors nō
habet p̄tē: id ē etna tormēta nō sen-
tiet. Sed erūt sacerdotes dei ⁊ xp̄i et regna-
būt cū eo mille ānos. Retulit sp̄s cū h̄
sarbēt regnaturā eccl̄am mille ānos ī
hoc sc̄lo: usqz ad finē mūdi. manifestū ē
q̄ dubitari nō debeat de p̄petuo regno:
cū eccl̄a ī p̄nti sc̄lo sc̄a regnet. Bene ei⁹ b̄-
nare dicit⁹: qui cū dei adiutorio iterū
ip̄as pressuras mūdi et se et alios b̄n̄
regūt. Et cū iquit finiti fuerūt mille ā-
ni: soluet⁹ sathanas de custodia sua fi-
nitos dixit a toto tpe. Nā sic soluetur
ut sup̄sit āni tres et mēses sex nouissi-
mānis tēporibz a n̄ xp̄i. Et fiet seducere
natoēs: q̄ sūt ī quatuor āngulos t̄e. ⁊ p̄te****

totū dicit. Nō oēs seducit p̄nti. Sup̄bi t̄m
mō seducit⁹ et ip̄i. Nā h̄uiles et v̄i xp̄i
an̄i nō seducit⁹. Multa vocati pauca elā.
Et ascenderūt diabol⁹ et ip̄s ei⁹ ⁊ alatu-
dine t̄e: id ē ⁊ elatōz sup̄bie. Et acce-
derūt castra sc̄oz ⁊ dilcōz ciuitatē: id ē
eccl̄am. Hoc ē qd̄ sup̄dixit tollitōs ī arma-
gethō. Nō ei⁹ ex quatuor āngulis t̄e. potue-
rūt ī vnā ciuitatē cōgregari. S̄z ī ip̄s
quatuor āngulis vnaqz qz gēs cōgregabit⁹
ī obsidionē sc̄a ciuitatis: id ē ī p̄secutōe
eccl̄e. Et descendit ignis de celo a dō: id ē
de eccl̄a et cōedit eos. Dupl̄cat ī eccl̄ia
hoc loco itelligit⁹ ignis. Aut v̄ ei⁹ p̄-
nē sc̄a sp̄s credūt ī xp̄o ⁊ sp̄ualit̄ cō-
dūt ab eccl̄a. id ē ī corporat̄ eccl̄e: aut
p̄cc̄oz suoz igne cōdūt et pereūt. Et
diabolus seducēs eos missus ē ī stag-
nū ignis et sulphuris: ubi et bestia
et pseudo p̄ph̄e. Pseudo p̄ph̄e itelligit⁹
ā h̄etia ā ficti xp̄iani. Ex quo ei⁹ pass⁹
ē d̄ns morit⁹ bestia ⁊ pseudo p̄ph̄e: et
ī ignē mitat⁹ usqz dū finiat⁹ mille
āni ab aduētū d̄ni. Et p̄uenit die ac-
nocte ī sc̄la sc̄oz. Et vidi mortuos
magnos et pusillos stātes ī sp̄a
throni: et libri apti sūt. Et al⁹ liber
aptus ē qui ē vice vni⁹. Tāqz libros
aptos testamēta dei dicit. Sedm̄ enī
utrūqz testamētū: iudicabit⁹ eccl̄ia.
Librū vite vni⁹. Tāqz mēoria dicit
gestorū n̄roz: nō q̄ librū habeat cō-
mētorū occultoz cognitor. Et iu-
dicati sūt mortui ex h̄is q̄ sc̄pta sūt ī
libris sc̄dm̄ op̄a sua: id ē ex testame-
tis iudicati sūt sc̄dm̄ qd̄ dei p̄cepta
aut fecerūt ā nō fecerūt. Et dedit ma-
re mortuos suos. Gētes q̄s h̄c iudici-
dies auēiet viuos. ip̄i sūt mortui ma-
ris: q̄a ī hoc sc̄lo mare ē. Mors ⁊ iher-
nūs dederūt mortuos suos: id ē eos
qui ī sepulchris iuēndi sūt ī die iudi-

in mors et infern⁹ missi sunt i stagnu
 morte et infernū: diabolu et p^lim ei⁹
 itelligit Et q^o nō ē iuent⁹ scriptus i lib^o
 vite id ē qui uoluptatibz suis dimiss⁹
 p^o temporanea exanūacōez i hoc sēlo nō
 meruit iudicari a dō dū uiuet: ius
 sus ē i stagnū ignis **Capitūlū xxxi.**
 Et uidi celū nouū: et t^{ra} nouā.
 p^omul⁹ ē celū et p^oma t^{ra} abierūt: et
 mare id nō ē Et ciuitate scāz iher^olm
 nouā uidi descendētē de celo a deo cō
 positā. sicut sponsa ornata uuo suo.
 Et audiui uocē magnā de celo dicētē
 Ecce tabernaculū dei cū hoīb^z. et ha
 bitauit cū ipis: et ipi erūt ppl⁹ eius
 et ipse dōs cū eis erit eoz dōs. Et abster
 get oēm lacrimā ab oculis eoz: et mors
 nō erit ap^lis: et luct⁹ nō erit. Hoc totū
 de glā ecclē dicit: q^lē habebit p^o i sur
 rectionē Et dicit Scribe: qm sermoēs
 isti fideles et ueri sūt **Et dicit E**
go sum alpha et o: uicū et finis. Pro
faciēbz dabo ex fonte aq⁹ uite g^otis:
 id ē cupiētibz remissionē p^ooz p^o fon
 tē baptismi Qui uiat possidebit hec:
 et ero ei⁹ deus et erit me⁹ fili⁹ Timidis
 et at i reudilis et exetabilibz i ho
 mīadis et ueneficis et ydoloz cultō
 ribz et oībz mēdātibz: pars erit
 stagnū audez ignis et sulphuris. qd
 ē mors sēda. Ad sup^odm ē iudicauit
 mētricē illā magnā q^o corrupit t^{ra}
 fornicacōe sua: et iudicauit sanguīe
 seruo⁹ suoz de manu ei⁹ Hec uox ē
 ecclē: cū ab ea i die iudicij exierit oēs
 mali et iocēndio cōueniēdi **Et fu**
m⁹ eoz ascendit i sēla sēloz. Nō ei uisi
bilis ciuitatis fum⁹ ascendit i sēla
sēloz: sed hoīm i sup^obia pduācū **Et**
at dicit qā uenit nuptiē agni: de xpo
itelligit et ecclē **Et eā uō dicit optābissō**
i bissō. opa iusta sēloz itelligūt: quibz

iusti uel hūit: sēdm qd dōm ē sac^odores
 tui iduātur iusticia **Et at dicit eos**
 regnasse mille ānos p^ontēpus itel
 ligit: i quo scā iuste regnare dicit:
 q^o se ita cū dei adiutorio regūt. ut a
 p^octis uia nō possit. Et ut hoc euidet
 ostendet: sicut ait **hec ē resurrāo p^oma**
spā ē i qua resurgim⁹ p^o baptisimū. Et
sicut p^oma mors i hac ē uita p^o p^oam: ita
et p^oma resurrāo p^o remissionē p^ooz. sēs
et fāls qui h^o p^otem i resurrectōe p^oma:
 id ē q^o seruauit qd i baptisimo ueniat ac
 cepit. **Et at dicit regnatura ecclēz mil**
le ānos: i hoc sēlo itelligit usq⁹ i finē
mūdi. Dū māifestū ē qd dubitari nō de
beat de p^opetuo regno: cū i p^onti sēlo scā
regnēt. Recte ē regnare dicit q^o tū dei
 adiutorio ecclē ier ipis p^ossuras mūdi:
 et se et alios bene regūt. **Et at de diabo**
lo dicit qā seducat nacōes que sūt. i q^otu
or angulis t^{re}: a p^ote totū itelligit. Nā
soli mali seducitaw: sēdm illud Multi
uocati: pauca electi. Et at qā diabolus
dicit et āgeli ei⁹ arādederūt castra scō
rū et ciuitate diltōz. nō enī ex q^otuoz
angulis t^{re} potuerūt i unā citate p^og^ou.
 s^z i ipis q^otuoz āgulis una q^oq⁹ g^oes p^og^ou. i p^o
 secūdoz ecclē. **Et at dicit readit ignis de celo**
 et pedit eos dū itelligit. **Aut ei p^oignē sēla sp^o spūa**
 lit: pedit dū ecclē itoyant: āsi ad deū p^outi
 noluerūt. p^ooz suoz igne cōedūtur
 et pereūt. **Et at dicit libros ap^otos: tes**
tāmēta dei itelligi uoluit. Serūdū ē
 utrūq⁹ testamētū iudicabit ecclē libz
 uō uite p^omu⁹ au⁹q⁹ mēozū dicit gesto
 rū nōrū: qā i die iudicij illi licēbit.
 nec ullus poterit abscondē p^ota ul ar
 mina sua. **Et dicit qā mare dedit mor**
 tuos suos eos dicit q^o i hoc mūdo ui
 uos iueneit aduēt⁹ xpi: ipi sūt mor
 tui maris. qā hoc sēdm mare ē. **Et di**
cit mors et infern⁹ dederūt mortuos

suos: illi intelligunt qui in sepulchris i-
uendi sunt in die iudicii. Et mors et
inferni missi sunt in stagna. hoc loco
morte et inferni diaboli et plim ei
intelligi voluit: qui uoluptatibus suis
dimissis p[ro]p[ter] t[em]poraneam exa[n]i[m]at[i]o[n]em n[on]
meruit iudicari. Post hec exposita ec-
clesie gl[ori]a adiungit et dicit. Ego sicut
dabo ex fonte vite aque g[ra]tis: id e[st] cu-
pida remissione[m] peccatorum p[ro] fonte bap[ti]s-
mi. Cui uia[m] possidebit hec: et ero ei
de[us] et erit meus filius. Quid ipse p[ro]stare dig-
netur: qui cu[m] p[re]ter sp[iritu]m sc[ilicet] uiuit et cognat
in sc[ilicet] sc[ilicet] am[en]. **Sermo xviii.**

Sicut modo audiui[m]us fr[ater] karissim[us]
locutus e[st] angel[us] d[omi]ni ad b[eat]um
ioh[ann]em dicens. De[us] ostendit tibi
sponsam uxore[m] agni: et abstulit me
in sp[iritu] s[an]c[t]o in motu[m] magnu[m] et altu[m] c[ir]c[um]
te x[ristu]m dicit. Et ostendit michi ciuita-
te[m] sanctam iherosolimam descendere de celo a deo.
Hec e[st] ecclesia ciuitas in motu[m] constituta:
sponsa agni. Ipa[m] e[st] ciuitas tunc in motu[m]
constituta e[st]: q[ui]a in humeris pastoris ta-
q[ui] ouis ad ouile[m] p[ro]p[ri]am reuocata e[st]. Si
enim alia e[st] ecclesia alia ciuitas descende[n]s
de celo: erunt due sponse q[uod] o[mn]ino fieri n[on]
p[otes]t. Et hac e[st] ciuitate[m] sponsa[m] dixit agni.
Vn[de] manifestu[m] e[st] ip[s]am ecclesia[m] qua[m] descri-
bit dicens: habente[m] claritate[m] dei. Lu[m]ina-
re ei[us] sicut sile lapidi p[re]iosissimo lapis p[re]io-
sissim[us] x[ristu]s e[st] habente[m] muru[m] magnu[m]
et altu[m]: habente[m] portas duodecim: et su-
per portas angelos duodecim. Ostendit
duodecim portas et xii. ap[osto]los e[ss]e x[risti] ar-
chas q[ui]a sicut scriptu[m] e[st]: coedificati sum[us]
sup[er] fundam[en]tu[m] ap[osto]lorum et p[ro]ph[et]arum. sicut
d[omi]n[u]s dixit petro. Sup[er] hac petra[m] edifica-
bo ecclesia[m] meam. Ab oriente porte tres. Ab
occidente porte tres: ab aquilone tres
porte. Ab austro porte tres. Et q[ui]a ciuitas
q[ue] describitur ecclesia e[st] toto orbe diffusa:

id e[st] p[ro] quatuor p[ar]tes ciuitatis terne porte e[ss]e
dicuntur: q[ui]a p[ro] totas quatuor mundi p[ar]tes.
ciuitatis misteriu[m] in ecclesia p[re]dicat[ur]. Et
sup[er] ea duodecim nomina ap[osto]lorum et agni.
Q[uod] sunt porte hoc fundam[en]tu[m]: q[uod] ciuitas
hoc mur[us] hoc suppellex. Et qui loq[ui]t[ur]
metu[m]: habebat mensuram arundinea[m] au-
rea[m]. In arundine aurea ho[m]ines in ecclesia ost[en]-
dit[ur]: si agili quide[m] carne. s[ed] aurea fide
fundatos: sicut ap[osto]lus dicit. Habetes
thesauru[m] in uasis fictilib[us]. Et suppellex
muri. et ciuitas aurum mundu[m] sile[m] uie
mundo. Ecce ei aurea e[st] q[ui]a fides ei[us] uelut
auru[m] splendet: sicut septem cadabra
et ara aurea. et fiale auree. Hoc totu[m]
ecclesia[m] figurauit. Vtru[m]q[ue] ad purita-
te[m] fidei retulit: q[ui]a q[uod] foris uidet[ur] hoc
e[st] et intus et nichil e[st] simulatu[m]: s[ed] e[st] p[ro]p[ri]u[m]
t[ame]n in factis ecc[lesi]e. Fundam[en]tu[m] muri ciuita-
tis: o[mn]ia lapides p[re]ciosi. Fundam[en]tu[m] p[ri]mu[m]
iaspis. Secundu[m] saphiru[m]. Tertiu[m] calcodoniu[m].
Quartu[m] smaragd[us]. Quintu[m] sardoniu[m].
Sextu[m] sardius. Septimu[m] crisolitu[m]. Oct-
tauu[m] berillus. Nonu[m] topazius. Decimu[m]
crisoprassus. Undecimu[m] iacintus. Duo-
decimu[m] amethystus. Ido diuinitate[m] gema-
ru[m] in fundam[en]tis nominare uoluit: ut dona
diuinaru[m] gra[ti]aru[m] q[ue] in ap[osto]lis data s[un]t demo[n]-
straret: sicut de sp[iritu] sc[ilicet] d[omi]n[u]m e[st] diuides
singulis p[ro]ut uult. Et id e[st] duodecim mar-
garite singillatim. et una q[ue]q[ue] porta erat
ex una margarita. Et in istis margari-
tis sicut d[omi]n[u]m e[st] ap[osto]los designat: qui
id e[st] porte dicunt: q[ui]a p[ro] doctrina sua e-
terne uite ianuam pandunt. In platea
q[ue] erat uelud aurum et vitru[m] mundu[m]: et
cl[er]ic[us] ostendit. Et platea ciuitatis aurum
mundu[m] et vitru[m] mundu[m] et p[ro]p[ri]u[m]: et
replu[m] n[on] uidi in ea. D[omi]n[u]s e[st] de[us] o[mn]ip[otes] te-
plu[m] ei[us] e[st]: et agni. Hoc id e[st] q[ui]a in deo e[st]
ecclesia: et in ecclesia de[us]. Ciuitas n[on] indiget
sole neq[ue] luna ut luceat: q[ui]a n[on] lu[m]ine

autem dicens mundi regnum etc. : s; xpo
 eterno sole deducit p mundi tenebras
Claritas ei dei illuminabit ea: et lucina
ei9 agni9 e. ipso dicitur Ego sum lux mundi
Et iterum Ego sum lumē vete: qd illuminat
 oem hoien veientē i hūc mūdū. An
 bulat gētes i luine ei9 usq; i finē: et
 reges terre offerēt gloriā Reges tve
 filios dei dicit Et porte ei9 nō claudēt
die Nox ei9 ibi nō ē: usq; i cernū Et iste
 iet glām a honore gētiū i xpo utiq;
 credentiū Et nō introibit i ea oē imū
dū. et facies ab hōi nacoēz et mēdaai:
nisi spm i libro vite agni. Caplm xxij
Et ostendit michi flumē sicut aq;
cristallū: exiens a throno dei et agni
i medio platee ei9 Fōnte baptisii oste
 dit i medio eate: veientē a deo x xpo. Na
 quale decus civitatis eē pē? si flumē p
 mediū platee ei9 ad ipedimētū habitā
 tū descendat? Et ex utraq; pte flūmūs
lignū vite facies fructus xij: p singulos
mensēs et reddēs fructū suū. Hic de ar
 te dñi dicit Nullū ē lignū qd oī tpe fruc
 tificet: nisi tūx quā gestat fideles: qui
 rigat eā ista flūmūs: et reddūt fructū
 ppetuū oī tpe Et thron9 dei et agni i ea
erit: utiq; a nūc i sēla Et serui ei9 serui
ent ei et videbūt facie ei9 sicut dicit:
q me videt: videt et pēn: et bñ mūdo
corde: qā ipi deū videbūt Et nomē ei9
i frontibz eoz Et nox nō erit apli9 et
nō idyebūt luine luēne et luine solis:
qm qdem dñs de9 illuminabit sup eos: et
regnabit sup eos i sēla sēloz. Quā ista
passioē dñi ceperūt Et dicit m āgel9
Ne signaveis uerba pphete hui9: tēp9
ei9 primū ē Qui iust9 ē: iusta faciat
adhuc Et sordid9: sordescat adhuc. Ita
sūt pti qd dixerat: signa q locuta sūt vñ:
tonitrua Et iustus iusticiā faciat ad
huc: et scūs sificet adhuc. Ita sūt pti

qd dicit Ne signaveis ūba pphete
libri hui9. Ac si sapture dīne oibus sū
 ptiis. et plus mādū q deū amāab9
 signate sūt. Nullibz autē et deū amē:
 tibz apte sūt Et ecce veio cito? et mer
tes mea meai: redde vnicuiq; scdm
opa ei9. Ego x et vpm9 et novissim9:
tiatū et finis bñ qui servat mādā mē.
ut sit ptās eozū sup lignū vite: et p
portas intrat i civitate Qui ei nō ser
vat mādā mē: nō p portas intrat: sed
alia pte. In istis signat9 ē liber: de qbz
sequit9 et dicit Foris canes et venētia
et fornicarij et hōi ade9 pdoloz culto
res: et oīs amās et facies mendaciū
Ego ihūs misi āgelū meū: testari vo
bis hec i ecclēsijs Ego sū radix x gen9
dauid: Stella splendida et matutina.
Spiritu9 hec sponse dicit: vbi Et aliter
Spūs et sponsa dicit vbi Vtiq; spon
sa xps et eā Qui sitit veiat Qui
vlte aquā a capē vite gētis: id ē bap
tisimū Testor ergo oem audietē ser
mones pphete libri hui9: si qd appo
suerit ad ea: apponat sup eū dō pla
gas saptas i libro h. Et si qd dempserit
de sermoibz pphete hui9: demet dō
pte ei9 a ligno vite et ex civitate scā
Scriptas i hoc libro dicit q testificat
hec. pti falsatores scāz spturaz dix
it: nō pti eos qui simpliciter qd sen
tiūt dicūt. Et iā veio cito. Mons alt9
i quo scūs iohēs ascendisse se dixit.
spūs itelligit i civitate iherlm: quā
ipse se ibi vidisse dixit. eā significata
ē. Qd i evāgelio ipse dñs ostendit qn
dixit: nō pti civitas abscondi supra
montē posita. Qāt dicit habē eā lu
mē simile lapidi ptiōsissio: i illo la
pide xpi claritas demōstrat. In xij.
portis. et i xij āgelis apli itelligūt
et priarctje: scdm illud sup edificati

sup fundamētū aplozū ac pphaz. Et q̄
 ciuitas q̄ describit̄ eētā ē toto orbe diffu-
 sa: idō p̄ q̄tuor ptes ei⁹ p̄t̄ hūitatis mul-
 terū. terne porte eē dicūt. In arūdine
aurea hoies eētē ostendit̄. fragili q̄dem
carne sed aurea fide fūdatos: p̄t̄ illud
apli habētes thesaurū istū ī vasis ficti-
libz. Q̄ dicit ciuitatē aureā. arā aureā.
 et fialas aureas: eētā ē p̄t̄ fide rectā.
In vitro at̄ puritas ip̄i⁹ fidei significata
ē. Q̄ at̄ noīa diūsarū gēmarū fūdame-
 tis noīnare voluit: dona diūsarū grāz
 q̄ aplis data sūt demonstrauit. In illis at̄
 margaritis: aplōs designauit. Qui ī
 deo porte dicūt: q̄a p̄ doctrinā suā et̄ne
 vite ianuā pādūt. Q̄ at̄ dicit q̄ replū
nō vidit̄ ī ea q̄a dñs om̄ps replū ei⁹ ē
et agnō. hoc idō q̄a dñs ē ī eētā: et eētā
 ī deo. Q̄ vō dicit q̄a ciuitas nō idiget
 sole neq; luna: hoc idō q̄a nō visibili ec-
 clesia s; xpi et̄no lūne ī tenebras mūdi
 ist⁹ spūaliē illūinat̄: sicut ip̄e dicit.
 Ego sū lūmē mūdi. Reges t̄e filios dei:
 id ē xpianos itelligi voluit. In flūine
 aque sicut cristallū fontē baptisimī ī
 medio eētē veientē a deo et xpo. Q̄ at̄
 dicit lignū iuxta flūmū duodenas p̄
 singulos mēses dare fructū. crux itel-
 ligit̄ q̄ p̄ totū mūdū nō solū oibz mē-
 sibz: s; eētā oibus diebz ī hys q̄ bap-
 zant̄ exhibet fructū deo. Q̄ at̄ dicit dñs
 deus illūinabit et rēgnabit ī sc̄la sc̄loz:
 oīa ista a passioē dñi reperūt. Q̄ vō ī sup̄
 ore p̄clibri dicit siḡ q̄ locuta s; vñ ī t̄rria
 p̄p̄cos dix̄ de q̄bz ait: ut sordid⁹ sordescat adh:
 et q̄ iust⁹ ē iusta faciat adh. Illud at̄ qd̄ ait
ne signaueris ūba p̄phete p̄t̄ sc̄os et ius-
tos itelligi voluit. Ac sic scripture dīne
 oibus sup̄bis et pl⁹ mūdū q̄ deū amā-
 tibz signate sūt: hūilibz at̄ et deū timē-
 tibz apte. Et q̄a sic p̄cludit apocalipsis
 ioh̄is ut̄ dicat̄. Eētē veīo eētē veīo t̄to.

orem⁹ ut sc̄dm suā p̄missionē dñs ih̄s
 xp̄us ad nos veire. et p̄ suā m̄iam de
 carcere nos mūdi ist⁹ liberare: et ad su-
 am b̄titudinē p̄ sua pietate p̄ducē dig-
 net̄. Qui cū p̄ce et spū sc̄o vuit et regnā
 ī sc̄la sc̄loz amē.

**Explicit expositio aurelii augusti
 ī libz apocalipsis b̄ti ioh̄is apli**

**Incipit liber aurelii augusti de gl̄a
 sc̄loz et pena dāpnadoz. Alias
 de triplū habitaculo**

Maia sūt oī potētis sub dei
 manu habitaculā: p̄mū
 hūmū mediū. Quozū
 sūmū: regnā dei uel
 regnū celoꝝ dicit̄ hūmū
 vocat̄ īfern⁹: mediū
 mūd⁹ p̄ns: uel orbis terrū appellat̄.
 Quozū extrema oīno sibi iūte s; con-
 traria: et illa sibi societate iūcta. Q̄
 ei societatis p̄t̄ eē lūa ad tenebras: xpi
 ad behel: mediū at̄ nō illā h̄t siliū
 dinē ad extrema. Vñ lūcē et tēbras h̄t
 frigus et calozē: dolorē et sāitātē: leti-
 tiā et merozē: odiū et amorē: bonos et
 malos: iustos et iustos: dños et seruos:
 regnū et subiectos: sūmū et sāietatē:
 mortē et vitā: et inūia hūmū. Quozū
 oīm ps vna ymaginē habet regnū dei:
 ps altera īfernū. Comixtio nāq; maloz
 sūmū et bonoz ī hoc mūdo ē: ī regnū
 dei illi mali sūt s; oēs bōi: ac ī īferno
 illi boni s; oēs mali: et uterq; loc⁹ ex

medio supplet. **H**om̄ ei huius mundi alii
 eleuatur ad celū: alii trahūt ad infernū
Siles q̄ppe sūlibus cōiūgūt id ē bōi bo-
 nis: et mali malis **I**usti hoīes iustis
 āgelis: et trāsgressores hoīes trāsgresso-
 ribz āgelis **S**erui dei deo: serui diaboli
 diabolo **S**ūdā vocāt ad ignū sibi pati
 ab origine mūdi: maledā expellūt in
 ignē eternū: q̄ patus ē diabolo et āgel
 ei **S**ona at̄ regni celestis dicē ut cogitāe
 ut̄ itelligē ut sūt: null̄ p̄t carne vestit̄
 Multo eī maiora et meliora sūt: q̄ cogi-
 tātur et itelligūt. **D**ñ̄ sc̄p̄t̄ ē qd̄ ocl̄us
 nō vidit nec auris audiuit: nec ī cor hōi-
 nis ascendit: q̄ p̄parauit d̄s diligentibz
 se **R**egnū nāq; dei oī fama mai⁹ et oī
 laude meli⁹ oī st̄a inūābili⁹: oī gl̄a
 q̄ putat̄ extellēa **M**ala etiā inferni di-
 cē ut̄ cogitāe ut sūt: nec p̄t̄ **P**eriora q̄ppe
 sūt ualde: q̄ cogitāt̄ **R**egnū itaq; dei
 plēnū **E**lucis et pacis et caritatis: sapie-
 ti gl̄e et honestatis: et dulcedis: et melodi-
 e: leticie et b̄atitudis ph̄enis: et oīs bōi
 ineffabilis: qd̄ nec dicit̄ nec cogitāi
 p̄t̄ **A**t loc⁹ inferni plēn⁹ ē tenebrarū dis-
 cordie odij stulticie miserie turpitudis
 amaritudis: offensiois doloris adusti-
 onis sitis famis: ignis inextinguibilis
 tristicie: vnde ph̄enis: et oīs ineffabil
 mali qd̄ nec dicit̄ nec cogitāi p̄t̄ **C**ives
 teli sūt iusti hoīes et āgeli: quoz̄ rex
 ē d̄s om̄ips **A**t cōtra: ciues inferni sūt ip̄i
 hoīes et d̄ones: quoz̄ p̄nceps ē diabo-
 lus **S**aciāt iustos visio sc̄oz̄ hōim̄ et an-
 geloz̄: et sup̄ oīa ip̄i dei **C**ruāat ip̄i
 os et p̄tores visio hōim̄ dāpnatorū: et
 d̄onū: et sup̄ oīa ip̄i diaboli **N**ichil
 ī regno dei desiderat̄: qd̄ nō inuēt̄ **A**t ī
 inferno nichil inuēt̄ qd̄ desiderat̄: nec
 senat̄ neq; videt̄ **I**n igno dei nichil ī-
 uēt̄ n̄ qd̄ placet et delectat et faciat.
At cōtra ī lacu miserie ph̄enis nichil

videt̄ nichil qd̄ sent̄: nisi qd̄ displicet n̄
 qd̄ offendit nisi qd̄ cruciat **O**m̄ne bonū
 ī regno dei habūdāt: et nullū malū **O**e
 malū habūdāt ī carce diaboli: et nullū
 bonū **N**ull⁹ ī dign⁹ ī regno suscipit̄ dei.
Nullus vō dign⁹: nullus iust⁹ ad infernū
 trahit̄: **P**riapalia sūt duo tormēta ī i-
 ferno **F**ugus ītolleabile: et calor ignis
Inextinguibilis **D**ñ̄ ī euāgeliologicē
Illuc etiā fletus et stridor dēnciū **F**letus
 nāq; et l̄q̄facto ocl̄oz̄ ex calore nasci-
 tur: stridor vō dēnciū de frigore nascit̄.
Hic etiā b̄at̄s iob. **D**e aq̄s huius ī q̄t̄
 trāsbūt ad calorem n̄mū **D**e q̄bz duo-
 bus inūā pendent̄ penaz̄ genēa: videlz̄
 sitis ītolleabilis: pena famis: pena
 fetoris: pena horrois: pena timoris:
 pena āgustie: pena tēbraū: seueitas
 tortoz̄: p̄nciā d̄onū: ferocitas bestiaz̄:
 crudelitas m̄strāciū: dilaceratō īmor-
 tallū vermiū: vermis: st̄a: ignice lac-
 me: suspiciā: miseria: dolor sūt ī medio
 vitia sūt solucōe: mors et̄na: pena sūt
 sine: absentia xpi: p̄ visioez̄ ei⁹: q̄ sola
 oīa p̄d̄cā superat̄: et oībus peis ītole-
 rabilior **D**e igne illis ph̄enis qui subī-
 ue her oīa mala etiā sine fine merēt̄:
 p̄delābili vni⁹ hore s̄p̄nis **T**āta et̄el
 et talis ē oīs huius mundi gl̄a ad eternā
 cōpata gl̄am **O**cl̄i⁹ ē erat̄ eis qd̄ d̄m̄
 ē de īfelice iuda: nō nasci q̄ malis
 suis meritis plagas inferni sustine **A**d
 stultū qd̄ īsan⁹ ē q̄ vmbra et̄ ymagie
 et similitudie v̄e gl̄e et v̄e delectatōis v̄e
 pulchritudis v̄e decoris: v̄e honoris
 more īsanū decipi et supari: et p̄p̄az̄
 v̄e gl̄oriā nō q̄re nō desiderare **C**is
 ymaginē auri ī aqua ip̄o auro neg-
 lecto eliget̄: et nō stat̄ a auctis statū
 ut̄ īsan⁹ credet̄ **C**ius orbē solis ī spe-
 culo redditiū ut̄ ī qualibet materia for-
 matū pl⁹ diliget̄ q̄ ip̄m solē: et nō

ab oibus derideret. Sic uiridē ē sic
estimādē ē? q̄s mudi huius aduā
fragilitatē et uicilē carnis uolupta-
tē diligit q̄nt cōtendit: etna glā cō-
tēpta et neglectis regni celestis ref-
sabilibz gaudijs. Hoc cōmerciū īsi-
pienciā ualde ē et miserōz et cor nō
habentiū sanū: etiā si plage īferni
nō sequent: q̄ nec dici nec cogitari
p̄nt. Duplex vō plaga ē abesse regno
dei et ēē sp̄ ī inferno et cū diabolo dāp-
nari: p̄nciā āgeloz amittē: et ter-
ribilē dēonū sp̄ pati p̄nciā. Cū a-
ueri uitā metui debet: nullo mō dici
p̄t. Cū ā sano sensu p̄ bñq̄ diei dili-
gēs: cētū ānoz penā eliget. Et miseri-
tū r̄ s̄t ulla sapiā uoluptatē carnis
sequētes nō uitāt nō effugiūt ītel-
lerabiles penas nō cētū ānoz nō mi-
lles mille: sed oīni sine fine scōz p̄-
xi ut hō ānoz delictis ul̄ qlibet cor-
rupabili delectatōe. Cū āt ē īter
vniū die et centū ānos: nō tātū uti-
q̄ sed plus iterē iter xi ul̄ xi ul̄ cētū
ānos et cētū ānos siue ī bono siue ī
malo futurū. Vñ ei dies aliq̄ portio
ē ī cētū ānoz spaciū: q̄uis ualde mo-
dica. At vō cētū ānoz spaciū nlla
portio ē ī illa cētū ānos. Si ei ubi ḡuā
cētū ānos ul̄ millēsiā ps cētū ānos
p̄dān ei spaciū p̄ cētū ānos ei spaciū
ul̄ millēsiā cētū ānos ē desinet. qd
vācō nō sinit cētū ānos: q̄ si ullomō
ullo tpe finiret cētū ānos nō cēt
fortiter ergo carnali resistendū ē
uoluptati? fortis cōtra fallaces h̄
mudi blandicias pugnādū ē: cōt-
q̄ mltasdas sathane suggestiones
vigilādū. Oī studiōlata uia s̄tī uita-
da ē q̄ ducit ad mortē. At vō ei cordis
desiderio uia āgusta q̄ ducit ad uita-
adeunda ē et appetēda. Uia h̄ āgusta

ē uia abstīnēcie et castitatis r̄ hū-
lūatis et oīs religioīs: quā uia an-
nos xps attriuit: quā uia ad summū
regnū migrāuit. Cuius uestigia et
nos sequimur: don̄ p̄ eū eadē uia ad ur-
bē regnā p̄ueniam. ī qua ip̄e regnat.
De qua urbe qd qd hō dicit q̄ n̄ stalla
de mari ē: ul̄ q̄ santilla de focō. In q̄
videlz urbe fulgebūt iusti sicut sol
ui d̄ns ait. Vbi summa pax et summa
quies nullus labor nullus dolor nullā
paupertas nec senectus nec ulla mors
nec ulla nox nullā abi desiderū nullā
sitis īcendū sed cibus et potio oīm et
visio xpi et sc̄e trinitatis et cōplacō
puro cordis oculo ip̄i diuinitatis et af-
fidua lectio: ut ita dicat libri uite idē
etne ueritatis r̄ sume sapie r̄ ubi dei:
qd ē ih̄u xpi visio. Vbi qd qd nos n̄c latet:
manifestū erit. Vbi vō manifesta ē: cur
hic et̄us ē. et ille reprobat. Cur hic
ī regnū assumptū ē: et ille ī seruitutē re-
dactū. Cur aliq̄ vterq̄ moritū: aliq̄ ī fā-
ciā aliq̄ ī uirtute aliq̄ ī senectute. Cur
aliq̄ paup̄: et aliq̄ diues. Cur filiū adul-
tere baptizat: et aliq̄ filiū legitime cōiu-
gis an̄ baptismū moritū. Cur qui bene
incipit vniū: aliq̄ male finit. Et q̄ male incipit
sepe bene finit: hec oīa r̄ huius mō mlt-
ta ī libro uite plana et apta erūt. In e-
dē urbe p̄mū singuloz oīm: et oīm
singuloz p̄ caritatē erit. Vbi oīm bonū:
oibus patebit. Vbi oēs iūce suas cogita-
tōēs cognoscēt. Vbi nullus superior superior
erit: nullus inferior iūid. Cū ei q̄ oēs
sicut seipm diligeret aliam iūidē pote-
rit: ul̄ nemo sibi ip̄i iūidēt. Vbi nullū
ēē meliū ul̄ sup̄iū cupisset q̄ erit: q̄
aliū ēē q̄ qd mercedē nō cēt decōrū: nec
aliū ēē desiderabit q̄ qd erit: q̄a ita
ēē ut erit: pulchriū erit: nō solū sibi ip̄i
sed etiā vniū corp̄i cētū celestis. Cū

ei qdlibet mēbrū i corpore si supi' al' ite-
 r' ponat' alit' q' natura cōstatuit mō-
 struosū efficiat corp' et turpe? sic nūm'
 vū si aliq's i regno dei supi' ordinet' q'
 postulat ars i uolūtas oīpotētis ar-
 tificis: turpitudinē efficiat nō solū si-
 bimet s' oī cōgregatōi. In q' q' est mūn'
 maiore sine dubio habebit glāz: q'
 totū habes mūdi regnū: etiā si i etnū
 eet. Vile ei ualde ē clemētis frui i cōpa-
 rione fruendi et gaudēdi ip'i deo et vi-
 sibilibz delctari et corp'alibz. Nichil cō-
 parandū delctatōi et gaudio qd nascit'
 ex i uisibilibz et i corp'orais et ex socia-
 te āgeloz et iustoz oīm et ex cōta scā
 et cognōce ip'i dīne nature et ex dei
 ip'i facie ad facie uisōe: au' pulchritu-
 dinē mirat' āgeli: au' ip'ezio suscitāt
 mortui: au' sapie nō ē nūc: au' ignū
 finē nescit: au' glā neq't variari: au'
 lux tā solē obscurat: ut ei' spātōe nul-
 lā habeat lucē. Cui' dultredo tā mel su-
 perat: ut ei cōparatū uelut absinthiū
 sit amarissimū. Cui' facie si oēs carē
 iferni iclusi viderēt: illā penā nullū
 dolore: illāq' istiaā sentiret. Cui' pū-
 tā si i iferno cū scās habitatoribz appa-
 rēt: cōtinuo ifernū i amenū cōuertēt
 paradisi. Cui' hū nutu: nec solū de ar-
 bore cadit. Cui' oculis flāmiū omni pro-
 fundū penetrat iferni. Cui' auris tā-
 ritā cordis uocē audit: id ē cogitacōz
 Cui' oculis nō min' audit q' videt. Cui'
 auris nō min' videt q' audit: qā nō
 corp' sūt sed sūma sapia et cōta cōgnō
 Cui' delctatōe sū fastidio satiāt: q' ai abe-
 atis iuelūt: sp' tñ desiderāt et esurire
 et sitim sine pena efficiūt: id ē audēt
 sp' desiderio delectāt. Cui' secretā mi-
 rabilia vidēbz ea sp' noua et mira-
 bilia sūt: et ai' itapuit videri nō pl' paruit
 stupore cernētibz q' post mille ānos

et milles mille. Et ai' āgeli ab itō ea mūdi
 solū sūt vidē: idē hodie nō min' mirat'
 ea q' i p'modie. Quoq' dudū corā āgelis
 assiduo vidēdi v'su uilescēt. Cui' cōgnō-
 cōi p'terita et futūra: nō p'terita et futū:
 s' p'ncā sūt. Dñi nō diē iudicij videbit:
 et p'mū diē s'ci nō vidit: s' utriq' videt.
 Cui' p'scā nēnē cogit ad peccādū: ut
 nūlti errātes dicūt. Si ei' iquūt p'scūt
 adā peccatūū ē: nō peccare nō potu-
 it. Ex quo errore nascit' deū causā esse
 p'cā qd nephās ē dicit: et illi ai' suis i'bis
 alligātur. Si ei' q' p'scā dei habet nōcē
 ē fieri i dō uolūtate p'p'ā hō peccatū: et
 nō aliā nātate: q' i p'scā dei sūt ut bo-
 lūtate et libero arbitrio et nō nātate
 cogēte peccet. Si q' p'scā dei nō p't viti-
 ri: nō potuit hō alit' peccare i uolūtate
 nlla bi alia cogēte: qā ita dō p'scūt p'
 caturū. Si q' uolūtate: nō coact' ē. Si
 ai' nō coact' ē ad peccādū: potuit sine
 dubio nō peccare si uellet. Idq' penam
 meruit: qā nō iuit' peccatū: aliqñ a
 deo penā mortis nō suscipēt. Cui' locū
 ē occulta i'p'uatō: qua mētibz suā uolū-
 tate et suā ueritate i uisibilit' ostendit.
 Quā vidēdo āgeli p' oīa dō obediūt. Cui'
 laus ē qua electos laudabit: māifesta-
 tio qua suor' electoz bona oībz māifesta-
 tabit: assidua at' laus qua etiā eū lau-
 dabūt: ē admiracō ei' p'hēnis. Cui' mi-
 ro mō nō tpe p'cessit mūdi et tēp'. illū
 ei' hore spātō fuit an' mūdi: et tñ semp
 erit sine i'cio. Nō ei' eat tēpus an' tēp':
 tēpus at' ai' mūdo cōreatū ē. Si ergo tē-
 pus ab i'cio mūdi cepit curē: an' mū-
 dū factū nō erat: idq' nullo tpe ut p'dici-
 m' p'cessit dō tpa et mūdi eis coeuit.
 i'no paulo eis p'ozē. Et ai' motu ceperūt
 curē. Qd qd mouet' suū motū p'cedit.
 Ineffabili etnitate p'cessit dō mūdi nō
 tpe: au' tēp' an' mūdi nō erat. Cui'

luc tenebras depellit ignorantie: cuius ali-
qua p[er]icla hec o[mn]ia q[ue] dixim[us] vera et t[ame]n
e[ss]e cognoscim[us]. Eade[m] luce meli[us] e[ss]e veru[m]
q[uam] falsu[m] videm[us]: et t[ame]n pe[cc]at[us] e[ss]e veru[m] malu[m]
u[el] veru[m] p[er]iclu[m] q[uam] falsu[m] malu[m] u[el] falsu[m]
p[er]iclu[m]: no[n] q[uia] veru[m] e[st] s[ed] q[uia] malu[m] u[el] p[er]iclu[m].
sed id[em] malu[m] u[el] p[er]iclu[m] e[st]: q[uod] vez malu[m]
u[el] p[er]iclu[m] e[st]. Aut e[ss]e no[n] posset e[ss]e malu[m] u[el]
p[er]iclu[m] falsu[m] e[ss]e malu[m] no[n] e[st] malu[m]: ut fal-
su[m] argenti e[st]. Et aliq[ui]s dicit a veritate ma-
lu[m] u[el] p[er]iclu[m] ortu[m] e[ss]e u[el] factu[m]: et quodam no-
opus e[ss]e veritatis malu[m] q[uod] o[mn]ino falsu[m] e[st].
Omne e[st] vez i[st]u[m] veru[m]: bonu[m] e[st] a verita-
te igit[ur] e[st] vez e[ss]e ut sit malu[m] u[el] p[er]iclu[m]
no[n] ip[s]u[m] malu[m] u[el] p[er]iclu[m]. Aliud na[m]q[ue] est
ip[s]u[m] malu[m]: aliud vez e[ss]e illud. Quis
igit[ur] ip[s]u[m] malu[m] bonu[m] no[n] e[st]: bonu[m] e[st] t[ame]n
veru[m] e[ss]e ut sit illud. Nisi e[ss]e bonu[m] e[ss]e:
e[ss]e malu[m] nullo mo[do] sin[er]et de[us] illud fieri.
Multa q[ui]ppe bona de malis om[n]is fa-
cit: ut de adulte[ri]o ho[m]i[n]u[m] bonos format
et facit ho[m]i[n]es. Si vo[rum] quadam lucis p[er]icla
q[ui] p[er] agustas r[ati]o[n]as i[n] i[n]sa hec et alia
q[ue] nouim[us] vera e[ss]e cognoscim[us]: q[ui]a et
q[ui]ta luce scie[n]te et sapie[n]te illuc illustrabim[us]:
ubi ip[s]u[m] sole[m] veritatis facit ad facie[m] vi-
debim[us]. id e[st] e[ss]e et vera sapie[n]tia cognoscim[us].
cui[us] p[re]sencia silēs ei facit p[re]sentes. Qui ei
ve[re] sapie[n]te ve[re] pulchritudini ve[re] e[ss]e[n]tati ad-
herēbit: sapiēs utiq[ue] et pulch[er] et e[ss]e[n]s
e[ss]e. Sic e[ss]e absentia ei[us]: dissilēs ei o[mn]ino
facit: cui[us] e[ss]e[n]tatis s[un]t i[n]icio et sine fine e[ss]e.
Si ei e[ss]e[n]t[us] q[ui] no[n] e[ss]e[n]t: q[ui]s e[ss]e faceret:
Ipe e[ss]e solus de[us]: et an[te] e[ss]e ali[us] de[us] no[n] erat
nec e[ss]e nec erit. Nō forte seip[s]u[m] creauit:
cū nichil seip[s]u[m] creat. Qua ei potētia
qui o[mn]ino no[n] e[ss]e[n]t seip[s]u[m] faceret? Restat
igit[ur] q[uia] o[mn]ino no[n] e[ss]e[n]t de[us]. Cū q[ui] nullo
mo[do] de[us] fals[us] e[ss]e de[us]: s[un]t i[n]icio an[te] o[mn]ia erat.
Quidq[ue] ei factu[m] e[st] habet i[n]icio: q[ui] q[ui]
i[n]icio habet s[un]t dubio factu[m] e[ss]e: no[n] ab a-
lio nisi a deo no[n] facto s[ed] o[mn]ia faciente.

Cui[us] scia sine ulla varietate cognoscit
et sine ullo nisi huc et illuc inu[er]abile
varietate o[mn]i creaturaru[m] a[n]geloru[m].
ho[m]i[n]u[m] stellaru[m] arenaru[m] capillo[rum] ubo-
ru[m] cogitatu[m] momēto[rum] o[mn]i[um]: s[un]t
et se[m]el co[m]prehendit et itelligit. **S**os
igit[ur] et origo o[mn]is scie[n]te de[us] e[st]: que[m] q[ui]to p[er]
quis biber. t[ame]n o[mn]i p[er] s[un]t. Inco[m]pabilit[er]
ergo totu[m] m[un]du[m] regnu[m] ut supradixim[us]
et si **X**etnu[m] e[ss]e[n]t: p[re]t[er]it[er] societas a[n]geloz
et scio[rum] et p[er]iti ip[s]i de[us] adesse visio. In-
cui[us] visioe t[ame]n scia nascit[ur]: id e[st] ho[m]o qui
cernit et de[us] q[ui] cernit. Et ceteri o[mn]es o[mn]ia
videbunt et itelligent. Sicut e[ss]e p[er] specula[m]
vitreu[m] t[ame]n nobis visio ad i[n]struat. q[uia]
nos ip[s]os et ip[s]u[m] specula[m] et q[uod] q[uod] p[er]is
adest videm[us]: sic p[er] specula[m] d[omi]ne clar-
tatis et ip[s]u[m] de[us] ut e[ss]e videbim[us] q[ui]ta
possibile e[ss]e creature et nos ip[s]os et ceteros
vera et ita scia cognoscim[us]. **T**u[m] abdi-
ta creaturaz et ip[s]i i[n]ferni vidēdo de[us]
videbim[us]. **T**u[m] iustis manifestu[m] e[ss]e i[n] quo
de[us] e[ss]e i[n]uisibilis i[n]co[m]pabilis s[un]t i[n]icio et
sine fine an[te] o[mn]ia. **Q**uidq[ue] iter est i[n] i[n]as
a q[uo] ad filiu[m] p[er]tinet. et p[re]cedit q[uo] ad sp[iritu]m
s[an]ctu[m]: excepto q[uo]d v[er]u[m] ex vno nat[us] s[un]t. al[ter]
ex duob[us] p[re]sistit. Et quo p[er] no[n] p[re]sistit fi-
liu[m] t[em]pore sed origie: nec sp[iritu]m s[an]ctu[m]. Et quo
o[mn]ia de[us] vnu[m] s[un]t i[n] deo: excepto q[uo]d ad rela-
tione[m] p[er]tinet. Na[m] sapie[n]tia de[us] et veritas e[ss]e
e[ss]e[n]tatis no[n] diuisa s[un]t i[n]ter se: s[ed] vnu[m] s[un]t
sicut et o[mn]ia. Sapie[n]tia ei de[us] no[n] magis sa-
pientia q[uam] veritas e[ss]e: et no[n] magis veritas
veritas e[ss]e q[uam] sapie[n]tia q[uam] e[ss]e[n]tatis. q[uo] cetera de[us]
o[mn]ia vnu[m] e[ss]e s[un]t i[n] deo et no[n] solu[m] hec i[n]ter
se eade[m] s[un]t i[n] deo: sed no[n] aliud s[un]t q[uo]d ip[s]e
de[us]. Et quo m[un]du[m] erat i[n] deo an[te] i[n] se
ip[s]o e[ss]e[n]t: no[n] m[un]du[s] sed deus. Et quo u-
biq[ue] tot[us] i[n] ueloco magn[us] s[un]t q[ui]tate
bon[us] s[un]t q[ui]tate: et quo o[mn]ia penetrat
m[un]da et i[m]m[un]da s[un]t sui pollucioe. Si e[ss]e lux
ista visibilis o[mn]ia tota illustrat: et s[un]t q[ui]ta

etiam penetrat sine sui fetore et sui sui
 pollucioe q̄tō magis d̄s q̄ ē iuisibilis
 et iō mutabilis lux? **G**ra penetrat
 regno sustinet circūdat illustrat. s̄i
 ulla mutacōe ul̄ pollucioe: nō solū ce-
 lestia et t̄restria sed i fernalia. **T**ūc et
 electis dei trina visio. idē corpālis: q̄
 corpa cernēt quozdā splendoria ut
 sol. quozdā ut luna alioz ut stelle. **E**t
 spūalis qua similitudines corpoz i spū nō
 fallaci fantasia i p̄tiet: qua visione
 etiā fruūt hodie spūs iustoz p̄ corpa
 claustra. **E**t visio itellcūalis quā puo
 mētis oculo i spū deū videbūt: et suas
 aīas et iūtutes itimas et spūs āgelicōz
Tūc duplices deo actuz sūt grās. p̄ sua
 videlicet liberacōe a p̄teta dāpnacōe:
 et p̄ bonoz ieffabili retribuōe. **T**ūc
 cois oīm reus et hostis diaboli i cōspā
 oīm elcōz dei dāpnabit. **C**ui dāpnā
 tio et itolerabilis pena delectabile spec-
 taculū p̄stabit electis. **T**ūc ardentissimo
 amore liberatore suū et oīm bonozū
 datore amabūt: et sine fine i fastidio
 clamore cordis laudabūt deū oīpotēte
 benignū et mīcorde. **C**ui honor i glā
 et nūc i p̄ oīa sc̄la sc̄loz Amen.

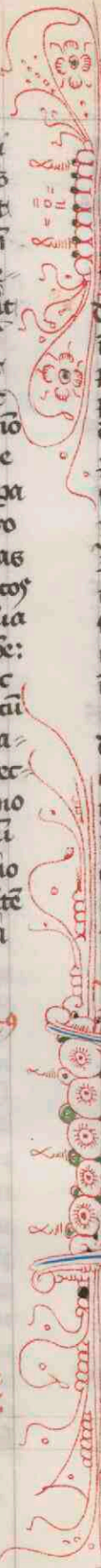
*Explicit liber b̄i augusti intulatus
 de triplia habitaculo.*

*Inapit retractacō b̄i auḡ. i ep̄le
 ad romanos i choatā expōsitiōe.*

Epistole ad romanos sicut
 ad galathas expōsitiōez
 i choauerā: s̄ i op̄is
 si p̄ficiēt plures libri erāt
 futuri. **Q**uoz vñū i sola
 d̄spūtacōe ip̄ius salutacōis absolui: ab
 iūcio saluz ad illud ubi ait grā vobis et
 pax a dō p̄re n̄ro et d̄no ih̄u xp̄o. **F**ōm q̄p
 pe ē ut i morarem tū vellem i solue iū
 dentē semōi n̄ro difficillimā q̄stioez de
 p̄tō i sp̄m sc̄m: q̄ nō i mittat neq̄ i h̄
 sc̄lo neq̄ i futuro. **S**ed de i de cessauit alia
 volūna adiūge: exponēdo ep̄lām totā.
Iūi at op̄is magitudie ac labore deter-
 ritus: et i alia facliora deflexus sū. **I**ta
 fōm ē ut libeū que fecerā p̄mū relīque-
 re solū: tūc ēē titulū volui. ep̄le ad rōnos
 i choata expōsitiō. **U**bi q̄ dixi grās ēē i di-
 missiōe p̄tōz. p̄tē v̄o i rēdōliacōe
 dei: ubi q̄q̄ hoc dixi nō sic accipiedū ē
 ac si pax ip̄a et rēdōliacō nō p̄tineat ad
 grām gr̄ale. s̄ q̄ sp̄cialit gr̄e nōie re-
 missiōe signauerit p̄tōz. sicut lege
 et sp̄cialit dixim̄ sedm̄ qd̄ d̄m̄ ē lex
 et p̄ph̄e: et generalit ut i ea sit i p̄ph̄e
 hic libellus sic i ap̄it. **I**n ep̄lā quā paul̄.

*Inapit ep̄le ad rōnos i choata expōsi-
 tiō.*

In ep̄lā quā paul̄ ap̄le sc̄p̄
 sic ad rōnos q̄tū ex ei i tex-
 tu i telligi p̄t: q̄stioe h̄c
 talē. **U**trū iudeis solis evā-
 gelū d̄ni n̄ri ih̄u xp̄i bene-
 rit p̄tē merita op̄m legis.
 an v̄o i illis op̄ez meritis
 p̄cedētibz oībz gr̄tibz beneit i iustifi-
 cacōe fidei q̄ ē i xp̄o ih̄u: ut nō qz i iusti-
 erat hoies crederēt. s̄ credēdo i iustifi-
 tati deiceps i iustū viue i aperēt. **H**oc q̄
 dore i tendit ap̄le oībz v̄isse gr̄az evā-
 gelū d̄ni n̄ri ih̄u xp̄i: quā p̄tēa etiā

grām vocari ostendit qā nō quasi de-
bitū iusticie redditū ē: sed gratuitū
datū. Seperāt ēi nōnulli qui ex iudeis
crediderāt tūmūari adūsus aplm
paulū q̄ iurācia sōs et legis veteris vi-
tulis liberos admittēbat ad euāgelij
grām. p̄dicās eis ut i xpm crederēt nō
lo ip̄posito carnalis cūctiois iugo: sed
plane tāta moderatōe ut nec iudeos
sup̄bire p̄mittat tāq̄ de meritis op̄ez
legis. nec ḡetes merito fidei adūsus
iudeos iFlari: q̄ ip̄i receperūt xpm q̄
illi auāfixerāt: tāq̄ sicut alio loco di-
cit pro ip̄o dño legatōe fungēs. hoc
ē p̄ lapide āgulari utriūq̄ pplm tā ex
iudeis q̄ ex ḡetibz cōnectat i xpo p̄ vi-
tulū gr̄e: utrisq̄ auferēs oēm sup̄biā
meritorū. et iustificādos utrosq̄ p̄ disci-
plinā hūilitatis assōciās. Itaq̄ eplaz
sic exorsus ē.

Dulus seru⁹ ih̄u xpi vocat⁹
ap̄lus segr̄egat⁹ i euāgelij
dei. Seperāt i duobz ūbis ecclie distatē
ā synagoge venustate discernit. Ecclia
quippe ex vocatōe appellata ē: synagoga
ex cōgregatōe. Cōuocari ēi magis hōibz
cōgruit: cōgregari āt magis de peccati-
bus dici solet. Q̄ ergo p̄lexisq̄ locis sc̄p-
turarū ip̄a ecclia grex dei et per⁹ r̄ ouile
dei vocet⁹: tñ āt i cōparatōe hōim peccata
dicūtur ad vitā veterē p̄tinet: et ap-
paret hui⁹mōi hōies nō cibo sempitē-
ne veritatis sed tēporaliū p̄missionū
tāq̄ terreno pabulo eē cōtētos. paul⁹
ergo seru⁹ xpi vocat⁹ ē ap̄lus. Que vo-
catō eū coaptauit ecclie. In euāgelij
āt dei segr̄egat⁹ ē. Vñ nisi a grege sy-
nagoge: si ūboz latinoz significatio
ōimō cū greca it̄p̄tate cōcordet.
Sane euāgelij dei i quo dicit se segr̄e-
gatū. cōmēdat auctoritate p̄phetarū:
ut qm̄ credētes i xpo i quoz numerū

vocat⁹ ē iudeis p̄posuerāt a quibz se dixit
segr̄egatū. Gentes rursus tā nō super-
bire admoneat. Siḡde de pplō iudeoz
fuerūt p̄ph̄e p̄ quos euāgelij cui⁹ fide
credētes iustificāt ān p̄missū eē testat⁹.
Sepergat⁹ iqt̄ i euāgelij dei qd̄ ān p̄-
miserat p̄ p̄ph̄as suos fuerūt ei⁹ p̄ph̄e
nō ip̄ius: i quibz etiā inuēiūt q̄ de xpo
audita cōtinerūt sicut etiā de sibilla
dicit⁹. Qd̄ nō facile credat⁹: nisi poetar⁹
i romana lingua nobilissim⁹ auct⁹
ea dicit de inuocatōe sc̄li qd̄ i dñi nri
ih̄u xpi regnū sans cōtinē et ducere
videāt⁹ p̄posuit ūsū dices. Uita timē
iā veit carnis etas. Tunc āt car-
mē sibillanū eē nemo dubitauit.
Snes ergo ap̄lus ea i libris ḡetū i
uelri testionia veritatis. qd̄ etiā i ac-
tibz ap̄loz loquēs athēnētibz mā-
festissimē ostendit: nō solū aut p̄ph̄e-
tas suos. ne q̄s a pseudo p̄phetis p̄
quasdā veritatis p̄fessioēs i aliquā
ip̄ietate seductus s̄ addidit etiā i
sc̄pturis sc̄is. Volēs utiq̄ ostendere
lras ḡetū sup̄sticiose p̄dolatricie ple-
nissimas nō idō sc̄as haberi optē-
qā i eis aliqd̄ qd̄ ad xpm p̄tinet
uenit: et ne q̄sq̄ etiā p̄ph̄as ali-
q̄s remotos atq̄ alienos a gente
iudeoz forte p̄ferret i quibz nullus
simulachroz cult⁹ eēt. q̄tū attinet
ad simulachra q̄ hūana operat⁹
manus. Hā simulachris fantaf-
matū suoz sectores suos oīs exco-
municat: ne q̄s tñ aliqua hui⁹mōi
p̄ferēs qā ibi xpi nomē ostentat.
eas pot⁹ sc̄as sc̄pturas eē asserat.
nō eas q̄ pplō hebreoz sūt dicitus
credite: satis optune michi videt⁹
adiūgē cū dixisset i sc̄pturis sc̄is. qd̄
adicit de filio suo qui factus ē ei⁹ ex
semine dauid sc̄dm carnē. Dauid ei

certe rex iudeoru fuit Oportebat at
 ut ex illa gente oriret xpi pnuaiatores
 phete: ex qua gente carne assumptur
 erat que pnuaiabat **O**ccurredu aute
 erat etia illoz ipietati qui dnm nrm
 ihm xpm scdm hoien tnmno que sus
 cepit accipiut: dinitate at i eo no i
 telligut ab vniuse creature coione
 discretā. uelut ipi iudei qui xpm filiu
 dauid tnmno ee opinabat: ignorā
 tes excellētia qua dñs ē ipi dauid
 scdm id qd ē filius dei **V**n illos i euāge
 lio redarguit p pphētia q ipi dauid
 ore plata ē **Q**uerit etē ab eis que ipe
 dauid dnm appellat quō filius ei sit:
 cū deberet utiq; responde q scdm car
 nē filius eet dauid. scdm dinitatem
 at filius dei et dñs ipi dauid **S** paul
 aplis qa iā didicerat postea q dixit i
 euāgelii dei qd añ pnuicēat p pphās
 suos i scripturis scis de filio suo qui factus
 ē ei ex seīne dauid addidit scdm carnē:
 ne hoc solū et totū i xpo ee arbitrauerit
 qd factus ēat **A**ddendo ergo scdm carnē
 seruauit dinitati dignitē suā: que nō
 solū seī dauid sed nec alicui āgelice
 aut cuius excellētissie creature gñā
 tōi tribui pōt: qñ qdē ipm ē uerbū p
 qd factū sūt oīa. qd ubū ex seīe dauid
 caro factū ē i hitauit i nobis: nō mu
 tātū et cōuersū i carnē ut hoībz car
 nalibz cōgruet apparēt idutū **Q**ua
 ppter apls nō solū eo ubo q ait scdm
 carnē huānitatē a dinitate distixit:
 sed enā illo q ait factus ē **N**ō ē ei fac
 tus scdm id q ubū dei ē **O**īa ei p ipm
 facta sūt. nec fieri cū oībus posset p
 que facta sūt oīa: neq; añ oīa factus
 ē ut p ipm fieret oīa **I**pō ei excepto si
 añ illa iā factus eet nō esset illa omnia
 que p illū fieret: nec posset uere dia
 facta oīa p ipm i quibz ipe nō esset si

ipe enā factus esset: et ido aplis cū fac
 tū deo dicit xpm addidit scdm carnē:
 ut scdm ubū qd ē filius dei nō factū deo
 sed natū ee mōstraret **E**undē ipm sane
 qui scdm carnē factus ē ex seīne dauid
 pdestinatū dicit filiu dei i uirtute nō
 scdm carnē sed scdm spm: nec queli
 bet spm sed spm sctificacois ex resur
 rectōe mortuoz **I**n resurrectōe ei uir
 tus morietis apparet: ut dicit **P**re
 destinatus i uirtute scdm spm sctificacois
 ex resurrectōe mortuoz **D**einde sctificaco
 uitā nouā facit: q dñi nri ihu xpi re
 surrectōe signata ē **V**n idē aplis alio
 loco dicit **S**i cōsurrexistis cū xpo que
 suscū sit qñte: ubi xps ē i dextera dei
 sedēs **P**otest qdē enā sic ee ordo uboz
 ut nō ad spm sctificacois aduigam
 qd ait ex resurrectōe mortuoz: s; ad
 id qd ait pdestinatus ē ex resurrectōe
 mortuoz. tui ordi i terposita s; hec
 filius dei i uirtute scdm spm sctificacois
Et nūmū iste ordo certoz i melioz
 uidet: ut sit filius dauid i iimitate
 scdm carnē: filius dei i uirtute scdm
 spm sctificacois **F**actus ē ergo ex seīne
 dauid id ē filius dauid ex mortali cor
 pore ppter qd et mortuus ē: pdestina
 tus est at filius dei et dñs ipi dauid
 ex resurrectōe mortuoz **I**n qñ ei mor
 tuus ad id ptinet qd ē filius dauid: i qñ
 at resurrexit a mortuis ad id qd ē filius
 dei et dñs ipi dauid: sicut alibi idē
 aplis dicit **N**ā et si mortuus ē ex ihi
 mitate sed uiuit ex uirtute dei: ut ihi
 mitas ptineat ad dauid. **V**ita uo eter
 na ad uirtutē dei: idōq; i hīs ipis ubis
 dñm suū designat eū dauid dices **D**ix
 it dñs dño meo sede a dextris meis:
 donec ponā iimicos tuos scabellū pe
 dū tuoz **E**x eo ei q resurrexit a mor
 tuis sedet ad dexterā patris **P**destinatus

h mar
 ne

ergo ex resurrectione mortuorum ut sederet
ad dexteram patris. uiuēs in spiritu dauid:
nō audet dicere filiū suū. **Dñi** et sequitur
apostolus hic adiungit ihū xpī dñi nrī.
postea quod dixit ex resurrectione mortuo-
rū: tāquā ad monēs vñ illū dauid do-
minū suū potius quā filiū esse testatur sit
Nō autē ait eū p̄destinatū ex resurrec-
tione a mortuis: sed ex resurrectione
mortuorum. **Nō** eī resurrectione ipsa sua filius
apparet dei propria illa et eminentissima
dignitate qua etiā caput ē ecclie. cū
et ceteri mortui resurrexerint. s; filius
dei p̄destinat⁹ ē quodā p̄ncipatu
resurrectionis. quā ex resurrectione omnium
mortuorum ipse p̄destinatus ē. id ē ut p̄
ceteris et ante ceteros resurgēt designa-
tus: ut quod hic positū ē fili⁹ dei cum
dixisset p̄destinat⁹ ē ad documentū
valeat tāte sublimitatis. **Nō** eī sic p̄-
destinari oportuit nisi filiū dei: scdm
quod ē etiā caput ecclie. **Dñi** illū alio loco
p̄mogenitū ex mortuis appellat
Eū eī decebat uelire ad iudiciū resur-
gētū. quod p̄cesserat ad exemplū. neque
ad exemplū omnium resurgētū. s; ad ex-
emplū eorum qui sic resurrexerunt ut
cū illo uiuāt et regnēt in sempiternū:
quorum etiā caput ē tāquā corpus sui. **Ex**
ipso eī resurrectione etiā p̄destinat⁹ ē
ut ipse p̄ncipis fiet: ceterorum autē sua in-
condicione resurgētū nō p̄ncipis s; iudex
ē. **Nō** itaque ex illorum mortuorum resurrec-
tione p̄destinat⁹ ē: quod ē damnatur⁹ p̄-
destinatū eē ex resurrectione mortuorum
ut p̄cederet resurrectione mortuorum uel i-
telligi apostolus. **Hos** autē p̄cessit qui ad
ipsum celeste regnū quo eos p̄cessit secu-
turi sūt. **Idē** quod nō ait quod p̄destinat⁹
ē fili⁹ dei ex resurrectione mortuorum ih̄s
xp̄s dñs nr̄: sed ex resurrectione mortuorum
ih̄s xp̄i dñi nr̄: tāquā si diceret quod p̄desti-

nat⁹ ē fili⁹ dei ex resurrectione mortuo-
rū suorum hoc ē ad se pertinētū in uitā
eternā: uelut si interrogaret quorum
mortuorum. et uideret ip̄s ih̄s xp̄i
dñi nr̄. **Ex** resurrectione eī ceterorum mor-
tuorum nō ē p̄destinat⁹ quod nō p̄cessit
ad grām uite etne. nō utique secutu-
ros: quoniam ad penas suas ip̄m resur-
recturi sūt. **Ergo** ille tāquā fili⁹ dei u-
nigenitus etiā p̄mogenitus ex mor-
tuis p̄destinat⁹ ē ex resurrectione mortuorum.
Quorum mortuorum: nisi ih̄s xp̄i dñi nr̄.
Per quē accepim⁹ inquit gratiam et apostolatus
Grām tū oībus fidelibus: apostolatus autē
nō tū oībus. **Et** ideo si tūmō apostolatus
diceret se accepisse ingratis ex tūmō gratia
qua illi p̄ccata dimissa sūt: tāquā eī me-
ritis priorū operū accepisse apostolatus ui-
deret. **Optime** itaque tenet cardinē cau-
se ut nemo audeat dicere uite p̄ncipis me-
ritis se ad euāgelium eē p̄ductū: quoniam
nec ip̄s apostoli qui ceteris membris postea
put corpus supereminēt accepit apostola-
tū proprie potuisset. nisi prius cōit tū ce-
teris gratiam quā p̄ccatores sanant et iustifi-
cant accepissent. **Quod** autē subiungit ad obe-
diendū fidei in oībus gentibus p̄ nomine eius.
Ad hoc dicit apostolatus se accepisse. ut o-
bediat fidei p̄ nomine dñi nr̄ ih̄s xp̄i. **Idē**
ē ut credat oēs xp̄o et signet in eius nomine:
qui salui eē cupiūt. **Quā** salutē nō solū
iudeis sicut nonnulli quod ex ip̄is crediderāt
arbitrāt uelisse iā ostendit tū ait. **In**
oībus gentibus in quibus estis inquit et uos
uocati ih̄s xp̄i id ē ut et uos sitis eius
ih̄s xp̄i qui omnium gentium salus ē: quoniam nō
in nūmō iudeorum s; in nūmō ceterarū gentium
sitis inuēti. **Hucusque** dixit ip̄s quod esset
qui scripsit epistolam. **Est** eī qui scripsit pau-
lus seru⁹ ih̄s xp̄i uocatus apostolus: scripsit
in euāgelium dei. **S; quia** occurrebat quē euā-
gelium uēdit. quod ante p̄miserat p̄ prophetas

suos i scripturis suis de filio suo. **I**te qd or-
 turebat de quo filio respondit qd frater
 e ei ex se ne dauid sed in carne: qd pdesti-
 natus e filius dei i uirtute sed in spiritu
 sanctificationis ex resurrectione mortuorum ihu
 xpi dnu nri. **E**t quasi dicitur. **Q**uo tu ad
 eu ptines? **R**espondit. **P**er que accipi-
 m9 gram et aplatu ad obediendu fidei
 i oibus gretibus pro noie ei. **I**te qd dicitur
Que igitur causa e ut scribas nob? **R**espondit.
In quibus estis et vos vocati ihu xpi. **N**unc
 deinde aduigit ex more eple qbz scribit
Oibus igitur qui sunt rome: dilectis dei
 uocatis suis. **E**tia hic significauit benigni-
 tate dei potius qd meritum illorum. **N**o enim
 aut diligetibus dei: sed dilectis dei. **P**rior
 ei dilexit nos an oia merita: ut nos eu
 dilecti diligemus. **D**ni etia addidit uoca-
 tis suis. **Q**uod enim sibi qd tribuat qd vo-
 cati obrepere: nemo potest sibi tribuere qd
 vocatus e. **V**ocatus atqz sicut no ita intellige-
 du e tanqz ido vocati sit qd sci exat: sed
 ido sci effecti qd vocati sunt. **R**estat ergo
 ut salute dicat: ut expleat usitatu eple
 pncipiu tanqz ille illis salute. **P**er eo aute
 ac si dicit salute. **G**ra uobis igitur et
 pax a deo pte nro et dno ihu xpo. **N**o
 ei ois gra e a deo. **N**am et iudices mali
 pber gram i accipiendis pfois aliq
 cupiditate illecti a timore pteriti:
 neqz ois pax e ul ab illo. **D**ni dñs
 ipe discernes ait? pax mea do uobis:
 aduiges etia et dices no se tale pax
 dare qle dat hic mudus. **G**ra e ergo
 a deo pte et dno ihu xpo qua nob pax
 dimittit: qbus aduocabam deo pax
 uo ipa qua reconciliam deo. **C**u ei per
 gram remissis pccis absupte fuerit
 i iudicium: restat ut pax adheamus
 illi a quo nos sola paxa diuinebat. si-
 cut pphja dicit. **N**o grauabit aure ue-
 stru no audiat: sed paxa vtra itez uos i deo

separant. **Q**uibus remissis p fide dnu nri
 ihu xpi. nulla sepatioe iteruente pax
 est. **F**ortasse at quisqz miret quo itelli-
 genda sit iusticia iudicis dei: cu graz
 prebet ignoscendo pccis. **S**ed hoc plane
 iustu e apud deu: quia ve iustu e ut
 hui quos pccoz suoz peitet eo tpe quo
 nondu penaru manifestus terror ap-
 paret misericordie sepatioe ab eis q defen-
 sioes pccoz suoz ptinanti exquiretes.
 nulla peitencia corrigi uoluit. **I**n iustu
 e eni ut cu hms illi ad cofortu penale
 copulet: qui uocante deu no spreuerit
 et peccates displicuerit sibi: ut que
 admodu ille pccu eoz sic etia ipi odif-
 sent sua. **E**t a demu e huane iusticie
 disciplina no i se amare nisi qd dei est.
 et odisse qd pccu e: nec approbare pccu
 sua. nec i eis aliu iprobare sed seipm:
 nec putare satis sibi ee ut pccu sua dis-
 pliceat. nisi etia uigilanti ssa deitrepis
 itentoe uideat: nec i eis uitadis uices
 suas existimare suffice nisi diuinitus
 adiuuet. **I**ustu e ergo apud deu ut ig-
 nostat talib9 qcuqz an comiserunt: ne
 qd iustissimu e cu eis qui tales no se
 cofuidat atqz misceat. **Q**uappt et
 qa talib9 no ignostat iusticia dei e:
 et qz ignostat gra e. **I**usta e ergo gra
 dei et grata iusticia: cu i eo quoqz e-
 tia peitencie meritum gra pcedat. qd nei-
 ne pccu sui peitet nisi admodu coe aliq
 uocatois dei. **P**orro iusticie diuine tanta
 constancia e: ut cu pena spitalis i sem-
 pna peitenti fuerit relaxata. pssu-
 re tn cruciatuqz corpm cruciales qbz
 etia mres exatatos nouim9. postreo
 mors ipa qua peccado meruit nra
 natura illi relaxaret. **Q**uod et etia ius-
 ti hoies et ppi exsoluunt ista supplicia
 de iusto dei iudicio uere credendu e.
Ipa e q i scripturis suis etia disciplina

noīnāt: quā nemo iustoz effugere
fuit. **N**elne q̄ppe extepit tū dicit que
ei diligit dñs corripit: flagellat autē
oem filiū que recipit. **V**n̄ etiā ip̄e iob
qui p̄tēa tā n̄lta illa passus ē. ut iōi-
bus q̄s v̄r eēt et q̄tus dei seru⁹ eluce-
ret. penas tñ corpis p̄ p̄tās suis se ex-
soluē sepe testat. **P**etrus q̄ apl̄s ex-
hortās fr̄es ad p̄ferēdas p̄ x̄pi noīe
passiōes ita loquit. **N**emo at̄ v̄m̄pa-
ciat̄ q̄i homiada a fur̄ a maledicis
a curas alienas agēs. si v̄o q̄i xp̄ian⁹
nō erubescat. gl̄ificet at̄ deū i iusto noīe.
q̄a tēpus i choacois iudicij a domo dei.
Si at̄ iūcū a nobis. q̄s finis eoz q̄ nō
crediderūt dei euāgēlio. **E**t si iusti q̄dē
vix salu⁹ sit. p̄cōr̄ et ip̄ius ubi parebūt.
Māifeste ostendit easdē ip̄as passiōes
q̄s iusti paciūt̄ ad iudiciū dei p̄tinere.
In choari dicit ex domo dei: ut i dē cōi-
tiat̄ q̄tā ip̄is futura seruēt. **V**n̄ etiā
ip̄e ad thessalocēses dicit: ita ut nos
ip̄i de vobis gl̄emur i eccl̄is dei p̄ v̄ra
paciētia et fide i oibus p̄secutiōibz v̄ris
et pressuris q̄s sustinetis i exemplū.
iusti iudicij dei. **Q**d oīno ad illud r̄s̄inc̄
q̄d ait petr⁹ tēp⁹ eēt i choacois iudicij
a domo deū: et illud q̄d de p̄p̄ha i tēp̄o
sunt. **E**t si iustus vix saluus erit. p̄cōr̄
et ip̄ius ubi parebūt. **V**n̄ michi vide-
tur etiā illa que p̄ p̄phetā nathā regi
dauid cōminat⁹ est. deus q̄q̄ statim
ignoueit p̄cōr̄ēti. p̄tēa tñ oīa accidit
se: ut demonstraret illā v̄lām sp̄ciā
lū datā p̄tēz futurū iudiciū penaz.
q̄d expectat eos qui hoc tpe corrigi no-
lūt. **D**icit ei et alibi petr⁹ p̄tēz hoc
ei et mortuus euāgelizatū ē: ut iu-
dicet̄ quidē sc̄dm̄ hoīem i carne. vi-
uat̄ at̄ sc̄dm̄ deū i sp̄u. **H**ec dixi ut of-
tenderē q̄tū possem et q̄tū optūitas
p̄ntis loci sc̄pturarū sinit. non sic

accipiendā gr̄iaz et pacē dei tū dicit.
ut existimēt hoīes a iusticia deū pos-
se distēdē. **N**ā et ip̄am pacē tū p̄mit-
tet dñs aut. **H**ec dixi ut i me pacem
habeatis: i mūdo at̄ p̄ssurā. **E**t tri-
bulatiōes et molestie at̄ p̄ iusticiā dei
reddūt̄ p̄cōr̄. bonos et iustos quibz
et iā p̄ p̄tēa displicet q̄ ulla corpis
pena nō reflectūt ad peccādū: sed
ab oī labe penit⁹ purgat. **P**ax enī
p̄tēa etiā corpis suo tpe roborabit.
si nūc pacē quā dñs p̄ fide donatē dig-
nat⁹ ē i cōcuisse sp̄is n̄r atqz i cōmū-
tabilit̄ teneat. **Q**d at̄ apl̄us gr̄iaz et
pacē a deo p̄cōr̄ n̄r et ih̄i xp̄o nō dicit
adiūgēs etiā sp̄m̄ sc̄m̄: nō michi alia
ratio videt̄ nisi q̄a ip̄m̄ donū dei sp̄m̄
sc̄m̄ itelligim⁹. **G**r̄a porro et pax quid
aliud s̄t q̄ donū dei. **V**n̄ n̄llomō dari
hoībus gr̄a p̄tē qua liberant̄ a p̄cōr̄is
et pax qua r̄cōciliant̄ deo nisi i sp̄u
sc̄o: et idō ip̄a trinitas p̄iterqz i cōmūta-
bilis i ista salutatiōe cognoscit̄. **Q**d
p̄tēa maxie credo: q̄m̄ exceptā eplā
quā ad hebreos sc̄psit ubi p̄ncipū
saluatorū de i d̄usticia dicit omni-
sisse. ne iudei qui adūsus eū pugna-
t̄ oblatrabāt. noīe ei⁹ offensi. at̄ i
mūdo aīo legerēt̄ at̄ oīno legē nō ar-
uarēt̄ q̄d ad eoz salutē sc̄pserat. **V**nde
nō illi eā i canone sc̄pturarū i apere
timuerūt: sed quō se habeat ista q̄stio
excepta hac eplā tētē oēs q̄ n̄lla du-
bitante eccl̄ia pauli apli eēt firmat̄
talē cōtinet̄ salutatiōem. nisi q̄ ad
thimothēū i utraqz i tēp̄o i mūz.
Nā ita scribit. **G**r̄a m̄ia pax a dō p̄cōr̄
et xp̄o ih̄i dño n̄r. **Q**uo ei failiari⁹
eo dula⁹ quodā mō scribēs ad thimo-
thēū id ubi i tēp̄o i mūz. q̄d plane api-
tur et ostendit̄ nō meritis op̄ez p̄cōr̄
ozū sed sc̄dm̄ m̄iam dei nobis dari.

52
sp̄m sc̄m? et ut p̄tor̄ abolicō fiat qua
seu gebant a deo. et recōtaliatō ut illi
Theoram? nec alie ap̄toꝝ ep̄le quas
usus ec̄c̄lasticus recipit parū nos ad
monēt de ista t̄nitate i p̄ncip̄is suis
Nā petrus ita dicit gr̄a vobis ⁊ pax
adimpleat? deinde stat̄ subiecit b̄ndict̄s
d̄s ⁊ p̄r̄ d̄ni n̄ri ih̄u xp̄i: ut p̄ gr̄am ⁊
pacē sp̄u sc̄o itell̄cō. p̄ris ⁊ filij d̄m̄cō
r̄atō aūm de t̄nitate cōmoneat: et
i alia sicut ait. gr̄a vobis m̄ltiplicet
i recōgnitōe dei et xp̄i ih̄u d̄ni n̄ri Ioh̄esat
nescio quā ob causā obm̄isit tale p̄n
cipū: sed plane t̄nitate d̄m̄cōr̄acōez
nec ip̄e neglexit. pro gr̄a et pace societa
tē it̄rponēs **Q**uō ergo vidim? Iq̄t nū
ciam⁹ et vobis ut et vos societate habe
atis nobiscū. et societas n̄ra sit cū p̄re
et filio ei⁹ ih̄u xp̄o In sc̄dā vō illi q̄ ē ad
thimothēu cōsonat dices Sit vobiscū
gr̄a m̄ia a dō p̄re et ih̄u xp̄o filio p̄ris
In t̄n̄e p̄ncipio de t̄nitate p̄c̄tus t̄re
t̄: credo q̄ sit oīnō breuiss̄a Sic ē i ap̄t̄
Senior: ḡap̄o dil̄ss̄io quē ego diligo i
veritate Quā veritate p̄ ip̄a t̄nitate po
siti p̄nto Judas nōm̄ato deo p̄re et
d̄no ih̄u xp̄o ad itell̄gēdū sp̄m sc̄m
hoc ē donū dei triā ūba p̄rit Sic q̄ppe
i ap̄t̄ Judas ih̄u xp̄i serū? f̄r̄ at̄ iato
bi i deo p̄re dil̄ss̄ et i ih̄u xp̄o cōserua
tis vocatis: m̄ia vobis et pax et cari
tas adimpleat? Gr̄a ēi et pax s̄m̄ m̄ia
et caritate itell̄gi nō p̄t Jacob⁹ autē
v̄sitatissimū exordū fecit ep̄le ita s̄ar
bēs Jacob⁹ dei et d̄ni n̄ri ih̄u xp̄i serū?
duodecā t̄bub⁹ q̄ s̄ūt i d̄sp̄siōe salutē.
Credo cōsiderās salutē nō ēē nisi i do
no dei ubi gr̄a et pax: et q̄q̄ an̄ hoc
ūbū notāuit deū et d̄m̄ n̄m̄ ih̄m
xp̄m t̄i q̄a n̄lla gr̄a et n̄lla pace salui
sūt hoīes nisi que ē a dō p̄re et d̄no
ih̄u xp̄o: sicut ioh̄es i t̄r̄cia veritate

sic iste salutē pro ip̄a t̄nitate posuisse
michi videt? Quo loco p̄r̄sus nō arbi
tror̄ p̄tereūdū qd̄ p̄r̄ valer⁹ aīadū t̄c
admirās i quorūdā rusticanoꝝ colla
tōe Cū alter alteri dixisset salus: q̄si
uit ab eo qui et latine nosset et puni
ce qd̄ ēēt salus Responsū ē. t̄a Tū ille
agnoscēs cū gaudio salutē n̄r̄az ēē t̄nitate
cōtinētiā liguarū nō fortuito sic sonu
isse arbitrat⁹ ē. sed occultiss̄a d̄sp̄sa
tōe d̄ine p̄uidēcie: ut cū latine nōiāt
salus. a punice itell̄gāt tria: et cū
punica lingua sua tū nōiāt. latine i
telligat salus Chananea ēi h̄ ē p̄n̄ca
mulier de finibz t̄ri et sydonis egres
sa q̄ i evāgelio p̄sonā gēn̄cū gērit?
salutē petebat filie sue: cui respōsū ē
a d̄no Iō ē bonū panē filioꝝ mittere
tanibz **Q**uō crimē obiectū illa nō negās.
tāq̄ de cōfessioe p̄tor̄ ip̄etratura sa
lutē filie hoc ē noue vite sue. ita iquit
d̄ne: nā et canes edūt de mitis q̄ cadit
de mēsa d̄noꝝ suoꝝ Triā ēi mulieris
lingua salus vocat? Erat ēi chananea
Vn̄ it̄rrogati rustici n̄ri qd̄ sit punice. r̄ndet
thanei corrupta salz sicut i talibz solet
vna l̄ra? qd̄ aliud respondeat q̄ canai?
Petēs itaqz salutē. t̄nitate petebat: qz
et romana lingua q̄ i salutis noīe tri
nitate petebat punice sonat. caput
gēcū iuēta ē i aduētū d̄ni: ⁊ dixim⁹
chananeā mulierē gēcū sustinē per
sonā Panē at̄ appellans d̄ns id̄p̄m
qd̄ a mulie petebat q̄ aliud q̄ t̄nitate
attestat? Nāqz alio loco eādē t̄nitate
panibz itell̄gendā ēē aptiss̄e docet.
Sed hec uerboꝝ cōsonācia siue puene
rit siue p̄n̄sa sit nō pugnat agēdū
ē ut ei quisqz cōsenciat: sed q̄tū it̄r̄p̄
tātis elegācia hylaritas audiētis ad
mittit Illud sana magna it̄ncōe ai cō
siderandū et totis viribz pietatis am

plectēdū satis apparet. q̄a si gr̄a r̄pax
ad īplendā trinitatis cōmēoratōez sic ab
ap̄lo p̄ditur ac si sp̄m s̄m nōmet?
ille peccat ī sp̄m s̄m. qui desperans
ūl iridēs atq; p̄p̄nēs p̄dicatōez gr̄e
p̄ quā p̄cā diluūt. et pat̄s p̄ quā ve-
cōtiam deo. detractat agere p̄iten-
tiā de p̄cās suis; et ī eoz īp̄na atq; mō-
tīfera quadā suauitate p̄durādū sibi
ēē deternit. et ī finē usq; p̄durat. **Q**
at̄ aut dñs dimitti hōi si uerbū dixe-
rit adūsus filiū. si at̄ ūbū dixerit ad-
ūsus sp̄m s̄m nō ei dimitti neq; hic
neq; ī futuro sc̄lo. sed reū ēē et̄n p̄cā.
nō negligēt̄ audiendū ē. **C**ōstituiam
ei aliquē latine lingue ignarū. tū il-
lo audiētē p̄nūciat. fuit ab aliquo
sp̄s sc̄s q̄rē qd̄ reū significet. sub isto
sillabarū sono. ab aliquo at̄ deceptore
ūl irrisore īp̄io respondēi aliqd̄ aliud
q̄dlibz videlz abiectū. ut q̄renē decipi-
at. sicut a talibz fieri solet. ridēdi gr̄a
illū at̄ p̄ ignorātiā cōtēp̄sisse h̄ nomē
dū nescit qd̄ significet. et aliqua etiā
ī hoc cōuicia iactitasse: nēnē ēē ar-
bitror tā vanū et īconsideratū q̄ hūc
hōiem ullo et̄nē īp̄netatis arguat.
At cōtra si tacito noīe res ip̄a uerbis
q̄bz p̄t ad q̄rētis ītelligētiā p̄ducāt:
tū vero si aliqua cōtumeliosē ī tācā
sc̄tate ūl ūba ūl sc̄a ptuleit reus
tenebit. **Q**ue tū ita sint: manifestū
ēē arbitror eū qui hoc noīe audito
aliā p̄ alia rem significari putauerit.
et adūsus eā rem quā significat h̄ noīe
credidit ūbū dixerit nō hūc sic pec-
tare ut adūsus sp̄m s̄m ūbū dixisse
iudicet. **I**taq; si q̄sq; q̄rēs qd̄ sit sp̄s
sc̄s audiat ab īp̄eato. hūc ēē filiū
dei p̄ quē facta sūt oīa. qui etiā tā
oportunitate tēporis de ūḡe nat̄. sic
et occisus a iudeis et resurrexit q̄bz

auditis uel neget uel irideat q̄ dicta
sūt nō eū sic teneri putandū ē ac si
ūbū adūsus sp̄m s̄m dixerit. s; potius
adūsus filiū dei ūl filiū hōis sicut et ē
uocari ēē dignat̄ est. **N**ō eū qd̄ sit ip̄e
rito p̄ uocē p̄positū. sed per rōnē expo-
sitū cōsiderandū ē: q̄a ille cū maledicā
p̄ferret eū utiq; maledicebat. quē sibi
enarratū cogitatōē ituebat. **Q**uilibz
at̄ uocaret̄ utrū res ip̄a uenerāda an
neganda ūl vituperāda eēt hoc q̄rēt.
Hoc mō etiā si q̄sp̄ā q̄rat qd̄ sit ih̄s
x̄ps et ita q̄rēt̄ respōdeat̄ que nō ī fi-
liū dei. sed potius ī sp̄m s̄m cōuēiunt.
quibz auditis ille blasphemet: nō uti-
q; adūsus filiū sed adūsus sp̄m s̄m ū-
bū dixisse tenebit. **S**ed si tr̄sitorie et
negligēt̄er accēderim̄ qd̄ dān ē. si q̄s
ūbū dixerit adūsus sp̄m s̄m nō remit-
tet̄ ei neq; ī hoc sc̄lo neq; ī futuro: q̄s
īuēiri poterit cui uerā p̄cā dedit̄
deus. **N**ā et pagani qui appellāt̄
etiā nūc totā nr̄am religionē. q̄a iā
ferro et cedibz phibēt. maledicis cōu-
melisq; īsectant̄: et qd̄ qd̄ de ip̄a tri-
nitate dicim̄ negādo et blasphemā-
do cōtēp̄nūt. **N**ō ei excipiūt sibi sp̄m
s̄m quē uenerēt̄ ut ī cetera seuiant.
sed simul adūsus oīa q̄cūq; sollicitē
de dei maiestate loq̄mur. q̄nto p̄nt̄ furo-
re īp̄netatis oblatrāt. **N**ā neq; de ip̄o
deo p̄re. deo digna sentiūt: quē p̄tim
p̄citus negāt. p̄tim sic fatent̄ ut de il-
lo falsa fingendō nō utiq; illū sed sua
signēta uenerēt̄. **M**ultomagis ergo
qd̄ de filio dei uel de sp̄s sc̄o dicim̄. **I**ta
īp̄io mō deridē. q̄ nūc p̄a societate co-
lere maluerūt. **Q**uos tū q̄tū possim̄
adhortari ad x̄pm̄ cognoscendū. r̄ p̄
ip̄m̄ deū p̄rem̄ sūmoq; et uō īpatōz
militādū ēē suadem̄: eosq; p̄missa
īp̄unitate p̄teritoz oīm̄ p̄cōz iūta

mus ad fide. Quia i re satis idicam? e-
 tia si qd adusis spm scm i sua saclega
 supstroe dixerit. ai xpianu fuerit facti
 sine ulla caligie dubitacois ignofca. In
 dei vo quales adusis spm scm fuerit.
 testis e stephan? que sco spu plenu la-
 pidauerit: ai illa oia que i eos dix' ipe
 sps dicit. In qbz ubis apussie don e vos sp
 restuist' spm sco. In illo tm nuio iudeoz isiste-
 au spm sco et no ob aliud stephanu basca?
 nisi qd eo plen' erat lapidacu etia paul?
 aplus erat i manibz oim qz uestimenta
 secuabat. qd sibi postea etia petendo i-
 cepit eo ipso spu ia plenissim'. cui p
 mo ianuissim' resistebat: et parat' ia
 lapidari pro talib' ductis. qlu' pdicato-
 re ipe lapidaueat. Quid samaritanu?
 none ita spm sco adusant? ut etia p-
 pletia petus conet' extigie q' p spm
 scm nustrata e. Quoz tm saluti i ipe
 dñs attestat' in eo qui de leprosis dece
 mudatis vn' solus iuersus e ut age-
 ret gras ai eet samaritan': et i illa
 mulie ai qua ad puteu sexta hora lo-
 cut' e. et eis qui per illa crediderut.
 Post dñi at' ascensionē sicut i actibz
 aploz septu e q'ta g'tularoe scoru re-
 cepit samaria ubu dei Symone q'qz
 magu argues petrus apls q'ta ma-
 le de spu sco senserit. ut eu venalem
 putas petua sibi emendu posteret:
 no tm ita de illo desperant ut veie lo-
 ai illu relinqret. Na benigne etia ut
 eu petet et adimonuit. Ipa dei q'ca-
 tholice ete ta dignus auctoritas q' i
 eode dono spuis sa om scoz mater to-
 to fecuda orbe diffundit. ai vniqz
 herico ul' scismatico spem liberacois
 si se corrigat aputauit? Cui placu-
 di dei aditu clausit? none oes adu-
 bera sua q' supbo fustidio reliquit
 ai lacrimis reuocat? Quis vo uel de

pnapibz ul' de gregib' herozu iueit?
 qui no aduset' spm sco? nisi forte
 q'sq' ta puerse sentit. ut arbitret' eu
 teneri veu q' adusis spm scm aliqua
 dixerit. eu vo q' adusis spm scm nilta
 fecerit no teneri? Qui at' tanta eudētia
 cotra spm scm pugnat? q' illi qui ad-
 uersus ete pare supbissis cotecob?
 seuunt? Sed si de ubis q'stio e: q'ro vtz
 nichil dicat adusis spm scm. ai ali
 eu qd ad ipm iprie p'ter oino no ee
 asseneret sed ita ee vnu deit' ut idem
 ipe pr. ide ipe filiu. ide ipe sps scus ap-
 peller'. Ali fateat' quide ee spm scm
 sed egle filio ul' oino deu ee neget'. A
 li vna quide x eade trinitatis substācia
 ee fateat'. de sed ipa dina substācia ta
 ipie sentiat ut ea comutabile i corrup-
 tibile putet. vniqz scm spm que dñs dis-
 cipulis se missurū ee pmisit. no i q'q'
 gesimo die post ei' resurreoz sic aploz
 acta testat' sed post treetos fere anos
 p hoem veisse zingāt. Ali filiter ad-
 uentū ei' que tenem' neget' et eu iplas
 i phrygia p quos tato post loqret' ele-
 gisse ztedant. Ali sacmēta ei' exsuf-
 flet: et baptizatos i noie pris i filiu
 sps sa denuo baptizare no dubitet. Sed
 ne p'ga p singula q' st inuabilia: hñs
 certe oibus quos p tpe breuit' attigi
 ad sponā xpi redeuntibz et errore atqz
 ipietate petendo dapnatibz. nlla ca-
 tholica disciplina neganda ete pace
 et claudenda viscera mēe iudicauit.
 Q' si q'sq' tuc putat ubu dia adusis
 spm scm ai ab eo dicat' ai ia p baptis-
 mu dimissa p'ca st: attēdat nec tali-
 bus p ete scitate auferri petēte locū
 Si ei iprea credit no dari veiam. q'a g-
 ra fidei sacmētusqz fidelū ia pceptis
 no p'te diti ignorācie: videat alia cau-
 sam ee ai dicat' iprea no ignofca. quia
 no ignorācie tpe p'caū est: i alia causa
 ee ai dicat' iprea non ignofca. quia

ubū dixit adūsus spm̄ scm̄. Si ei sola
ignorātia veiam meret et ignorā-
tia nō accipit nisi anq̄ q̄sq̄ fuerit bap-
tīfatus: nō solū adūsus spm̄ scm̄. sed
etiā si adūsus filiū hoīs post bap-
tīmū dixerit ubū. & oīno si qua fornicā-
tione ul̄ hoīadio ul̄ ullo flagitō a facino-
re p̄ bap-
tīmū se se maculauit. nō
p̄t peitendo reaurari. Qd̄ qui senserūt
exclusi sūt a cōsione catholici: satisq̄
iudicatū eos i illa credulitate dīne mīe
p̄cipites eē nō posse. Si at̄ illud solū qd̄
adūsus spm̄ scm̄ dicit sine veia eē post
acceptū bap-
tīmū putat: p̄mo cum
dñs. t̄de loquit̄ nullū tēpus exceptit.
sed ḡualit̄ ait. qui dixerit ubū adū-
sus spm̄ scm̄ nō remittet̄ ei neq̄ i hoc
sēclō neq̄ i futuro. Deinde symō quem
paulo an̄ cōmēorauit iā bap-
tīmū ac-
teperat cū spm̄ scm̄ turpissimō meratū
subditū credidit: cui correpto a se
petrus tamē cōsilū peitendi dedit.
Quid at̄ asim̄ de hīs qui cū bap-
tīmū sacramēta pueri etiā ul̄ infantes
preperit. postea negligēt̄ educati p̄ ig-
norācie tenebras vitā turpissimam
ducūt. nesciētes oīno q̄ xp̄iana disci-
plina iubeat a vetet qd̄ polliceat. & q̄
minet̄. qd̄ credendū qd̄ sperandū qd̄
diligendū sit. Nū audebim̄ p̄cā e-
orū p̄p̄tea nō ignorācie p̄cā deputare
q̄a bap-
tīfati peccauerūt. cū oīno ig-
norātes et oīno q̄admodū dicit ubi
caput haberet nesciētes i magno ex-
vore peccauerūt. Q̄si eo tpe cū scia
q̄sq̄ peccasse dicat̄ quo sit malū eē
qd̄ facit et tñ facit. cur hoc i spm̄ scm̄
solū et nō etiā i dñm̄ ih̄m̄ xp̄m̄ irēmis-
sibile iudicat̄. Aut si hoc ip̄m̄ eē cre-
dit̄ peccare ul̄ ubū dicit adūsus spm̄
scm̄ qd̄libet p̄cām cū scia cōmittē. ut
qd̄qd̄ hoīes ignorādo peccāt i filiū

peccare. qd̄qd̄ at̄ sciētes peccāt i spm̄
scm̄ peccare iudicētur. Quere q̄s nesci-
tiat malū eē. ubi grā. corūp̄e pudē-
ticiā vxoris aliene. uel eop̄o eē qd̄
hoc i sua cōiuge nollet p̄peti. a frau-
dare quēq̄ i negotō a carūuēre mē-
daco aut opp̄mie testionē fallitate.
a auferēde rei causā. iudiciari & occide-
re: et si qd̄ oīno eē qd̄ sibi ab alio fi-
eri nō vlt. et si fieri senserit toto corde
idubitat̄ accusari. Aut si her ab ignorā-
tibz fieri dicim̄. qd̄ iueiem̄ i quofa-
entes hoīes peccare videāt. Restat
q̄ ut si hoc e peccare i spm̄ scm̄. pecca-
re cū scia illis p̄cās q̄ cōmēorauit.
negēt̄ peitendi locus. qm̄ p̄cōt spm̄
scm̄ oēm̄ sp̄e veie dñs ap̄putauit. Q̄
si r̄gula xp̄iana respuit oēsq̄ illos
qui sic peccāt ad correctōez vite voca-
re nō cessat: adhuc quendū e q̄ sit p̄-
tare i spm̄ scm̄ au p̄cō nlla venia
cōcedit. An forte nō e dicit̄ cū scia
peccare. q̄ p̄cām ip̄m̄ malū eē nouit.
et tñ deū uolūtateq̄ ei ignorācie pec-
cat. Hoc ei videt̄ et ad hebreos dicit̄
cū dicit̄. Volūtarie e peccātibz nobis
postq̄ accepim̄ sciam̄ veritatis. Non
adhuc relinq̄t̄ p̄ p̄cās sacrificiū. P̄cā
ei erat si tñm̄ dicit̄. uolūtarie pec-
cātibz nobis nisi adderet postq̄
accepim̄ sciam̄ veritatis: i qua utiq̄
deus uolūtateq̄ ei ignorācie pec-
sentētia cōgruē videt̄ dñice illi se-
tentē dñi sui & nō facies digna pla-
gis. uapulabit̄ pauca. seruāt̄ facies
uolūtate dñi sui et nō facies digna
plagis uapulabit̄ multa. ut si p̄cā
m̄ dān eē qd̄ dān e uapulabit̄ pau-
ca. t̄p̄ si dicit̄. leuit̄ emēdat̄ ad ve-
am p̄tānebit̄. i eo vō qd̄ dān e m̄
tā sempitēnū suppliciu uelligat̄.

qd minar^r peccatibz i spm scm. qbz
 dicit nuq posse dimitti pccm: ut
 hoc sit peccare i spm scm cognita dei
 uoluntate peccare. **S**i ita e: cogitari
 oportet et disaut pus q cognoscat uo-
 luntas dei. Nonnulli ei et an pceptum
 baptismi sacramentu cognouerit ea
Na et corneli⁹ et cetero uoluntate dei
 uaqz aplo petro docete cognouit. et
 ipm spm scm manifestissis coattesta-
 tibz signis anq baptizaret accep-
 tit. qd no ideo facineta illa cotepserit.
 sed nilto certior baptizari sit. ut etia
 qsa sacrosca signacula q quoz res i
 eo pcesserat ad pficeda suam ueritat^r
 papie nullo mo moraret. **M**ulti at n^o
 post acceptu baptismu auget cog-
 noste uoluntate dei. **Q**ua p^rti. q ante
 baptismu cognita dei uoluntate pec-
 cauerit. no possum dice a nullo modo
 tueri cu ad baptismu accessit no ei
 dimitti oia qcuq peccauit. **H**uc ac-
 cedit q tu uoluntas dei i diligedo deo
 et pximo breuit i sinueti credetibz.
 ita ut i hys duobz pceptis tota lex
 pendeat et oes phete dilectoz pxi.
 id e dilectoz hois usqz ad inimici dilec-
 tionem nobis dñs ipse comedit: et vi-
 dem⁹ q multi ia baptizati et uea ee
 ita fateant^r et tñ dñi pcepta ueneret.
Cu at pessi fuerit alicui⁹ imitias ita
 aio impu^r ad uicissendu. et tantis
 tardesit fatibz odioz. ut nec plato
 et ueritate euagelio placari possint.
 et talibz hoibus ia baptizatis ecclie
 plene st. **Q**s tñ spuales uiri sine ad-
 monem no cessat et i spu lenitatis ita
 ter struunt ut hui⁹ moi teptacoibz
 occurrere ac resistere pati sit: et magis
 diligant i xpi pace regnare. q de i-
 muni oppressioe letari. **Q**d ianit fiet:
 si talu pccoz nlla spes ueie. nulla

peitencie medicina remanet. **E**t ite
 caueant qui hoc sentunt. ne dauid
 p^riarthia dina electoe pbatu atqz
 laudatu ignorasse affirmet uolu-
 tate dei. cu aliene conugis amore p-
 cussus etia maritu ei⁹ ad decapendu
 necanduqz curauit: de quo tñ scle
 cu eet pmo sua deinde pph⁹ uoce i
 d^ramat^r peitendi huilitate i p^rti
 p^ressioe liberat^r e. **S**ed plane vapu-
 lauit multa. sed exemplo suo docuit
 itelligi no ad sempiterna pena sed
 ad seueriore disciplina p^rine quod
 dan e a dno. **Q**ui at nouit uolunta-
 te dñi sui et no facit digna plagis.
 uapulabit multa. **N**a et illud ad
 hebreos q diligenti⁹ ptractat sic in-
 telligit. ut no de sacficio cotbulati
 p^rpeitencia cordis accipiendu sit
 qd dñm e. no adhuc p pccis reliqt
 sacficiu: sed de sacficio de quo tuc lo-
 qbat^r aplis id e holocausto dñi ce-
 passiois. qd eo tpe offert qsqz p pccis
 sius quo eiusdem passiois fide dedi-
 cat^r et xpianoz fidelu noie bap-
 tizatus ibuit: ut hoc significauerit
 aplis no posse deinceps eu qui pec-
 cauit iteru baptizando purgari.
 quo itellai no itercludit^r peitendi
 loais: ita sane ut eos qui nodu bap-
 tizati sut. nodu plena suam ueita-
 tis accepisse fateant. **E**x quo pficitur
 ois qui suam ueitatis accepit etiam
 baptizari itelligat: no at ois bap-
 tizatus etia suam ueitatis accepit
 p^rti quoru da postiore pfectu ul mu-
 serabile negligetia: et tñ illud sa-
 crificiu de quo loq bat id e holocaus-
 tu dñi qd tuc p unoquoqz offert^r q-
 dan no cu ei⁹ noie i baptizado sig-
 nat^r iteru si peccauerit offerri no p^rt
No ei pnt deuo baptizari q semel

baptisati sunt: quibus etiam per baptismum per ignorantiam veritatis peccaverunt. Ita fit ut quoniam sine baptismo nec recte dicatur accepisse scientiam veritatis. **O**is qui accipit eam non ei reliquat per peccatis factum: hoc est non possit de novo baptisari: nec tamen omnes qui non accipiunt per doctrinam scientiam veritatis. debeat arbitrari posse per se illud offerri factum si iam oblatum est: id est si iam eiusdem veritatis per baptismum sacramentum precepit non potest iterum baptisari: tamen si diceremus omnem hominem non esse quadrupedem: non ideo tamen omne animal quod homo non est etiam quadrupes esset. **E**os enim qui iam baptisati fuerunt curari melius dicimus per penitentiam non renouari: quia in nouatione in baptismo est. ubi quidem operatur penitentia sed tamen in fundamento. **H**abere itaque fundamentum recurari edificatum potest. **S**i autem fundamentum iterare quis voluit totum edificatum subvertat nate. **P**ropterea hoc dicit hebreis qui ex nouo testamento ad sacerdotium veteris deducisse videbantur: idque immittentes inquit tunc christi verbum in consummationem respiciamus: non iterum iacientes fundamentum penitentiae a mortuis operibus et fidei in deum laudari doctrine impositionis manus in surrectoris etiam mortuorum et iudicium eterni. **I**ta omnia in baptismo traduntur: quae negat esse repetenda utique in consecrationis fidelibus. **N**am in ubi dei tractatione atque doctrina non iterum tantum sed sepius ducenda sunt: sic verum de quibus differunt oportunitas flagitat. **A**n vero iam illud occurrat ut non si quodlibet peccatum scientes admisissent sed si propter peccatum in spiritu sancto scientes admisissent tunc non habere veniam iudicet. **Q**uo loco quoniam potest utrum sciret iudei per spiritum sanctum operari dominum quoniam eum in

principio demoniorum deonia excludere blasphemabatur. **A**mor autem quomodo possit in illo spiritu sancto cognoscere: tamen ipsum dominum filium dei esse nesceret in illa salute certitate quae ex parte in israel facta est. donec plenitudo gratiam intraret. **D**e qua optimi in suo loco domino adiuuante atque promittere tractabit. **D**einde si diuinitas spirituum illa intelligit quae quoscumque diuinitas utrum in quocumque spiritus sanctus aut fallacie spiritus operatur. **H**ec autem diuinitas certis quodam tempore per spiritum sanctum fidelibus datur sicut alio loco idem apostolus dicit. **Q**uo poterat iudei isto munere diuinitas utrum per spiritum sanctum dominus operaretur. **E**t tamen ut in eis iusta pena fieret aptissima iudicia malivolentiae claruerunt. tamen et falsos testes in eum comparauerunt et miserunt simulatores qui eum in ubi caperent: et tamen tremenda mirabilia quae in eius resurrectione facta sunt eis renuntiaverunt: famam falsam disseminare et veritatem abscondere custodum corruptione conati sunt: et alia maliciosi et venenosi autem signa in eis quantum etiam gelica ratio demonstrat appareret. **V**nde iam uelut itaque eluce eum peccare in spiritu sancto quod operibus que per spiritum sanctum fuit malivolo animo contradicit. **Q**uare ei nesciat utrum ille sit spiritus sanctus: tamen qui hoc animo est ut ea opera quibus iudet malum non esse spiritus sancti non quia mala sunt sed quia iudet eis. quia ipsi boitati est contrarium per malitiam suam: recte in spiritu sancto peccare iudicat. **D**eruptum si ex eo quoque hominum numero quibus dominus illud crimine obicit venientes ad fidem christi et peitendi cruciatibus domita iudicia salutem tamen lacrimis postetes. sicut etiam nonnulli horum fortasse fecerunt: quoniam non tantum quoscumque tanto errore crudescat ut aut neget eos ad christi baptismum admitti oportuisse: aut frustra ad

missos esse contendat. **N**ā si quis p̄ iudi-
cā dīna opa blasphemās qm̄ bonis
dei malicia sua resistat i spm̄ s̄m̄ per-
tave et p̄pterea spem velle nō habere
existimād⁹ ē: attendam⁹ ut v̄ ex eo
de nūo fuit idē aplūs paul⁹. **D**icit ei
Cui p̄us fūi blasphem⁹ p̄secutor et
iniuriosus: sed nūam p̄secutor fūi. q̄a
ignorās feri i credulitate. **A**n forte
idō nō p̄ti nūit ad hoc gen⁹ em̄s.
q̄a nō erat iudus. **A**udiam⁹ qd̄ ali-
bi dicat. **F**uim⁹ ei iquit et nos stulta
aliq̄n et i creduli errātes. seruic̄tes
uoluptatib⁹ et desiderijs vānis. in
malicia et ividia agētes: abhōiabi-
les iuitē habētes. **S**i ergo nec paga-
nis a hebreis nec hereticis a scisma-
ticis nondū baptizatis ad baptisimū
xp̄i adit⁹ claudis ubi cōdēpnata vi-
ta priore i meli⁹ cōmutēt: q̄ius xp̄i
anitati et ecclie dei adiuuantes anq̄
xp̄ianis sacmētis abluerēt: etiā spū
s̄cō quāta potuerūt i festatōe restite-
rūt: si etiā hōib⁹ q̄ usq̄ ad sacmētōz
p̄ceptionē veritatis sc̄iam p̄ceperūt
et post hec lapsi spū s̄cō restiterūt ad
sanitatē redeūtib⁹. et pacē dei p̄cē-
do q̄rētib⁹ auxiliū nūe nō neget⁹:
si deiq̄ de illis ip̄is q̄b⁹ blasphemā
i spm̄ s̄m̄ ab eis placā dñs obiecit.
si qui resipiscētes ad dei grāz cōfu-
gerūt. sine dubitatōe sanati s̄t. qd̄
aliud restat nisi p̄cām i spm̄ s̄m̄ qd̄
neq̄ i hoc sc̄lo neq̄ i futuro dimitti
dñs dicat nullū itelligat. nisi p̄fene-
rāciā i nequicia et malignitate cum
desp̄atōe i dulgēcie dei. **H**oc ē ei gr̄e
uū i paci resistē de quib⁹ sermo no-
bis nō ortus ē. **N**ā h̄c licet adūte
etiā ip̄is quoz blasphemā dñs ar-
guit nō fuisse clausū corrigēdi se i
p̄cēndi locū: qd̄ idē dñs i ea ipsa

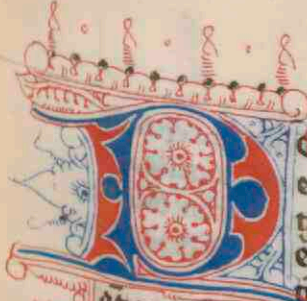
25
rephensioe ait illis. **A**ut facite arbore
bonā et fructū ei⁹ bonū: aut facite ar-
borē malā et fructū ei⁹ malū. **Q**d v-
tiq̄ nulla ratiōe dicēt. si p̄t illā blas-
phemā cōmutare aūm i meli⁹ et
recte factor⁹ fructus generare nō pos-
sent: aut frustra etiā s̄i p̄cā sui di-
missioe generaret. **E**rgo quia dñs
i spū dei expellebat deōnia ceterosq̄
hūanoz corporoz morbos lāguores
q̄ sanabat. nō ob aliud nisi ut cre-
deret⁹ dicēt sibi. agite p̄cētā ap-
p̄quabit ei regnū celoꝝ. **I**nuisibi-
litē ei p̄cā dimittit. cui dimissioi
fidē miraculis cōparabat. qd̄ i illo
paralítico manifestassē ostendit.
Cū ei ei p̄mo donū iuisibile optulisset
p̄t qd̄ venerat. nō ei iā venerat.
filij hōis ut iudicaret sc̄m̄. sed ut
saluaret mūdū: cū ergo dixisset.
Dimissa sūt tibi p̄cā murmuratū
q̄ ēēt a iudeis idignātib⁹ q̄is tātā
p̄tātē sibi arrogasse vidēt. qd̄ ē iqt
facili⁹ dicē dimissa sūt tibi p̄cā. an
dicē surge et ambula. **O**stendit q̄a
p̄tātē habet filij hōis dimittē p̄cā
dicat paralitico tibi dico surge tolle g-
batū tuū i vade i domū tuā: q̄ facto
et quib⁹ dñs satis declarauit idō se
illa facē i corpib⁹ ut credēt aīas p̄cō-
rū dimissioe liberare: id ē ut de p̄cā
te visibili p̄cās iuisibilis merēt⁹ fidē.
Quia i spū dei q̄ faciebat ille oīa ut
grām pacēq̄ hōib⁹ largiret⁹ i dimis-
sione p̄cōz grām. pacē i recōtaliatōe
dei a quo separāt sola p̄cā: cū dixis-
sent iudei q̄ i beelzebub eicēt deōni-
a nūcorditer voluit eos admonē-
re ubū dicerēt i blasphemā i spū
s̄cō. hoc ē ne gr̄e dei paci q̄ resistēt.
quā p̄ spm̄ s̄m̄ donare dñs venēat:
nō q̄ hoc iā fecerāt qd̄ sibi neq̄ i hō

sclo neq; i futuro dimittet. sed ne des-
perado de veia a qsi de sua iusticia
psumedo et peitencia no agendo aut
pseuerado i pccis hoc faceret. hoc mo
ei diceret ubi. hoc e blaphemaret
i spm scm i quo dñs signa illa ppt
largienda gram pacem faciebat;
si pseueracia pccoz ipi gre pacis re-
sisteret. Verbu ei dicere no ita videt
hic positu ut tñmo illud itelligat
qd p lingua fabricam? sed qd corde co-
ceptu etia ore exprimit. Sicut ei no
cofiteret deū qui tñ sono oris pfiteret
no etia boīs opib. nā de hys dictū
e cofiteret ei se nosse deū factis at ne-
gat. ex quo manifestū e dici aliquid
factis. sicut manifestū e negari ali-
qd factis: et sicut illud qd ait aplis
nemo dicit dñm thm nisi i spū scō.
no pt rē itelligi nisi ut factis dice
itelligat. no ei hoc i spū scō dice pu-
tandi sūt qbus ipe dñs dicit. ut qd
michi dicitis dñe dñe et no facitis
qd dico vobis? Et illud No oīs q dicit
michi dñe dñe irabit i regnū celoz:
sic etia hoc libū qd sine veia vlt itel-
ligi dñs i spm scm dictū. hic e qui
desperās de grā et pace quā donat
i pccis pseuerandu sibi eē dicit n dice
itelliged? e si no faciat ut quō illi fās deū
negat sic isti fās dicat se i mala vita sua
et pditis moribz pseueraturos: ut
etia ita faciāt id est pseueret. Qd si
faciāt? qd iā muretur a qd no itelli-
gat et dñm thm xpm p illā omūa-
tionē ad peitencia vocasse iudeos.
ut eis i se credētibz gram pacem do-
naret? et huc gre pacis resistētibz
et hoc mo uerbū atq; blaphemiā i
spm scm dicētibz. hoc e i pccis suis
desperata atq; ipia mētis obstina-
tōe pseueratibus i adūsus deū sine

hūilitate cōfessionis atq; peitēne su-
pbiētibz. neq; i hoc sclo neq; i futū
veniā posse cōcedi? Que sita sūt:
oportuitate tractādi de grā et pace
q nobis e a deo pte et dño nro ihu
xpo magna et diffialia eodē ipso
dño largiēte qstio dissoluta e. Et qd
autē adhuc de hac tāta re diligen-
tē cōsideracōez tractacionēz desi-
derat. i euāgelij tractacōe atq; i ver-
bis euāgelistarū sibi desideranda
eē cognoscat: et memineit nos eplā
pauli apli ad romanos suscepisse
tractādā. Cui eplē textū cōsequem
i alijs volūibz si dñs voluerit iue-
tigabim? ut hui? iā tandē iste sit
modus.

**Explicit liber bñ Augusti ep̄i i
reposita expositioz eplē bñ pauli
ad romanos.**

**Incipit retractacō bñ aug? i libz sup
eplām bñ pauli apli ad galatas.**

Dicit hinc librū exposu
 eius de apli eplam ad
 galathas nō carpū id
 est aliq̄ p̄termittēs: s; z
 cōtinuātes et totā hāc
 at expositorz vno voluē p̄phendi. In
 quo illud qd̄ dictū ē. p̄ores ergo apli
 verates qui nō ab hoībus sed a deop
 hoīem missi sūt p̄ ih̄m xp̄m salicet
 adhuc mortālē verax etiā aplūs: nō
 uissim⁹ p̄ ih̄m xp̄m totū iā deū post
 resurrexerūt ei⁹ missus ē p̄t̄ imor
 talitatē dictū ē totū iā deū q̄ p̄ re
 surrexerūt hāc cepit. nō p̄pter dūi
 tatē. sed p̄pter imortalē a qua nūq̄
 recessit. i qua totus deus erat et tū
 moritur⁹ adhuc erat hūc sensū seq̄
 rā māifestat̄ adiuēi enī dices. p̄ores
 sūt tēti apli p̄ ih̄m xp̄m adhuc ex p̄te
 hoīem id ē mortālē nouissim⁹ ē aplūs
 paul⁹ p̄ xp̄m iā totū deū id ē ex oī p̄te
 imortalē hīc ei dixi exponēs qd̄ ait
 aplūs nō ab hoībus neq; p̄ hoīez. s; z
 p̄ ih̄m xp̄m et deū p̄m. q̄si iā ih̄s
 xp̄s nō sic hō. Sequit̄ ei q̄ suscitauit
 illū a mortuis. ut hīc apparet tur
 dixerit nec p̄ hoīem. p̄inde p̄t̄ imor
 talitatē iā nūc nō homo xp̄s de
 p̄t̄ substāciā vero nature hūane.
 tum. i qua ascendit i celū etiam
 nō mediātor dei et hoīum hō xp̄s ih̄s
 qm̄ sic veiet quō eū viderūt qui vi
 derūt eū tē i celū. Itē qd̄ dixi grā dei
 ē i qua nob̄ donat̄ p̄tā ut redalīe
 mur deo. pax at̄ qua redalīamur
 deo sic accipiendū ē. ut tñ sciam⁹
 nā utrūq; ad generalē dei grām p̄ti
 nē. quō i p̄lo dei aliud specialiter
 istū. aliud iudas. et tñ utrūq; ḡniali
 ter istū. Itē ai exponerē. qd̄ ergo lex
 t̄rāgressiōis grāciā p̄posita ē. ita dis
 t̄guēdū putau. ut iterrogatō eēt

qd̄ ergo ac deinde responsio lex t̄rāgf
 siōis grā p̄posita ē. qd̄ quidē nō abhor
 ret a vero sed melior m̄thi videt̄ ista
 distictō ut iterrogatō sit. qd̄ ergo lex.
 et iferat̄ insio t̄rāgressiōis grā p̄posi
 ta ē. **Q**uāt dixi ordinatissimē itaq; s; b
 iūxit. q̄si sp̄m dei ducim⁹ nō adhuc
 estis sub lege. ut itelligam⁹ eos esse
 sub lege quoz sp̄s ita cōcupiscit
 adūsus carnē. ut nō ea q̄ volūt faci
 at id ē nō se teneat̄ victos i caritate
 iusticie sed a cōcupiscēte adūsū se
 carne vītant. hoc ex illo sensu ē qd̄
 senaebā id qd̄ dictū ē. caro cōcupiscit
 adūsus sp̄m et sp̄s adūsus carnē.
 hīc ei iūcē adūsant̄ ut nō ea q̄ volūt
 illa faciatis ad eos p̄tinē qui sub le
 ge sūt nōdū sub grāciā. Adhuc ei nō
 intellerēt hīc uerba. et illis q̄ s; b grā
 sūt nō sub lege p̄terea cōuēire. q̄a z
 ip̄i cōcupiscās carnis cōtra q̄s sp̄m cō
 cupiscit̄ q̄uis eis nō cōsentiat. nol
 let tñ ullas habē si posset. et idō nō
 q̄rūq; volūt faciūt. q̄a volūt eis cave
 nec p̄tō. Tūc ei eas nō habebūt q̄n
 nec corruptibilē carnē habebūt hīc
 liber sic itupit **Causa p̄t̄ quā scribit̄**
P̄t̄ factō b̄n̄ aug⁹ ep̄m in eplam ad
Galathas
Causa p̄t̄ quā **galathas**
 scribit̄ aplūs ad galathas
 hīc ē ut itelligat̄ grāz dei
 id seā agē ut sub lege iam nō sit.
 Cū ei p̄dicata eis esset evāgelij grā
 nō defuerūt quidā ex t̄rānsiōe q̄uis
 xp̄iani nōis nōdū tenētes tñ ip̄m grē
 beneficiaū. et adhuc volētes eē sub
 onerib⁹ legis q̄ dñs deus ip̄osueat.
 nō iusticie seruētib; sed p̄tō. iustā
 saluz legē i iustis hoībus dando ad
 demonstrada p̄tā eoz nō auferēda.
 Non ei auferret̄ peccata nisi grāciā
 fidei que p̄z dilectionē opat̄. Sub

10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

32
hac ergo quia iam galathas constitutos
illi volebat constitue sub oneribus le-
gis. assueverat nichil eis pdesse
euangelium nisi circumcideret. et cete-
ras carnales iudaici ritus observa-
tiones subiret. Et ideo paulum apulum
suspectum habere ceperat a quibus eu-
gelium predicatum erat. tanquam non tenere dis-
ciplinam ceterorum apulorum. qui gentes iudaic-
zare cogebant. Cessavit enim talium hominum
scandalus apulis. perit et in simulacris
ductus erat. tanquam et hoc ipse sentiret
nichil pdesse gentibus euangelium nisi onera
legis impleret. A qua simulacris ideo apulis
paulus eum reuocavit. sicut in hac epistola do-
cet. Talis quidem questio est et in epistola ad romanos
Verumptamen videtur aliquid iterum quod ibi ptesco-
ne ipsam dirimit. utique et copio. quod inter
eos qui ex iudeis. et eos qui ex gentibus
crediderat orta erat. cum illi tanquam ex
operum meritis legis sibi reddita euange-
lium primum arbitrarerent. quod primum tan-
tialis tanquam in meritis nolebant dari.
Illi contra et iudeis se preferre gestuere
tanquam interfectores domini. In hac vero epistola
ad eos scribit qui iam commota erant auc-
toritate illorum qui ex iudeis erant et ad
observaciones legis cogebant. Ceperat
autem eis credere tanquam paulus apulis non ve-
ra predicasset quod eos circumcidi noluisse. ideo
et sic cepit. in uox quod sic tanquam cito transse-
rimus ab eo qui vos vocauit in gloria
christi in aliud euangelium. Hoc ergo exor-
dio tanquam questione breuiter insinuat.
quod et ipsa in salutacione cum dicit se
apulum. non ab hominibus neque per hominem quod
in illa alia epistola dixisse inuenit. satis
ostendit et illos qui talia persuade-
bant non esse a deo sed ab hominibus. et cete-
ris apulis quantum ad auctoritatem testimo-
nij euangelici pertinet. ipsam se haberi
non oportet. Quia quidem non ab hominibus

neque per hominem. sed per ipsum christum et deum
primum se apulum nouerit. Singula uigil
ab ipso epistole uestibulo promittente domino et
adiuuante studio nempe sic consideranda
et tractanda suscepimus. Incipit expo-
sicio beati augustini super epistolam ad galathas
Daulus apulis non ab hominibus
neque per hominem. sed per ipsum
christum et deum primum qui sus-
citauit illum a mortuis
qui mecum sunt omnes fratres ecclesie galatice.
Qui ab hominibus mittitur mendax est
qui per hominem mittitur potest esse verax. quia
et deus verax potest per hominem mittere.
Qui ergo neque ab hominibus neque per homi-
nem mittitur sed per deum. ab illo verax
est qui etiam per hominem missos veraces
facit. Priores ergo apuli veraces qui
non ab hominibus sed a deo per homines missi
sunt per ipsum christum scilicet adhuc mortua-
le: verax etiam nouissimus apulis qui per
ipsum christum totum iam deum post resurrectionem
non est missus est. Priores sunt ceteri apuli
per christum adhuc ex parte hominem ideo in mor-
tale. nouissimus est paulus apulis per
christum iam totum deum: ideo est ex omni parte immor-
tale. Sic ergo testimonij eius equalis auc-
toritas. in tantum honore implet clarifi-
cacione domini. si quod habebat ordo quibus mi-
nus. ideo est cum dixisset et deum patrem.
addidit qui suscitauit illum a mor-
tuis. ut etiam ex hoc modo breuiter iam
clarificato missus se esse commemoraret.
Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino
ihesu christo. Gratia dei est qua nobis donata
perita. ut reconciliemur deo: pax autem qua
reconciliamur deo. Qui dedit semetip-
sum pro peccatis nostris: ut erimet nos de
potestate scilicet maligno. Scilicet propter ma-
lignum propter malignos homines qui in il-
lo sunt intelligendum est: sicut dicitur et
malignam domum propter malignos in

habuantes i ea Secdm uoluntate dei
 et p̄is n̄r: cui ē gl̄a i silā siloz amē
 Quāto igit̄ magis hoīes nō debēt ar-
 rogāter ad seip̄os referre si qd̄ operāt̄
 boni. q̄n̄ et ip̄e dei fili⁹ i euāgelio non
 gl̄am suā se q̄re dixit: neq; uolūtate
 suā uēisse facē sed uolūtate ei⁹ qui eū
 misit. Quā uolūtate gl̄amq; p̄is n̄r
 cōmēdauit ap̄ls: ut ip̄e quoq; d̄ni ex
 emp̄lo a quo missus ē nō se q̄re gl̄az
 suā significaret. nec facē uolūtate suā
 i p̄dicatōe euāgelij sicut paulo post
 dicit. si hoībus placere x̄p̄i seruus nō
 esse. Hui⁹ q̄ sic tā cito trāsserim⁹ ab
eo qui uos uocauit i gl̄am x̄p̄i i ali-
ud euāgelij. qd̄ nō ē aliud. Euāgelij
 ei si aliud ē p̄ter id qd̄ siue p̄ se siue p̄ a-
 liquē d̄ns dedit. id̄ nec euāgelij recte
 dicit̄ p̄t̄. Digilat̄ at̄ tū dixisset trāsserim⁹
ab eo qui uos uocauit. addidit in
gl̄am x̄p̄i quā uolebāt illi euacuarē.
 quasi frustra uenerit x̄p̄s. si carnāsi-
 o carnis atq; hui⁹ mōi opa legis tātū
 uolebāt. ut p̄ illa hoīes salui fierent.
nisi si aliqui s̄t cōturbātes uos i uo-
lētēs cōuertē euāgelij x̄p̄i. Nō q̄ ad
 modū istos cōturbāt ita iā uertūt
 euāgelij x̄p̄i q̄a manet firmissimū.
 sed t̄n̄ cōuertē uolūt qui a sp̄italib⁹
 ad carnalia reuocāt itentionē credē-
 tū. Illis ei ad ista cōuersis manet
 euāgelij nō cōuersū. et idō tū dixit
 s̄t turbātes uos nō dixit et cōuertē-
 tes. sed uolētēs iquit cōuertē euāge-
 lij x̄p̄i. Sed licet si nos a āgelij de celo
uobis euāgelizauit p̄ter id qd̄ euā-
gelizauim⁹ uobis. anathema sit. De-
 uitas p̄t̄ seip̄am diligēda ē nō p̄t̄
 hoīem aut p̄t̄ ei āgelij p̄ quē anū-
 ciat̄. Qui enī p̄t̄ anūciatores dili-
 git̄ eā: p̄t̄ et mēdacia dilige si qua
 forte ip̄i sua p̄tulerit. Sicut p̄dixim⁹

et iterū nūc dico: si q̄s uobis euāgeli-
 zauerit p̄ter qd̄ accepistis. ana-
 thema sit. Aut p̄ns hoc p̄dixerat. a-
q̄a iterauit qd̄ dixit. p̄t̄ea uoluit
dico. sicut p̄dixim⁹. Tame ip̄a itera-
 tio saluberrimē itentionē monet ad
 firmitatē retinendi eā que sic p̄mē-
 dat fidē. Modo ergo hoībus suadeo
an deo: Aut q̄ro hoībus placē. Si ad-
huc hoībus placere: x̄p̄i seruus nō
essem. Nemo deo suadet q̄a manifesta
 sūt illi oīa: sed hoībus ille b̄n̄ suadet
 qui nō se illis placē uult sed ip̄i. quā
 suadet ueritatē. Qui ei placet hoībz
nō ab ip̄is gl̄am suā q̄rens sed dei.
 ut salui fiant. nō iā hoībus placet
 sed deo. Aut iā tū et deo placet siml
et hoībus. nō utiq; hoībus placet. A-
 liud ē enī hoībus: aliud deo: hoībz.
 Itē qui hoībus p̄ter ueritatē placet.
 nō ei ip̄e illis. sed ueritas placet. Placē
at̄ dixit q̄tū i seip̄o ē q̄tū ad ei⁹ uo-
lūtate attinet. ac si dicit placē uel-
le. Nō ei si hoc eo nō agēte placet ali-
 cui q̄si p̄ter seip̄m et nō p̄t̄ deū at-
 q; euāgelij qd̄ anūciat. sup̄bie ip̄i⁹
 pot̄ q̄ error ei⁹ cui p̄t̄ placet tri-
 buēdū ē. Ite itaq; sensus ē modo q̄
hoībus suadeo an deo: Aut q̄a hoībz
suadeo: q̄ro hoībus placē. Si adhuc
 hoībus q̄re placē: x̄p̄i seru⁹ nō esse
 Iubet ei ille seruus suus ut distāt ab
 ip̄o mites eē et hūiles corde. qd̄ nullo
 mō p̄t̄. qui p̄t̄ seip̄m id ē p̄t̄ suā
 quasi p̄uatā et p̄p̄iā gl̄oriā placere
 hoībus q̄rit. Dicit at̄ et alibi. hoībus
suadem⁹ deo at̄ manifesti sum⁹. ut i-
telligas qd̄ hic ait. hoībz suadeo an
deo. Nō utiq; deo: sed hoībus suadēdū
est. Nō ergo moueat qd̄ alibi dixit. Sic
et ego oībus p̄ oīa placē. addidit ei
nō querēs qd̄ michi p̄dest s; qd̄ nō

tis ut salui fiat. Nulli autem potest ut
saluus fiat si homo ei propter seipsum pla-
ceat. qui non placet utiliter nisi cum
propter deum placet. id est ut deus placeat
et glorificet cum dona ei attendit in
homo: aut pro ministerium hominis accipiuntur.
Cum autem sic homo placet non iam homo
sed deus placet. Varius ergo vobis di-
ci potest et ego placeo et non ego placeo.
Si ei assit bonus intellectus piusque
pulsator patebit utriusque: et nulla
inter se repugnancia repellit inuicem.
Notum est vobis fratres factum euangelium
quod euangelizatum est a me. quia non est sed
hominem. neque enim ego ab homine accepi
illud neque didici. sed per reuelationem
ihesu christi. Euangelium quod secundum homines est.
mendacium est. Quis est homo mendax? Quia propter
veritatis lucem in homine non est ab homine. sed
a deo pro hominem. Ideo iam quod secundum hominem
est nec euangelium est dicendum. quia illi affe-
rebant qui in seruitute et libertate at-
traherent eos: quos deus ex seruitute
et libertate vocabat. Audistis et contra-
faciorem meam aliquam in iudaismo. quia
supra modum persequebar ecclesiam dei.
et vastabam illam. Et perfaciebam in iuda-
ismo super multos coetaneos meos in
gentem meam. habundantius emulatores ex-
istebam pernam meam traditionum. Si
persequebam et vastando ecclesiam dei. per-
faciebam in iudaismo apparet contra-
re ecclesie dei. non per illam spiritalem legem
quam acceperunt iudei. sed per carnalem
que faciorem seruitutis ipsorum. Et si e-
mulator id est imitator pernam su-
am traditionum persequebat paulus ecclesiam
dei: proinde ipsi traditiones contrarie sunt
ecclesie dei. Non est legis illius culpa est. Lex
est spiritualis est. nec carnaliter cogit se in-
telligi sed illorum vitium est. qui et illa quam
acceperunt carnaliter sentiunt. et multa

etiam sua tradiderunt. dissoluentes. Si-
cut dominus dicit mandatum dei propter tra-
ditiones suas. Cum autem placuit deo quod me
segregauit de ventre matris mee et
vocaui per gratiam suam reuelare filium
suum in me. ut annuntiare eum in gentibus
continuo non attigem carnem et sanguinem.
Segregat quodammodo de ventre matris
quodque a carnalium parentum consuetudine
separat. Accipiat autem carnem et sangui-
nem quodque carnalibus iniquis et con-
sanguineis suis carnaliter suadentibus
assentit. Neque veni iherosolimam ad pre-
decessores meos apostolos. sed ab in-
Arabia. et ueni reuersus sum damascum.
Deinde post annos tres ascendi ihero-
solimam uide petrum: et mansi apud e-
um diebus quidem. Si autem euangelizasset
paulus in Arabia postea uidi petrum.
non ideo ut pro ipso petrum disceret euangeli-
um: nam ante eum utique uidisset. sed ut
fraternam caritatem etiam corporali notitia
cumulatet. Alium autem apostolorum uidi
neque enim: nisi iacobum fratrem domini. Iacobus
frater domini. uel ex filiis ioseph ex alia ux-
ore. uel ex cognatione marie matris eius.
debet intelligi. Que autem scribo uobis eccle-
siam deo. quia non metior. Qui dicit eccle-
siam deo non metior. iurat utique:
et quod sciam hoc iuratio est. Sed non est con-
ceptum. Iuratio quod a malo est non iuratio
sed incredulitatis eius est cui iurare
cogit. Nam hoc intelligit ita dictum pro-
hibuisse a iurando. ut quantum in ipso est
quisque non iuret: quod multi faciunt. Iure
habentes iuraciones tamquam magnam ac-
suauem aliquid. Nam utique apostolus nouerat
preceptum domini. et iurauit tamen. Non est au-
diendi sunt qui has iuraciones esse non opor-
teat. Quid est faceret de illa. cotidie mo-
rior pro ueram gloriam fratres quam habeo in
christo ihesu domino nostro: quam gratia exple-

ria manifestissima iuracōez eē pū-
 cū. Quātū ergo i ipō e. nō iurat
 aplūs. Nō eū appetit iuracōne cu-
 piditate aut delcācōe iurādi Am-
 plū e. eū. q̄ e. nō nō. i idō a malo
 e sed i firmutatis aut i credulitatis
 eoz qui nō alit mouēt ad fidē Dei.
De vei i ptes syrie et aliae Erā autē
 ignot⁹ facie ecclīe iudee q̄ i xpō st
 Nāduertēdū. nō i sola i ierosolima
 iudeos i xpō credidisse. n. tā multos
 ut ex illis ecclē fierēt. Tm̄ at audietes
 erāt q̄a qui aliqn̄ nos pseq̄bat. n̄
 euāgelizat fidē quā aliqn̄ vastabat
 et i me magnificabāt deū. hoc e qd
 dicebat. nō se placē hōibus utiq̄ p̄t
 seipm̄. s. ut i illo magnificet dñs h̄
 e qd etiā dñs dicit. luceat opa v̄ra
 bona corā hōibus. ut videat bona
 facta v̄ra i glificet p̄m̄ v̄z q̄ i cel̄ e.
Deinde post ānos caplm̄ scdm̄
 q̄tuordecā itez ascendi i ierosolimā.
 i barnaba: assupto etiā tito Tāq̄
 testionis pluribz agit. tū etiā istos
 nōinat ascendi at scdm̄ reuelatōez
 De mouēt eos q̄re ub̄ tūc ascendunt
 quo tā diu nō ascendat: q̄propter
 si ex reuelatōe ascendit tūc p̄derat
 ut ascender. Et exposui illis euāge-
liā qd̄ p̄dico i gētibz scdm̄ h̄ns qui
 videbat colūpne eē. Ad seorsū expo-
suit euāgelii eis qui eminebat in
ecclīa. tū iā illud exposuisset coram
 oibus: nō idō dictū e q̄ aliq̄ falsa
 dixerat ut seorsū paucaoribz vera
 dicit. sed aliqua tacuerat q̄ adhuc
 puuli portare nō poterāt. q̄libz se
 ad corāthos lat dicit dedisse nō estā.
 falsū eī dice nichil licet. aliqn̄ autē
 aliqd̄ veri tacē utile e p̄fectioez ip̄i
 opus erat ut sciret ceteri apli. Non
 eī seq̄bat ut si fidelis eēt verāq̄ et

verā teneret fidē. iā etiā aplūs eē de-
 beret. Illud at qd̄ subiūgit. ne forte
tuamū curio aut cururi Nō ad il-
 los tū quibz seorsū cōtulit euāge-
 liū. sed ad istos quibz scribit q̄si p̄-
 terrogacionē dictū itelligendū est
 ut ex eo appareret nō eū i uatūō-
 vere aut cururisse. q̄a iā etiā at-
 testacōe ceteroz nichil ab euāgelii
 veritate dissentire approbat. Sed ne-
q̄ titus qui metū erat iquit. tū esset
grecus spulsius e arcūadi Cuius
 titus grecus eēt et nlla eū cōsuetu-
 do aut cognacō parētū arcūadi i co-
 gēt sicut thimothēū. facile tū etiā
 istū arcūadi p̄misisset aplūs. Non
 eī tali arcūadi hōc salutē docebat au-
 ferri sed si i ea cōstituet spes salutis
 hoc eē cōtra salutē ostendebat. Pote-
rat ergo ut supflua equo aīo tolera-
re: scdm̄ sententiā quā alibi dixit
Circūasio nichil e et p̄uatiū nichil
e: sed obseruacō mādatorz dei Et
subitroductos autē falsos fratres
nō e cōpulsus titus arcūadi Id e
 nō eī potuit extorq̄ri ut itūdet.
 q̄a illi qui subitroierūt profulta-
 re libertatē eoz uehemēt obserua-
 bāt et cupiebāt arcūadi titū: ut
 iā circūasione ip̄i pauli attesta-
 cōe et cōsensioe tāq̄ saluti neces-
 sariā p̄dicaret. Et sic eos ut ait in
seruitutē redigeret id e sub onera
legis seruilia reuocaret Quibz se
 nec ad horā id e nec ad tēpus ces-
 sisse dicit subiecto ut ueritas euā-
 gely p̄manēt ad gētes. Denotabāt
 autē et suspectū haberi volebāt in-
 uidi apli paulū. q̄ aliqn̄ p̄secutor
 etiāz fuit et idō dicit De h̄ns autē
q̄ videbāt esse aliqd̄. q̄les aliqn̄ fi-
erit nichil mea iūre est Erā i qui vi-

dent eē aliqd carnalib⁹ hoibus videt⁹
eē aliqd: nā nō s̄t ip̄ aliqd. Et si ei boi
mīstri dei sūt: xps i illis eē aliqd nō
ip̄ p se. Nā si ip̄ p se esset aliqd. sp̄ fu-
issent aliqd. Quales aliqui fuerūt. idē
q̄a et ip̄ p̄tores fuerūt nichil sua dicit
iteresse. Quia de p̄sonā hoīs nō acci-
pit. Idē sine p̄sonarū acceptōe omēs
ad salutē vocauit: nō reputās illis
delicta eoz. Et idō absentib⁹ illis qui
p̄tores facti erant apli. paul⁹ a dño
p̄fectus ē. ut q̄n ai eis cōtulit. nichil
eēt qd̄ p̄fectōi ei⁹ adderet. sed potius
viderent eūdē dñm ih̄m xp̄m q̄ sine
p̄sonarū acceptōe saluos facit. hoc
dedit paulo ut mīstraret gētibus
qd̄ etiā petro dederat ut mīstraret
iudeis. Iō ergo iuētī sūt i aliquodif-
sentire ab illo. ut ai se ille p̄fectū ac-
cepisse dicit. illi negaret. et aliqd
vellerēt tāq̄ ip̄fco addē. sed cōtrario
p̄ resp̄sionib⁹ ip̄fectōis. approba-
tores p̄fectōis fuerūt. Et dederunt
dexterās societatis. id ē cōsensērūt
i societate et paruerūt uolūtati dñi
cōsentientes ut paul⁹ et barnabas
uerēt ad gētes. ip̄ autē i circūsiōez
q̄ p̄uicio id ē gētibus cōtraria videt⁹.
Nā etiā sic p̄t̄ itelligi q̄ ait cōtra-
rio ut ordo iste sit. nichil ei⁹ q̄ videt⁹
nichil apposuerūt sed cōtrario ut
nos quidē i gētes irem⁹. q̄ sūt cō-
trarie circūsiōi. ip̄ autē i circūsiōe.
cōsensērūt nichil et barnabe. hoc
ē dexterās societatis nobis dederūt.
Neq̄ i cōtumeliā p̄deressor⁹ ei⁹ pu-
tet. quis ab eo dicitū qui videbāt⁹
eē aliqd q̄les aliqui fuerūt. nichil me-
a iterest. Et illi ei⁹ tāq̄ spiruales viri
volebāt resisti carnalib⁹ qui putabāt
ip̄os aliqd eē et nō pon⁹ xp̄m i eis.
nīlūq̄ gaudebāt tū p̄suaderēt hoibus

et seip̄os p̄cessores pauli sicut eūdē
paulū ex p̄torib⁹ iustificatos eē a
dño qui p̄sonā hoīs nō accipit. quia
dei gloriā q̄rebat nō suā. Sed q̄a car-
nales ⁊ sup̄bi hoies. si qd̄ de vita ip̄o-
rū p̄terita dicit. irasūt et i cōtume-
liā accipiūt ex aīo suo cōtūit aplōs.
Petrus at̄ et iacob⁹ et ioh̄es honora-
tores i aplis erāt. q̄a ip̄is trib⁹ se i
mōte dñs ostendit i significatiōe
regni sui. ai aī sex dies dixisset s̄t̄
quidā de circūstantib⁹ qui nō q̄si-
tabūt mortē donec videant filiu
hoīs i regno p̄ris sui. Nec ip̄i erant
colūpne. sed videbāt. Nouerat enī
paul⁹ sapiām edificasse sibi domū
et nō tres colūpnas cōstituisse sed
septē: qui nūis ul̄ ad vniūsitatē et
clēsiarū refert⁹. Solet ei⁹ p̄ vniūso po-
ni sicut i euāgelio dicitū ē. Accipiet
i hoc sc̄lo septies t̄m. Ac si dicit. Quia
si nichil habētes: et oīa possidētes.
Vñ etiā ioh̄es ad septē scribit eccl̄as
q̄ utiq̄ vniūsalis eccl̄e p̄sonā gerūt.
Vel eccl̄e ad septenariā op̄atōez sc̄
sp̄s magis refert⁹ septenariū nūis
colūpnarū. sapiē ⁊ itellūs cōsilij
et fortitudis. sc̄ie et pietatis. ⁊ ti-
moris dñi: q̄bus op̄atōib⁹ dom⁹
filij dei. hoc ē etiā continet⁹. Q̄ at̄
ait. Tm̄ ut pauperū mēores eēm⁹.
qd̄ et studij horū p̄m face. Cōis autē
erat oibus aplis de paup̄ib⁹ sc̄ozū
qui erāt i iudea qui rerū suarū ve-
ditarū. p̄nā ad pedes aplōz posue-
rāt. Sic ergo ad gētes missi sūt pau-
lus et barnabas ut eccl̄e gētū qui
hoc nō feterāt mīstraret orōne ip̄oz
eis qui hoc feterāt: sicut ad rōnos.
Dicit. Nūc at̄ pergrā ih̄rlm mīstrare
stis. Placuit ei⁹ macedonie ⁊ achaje
cōiōnē aliquā face i paup̄es sc̄ozū

qui sūt i iherlm. placuit ei illis et de-
 bitores eoz sūt. Si ei spūalia eoz coi-
 taueūt gētes: debet et i carnalib?
 nūstrare eis. In illa ergo similitudine
 paulus lapsus erat. quia seruabat
 ubiq; qd cōgregari iuebat. siue ecclē-
 sijs gentiū siue iudeoz. ut nūsq; au-
 ferret cōsuetudinē. dū regnū dei tm̄
 admonēs ne q̄s i supfluis ponet spē
 salutis. etiā si cōsuetudinē in eis p̄t
 offensionē i firmo cū custodire uellet
 sicut ad corinthos dicit. In caritatis
 q̄s uocat? nō artūadat. Circūcisio
 nichil ei et p̄uatiū nichil ē: sed obser-
 uatiō mādatōrū dei. Unusquisq; in
qua uocatiōe uocatus ē: i ea et p̄ma-
neat. Hoc ei ad eas cōsuetudinēs uel cō-
 ditōes uite retulit: q̄ nichil ob̄sūt fi-
 dei uoisq; morib? Nō ei si latro car-
q̄s tū uocat? ē: debet i latrocinio
p̄manē. Petr? at tū uēisset āthiōchi-
am: obiurgat? ē a paulo. Nō qā ser-
 uabat cōsuetudinē iudeoz i qua na-
 tus atq; educat? erat? q̄q; apud gen-
 tes eā cōseruaret: sed obiurgat? est.
 qā gētib? eā uolebat ipone. tū uidiss?
 quosdā uēisse a iacobo id ē a iudea.
 Nā ecclē i ierosolimitane iacob? p̄fuit
 Timēs ergo eos qui adhuc putabāt
 i illis obseruatiōibus salutē cōstitutā
 seruagabat se a gētib? et simulate
 illis cōsentiebat. ad ipone da gētī-
 bus illa onera seruitutis. qd i ipius
 obiurgatiōe uerbi satis apparet. Nō
eū aut si tū cū iude? nis gētū i nō
iudice uuis. qā dī modū rursus ad
cōsuetudinē iudeoz reuēris: sed q̄
admodū i q̄t gētes cogis iudicare?
Qd at hoc ei corā oibus dixit nū-
tas coegit: ut oēs obiurgatiōe illi?
sanarent? Nō eū utile erat errore
qui palā nocēt: i secreto emēdari.

Huc accedit qd i firmitas et caritas
 petri tū ter a dño dñi ē. amas me
 pasce oues meas. obiurgatiōez ta-
 le posterioris pastoris pro salute
 gregis libētissie sustinebat. Nam
 erat obiurgatore suo ip̄e qui obiur-
 gabat? mirabilior: et ad imitādū
 difficilior. facil? ē ei qd i alio corri-
gas uide atq; id vituperādo uel
obiurgādo corrigere q̄ uide qd in te
corrigendū sit. libētē qz corrigi ul
p̄ teipsū. ne dū p̄ aliū adde postero-
rē. adde corā oibus. Valer autē hoc
ad magnū hūilitatis exemplū. q̄
maxiā ē discipuliā xp̄iana. Hūilita-
te ei cōseruat caritas: nā nichil
eā citius uiolat q̄ supbia. Et ideo
dñs nō ait tollite iugū meū et dis-
cite a me. qm̄ q̄triduaana de sepul-
chris cadauera exsuscitāto. atq; oīa
dēonia de corpib? hoīm morbosqz
depello. et cetera hūiōi: sed tollite i-
quit iugū meū et discite a me qā
mitis sū et hūilis corde. Ille ei sig-
na sūt rerū spūaliū: mitē eē autē
et hūilē. caritatis cōseruatiōe. res
ip̄e spūales sūt ad q̄s p̄ illa ducūt.
qui oculis corporeis dedit. fidē i ui-
sibiliū qā de notis uisitatōis qz non
p̄nt: de nouis autē et repetitis
uisibilitib? q̄rūt. Si ergo et illi qui co-
gebāt gētes iudicare didicissent
mites eē et hūiles corde qd a dño
petrus didicēt. saltē coruō tan-
to uiro ad imitādū iuitauēt: nec
putauēt euāgelīū xp̄i iusticie sue
tāq; debitū redditū. sed sacres qm̄
nō iustificat hō ex opib? legis ni-
si p̄ fidē ihū xp̄i. ut impleat opera
legis. adiuuāte i firmitate suam.
non merito suo. sed grā dei. Nō ex-
igerēt de gētib? carnales obser-

uacōēs legis. sed ipām grām fidei
spitalia opera legis eos ipse pos-
se cognoscerēt. qm̄ ex opib⁹ legis:
cū suis virib⁹ ea q̄sq; tribuit. nō
grē miserēns dei. nō iustificabit
oīs caro id ē oīs homo. siue omēs
carnalitē sentientes. Et idō illi qui
cū iā essent sub lege crediderūt. nō
q̄a iusti erāt. sed ut iustificaretur ve-
nerūt ad grām fidei. **P**ropterea autē no-
mē iposuerat gētib⁹ iudei. iā ve-
tusta quadā supbia tāq; ipi iusti
essent. vidēdo stipulā ī oculo alie-
no. et nō trabē ī suo. scdm̄ eoz; mo-
rē locut⁹ ap̄tulus ait. **N**os dō natū
iudei et nō ex gētib⁹ p̄tiores id est
q̄s appellat p̄tiores: cū sit et ipsi
p̄tiores. **N**os ergo iquit natū iu-
dei cū gētilēs essim⁹. nō q̄s ipi pec-
catores appellat: tñ et nos p̄tiores
ī xp̄o ih̄u credim⁹. ut iustificem⁹ p̄
fidē xp̄i. **N**ō autē q̄rerēt iustificari
nisi essēt p̄tiores. An forte q̄a ī xp̄o
voluerūt iustificari q̄a peccauerūt.
Quā si iā iusti erāt. aliud q̄rendū
q̄ peccauerūt. **S**ed si ita ē iquit: er-
go xp̄us p̄tī m̄ster ē. **N**ō si vtriq;
nō p̄tē dicit: q̄a et ipi qui volebat
nisi arcūa s̄is gētib⁹ tradi euāge-
liū ī xp̄o crediderāt. **E**t idō qd̄ dicit
absit. nō solus sed cū ip̄is dicit. **D**es-
truxit autē supbiā gloriāte de o-
perib⁹ legis que destrui et deberet
et posset: ne grā fidei vidēt nō ne-
cessaria. si opa legis etiā sine illa
iustificare crederent. **E**t idō p̄ua-
ricator ē si rursus illa edificat. di-
ces q; opa legis etiā sine grā iusti-
fiāt. ut xp̄s p̄tī m̄ster iueiatur.
Posset ergo et illi obiciētī respōdei.
Si enī q̄ destruxi hoc eadē rursus
edifico. p̄uaricatorē meip̄m cōsti-

mo. **Q**uid ergo? **Q**uia fidē xp̄i op-
pugnabas. nūc edificas p̄uarica-
torē te cōstituis? **S**ed illā nō destrux-
it: q̄a destrui nō p̄t. **H**ac autē supbiā
vē destruxerat cōstantiq; destruebat:
q̄a destrui poterat. **E**t idō nō ille p̄-
uaricator ē qui rē verā cū conaretur
destruē. et postea verā eē ac destrui
nō posse cognosceret. **T**enuit autē eam
ut ī ea edificet. **S**ed ille p̄uaricator
ē. qui cū destruxerat rem falsā. quā
destrui p̄t eā rursus edificat. **Q**uortu-
ū autē se legi dicit ut iā sub lege non
esset sed tñ p̄ legem. siue q̄a iude⁹
erat et tāq; pedagogū legem acce-
perat sicut postea māifestat. **H**oc
autē agit p̄ pedagogū. ut nō sit ne-
cessari⁹ pedagog⁹: sicut p̄ ubera nu-
trit⁹ ifans ut iā uberib⁹ nō indigeat
et p̄ nauē p̄ueit ad p̄riam. ut iam
nauis opus nō sit. **S**ive p̄ legē sp̄ita-
litē itellctam legi mortu⁹ ē: ne sub
ea carnalitē viuet. **N**ā hoc mō p̄ legē
legi ut morerēt volebat cū eis pau-
lo post ait. **D**icite michi sub lege vo-
lentes eē? **l**egē nō legistis? **S**eptim⁹
ē ei q; abrahā duos filios habuit ac
ut p̄ eandē legē sp̄italitē itellctā
morerēt carnalib⁹ obseruacōib⁹ le-
gis. **Q**uā autē adiūgit ut deo viuā. deo
viuit. qui sub deo ē. **L**egi autē qui sub
lege ē. **S**ub lege autē viuit iquū q̄sq;
p̄tior ē id ē iquū a veteri hoīe nō ē
mutat⁹. **S**ua eī vita viuit: et idō su-
pra illū ē. **Q**uia qui eā nō ip̄let: in-
fra illū ē. **N**ā iusto lex posita nō ē: id
ē iposita ut supra illū sit. **I**n illa est
eī potē q; sub illa: q̄a nō sua vita vi-
uit cū cohercende lex ip̄oīet. **V**t eī
sic dicā ip̄am quodā nō legē viuit.
qui cū dilectōe iusticie iuste viuit. nō
p̄prio ac tñitorio. sed cōi ac stabili

gaudes bono Et ideo paulo non erat lex
 imponenda qui dicit Viuo autem iam non
ego: viuit autem in me xpus Quis ergo
 audeat xpo legem imponere qui viuit in
 paulo: Non ei audeat quis dicere xpm non
recte viuere: ut ei coheredo lex impone
da sit Quia autem non viuus iquit in carne
quia non posset dicere xpm ad Huc mor
liter viuere Vita autem in carne mortalis
est In fide iquit viuus filii dei: ut etiam
 sic xps viuat in credente habitando
 in interiori hominis per fidem: ut postea per
 spiritum impleat eum: cum absorptum fuerit
 mortale a vita Ut autem ostendet: quia
viuit in illo xpus: et quod in carne viuens
viuit in fide filii dei non meriti sui esse:
 sed gratie ipsius Qui me iquit diligit: et
 tradidit seipsum pro me Pro quo uti
 quod nisi pro peccatore: ut eum iustificaret:
 Et dicit hoc qui iudeus natus et educa-
 tus erat: et emulatoz habitatus
 extiterat penam suam tradidit
 Ergo et si pro talibus se tradidit xpus:
 etiam ipsi peccatores erant Non ergo meritis
 iusticie sue datum dicit: quod non opus
 erat iustis dari Non ei ueni vocare ius
tos autem dominus: sed peccatores Ad hoc uti
quod ut non sint peccatores Si ergo xpus
me diligit et tradidit seipsum pro me:
non ueritatem facio gratiam dei ut dicam per
legem esse iustitiam Non si per legem iustitia
est: ergo xpus gratis mortuus est Id est
sine causa mortuus est Quoniam per legem id
est per opera legis quibus iudei perfidebant
posset esse iustitia in hominibus Gratis
autem mortuus xpm: nec illi dicit:
quos refellit: quoniam xpianos se vole
bant haberi Non ergo ueritatem per illa legis
opera xpianos iustificari suadebat:
quibus recte dicit: Capitulum tertium.
Stulti galathe: quis uos fascina
uit? Quid non recte dicit de his qui

namque profecisset: sed de his qui ex p-
 fectu defecisset An quorum oculos xpus
ihus percipit et crucifixus est h
 est quibus uidentibus xpus ihus heredita-
 tem suam possessionemque amisit: hinc u-
 tiq; auferentibus dominumque inde expelle-
 tib; qui ex gratia fidei per quam xps possi-
 det gentes: ad legis opera eos qui crediderant
 reuocabant xpm auferendo illi posses-
 sionem suam: id est eos in quibus uere gratie fi-
 deique inhabitabat: quod in uersis galathis
 accidisse uult uideri apertius Non ad
hoc pertinet quod ait: ante quorum oculos
Quid ei tam ante oculos eorum contigit:
quod quod in uersis contigit: Cum autem dixisset:
ihus xps percipit et addidit crucifixus:
 ut hinc eos maxime monet cum co-
 sideraret quo pretio emerit possessionem
 quam in eis amittebat: ut parum esset
 gratis eum mortuum quod superius dixerat
 Illud ei ita sonat tamquam non puenerit
 ad possessionem per quam sanguinem dedit
Per scripto autem non que tenebar aufer
tur Sed hec per scripto non obest xpo quod
etiam sic per diuinitatem dominus est omnium: sed ipsi
possessionem quam huius gratie cultura caret
hic iam incipit demonstrare quomodo
gratia fidei sufficiat ad iustificandum
sine operibus legis: ne quis dicat: non se
quod tamen totam hominis iustificationem tribuere
sed neque tamen gratie fidei: ex utroque autem
perfit salutem Sed: hoc questio ut diligenter
tractetur: ne quis fallat abiguo:
scire potest de hec opera legis baptizata esse
non partem sacramentis: partem uero in mo-
ribus accipiunt: ad sacramenta pertinet
circumcisio carnis: sabbatum temporale
neomenie sacrificia atque omnes huiusmodi
inuiabiles obseruationes ad mores non
ocades non mechaberis non falsum tes-
tionum dices: et talia cetera Namque non
ergo apertius ita potest non curare utrum

al. etiam

opib; le

As

xpianus homiada aut mechus sit.
an castus atq; inocēs? q̄admodū nō
tūrat. utriū curācasus carne an ip̄u-
ciatus sit? Nūc ergo de hīs opibus
maxiē tractat que sūt i sacmētis;
q̄p̄ et illa iterdū se admiscē sigfiet.
De autē finē eplē de hīs sepatim
tractauit q̄ sūt i morib; et hoc breui-
ter? hoc at diuina?; hec ei onera por-
tāni gētib; quoz utilitas i itellai
ē. Nā hec oīa exponūt xpianis? ut
qd̄ valeāt itelligāt: et iā facē nō co-
gant. In obseruacōib; at si nō itelli-
gāt seruiet sola ē: qualis eāt i pplō
iudeoz et est usq; adhuc. Si at obser-
uētur illa et itelligātur: nō mō nic-
hil obsūt sed enā psūt si tēpori zgru-
ant. Sicut ab ip̄o moyse pphetis q; ob-
seruata sūt cōgruētib; illi pplō. cui ad-
huc talis seruiet utilis erat: ut sub
timore custodiret. Nichil ei tā pie-
teret aiām q̄ sacmētū nō itellectū:
itellectū at gaudiū pū parit. et cele-
brat libere si opus ē tēpori. Si at op?
nō est cū suauitate sp̄itali tūmō le-
git et tractat. De autē sacmētū cū
itelligit. aut ad tēplacōem verita-
tis referat: aut ad bonos mores. Cō-
tēplacō veritatis i solū dei dilectōe
fundata ē: bōi mores i dilectōe dei x
p̄xi. in quib; duob; p̄ceptis tota
lex pendet i p̄phē. Nūc igit q̄admo-
dū curācasio car: sus et tetera
hui; mōi legis opā. ubi iā grā fi-
dei ē. nō sūt nēcia videam. Hoc solū
iquit volo discē a vobis ex opib;
legis sp̄m accepistis? an ex audi-
tu fidei? Ab ap̄lo ei p̄ditata ē eis
fides: i qua p̄dicacōe utiq; aduētū
et p̄nciā sp̄s sū senserāt. sicut illo
tpe i nouitate iuitacōis ad fidē.
etiā sensibilib; miraculis p̄nciā sp̄s

sū apparebat. sicut i actib; ap̄lōrū
legit. Hoc autē factū erat apud ga-
lathas anq; isti ad eos p̄tendos et
tūcū adendo venisset. Iste ergo sen-
sus ē. Si i illis legis opib; cēt salū
nra. nō nobis sp̄s sū nisi tāta
sis da. ver. Deinde itulit. Sic stulti
estis? ut cū sp̄i teperitis. carne cō-
sūmemū. Hoc ē qd̄ sup̄ i exordio
dixerat. nisi si aliqui sūt cōturbātes
vos et volētes cōuertē euāgelū xp̄i.
Cōturbacō ei ordini cōtraria ē. Qd̄
at a carnalib; ad sp̄ualia surgē: nō
a sp̄ualib; ad carnalia cadē. sicut ul-
tis acciderat. Et hec ē euāgelū cōuertē
sio reuorsū. Qd̄ q̄a bonū nō ē: nō ē
euāgelū cū hoc anūtiat. Qd̄ autē
dicit tāta passi estis. Multi iā p̄ fide
tolerauerāt nō timore tāq; sub lege
posita. sed magis i ip̄is passioib; iā
caritate timorē vicerāt: qm̄ caritas
dei diffusa ē i cordib; eoz p̄ sp̄m sū
quē acceperāt. Sine causa ergo i q̄
tāta passi estis: qui ex caritate q̄ in
vobis tāta sustinuit ad timorē re-
labi vltus. Si tū sine causa tāta pas-
si estis. Qd̄ at sine causa fēn dicit
sup̄flūū ē. nec p̄dest nec nocet: hoc
vero videndū ne ad p̄nciā valeat.
Nō ei hoc ē nō surgere qd̄ est cadere.
q̄uis isti nōdū cecidissent: sed iam
iclinaret ut caderet. Iā utiq; adhuc
i eis sp̄s sū opabatur: sicut cōseq̄
ter dicit. Qui ergo tribuit vob sp̄m
et virtutes opat? i vobis ex opibus
legis? an ex auditu fidei? Respon-
detur utiq; ex auditu fidei: sic si-
pezi tractatū ē. Deinde adhibet ex-
emplū p̄is abrahā de quo i eplā
ad romanos vberū ap̄ta q; disse-
tū ē. Hoc ei maxiē i eo victoriosū
ē: q̄ anq; curācadet. deputata ē

fides ei ad iusticiam. Et ad hoc rassi-
 me refert qd ei dictu e. Quia bndi-
ctur i te oēs gentes. Imitatioe utiqz
 fidei ei qua iustificat. Et etiā an sac-
 metū carūctiois: qd fidei signadim
 accepit. et an oēm seruitutē legis q
 nilto post data e. Et at ait. qūqz ei
ex opibz legis sūt sub maledictō sūt le-
gis. Sub timore nolē itelligi nō libtate.
 ut salz corpali pñtiqz vindictā vidua-
 ret i eos qui nō pmanerēt i oibz que
 scpta sūt i libro legis ut facerēt ea.
 huc quoqz accedebat ut i ipā corpoz
 pena. etiā maledā ignominia formi-
 daret. Ille autē iustificat apud deū.
 qui eū gratis colit. nō saluz cupidita-
 te appetēdi aliqd ab ipō pter ipm aut
 timore amittēdi. In ipō eī solo vā nra
 bñtudo atqz pftā e. Et qm iuisibilis
 e oculis carneis. fide colit qd i hac
 carne viuimz: sicut sup dixi. Et aut
nūc viuo i carne i fide viuo filij dei.
Et ipā e iusticia quo ptinet qd dān
e: quia iustus ex fide viuut. Hic eī of-
 tendē voluit. quia i lege nemo ius-
 tificat. qā scptū e iustū ex fide viuē
 Quare itelligēdū e i lege qd nō ait
 i opibus legis dictū eē: et hoc istis
 qui carūctioe carnis et talibz ob-
 seruacōibz cōtinēt. in quibz qui vi-
 uūt ita i lege e. ut sub lege viuāt.
 Sed legē ut dictū e pro ipis opibz
 legis nūc posuit. qd de posterioibz
 māifestat. Ait eī. Lex at nō e ex fi-
de. sed qui fecerit eā viuēt i illis. Nō
 ait qui fecerit eā viuēt i ea. ut itel-
 ligas legē i hoc loco p ipis opibz
 positā. Et at viuēbāt i hīs opibus
timebāt utiqz si nō ea fecissent. ne
lapidatōez uel crucē ul aliqz huius-
modi paterēt. Ergo qui fecerit eā i-
 quit viuēt i illis id e habebit pre-

miū ne ista morte puniat. Nō ex-
 go apud deū au ex fide si qz i hac
 vita vixerit. tū hic excesserit tunc
 eū magis habebit psera sūmū p-
 miū. Nō itaqz ex fide viuūt qz qz p-
 sentia que videtur ul cupit ul ti-
 met: qā fides dei ad iuisibilia pti-
 net. q post dabūt. Nā e ista quedā
 i opibus legis iusticia. qm sine suo
 pmiūo relictā nō e: ut q fecerit eā vi-
 uat in eis. Vnde i ad romanos di-
 cit. si enī abrahā ex opibus iustifi-
 catus e: habet glām sed nō ad deū.
 Aliud e ergo nō iustificari apud de-
 um qui oīno nō iustificat. nec il-
 la seruat que tēporale habet pmiū.
 nec illa que extremū. Qui at i opi-
 bus legis iustificat nō apud deū
 iustificat: qā tēporalē inde expectat
 visibilēqz mercedē. Sed tñ est etiā
 ut dicit quedā ut sic dicā terrena
 carnalisqz iusticia. Nā et ipē apls
 eā iusticiā vocat tū alibi dicit. iusti-
 ciā q i lege e cōuersat. q fuerā sine
 querela. ptea dñs ihūs xpūs iam
 libertatē datur. credētibz: qdā eaz ob-
seruacionū iō seruauit ad liber-
tatē. vñ etiā tū sabbato esurientes
discipli spūctas euolūisset: respōdit
i dignatibz. dñm eē filiū hoīs enām
sabbati. Itaqz illa carnalū nō obser-
 uando carnalū cōflagrauit i iudiciā. i
 susceperit quidē penā ppositā illis q
 eā nō obseruassēt: sed ut credētes
 i se talis pene timore liberāret. quo
 ptinet qd adūgit xpūs nos rede-
 mit de maledictō legis. fūis p nob
maledcā. qā scptū e: maledcō oīs
qui pender in ligno. Que sententia
 spūctalis itelligētibz sacmētū e liber-
 tatis. carnalū at sentētibz. si iudei
 sūt: iugū e seruitutis: si pagani ul

hētia: velamētū ē ceatatis Nam
q̄ quidā nūc min⁹ ī s̄pturis eru-
ditū. sentētiā istā min⁹ timētes.
et s̄pturas veteres debita pietate
approbātes nō putant de dño eē
dictū. sed de iuda traditore ei⁹. Aut
ei⁹ p̄ptea nō eē dictū maledcōs oīs
qui figit̄ in ligno. sed q̄ pender in
ligno: q̄ nō h̄c dñs signat⁹ est.
sed ille qui se laqueo suspendit. ni-
mus errant: nec attendūt se cōt̄
apl̄m disputare qui ait x̄ps nos
redemit de maledcō legis fr̄s pro
nobis maledcōm: q̄a scriptū ē ma-
ledcōs oīs qui pender ī ligno Qui
ergo pro nobis factus ē maledcōm.
ip̄e utiq; pependit ī ligno. id est
x̄ps qui nos liberavit a maledcō
legis. ut nō iā timore iustificave-
mur ī opibus legis: sed fide apud
deū q̄ nō p̄ timorē sed dilcōz opa-
tū sp̄s ei⁹ fr̄s qui hoc p̄ moyse
dixit utrūq; p̄didit. ut et timore
visibilis pene custodiret̄. qui nō
dū poterat ex iūvisibilū fide viuē:
et ip̄e timorē istū soluet̄ sustinēdo
q̄d timebat̄. qui timore sublato
donū dare poterat caritatis. Nec
ī hoc q̄ maledcōs ē appellat⁹ q̄ pen-
dit ī ligno. cōtumētia ī dñm pu-
tanda ē. Ex pte quippe mortali pe-
pendit ī ligno q̄ mortalitas at̄ vñ
sit. notū ē credētibz. Ex pena q̄ppe
ē et maledcōe p̄tā p̄mi hōis. quā
dñs suscepit: et p̄tā n̄ra ptulit in
corpe suo p̄ lignū. Si ergo dicētur
mors maledcā ē: nemo exhorreste-
ret. Quid autē nisi mors dñi pe-
pendit ī ligno: ut mortē moriēdo
suparet. Eadē igit̄ maledcā q̄ vic-
tā est. Itē si dicētur p̄tā maledcōm
ē. nēo miraret̄. Quid at̄ pependit

ī ligno nisi p̄tā veteris hōis. q̄d dñs
pro nobis in ip̄a carnis mortalita-
te suscepit: Dñi nec erubuit nec ti-
nuuit apl̄s dicē p̄tā eū fecisse
p̄ nobis addēs ut de p̄tā dēpnā-
ret p̄tā. Nō eī et vetus hō n̄r simil
cruci figēt̄. sicut idem apl̄s alibi
dicit nisi illa morte dñi p̄tā n̄r fi-
guā pender. ut euacuaret̄ corpus
p̄tā. ut ultra nō seruiam⁹ p̄tā. In ei⁹
p̄tā et mortis figurā eadē moyses in
heremo sup lignū exaltavit serpētē
P̄suasione quippe serpētis: hō ī dūpnā-
tione mortis cecidit. Itaq; serpens ad
figurā cōz ip̄i⁹ mortis. cōuenienter
ī ligno exaltat⁹ ē. In illa eī figurā moy-
s̄ dñi penderat ī ligno. Quis at̄ abhor-
ret si dicēt̄. maledcōs serpens qui pe-
dit ī ligno: Et tñ mortē dñi p̄figu-
rās serpens penderat ī ligno. Cui sac-
mēto ip̄e dñs attestat⁹ est. dices. Sic
exaltavit moyses serpētē ī heremo.
ita exaltari oportet filiū hōis super
terrā. Nō enī et hoc ī cōtumētiā dñi
moysen fecisse aliq̄s dixerit: at̄ tāta
ī ea cruce salutē hōim eē cognoscēt
ut nō ob aliud ad ei⁹ iudiciū serpe-
tē illū exigē iubēt: nisi ut eū ituen-
tes qui mori a serpentibz mortu-
ri erāt cōtinuo sanaret̄. Nec p̄pter
aliud ille serpens eneus fr̄s erat:
nisi ut p̄mansure passiois dñi fidē
figuraret. Eadē v̄lgo q̄ppe dicit̄ ē
nec: quoz n̄as manet. Si eī obli-
essent hōies. et oblitteratū eēt de me-
moria tēpus quo xp̄s p̄ hōibus
mortu⁹ est. vere morerent̄. Nunc
at̄ tāq; enea p̄manet crucis fides.
ut at̄ alij moriāt̄. alij nascāt̄. ip̄az
tñ sublimē p̄manē iuemat̄. quā ī-
tuendo sanent̄. Nō igit̄ mirū si de
maledcō viat̄ maledcōm: qui viat̄

de morte morte. et de p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a. de se-
 pente serpente. maledicta at mors. male-
 dictu p[ro]p[ri]a. maledict[us] serpens. et her oia
 aucte triumphata s[un]t. maledict[us] igit[ur] ois
 qui pender[is] i ligno. Quia ergo no ex o-
 perib[us] legis sed ex fide iustificat[ur] xp[istu]s
 credentes i se. timor maledictiois tunc ab-
 latus e. caritas b[en]edictiois abrahe p[ro]p[ri]a
 exempl[um] fidei p[ro]manet ad g[en]tes. De a-
n[im]a nu[n]cia[n]doz igit[ur] sp[iritu]s p[er] fide[m] accipiam[us]:
 id e[st] ut no qd t[em]p[or]e i carne. s[ed] qd diligit
 sp[iritu]m creditoris a[n]n[un]tiet[ur]. Unde etiam
 testam[en]tu[m] h[um]ani mentione[m] facit qd
 utiq[ue] multo e[st] firmu[m] q[uam] diuinu[m]. In
hois confirmatu[m] testam[en]tu[m] iquit[ur] neo
u[er]itu[m] facit aut sup[er]ordinat. q[uia] cu[m]
 testator mutat testam[en]tu[m] no[n] p[er]firma-
 tu[m] mutat: testatoris e[st] morte p[er]firma-
 tu[m] q[uod] at mors testatoris valet ad co-
firmandu[m] testam[en]tu[m] ei[us]. qui co[n]siliu[m]
 u[er]a[m] mutare no[n] p[otes]t. hec i[n]co[m]mutabilitas
 p[ro]missiois dei valet ad confirmanda[m] he-
 reditate[m] abrahe. au[tem] fides deputata
 e[st] ad iusticia[m]. Et id[em] semen abraham
ai dicte s[un]t p[ro]missioes xp[istu]m dic[unt] ap[osto]l[us]
 hoc e[st] oes xp[istu]anos. fide imitantes abra-
 ha[m]. Ad ad singularitate[m] redigit[ur] com-
menda[n]do q[uod] no[n] dictu[m] e[st] et semib[us]. s[ed]
seme[n] tuo Quia et vna e[st] fides. et no[n]
 p[otes]t iustificari s[ibi] qui viuunt ex opi-
 bus carnalib[us] cu[m] h[is] qui viuunt ex fi-
 de sp[iritu]alib[us]. Inu[er]abile e[st] at qd infert.
lex no[n] du[m] data erat: nec posset p[er] tot
anos ita dari. ut antiquas abrahe p[ro]
missioes u[er]itas faceret Si ei lex iusti-
 ficat: no[n] e[st] iustificat[us] abraham q[uod] mul-
 tu[m] ante lege[m] fuit. Ad q[uod] dic[unt] no[n] p[otes]t
cognitu[m] fateri no[n] legis opib[us] iusti-
ficari ho[mo]m. sed fide. Simul etiam
 nos cogit i[n]tellig[ere] oes antiquos qui
 iustificati s[un]t. ex ip[s]a fide iustificati
 tos. Et ei nos ex p[ar]te p[re]teritu[m]. id est

ad p[ro]m[iss]u[m] adu[er]su[m]. ex p[ar]te futuru[m] id e[st]
 scdm adu[er]su[m] d[omi]ni credendo salui ef-
 ficient[ur]: hoc totu[m] illi id e[st] utru[m]q[ue] ad-
 uentu[m] futuru[m] credebat[ur] reuelante
 sibi sp[iritu] sc[ilicet] ut salui fieret. v[er]u[m] e[st] etia[m]
 illud abraham co[n]cupuit die me[u] vi-
 dere: et vidit et gauisus e[st] Scit[ur] q[ue]sti-
o satis n[on]na Si ei fides iustificat.
et pores sc[ilicet] qui apud deum iustificati s[un]t
p[er] ip[s]as iustificati s[un]t q[uod] op[er]at[ur] lege[m] da-
ri: Qua[m] questio[n]e[m] tractada[m] sic i[n]t[er]ro-
gans et dices Ad ergo: hucus-
 q[ue] cu[m] i[n]t[er]rogat[ur] e[st]: deinde i[n]fert[ur] res-
 p[on]sio. Lex t[ra]nsgressiois gra[m] p[ro]posi-
ta e[st]. donec ve[n]iret iquit[ur] seme[n] cui p[ro]-
missu[m] e[st]. depositu[m] p[er] angelos i[n] manu
mediatoris Mediator at vnu[m] no[n] e[st]:
deus vo[er]o vnus e[st] mediator e[st] at ih[esu]m
xp[istu]m scdm ho[mo]m dicit[ur]. ex illa eiusde[m]
 apli sententia fit planu[m] q[uod] cu[m] ait. vnu[m] e[st]
 ds vnu[m] et mediator dei et ho[mo]m homo
 xps ih[esu]s mediator ergo i[n]ter deum et
 deum ee no[n] posset: q[uia] vnus e[st] de[us] me-
diator at vnu[m] no[n] e[st]: q[uia] i[n]ter aliquos
 medi[us] e[st] Angeli porro qui no[n] lapsi
s[un]t a co[n]sp[er]u dei: mediatore no[n] op[er]e
habet p[er] que[m] reco[n]ciliant: It[er]u[m] angeli
qui nullo suadete sp[iritu]anea p[ro]u[er]ita-
ti[on]e lapsi s[un]t. p[er] mediatore[m] no[n] reco-
nciliant: Restat ergo ut qui medi-
atore sup[er]bo diabolo sup[er]bia p[ro]suade-
te deiectus e[st]: mediatore hu[m]ili xp[istu]o
hu[m]ilitate p[ro]suadete erigat: Nam si
filij dei i[n] naturali equalitate patris
manere vellet. nec se exinaniret form[am]
serui accipies no[n] e[ss]et mediator dei et
ho[mo]m. q[uia] ip[s]a t[ri]nitas vnu[m] ds e[st] ead[em] i[n]
trib[us] p[er]e et filio et sp[iritu] sc[ilicet] deitatis
et[er]ne et equalitate co[n]stare Sic ita-
q[ue] vnic[us] filij dei mediator dei et ho[mo]m
factus e[st]: cu[m] ubi dei de[us] apud deum.
et maiestate sua usq[ue] ad hu[m]ana de-

posuit et humilitate humanam usque ad
dina subiecit. ut mediator esset inter
deum et homines. homo pro deo ultra homines.
Ipsa est et speciosus forma pro filiis hominum.
et unctus oleo exultationis pro peccatis
peccatis suis. Sanati sunt ergo ab impi-
etate superbie ut redoluerent deo qui
cumque homines humilitate christi et pro reue-
lacionem angelorum fieret. et post euangelium
postea quod facta est credendo dilexerunt.
diligendo imitati sunt. Sed hec iusticia
a fidei quia non pro merito data est hominibus
sed pro misericordia et gratia dei non erat pro merito
angelorum deus homo inter homines nascitur. Se-
mine autem cui promissum est pro populo signatum: non
illos pauca scios qui reuelacionibus ea fu-
tura cernentes. quibus pro eandem salui fi-
erent. populum tamen saluum facere non poterant.
Qui populus sane si pro toto orbe scideret.
nam de toto orbe ecclesiam iherosolimam celestem
congregat pauca sunt: quia via angusta
paucorum est. In unum tamen congregati quicquid
existit potuerunt ex quo euangelium predi-
catur. et quicquid potuerunt usque in finem seculi
pro omnibus gentibus. aduentus etiam sibi illis qui
uis pauca scios qui ex fide domini fide pro
pheta ante ambos aduentus eius salutem
gracie preceperunt. implet scripturas bassimum
carnitatis superne scriptura. Superbia ergo
populo lex posita est: ut quoniam gratia caritatis
nisi humiliatus accipere non posset. et sine
hac gratia nullo modo legis precepta implet.
transgressioe humiliaretur ut quereat gratiam.
nec se suis meritis saluum fieri quod super-
bum est opinaretur. ut esset non in sua peccata-
te et uerbis iustus. sed in manu me-
diatoris iustificatus ipsum. Pro angelos
autem ministrata est omnis dispensacio veteris
testamenti agere in eis spiritu sancto et ipso
uero ueritatis nodum in carnato sed nunc
ab aliqua ueridica administratione
recedere. quia pro angelos disposita est

illa dispensacio legis. cum aliquam suam. ali-
quam dei personam sicut prophetarum etiam mos
est agere. pro que illam legem moribus of-
tendentem non aufereret. etiam pro uariatio-
nis tunc contrita superbia est Disposi-
tum est pro angelos semine in manu media-
toris. ut ipse liberaret a peccatis iam per
transgressionem legis contractos confiteri.
opus sibi esse gratiam et misericordiam domini ut
sibi peccata dimitteret. et in noua uita
pro eis qui pro se sanguinem fudisset. redol-
uerent deo. In istis etiam erat pro transgressi-
one legis constringenda superbia. qui
glantes de prece abraham. quasi natale
se iactabant habere iusticiam et merita
sua in caritacione reteris gentibus tan-
to pro uicio. quanto arrogancia proferre-
bant. Gentes autem facillime etiam sine
modo legis transgressioe humiliaretur.
homines enim nullam ex parentibus ori-
ginem iusticie se trahere pro uidentes.
simulacrorum etiam seruos inuenit eu-
gelica gratia. Non enim sicut istis dici po-
terat non fuisse illam iusticiam parentum
eorum in colendis ydolis quam esse arbit-
bantur. ita etiam uideis dici poterat fal-
sam fuisse iusticie patris abraham.
Itaque illis dicitur. facite ergo fructum
dignum penitencie. et ne dixeritis pa-
trem habere abraham: potes est enim
deus de lapidibus suscitare filios ab-
raham. Istis autem dicitur. propter quod meiores
estis. quia vos aliquam gentes in carne qui
dicuntur pro uerum ab ea que dicitur caritacione
sio in carne non manifesta: qui exati
illo tempore sine christo alienati a so-
cietate israel et peregrini testamentorum
et promissionis spem non habentes et sine
deo in hoc mundo. Deique illic infideles
de oleastro in oleua illorum inserti esse
monstrat. Illorum ergo erat de legis

transgressioe atterenda supbia: sic
 ad romanos cu scripturaru ubis p
 tata coz exaggerasset: satis aute
 iquit qm qcuq; lex dicit. hys qui i
 lege sut loquit: ut ce os obstruat.
 et reus fiat ois mudus deo. Judei
 salz de tuisgressioe legis et geres de
 impietate sine lege. Unde et itez ait
Conclufit ei deus oia i incredulitate
ut oibus misereat. Hoc et ne ait
 refraas ipam qstione Lex ergo ad iud
pmiffa dei. Absit. Si ei data esset lex
q posset uiuificare: oino ex lege eet
iusticia. Sed conclufit scriptura oia
sub pto: ut pmiffio ex fide ihu xpi
daret credetibz. No ergo lex data e
 ut pcam auferret. sed ut sub pto o
 nia concludet. Lex ergo ostendebat
 ee pcam. qd illi p suetudiem teta
 ti posset putare iusticia. ut h mo
 humiliati cognosceret no i sua ma
 nu ee salute. sed i manu mediatoris
 maxie quippe humilitas reuocat bn
 nos deicat supbia. Et ipa humilitas
 accomodata e papiende gre xpi q
 singulare humilitatis exemplu est.
 Ne qsq; hie ta iperite dixerit: cui
 ergo no pfuit iudeis. q p angelos le
 ge mustrates i manu mediatoris
 dispositi sut. Pfuit ei qtu dicit no
pt. Que ei gercu ecclie veditaru re
 vi suaz pta ad pedes aploz posu
 erit qd tot milia hoim ta repete
 fecerut. Net turbe ifidelu cofide
rante sut. Ois ei aua nltis pti
 bus aploz habet palea q frumē
 tu. Un at illa eiusde apli uerba ad
romanos. nisi de sificacoie iudeo
ru. Quid ergo. Quid repulit de
us plebe sua. Absit. Na et ego is
 raelita su ex seine abrahā de tri
 bu beyanu. No repulit ds plebe

sua qua pstruit. Cu aute laudaret p
ceteris eccleshs gentiu eccliam testa
lonucellu. silēs eos factos eccleshs iu
deoz: quia nltia a tribulibz suis p
fide passi erat. quo et illi a iudeis.
Hinc e et illud qd paulo an omēora
ui qd ait ad romanos. Si ei spitali
bus eozu conuauerut gentes. debet
et i carnalibz mustrare eis. De ip
sis. ergo iudeis etia co sequet
 x. dicit. Pr at qd vel. ret fides
sub lege custodieba. mur. clufi
i ea fide que postea. reuelata est.
Ut eni ta ppe iueuerit et ta de pxi
mo ad deū venditis suis rebus accede
ret qd dñs eis pcepit qui uellet ee per
ferti. lege ipa facta e sub qua custodieba
tur conclufi i ea fide id e i aduetu ei.
fidei q postea reuelata e. Conclufio ei
eoz erat timor vni dei. et qd puarica
tores legis ipius iueti sut. no ad pni
tiem sed ad utilitate ualuit eis qui
crediderut. Cognitio ei maioris egru
tudis: et desiderare medicu ueheme
tius fecit et diligi ardeat. Cui ei plu
rimu dimittit. plurimu diligit. Ita
q lex iquit pedagogus nu fuit in
xpo. Hoc e qd ait: sub lege custodieba
mur i clufi i ea. Postea qd uerit fides:
ia no sumus sub pedagogo. Eos ergo
nu rependit qui faciut irrita gra
xpi. qd eni nodu uenit qui uocaret
i libertate: sic adhuc uoluit ee sub pe
dagogo. Qd at filios dei dicit ee oes
per fide quia iduerut xpm. qcuq; i
xpo baptizati sut. ad hoc ualeat ne ge
tes de se desperaret. qa no custodie
bat sub pedagogo et ido se filios no
putaret. sed p fide induedo xpm oes
fuit. no natura sicut vnicius filiu qui
etia sapia dei e. neq; potētia et singu
laritate susceptois ad habenda na

tualit et agenda psona sapie. sic ipe
mediator vnu cu ipa sapiens sapia si
ne itexposicoe alicuius mediatoris ef
fectus: sed filij sunt ptiapaco sapie.
id pparate atqz pstante mediatoris
fide. Qua fidei gram nunc idumetu
vocat ut xpm induci sic qui i eu cre
diderunt. Et ido filij dei qui frs eius
me. Diatoris effecti sunt: i qua fide
no est. distacia uidei neqz greci
no serui. neqz liberi. no masculi. et
fere. iptu eni oes fides sub oes v
nu sunt i xpo ihu. Et si hoc facit fides
p qua in hac vita iuste abulat. qto
pfecti atqz cumulat. id spes ipa fac
tura e. cu videbim. facie ad facie. Na
nuc qnus pmitias habetes sps. qui
vita e ppter iusticia fidei. tu qa adhuc
mortuu e corp ppter pccm: differencia
ista ul gctiu uel pdicois ul sexus iam
quide ablata e ab unitate fidei s ma
net i couersaco mortali e qz ordiem
ihui vite itine seruadu ee et apli p
cipuit. qui etia regulas saluberrimas
tradit qadmodu fecit viuat. p diffe
rencia uidei gctes i greci et p diffe
rencia pdicois dnu et serui. et p diffe
rencia a sexus viri et prores. ul si qua talia
cetera occurrut. Et ipe por dñs q ait.
Reddite cesari q cesaris st: et deo que
dei sunt. Alia sunt eni q seruam i vni
tate fidei sine ulla distacia et alia in
ordie vite huius tãq i via. ne nomen
dei et doctrina blasphemet. Et h no
solu ppter inu ut fugiam. offensione
hoim. sed etia ppter cõsaam. ut no si
mulate q i ad oculos hoim ista facia
mus: sed pura dilectiois cõstia ppter deu
qui oes hoies vult saluos fieri. et in
agnicione veritatis vere. Oes ergo
iquit vos vnu estis i xpo ihu. Et ad
didit. Si at ut hic subdistinguat et

subaudiat. vos vnu estis in xpo ihu.
Ac deinde iferat. ergo semē abrahe
estis. ut iste sit sensus. oēs ergo vos
vnu estis i xpo ihu. Si at vnu estis
i xpo ihu vos: ergo abrahe semen
estis. Supius eni dixerat no dicit et
semibus tãq i multis. sed tãq in
vno: et seru tuo qd e xps. hic ergo
ostendit vnu semē xpm. no tm ip
sū mediatorē itelligēdū ee. verū e
tiā ecclēsiā cuius ille corpus caput e. ut
omēs i xpo vnu sint. et capiāt sēd
pmessione hereditatē p fide. in qua
tōd iherat. i tãq aduentū sub peda
gogo custodiebat. p̄plis usqz ad era
tis optūitate. quia i libertate voca
di erant. qui i eodē p̄plo scdm. postū
vocati sūt id e qui in illa area fru
mētū iuenti sūt ad hoc e aduigē
Dico autē. caplii q̄tū textis
qto tpe heres puul e nichil differē
a seruo ai sit dñs oim: sed sub p̄ua
toribz et actoribz e usqz ad p̄fini
tēpus ap̄e. Sic et nos ai essem p̄
uul. sub elemētis huius mūdi era
mus seruētēs. Querit at p̄t q̄lose
aidū hac silitudinem sub elemētis
huius mūdi fuerit uidei: ai illis p̄
legē quā acceperūt vnus d̄s qui se
tit celū et terrā colendū. mēdauit.
Sed p̄t ee alius q̄tū caplii ut ai su
perū. legē pedagogū fecerit sub quo
erat ille p̄plis iudeoz. nūc p̄ua
tores et actores dicit elemēta
mūdi sub quibz seruēbāt gētes. ut
ille puul filij. id e p̄plis ppter vna
fidei ad vnu semē abrahe p̄tines.
qm et de iudeis et de gētibz cōgre
gatus e: p̄t fuerit sub pedagogo
legis. tpe p̄uētiē sue. id e ex ea p̄te
qua de iudeis cōgregat e: p̄t sub
elemētis huius mūdi quibz tãq p̄

curatoribus et actoribus seruebat. ex
 ea parte qua de gentibus congregatus est.
 ut quod misisset apostolus personam suam. non di-
 cens cum essetis puuli sub elementis
 huius mundi eratis. sed dicitis cum eemus
 puuli sub elementis huius mundi era-
 mus seruientes: non pertineat ad signi-
 ficacionem iudeorum ex quibus paulus ori-
 gine dicitur sed magis ad gentium hoc
 dicitur loco. quoniam et eorum persone dece-
 ter se potest annectere quibus ad euangeli-
 zandum missus est. Deinde iam dicit. De-
cente plenitudine temporis deum misisse filium
suum ad liberandum puulum heredem serui-
entem ex parte legis tanquam pedagogo. ex
parte elementis huius mundi tanquam pueri-
toribus et actoribus. Misit deus inquit
filium suum factum ex muliere mulierem per fe-
mina posuit more locutionis hebreorum. Non
est quia de eua dicitur et formauit eam in mu-
liere. iam passa erat concubitus viri. quos
non scribitur passa nisi cum dimissi essent
de paradiso. factum autem dicit propter sus-
ceptionem creature: quia qui nascitur ex
seis. non tunc ex deo nascitur sed tamen deus
illos facit ut sic nasci possint in noua
creatura. factum autem sub lege dicit.
quia et curialisus est et hostia legitima
pro illo oblata est. Nec mirum si et illa
legis opera sustinuit ex quibus liberaret
qui eis seruilitate tenebatur. qui etiam
mortem sustinuit ut ex illa liberaret
eos qui mortalitate tenebatur. Ut ad-
optionem inquit filiorum recipiamus. Ad-
optionem propterea dicit: ut disticte intel-
ligamus unicum dei filium. Nos enim beneficiis
et dignacione misericordie eius dei filii sumus. il-
le natura est filius qui hoc est quod patet. Nec
dicitur accipiamus. sed recipiamus. ut sig-
nificaret hoc nos amisisse in adam
ex quo mortales sumus. hoc ergo quod
ait ut eos qui sub lege erant redimet

et ad liberandum eum propter in partem pertinet. qui
 puulus sub pedagogo seruebat et
 refertur ad id quod dixit factum sub lege
 Illud autem quod ait ut adoptionem filio-
 rum recipiamus refertur ad id quod dixit
 factum ex muliere. Hic est adoptionem re-
 cipimus quod ille unicus non dedignatur re-
 participationem nature nostre factum ex
 muliere: ut non solum unigenitus esset
 ubi fratres non habet. sed etiam primogeni-
 tus in pluribus fratribus fieret. Duo enim
 proposuit factum ex muliere factum sub le-
 ge. Sed mutato ordine respondit: iam
 illum propter in adiunges qui puulus sub
 puuatoribus et actoribus seruebat.
 id est elementis huius mundi: ne puta-
 ret se non esse filios qui non erant sub pe-
 dagogo. Quoniam autem inquit filii estis:
misit deus spiritum filii sui in corda vestra
clamante abba pater. Duo sunt uerba que po-
siuit: ut posteriore iterum pertinet propter in
nam hoc est abba quod pater. Negat autem
intelligit non frustra duarum linguarum
uerba posuisse idem significacionem. propter in
missum propter in qui de iudeis et gentibus
in unitate fidei vocatur. Et hebreum u-
erbum ad iudeos grecum ad gentes. utri-
usque tamen ubi eadem significacione ad eundem
fidei spiritus que unitate pertineat. Nam et
ad romanos ubi filius quod estio de pa-
te in christo iudeorum gentiumque tractat. h-
dicit non enim accepistis spiritum serui-
tutis iterum in timore. sed accepistis
spiritum adoptionis filiorum in quo clama-
mus abba. Recte autem de patre et de
dono spiritus sancti gentibus probare uoluit.
quod pertineat ad promissionem hereditatis.
Non enim euangelizatum est gentibus nisi per
ascensum domini et aduentum spiritus sancti. Cepe-
rant enim iudei iam credere. cum in terris adhuc
filii dei mortale hominem generet. sic
in euangelio scriptum est ubi quod et chana

nec mulieris fide ipse laudauit. et
illius ceterioris de quo ait non se iussisse
tale fidei in israhel: tamen proprie tunc iudeis e-
uangelizatum esse ubi ipse dominus satis cla-
rum est: tamen et ipse chananee deprecatione
dixit non se esse missum nisi ad oues que
perierunt domus israhel. Et discipulos cum
mittet ait: In via gentium ne abiretis
et in ciuitate samaritanorum ne introi-
eritis: sed ite primum ad oues que perie-
runt domus israhel. Genitum autem aliud ou-
le appellauit cum diceret: habeo alias o-
ues que non sunt de hoc ouili. que tamen dix-
it se adducturum ut esset unus grex et u-
nus pastor. Quando autem: nisi post
clarificationem suam: Post resurrectionem
autem ad gentes discipulos misit cum
eos iterum iherosolime manere iussisset.
donec eis secundum promissionem suam spiritum
sanctum mitteret. Cum ergo dixisset apostolus
misit deus filium suum factum ex muliere
factum sub lege ut eos qui sub lege e-
rant redimeret. ut adoptionem filiorum rea-
pererent. restabat ut etiam gentes que non
erant sub lege ad eandem tamen adoptionem
filiorum proprie ostenderet: quod de sancto spiritu
dono qui omnibus datus est docet. Unde se et-
iam petrus de baptizato tarntuaso ceteru-
rione cornelio defendit apud iudeos
qui crediderant dicens se non potuisse a-
quam negare illis que spiritum sanctum acce-
pisse clauerat. Nam ipso grauissimo
documentum etiam superius usus est paulus
cum diceret hoc solum volo discere a uobis:
ex operibus legis an ex auditu fidei?
Et paulo post: Qui ergo tribuit uo-
bis spiritum et uirtutes operatur in uobis. ex
operibus legis an ex auditu fidei? Sic
et hinc: Cum inquit filii dei estis: misit
deus spiritum filii sui in corda uestra clama-
ntem abba pater. Deinde manifestissime oste-
dit de his etiam se dicere qui ex gentibus

ad fide uenerunt. ad quos etiam epistolam scri-
bit ita: Ita inquit non est seruus sed filius
propter id quod dixerat quod diu heres puul
est nichil differt a seruo. si autem filius inquit
et heres pro deum id est pro misericordiam dei. non per
promissiones patris de quibus carnaliter
sicut iudei natus non est: sed tamen filius a-
brahe secundum imitationem fidei. cuius fidei
gratiam pro misericordiam dei meruit. Sed tunc
quidem inquit ignorantes deum. hinc qui
naturaliter non sunt domini seruitus. Nunc
certum quia iudeis non scribit sed gentibus
nec ait seruum sed seruitus satis
probabile est etiam superius de gentibus dictum.
quod sub elementis huius mundi erant ser-
uitutes tanquam sub peccatoribus et acto-
ribus. Nam ipsa elementa naturaliter utique
non sunt domini siue in celo siue in terra quod
modum multi domini et domini multi. sed nobis
unus deus pater pro quem omnia et nos in ipso:
et unus dominus ihesus christus pro quem omnia et nos
pro ipso. Cum autem dicit hinc qui natura-
liter non sunt domini seruitus: satis demum
strat unum uerum deum natura esse deum:
quo nolle trinitatis fidelissimo et ca-
tholico genitum uo cordis accipit. Eos
autem qui natura non sunt domini: propter
superius peccatores actoresque appellat:
quia nulla creatura est siue que in uer-
itate manet datus gloria deo: siue que
in ueritate non stetit que gloria sua.
Nulla ergo creatura est que non uelit
nolite diuine prudentie seruiat: sed uo-
les facit cum ea quod bonum est. de illa uo-
que hoc non uult fieri quod iustum est. Nam si et-
iam ipse peccatores angeli cum principem
suo diabolo non uide dicerent peccatores
uel actores diuine prudentie: non dominus
magistratum huius mundi diabolum dice-
ret nec uideret illo ad correptionem hominum
ipsa potestas apostolica eodem paulo alibi dice-
te. quos tradidit sathane ut discant

nō blasphemare. et alio loco ad salu-
 tē aut eī **E**go quidē sicut absens cor-
 pore p̄ns autē spū iudicavi q̄si p̄ns
 eū qui sic opatus ē ī noīe dñi n̄r̄ ih̄u
 xp̄i. congregatis autē vobis et meo spū
 n̄r̄ potētia dñi n̄r̄ ih̄u xp̄i tradē ei
 modi sathane ī iterū carnīs. ut sp̄s
 saluus sit ī die dñi ih̄u. Sed miserat̄
 sub tāto ipatore nō facit nisi q̄ntū il-
 li p̄mittit. et p̄curatores actores q̄ h̄
 mūdi nichil faciūt. nisi q̄ntū dñs si-
 nit. Nō enī eū latet aliqd sicut h̄oīez.
 a ī aliquo ē min⁹ potēs. ut p̄curato-
 res atq; actores qui st̄ ī ei⁹ p̄tate a-
 liqd siue ip̄o p̄mittētē siue nesciente
 ī subiectis sibi pro suo gradu rebz ef-
 ficiāt. Nō eis tñ̄ rependit qd̄ de ipsis
 iuste fit sed quo aūo ip̄i faciūt quia
 neq; liberā uolūtate rācōnali creatē
 siue d̄s negauit et tñ̄ p̄tate qua etiā
 iustos iuste ordiāt sibi retinuit. **Quē**
 locū lacus et vber⁹ ī alijs libris trac-
 tauim⁹. Siue ergo solē et lunā et sy-
 dea et celū et terrā ceteraq; h̄mōi
 gētes colebāt siue deōnia: recte sub
 p̄curatoribz et actoribz fuisse itelli-
 gūt. **De**ruptū eā q̄ sequit̄. iā q̄ expli-
 catā q̄stione rursus īplicat. **Cū** enī
 p̄ totā eplam nō ab alijs ostendat fu-
 isse sollicitatā galatharū fidē nisi ab
 eis qui ex circūcisīōe erāt et ad carna-
 les obseruacōes legis. tāq; ī eis sal⁹
 esset. adducē cupiebāt. hoc tñ̄ loco
 ad eos loqui videt̄ qui ad gētiliū su-
 p̄stacōes redire tēptarēt. **A**ut eī **Nunc**
autē cognoscētes deū p̄mo cogniti
a deo. quō reuertimī ad ifirma et e-
gena elemēta quibz rursus ut ātea
seruire vltis. **Q**d̄ de gētibz itellige
 cogim⁹. **H**is eī sup̄dixerat. sed tūc
 qd̄ ignozātes deū. h̄is qui natūa
 nō sunt dñi seruistis: ad quā serui-

tutē reuertī eos velle significat tū aut
 quō reuertimī ad ifirma et elemēta
 egena: quibz rursus ut ātea seruire
 vltis. **Q**uāt ad iūgit **dies obserua-**
tis et mēses et ānos et t̄p̄a. timeo vob
ne forte sine causa laborauerī ī vo-
bis magis h̄ac sentēciā p̄firmare
p̄t̄. Vlgarissim⁹ eī est error iste gē-
 tilū. ut il̄ ī agendis rebz il̄ ī exp̄-
 tandis euētibz vite ac negociorū su-
 orū ab astrologis et caldeis notatos
 dies et mēses et ānos et t̄p̄a obser-
 uet̄. fortasse tñ̄ nō opus est. ut hoc de
 gētilū errore itelligam⁹. ne itēcōez
 causē quā ab exordio susceptā adfi-
 nē usq; p̄ducit subito ī aliud tēnē
 detorque velle videam⁹ sed de h̄is
 pot̄ de quibz cauendis eū monē
 p̄ totā eplam apparet. **N**ā et iudei
 seruilitē obseruāt dies et mēses et
 ānos et t̄p̄a. ī carnali obseruacōe sab-
 bati neomenie et mēse nouorū. 4
 septid̄ quoq; āno quē vocāt sabbatū
 sabbatorū. **Q**ue qm̄ erant vmbre
 futurorū iā aduēcente xp̄o ī sup̄sti-
 tūe remāserūt. cū tāq; salutaria
 obseruaret̄ a nesciētibz: quo referē-
 da sūt ut tāq; hoc dixerit apl̄s gēti-
 bus. **Q**uid p̄dest vos euasisse serui-
 tutē qua tenebamī cū seruiretis e-
 lemētis mūdi. qm̄ rursus ad talia
 reditis seducti ab eis qui nōdū ag-
 noscētes libertatis siue tēpus inter
 cetera opera legis que carnaliē sa-
 puit etiā tēporibz seruūt. quibz
 et vos rursus ut ātea seruire vltis.
 et obseruare cū eis dies et mēses 4
 ānos et t̄p̄a quibz seruiebatis. 4 an-
 q̄ xp̄o credetis. **M**āifestū eī volūa-
 t̄p̄m p̄ elemēta hui⁹ mūdi hoc est
 celū et terrā et mot⁹ atq; ordinē sy-
 derū admūstrari q̄ ifirma appel-

in eo qd̄ dicit. reuertimini. qm̄ nō circūcisīō
 s̄ gētibz loq̄t̄. sicut ī tota eplā apparet. nō
 vāq; ad circūcisīōe dicit eos reuē. ī q̄ nūq;
 erāt. s̄ ad ifirma. iāq; et egena elemēta. q̄
 s̄ rursus ut antea seruire vultis.

lat ex eo q̄ iſtirma et iſtabili ſp̄e
variant. **E**gena vero ex eo q̄ eḡet
ſūma et ſtabili ſp̄eie creatoris ut
quō ſunt eē poſſint. **E**rgo eligat lec-
tor vtram volet ſententiā dūmō
itelligat ad tātū p̄iudū aīe p̄tine
ſup̄ſticioſas tēpor̄ obſeruacōes ut
hūc loco ſubiēret ita apl̄us **T**ime-
o vos. ne forte ſine cauſa labora-
ueri i vobis. **Q**d cū tāta celebrata
te atq̄ auctoritate p̄ orbe t̄ravū i
eccleſiis legat̄; plena ſt̄ ſuēticia
n̄ra hōibus. qui tēpora rerū agē-
dā v̄a a mathematicis accipiūt. **I**a
v̄eo ne aliqd̄ i choat̄ aut edificior̄
aut hūmōi quozūlibet op̄ez ſū
diebz quas egyptiatis vocat̄. **S**epe e-
tā nos monē nō dubitat̄ ut dicit̄
ubi ābulat̄. **E**ſi loc̄ iſte de iudeoz̄
ſup̄ſticioſa obſeruacōe itelligēd̄ eſt.
quā ſp̄em habet cū xp̄ianos ſe dicit̄
velit̄. **E**x ephimeridis v̄tā nauſia-
gā gubernātes. qm̄ de diuinis libris q̄s
deus adhuc carnali p̄p̄o dedit. ſi mo-
re iudeoz̄ tēpora obſeruaret̄ diceret̄
eis apl̄us timeo vos. ne forte ſū cau-
ſa laboraueri i vobis; et t̄n ſi repre-
hendat̄ q̄s ſuel t̄chetūm̄ iudaco
ritu ſabbim obſeruās tumultuat̄ ec-
cleſia. nūc at̄ inuābiles de nūō fide-
lū cū magna cōfidētia i ſaac nob̄
dicit̄. die poſt kalendas nō p̄ficiat̄
Eo vix lente iſta phibem̄; ariden-
tes ne irāſcāt̄; et timētes ne quaſi
nouū aliquid m̄uēt̄. **D**e pat̄is hōim
q̄ ſola iuſitata echorreſtim̄. vſitata
vero p̄ quibz abluendis filij dei ſan-
guis effuſus ē. q̄ius tā magna ſit
ut ſino claudi cōtra ſe faciāt̄ ignū
dei. ſepe vidēdo oīa tolerare. ſepe tole-
rādo nom̄ illa etiā ſac̄e cogim̄. atq̄
v̄tinā odne nō oīa q̄ nō potuerim̄

phibe ſciam̄. **S**ed iā videam̄ q̄ ſe-
quit̄. **S**ane p̄terieram̄ q̄ dicit̄ ē.
nūc autē cognoscētes deū. p̄mo cog-
niti a deo **V**idet̄ ei ſane hoc loco etiā
ap̄lica locū cōgruē velle iſtimita-
ti hōim; neq̄ t̄mō i veteris testame-
ti libris uſq̄ ad t̄vriās hōim cogita-
cōes mod̄ diu eloqui deſcēdiſſe vi-
deat̄. **N**ā qm̄ correxit q̄ dixerat̄ cog-
noſcētes deū nichil nos mouē debet
m̄iſteſtū ē enī q̄ diu p̄ fide ābulam̄
nō p̄ ſp̄em nodū nos cognouiſſe deū
ſed ea fide purgari ut optuno t̄pe
cognoscē valeam̄. **S**ed q̄ i ip̄a cor-
rectōe ait. **p̄mo cogniti a deo** ſi p̄p̄e
accipit̄ putabit̄ deus q̄ ex t̄pe aliq̄
cognoscē q̄ an nō nouerat̄. **T**ū ſta-
te ergo dictū ē ut oculos dei accipia-
m̄ ip̄am dilect̄ ei. quā em̄dauit̄
mittēs pro ip̄is v̄nicū filiū. **S**ic ei
et de h̄is qui diligūt̄ dicit̄ ſolem̄
q̄ an oculos habeat̄. **H**oc ē ergo q̄
noſcētes deū p̄mo cogniti a deo q̄
et ioh̄es dixit̄. nō q̄ nos dilexerim̄
eū. ſed qm̄ ip̄e dilexit̄ nos. **D**icit̄ at̄
estote ſicut et ego qui utiq̄ cū iude-
nat̄ ſū. iā iſta carnalia ſp̄itah di-
uidit̄ oē t̄p̄no. qm̄ ego ſicut et
vos. id ē hō ſū **D**einde optune et
decēter facit̄ eos recolē caritate ſū-
am; ne tāq̄ i v̄nicū illū deputent̄.
Dicit̄ ei fratres. p̄ter vos nichil me
leſiſtis. **T**āq̄ ſi dicit̄. **N**e q̄ putet̄
q̄ ego vos ledē cupiā. **S**atis q̄a per
iſtimitatē carnis iā p̄udē eruan-
nē pateret̄. **E**t tēptacōez v̄rām in
carne mea nō ſpreuiſtis neq̄ veſ-
puiſtis. **T**ēptati ſūt ei cū p̄ſecucō-
nē patet̄ apl̄is ut v̄ timore deſe-
reret̄ eū. an caritate āplectet̄ eū.
Et neq̄ ſpreuiſtis iquit̄ t̄p̄ utile

ista temptacoē. neq; respiciatis ut nō
 susceperetis coionē pīadī mei Sed
 sicut āgelū dei excepistis me sicut
 xp̄m ih̄m Deinde amirās op̄ eoz
 spiritalē p̄mendat: et hoc ituentes i
 timorē carnalē nō deādāt Que p̄
iquit fuit bātudo vīa: Testimonū
vobis phibeo. qm̄ si fieri posset oculos
vros euissetis et dedissetis michi Ergo
timorē fuis sū vobis verū p̄dicās: Res-
ponder utiq; nō. Sed qd̄ verū p̄dicās:
nisi ut caritādatur: Et idō vide quid
adiūgnit Emulātī eī vos nō bene. Id ē
iudent vobis qui vos carnales de spi-
ritalib; volūt facē: hoc ē emulātī non
bene. Excludē iquit vos volūt ut
illos emulēmū: hoc ē imitemū Quidō:
nisi ut seruituris iugo atīneamū sic
ip̄i atīnēt: Bonū ē at̄ aut̄ emulārī
i bono sp̄i Vlt̄ eī ut seipm̄ imitētur:
ip̄ter qd̄ addidit Et nō solū cū p̄ns sū
apud vos Cū eī p̄nt oculos suos da-
re vellet: utiq; ip̄m conabāt imitārī
quē ita diligebant Ad hoc dicit etiā
filii mei ut tāq; parentē utiq; imi-
tētur. q̄s itez iquit pturio: don xp̄s
formet in vobis Magis hoc ex p̄sō
na matris ette locut⁹ ē Nā et alibi
dicit fuis sū puul⁹ i medio vīm:
tāq; si nutritrix foueat filios suos for-
mat at̄ xp̄s i credēte p̄ fidē. i iterio
re hoīe vocato i libertatē gr̄e. miti
et hūilī corde. nō se iactātē de operū
meritis q̄ nulla sūt. sed ip̄a gr̄a me-
ritū aliqd̄ i choante quo posset dice
nūm? sū id ē seipm̄ ille qui ait. cū
fecisset vni ex nūmis istis meis.
michi fecistis formā eī xp̄s i co:
cū formā accipit xp̄i formā at̄ arā
ip̄ xp̄i. qui adheret xp̄o dilcōe sp̄ita-
li Ex hoc eī fit ut hui⁹ imitacōe sit
qd̄ ille. q̄tū gradu suo sūit. Qui

eī dicit se i xp̄o manē aut ioh̄es: debet
 quō ille ābulauit et ip̄e ābulare Sed
 cū hoīes a mīribus cōcupiāt et fouē-
 tur. iā formati at̄ pturiāt ut nas-
 cāt: p̄t mouē qd̄ dictū ē. q̄s itez p-
 turio donet xp̄s formet i vobis ni-
 si pturicoēs hāt p̄ turarū āgorib;
 positā itelligam⁹ q̄bus eos pturiūt
 ut nāsterēt i xp̄o: et itez pturit
 ip̄ter pīcula seductōis q̄bus eos cō-
 turbari videt Sollitudo at̄ illa de
illis turar; q̄s se qdā mō pturiē dicit
tā diu eē poterit. donet p̄ueiant i
mensurā etatis plēitudis xp̄i ut
iā nō moueātur oī vento doctine
Nō ergo ip̄ter iūcū fidei qm̄ nati ē-
rant. sed ip̄ter robur et p̄fectionē
dictū ē. quos iterū pturio donet xp̄s
formet i vobis Hāt pturicoēs ali-
is iūbis etiā alibi p̄mendat ubi di-
cit. iūsus i me cotidian⁹ sollitū-
do oīm eccliarū Q̄s ihermat⁹ ego
nō ihermor⁹: Quis scādalizat⁹ e-
go nō vroz? Q̄ vō subieat. velle
autē nē adesse apud vos et mutare
vocē meā: q̄a cōfundor i vobis Qd̄
aliud itelligat: nisi q̄a filios suos
esse dixerat. p̄tes eis fortasse pl̄as
ne seuetiore obiurgacōe cōmon fa-
cile i eius odū traducerēt a decep-
torib; illis quib; absens nō posset
resistere: Velle ergo iquit tūc adēē
apud vos et mutare vocē meā. id
ē negare vos filios. q̄a cōfundor i
vobis Malos eī filios ne de hīs eu-
bestāt etiā parētes abdicare solēt
Deinde subiūgnit Diate michi qui
sub lege iūltis eē: legē nō audistis.
Et de duob; filijs abrahāe qd̄ dicit fa-
cile itelligit. nā itēptatur hāt al-
legoria Hos eī duos filios habebat
abrahā: cū duo testamēta sigfica-

ta sunt. Post mortē at̄ sive q̄s de alia
vxoze genuit nō ptinet ad hāc signifi-
cationē. Et idō multa legētes aplm̄
librū at̄ genesios ignorātes. putāt
solos duos filios habuisse abrahā.
Hos ergo solos p̄mēbrat aplūs. q̄a
solos adhuc habebat tū hec significā-
tur q̄ cōsequēter expoit. q̄ ille de āal-
la q̄ agar vocabat̄. v̄t̄ testamētū
significat id ē aplm̄ ueteris testamēti
p̄pter uigū seruile carnaliū obser-
uationū et p̄missā terrēna quibz
irretit̄. eaqz t̄m nō sperātes de de-
o. nō admittūt ad hereditatē spi-
ritālē celestis p̄monn̄. Nō at̄ suffi-
cit q̄ de libera vxoze natus ē ysaac
ad significādū aplm̄ heredē noui tes-
tamenti sed plus huc valet q̄ scd̄z
p̄missionē nat̄ ē. Ille at̄ de āalla
et scd̄m carnē. et de libera nati po-
tuit scd̄m carnē sicut de cethura.
quā postea duxit abrahā. nō scd̄m
p̄missionē. sed scd̄m carnē suscep-
tilios ysaac et̄ mirabilē natus ē
p̄ rep̄missionē tū ābo parētes se-
ruisset. Et si data p̄ aplm̄ fiducia
q̄ duos illos allegorice accipiēdos
aptissimē ostendit. voluit etiā aliq̄s
cethure filios i aliq̄ rerū figā futu-
rarū aspice. nō frustra de talibz
p̄fōis am̄st̄raacē sp̄s s̄a hec ges-
ta scripta sūt. inuēit fortasse he-
reses et sasinata significari. Qui fi-
lij de libera quidē sicut isti de ecclā
sed t̄m scd̄m carnē nati sūt. nō spi-
ritālē p̄p̄missionē. Et si ita ē. nō
ip̄i ad hereditatē inuēiunt̄ ptine.
id ē ad celestē iherlm̄ quā sterile
vocat̄ scriptura q̄a diu filios i terra
nō genuit. Que deserta etiā dicta
ē celestē iusticiā deserētibz hoibz
trena sectātibz tāq̄ virū habēte

illa trena iherlm̄ q̄a legē accepērat
et idō celestē iherlm̄ sara significat.
q̄ diu deserta ē a cōcubitu viri p̄p̄-
cognitā sterilitate. Nō ei tales hōi-
nes qualis erat abrahā ad explēdā
libidinē vtebāt̄ seis s̄z ad succēssōz
plus. Accesserat autē sterilitati etiā
senectus. ut ex oī desp̄atōe diuina pro-
missio magnū meritū credētibus
daret. Certus ergo de p̄missōe dei
officio gignēdi accessit ad etatē iā
grauē. quā i ānis vigētiōz corpā
li copulatōe deseruerat. Nō ei ob ali-
ud aplūs aduicta carū mulierū fi-
gura it̄p̄t̄at qd̄ p̄ p̄phā dictū ē
Qui filij nati deserte magnis q̄ ei
q̄ habet virū. tū et marito por̄ sa-
ra sit mortua. neqz it̄er eos nullū
diuorciū extitisset. Dñ ergo illa de-
serta aut illa habēs virū. nisi q̄ a
brahā p̄p̄gāde. plus op̄erā ad agar
anille fecunditatē. ab vxoris sive
sterilitate t̄mstulerat. Ipa t̄m p̄mit-
tente et ultro offerēte. ut maritus
ei de āalla suscipet̄ filios. Antiqua
ē iusticiē regula ē. quā amēdat ad
corinthios idē aplūs. mulier sui cor-
poris p̄tātē nō habet s̄z vir. Silit̄er
autē et vir sui corporis p̄tātē nō ha-
bet sed mulier. Ethim̄ mōi Et debi-
tā sicut cetera i eoz quibz debēt
p̄tātē cōstitūt. Cui p̄tati qui fia-
de nō facit ille castitatis cōugalīs
iura custodit. Senectus at̄ parētū
ysaac ad eā significatōz valet qm̄
noui testamēti aplūs q̄uis sic no-
uus. p̄destinatō t̄m ei apud deū i
ip̄a iherlm̄ celestis antiqua ē. Dñ et
iohēs ad parthos dicit. Scribo vob̄
p̄res. qm̄ cognouistis qd̄ erat ab-
iūcio. Carnales autē qui sūt i ecclā
ex quibz hēses et sasinata sūt. ex

euāgelio quidē occasione nascēdi ac-
ceperūt. sed carnalis error quo pcep-
ti sūt. et quē secū trahūt nō refertur
ad aūgūtatē veritatis. et idō de nūve
adolescētula et de p̄re sene sū p̄mis-
sione nati sūt. Quia ex dñs nō nisi ob
aūgūtatē veritatis i apocalypsi albo
capite apparuit. Nati sūt ergo tales
ex occasiōe aūgū veritatis. i nouicio
temporaliz mēdatio. Dicit ergo nos
ap̄lus s̄idm̄ ysaac p̄missiōis filios
ē. et sic p̄secutorē passū ysaac ab yf-
mahele. q̄admodū h̄m̄ qui sp̄italit̄
vniū ceperāt a carnalibz iudeis p̄-
secutiōnē patiebāt. frustra tñ. cū
s̄idm̄ septuā cūat̄ analla et filiū
eū. nec heres ēē possit cū filio libere
Nos at̄ iquit fr̄es nō sum̄ ancille s̄i-
li sed libere. Ea ē libertas nūc maxi-
me opponēda ē iugo seruitutis quo
i op̄ibus legis tenebāt. qui ad ar-
cūatiōnē istos trahēbāt. **Ca^m q̄ntū**
Qum at̄ dicit **State ergo textus**
significat eos nōdū ceadisse. accōmo-
daciū ē dicit̄ surgite. sed qd̄ addidit
et ne iterū seruitutis iugo attinea-
m̄. q̄i quidē h̄c nullū aliud iugū
p̄t̄ itelligi quo eos attineī nolit̄ nī
si arcūatiōis talūqz obseruatiōnū
iudaicā. ita ē et sequit̄. **Ere ego**
paulus dico vobis. q̄a si arcūada-
m̄. xps vobis nichil p̄derit. Quō ac-
ceptū sum̄ qd̄ ait. ne iterū iugo
seruitutis attineam̄. cū ad eos scri-
bat qui iudei nūq̄ fuerāt. Nā hoc
ait utiqz ne arcūadāt. Sed nimirū
h̄c declarat. et firmat̄ illa sentē-
tia de qua sup̄i disputauim̄. Qd̄
ē aliud hoc loco gētibz dicit̄ nō in-
uēio. nisi ut p̄sit illis q̄a seruitute
sup̄sticiōis sue p̄ fidē xpi liberatis.
ne iterū serui esse velint sub iugo

57
obseruatiōnū carnalū. q̄ius sub lege
dei tñ carnalē p̄lm̄ seruiliter alligā-
tū xpm̄ at̄ nichil eis p̄fuitur. ēē dicit̄
si arcūadāt. sed illo mō quo eos isti
volebāt arcūadi. id ē ut i arcūatiōe
carnis ponerēt sp̄em salutis. Nō enī
thimotheo nō p̄fuit xps. q̄a paulus
ip̄e illū iā xp̄ianū iuuenē arcūadit.
fecit at̄ hoc p̄t̄ scandalū suorū nichil
simulās oīno. sed ex illa idifferētia
qua dicit arcūatiō nichil ē. p̄uatiū
nichil ē. Nichil ē obest ista arcūati-
o ei qui salutē i illa ēē nō credit. Sed
h̄c sentētiā etiā illud addit. **Testa-**
tor at̄ oī hōi arcūadēt̄ se id ē tāq̄ sa-
lutare istā arcūatiōnē appetēt. q̄a
debitor ē vniūse legis faciēde. Qd̄
idō ait ut uel iure tā inuābiliū ob-
seruatiōnū q̄ in legis op̄ibus sc̄pte
sūt. ne oēs iplere cogērent. qd̄ n̄ ip̄i
iudei nec p̄uētes eorū iplē potuerūt.
sicut pet̄. i actibz ap̄loz dicit. absti-
nerēt se ab h̄is quibz eos isti sub iuga-
re cupiebant. **Euacuat̄ iquit estis**
axpo qui i lege iustificam̄. Nec est
illa p̄ceptō qua xpm̄ p̄ceptū sup̄ius
dixerat. ut cū isti euacuat̄ axpo id ē
xp̄us ab eis tāq̄ a possessōe qua te-
nebat abstedit. op̄a legis i eā posses-
siōnē tāq̄ i vacuā iudicat̄. Qd̄ q̄a
nō xpo sed illis obest addidit. **Aḡn**
exadistis. Cū ē hoc agat ḡra xpi
ut illi qui debitores erāt op̄ez legis
liberētur hoc debito. isti i ḡra tā-
te ḡre debitores ēē volūt vniūse
legis faciēde. Nōdū at̄ erat factū
sed q̄a volūtas moueri ceperat. ita
plerisqz locis loq̄tur q̄si factū. **Nos**
ē iquit sp̄ū ex fide sp̄em iusticie
expectam̄. In quo demonstrat̄ ea
p̄tinē ad fidē xpi q̄ sp̄italit̄ deside-
vātur nō q̄ carnaliter expectāt.

quibz pmissioibz seruit? illa teneba-
tur. sicut alio loco dicit. Nō respiciē-
tibz q̄ vidēt. sed q̄ nō vidētur. Que
ei vidētur ipalia sūt: q̄ autē nō vi-
dētur eterna sūt. Deinde cū subiūg^r
in xpo enī ihu neqz carūatio q̄dōp
uālet neqz p̄putū. ut illa idifferēti-
a declarāret. nisi ex illa salute spe-
rare. Nichil ergo uale dicit i xpo ar-
tūationē aut p̄putū. Sed fidē que
per dilectōem opat. Et hinc illud terti-
tū. quia sub lege seruitus p̄ timo-
re opat. Curtebātis bene iquit. quis
uos ipediuit ueritatē nō obedire? Hoc
ē qd̄ sup̄ aut. q̄s uos fastidauit. Sua-
sio uia hęc iquit nō ex eo ē q̄ uocauit
uos. Hęc autē suasio carnalis ē: ille
autē i libertatē uocauit. Suasione at
corū dicit. qd̄ eis suadebat. eos autē
paucos qui ad illos uēiebāt. ut ista
suaderēt. q̄a i cōpactōe multitudis cre-
dentiū galatharū exigui nūo erāt
fermētū appellat. Recipiet autē isti fer-
mētū et tota massa id ē tota eozū
ecclia i corruptōe carnalis seruitutē
quodamō fermētabit. si tales suaso-
res tāq̄ iustos et fideles recipiētēs ho-
norauerūt. Ego iquit cōfido i uob̄
i dño q̄ nichil aliud sapiētis. Hęc
itqz manifestū ē nodū illos fuisse
possessos a talibz. Quū autē cōtur-
bat uos iquit portabit iudiciū q̄tū
q̄ ille fuerit. Hęc ē illa cōturbacō cō-
traria ordinē ut de sp̄italibz carna-
les fiāt. Et qm̄ intelligendū ē fuisse
quosdā qui cū uellet eis istā seruitu-
tē p̄suadē. et uiderēt eos pauli apli
auctoritate reuocari. dicerēt etiā ipm̄
paulū id sentire. sed nō eis facile a-
perire uoluisse sententiā suā oportu-
nissimē subierit. Ego at̄ frēs si carūa-
sione adhuc p̄dico? qd̄ adhuc p̄se-

uacionē p̄dico? Ab ipis ei patiebatur
p̄seuacionē qui talia p̄suadē moliebā-
tur cū euāgelium suscepisse uiderēt.
quos tangit alio loco ubi ait. p̄clis
in falsis fr̄ibus. Et hinc i capite epl̄e
ubi dicit. p̄pter subitroductos at̄ fal-
los fr̄es qui subitroierūt p̄stantari
libertatē n̄am quā habem? i xpo ihu
ut nos i seruitutē redigerēt. Ergo
si carūationē p̄dicabat. desinerent
illū p̄sequi. Qui tñ ne timerēt. abe-
is quibz xp̄iana libertas anūtiaba-
tur. aut ne ab ipō ap̄lo timeri puta-
rētur. p̄terea sup̄ i libera plen⁹ fi-
ductia nomē suū etiā p̄fessus ē dicit.
Eccē ergo paul⁹ dico uobis. q̄a si carū-
adami xp̄us uobis nichil p̄derit. Tā-
q̄ si dicit. Eccē me imitami ut nō ti-
meatis aut i me causa refundite
si timetis. Quū autē dicit. ergo euacu-
atū ē scādalu crucis. Sententiā illā
repetit. Sed hinc qm̄ scādalu nō nati
si ex lege iusticia. ergo xps q̄tus mor-
tuus est. Sed hinc qm̄ scādalu nō
nati i meozū reuocat. p̄tēa maxie
i xpo passos ēē scādalu iudeos. q̄a
istas caruales obseruacōes q̄s pro
ip̄a salute se habē arbitrabāt. eū
sepe auiduertebāt p̄terire atqz cō-
tēpne. Hoc ergo ita dicit ac si dicit
sine causa. ergo xpm̄ cū ista cōtēpne-
ret scādaluati iudei crucifixerūt. si
adhuc eis pro quibz crucifixus ē
talita p̄suadēt. Et adiecit elegāti-
sima ambiguitate quasi sub spe
maledictōis b̄ndicōne dices. Prina
et abstrādatur qui uos cōturbant.
Nō tñ iquit carūadāe. sed abstr-
adāt. Sic ei fuit spadones p̄tē rignū
reloz: et carnalia seminare cessat.
Dos ei iquit i libertatē uocati estis
frēs. Quia cōturbacō a sp̄italibz

al. quo amore se ea facit dicit

ad carnalia reuocatis i seruitutem
 traherent Sed ia hic opa legis illa
 tractare capit de qbz eu sup dixerat
 i fine eple tractaturu q ad nouu qz
 testametu ptine nemo abigit. sz ali
 ofine quos liberos ea face decet. id e
 face caritatis eterna speratis hinc
 pnia et ex fide expectatis. No sic
 iudei qui timore ista i ple cogebati
 no illo casto pmanete i scdm scli. sed
 quo timebat pnti vite sue. et ido q
 da opa legis i plebat q i sacmētis st
 illa vero que ad bonos mores ptinet
 oino no poterūt. No ei iplet ea nisi
 caritas. qa et hoīem si ppta no occi
 dit aliqs ne et ipe occidat. no iplet
 pceptū iusticie. sed si ido no occidit
 qa iustu e. etia si id posset face ipu
 ne no solu apud hoies sed etia apud
 deū. Sicut dauid cu dicit accepissz
 pte i regē saul ipune utiqz occide
 ret. nec homibz i se vindicaturis qz
 multū ab eis diligebat. idē dauid:
 nec deo qui hac ipam pte dedisse
 se dixerat. ut oino ei faceret qd vellet.
 Repit ergo diliges pxiū tuū tāqz seip
 sū. no solu psecutu sed etia psecutu
 tu. qui eu corripit qz i terficia malebat:
 hō i veteri testamēto. sed no hō de ve
 teri testamēto. quē fides future hedi
 tatis xpi reuelata et credita saluū
 faciebat. et ad imitādū vocabat. Is
 nūc dicit aplūs. i libertate vocati
estis frēs. tantū ne libertate i occasi
onē carnis detis id ē. ne audito noīe
libertatis ipune vobis peccādū eē
arbitremū. Sed p caritate iquit ser
uite iuicē. Qui ei p caritate seruit:
 libere seruit et sine miseria obteperas
 deo cū amore faciēdo qd docet. no cū
 timore qd cogit. Dis ei lex iqt i v
no sermone ipleta ē: i eo q diliges

pximū tuū tāqz teipm. Dem ergo lege
 nūc dicit ex hīs opibz q ad bonos mo
 res ptinet. qa et illa q sūt i sacmētis
 cū bene a liberis i telligūt. nec carna
 liter obseruāt a seruis: ad illa duo
 pcepta referat nūc ē. dilectio dei et
 pximi. Recte itaqz accipit ad h pti
 nere qd etia dñs ait no vā lege solue
 sed ad iplē: qa erat ablatuū timore
 carnale. spiritale at caritate daturū.
 qua sola ipleri pō. Pleitudo at legis
 caritas. Et quo fides i petrat spm scm
 p que caritas dei diffusa ē i cordibus
 nris operatū iusticia. nullo mō qsqz
 ante gratiā fidei de boīs opibus glori
 etur. Quia ppter istos iactantes se de o
 peribz legis ita refellit aplūs dū ostē
 dit opa uetusta sacramētoz vmbraz
 futuroz fuisse. quas iā aduētū dñi
 libero heredi necessarias no eē demō
 strauit. Opera vō ad bonos mores p
 tinētia no ipleri nisi dilcōe p qua fi
 des opat. Vñ si opa legis quedā post
 fidē supflua. qdam an fidē nulla st:
 viuat iustus ex fide. ut onus graue
 seruitutis abiciat. leui sarana xpi
 vegetat: et iusticie metas no tras
 grediat. leui iugo caritatis obte
 peras. ¶ Quēu at pō tur aplūs et h
 solā p mēorauit pxiū dilectionē
 quā legē dixit ad iplē: et ad id nos
 cū i eadē qstōe versaret. qui ei dili
 git alterz iquit legē ad iplēuit. No
 adulterabis no homi aduū facies.
 no furaberis no cupishes et si qd est
 aliud mādatū i hoc sermōe recapitu
 lat. diliges pxiū tuū tāqz teipm. di
 lectio pxiū malū no opat. pleitudo
 autē legis caritas. Cū ergo no nisi i
 duobz pceptis dilectio dei et pxi pta
 sit caritas: cur aplūs et i hac et in
 illa eplā solā p dilectionē pxiū

amēorat. nisi quia de dilectione dei primum me-
turi homines. quia rariores temptaciones eam
probant. In dilectione autem primum facilius con-
tinetur eam non habere deum inique cum hominibus
agunt. Consequens autem est ut qui ex toto
corde. ex tota anima ex tota mente deum di-
ligit. diligat et proximum tanquam seipsum.
quia hoc iubet ille quem ex toto corde.
ex tota anima ex tota mente diligit. **Item**
et diligere proximum id est omnem hominem tanquam
seipsum quod potest nisi deum diligat cum pro-
cepto et dono dilectionis proximi pos-
sit implere. **Cum** ergo utriusque preceptum ita
sit ut neutrum sine altero possit tenere.
etiam unum horum commemorari plerumque suf-
ficiat cum agitur de operibus iusticie. sed
oportet illud de quo quisque facilius
continetur. **Unde** iohannes dicit. Qui eum non dili-
git fratrem suum quem videt. deum quem non
videt quomodo potest diligere. **Denunciabatur** ei quod
dilectionem dei se habere et de odio sermone
non habere continebatur. de quo iudicare in
cotidiana vita et moribus facile est. **Sicut**
autem mordetis inquit et comeditis iumentum
videte ne ab iumentis consumamini. **Hoc** est
maxime vitio contemtionis et iudicacione pni-
tiose disputaciones in eos nutrebat. ma-
le de iumentis loquendo. et querendo quisque glori-
suam vanamque victoriam. quibus studens con-
sumit sobrietatem populi dei in parte dissipat.
Quo autem ista vitare potest nisi spiritu ambulat
et concupiscentias carnis non proficiant. **Primum**
est et magnam in unum est spiritus humilitas
et mansuetudo. **Unde** illud quod iam commemoravi
dominus ait. **Discite a me quia mitis sum**
et humilis corde. **Et** illud prophete. **Super**
quem requiescet spiritus meus. **Super** hu-
ilem et quietum et tremens verba mea.
Quo autem ait caro est concupiscentia ad usum
spiritum. spiritus autem ad usum carnis. **Hec** enim
sibi iumentis ad usum. ut non quod voluit fa-
ciatis. **Putat** hic homines liberum volu-

tatis arbitrium negare apostolimus habere
nec intelligunt hoc eis dictum si gratia a fi-
dei suscepta tenent volunt per quam solam
possunt spiritu ambulare et concupiscentias carnis
non proficiant. Si ergo nolunt eam tenere non pote-
runt ea que volunt facere. **Volunt** enim operari
opera iusticie que sunt in lege sed vitantur con-
cupiscentia carnis quam sequendo deserunt
gratiam fidei. **Unde** et ad romanos di-
cit prudentiam carnis limitata in deum.
legi enim dei non est subiecta neque ei potest
Cum enim caritas legem dei impleat. **Prav-**
dencia vero carnis comoda temporalia
sectando spirituali caritati aduersetur.
quomodo potest legi dei esse subiecta id est liber-
atque obsequetur implere iusticiam eius
non adulari quam etiam dum conatur vitare
natura est. ubi inuenit maius incommodum
temporale de iustitate se posse assequi. quam si
custodiat equitatem. **Sicut** enim prima
hominis vita est ante legem. cum nulla neque
a et malicia prohibet. neque vlla ex p-
te prauis cupiditatibus resistat. quia
non est qui prohibeat. **Sic** secunda est sub le-
ge aut gratiam quam prohibet. quidem et con-
nata a peccato abstinet se. sed **quod** vitat.
quia non deum iusticiam propter deum et propter ipsam
iusticiam diligit. sed eam sibi vult ad con-
quendum terrenam seruire. **Itaque** v-
bi videtur ex alia parte ipsam. ex alia
commodum temporale. trahit pondere
temporalis cupiditatis. sicut reliquit
iusticiam quam propterea tenere conaba-
tur ut haberet. et illud quod se nunc vi-
det amitte si illam tenuerit. **Tercia** est
vita sub gratia quam nichil temporalis
modi iusticie proponit. quod nisi car-
itate spirituali quam dominus exemplo su-
o docuit et gratia donauit fieri non
potest. **In** hac enim vita etiam si exist-
tant desideria carnis de mortali-
tate corporis tamen mentem ad sensibiles

p̄tā nō subiugāt. Ita iā nō regnat
 p̄tā n̄ i n̄o mortali corpe q̄uis nō
 possit nisi i habitare i eo q̄ diu mōr-
 liter viuit. **Primo** ei nō regnat.
 tū mēte seruim⁹ legi dei q̄uis car-
 ne legi p̄tā. id ē penali cōsuetudi-
 cū ex illa existāt desideria quib⁹
 tū nō obedim⁹. **Postea** v̄o ex oī p̄-
 te extinguit⁹: qm̄ si sp̄s ih̄u habi-
 tat i nobis qui suscitauit ih̄m x̄.
 a mortuis uiuificauit et mortua
 corpa n̄ra p̄pter sp̄m ei⁹ q̄ habitat
 i nobis. **Nunc** ergo iplend⁹ ē h̄dus
 sub gr̄a ut faciam⁹ qd̄ volum⁹ sp̄i.
 etiā si carne nō possum⁹. id ē nō obe-
 diam⁹ desiderijs p̄tā ad p̄bendū illi
 mēbra n̄ra arma iugitatis. etiā si
 nō valen⁹ effice ut cadē desideria
 nō existāt. ut q̄uis nōdū sum⁹ i pa-
 te illa et̄na ex oī hoīs p̄te p̄tā. iā
 tū desinam⁹ ēē sub lege. ubi p̄uā
 carnis rea manēs tenet⁹. dū eā cō-
 cupiscentia carnis i cōsensionē p̄tā
 captiua ducat. **Sum⁹** at̄ sub gr̄a. ubi
 illa ē p̄depnatō h̄ns qui s̄t i x̄po ih̄u
 q̄a nō certatē sed vitā pena. **De** q̄
Orna n̄s iē itaqz cōiugit q̄ si sp̄i du-
 tim⁹. nō adhuc estis sub lege. **De** iud-
 ligatis eos sub lege ēē. quoz sp̄s i-
 ta cōcupiscit adūsus carnē. ut nō ea
 q̄ volūt. faciāt. id ē nō se teneāt con-
 uictos i caritate iusticie. sed a cupis-
 centē adūsū se carne vitāt. nō solū
 ea repugnāte legi mētis eoz. sed e-
 etiā captiuate illos sub lege p̄tā. q̄ ē
 i mēbris mortalibz. **Qui** ei nō ducit
 tur sp̄i. sequitur ut carne ducatur. **Non**
 autē pati adūsitate carnis. sed ducit
 a carne dāpnatō ē. **Et** idō q̄ si sp̄i iqt̄
 ducim⁹. nō adhuc estis sub lege. **Nā**
 et sup̄ nō aut sp̄i abūlate et cōcu-
 piscētias carnis nō habueritis. sed

ne p̄fēctis. **Crup**pendō eas oīno habere
 nō iā certantē. sed certantē p̄tā ē.
 si obtinueritis victoriā p̄fēctōs b̄-
 gr̄a. **Cōmutatō** ei⁹ corpis i mōrte
 statū sola carnis cupiscentia nō habe-
 bit. **Deinde** iapit opa carnis enūa-
 re ut itelligat se. si ad operādū ista
 desiderijs carnalibz cōsenserūt. tūc
 duci carne nō sp̄i. **Manifesta** at̄ sūt
 opa carnis q̄ sūt fornicatōes. imū-
 diae p̄doloz seruic⁹. **beneficia** iūni-
 tate. **stentōes** aōsitate emulantes
dissensioes hēses. **iūdie** ebrietates
inestates et h̄ns similia q̄ p̄dico
 vobis sicut p̄dixi. **qm̄** qui talia agūt
 regnū dei nō possidebūt. **Agūt** au-
 tē hec qui cupiditatibz carnalibz
 cōsentiētes. **faciēda** ēē decernūt. et
 am si ad iplendū facultas nō dat.
Ceterz qui tāgūt hui⁹ mōi motibz
 et imobiles in maiore caritate cō-
 sistūt. nō solū nō eis exhibētes mē-
 bra corpis ad male operādū. s̄z ne-
 qz nutū cōsensionis ad exhibēdū cō-
 sensientes nō hec agūt. et idō regnū
 dei nō possidebūt. **Nō** ei iā regnat p̄-
 tātū in eoz mortali corpe ad obe-
 diendū desiderijs ei⁹. q̄uis habitat
 i eodē mortali corpe p̄tā. nōdūm
 exticto ipectu p̄suetudis naturalis.
 q̄a mortalit̄ nati sum⁹ et p̄p̄e vite
 n̄re cū et nos ip̄i peccādo auxiliim⁹.
 qd̄ ab origie p̄tā h̄uani dāpnatōis.
 qz trahēbam⁹. **Aliud** ē ei nō peccare
 aliud nō habē p̄tā. **Nā** i quo p̄tā
 nō regnat nō peccat. id ē nō obedit
 desiderijs ei⁹. **In** quo autē nō existāt
 oīno ista desideria. nō solū nō peccat.
 sed etiā nō habet p̄tā. **Quō** etiā si ex n̄-
 tas p̄tibz i ista vita possit effia. ex oī
 tū p̄te nō nisi i resurrexerit carnis atqz
 cōmutatōe sperandū ē. **P̄tā** at̄ mouē

quae q̄ dico vobis sicut p̄dixi. qm̄ q̄ta
lia agūt regnū dei nō possidebūt. Si
quāt ubi ista p̄d̄icit nā i hac epla
nō auenit. ergo aut p̄ns cū eēt h̄ p̄
dixerat. aut cognouerat p̄uēisse ad
illos eplām q̄ nullū ē ad corinthios i
bi eī sic ait. **N**olite errare. neq̄ forni
catores neq̄ ydolis seruientes neq̄ ad
ultere neq̄ molles neq̄ masculoz
cōcubitores neq̄ fures neq̄ auari
neq̄ ebriosi neq̄ maledici neq̄ rapa
ces regnū dei possidebūt. **H**ic ergo cū
~~ergo~~ enūasset opa carnis quibus
clausū ē regnū dei. subiecit etiā opa
spūs. q̄s spūs fructū vocat. **F**ructū at
spūs ē iquit caritas gaudū pax lon
ganimitas benignitas bōitas fides
māsfuetudo cōtinētia. et addidit. ad
ūsus huiusmōi nō ē lex. **D**e itelligam
illos sub lege positos i quibz ista nō
regnāt. **S**am i quibz hec regnāt. ip̄
lege legitime vtātur. quia nō ē lex illis
ad cōtendū posita. **M**aior eī et pre
pollentior delectatō eoz iusticia est.
Sic eī ad thymotheū dicit. **S**am eī
quia bona ē lex. si q̄s ea legitime vtat̄
scies hoc quia lex iusto posita nō est.
iustis at̄ et nō subditis et ip̄s i pec
catoribz. sceleratis et cōcarniatis p̄
catis miriadis homicidis fornicato
ribz masculoz cōcubitoribz plagia
ribz mēdaabz p̄uuis. et si q̄d aliud
sane doctrine adūsāt. subaudiēt h̄s
lex posita ē. **R**egnāt ergo spūales i
ta frāt̄s i hōie i quo p̄cā nō regnāt.
Regnāt autē ista bona. si cātū delect
tant. ut ip̄a teneant aīm i tep̄tatiō
bus ne i p̄cā cōfessionē inat. **A**d
eī amplius delectat. s̄dm id operem̄
nā ē. **D**e ubi grā. **O**ccurrit forma
speciose scie. et mouet ad delectatōez
fornicatōis. sed si plus delectat pul

chritudo illa itima et sincera spēs cal
titatis p̄ grām q̄ est i fide xpi. s̄dm
hac viuim̄ et s̄dm hac opam̄. ut nō
regnātē i nobis p̄cā ad obediendū.
desideris eī. sed regnātē iusticia per
caritatē cū magna delectatōe faciam̄.
q̄ i ea deo placē cognosam̄. **E**t at̄
de castitate et de fornicatōe dixi. h̄
de ceteris itelligē volui. **N**eq̄ moueat
uel q̄ nō dīno ad eūdē nūm̄ i ordīez
opa carnis i hac epla enūauit. atq̄
in illa ad corinthios ul̄ q̄ spūalia bo
na paucaora pluribz carnalibz via
is opposuit. neq̄ ita cōtrario. ut for
nicatōibz castitas iūmūditas mūd
tia. atq̄ ita ceteris cetera occurrerit.
Nō eī hoc suscepit ut doceret q̄ sine.
sed i quo genē illa vitāda illa ve ex
petenda sint. cū carnis i spūs nōb̄
a pena p̄cā atq̄ a p̄cā ad grām dñi
atq̄ iusticiā nos cōuertit oportet p̄
cet. ne deserēdo grām t̄pale qua pro
nobis dñs mortuū ē. nō p̄uēiam̄
ad eternā quietē i qua p̄ nobis viuic̄
neq̄ itelligēdo penā t̄pale i qua
dñs mortalitatē carnis edomare
dignat̄ ē i penā sempiternā iudicij
que p̄seueranti adūsus dñm sup̄bi
e p̄parata ē. **C**ū eī cōmēoratis mul
tis opibus carnis addidit i h̄s illa
satis ostendit nō se ista ex amūaore
nūo collocasse. sed liberiore sermōe
posuisse. **H**oc etiā de spūalibz fructibz
fecit. **N**ō eī ait adūsus hec nō est
lex. sed adūsus huiusmōi. hoc ē siue
ista siue etiā cetera huiusmōi. **S**ed
tñ diligēter cōsideratibz. nō hic oī
mō carnalū spūalūq̄ opēz op̄
positō iordiatā atq̄ cōfusa ē. **O**bt̄
autē latet q̄ paucaora ul̄ singula
q̄busdā pluribz opponūt. **N**ā ex eo
q̄ carnalū viciōz i capite posuit

fornicatores. i. capite at ututu spi-
 talu. caritate? que no dinax lu-
 ul studiosu faciat itentul ad psau-
 tunda cetca. Si ei fornicato e amor
 a legiao conubio solut? et vagus ex-
 plende libidis colectado luceria. Ad
 tam legitie ad spitali secuditate co-
 ulgrit? q aia deo: au qto fixi? these-
 rit tato e icorruptio: Inhet at ca-
 vitate Recte igit fornicato oppo-
 caritas. i. qua sola e custodia cas-
 titatis Innucliaie at sicut oes ptur-
 bacoes de illa fornicatoe cocepte:
 quibz gaudiu tranquillitatis oppo-
 nit? ydoloz aute semit? iustia for-
 nicatio e aie ppter qua ecia bellu
 aduhsus euageliu recobalialis dei fu-
 riosissimu gestu e **Cum** relique q-
 uis diu adhuc tu recaler? huc ita
 q contraria e qua recobaliam do. e
 ad q pace ai hoibus custodita: ve-
 neficioz iumiciaru cotentionu
 emulaco nu aiositatu dissensionu
 q vicia sanatur i nobis **Ut** at i ali-
 is iter quos viuim? iusta modera-
 noe tractet? et ad sustinedu loga-
 nimitas et ad curadu benignitas. **Ia**
 et ad ignoscendu boitas militat **Ia**
 do heresib? fides iudie mansuetu-
 do ebrietatibz et zmessacoib? con-
 tinencia reluctat? **Ne** qs sane arbi-
 tret? hoc ee iudia qd est emulaco.
 viane ei sue et ppter ipsam vicini-
 tate pleruzqz utruilibet hoz p alteo
 uel emulaco p iudia ul iudia p
 emulaco ponit? **Sed** quia utruqz
 hic loas suis dictu e: utiqz distico-
 ne de nobis flagrant? **Na** emulaco
 e doloz animu ali? pucit ad vem-
 qua duo plures ve appetebat. i. ni-
 si ab vno haberi no pt **Ista** sanat
 pax: qua id appetim? qd oes qui

appetunt si assequant? vnu i eo sunt **In-**
 iudia vero doloz aie est: ai indigna-
 liqz videt? assequi. ecia qd tu no appe-
 tebas **Hac** sanat mansuetudo: ai qbz
 ad iudicium dei reuocatis no resistit vo-
 luntati ei? et magis credit ei i re fac-
 tu ee q sibi qd putabat indignu **Cru-**
 cifixerunt aute carne sua ai passio-
 bus et concupiscentijs sicut consequeter
 dicit. qui sunt i xpo ihu **Un** ecia cru-
 cifixerunt nisi timore illo casto pma-
 nete i selm scli. quo cauem? offendere
 illu que toto corde tota aia tota me-
 te diligim? **Na** ei hoc timore timet
 adultera ne custodiat? a viro: quo
 timer? casta ne deserat? **Illi** ei tristis
 e psencia viri: huic absentia **Et** ido
 timor ille corrupt? e. et trisice no vlt
 hoc stlm: iste at castus pmanet i
 selm scli. **De** quo timore tria signi-
 optat pphja ai dicit **Con**fige clauis
 a timore tuo carnes meas. **Ista** aux
 e de qua dng ait **Tolle** auem tua
 et sequere me. **Capitulu sextu textus**
Si spu iquit viuim? et sectemur
Manifestu est certe sedm id nos viuim?
 qd sectati fuem?. **Sectabim?** at qd di-
 lexeim? **Itaqz** si ex adufo existat du-
 o. pceptu iusticie et consuetudo carna-
 lis. et utruqz diligit? id sectabim? qd
 aplius dilexeim? **Si** tande utruqz di-
 ligit? nichilcoz sectabim?. **Sed** aut
 timore aut iuiti trahem? i altera p-
 te aut si utruqz equalit? ecia time-
 mus. i. pnculo sine dubio remanebi-
 mus. **Fluctu** delectacois et timoris
 alternate quassati **S**pax xpi vicat
 i cordibz nris: tunc ei orones i gemit?
 et i auxiliu iuocata dextera nre
 dei. sacrificiu cotribulati cordis no
 despiat. caritateqz sui aphoze co-
 mendacione pnculi de quo libeant

exclusat. In eo autē illi fallebātur
q̄ negare quidē nō poterāt sectā
dū sibi eē sp̄m sc̄m. assertorē ac
ducē libertatis sue sed ad opa ser-
uilia carnalit̄ cōuersi retrorsū se co-
nari nō itelligebāt. p̄terea nō autē
si sp̄m viuū sp̄m sectem. sed sp̄m
sectem iquit. Fatebāt̄ ei sp̄m sc̄o
seruire oportere. et eū nō sp̄m sc̄o s̄
carne volebāt sectari. nō sp̄m sc̄o
optinētes grām dei. s̄ i carnalit̄ hoc
carnali et ceteris huiusmodi spem cōsti-
tuētes salutis. Nō efficiamur iquit
ianus gl̄e cupidi. iuue iudetes et
iuue puocates. Orsus magnifice
et oīno dīno ordīe postea q̄ eos in-
struxit adūsus illos a quibz i ser-
uitutē legis seducebāt. hoc i eis
cauet ne instructiores s̄. et volē-
tes iā calupnijs carnaliū r̄ndere
cōtentiōibus studeāt. et appetitū
anis glorie legis oneribz nō serui-
ētes. uanis cupiditatibz seruauit
Nihil autē sic p̄bat sp̄m sc̄o
q̄ p̄cā alieni tractatio. tū libeā cō-
eū p̄cā q̄ d̄ultatōez. p̄cā usq̄ auxi-
lia q̄ cōiūcia meditant̄. et q̄ tū fa-
cultas tribuit suscipit. et ideo dicit
fr̄es et si p̄occupat̄ fuit h̄o i aliquo
delicto. vos qui sp̄m sc̄o estis instru-
te huiusmodi. Deinde ne sibi q̄sq̄ vi-
deat̄ instrū. etiā cū p̄terue exagi-
tat̄ iridētq̄ p̄cōre. aut supbe tāq̄
i sanabile detestāt̄. i sp̄m iūgt̄ mā-
suetudis itendens reip̄m ne et tu
tepterus. Nihil eī ad mīam sic in-
dinat. q̄ p̄p̄n̄ p̄cūli cogitatio. Ita
eos nec deesse voluit firm̄ cor̄p̄tōi.
nec stude certanū. Multi eī hoies
cū a sopno excitātur litigare volūt
aut rursus dormire cū litigāe p̄hi-
bētur. Pax igit̄ et dilāo et cōis pe-

riūli cogitatio i corde reſeruet̄. Mod̄
autē sermōis siue acri siue blādus
p̄ferat̄. sicut salus ei⁹ que corrigis vi-
det̄ postulare moderādus eī. Nā i alio
loco dicit̄. sermū autē dñi litigare nō
oportet. sed mitē eē ad oēs. docibile
pacietē. Et ne q̄sq̄ ex eo putet cessan-
dū sibi eē a cor̄p̄tōe erroris altē.
vide qd̄ adiūgat̄. In modestia iquit
cor̄p̄tōe diuersa sentietes. Quō i
modestia quō cor̄p̄tōe. nisi cū le-
nitatē corde retinem⁹. et aliq̄ medi-
camentā acrimōia. ūba cor̄p̄tōis as-
pergim⁹. Nec aliq̄ accipiendū vide-
o qd̄ i eplā positū eī. Predica ūbū ista
oportune i oportune. argue hortare.
Inrepa i oī longanimitate et doctrina.
Importunitas eī oportunitati magis
cōtraria eī. neq̄ oīno ullū medicame-
tū sanat. nisi qd̄ optune adhibeas.
Q̄sq̄ ergo et sic possit distigui. In-
sta oportune. ut ali⁹ sit sensus. Im-
portune argue. deinde cetera p̄tercāt.
hortare ipeā cū oī longanimitate
et doctrina. ut tūc oportuni⁹ sentiat̄
cū istas edificādo. tū at̄ destruis ar-
guēdo. nō aueris etiā si iportun⁹ vi-
dearis. si hoc eī talibz oportuniū. Ita
duo que sequūtur ad duo sup̄iora pos-
sunt singillatī referri. Hortare cū
oportune istas. Inrepa cū iportu-
ne arguis. Deinde duo cetera simili-
sed cōuerso ordīe referūt̄. cū oī lon-
ganimitate ad sustinēdas i diḡtō-
nes eoz quos destruis. et doctrina ad
instruēdas eoz studia q̄s edificas. Ita
mē etiā si illo v̄sita cōi modo disti-
guit̄. ista oportune qd̄ si hoc mō
nō p̄ficias. iportune ita itelligēdū
eī. ut tu oportunitatē oīno nō dese-
ras. et sic accipias qd̄ eī iportune.
ut si illi videaris iportun⁹ qui nō

liberetur audit q̄ dicit̄ i ei. tu tamē
 stias hoc eē illi oportunit̄. i dilodē
 curāq̄ sanitatis ei. nō teneas mā
 sueto et modesto et fraterno. Multa
 ei postea cogitantes que audierint.
 et q̄ iuste audierūt ipsi se graui et
 seueri arguūt. et q̄uis pturbatio
 res a medico videtur abredē. pau
 lā uerbi vigore i medullas pene
 trāte sanata sūt. qd̄ nō fiet si sp̄ exp̄
 tarem. p̄dicantem putrescentib⁹
 mēbris qm̄ eū liberet vri a seari.
 Qd̄ nō ipsi corpis media attēdūt.
 qui treme mercedis itutu curant
 Quorū ei quisq̄ reperit qui ferrū eo
 rā aut ignē nō ligatus exptus sit.
 tū et illi variores sint. qui volētes li
 gati fuerūt. Plures eī resistētes. i mo
 rife malle damātes q̄ illo curari
 modo. vix lingua ip̄a eoz̄ relucta
 libera oibus mēbris cōstrixerūt
 neq̄ ad suū neq̄ ad reluctantis s̄
 ad ip̄ius artis arbitriū. Quorū cū
 vocab⁹ tōmūq̄q̄ dolēu. nec amō
 uer̄ curātis aīm. nec q̄sat man⁹
 medicine autē celestis mīstri. aut p̄
 odorū trabe tēne stipulā i oculis
 frutris volūt. aut tollerabili morte
 vidē peccāns. q̄ ubi dignātas au
 dire. Qd̄ nō ita accidisset si tā sanū
 aīm curando alcei aīmo adhibere
 m⁹. q̄ sanis manib⁹ illi medica alie
 na mēbra p̄tractāt. Iūq̄ itaq̄ alie
 p̄ā oburgandi suscipiendū ē nego
 tiū nisi cū iterius iterogatoib⁹ ex
 amāntes nrām cōsciām liquido no
 bis corā deo respōderim⁹ dilectione
 nos facē. Q̄ si iucū ul mune ul ea
 a p̄secutores ei. que argueris lacerā
 uerit aīm. si adhuc ille p̄ te sanari
 posse videbit. nichil respondeas do
 nec sanexis prior: ne forte carnali

bus motib⁹ tuis ad notendū. p̄sen
 tias et exhibeas linguā tuā armā
 iquitatis p̄āo ad reddendū malū
 p̄ malo. aut maledcā p̄ maledcō
 Qd̄q̄ eī lacerato aū dixeris: pu
 niētis ē ip̄tus nō caritas corrigētis
 Dilige et dic qd̄ voles. Iullo mō ma
 ledutū erit qd̄ sp̄e maledcā sonuerit
 si memineis senserisq̄ te gladio uer
 bi dei liberatore hōis esse velle ab ob
 sidione vicioz. Q̄ si forte ut plerūq̄
 accidit dilectioē quidē talē suscipis
 actionē et ad eā corde dilectōis acce
 dis. sed iter agendū surrepsit aliqd̄
 dū tibi resistitur qd̄ te auferat ab hōi
 nis vicio pauādo. et ip̄i hōi faciāt in
 festū. postea te lacrimis lauātem hui⁹
 mōi puluere mīto salubri. memisse o
 portebit q̄ nō debeam⁹ sup̄ alioz. sup̄
 bure p̄ā: qm̄ i ip̄a eoz̄ oburgatōe
 peccam⁹. cū faali⁹ nos iū p̄āo uatōz
 q̄ miseria mīcordes faciāt. Alter alcei
oneia portate: et sic ad plebū le
xpi lege utiq̄ caritatis. Si at̄ implet le
ge qui diligit p̄ximū. dilectōz p̄ximū
etā i veterib⁹ scripturis maxie p̄mē
dat̄ in qua dilcōe dicit alio loco idem
ap̄lis recipiatur. oīa mādata legis.
Māifestū ē etā illā septuā q̄ priori
p̄lo data ē legem xpi eē. quā venio
ip̄le caritate: q̄ nō implebat̄ timore
Eadē igit̄ septuā et idē mādatū. tū
bonis terrenis thiantes p̄mut ser
uos testamētū vetus: cū i bona eter
na flagrātes erunt liberos. testamē
tū nouū vocatur. Si eī aliq̄s iquit̄
detur eē aliqd̄ cū nichil sit: seipm̄ se
duat. No enī eū seduāt laudatores
ei. sed ip̄e pot̄. quia cū sibi sit ip̄e p̄
senior q̄ illi. manet se i illis q̄re
q̄ i seip̄o. Sed quid ap̄lis. Opus autē
suū p̄bet vnusq̄sq̄. et tūc i seip̄o tm̄

gloria habebit et non in altero. id est in
tuis et consilia sua. et non in altero id est
cum aliter laudat. Unusquisque enim igitur
propter onus portabit. Non ergo lauda-
tores nostri minuent onera consiliorum
atque vanam non etiam accumulent. cum ple-
tilque ne illis offensis laus nostra minu-
atur. aut obviat ad eos illos tunc
negligimus. aut iactantur eis aliquid
nisi ostentamus. potius quam constanter os-
tendimus. Omitto ea que fingunt et
mentunt de se homines propter hominum laudes
Quid est ista cecitate tenebrosi ad ob-
tinendam tanquam gloriam errorem hominis
auctupari. et deum teste in corde contemp-
nere. Quasi vero ullo modo comparandum
sit error illi qui te bonum putat. ex-
rori tuo qui hominem de falso bono placere
studet: de vero malo displicet deo. Ita
tetea planissima esse existimo. Ita et il-
lud visitatum preceptum est. ut predicatori
verbi dei prebeat necessaria tunc predi-
catur. Ad bona et opera hortandi e-
rant. ut etiam ex eo christo monstraret
statuere ad dexteram tunc agnus ut plerumque
eis operetur. dilectio fidei quam legis pos-
set timor. Neque hoc quisquam maiori fi-
ducia debet precepere quam hic apostolus
quam maius suis vitiis insigens hoc in
se volebat fieri ut maiori pondere
propter eorum magis utilitate qui se
exhiberet. quam propter eorum quibus exhibe-
rent ea se monere omnibus demonstraret
Quod autem deinde subiungit. Nolite
errare deus non substantiat. Quod enim se-
minauerit homo: hoc et metet. Nouit
inter quae verba predicatorum hominum laborat
qui constituitur in fide verum earum que
non videt. Videt enim seminatio operum
suorum: sed messem non videt. Nec ta-
lis eis messis promittit qualis hic
reddi solet: quia iustus ex fide ui-

uit. Quia qui seminauerit iquit in car-
ne sua. ex carne metet corruptione.
Hoc dicit de amatoribus voluptatum
magis quam deus. In carne enim sua seminatur
qui omnia que facit etiam si bona videantur.
propterea tamen facit ut carnalis ei benefici-
Quia autem seminauerit in spiritu: de spiritu
metet vitam eternam. Seminatio in spiritu est
ex fide et caritate tamen. seruare iustitiam
et non obaudire desideris. propterea quia de
mortali carne existens. Messis autem
est vite eterne cum iunior nouissima destruitur
et mors. et absorbetur mortale a
vita et corruptibile hoc induet incorrup-
tionem. In hoc tunc gradu qui sub gratia
sumus seminamus in lacrimis: tamen existit
desideria de aetali corpore. quibus non con-
sentiendo renitimus. ut in gaudio me-
tam. tamen etiam reformatio corporis ex ni-
la parte hominis ulla nos sollicitabit. mo-
lestia. ulla de reprobationis periculis. Ita
etiam ipsum aetale corpus deputat in se-
mine. Seminat enim corpus aetale aita-
lio loco ut ad messem pertineat quod ad-
iuret. surget corpus spiritale. Hinc et
sententia prophetae dicitur: qui semi-
nauit in lacrimis: in gaudio metet. Bene-
ne autem scire id est bene operari factum
est quod in eo perseverare. fructus enim facti
laborem consolari. messis autem nostra in
fine promittit: et ideo perseverantia est
opus. Qui enim perseverauerit usque in fi-
nem: hic saluus erit. Et propheta clamat
Sustine dominum: viriliter age: et confortetur
cor tuum et sustine dominum. Quod nunc
apostolus. bonum autem facientes iquit non in-
firmem. propterea enim tempore metem. Ita
tagabiles. Itaque dum tempus habemus
perem bonum ad oes: maxime autem do-
mesticos fidei. Quos enim credendum
est nisi christianos signare. Omnibus enim
pari dilectione vita eterna optanda est.

sed nō in oībus eadē possūt exhiberi di-
 lectōis officia Deinde tū docuisset
 opa ip̄a legis que sūt salubria et ad
 bonos mores p̄tinet. dilcōe fidei pos-
 se tū nō īpleri nō timore seruili re-
 dit ad illud vñ tota causa agit. Vi-
dētis ī q̄libet vris vobis scripti me-
a manu Cauet ne q̄sq̄ sub noīe eplē
ei fallat ita ut os Qui volūt inquit
placē ī carne. In cogit vos circūci-
di tū ut crucis xp̄i p̄secuōes nō pa-
uant. Multū enī p̄sequēbatur iudei
 eos qui videbātur deserere traditas
 huiusmōi obseruatiōes quos ip̄e q̄
 nō timeat satis ostendit cū tales
 lras etiā sua manu scribere voluit.
 Docet ergo timorē adhuc ī istis o-
 perari tāq̄ sub lege cōstitutis. qui
 ad circūcisionē gentes cogeret. Neq̄
 enī qui circūcisi sūt. In lege custo-
diūt. Illam enī dicit custoditōes le-
 gis. nō occidē nō mechari nō falsū
 testionū dicit. et si qua huiusmōi ad
 bonos mores p̄tinere manifestū est.
 q̄ nisi caritate et spe bonorū et noī
 que p̄ fide accipiūt. īpleri nō posse
 iā dictū est. Sed volūt vos circūci-
di ut v̄a gloriēt. carne. id ē ut nō
 solū nō p̄cipiatur p̄secuōes a iudeis
 qui nullo mō ferebant circūcisiōe le-
 gē prodi. sed etiā glorient. apud eos
 q̄ tā multos p̄secutos faciūt. ut enī
 vñ p̄secuti faceret iudei. mare et
 terram eos circūire solez dñs dicit
Michi autē absit gloriari nisi ī cru-
ce dñi nri ihu xp̄i per que michi mū-
dus crucifixus est et ego mūdo. Mā-
dus michi crucifixus est ait ut me
 nō teneat et ego mūdo. ut eū nō te-
 neā. id ē ut neq̄ mūdo michi no-
 cere possit. neq̄ ego de mūdo aliqd
 cupiā. Qui ac ī cruce xp̄i gloriatur

nō vlt placē ī carne. q̄ p̄secuōes car-
 naliū nō timer. q̄s prior ut crucifige-
 tur ille sustinuit. ut vestigia sua sec-
 tātibz p̄beret exemplū. Neq̄ ei circū-
 cisiō aliqd ē neq̄ p̄cipiā. Seruat usq̄
in fine illa idifferētia ne q̄s ei pu-
taret vel ī thimothē circūcisiōe simu-
late aliqd egisse. vel ī cui h̄i ageret.
 si forte aliqua talis causa exisset. Of-
 tendit ei nō ip̄am circūcisiōe obesse
 aliqd credētibz sed spem salutis ī tali-
 bus obseruatiōibus cōstitūtibz. Nā ī
 ī actibz ap̄toz hoc mō tūcūm illi cir-
 cūcisiōe p̄suade. ut aliter eos qui ex-
 gētibz crediderāt saluos fieri negent
 posse. Nō ergo ip̄ius opibz sed huius
 erroris p̄nitē refellit ap̄tus. Neq̄ er-
 go circūcisiō aliqd ē neq̄ p̄cipiā. Sed
noua iquit creatura. Noua creatura
 dicit. noua vitā p̄ fidem ihu xp̄i. Et
 notandū ubū ē. difficile ē enī iueniri
 creaturā vocari etiā eos qui credendo
 ī adoptatiōe filioz venerūt. Dicit enī
 et alio loco. si qua igit̄ in xp̄o noua
 creatura vetera tū fuerūt. ecce facta
 sūt noua oīa. Quā autē ex deo. Vbi ac-
dicit et ip̄a creatura liberabit̄ a ser-
uitute itērit̄ et postea dicit nō solū
 autē illa sed et nos ip̄i p̄nitias sp̄s
 habentes. discernit eos qui credide-
 rūt ab appellatiōe creature. Quo es-
dē aliqñ hoīes. aliqñ nō hoīes. nā
 exprobrans obiecit cor̄ th̄is quodā
 loco qd̄ adhuc hoīes eēt. ubi ait. Nō
ne hoīes estis? et scdm̄ hoīem abula-
tis? Quo eundē dñm etiā post re-
surrectōez aliubi nō hoīem appel-
lat sicut ī p̄ncipio huius eplē tū ait.
 nō ab hoībus neq̄ p̄ hoīem. sed per
 ihu xp̄m. Aliubi autē hoīem sicut
 illo loco ubi ait. vñ ei deus vnus
 et mediator dei et hoīm. h̄o ihesus

77
xps Et quicunq; iqt hac regida sectat.
pax sup eos et nua. et sup isrl dei. Id
e eos qui vere ad visionem pparantur.
no qui vocantur hoc noie et carnali
teitate dnm vide volut. qn gracia
eius respuetes. serui ee tepoz cupi
unt. De celo iquit laborẽ michi neo
pset. No vlt p turbulẽtas cõtecoes
tediu sibi fieri de re qtu satis erat
exposita i epla qua ad ronos spsist
et hac ipa. Ego ei stigmata dñi ihu
xpi i corpe meo porto. Id e habeo ali
os fluctus et certamina ai carne me
a que i psecutoibz qe pacior me ai di
mittat. Stigmata ei dicit. note qda
penarũ seruilũ. ut si qe ubi gra ser
uus i copedibz fuit pp̄noxã. ul hu
mõ i aliqd passus fuit stigmata ha
be dicat. et ido i iurie maũ missiois
ferioris e ordie. Nũc q apls stigma
ta voluit appellae q̄ notas penarũ
qe psecutoibus paciẽbat. pp̄ cul
pa ei psecutois qua psecutẽat etas
xpi hec sibi retribu dignouerat. sicut
ab ipõ dño dictũ e ananie ai idẽ illũ
ananas taq̄ psecutore ppianorũ
formidaret. ego ostendã illi iqt q op
teat. eũ pati p noie meo. Verũtũ
pp̄ remissionẽ pccoz i qua baptisa
tuẽ erat. oes ille tbulatões nõ ei
valebat ad pniatẽ. sed ad coronã
victorie pficiebat. Conclusio eplẽ
taq̄ subscriptõ maifesta e. Nã et
i nõnullis alijs eplis ea vut. Grã
dñi ihu xpi ai spũ v̄o fies Amen.

*finit expositio auctoris aug⁹ i eplam
ad galathas.
Ex secõ libro retractõm bñ aug⁹ epi*

Scripsi etiã duos libros
ad psbiterũ uiconimũ
sederẽ i bethleem. v
nũ de origine aie hois.
alterũ de sententiã apst
iacobi ubi ait quicunq; totã legẽ ser
uauit. offendat at in vno fals est
oim reus: de utroq; sũiles eũ. Sed i
illo p̄ore q̄stione qua pposu ipẽ nõ
solu i posteriore at quid michi de
illa soluenda videtur nõ tacui. s
utã hoc approbaret etiã ille sũlu.
Respsit at laudã eã de sũltatões
meam sibi tñ ad rescribendũ ocã
nõ eẽ dixit. Ego vco quousq; eẽt in
corpe hos libros edẽ nolui. ne forte
responderet aliqñ: et ai respsioẽ ipã
nõ dederet. Illo at defũcto ad hoc e
didi p̄ore ut qui legit amoneat. a nõ
q̄re oimõ quõ detur aia nascẽat. a
texte de re obscurissã eã solutões q̄st
õis huĩ admittẽ q̄ cõtraria nõ sit
apstissis rebus qe de originali pccõfi
des catholica nouit i puulis nisi re
generet in xpo sine dubitacõẽ dap
nandis. posteriore vco ad hoc ut q̄stio
nis de qua ibi agit etiã q̄ nobis v̄ita
e solucõ ipã noscat. hoc opus sic iapit
Deũ nrm qui nos vocauit

*Inapit p̄mõ liber bñ aug⁹ ad bñ
uiconimũ de origine aie*

Deu nra qui nos voca-
uit i suu regnu i glaz
et rogau et rogo: ut
hoc qd ad te scribo scē
fē iheon i me. cōsules
te de hys q nescio: frā
osui nobis eē velis. Qd qd a te mltō
q ego sciam etate maiore: tñ etiā ipe
iā senex cōsulo. Sed ad discendū qd
opus ē nulla michi etas sera videri
pōt: qā et si senē magis decet docere
q discē: magis tñ discē qd qd doceat
ignorare. Nichil equidē modestū fero
i oibus agustis meis q s pacior i dis-
fratillimis q shoibz: q i tā loquua
tairatus tue absentia: ut vix possi
meas dare iū recipē hās tuas p iū
ualla nō dierū nō mēsu sed aliquot
ānoz: ai si fieri possit condie pntē
te habē vellē ai quo loqret qd qd vellē
Nec idō tñ nō debui facē qd potui:
si nō potui totū qd volui. Ecce vēit
ad me elugiosus iuueis catholica pa-
te frater etate fili: honore cōpsibē:
iū orosius vigil i geio patus eloq
flagrās studio utile vas i domo dñi
ē desiderās: ad refellendas falsas p-
uicias qz doctnas: q aiās i hispano-
rū mltō i felicius q corpa barbaric
gladii trucidarūt: iā inde ad nos
iū qz ab oceanu litore pperauit: fa-
ma exatit q a me posset de hys que
scire vellēt qd qd vellēt audire. Res iū
iū cepit aduētus suu fructū pmo: ne
mltū de me fame crederet. Deinde do-
tu hoīem qd potui: qd at nō potui
unde discē posset dmonui: atqz ut
ad te ier hortatus sū. Qua i re cōsi-
liū iū pceptū meū ai libēter et obe-
dienter acciperet: rogau ai ut abs-
te vēiens p nos ad p̄ria remearet.
Quā eius pollicitacōem tenēs oca-

sionē michi credidi a dño eē cōcessā:
qua tibi scribere de hys q per te scire
cupio. Querebā enī quē ad te mitte-
rē: nec michi facile occurrebat pdone-
us et fide agendi et alacritate obedie-
di et exertaōe pegrinādi. Vbi q istū
iuuēne exptus sū: cū ipm eē qualon
a dño petebā dubitare nō potui. Atqz
pe ergo q michi peto apiri: ac dissere
nō graueris. Quēstio de aīa mltos
mouet: i quibz et me esse cōfiteor. Nā
qd de aīa firmissime teneā nō tacebo: de
inde subiūgā qd michi adhuc expedi-
ri velim. Aīa hoīs i mortalitē ē sedz quē
dā modū suū: nō eī mō dī. Nāc deus:
de quo dictū ē quia solus habeat i mor-
talitate. Nā de aīe mortibz: scā scptā
multa cōmēorat. Vñ illud ē. Sñ mor-
tuos sepelire mortuos suos. Sed quā
moritū alienata a vita dei ut tñ i na-
tura sua viuere nō oīno desistat: ita
mortalis ex aliqua causa iuenit: ut
etiā immortalis nō sine vacōe dicat.
Nō ē pars de aīa. Si enī hoc esset: oīno
iū mutabilis atqz i corruptibilis eēt.
Qd si esset: nec deficeret i dētē: nec
pfiat i melius. Nec aliqd i semetipa
iū iaper habe qd nō habebat. iū desi-
neret habe qd habebat: qtu ad ipm
ei affectōes p̄tinet. Qd vō se aliter
habeat nō opus ē ex vīseus testio-
nio: qsqz seipm aduertit agnoscat.
Frustra autē dicit ab eis qui aīam
dei p̄te esse volūt hāc ei habē ac tur-
pitudine quā videm i turpissis
et neqssimis hoībuz: hāc deniqz i
fīmitate et egritudine quā sentī-
mus i oibus hoībuz: nō ex ipa illi
eē sed ex corpe. Quid i teresb unde
egrotet: Que si eēt iū mutabilis
vnde libet: egrotare nō posset. Nā
qd vere iū mutabile i corruptibile

ē: nulli rei accessu cōmutari ul cor-
rūpi p̄t. Alioq̄ nō achilles tm̄ sicut
fabule ferūt: sed oīs caro eēt inuolue-
rabilis: si nullus ei casus accideret.
Nō ē itaq̄ natura icōmutabilis: q̄
aliquomō aliqua causa aliq̄ p̄te
mutabilis ē. Deū v̄o nefas ē nisi v̄e
sūmeq̄ icōmutabilē credē. Nō ē ergo
aīa p̄s dei. **I**ncorporea quoq̄ esse
aīam: et si difficile tardioribz p̄suade-
ri p̄t: michi tm̄ fatcor eē p̄suasū. Sz ne
uerbi cōtrouersia ul supfluo faciam
uel merito patiar: qm̄ cū de re stat
nō ē opus certare de noīe. Si corp̄ est
oīs substācia ul essentia. ul si quid
aptius nūcupat: id qd̄ aliquo modo
est i seip̄o: corpus ē aīa. **I**te si eā sola
īcorporea placeat appellare naturā:
q̄ sūme icōmutabilis et ubiq̄ tota est.
corpus ē aīa: qm̄ tale aliqd̄ ip̄a nō ē.
Doxo si corpus nō ē nisi qd̄ p̄loa spa-
tū aliqua lōgitudine latitudine alti-
tudine ita sūstet: et mouet ut maiore
sui p̄te maiore locū occupet et breuo-
re breuore min⁹ q̄ sic i p̄te q̄ i toto:
nō ē corpus aīa. **P** totū quippe corp̄
qd̄ aīnat: nō locali diffūsiōe sed q̄dā
vitali itensioe porrigit. **N**ā p̄ oēs ei⁹
p̄ticias tota simul adest: nec min⁹
in min⁹ibz et maior i maioribz: sed
alicubi itensius alicubi remiss⁹ et
i oībus tota et i singulis tota ē. **N**e-
q̄ eī alit̄ qd̄ i corpe eīā nō tota sen-
tit: tm̄ tota sentit. **N**ā cū exiguopūc-
to i carne viua aliqd̄ tāgit: q̄ius
locus ille nō solū totū corp̄ nō sit
et vix i corpe videat: aīam tm̄ totā
nō latet. **N**e q̄ id qd̄ sentit: p̄ corp̄
mēbra discurrit: sed ibi tm̄ sentit ubi
fit. **D**ñ ergo ad totā mox p̄ueit qd̄
nō i toto sit nisi quia et ibi tota est
ubi fit: **N**ec ut tota ibi sit cetera de-

al' mēta loca

serit. **V**iuūt eī et illa ea p̄ntē: ubi nō
hū tale factū ē. **Q**uod si fieret et utruq̄
simul fieret. simul utruq̄ totūq̄ pa-
riterq̄ lateret. **P**inde et i oībus simul
et i singulis p̄ticiis corp̄is sui totū
simul eē nō posset. si p̄ illas ita diffū-
detur: ut videm⁹ corpa diffūsa per
spacia locorū minoribz suis p̄tibus
minora occupare: et āplioribz am-
pliora. **Q**uap̄ter si aīa corp̄ eē dice-
da ē: nō est certe corp̄ quale t̄venū
ē nec quale hūidū aut aereū ā et̄e
reū. **O**īa quippe talia maiora sūt in
maioribz locis et min⁹ i minoribz:
et nichil cor̄ i aliq̄ sui p̄te totū adest:
sed ut sūt p̄tes locorū ita occupātū
p̄tibus corporū. **D**ñ itelligit aīa si-
ue corporea siue icorporea dicenda
sit p̄p̄ia quādā habere naturā. oī-
bus hīs mūdane molis elemētis
excellētiore substācia tractā: q̄ v̄e
titer nō possit i aliqua fatalia corpa
lū ymaginū q̄s p̄ carnis sensus p̄-
cipim⁹ cogitari: sed mēte itelligi
vitaq̄ sentiri. **N**ec hoc p̄inde loquit̄
ut te que tibi nota sūt doceā: sicut
aperiā qd̄ firmissime de aīa teneā:
ne me quisq̄ cū ad ea venero q̄ v̄e
vo nichil de aīa uel scā ul fide tene
arbitret̄. **C**ertus eīā sic aīam ul
la dei culpa nulla dei nātate uel
sua sed p̄p̄ia uolūtate i p̄cām eē col-
lapsam: nec liberari posse de corpe
mortis hui⁹. ul siue uolūtatis utate
tāq̄ sibi ad hoc sufficēte ul ip̄i cor-
poris morte sed gratia dei per ih̄m
xp̄m dñm n̄m: nec oīno eē aīaz ul
sari⁹ ad liberatōez mediator dei et
hōim hō xp̄us ih̄us. **Q**uecūq̄ autem
sine grā mediatoris et sacramēto
ei⁹ i qualibet corp̄is etate de corpe

exierit: et i pena futuā ibit: et i uli-
 mo iudicio receptura ē corp⁹ ad penā
 Si autē post generacōē hūanā que
 facta ē ex adam regnētur i xpo ad
 ei⁹ p̄tines soaetatem: et requie post
 mortē corpis habitura ē: et corpus
 ad glām receptura ē. Nec st q̄ de aīa
 firmissime teneo. Nūc accipe obsecro
 q̄ requirā: et noli me sperne: si te
 nō spernar qui p̄ nobis dignat⁹ ē
 sperni. ¶ Quero ubi contraxit aīa rā-
 tāi quo trahat in cōdēpnacōē etiā
 infantis morte p̄uenti: si ei p̄ lacm
 quo etiā puuli baptizāt xpi grā nō
 subuenerit. Nō ē es ex illis qui nō
 noua q̄dā garrire ceperūt: dicētes
 nullū reatū ēē ex adā tractū qui
 per baptismū i infante soluat. Qd̄ si
 sapere te scire p̄mo nisi id te nō scire
 scire: neq̄ hoc abs te q̄rere aut q̄-
 rendū putare. Sed quia tenem⁹ de
 hac re sentētiā tuā cōtinentē catho-
 lice fundatissimē fidei. qua et iouini-
 ani vaniloquia redargues. adhi-
 buisti testimoniū ex libro iob nemo
 mūdus i consp̄u tuo. nec infans au-
 dicit vni⁹ vita sup̄ terrā: deinde
 aduixisti teneamurq̄ rei i siliaudi-
 nē p̄uaricacōis ade. Et liber tuus
 i ionā p̄phetā satis hoc insignitū di-
 clunde q̄ declarat: ubi ieiunare par-
 uulos p̄pter ip̄m originale p̄cām
 merito coactos ēē dixisti. Nō i con-
 uerter abs te quāo hūc reatum
 aīa ubi contraxerit: vñ oporteat
 eā etiā i illa etate p̄ lacmētū xpi
 ane grē liberari. ¶ Ego quidē ante
 aliquot ānos cū libros quosdā sci-
 berē delibero arbitrio qui i multoz
 man⁹ exierūt et habēt a plūmis
 quatuor op̄iones de aīe itarnacōē
 utuā ex illa vna q̄ p̄mo hōi data ē

tereze p̄pagentān singulis quibusq̄
 noue etiam modo fiant an alicubi
 existētes iā uel mittatur diuitus
 uel sponte labatur i corpa ita puta-
 ui esse tractādas: ut q̄libet earū uer-
 esset nō ip̄duer itentionē meā qua-
 tūt adūsus eos q̄tis poterā uiribz
 agebā qui naturā mali suo p̄nci-
 pio predictā adūsus deū conant⁹
 inducē id ē cōtra manichēos. Nā
 de p̄stallianistis adhuc nihil audi-
 eam: qui nō multū ab istis disti-
 miles blasphemias fabulāt. Iōd
 q̄ntā op̄ionem nō addidi quā in
 tua eplā iter ceteras p̄mēora stine
 aliqua p̄terires: ubi de hac q̄stōe
 itero gant i rescripsi religiosē me-
 morie vno nobisq̄ i caritate xpi
 gratissim⁹ marcellino. q̄ aīa nō sit
 pars dei: p̄mo q̄a de itarnacōē ei⁹
 sed de natura q̄ritur tū hoc q̄ritur:
 deinde quia hoc sentētiē illi contra
 quos agebā. Et id maxie agebam
 ut creatoris iulpabile i uolabileq̄
 naturā a creature uicis et labe se-
 cerne: tū illi a substācia mali au-
 p̄riū p̄ncipiū p̄ncipesq̄ tribuūt ip̄-
 sam boni dei substācia ex pte q̄ cap-
 ta ē corrupta et oppressa et ad pec-
 candi nēcitate p̄ducta ē cōtēdunt
 Hoc itaq̄ excepto heretice op̄ionis
 errore: ex quatuor reliquis op̄ioni-
 bus quā sit eligenda scire desideo.
 Quetūq̄ eligēda ē i absit ut ip̄ug-
 net fidem istā de qua certi sum⁹:
 oī aīe etiā puuli i infantis necessariā
 esse liberacōē ex obligacōē peccati:
 eāq̄ nullā ēē nisi p̄ ip̄m xpm et
 hūc crucifixū. P̄inde nelongū fa-
 tiam⁹: hoc certe sentis q̄ singulas
 aīas singulis nascētibz etiā nō
 deus faciat. Cui sentētiē ne obiciat

quod omnes creaturas sexta die consummavit
deus et septimo requievit: adhibes tes-
timonium ex evangelio. per me usque
operatur. Sic et ad marcellinum scripsisti
in qua etiam epistola mei memoracione
benivolentissime facere dignatus es:
quod tunc me haberet in affrica. qui ei
ipsam facilius possim explicare sen-
tentiam. **Q**uod si potuissent: non ille h-
abs te tam longe posito inquireret:
si tamen id tibi ex affrica scripsit. **N**am
quod scripsit nescio: tantum scio: quod de
hoc bene cognoverit tractator me-
am. Unde me inconsulto facere voluit.
Quod etiam si consulere magis horta-
ver et gratias agere quod nobis conferre
ac omnibus possit: nisi tu breviter re-
spondeat quod respondeat maluisses. credo ne
superfluo laborares: ubi ego essem.
quem putabas id optime scire quod
ille scierat. **E**cce volo quod illa sententia
etiam mea sit: sed nondum est sermo.
Misisti ad me discipulos: ut ea
doceam que ipse non didici. **D**oce ergo quod
doceam: nam ut doceam multi a me fla-
gitant: eis quod me sicut alia multa et
hoc ignorare confiteor. **E**t fortasse quod
vultus in os meum veritatem: tamen apud se
dicunt. **T**u es magister in israel et hec ignoras.
Quod quidem dominus ei dixit: qui erat unus
illorum quos delectabat vocari rabbi.
Dominus etiam ad verum magistrum nocte vene-
rat: quia fortassis erubescere discere
qui doceat consueverat. **A**re autem potest
magistrum audire: quod velut magistrum delectat
audiri. **R**ecolo etiam quid dixerit eis:
quos preteritis elegit. **D**os autem inquit no-
lite vocari rabbi: unus est enim magister vest-
rius. **N**ec alius docuit moysen per
iethro: nec alius cornelium etiam per po-
rcem petrum: nec alius petrum etiam
per posteriorum paulum. **A** quoque verum

dicat: illo donante dicitur qui est ipsa veri-
tas. **¶** **Q**uid si ideo adhuc ista nesci-
mus et ea neque orando neque legendo
neque cogitando et ratiocinando invenire
potuimus: ut probemur non solum doctos
quanta caritate doceamus. **V**erum a doctis
etiam quanta humilitate distamus. **D**oce
ergo queso quod doceam. **D**oce quod teneam
et dic michi si ante singillatim singu-
lis hodieque nascentibus fuit: ubi
in puulis peccet ut indigeat sacramento
epistolae in remissione peccati: peccantes etiam
ex quo caro est magistra peccati. **A**ut si
non peccat quia iusticia creatoris in
peccato obligat alieno: tamen exinde pro-
prietatis membris mortalibus invenitur
ut eas nisi per ecclesiam subverti fuit
dampnatio consequatur: tamen in eorum peccato
non sit ut eis possit gratia baptismi sub-
veniri. **T**ot ergo animarum milia que
in mortibus puulorum sine indulgentia christi
ani sacramenti de corporibus exeunt qua
equitate dampnantur: si nove create
nullo suo precedere peccato sed voluntate
creatoris singule singulis nascenti-
bus adheferunt quibus eas animandis
ille creavit et dedit qui unquam no-
uerat quod unquam earum nulla culpa sua
sine baptismi mortis de corpore fuerat op-
tura. **¶** **Q**uoniam ergo neque de deo possumus
dicere vel quod cogat animas fieri peccantes
vel puniat in nocentes: neque negare fas
nobis est eas que sine sacramento de corporibus
exierit etiam puulorum non nisi in dampna-
tione trahi. **O**bscuro te quomodo opinio
defendit qua creditur anime non ex illa v-
na primi hominis fieri omnes: sed sicut illa v-
na vni. ita singulis singule. **¶** **E**cce vo-
le me puto posse refelle: sicut est illud
quo eam sibi quidam videntur argere
quo consummaverit deus omnia opera sua

sexto die et septimo requieuit: si nouas
 adhuc creata aias **Quibus** si dixerim
 qd ex euangelio i supradca epla posu-
 isti p̄ meus usq; nūc opatur? respō-
 dent opatur dictū ē institutas admul-
 tando nō nouas istituēdo naturas:
 ne scripturę geneseos cōtradicat u-
 bi aptissime legit cōsummasse deū i
 oia opa sua **Uā** et q̄ eū sc̄ptū ē requi-
 euisse? utiq; a creandis nouis crea-
 turis itelligendū ē nō a gubernādis:
 q̄a tūc ea q̄ nō erant fecit a quibz fa-
 ciendis requieuit? quia s̄mā uē-
 rat oia que aīq; essent vidit et fa-
 cenda: ut deinceps nō ea que nō erāt
 sed ex hīs que iā erant crearet et fa-
 ceret qd̄q; faceret **Ita** utriq; verū esse
 mōstratur: et qd̄ dictū ē requieuit
 ab opibus suis. et qd̄ dictū ē usq; nūc
 opatur: qm̄ genesis nō p̄ euangelio
 esse cōtrariū **Verū** hīs qui idō hec di-
 cūt ne credat̄ mō deus sicut illā vna
 nouas aias que nō erant facere: sed
 ex illa vna que iā erat creare ul̄ ex
 fonte aliquo siue thesauro quodā
 que tūc fecit eas mittere: facile res-
 pondet̄ etiā illis sex diebz n̄lta deū
 creasse ex hīs naturis quas iā cre-
 auerat sicut ex aquis alites et pis-
 ces: ex terra autē arbores senū aīa-
 lia: sed q̄ ea que nō erāt tūc fecerit
 manifestū est **Nulla** ei aīa erat
 nullus piscis: nulla arbor nullū
 aīal **Et** nec itelligit̄ ab hīs creatis
 requieuisse q̄ nō erāt et creata sūt
 id ē cessasse: ne ultra q̄ nō erāt crea-
 vent̄: **Sed** nūc qd̄ dicit̄ aias nō i nes-
 cō quo fonte iā existētes mittere:
 nec de seipō tāq; suas pticulas iro-
 gare: nec de vna illa originali tra-
 here: nec pro delictis ante carnē
 pmissis carnis viculis p̄pedire:

sed nouas creare singulas singulis: su-
 am cuiq; nascētū: nō aliqd̄ facere dicit̄
 qd̄ aī nō fecerat **Iā** ei sexta die fecerat
 hoīem ad p̄maginē suā: qd̄ utiq; sc̄dm
 aīam rationale fecisse legit̄. **Hoc** tūc
 facit nō istituendo qd̄ nō erat: s̄z mlti-
 plicando qd̄ erat **Dñ** et illud verū ē
 q̄ a rebus q̄ nō erāt istituēdis rege-
 uit: et hoc verū q̄ nō solū gubernādo
 q̄ nō fecit. verū etiā aliqd̄ nō q̄ nodū
 sed qd̄ iam creauerat numerosos cre-
 ando usq; nūc opatur **Vel** sic ergo ul̄
 alio quolibet mō exim̄ ab eo qd̄ nob̄
 obicit̄ de requie dei ab opibus suis:
 ne p̄tea nō credam̄ nūc usq; h̄c aias
 nouas nō ex illa vna sed sicut illā v-
 nā **Uā** qd̄ dicit̄ q̄e facit aias eas quos
 nouit cito morturos: possum̄ respō-
 dere parentū hunc p̄ca ul̄ cōuicia ul̄
 flagellari **Possim̄** v̄c̄ etiā illi q̄sta
 moderatō relinque: que sc̄m̄ oibus
 generalit̄ aīa sūtibus rebus ubi st̄
 etiā aīalū ortus et obitus cui sum-
 ornatissimū atq; ordiatissimū daret̄.
 sed nos ista sentire nō posse: que si
 sentirem̄ delictōe ineffabili mulcere-
 mur **Nō** enī frustra p̄ p̄phetā qui hec
 diuinitus i sp̄uata didicerat dictū est
 de deo: qui p̄fert nūose sc̄lm̄ **Dñ** mu-
 sica id est sc̄ia sensus ve bene modū-
 landi: ad aīmonitionē magne rei e-
 etiā mōribz **Rationales** h̄bētibus
 aias. dei largitate cōcessa ē **Dñ** si hō
 faciendi artifex carnis nouit q̄s q̄
 bus moras vocibus tribuat. ut illud
 qd̄ canit̄ decedētibz ac succedētibz so-
 nis pulcherrimē turvat et transeat?
 q̄tomagnis deus cui? sapia p̄ quā fe-
 cit oia longe oibus artibz preferē-
 da ē? **Nulla** i naturis nascentibz et
 occidētibz tēporū spacia q̄ tāq; sila-
 be ac uerba ad pticulas huius seculi

prinēt: in hoc labentū rerū tāq̄ mi-
rabili cāticō uel breuī ul̄ p̄ductius
quā modulatō p̄cognita et p̄fini-
ta deposat p̄teire p̄mittit. Hoc etiā
cū de arboris filio dixerit et de n̄roz
nūo capilloz: q̄to magis de hoīs ortu
et occasu cui⁹ t̄p̄alis uita breuī pro-
ductius de nō tendit q̄ deus dispo-
sitor t̄porū nouit vniūsitatis mo-
derantū cōsonare. Ad etiā qd̄ auit̄ cō
qd̄ i t̄pore cepit esse. i mortale eē nō
posse. q̄ oīa ceta otidūt ⁊ auata senes-
cūt: ut eo mō credi cogāt hūanū
aūm idō eē i mortale q̄ an̄ oīa t̄p̄a
creata sit: nō mouet fide nr̄am. Et
et alia taceam: cepit eē i t̄pore im-
mortalitas xpi carnis: q̄ tamē
iā nō morit̄: et mors illi ultra non
dn̄abitur. Illud quoq̄ qd̄ i libro ad-
uersus rufinū posuisti quosdā huc
sentētie calūpnia q̄ deū aiās da-
re adulterinis p̄ceptib⁹ uideat̄ in-
dignū: vñ cōnātur astruere meri-
tis geste ante carnē uite aiās q̄ si
ad argastula hui⁹mōi iuste posse
p̄ducā nō me mouet n̄lta cogitātē:
quibz possit hec calūpnia refutari.
Et q̄ ip̄e respondisti nō eē uicū se-
mētis i tritico qd̄ furto dicit̄ esse
sublatū. sed i eo qui frumētā fura-
tus ē: nec idcirco nō deb̄ terā gre-
mio suo semīa cōfouē. q̄ sator in-
mūda ea proiecerit manu elegā-
tissimā similitudo ē. Quā et an̄q̄ le-
gere. nō illas m̄chi obiectō ista de
adulterinis fētibz uicturis i hac
questiōe faciebat angustias: ḡnalit̄
t̄mētī n̄lta bona deum face etiā
de nr̄is malis nr̄isq̄ p̄ccis. Nialis
autē cui⁹q̄ generatō si habeat
p̄uī prudētēq̄ cōsideratōrē ief-
fabulē laudem creatorū exatit̄:

q̄to magis creatio nō tu libet aīa-
lis sed hoīs. Si autē causa creandi
q̄ritur: nulla cūctus et meli⁹ respo-
det: nisi q̄a oīs creatura dei bona ē.
Et quid dignū q̄ ut bona faciat bo-
nus deus: q̄ nemo p̄t facere nisi
deus. Hec et alia q̄ possū sicut pos-
sū dico: adiūsus eos qui hāc op̄io-
nē qua credūtur aīe sicut illa vna
singulis fieri. labefactare cōnāt̄.
Sed cū ad penas uentū ē puulozū:
magnis m̄chi crede coartoz an-
gustis: nec quid respondeā pro-
sus inuenio. Nō solū eas penas dico
quas habet post hāc uitā illa dāp-
natio quo necesse est trahant̄ si de
corpe exierint sine xpiane gr̄e sac-
mento: sed eas ip̄as q̄ i hac uita do-
lentibz nobis uersant̄ an̄ oculos:
quas enūare si uelim prius t̄p̄us
q̄ exempla deficiūt. Languēt̄ e-
gritudibz torquetur doloribz fame
et siti cruciātur: debilitāt̄ m̄bris
p̄uātur sensibus: uerant̄ ab in-
mūdis spiritibz. Demōstrādū est
utiq̄: quō ista sine ulla causa sua
mala iuste patiāt̄. Nō eī dici fas
est ut ista deo fieri ignorātē: aut
eū resistē nō posse faciētibz: a iul-
te ista ul̄ face uel p̄mittē. Nūqdā
sicut aīalia irōnabilia recte dia-
mus i usu dari naturis excellē-
tibz et si uiciosis. sicut ap̄tissē i
euāgelio uidem⁹ porcos ad usū de-
sideratū p̄cessos esse deonibz: hoc
et de hoīe recte possum⁹ dicere. A-
nimal ē enī sed rōnale et si mor-
tale: aīa ē rōnalis i illis m̄bris
q̄tatis affluctōibus penas hui⁹.
Deus bonus ē deus iustus ē: deus
ōipotens est. Hoc dubitare d̄nōde-
mentis ē. Tantoz ergo malozū q̄

fuit i puulis causa iusta dicat. Ne
 pe tu maiores ista patiuntur solent
 dice aut sicut i iob merita examina
 ti: aut sicut in herode puniri pcca.
 Et de quibusdam exemplis q deus
 manifesta ee voluit: talia q obscu
 ra sut hoi dicitare credit. Sed h
 i maioribz De puulis at qd respo
 deam edissere: si penus tatis nul
 la i eis sunt puniendi pcca Na uti
 q nulla e i eis etatibz examinada
 iusticia. De i genioz vob diuisa
 te quid dicit: que quide i puulis
 latent sed ab ipis exordijs natura
 libus ductu apparet i grandibus.
 Quoru nonnulli ta tardi et obliu
 osi sut: ut ne pma quide haru ele
 menta discere potuerit. Quidam
 vero tate sut fatuitatis: ut non ml
 tu a peccatoribz differat: quos mori
 onos vulgo vocat. Respondet for
 tasse: corpa hoc faciunt. Sed nu qd
 sedm hanc sententia qua defendi
 volumus aia sibi corpus elegit: et
 eligendo tu falleret errauit. Aut
 tu i corpus cogerec itaue natitate
 nascendi: alia corpa pccupantibz
 aiaui turbis ia aliud no uicit.
 Et sicut i spectaculo aliquo locu:
 ita carne no qua voluit sed qua va
 luit occupauit. Na qd hec x talia
 dice possum: uel sentire debem.
 Dote ergo quid sentire qd dice debe
 am: ut idstet nobis ratio nouari
 uari singulis corpbz singillatim
 factari. Ego quide no de i genijs
 sed saltem de penus puuloz qe i hac
 vita patiunt: dixi aliqd i libris illis
 de libero arbitrio. Qd quale sit x cur
 michi i ista qua habem i maibus
 qstione no sufficiat itumabo: et eu
 ipm de tercio libro loci scriptu hys

litteris iteram. Na ita se habet. De
 cruciatibz autē corpis quibz affli
 gitur puuli quoz p etate nlla pec
 cata st. si aie qbus animat no pu
 us q ipi hoies esse ceperit: maior
 qrela et quasi mioris deponi solet
 tu dicitur Quid mali fecerut: ut
 ista pateretur. Quasi possit ee in
 nocētie meritū: an q quisqz nocē
 quid possit. Tu autem bonu aliqd
 opatur deus in emēdacoē maloꝝ.
 tu puuloꝝ suoꝝ qui eis cari sunt
 doloribz ac mortibz flagellamur. cur
 ista no fiant: qm tu transierit p no
 factis erit i quibz facta sut pti qe
 autē facta st aut meliores erit si
 teporalibz incommodis emēdati recti
 elegerit uiuē aut exaulationē i fu
 turi iudicij supplicio no habebit. si
 vite huius angoribz ad etna vita de
 siderū conuētere noluerit. Quis at
 nouit qd puulis de quoz cruciat
 bus duricia maiorū pndia pccer
 tet fides aut nra pbat: qe ergo no
 uit qd ipis puulis i secreto iudicio
 ru suoꝝ bone ppenfacois referret
 deus. Qd nichil recte fecerit: tū n
 peccates aliqd ista pessi sut. No et
 frustra etiā ifantes illos qui tu do
 minū nē ihus xpūs necandū abhe
 rode qreter occisi sut i honore mar
 tarū receptos comēdat ecclā. h tūc
 dixi: tu hancipam de qua nē agit
 vellem comunire sententia. Sicut ei
 paulo an pmedorau: qalqz illaru
 de aie itarnacoē qtuoz optionū vca
 esset: culpata substāciam creatoris
 et a nioꝝ pccoz societate imotif
 simā nitebar ostendē. Et idō qalqz
 illaru veritate possit couici et repu
 diari ad curā itentiois mee qua tūc
 habebā no ptinebat: qm qdem tūc

tis diligētiore disputacōe discussis q̄
cūq; illarū recte videret ceteris me
securissio fieret: qm̄ etiā scdm̄ oēs id
qd̄ agebā iuictū p̄sistē demonstrabā
Nūc vō vnā volo si possū raone
recta elige ex oibus: et p̄pterea huius
ipius de qua nūc agim⁹ defensione
i hys q̄ cōmēbraui de illo libro iūbis
meis attētus ituens validā firmā
q; nō video. **N**ā uelut firmamētū e
ius illud ē qd̄ ibi dixi. Quis at̄ nō
uit qd̄ puulus de quoz̄ cruciatibz
duricia maior̄ cōtundit̄: aut̄ exte
tur fides aut̄ nūa probat̄: q̄s at̄
nouit qd̄ ip̄is puulis i searto iudi
ciorū suor̄ bone cōpensacōis cōser
uet deus: **S**ed hoc nō i merito dici
video de hys qui iū p̄ xp̄i noie ac ve
ra religioe tale aliquid etiā nefac
tes patiūt̄: al̄ sacramento xp̄i iā i
biti sūt: q̄a sine societate vni⁹ me
diatoris liberari a dāpnacōe non
p̄nt: ut possit eis etiā p̄ illis ma
lus que h̄c i diuersis afflictioibus
p̄mulerūt cōpensacōe prestari. **N**ūc at̄
cū q̄stio ista nō possit absolui nisi et
iam de hys puulis respondeat̄ q̄ post
grauissimos cruciatos sine sacmēto
xp̄iane societatis expiūt̄: q̄ circa e
os cōpensacō cogitanda ē. q̄bus i sup
er dāpnatio p̄parata ē. **N**ā et de bap
tismo puuloz̄ i eodē libro nō quidē
sufficiēt: sed q̄ntū illi operi satis eē
videbat̄ utiq; respondi: qd̄ etiā nef
acientibz et fidem suā nōdū habētibz
p̄dest. **N**ō t̄n de dāpnacōe eoz̄ puulo
rū qui sine illo ex hac vita migrāt.
tūc aliqd̄ dicēdū putauī: q̄a nō qd̄
nūc agit̄ agebat̄. **S**ed ut omittam⁹
et cōtēpnam⁹ ea que breui t̄pe patiūt̄
nec transacta reuocantur: nūq; silu
strepere possim⁹ qd̄ p̄ vnā hominē

mors et per vnū hoīem resurrectio mor
tuorū: **S**icut i adā oēs moriūt̄: sic
i xp̄o oēs viuificabūtur. **P**er hāc enī
aplicā dīnā clarāq; sentēciā satis eu
dēt̄ elucet: nēnē ire i mortē nisi p̄
adam. et nēnē ire i vitā eternā nisi
per xp̄m. **H**oc ē quippe oēs et oēs: q̄a
sicut oēs hoīes p̄ p̄mā id ē p̄ carnalē
generacōem p̄tinēt ad adam: sic oēs
hoīes ad fidem id ē sp̄italē ḡnacōe
velunt quāq; ad xp̄m p̄ueniunt. **I**ta
ergo dicit̄ ē et hic oēs et ibi oēs: quā
sicut oēs qui moriūt̄ nō nisi i adā
moriūt̄: ita oēs qui viuificabūt̄ nō
nisi i xp̄o viuificabūt̄. **A**c p̄ hoc q̄s q̄s
nō dixerit queq; resurrectōe mortuo
rū viuificari nō posse nisi i xp̄o: tā
q̄ pestis cois fidei detestāduse. **I**te
quisquis dixerit q̄ i xp̄o viuificabū
tur etiā puuli qui sine sacramēto ei⁹
p̄cipacōe de vita exeūt̄: hic p̄fō et
cōtra aplicā p̄dicacōem venit et to
tam dēpnat̄ eccliam. **U**bi p̄ptea cū
baptizandis puulis festinat̄ et tur
rit̄: quia sine dubio credit̄ alit̄ eos
i xp̄o viuificari oīno nō posse. **Q**ui
autē nō viuificat̄ i xp̄o: restat ut
i eadē dāpnacōe maneat de q̄ dicit̄
ap̄lus. **P**er vni⁹ delictū i oēs hoīes
ad dēpnacōe. **C**ui delicto obnoxio
puulos nasti et oīs credit̄ ecclia: et
ip̄e iā cōtra iouinianū disputans
et exponēs ionā p̄phetā sicut puulo
aī cōmēbraui fide v̄cat̄ iū diffinif
ti. **C**redo et i alijs locis op̄ustuloz̄ tuo
rū q̄ uel nō legi iū i p̄sencia nō recor
dor. **H**ui⁹ ergo dāpnacōis i puulos
causam requiro: q̄a neq; aiārū si nō
ue hūt̄ singulis singule video eē vl
lū i illa etate p̄cām: nec a deo dāpna
ri aliquā credo quā videt nullū ha
bere p̄cām. **A**n forte dicēdū ē i par

uulo carne sola ee pta noua vco illi
 aiam fieri: qua scdm dei pcepta vi
 uete i adiutorio gre xpi: et ipi car
 ni edomite ac subiucte possit itoz
 ruptois meritū cōparari Sed quia
 i puulo aia nondū id age pt nisi i
 xpi autepeit: sacamētū: per hac grāz
 carni ei9 acqrit: qd illi9 moribz non
 dū potuit Si at sine illo sacamēto
 aia puuli exierit: ipsa quide ine
 terna vita exit vnde eā nullū pōm
 potuit separe: caro vō deus nō re
 surget i xpo nō pcepto ante mortem
 illi9 sacmēto Hanc opionē nūq̄ au
 diu nūq̄ legi: sed plane audiu i tre
 didi ppter id et locutus sū: q̄a veiet ho
 ra quando oēs qui i monumētis sūt
 audiet vocē ei9 et pcedet qui bona fe
 cerūt i resurrectionē vite Ipsa ē de
 qua dicit: Et p vnu resurrexō mor
 tuoz Ipsa ē qua i xpo oēs viuificabū
 tur Qui autē male egerūt: i resurrec
 tionē iudicij Quid hic ergo de illis
 i fantabz ē itelligendū: qui p̄us q̄
 possent agere uel bene uel male sine
 baptismo corpe exuti sūt: Nichil h
 de talibz dictum ē Sed si caro eorū
 idō nō resurget quia nec bōi aliqd
 fecerūt nec mali: nec illoz resurrec
 tura ē qui pcepta baptisimū gratia
 i illa etate defūcti sūt: i qua nic
 hil bene uel male agere potuerūt.
 Si autē illi iter eos resurget id ē
 iter eos qui bene egerūt: iter q̄s
 et illi resurrecturi sūt: nisi iter eos
 qui male egerūt: Ne aliquas hu
 manas aias credam9 corpa sua
 nō recepturas: siue i resurrecōe vite
 siue i resurrecōe iudicij Que sentē
 tia p̄usq̄ refellat: ipa nouitate iā
 displicet Deinde q̄s ferat: si credat
 se illi qui ad baptisimū tū sius par

uulis currit: ppter carnes eoz non
 ppter aias currit: **B**eatus q̄dē q̄p
 anius nō aliqd detetū condēs nouū
 sed ecclie fidē firmissimā seruās ad
 corrigendū eos qui putabāt an oc
 tauū diē natiuitatis nō ee puulū
 baptizandū: nō carne sed aiam
 dixit nō esse pdendā: et mox natū
 vite baptizari posse tū sius q̄busdā
 coepis censuit Sed cōtra cypani ali
 quā opionē ubi qd videndū fuit for
 tasse nō vidit: sentiat q̄sq̄ qd liber
 tū cōtra aplicā manifestissimā fidē
 nemo sentiat: qui ex vnu delicto d
 nes i cōdēpnacionē dūti p̄dicat Ex
 qua cōdēpnacōe nō liberat nisi grā de
 i p̄ ihm xpm dnm nrm: i quo vno
 oēs viuificatur quicūq̄ viuificatur
 Contra ecclie fundatissimū morē ne
 mo sentiat: ubi ad baptisimū si p̄t
 sola corpa puuloz curret: baptiza
 di offerretur et mortui Que cū ita
 sint: q̄renda causa ē atq̄ reddēda:
 quare dāpnatur aie q̄ noue creat:
 singulis quibusq̄ nascētibz: si p̄ter
 xpi sacmētū puuli moriūt: Dāp
 nari ei eas si sic de corpe exierit: et
 scā scriptura et scā ē testis ecclia Vn
 et illa de aiarū nouarū creatōe se
 tētia: si hanc fidē fundatissimā nō
 oppugnat sic et mea: si oppugnacō
 nō sit et tua **N**olo michi dicat: p
 hac sentētia debere accipi qd sc̄ptū
 ē qui finxit spm hois i ipō: et qui
 finxit singillatū corda eoz Aliquid
 fortissimū atq̄ iunctissimū req̄ren
 dū ē: qd nos nō cogat deū credere
 ullarū aiarū sine culpa aliq̄ dāp
 natorē nā ul tūde valet et plus
 ul ē forsita creare q̄ fingē: et tū sc̄p
 tū ē cor mūdū crea i me deus **N**ec
 ideo putari potest aia hoc loco op

tare se plus fieri: q̄ aliqd̄ eēt. Sicut
ergo iam existēs creatur̄ inoua-
tione iusticie: sic iā existēs fingi-
tur cōfirmatōe doctrine. **N**ec aliqd̄
qd̄ i eccāste & scriptū ē et tūc dūter
i terrā puluis sicut fuit et sp̄s re-
uertet̄ ad dñm qui dedit illū. is-
tā p̄hemat sentēciā: quā eē volu-
im̄ n̄rām. Plus ei hoc suffragat̄
eis: qui ex vna putant eē aiās oēs.
Nā sicut cōuertit̄ inquit puluis
in terrā sicut fuit et tñ caro de q̄
hoc dictū ē ad hoīem nō reuertit̄:
ex quo ppagata ē sed ad terrā vn-
de prim̄ homo factus ē: sic & sp̄s
ex illius vni sp̄i ppagat̄ nō tñ
ad eū reuertit̄: sed ad deū a quo il-
li datus ē. Verū quia hoc testioni-
um ita pro illis sonat ut nō om̄i
modo huic opioni quā defendi vo-
lo videat̄ eē cōtrariū: amonēda
tñ credidi prudēciā tuā: ne talibz
testimonijs ex hys agusthismē conēis
eruerē. **N**ā licet nemo faciat optā-
dout verū sit qd̄ verū nō ē: tñ si fieri
posset optarem ut hec sentēcia vā
esset sicut opto ut si vera ē abs reli-
quidissē atq; iūctissē defendat̄.
Hec autē difficultas etiā illos seq̄-
tur: qui iā existētes alibi aiās. et
ab ūcio dinoz operū pparatās a
deo mitti opinātur i corpa. **N**ā et
ex ab hys hoc idē q̄ritur si aiē in-
culpate obedierē velunt quo mittū-
tur i puulis si nō baptisā vitā istā
finierit puniūtur. **E**adē proflus
utraq; sentēcia difficultas ē. **I**lli si-
bi vidētur de hac facili exire q̄stioe:
qui aiās asseuerāt pro meritis vite
prioris singulas singulis corpibz
iplicari. **H**oc ei putat eē i adā mori:
i carne saluz q̄ ppagata ē ex adam

supplicia pendē: a quo reatu i qui
vno grā xpi liberat pusillos cū mig-
nus hoc quidē ite vera titer optie:
q̄ grā xpi liberat a reatu p̄toz pu-
sillos cū magnus. Sed i alia superiori
vita peccare aiās. et idē p̄cipitari
i carceres carneos: nō credo nō ac-
quiesco nō cōsentio. **P**rimo q̄a per-
nescio q̄s t̄rcuit̄ id agūt isti: ut p̄-
nescio q̄ ta volūta scloz itez ad
istā facti. **N**ā corruptibilis carnis
et suplicia a pudenda vedēdū sit.
Qua opione quid horribilū cogi-
tari possit ignoro. **D**einde q̄s tan-
dē iustus defūctus ē de quo nō si si-
ti van dicit̄ solliciti eē debeam̄: ne
i sinu abrahe peccās. i flāmas illū
diuitas deiciatur. **C**ur enī nō et post
hoc corpus peccare possit: si et añ
potuit. **P**ostremo longe aliud ē
i adam peccasse vñ dicit̄ aplūs i quo
oēs peccauerūt: et aliud ē ext̄ adā
nescio ubi peccasse: et idō i adā id ē
i carnē q̄ ex adā ppagata ē tāq; i car-
tere trudi. **I**llam vero opionē q̄ ex
vna fiat oēs aiē: nec discutē uolo
nisi necesse sit. **A**tq; utinā ista de q̄
nūc agim̄ si vera ē sic abs te dese-
datur: ut hoc necessariū iā nō sit.
Quius at̄ desiderē roge votis ardea-
bus. exoptem et expectē ut p̄ te michi
dñs hui⁹ rei auferat ignorantiā:
tñ si qd̄ absit mūne meruerō. **P**atēz
michi petā a dño deo n̄ro. **I**n quē si
credidim̄ ut aliqua nobis nō aperit̄
etiā pulsantibz nullo mō adūsus eū
murmurare debeam̄: meminēim̄
ip̄is aplis dictū n̄lta habeo vobis
dicē: sed nō potestis illa portare mō.
In hys q̄tū ad me attinet etiā hoc
deputem: nec qui hoc sciam me in-
digner idignū: ne hoc ip̄o etiā con-

uicium idignior. **H**ulca est alia filiter
 nestio quod commorare uel nuare non pos-
 sumus: et tolerabiliter ignorare: nisi me-
 tuere ne aliqua istarum opinionum contra
 illud quod firmissima retinemus fide incau-
 tis obreperet mentibus. Sed antequam sciamus
 quoniam eorum potius eligenda sit: hoc non
 me temere sentire proficior eam que ueritas
 est non adulari robustissime ac fundatissime
 sine fidei: qua christi ecclesia nec puu-
 los homines uocasse natos a dampnatoe
 credit nisi per gratiam hominis christi quam in sa-
 cramentis commendauit posse libe-
 rari. **Explicit liber primus**

Liber secundus beati augustini episcopi ad beatum
 theonimum presbiterum de sinu sancti iacobi
 ubi ait qui cumque tota lege seruauerit
 offendat aut in uno factus est omnium reus

Nod ad te scripsi hono-
 rande michi christo fi-
 lio theonime quibus de anima
 humana si nascentibus
 singulis noue singu-
 le nunc usque fuit ubi peccata uicula con-
 trahant quod per sacramentum gratie christi etiam
 in infantibus recens natis non dubi-
 tanus esse soluendum. cum non in puero uo-
 lumine procedat. nolui ulla alia onerare
 questione. sed quod uigret acruis multo
 minus est negligendum. Punde quod et per
 dominum obsecro ut exponas michi quod
 multis existimo profuturum. aut si iam
 uel abs te uel ab alio aliquo exposi-
 tum habes dirigas nobis quomodo accipi-
 endum sit quod in epistola iacobi apostoli est. Qui-
 cumque est tota lege seruauerit. offendat
 autem in uno. factus est omnium reus. Que-
 res talis ac tanta est ut quod hic tibi non

iam olim scripsi me multum peniteat
 De agenda namque penitus uita quomodo ad
 uitam puellam eternam non preterita
 preseruatanda quam penitus demersit
 obliuio. sicut est illud quod de anima quere-
 dum putauimus hec uertit questionis. **E**legit
 autem dictum esse narrat quod huius rei
 satis apte conuenit cum quodam ruisset
 in puteum ubi aqua tanta erat ut ei
 magis extiperet ne moreretur quam sus-
 ferret ne loqueretur accessit alii eo-
 que uiso miserans ait. **Q**uomodo huc ce-
 disti? At ille **O**bscra inquit cogita
 quomodo hic me liberes: non quomodo huc ce-
 tideri que. Ita quomodo fatemur et fide
 catholica tenemus de reatu peccati tamquam
 de puteo etiam puuli infantis animam
 christi gratia liberanda satis est ei quod mo-
 dum quo salua fiat nouimus. etiam si nunc
 quod quomodo in malum illud deuenit noue-
 rimus. Sed ideo putauimus esse querendum.
 ne forte ex illis opinionibus incarnationis
 aliqua anime teneamus. ita uero quod li-
 beranda proorsus animam puuli contra-
 dicat: negans eam esse in isto malo. **I**-
 gitur firmissime retento. quod anima puu-
 li de reatu peccati liberanda est. nec alio
 modo liberanda nisi gratia dei per
 christum dominum nostrum. si possumus etiam
 animam ipsius mali causa et originem
 nosse ualloquis non disputatoribus
 sed litigatoribus paracius instructis quod
 resistimus. Si autem non possumus nunc quod
 latet miserie principium ideo pigresce-
 mie debet officium. **A**dusus eos autem
 qui sibi vident scire quod nesciunt. hoc
 tutiores sumus quod hanc ignorantiam nos-
 tram non ignoramus. **A**liud est etiam quod nesci-
 tur malum est. aliud quod sciri uel non potest
 uel non opus est: uel ad uitam quam querimus
 idifferens est. **H**oc deo quod in epistola apostoli
 iacobi nunc requiro in hac ipsa qua uis-

uim? et ut si uiuam? deo placeat huius
mus actus de versat? Quo ergo intelli-
gedū ē obsecro te quicūq; totā legē
seruauerit offendat at? Inno factus ē
oīm reus? Itane qui furtū fecerit
mo uero qui dixerit diuiti hic sede
pauperi at? tu sta illic et fornicator
et adulter et sacrilegus reus ē? Ad
si nō ē quō qui i vno offendit factus
ē oīm reus? An illud qd dicit de di-
uite et paupe ad istam nō ptinet
quoz si quis i vno offenderit fiet oī-
um reus? Sed recolendū ē vñ vene-
rit ista sentētia et que illā supiora
peperit quibusq; cōnexa depēdeat
frēs mei iquit nolite i psonaz ac-
cipere habe fide dñi nri ihu xpi gle
Et si iuoretur i cōuētū vno vir
aureū anulū habēs i veste cādida
et iuoretur at? et paup i sordido ha-
bitu i tēdatis i eū qui idutus est
ueste p̄clara. et dicatis tu sede h̄ be-
ne paup autē dicatis tu sta illic.
aut sede sub scabello pedū meoz?
nōne iudicatis apud vos metipsoz.
et facti estis iudices cogitacōnū i-
quarū? Audite frēs mei dilactissimi
Nōne deus elegit paupes i h̄ mū-
do diuites i fide et heredes regni qd
regniū deus diligētibz se? Vos at
exhonorastis paupere ppter illū sa-
luter cui dictū ē tu sta illic: tū habē-
ti anulū aureū dictū esset tu sede h̄
bene Ac deinde seqtur eādē ipsam
sentētiā lacus versas et explicans
Nōne iqt diuites p potētiā oppri-
mūt vos et trahūt ad iudicia? Nōne
ip̄i blasphemāt bonū nomē qd iuo-
catū ē sup vos? Siquidē legē pfici-
tis regalem scdm scripturā. diliges
proximū tuū sicut teipm bñ facias.
si autē psonas accipitis p̄m opa-

mū redarguit a lege qd tñsgressores Vi-
dete quēadmodū tñsgressores legis
appellat qui dicūt diuiti sede hic et
pauperi sta illic. Vñ ne putaret con-
teptibile esse p̄m i hac vna re legē
tñsgredi seruans adiūxit Qui cūq;
at? totā legē seruauerit. offendat at?
i vno factus ē oīm reus Qui ei dicit
nō mechabeis: dicit nō ocades
si nō ocadas: mechabeis at? factus es
tñsgressor legis. ppter illud qd dixerat
redarguit a lege qd tñsgressores
cū ita sine cōsequēs videt nisi alio
mō intelligedū ostēdatur ut qui dixe-
rit diuiti sede hic et paup i sta illic hu-
ic nō honore quā illi deferēs. et p̄do-
latura et blasphem? et adulter et ho-
miada. et ne qd longū ē tūta omēo-
re reus oīm cōmū iudicad? ē offen-
dens quippe i vno factus ē oīm reus
Aut ei qui vnā vitute habet oēs ha-
bet? et qui vnā nō habet nullā habet
Hoc si vez ē cōfirmat ista sententiā
Sed ego eā exponi volo nō cōfirmari.
q̄ seipsa p̄t apud nos oībus philo-
sophoz auctoribz firmior Et illud
quidē de vitutibz et vicijs si veritate
dicit. nō ē cōsequēs ut ppter h̄ oīa
p̄ta sint paria Nā illud de i sepa-
litate vitutū et si forsitan fallor tū
si verū memū qd vix memū oībus
philozophis placuit q̄ easdē vitutes
agende vite nōias eē dixerūt hoc
autē de paritate p̄toz soli stoyci
ausi sūt disputare cōtra oīm sensū
geneis hūani Quā eoz vitutatem
in iouiniano illo qui i hanc sentētiā
stoycis erat. i auarūdis at? et defē-
sādis uolūtātibz ep̄caue? de sc̄p-
turis sās diluadissē cōuicisti. i qua
tūcē satis euēter apparuit non

placuisse auctoribus nris ul ipi po-
 tuis q p eos locuta e veritati omnia
 pta esse paria Quo at fieri possit
 ut etia si hoc de ututibus ver e no m
 ideo cogam fateri equalitate omi
 ptoz qtu possu adiuuante dno a-
 perire conabor Qd si effecto appro-
 babis: ubi cause defuero tu supple-
 bis Certe hic plua det qui vna uir-
 tute habuerit habi oes: et oes de-
 esse cui vna defuerit. qd prudentia n
 ignaua n iuda n iteperas pt ee ha-
 uq si hoc fuit prudentia no eit. Porro si
 prudentia tunc eit si et fortis et iusta et tepe-
 ras sic pto ubi fuit secū habet ceteras Sic
 fortitudo ipdes ee no pū iteperas ul
 iusta Sic et teperacia nate e ut fortis pdes
 iusta sit Sic iusticia no e si no sit pdes
 fortis teperas Ita ubi vca e aliqcaz
 alic silit. Vbi at alic desit. vera
 illa no e. etia si aliquo mo silis ee vi-
 deat. Sū ei ut scis qda vicia ututi-
 bus apta disarecoe cotraria: ut ipru-
 dentia prudente Sū autē qda tm ga-
 vicia sūt ido cotraria. qda at spē
 fallaci silia. ut eidē prudente no ipru-
 dentia sed astucia Nūc ei eā dico as-
 tucia q usitatus i maliciois itel-
 ligi et vocari solet. no sicut loqui-
 ma scriptura cōsuevit q sepe astu-
 cia i bono ponit vnde e astuti ut
 teperes. et illud ut et inoētibz as-
 tucie. qd et apud illos romane
 lingue disertissim dixerit neqz illi
 tamē ad cauēdu dolus aut astu-
 tia deerat astucia ponēs i bono.
 Sed apud illos rarissimū. apud
 nos autē frequētissimū e Itēqz i
 pibus teperacie aptissime cotraria
 est effusio paimoie Ea vō q tenaci-
 tas etia vigo dia solet viciū e qdē
 tm paimoie simile no natura s fal-

laassia spē Itē de similitudie manifesta
 cotraria iusticia e iusticie Solet at
 qsi imitari iusticia vindicadi libi-
 do sed viciū e Ignauia fortitudini
 pspicue cotraria e Duricia vō dis-
 tat natura. fallit similitudie Constan-
 tia ps quedā ututis e Ab hac ito-
 stancia longe abhorret. et idubie
 cotra silit. Ptinacia vō constancia
 dici affectat et no e. qā illa e uirtus
 hoc viciū Ut ergo no iterū eadē co-
 mēozare nate est exempli grā pona-
 mus aliqd vni possint cetera itelligi
 Catilina ut de illo scripserūt qui nos-
 se potuerūt frigus sitim fame fer-
 re poterat. eratqz paties iedie algo-
 ris vigilie siū quā auqz credibile
 e. ac p hoc et sibi et suis magna pre-
 ditus fortitudie videbat. sed her for-
 titudo prudens no erat mala ei p
 bonus elugebat. teperas no erat. cor-
 ruptelis ei turpissis sedabat. iusta
 no erat. nā cotra patriā couraue-
 rat Et ido nec fortitudo erat. sed du-
 ricia sibi ut stultos fallēt nomē for-
 titudis iponebat Nā si fortitudo es-
 set no viciū sed uirtus esset. Si at uir-
 tus esset. a ceteris ututibz tā i sepa-
 bilibus comitibz nūqz reliqueret.
 Qua ppter cū qrit etia de viciis v-
 tū ipsa silit oia sūt ubi vni eit
 aut nulla sint ubi vni no erit labo-
 riosū e id ostende. Ptea qā vni uir-
 tuti duo vicia opponi solet. et qd a-
 pte cotrarū e. et qd spē similitudis
 adūbrat. Vñ illa catiline qā forti-
 tudo no erat q esset cū ututes alias
 no habebat faali videbat. Q vero
 ignauia fuit ubi excoētato q li-
 bet grauissias molestias ppeien-
 di atqz tolerandi supra q cui qz
 credibile e fuit. egre psuaderi pti.

sed forte acuta. Inuētibz ignauia ap-
paret ipa duricia. qā labore studioz
bonoz quibz vera acqrit fortitudo
neglexerat. Deruptā quia st audaces
qui timidi nō sūt. et rursus timidi a
quibz absit audacia cū sit utrūq; vi-
tū qm̄ qui vera uirtute fortis ē. nec
temē audent nec cōsulte timet. co-
gimur fateri vicia plura ēē uirtutibz
Vn̄ aliqui viciū viciō tollit. ut amore
laudis amor peccūe aliqui vniū cedit
ut plura succedat. velut qui ebriosi
fuerit. si modicū biberit et tenacitate
et abitudine didicit. Pnt itaq; vicia
cedē etiā vicijs succedētibz. et idō plura
sūt. Virtus vero quo vna ingressa fuit
qm̄ scilicet ceteras ducit pfecto vicia
cedūt oīa qāq; ierant. Nō enī oīa
ierant sed aliqui totidē aliqui plura
paucaioribz. uel paucaiora pluribz
succedebāt. Hec utrū se ita habebāt
diligēti iquirēdū ē. Nō enī et ista
dina seruenā ē quā dicit qui vna
uirtute habueit oēs habet. ei q; nil
la test au vna defuit. sed hoībz hoc
visit ē multū quidē i geiosis studi-
is sed tñ hoībus. Ego vero nescio q
admodū dicit nō dico virū a quo de-
nōinata dicit virtus sed etiā mulier
ē que viuo suo seruat thori fidē. si h
faciat ppter pceptū et pmissū dei. et
q; pmutus sit fidelis nō habet pudica-
tiam aut nullā aut uel quā ēē uir-
tute. sic et maritū qui hoc idē seruat
uxori. Et tñ sūt plurimi tales quoz
sine aliquo pccō ēē nēnē dixerit. et
utiq; illud quatecūq; pccm̄ ex aliq
viciō vāt. vñ pudiciaa iugalis in
viris fēlēsq; religiosis cū paul dubi-
o virtus sit. nō enī aut nichil. a vi-
ciū est. nō tamen scilicet habet oēs uir-
tutes. Nā si oēs ibi essent nullū ēēt

viciū. nullū oīno pccm̄. Qs ac si
aliquo pccō. Quis ergo sine aliq
vicio id ē somite quodā ul qī radi-
ce pcc. cū daret qui supra pectus
dñi recubebat. si dixerim qā pccm̄
nō habem? nos ipos seducim? et ve-
ritas i nobis nō ē. Neq; hoc apud
te diuici? agendū est. sed ppter alios
qui hoc forte legerit dico. Nā tu qui
de i eodē ipō ope splendido contra io-
uinarum etiam hoc de scripturis
scis diligēter pbasti ubi etiā ex hac
ipā ep̄la au? uba sūt quoz nō itellam
requirim? posuisti qd scriptū ē: i multis
ei offendim? oēs. Nō ei aut offendi-
tis sed offendim?. cū xpi loquet ap̄ls
et cū hoc loco dicat quatecūq; at totū
legē seruauit offendat autē in vno
factus ē oīm reus. ibi nō i vno sed i
multis. nec quosdā sed oēs dixit of-
fendē. Absit at ut qsq; fidelis existimet
tot milia seruoꝝ xpi qui veracitē di-
cūt se habē pccm̄. nec se ipos decipiāt
et veritas i eis nō sit nullā habē uir-
tutem cū virtus magna sit sapia.
Dixit autē hoī. Ecce pietas ē sapia.
Absit ergo ut dicam? tot ac tantos
fideles et pios hoīes dei nō habē pie-
tate quā greca ul eusebian uel exp̄ss
et plen? theosebian vocant. Quid
autē ē pietas nisi dei cultus et vñ
ille colit? nisi caritate? Caritas igitur
de corde puro et cōstia bona et fi-
de nō ficta magna et vera uirtus ē.
qā et ipa ē finis pcepti. Merito dicta
ē fortis sicut mors. siue qā nemo eā
vincat sicut ad mortē. siue qā i hac
vita usq; ad mortē ē mēsurā carita-
tis sicut dñs ait. maiorē hac cari-
tate nemo habet q; ut aīam suā
ponat quis p amias suas. siue po-
tius quā sicut mors aīam auclit.

a sensibz carnis. sic caritas a carnis
sensibz carnalibz. Hinc subleuunt scia
tū est utilis. nam sine illa ifiat. Qd
vō illa edificādo impleuit nichil ibi
ista tane qd iflet iuciet. Utile porro
faciētia de finiendo mōstrauit: ubi
tū dixisset ecce pietas ē supia cōtinu
o sibiūxit. Abstine vō a malis scia
ē. Cur ergo nō dicam qui hāc ututē
habet habē oēs. tū plētudo legis sit
caritas. An q̄tomagis ē i hōie tāto
magis ē utute p̄ditus. Q̄to autē
min⁹ tāto min⁹ ē utute p̄ditus. q̄a
ip̄a ē utus. et q̄to minor ē utus. tāto
maius est viciū. Vbi ergo illa plena
et p̄fecta erit: nichil ex viciō remā
nebit. P̄inde michi videt̄ stoici fal
li. quia p̄ficiētē hōiez i sapia nolūt
habē oīno sapiam. sed tūc habē tū
in ea fuit oīno p̄fais. Nō q̄a illū pro
uētū negēt. sed nisi ex p̄fundo quo
dā emergendo repente emittet i auray
sapie liberat. nilla ex p̄te ēē sapiētē
Sicut ei nichil interest ad hōiez p̄fo
randū utrū aquā stadns mltis sup
se habeat altā. an vnū palmū aut
digitū. sic illos q̄ tēdūt ad sapiāz p̄
fite quidē dicūt tāq̄ ab p̄mo surge
tes gurgias i aerē sed nisi tota stul
ticiam uelut opprimētē aquā p̄fi
tendo uelut emergendo euaserint.
nō habere uirtutē nec ēē sapientes.
ubi autē euaserit mox habē totā n
q̄dē stulticie remanē vñ oīno illū
p̄tān possit existē. Hec similitudo ubi i
stulticia uelut aqua et sapia uelut
aer ponit̄ ut aīn⁹ a p̄focacōe stul
ticie tāq̄ emergēs sapia repete res
p̄iet. nō michi videt̄. satis accōmo
data n̄rāū s̄pturāū auctōitati.
sed illa potius ut viciū iū stulticia
tenebris. lūa autē victus iū sapia

80
cōparet. q̄tū ista filia de corpālib⁹ ad
itelligibilia dū p̄nt. Nō itaq̄ sicut
de aquis i aerē surgēs ubi aerē sum
mū transierit repente q̄tū sufficit
i spirat. sed sicut de tenebris i lucem
p̄cedens paulatī p̄grediendo illūna
tur. qd̄ donec plenissīe fiat iā eum
tū dicim⁹ t̄p̄ de abditissīa spelūca
egredietē viciāia lūas afflatū tāto
magis. q̄to magis p̄p̄quat egressu
i ut illud qd̄ i eo lūcet sit utaq̄ ex lūe
quo p̄gredit. Illud at̄ qd̄ adhuc ob
scūū est sit ex tenebris vñ egredit.
Itaq̄ et nō iustificabit̄ i cōsp̄i dei
oīs viuens. et tū iustus ex fide viuēt
et iduti sūt s̄a iusticia. alius magis
ali⁹ min⁹ et nemo hic viuēt s̄a p̄dō
et hoc alius magis alius min⁹. Opti
mus autē est qui min⁹. Sed quid
ago tāq̄ oblitus tui loquor. Docto
ri filis fact⁹ sum: tū p̄posueri quod
abs te discē velim. Sed quia de p̄cō
rū parilitate vñ hic qd̄ agebā inci
dit q̄stio. examinādā tibi. senten
tiā meā promē statuerā. iā eā tan
dem aliqui cōcludā. q̄a et si verū est
eū qui habet vnā oēs habē ututes.
eū qui vnā nō habet nullā habere.
nec sic p̄tā sūt paria. q̄a ibi utus
nulla est. nichil quidē rectū ē. nec tū
ideo nō est p̄uo p̄uius distortoq̄ dis
torcius. Si autē qd̄ p̄uto ēē verū s̄cō
q̄ lris cōgruētius. ita sūt aīe iteāo
nes ut corpis mēbra nō quo videāt
loais. sed quo sentiāt i affectibz. et a
liud illūinat̄ ā plus aliud min⁹.
aliud oīno lūne caret et tenebroso
obūbratur obstaculo. p̄fecto ita ut
quisq̄ illustracōe pie caritatis affis
est i alio actu mai⁹ i alio min⁹. I a
liquo nichil sic dici p̄t habē aliā. ali
am nō habē. aliā magis aliā min⁹

ue habet uirtute. **N**am et maior est in
istis caritas quam in illo recte possumus
dicere et aliqua in illo nulla in illo
quod pertinet ad caritatem quam pietatis est
et ipso uno homine quam maiorem habet
pudiciam quam patientiam. et maiorem
hodie quam heri si proficit. et adhuc non
habeat continentiam. et habeat non p
uam misericordiam. Et ut generaliter breuiter
quod complectar quam de uirtute habeat
notacionem quod ad recte uiuendum attinet
uirtus est caritas qua id quod diligen
dum est diligitur. **H**ec in aliis maior. in
aliis minor. in aliis nulla est. plenissi
ma uero quam iam non possit augeri quam diu
hic homo uiuit in uelne. **C**um autem
augeri potest profecto illud quod minus est
quam debet ex uicio est ex quo uicio non est
iustus in terra qui faciat bonum et non
peccet. ex quo uicio non iustificabitur
in conspectu dei omnes uiuentes. **P**ropter quod
uicium si dixerimus quia peccatum non habet
mus nos ipsos decipimus et ueritas in
nobis non est. propter quod etiam quodlibet
profecerimus necessarium est nobis dicere
dimittite nobis debita nostra. cum iam omnia in
baptismo dicta facta cogitata dimis
sa sint. **Q**uis itaque est qui recte uidet
ubi et quando. et unde speranda sit illa profectio
non sit quod adiuu possit. **S**i autem precep
ta non essent non utique esset ubi se homo
rectius inspiceret et uideret unde auer
teret. quo conaretur. quare gratularetur
quid precaretur. magna est ergo utilitas
preceptorum si libero arbitrio tantum detur
ut gratia dei amplius honoretur. **Q**ue si
ita se habent unde fit omnium reus si in
uno offendat qui totam legem seruauit
rit. **A**n forte quia plenitudo legis ca
ritas est qua deus proximum quam diligit in
quibus preceptis caritatis tota lex pen
det et prophete merito sit reus omnium

qui contra illam facit in qua pendet omnia
Nemo autem peccat nisi aduersus illam faci
endo quia non adulterabis non homicidium
facies. non furaberis. non concupisces. et
si quod est aliud mandatum in hoc sermone re
capitulat. in eo quod diligis proximum tuum
tamquam teipsum. **D**ilatio proximi malum non o
perat. **P**lenitudo autem legis caritas
Nemo autem diligit proximum nisi dili
gens deum ut hoc quod pertinet pro proxi
mo ipen
dat quem diligit tamquam seipsum ut et ille
diligat deum. **Q**uem si ipse non diligit. nec
se nec proximum diligit. ac pro hoc quod totam
legem seruauit si in uno offenderit
fit omnium reus. quia contra caritatem facit
unde tota lex pendet. **R**eus itaque fit
omnium faciundo contra eam in qua pendet
omnia. **C**ur ergo non dicatur para peccata.
An forte quia magis facit contra carita
tem qui grauius peccat minus qui leuius.
Et hoc ipso amittit quo fit quidem omnium
reus sed grauius peccatis. ut in pluribus
peccatis magis reus. leuius autem in pauca
oribus peccatis minus reus. tanto maiore
saluet reatu quanto amplius. tanto minore
quanto minus peccauit. cum etiam si in uno of
fenderit reus omnium. quia contra eam facit in
qua pendet omnia. **Q**uem si uera sunt eo modo
et illud absoluit quod ait homo etiam
aplice gratie in multis ei offendimus omnes
Omnes ei offendimus sed alius grauius
alius leuius. **Q**uanto quisque magis minus
de peccauit tanto in peccato committendo
maior quanto in diligendo deo et proximo
minor. et rursus tanto minor in peccato
peccato quanto maior in dei et proximi
dilectione. **T**anto itaque plenior iniquitatis
quanto in maior caritatis. **E**t tunc profectio
mus in caritate quam nichil restat ex
infirmis. **N**ec sane quod arbitror
putandum est leue esse peccatum in personarum
acceptioe habet fide domini nostri ihesu christi.

si illa distantiā sedendi ac standi ad honores ecclesiasticos referam? Cuius enī ferat eligi diuitem ad sedē honois ecclesie cōcepto paupe instructiore atq; sanctiore? Si autē de cotidianis cōfessibus loquitur quis hic nō peccat. si tñ peccat. nisi cū apud seipm itus ita iudicat. ut ei tāto melior q̄to dicitur ille videat. Hoc ē videt significasse nōne iudicatis apud vos in etypos et facti estis iudices cogitationū iūqua rū. Lex itaq; libertatis lex caritatis est de qua dicit Si tñ legē pficatis regale scdm s̄pturas diligis pximū tuū sicut teipm benefacitis. si autē psonas accipitis pām opamū redarguti a lege tāq; transgressores. Et post illā sententiā ad itelligēdū diffillimā de qua satis dixi qd̄ itelligendū putauī. eandē legē libertatis dmeorans Sic loqm̄ iquit et sic facite sicut p legē libertatis tāpnētes iudicari. Et qm̄ qd̄ paulo an̄ dixerit nouit. qm̄ i multis offendim̄ oēs suggerit dñicā tāq; cotidianā cotidianis. et si lenioribz tñ uolneribz medicinā iudiciū ei iquit sine nūā illi qui nō facit nūā. Hic ei et dñs dimittē iquit et dimittet vobis. date et dabit vobis Superexaltat at nūā iudiciū. Nō dicitū est viciat nūā iudiciū. Non ē est adūsa iudiciū si superexaltat. qā plures p nūā colligunt. s; qui nūā p̄stiterūt. Beati enī mīcor des qā ip̄s miserabit. Et hoc itaq; iustū ē ut dimittat eis quia dimiserūt et detur eis quia dederūt. Inest quippe deo et nūā iudicāti. et iudiciū miserā. pp̄t qd̄ ei dicit. nūā et iudiciū cātabo tibi dñe. Nā q̄sq; uelut nūmū iustus iudiciū sñ nūā quasi securus expectat. iū iustissimāz

puocat. Quā timēs ille dicit. Ne tres i iudiciū cū seruo tuo. Vñ dicit. p̄plo cōtūmā. Quid vultis meū iudicio cōtendē. Cū enī rex iustus sederit i throno q̄s gloriabit castā se habere cor. aut quis gloriabit mūdū se esse a p̄cto. Que igitur spes est nisi superexaltat nūā iudiciū. Sed ergo illos qui nūā fecerūt veatāt dicendo. Dimittē nobis sicut et nos dimittim̄ et sine murmuracōe dando. hilare ei dātozē diligit d̄s. Deniq; sanctus iacobus iā ex illo loco de nūe opibz loquit. ut quos vehemēter illa sententiā terruerat cōsolet. cū admonet qud̄ etiā p̄tā cotidianā sine quibz nō hic viuūt cotidianis remedijs expient. ne hō qui cū in vno offendē rit fit oīm reus. i n̄ltis offendēdo. qā i multis offendim̄ oēs m̄gnū aggerē reatus sui m̄uitatū collectum ad tribunal tāti iudicis p̄ueiat et eā quā nō fecit nūāz nō inueiat sed potius dimittēdo atq; dando mereatur sibi dimitti. debita reddiq; p̄missa. Multa dixi quibz tibi teduū fortassis i ferre qui hec q̄ tū approbas nō expectas discē q̄ ea docere cōsuesti. Si qd̄ at ē i eis q̄tū ad rem ip̄am p̄tinet. nā quali eloquio explicata sint m̄n̄ tuo. Si quid ergo i eis qd̄ ezudū nē offendat tuā. q̄sout describēdo admoneas. et nie corrigē nō iueis. Infelix ē enī qui nō tantos etiā scōs tuoz; studioz; labores et digne honorat et de h̄is dñō deo n̄ro tūmūne talis es grās agit. Vnde cū libētus debeā a quolibet discē qd̄ iutilit ignoro q̄ promptū quoslibet docere qd̄ scio. q̄to iustus abs te hoc

caritatis debitū flagito cuius doctrina
in noīe et adiutorio dñi in laīa
lingua ecclēstice līe adūte sē q̄tū
nūq̄ antea potuerūt d̄ haxie tamē
istā sentētiā quicūq; totā legem
seruauit. offendat autē in vno fac-
tus ē oīm reus. si quo alio mō meli⁹
exponi posse nouit dilāo tua per
dñm obsecro ut id nobiscū cōtate
digneris **Explicit**

Rescriptū iheronimi ad aug⁹ de

duobz libris p̄dictis.

Cenerabili pape quęstio-
no iheronim⁹ Vñ. ^{tem}
p̄rū frat̄r meū filiū
dignatoris tue orosium
presbiterū et sui merito et te iube-
te suscepi sed t̄adit tēpus diffiali-
mū qm̄ michi tacē melius fuit q̄ lo-
qui ita ut nra studia cessaret et uer-
ta ap̄pū canina exeret faciūdia Ita
q; duobz libellis tuis quos meo noīe
dedicasti eruditissib et oī eloquētie
splendore fulgētibz responde non
potui nō quoquidē in illis rephēde-
dū putem s; q̄ uix b̄m aplm̄ vn⁹
q̄sq; in suo sensu habundet. alius q̄
de sic alius at sic Certe qd̄q; dici po-
tuit et sublimi ingenio de septuag;az
hauriri fontibz: a te positi atq; in
dissertū ē. Sed queso reuerētiā tuā
parūper paciāris me laudare tuū
ingeniū. Nos enī iter nos erudiādis
causa differim⁹. Ceterz emuli et max-
ime hētici si diuersas iter nos sentē-
tias viderit: de aīni calūpniabūt
vancore descendē. nichil autē statu-
tū ē te amare suscipē colere mirari:
tuāq; dicta q̄si mea defendē. Certe
in dialogo quē nup̄ edidi tue b̄tūdi-
nis ut dignū fuerat recordatus sū
magisq; demus operā ut p̄uiciosa

heresis de ecclēa auferat̄ que sp̄ simu-
lat p̄tētiā ut docēdi in ecclēsijs ha-
beat facultatē. Nam si se apta luce
p̄diderit foras expulsa morietur. Sā
et venerabiles filie tue paula et eu-
stochiū et genere suo et exhortacōe
tua digne gradiūt. Specialit̄q; salu-
tāt b̄tūdinē tuā oīs q; frat̄nitas q̄
nobiscū dño saluatori seruire cona-
tur. Sanctū p̄sbiterz firmū āno p̄re-
vito ob rem earū cauētiā et inde in
affricā siciliāq; direxim⁹ quē puta-
mus idē in affricē p̄tibz amozari. Scōs
tuo adherētes lateri ut meo obseq̄o
salutes p̄roz. litteras quoq; meas ad
sc̄m presbiterū firmū duxi. q̄si ad
te venerit ei mitte nō graueris. In-
colūmne te et mei meōre xp̄us dñs
custodiat dñe vere sc̄e et b̄tūssie papa
Grande latini sermoīs in ista p̄uicā
notarioz patim̄ penuriā et idēo tu-
is p̄ceptis parē nō possim⁹. maxie
in edicōe lxx̄ que asteris̄as usibusq;
difficta est. Pleraq; prioris laboris
ob fraudē cuiusdam amissim⁹.

Ex libro sc̄do retractacionū beati

De videndo deo **aug⁹ epi**
sc̄pi lib̄rū ubi de sp̄ituali
corp̄e qd̄ eāt in resurrectōe
sc̄oz. In quibz d̄ diligētiā
distuli vtrū al̄ quō deus q̄ sp̄s etiā ē p̄
corp⁹ tale videat. sed eam postea que-
tionē diffiallīmā in nouissio id ē in
xxij^o libro de ciuitate dei satis q̄tū ar-
bitroz explicauim⁹. In uel etiā in quodā
nro codice in quo et iste liber ē qd̄dam
cōmōitorū a me sc̄m de hac re ad
ep̄m zezcensem fortunatianū qd̄ in
opusculoz meoz iudicūlo nec inter
libros nec iter epl̄as ē adnotatū. Hic
liber sic incipit. **Memor debui et illud**
at̄. **Sicut p̄ns rogauim⁹ et liber facti**

Et memorandū de quo dicit retractacō
subsequitur sequētem tractatū

aug' epi ad paulina de videndo deo

Augustinus memoz
 debiti qd ex tua peti-
 tione et mea pmissi-
 one factum est religi-
 osa fraula paulina p-
 solutiois quoq; ei negligens ee non
 debui Cum eni petuisses ut de iui-
 sibili deo utru p oculos corporeos pos-
 set videri plure aliqd copioseq; ad te
 scribere negare no potui ne san stu-
 diu tuu offenderē Sed pmissu dis-
 tuli siue ppter alias occupacoēs me-
 as siue qd a me id flagitare vnde
 aliquāto diu cogitari oportebat
 Sed cu tāta res esset que cogitādo nō
 tam qd de ea sentiendū dicendū ve-
 est q̄ quo nā mō psuadendū hys q̄
 diuisa sentiret fieret difficilior sine
 aliquā dilatoī adhibendū putavi
 sperās diuū adiutorū magis michi
 scribenti q̄ differēti affuturū Ob-
 rem pmiū michi videt plus valē i hac i-
 q̄sicoe vniēdi q̄ loquēdi modū Nā qui
 didicerūt a dno ihu xpo mites esse i hu-
 les corde plus cogitando et orando pfi-
 tūit q̄ legendō et audiendō Nec ideo m-
 agere ptes suas sermo cessauerit sed ai
 plantator et rigator officiu sui gesse-
 rit muneis cetera illi qui dat irēnē-
 tū reliquit Ille quippe ead ipm plā-
 tatorē rigatorēq; formauit Sedm i-
 teriore igit hōinē p̄p̄e itellā ipse
 ei renouat de die i die ead ai exteri-
 or iste corrūpit siue castigacoē absti-
 nētie siue aliqua morbi da valitudi-
 ne siue quolibet casu il ēte qd nō ē
 ead hys qui sano corpe diu viuūt
 ipō etatis accessu Erige itaq; spm
 mētis tue qui renouat in agnicoe
 dei sedm p̄maginē ei qui creauit
 eū ubi p̄ fide i te habitat xps ubi nō

ē iudeus et grecus seruus et liber mas-
 culus et femina ubi nō morieris ai sol-
 ui corpe reperis quia nec ibi martu-
 isti ubi sis aiis gnuis hoc itexiore
 tuo erecta itende et vide que loquor
 Nolo auctoritate meā sequaris ut i-
 deo putes tibi aliqd nō esse credere
 qm̄ a me dicit sed aut scripturis canoni-
 cis credas si quid nodū q̄ sit verū vides
 aut iterius demōstrate veritati Ut si
 plane videas exempli grā dicā aliqd
 quo ad hec certus p̄struaris et inde
 potissimū vnde nobis i hoc ipō ope
 positus ē disputandi labor Credim' vi-
 dere deū nō quia vidim' hūc solem il mē-
 tis obtutu sicut se q̄sq; iteri' videt viue-
 tem videt volente videt q̄rente videt
 scientē videt nesciente Tu itaq; ipsa
 lectis hys lris solem quidē te vidisse re-
 colis p oculos corpis potes ead statū vi-
 de si est id tēporis et loci ubi ex ea pte
 celū oculis tuis usq; ad solē cōtueudu
 patet Ad illa vō videnda que mēte cō-
 spici dicit id ē q̄ viuas q̄ vide deū velis
 q̄ id requiras q̄ te viuere et velle et q̄
 vere scias quō autē videat deus nesci-
 tias ad hec itq; oīa videnda nō oculos
 corpis adhibes nec iteriallū loci p
 qd intēdatur obtutus ut ad ea tēnē-
 da p̄ueiat sentis aut q̄ris Sic vides
 vitā tuā uolūtate iquiliōēz stiam
 ignorātiā q̄ nec ipā cōp̄nenda ē vi-
 sio vide qd nescias Sic itq; vides hōiā
 ut i te videas apud te habeas s̄n ac-
 ullis figurarū hūiamētis colorū qz
 nitōribz tāto clarus et certius q̄to
 simplia' iteriorisq; cōspicias Cum
 igitur nec corpis oculis sicut corpa
 siue celestia siue tērestria nec men-
 tis asp̄ū sicut ca st̄ quoz nōnulla cō-
 mēzauit q̄ apud temetipam certissi-

me itueris nunc videamus deum. cur
credimus eum videri nisi quia scripture acco-
modamus? fide ubi legitur beati mundo corde
quoniam ipse deum videbitur. Et si qua alia in
hac sententia mea de divina auctoritate
composita sunt tunc non crede nefas dica-
mus credere aut pietatis esse nuncime dubi-
tam? Hanc itaque distinctionem tene ut
si quod te ammonuerit differendo quod ita
videas oculis carnis vel ullo alio ex-
sensu sentias seu te sensisse recolas
sicut sentiuntur colores fragores odo-
res saporibus feruores et si quid aliud
per corpus tenedo audiedo olfaciedo
gustando tangendo sentiamus aut
ita videas mentis intuitu ut vides vi-
ta voluntate cogitatione memoria intel-
ligentia scientiam fide tua et quod aliud
mente conspicias atque ita esse non timen-
dendo sed plane videndo non dubitas
hoc me iudices ostendisse. Que autem sunt
hinc duobus generibus id est sine sensu
corpis aut autem noticia afferuntur sola
fide poterunt capi. Quod autem non sic osten-
dero ut aut corpis aut autem sensu visum
preceptum teneat et tamen dixerit aliquid quod
aut verum quidem aut falsum esse necesse
sit sed nullo illorum duorum genere videatur
restat ut tamen modo credatur vel non creda-
tur. Sed si divinam scripturarum eorum saltem
quod canonicum in ecclesia nominatur perspicua
firmat auctoritate sine ulla dubita-
tione credendum est. Aliis vero testibus vel
testimoniis quibus aliquid credendum esse
suadet tibi crede vel non crede liceat quod
tamen ea momenti ad faciendam fidem vel ha-
bere vel non habere propter deum. Si ea quae
non vidimus hoc est in presenti apparetia
non sensimus vel mente vel corpore neque de
scripturis sanctis vel legendo vel audie-
do didicimus? nulla omnino credidissimus? unde
sciamus esse ciuitates ubi nunquam fuimus?

vel a romulo condita roma. vel ut de pro-
pheta loquar constantinopoli a constanti-
no? Unde postremo sciamus? quoniam pa-
rentes nos preciauerunt. quibus patribus
aliis maioribus grati essemus? Talium
quippe cum plurima sciamus? non tamen ea
vel ullo sensu propria sicut sole. sicut
nunc animi voluntate vel canonicorum elo-
quiorum auctoritate sicut adae fuisse
primum hominem aut christum in carne natum
passurum resurrexisse didicimus? sed illis
referentibus de quorum testimonio in hoc
dubitatur verum genere nuncime dubitamus
dum esse putauerimus? in quibus si alicubi
fallimur credendo vel ita esse quod ita non est
vel non ita esse quod ita est nichil periculi est
viduamus? si non sit contra illam fidem
qua pietas informatur. Hec prolocutio
mea non dum proposita discutit questionem
sed te atque alios qui haec lecturi sunt
instruit quales siue memorum siue quo-
rumlibet scriptorum iudices esse debeatis.
ne vel scire vos opinionem quod nefas est
vel ne quod temere credatis quod neque sensu
corpis aut animi intuitu in eis
de re que cognoscenda est euidencia pro-
repitis neque canonicarum scripturarum
auctoritate etiam si non affuerit sensibus
vel animi vel corpis verum tamen credendum esse
didicistis. Ita ne ergo venimus ad causa
an adhuc lector instruendus est? Nonnulli
ei putant hoc ipsum quod dicimus credere tamen
res vera credit hoc solum esse mente intui-
eri. Quod si ita est fallit ista nostra superior
prolocutio in qua distinximus aliquid esse ali-
quod sentire per corpus sicut in celo solem
et in terra montem arborem corpus ve quod li-
bet et aliquid mentis intuitu rem nichil
loin? euidere sicut nostra voluntas a no-
bis in corpore itus aspiciat tamen aliquid vo-
luntatis vel cogitatio cum cogitamus? vel
memoria cum recordamur? vel tale aliquid

i animo siue corpe. aliud at crede qd i
 corpis metis ve cōspectu nec adest n
 affuisse recolt. sicut sū parētibz crea
 tū adā et natū ex iugine passūqz i sur
 rexisse xpm. Hec ei etiā corpaliter frā
 sū et videri p corp⁹ si tūc adesset
 uaqz potuerūt nūc autē nō assūt sicut
 adest. ista lux q̄ oculis tenet aut vo
 lūtas qua nūc aliqd volum⁹ q̄ mēte
 cōspicit. Sed quia hec distinctio falsa
 nō est p̄fō illa p̄structō pleni⁹ habe
 bat qd̄ itez crede et aliqd p̄ns mente
 cōspice ne si nō vnū atqz idem pu
 taret parū clara fuerat elocutione
 disactū. **Quid ergo dicam⁹?** Nūquid
 satis ē ut itez vide et crede hoc dista
 re dicam⁹. q̄a p̄sencia videtur credit
 absentia. **Plane forsita satis ē si pre
 sencia illa hoc loco itelligam⁹ dicta
 q̄ presto sunt sensibus siue animi siue
 corpis. vñ etiā ducto vocabulo p̄na
 a nominatur.** Sic ei hāc lucē corpis se
 su sic et meā uolūtate plane video qz
 presto ē animi mei sensibz atqz itus
 michi p̄ns ē. **Si quis vero michi indi
 cet uolūtate suā tu⁹ os et vox michi
 p̄ns ē tñ q̄a ip̄a uolūtate quā michi i
 dicat latet sensū corpis et animi mei
 credo nō video. aut si eū mētū existio
 nō credo et si forte ita sit ut dicat. Cre
 dit ergo illa q̄ absūt a sensibz nris
 si videtur ydoneū qd̄ ei testimoniū phi
 betur. **Vident at que presto sūt vnde
 i p̄na nominatur uel animi ul corpo
 ris sensibz.** Nā cū sint q̄ncqz corporis
 sensus cernendi audiendi olfacien
 di gustandi tractandi. visus quide
 teis p̄apue oculis attribut⁹ ē. **Derup
 tū hoc uerbo vñ et i ceteris.** Neqz ei
 tñ dicam⁹ vide qd̄ luceat. sed etiā vi
 de quid sonet. vide quid oleat vide qd̄
 sapiat vide quid caleat. **Hec q̄a dici****

ea credi que absūt a sensibz nris sic ac
 cipiat. ut itez illa deputetur q̄ aliqui
 vidim⁹ et nos vidisse retinem⁹ certū
 qz sum⁹ q̄ius tūc nō presto sint cū re
 colūt a nobis. **Neqz ei inter credita
 sed itez visa deputatur. et idō nota
 sūt. nō quia fidē habuim⁹ alijs testi
 bus sed quia nos vidisse sine dubi
 o recordam⁹ et scim⁹.** Constat igit nra
 scia ex visis rebus et creditis sed i hys
 q̄ vidim⁹ ul videm⁹ nos ip̄i testes su
 mus. **In hys autē que credim⁹ alijs
 testibus mouem⁹ ad fidē cū eaz rerū
 quas nec vidisse nos recolim⁹ nec vi
 dem⁹ datur signa uel i vocabz ul in
 lris ul i quibus qz documētis qbz
 visis nō visa credatur.** Nō at imēto
 scire nos dicim⁹ nō solū ea q̄ vidim⁹
 aut videm⁹. vñ et illa q̄ ydoneis ad
 quāqz rem cōmoti testimonijs ul tes
 tibz credim⁹. **Porro si scire nō con
 gruetē dicim⁹ etiā illud qd̄ certissi
 mū credim⁹ hīc factū ē ut etiā rec
 te credita. et si nō assint sensibz nris
 videre mēte dicam⁹.** Scia quippe mē
 ti tribuit. siue p̄ corpis sensus. siue
 p̄ animi ip̄m aliquid p̄ceptū cogni
 tūqz retineat. **Et fides ip̄a mēte v
 tūqz videt. q̄ius hoc fide credat qd̄ nō
 videt.** Vñ et ap̄tus petrus dicit i quē mō
 nō vidēs edit⁹. **Et ip̄e dñs bñ q̄ nō
 viderūt et crediderūt.** Cū itaqz dicit
 hōi crede xpm̄ resurrexisse. si credit at
 tende quid videat attende quid ē dat
 et utriqz disterne. **Videt hōiem au⁹
 audit vocē et ip̄a vox i visis corpal
 bus deputat. sed in ea q̄ sup̄ dixim⁹
 Hec duo sūt testis et testimoniū quoz
 ad oculos vnū ad aures alterz p̄tinet.
 Sed hūc testē fortasse alioz testio
 nioz auctoitas cōfirmat. dicitur
 scilicet scripturam ul quozlibet alioz.**

quib9 e motus ad fide Scripture ad
visa ptinet corpus oculoꝝ si eas
legit. uel aurium si audit. Videt at
aumo qd q figuris literu sonus ve
significare intellexerit. Videt ipam
fidem sua qua se crede sine cuncta
tione respondet. videt cogitacoẽz
qua cogitat qd ei possit pdesse qd
credit. videt uoluntate qua accessit
ad suscipienda religionẽ. videt et
iam ipius resurrectiois quada yma
ginẽ i aumo suo facta sine qua i
telligi nõ p̄t qd factu corporaliter
dicatur siue credatur siue nõ creda
tur. Sed ut puto distinguis quo vi
deat fide suam qua credit et quo
videat illa resurrectiois ymaginẽ
i aumo suo facta qua si hoc audit
videt etia qui nõ credit. Nec ergo
oia videt p̄t corpe p̄t mēte. uo
luntate vero ei9 a quo audit ut cre
dat et ipam xpi resurrectioẽ non
videt sed credit et tñ eã vidẽ dicit
quoda mētis obtutu magister d̄
testimonioꝝ fide q̄ veru p̄ntia cre
ditaru. Illa ei que videt assit se
sib9 uel aumi uel corpis. **Q**uis
voluntas eius a quo audit ut cre
dat nõ sit p̄terita sed maneat i
loquẽte qua in seip̄o idẽp̄e qui
loquit videt. ille vero qui audit
nõ eã videt sed credit. Resurrectio
autẽ xpi p̄terita est. qua nec illi
viderũt hoies qui tũc fuerũt. Nã
qui viderũt xpm viuẽte quẽ vide
rãt moriẽte ipam tñ resurrectioẽ
tũ fieret nõ viderũt. sed eã etissẽ
crediderũt. vidẽdo et tangẽdo vi
uũ quẽ nouerãt mortuũ. nos to
tũ credim9 et q̄ resurrexit. et q̄
ab hoibus tũc visus et cõtracta
tus sit. et q̄ nũc uiuat i celis n̄

+ q̄at credit absit a sensib9 i aie
et corpis

ia moriat et mors ei ultra nõ dñe
tur. Res at ipa nec corpus nri sensi
bus adest sicut adest hoc celu. et ter
ra nec nre mētis obtutib9 adest si
cut fides ipsa qua hoc credim9. Sed
ia satis ut puto ista mea p̄locutioẽ
recognouisti qd sit vidẽ ill mēte. id
corpe et qd ab eis distet crede. qd q̄
dem fit mēte et videt mēte. qm̄ mē
ti nre fides nra cõspicua e. Sed tñ q̄
eadẽ fide credit abest et a cõspectu
corpis nri sicut abest corpus i quo xps
resurrexit et ab asp̄u mētis alterius
sicut abest ab asp̄u mētis mee fides
tua q̄ quis eã esse i te credã tñ eã non
videã corpe qd nec tu potes nec mēte
qd tu potes sicut ego meã qua tu nõ po
tes. Nemo enĩ sat qd agat i hoie nisi
sp̄us hois qui i ip̄o e donec veiat dñs
qui et illuinet abscondita tenebrarũ
manifestabit cogitacoẽs cordis ut eas
nõ solũ quisq̄ suas videat sed et alioꝝ.
Sedm̄ hoc eã dixit ap̄tius neĩne scire q̄
agat i hoie nisi sp̄m hois qui i ip̄o est
sedm̄ qd videm9 i nobis. Nã sedm̄ id qd
credim9 nec videm9 et multos fideles
esse nouim9 et mlti non sum9. Si ergo
ia ista distincta sũt veiam9 ad causam
Sãim9 deũ posse videri qm̄ sãptũ e bñ
mũdo corde qm̄ ip̄i deũ videbũt. An
forte nõ debui dicere sãim9 sed credim9
qm̄ nec corpe aliqñ deũ vidim9 sicut
hant lucẽ nec mēte sicut nec ipaz i
nobis qua id credim9 fide. sed tñ q̄
sãptũ est i ea sãptura cui9 fideles sum9
qd verũ sit mĩme dubitam9. Ap̄t tñ
iohẽs tũ tale aliqđ dicit sãim9 iquit
quia tũ apparuerit filis ei erim9 qm̄
videbim9 eũ sicut e. Ecce scire se dicit
qd nõdũ factũ fuerat. nec videndo
sed credendo cognouerat. Recte ita
q̄ dixim9 sãim9 deũ posse videri q̄ quis

eū nō viderim? sed dīne auctoritatē q̄
 scās libris cōtinet? crediderim? Quid
 est ergo q̄ eadē dīat auctoritas deū
 nemo vidit vniq̄? An fortasse respō-
 det q̄ illa testīmōia de videndo deo sūt
 nō de viso? Ipi eī deū videbūt dictū est.
 nō viderūt. et nō vidim? sed videbim?
 eū sicuti est. Pūde hīs sentētijs nō ē
 cōtrariū deū nemo vidit vniq̄? vide-
 būt eī quē nō viderūt qui mūdo corde
 filij dei esse voluerūt. Quid ē igit̄ vidi
 dñm facie ad facie et salua frā ē aīa
 mea? An et hoc nō ē cōtrariū illi quod
 dictū est. deū nemo vidit vniq̄. et il-
 lud qd̄ de moyse scriptū ē. q̄a loq̄batur
 cū deo facie ad facie. si q̄s loquit̄ ad a-
 mīcū suū. et illud qd̄ p̄pheta ysaias de
 se ip̄o loquēs ait. vidi dñm sabaoth se-
 dentē i throno. et si quā alia solent
 filia testīmōia ex eadē auctoritate p̄-
 ferri quō nō sūt cōtraria sentētijs qua
 dictū est. deū nemo vidit vniq̄? Q̄
 q̄ et ip̄m evāgelij p̄t putari sibi eē
 cōtrariū. Quō eī est verū qd̄ i eo dī-
 tur. qui me videt. videt et pat̄rē. si deū
 nemo vidit vniq̄? Quō verō ē āgeli
 eoz sp̄ vident facie p̄ris mei. si deū
 nemo vidit vniq̄? Quia igit̄ regula
 itelligētijs ista ueluti cōtraria et re-
 pugnantia nō esse cōtraria. nec repug-
 nare p̄babim? Neq̄ enī. fieri ullo
 mō p̄t ut hec scripturaz̄ auctoritas
 aliqua ex parte mēciatur. Sed dicim?
 i eo q̄ scriptū ē. deū nemo vidit vniq̄
 hōiēs t̄mō itelligēdos sicut etiam
 illud dictū ē. nemo scit qd̄ agat̄ in
 hōie nisi sp̄s hōis qui in ip̄o ē. Nemo
 utiq̄ sciret hōim. Neq̄ eī hoc de deo
 accipi p̄t cū de xpo scriptū sit nō op̄
 fuisse. Vt q̄sq̄ illi testimoniū p̄hi-
 beret de hōie qm̄ ip̄e sciebat qd̄ esset
 i hōie. Nam hoc aplūs planū expli-

cans quē nemo iquit hōim vidit nec
 vidē p̄t. Si ergo ita dictū est. deū nō
 vidit vniq̄ ac si dīcēt. nemo hōim
 hacten? ista q̄stio soluta eē videbit.
 ut nō sit huic sentētijs cōtrariū qd̄ dī-
 cit dñs āgeli eoz sp̄ vidēt facie p̄ris
 mei ut scilicet āgelos deū vidē creda-
 mus quē nemo vidit vniq̄ sed hōim
 Quō ergo deū vidit abrahā ysaac
 iacob iob moyses michaeas ysaias?
 si qui alij sūt de quibz̄ vera assumpta
 scriptura testat̄ q̄ deū viderūt. si
 deū nemo vniq̄ hōim vidit nec
 vidē potest? Q̄q̄ nō nlli volētes
 p̄bare etiā ip̄ios visuros deū a di-
 abolo quoq̄ ip̄o deū visū putant.
 sic accipiētes qd̄ scriptū ē in libro
 iob venisse cū āgelis et diabolu i
 consp̄tū dei. ut iā et illud veniat
 i q̄stione quō dictū sit v̄i mūdo
 corde qm̄ ip̄i deū videbūt. Et illud
 pat̄rē sectariū cū oībus et sc̄ificacō-
 nē sine qua nemo potest vidē deū
 Multū enī miror si eo usq̄ p̄gredi-
 unt̄ qui existimāt ip̄ios visuros de-
 um et a diabolo visū deū ut eos
 et mūdos corde esse et pat̄rē et sc̄i-
 ficacōez cū oībus sectari assēuerēt.
 Nā q̄ dñs ait. qui me videt videt
 et pat̄rē potest et paulo attentius
 consideratū nō videri esse cōtrariū
 eī qd̄ dixit deū nemo vidit vniq̄.
 Neq̄ enī dixit quia me vidistis vi-
 distis et pat̄rē dicēdo qui me videt
 videt et p̄rē ostendē voluit vni-
 tatē substācie p̄ris et filij ne i ali-
 quo itez se putarēt eē dissimiles.
 Ac p̄ hoc qm̄ verū dictū ē qui me
 videt videt et pat̄rē p̄fctō qm̄ deū
 nemo hōim vidit vniq̄. nec p̄rē
 quisq̄ vidisse nec filiū ē putandū
 sedm̄ qd̄ deus est et filius cū p̄rē

Unus deus. **N**ā scdm id qd hō ē utiq;
i terra visus et cū hōibus dīsatū
ē. Sed magna qstio ē quō nō sit cōtra-
riū qā tot ātīqui viderūt deū si deū
nemo vidit vniq; quē nemo hōim vi-
dit nec vidē pōt. **V**ides qd difficilē mihi
hī pposueris qstionē vnde me aliq;
plice copiosq; scribē voluisti ex oc-
casione breuis epīlē mee q tibi visa est
diligētius et uberi⁹ explicāda. **V**isio
ergo attendē que apud alios iterim
cōperi dīnarū scripturāū egregios et
tutores quid de visione dei senserūt.
ne forte sufficiāt desiderio tuo qm
ea forsitan noueris. **P**auca ergo ista
attende si placet. **C**ū euāgelū expo-
nēs bñs ambrosius mediolanēsis ep̄s
venisset ad eū locū ubi āgelus apparu-
it i tēplo zacharie sacerdoti ex hac occa-
sione vide qm et qualia de dei etiā visi-
one disseruit. **N**ō imerito iquit āgel⁹
videt i tēplo quia veri sacerdotis iā
nūciabatur aduētus et celeste sacrificiū
parabat i quo āgeli nūstrarēt. **E**t bñ
apparuisse dicit ei qui eū repente spes-
it hoc spāliter aut de āgelus aut de dō-
dina scriptura tenē cōsuevit ut qd nō
pōt p̄cluderī apparē dicit. **S**ic ei habes
apparuit deus abrahe ad p̄licē māb.
Nam quia aū nō p̄sentat. sed repēti-
no vidēs asp̄cū apparē mēbratur. **N**ō
ei sensibilia siliter vidēt et is in cui⁹
uolūtate sicū ē videri et cui⁹ nature
ē nō videri uolūtatis videri. **N**ā si nō
vlt nō videtur si vlt videt. **A**pparuit
deus abrahe qā voluit; alijs qā non
voluit nō apparuit. **V**isum ē etiā ste-
phano cū lapidaret a pplō ap̄ri celū;
visus ē etiā ih̄s stans ad dexteram
dei et nō est visus a pplō. **V**idit ysaias
dn̄m sabaoth sed alijs vidē nō potu-
it: quia cui placuit apparuit. **E**t qd

de hōibus loquimur. cū etiā de ip̄is ce-
lestibz iutibz et p̄tātibz legerim⁹
quia deū nemo vidit vniq;. **E**t addi-
dit quātra celestes ē p̄tātes. nisi vni-
gētus fili⁹ qui ē i sinu p̄ris ip̄e nar-
rauit. **A**ut acq̄scat ergo nāc ē si deū
patre nemo vidit vniq; filiū ēē visū
i veteri testamēto et desinat hētia
ex uirgine ei p̄cipū dare qui qnq;
nasceret ex uirgine videbatur a certe
refelli nō pōt uel p̄m uel filiū uel cō-
sp̄m sc̄m si tñ est sp̄s s̄a visio ea sp̄e
videri quā uolūtatis elegerit nō na-
tura formaueit qm sp̄m quoq; visū
accepim⁹ i colūba. **E**t idō deū nemo
vidit vniq; qā eā que i deo habitat
pleitudinē dīnitatis nō cōsp̄xit.
nemo mēte aut oculis cōprehendit.
Vidit ei ad utrūq; referendū ē. **D**eī
qā cū audit vni gētus fili⁹ ip̄e nar-
rauit. mētaū magis qd oculoz visio
declarat. **S**pecies ei videt uirtus
uēo narrauit: illa oculis hęc mēte cō-
prehendit. **S**ed quid de trinitate dicit.
Semphū qm voluit apparuit i vo-
cē eius ysaias solus audiuit. **A**p-
paruit āgelus et nūc p̄stō ē sed
nō videt. **N**eq; i p̄tate nūa ē vidē
sed i p̄tate illi⁹ ē apparē. **T**amē et
si p̄tas vni nō est videndi ē grācia
p̄merēda. **A**ut vidē possim⁹ et idō
qui habu- it grām meruit copīa.
Nos copīa nō merem⁹ quia deum
videndi grām nō habem⁹. **E**t quid
nūcū si in p̄nta sc̄lo nisi qm vlt dn̄s
nō videtur. **I**n ip̄a quoq; resurrex-
nō facile ē deū videre nisi hīs qui
corde sunt mūdo. **E**t idō bñ mūdo
corde: ip̄i etiā deū videbūt. **E**t tōs
bñs iā enumerauerat: et tñ vidē-
di hīs deū nō p̄miserat facultatē.
Si ergo hī qui mūdo sūt corde deū

videbunt: utiq; alij no videbunt. Neq; ei indigni deū videbunt: neq; is qui deū vidē noluerit p̄t deū videre. **Nec** i loco deus videt: sed mūdo corde nec corpā libus oculis deus q̄nt n̄ arcū scribit̄ visu nec tactu tenet: nec audit affatu nec sentit̄ incessuet cū absens putat̄ videt: et cū p̄ns ē nō videt. **Deiq;** nec apli oēs xp̄m videbāt et ido ait tanto tpe vobis cū sum et adhuc me nō cognouistis. **Qui** ei cognouit q̄ sit lōgītudo latitudo et altitudo et p̄fundū et sup̄ eminentē sc̄e caritate xp̄m vidit: xp̄m vidit et p̄m. **Ros** ei iā sc̄dm carnē nō nouim⁹ xp̄m sed sc̄dm sp̄m. **Sp̄s** ei ante facē nr̄am xp̄us dñs q̄ nos i oēm p̄titudine dei nr̄a sua ip̄le dignet̄ ut videri possit a nobis. **Si** hec ūba itelligis quid restat qd a me āplius requirat̄: cū iam illa que difficilis videbat̄ soluta sit q̄stio. **Discretū** ē q̄pe quō dictū sit deū nemo vidit vniq; et quō deū iusti antiqui viderūt: si illud p̄terea dictū ē quia deus natura iuisibilis ē. **illi** at̄ ideo viderūt quicūq; deū viderūt q̄z cū voluit sic voluit apparē in sp̄e quā volūtas elegerit etiā late te natura. **Nā** si p̄es qui deū vidēt ip̄is illis natura ei⁹ apparuit q̄uis si noluisse utiq; nō apparuisse quō deū nemo vidit vniq; cū eo volētē ip̄sa ei⁹ a tot p̄ibus natura spectā sit. **Et** si dicit̄ fili⁹ a p̄ibus visus ut de deo p̄e dictū accipiat̄ q̄ eū nemo viderit vniq; nō quidē amisit occasi onē ābrosius ut h̄c quosdā h̄eticos redargueret id ē fotinianos qui p̄tipiū filio dei ex utero ūgis tribuūt: nec volūt credere q̄ et ante fuerit. **Sz** q̄a videbat̄ alios id ē armanos p̄nā osius iheridates quoz paul dubio erro astruit̄ si p̄ns natura iuisibilis filij

deo visibilis credit̄: utriusq; vnā p̄nterq; iuisibile asseruit naturā ad iūgens etiā sp̄us sc̄i. **Ad** breuit̄ quidem sed mirabilē itimauit ubi secutus ait aut certe refelli nō p̄t iū p̄es uel filiū uel certe sp̄m sc̄m si t̄i ē sp̄s sancti visio ea specie videri quā volūtas elegerit nō natura formaueit potuit dicē nō natura monstrauerit sed maluit dicē formaueit ne ip̄am sp̄m in qua deus elegit apparē de sua natura formare putaret. **Et** ex h̄o utiq; cōuiceret̄ cōuertibilis ē mutabilisq; substantia qd ip̄e deus a fi de priorū m̄tors et benignus auerterit. **Inuisibilis** ignē ē natura deus nō tm̄ p̄ sed et ip̄a trinitas vn⁹ deus. **Et** q̄a nō tm̄ iuisibilis verū etiā iō mutabilis: sic apparet quib; voluerit i qua voluerit sp̄e ut ap̄it eū in terra maneat eius iuisibilis iō mutabilisq; natura. **Desideriū** autē priorū veritatē quo vidē deū cupiūt et iūnantē iardescūt: nō opinor i eam specie cōtuenā flagrat qua ut vlt̄ apparet qd ip̄e nō est sed i eā substantiāam qua ip̄e ē qd ē. **Hui⁹** ei desiderij sui flāmā sc̄us moyses fidelis faūlus eius ostendit ubi ait deo tū quo ut amic⁹ facie ad faciem loquebat̄: **Si** iueni grām an̄ te ostende michi temetip̄m. **Quid** ignē? **Ille** nō erat ip̄e: **Si** nō eet ip̄e non ei dicit̄ ostende michi temetip̄m: sed ostende michi deū. **Et** tū si eius naturā substantiāq; cōspicēt multomin⁹ ducēt ostende michi temetip̄m. **Ipe** ergo erat i ea specie qua apparē voluerat: nō at̄ ip̄e apparebat i natura p̄ria i quā moyses vidē cupiebat. **Et** quippe p̄mittit̄ sc̄is i alia vita. **Vñ** qd respōsū ē moysi verū ē q̄a nemo p̄t facē

dei vidē et viuē. id ē nemo potest eū
ī hac vita viuēs vidē sicuti ē. Nam
multi viderūt sed qđ volūtas elegit
nō qđ natura formauit. Et illud qđ
iohēs ait si recte ītelligit dilāssi fi-
lii dei sum⁹ et nōdū apparuit qđ cri-
mus. scām⁹ qm̄ cū apparuit filēs ei
erim⁹. qm̄ videbim⁹ eū sicuti ē. Nō
sicut eū hoīes viderūt qm̄ voluit in
spē qua voluit nō ī natura qua in
semetipō etiā cū videtur latuit sed si-
cut ē qđ ab eo petebat cū ei dicitur
ostende michi temetipm̄ ab eo qui cū
illo facie ad faciē loq̄bat. nō qā dei ple-
nitudinem q̄sij nō solū oculis corpis s̄
uel ipā mēte aliqñ cōprehendit. Aliud
ē enī vidē. aliud ē totū videndo cōpre-
hendere. Qm̄ quidē id vidēt qđ p̄ns est. v-
trūq̄ sentit. Totū autē cōprehendit vi-
dendo qđ ita vidēt ut nichil ei⁹ lateat
videntē aut cui⁹ fines circūspiciant
sicut te nichil later p̄ns uolūtas
tue. circūspicē enī potes fines anuli-
tū. Exempla grā Duo posui quoz al-
teri ad mētis obtutū. alter ad corpa-
les oculos p̄tinet. Visus enī sicut ille
ait ad utruq̄ referendus ē idē. et ad oculos
et ad mētē. Porro si p̄terea deū ne-
mo vidit vniq̄ quia sicut ait dispu-
tator cui⁹ ūba consideram⁹ pleitudi-
nē diuitatis eius nemo cōspexit. ne-
mo mēte aut oculis cōprehendit. vi-
det ei⁹ ad utruq̄ referendū est. restat
īquirē quō angeli deū videant p̄tē
illud qđ ex euangelio cōmēorauī an-
geli eoz semp vident faciē p̄ris mei.
Si enī et ip̄s nō sicuti ē sed latente
sua natura ī spē qua voluerit appa-
ret magis magisq̄ requirendū ē
quō eū nos videbim⁹ sicuti ē et sicut
moyses desiderauit cū peteret ut de-
us qui ī conspā ei⁹ erat ostenderet

illi semetipm̄. Hoc ē nobis sūmū p̄mū
ī resurrexōe p̄mittit q̄ erim⁹ equales
angelis dei ac p̄ hoc si nec ip̄s eū vidēt
sicuti est quō nos ita visuri sum⁹ cū
eis equales ī resurrexōe facti fueri-
mus. Sed vide qđ cōsequēter dicit
nē abrosius. Deiq̄ īquit cū auditiu⁹
vniuersus filius ip̄s narrauit men-
tū magis q̄ oculoz visio declarat.
Spēs enī vidēt. utus vero narrat.
illa oculis hec mēte cōprehendit. Qui
paulo an̄ dixerat visionē ad utruq̄
referendā nūc eā nō mēti sed oculis
dedit nō ut opinor negligētē sua
uerba respiciēs. sed quia usitatus
ī loquēdo solem⁹ oculis attribuē vi-
sionē sicut spēm corpis. Nā et hanc
mos loquēdi crebrius usurpat ī re-
bus q̄ locis cōtinetur variantiq̄ co-
loribus. Sed si nlla species esset mē-
te cōtūenda nō dicitur. speciosus
forma p̄ filijs hoīm. Neq̄ hoc scdm̄
carnē dictū est et nō scdm̄ spēs spūa-
lē. Dicit ergo et spēs p̄tines ad mē-
tis obtutū. Sed quia usitatus ī corpa-
libus dicit ūl ī similitudinibz corporū
idō dixit. spēs ei⁹ vidēt utus vō nar-
ratur. illa oculis hec mēte cōprehendit.
P̄inde narrate vniuerso qui ē in
sinu p̄ris narratōe ineffabili crea-
tura rōnalis mūda et scā īplebit.
dei visioē ineffabili quā tūc cōsequim⁹.
cū equales āgelis facti fuerim⁹ sicut
qā videtur ista visibilia corpis sen-
sibus nota deū nemo vidit vniq̄.
Qm̄ si aliqñ eo mō vis⁹ ē nō sic ista nā
vidēt s̄ uolūtē. vis⁹ ē ī spē q̄ voluit appa-
latēte nā atq̄ ī se īmūbit p̄manētē. Et
autē modo quo vidēt sicuti ē nūc
fortasse vidēt a quibusdā angelis
a nobis autē tūc ita videbit cū eis
facti fuerim⁹ equales. Deinde cū

addidisset quia nec patres celorum sicut
seraphim nisi cum voluit et quodammodo
voluit videtur ut hinc etiam coniceret
quod sit invisibilitas trinitatis inquit
et si patres non est videndi gratia est pme-
vendi ut vide possim? Et ideo qui habu-
it gratiam meruit copiam nos copiam non
meremur quia deum videndi gratiam non habe-
mus. **H**is itaque verbis qui non sua docet
sed evangelium exponit non hoc volu-
it intelligi quod quidam eorum videbunt deum
quidam vero non videbunt quibus credenti-
bus dedit partem filios dei fieri cum
ad eos omnes pertineat quod deum esse videbimus
eum sicuti est. Sed dicendo nos copiam
non meremur quia deum videndi gratiam non
habemus de hoc seculo se loqui significauit
ubi quibusdam deus licet non in suana-
tura sed in qua voluit specie dignatus
est apparere sicut abraham sicut ysaie a-
liisque filibus. **C**eteris vero inuincibilibus
quibus ad suam partem et hereditatem eter-
nam pertinentibus nulla uel tali specie se
demonstrat. **I**n futuro autem seculo qui
regnum accepturi sunt quod eis ab inicio
paratum est omnes eum corde mundo videbunt
nec in illo regno nisi tales erunt. **A**tte-
nde itaque quod adiungat iam de illo regno
dicit scriptura. **E**x quod mirum inquit si in
presenti seculo nisi quoniam uult dominus non uide-
tur? **I**n ipsa quoque resurrectione non faciale
est deum uide nisi eis qui corde sunt mundo
Et ideo beatus mundo corde ipse et deum videbit
Quantos beatos iam nuicauerat. **E**t tamen ui-
dendi hunc deum non permisit facultate
te. **S**i ergo in qui mundo sunt corde deum ui-
debunt utique alii non videbunt. **N**ec enim
indigni deum videbunt neque is qui deum
uidere noluerit potest eum deum uide. **C**er-
nis quod circa spectate loquatur iam de his
qui in futuro seculo videbunt deum. **N**on enim
omnes sed qui digni sunt. **R**esurgit enim

86
et digni et indigni regno illo ubi ui-
debitur deus: quoniam omnes qui in monume-
ntis sunt audient uocem eius et procedent
sed cum magna differentia. **N**am qui bene
fecerunt in resurrectione uite: qui autem ma-
la egerunt in resurrectione iudicij. **H**ic
iudicium penam eternam significat. **S**icut
etiam illud dictum est. qui non credit iam iudi-
catus est. **E**t ergo ait sanctus abrosius ne-
que is qui deum uide noluerit potest deum uide.
quid aliud intelligi uoluit? nisi quia
is qui mundando cordi curam tanta re-
dignam non uult impendere non uult deum uide.
Vide proinde quod adiungat. **N**ec in loco in-
quit deus uidet sed mundo corde. **Q**uid
euidetur quod expressius dici potuit.
Ab hac ergo uisione diabolus et angeli
et omnes cum eis ipsi sine ulla nebula
dubitationis exclusi sunt quoniam mundo corde
non sunt. **A**c per hoc quod scriptum est in libro iob
uisse angelos in conspectu dei et uuisse tamen e-
is diabolum: non ideo diabolus uidisse deum
credendus est. **I**psi enim dicti sunt uisse in
conspectu dei: non deus in conspectu eorum. **U**el-
unt autem in conspectu nostrum quod uidemus: non
a quibus uidemus. **V**enerunt ergo sicuti
multis in codicibus legitur ut assisteret
coram deo: non ut coram ipso deus. **N**ec oportet
est hoc loco immorari ut per uerba ueris co-
nem ostende quomodo et hoc temporaliter fiat tamen
in dei conspectu semper sint omnia. **N**on enim quomodo
quomodo uideat deus non ea specie qua et in isto
seculo quibusdam uoluit apparere quoniam non so-
lum tamen abraham aliisque iustis uerz etiam
tamen tamen fricida locutus est. sed quomodo uideat
in illo regno ubi eum filii eius uidebunt si-
cuti est. **T**unc quippe satiabitur in uerbis de-
siderium eorum quo desiderio flagrabat mo-
yses tamen loqui ad deum facie ad faciem non
sufficiebat et dicebat ostende michi te-
metipsum manifeste ut uideam te tamen si di-
taret quod in psalmo ex eodem desiderio ait.

faciatur tū manifestabit glā tua. **Q**
desiderio ardebat et philippus et sic fa-
ciari cupiebat dices ostende nob p̄ez
et sufficiat nobis. De hac visioe loquēs
etiā eius ip̄e amator et desiderator
ābrosius. nō ī loco īquit deus videt̄
sicut ad iluē mābre. sicut ī mōte sy-
na. sed mūdo corde. **E**t sequitur sciens
quid desideret. et quid estuet et qd
speret. **N**ec corpālibus īquit oculis
deus q̄ritur quibz se ostendit abra-
he ysaac et iacob et alijs ī hoc sc̄lo:
nec circūscribit̄ visu p̄pter illud qd
dictū est posteriora mea videbis. n̄
tactu tenet. sicut etiā luctat̄ ē tū
iacob: nec audit̄ affatu sicut nō solū
a tor sc̄is vez: etiā a diabolo auditus
ē: nec sentit̄ ītessu sicut aliqui tū ī pa-
radiso deābularet ad uesperā. **V**ides
q̄ad modū v̄ sc̄is enitat̄ mētes nos-
tras ab oībus carnis sensibz euocat̄.
ut aptas faciat ad vidēdū deū. **E**t
tamē quid agit talis exercitus plā-
tator et rigator: nisi īt̄secus op̄et̄
qui dat īt̄mētū deus. **Q**uis enī s̄
adiutorio sp̄s dei cogitare valeat.
esse aliqd̄ magis q̄ ēē q̄ oīa q̄ p̄ corp̄
sentit̄ q̄ nec ī loco videat̄. nec q̄re-
dū sit oculis. nec audiat̄ affatu. nec
tactu teneat̄. nec sentiat̄ ītessu et
videat̄ tū sed mūdo corde. **N**eq̄ ei de
hac vita ille loq̄bat̄ tū hoc diceret
q̄nquidē ab hoc sc̄ulo ī quo d̄s ap-
paruit nō sicuti est sed ī sp̄e qua vo-
luit quibz voluit satis distreuit se-
culi futuri vitā disacerōe aptissā ubi
ait. **E**t qd̄ mirū si ī p̄nti sc̄ulo nisi
q̄n̄ vlt̄ d̄ns nō videtur. **I**n ip̄a q̄q̄
resurrectōe nō facile ē deū vidē nisi
h̄is qui corde sūt mūdo. et idō beati
mūdo corde ip̄i ei deū videbūt. **H**ic
iā de illo sc̄lo dicit̄ exorsus ē ubi deū

videbūt nō oēs qui resurgēt. sed qui re-
surgēt ad vitā eternā nō indigni de-
quibz dictū ē tollet̄ ip̄ius ne videat̄.
claritatē d̄ni. sed digni de quibz dicit̄
ip̄e d̄ns tū p̄ns nō videtur. qui diligit
me mādata mea custodit. et qui dili-
git me diliget̄ a p̄re meo et ego dili-
gā eū et ostendā me ip̄m illi. **N**ec h̄i
quibz dicit̄ ite ī ignē eternū qui p̄parā-
tus ē diabolo et angelis ei: sed h̄i
quibz dicit̄. beate b̄ndā p̄is mei p̄-
cipite regnū qd̄ vobis paratū ē abo-
rignē mūdi. **I**lli quippe ibūt ī am-
bustionē eternā: iusti at̄ ī vitā etiā.
Et q̄ est vitā eterna: nisi q̄ ip̄a vitā
alibi dicit̄. hoc ē vitā etiā ut cognos-
cant te v̄nū verū deū et quē misisti
ih̄m xp̄m. **S**ed sic quō p̄misit ostēsi-
vū seip̄m dilectoribz suis tū p̄re v̄nū
deū: nō quō ī hoc sc̄lo ī corp̄e visus ē
a bonis et a malis. **E**t ī iudicō ē fi-
turo quo sic vēturus ē quō visus est
isse ī celū. hoc ē in eadem forma fi-
h̄i h̄is eandē formā videbūt quibz
dicturus ē esurivi et nō dedisti mi-
hi māduare: q̄a et iudei videbūt
ī quē pupugerūt nō illā dei formā
ī qua nō rapinā arbitratus ē ēē e-
qualis deo. **I**n illa dei forma tūc vide-
būt eū. qui videbūt eū sicuti ē. **N**ec
idō videbūt q̄a paupes sp̄i ī hac vi-
ta fuerūt. q̄a mutes q̄a lugētes q̄a
esurētes et siētēs iusticiā q̄a m̄cor-
des q̄a pacifici q̄a p̄secutionē passi
p̄pter iusticiā. q̄uis her̄ oīa idē ip̄i
sūt sed q̄a mūdo sūt corde. **I**dō quippe
iter alias b̄titudēs tū oīa faciāt qui
cor mūduū habet. nō ē tū alicubi posi-
tū deū videbūt nisi ubi dicit̄ b̄t mū-
do corde. q̄n̄ mūdo corde videbit̄ qui
nec ī loco videt̄. nec oculis corpālibus
q̄ritur nec circūscribit̄ visu. nec tactu

tener. nec auditu affatu nec sentit iust
 su Deu vero nemo vidit unquam ul in
 hac vita sicut ipse est ul etiam in angelorum
 vita sicut ista visibilia que corporali visi
 one tenentur. quia unigenitus filius qui est
 in sinu patris ipse narrauit. **Un** non ad o
 culorum corporaliu sed ad mentium visionem
 dicitur est peritine quod narrat. **Sed** rursus
 ne desiderium nem a corporis sensu ada
 luu corporis sensu migraret hoc est ad
 aures ab oculis id est cum dixisset nec cor
 poralibus oculis deus quare nec circumfari
 bit visu nec tactu tenet addidit etiam
 nec auditur affatu. ut si possum unigeni
 tum filium qui est in sinu patris sic intelli
 gam narrate quomodo et uerbum est non so
 nus auribus istrepens sed ymago me
 tibus innotescens. ut illud eterna et ineffa
 bilis luce clarescat quod dicitur est qui uidit
 me uidit et patrem meum. quod hic philippo
 dicebat quoniam uidebat et non uidebat. **Se**
 que enim huiusmodi visionis eximium caput
 ambrosius dicit. **Et** cum absens putat
 uidet. et cum presens non uidet. **Non** dicitur
 absens est sed cum absens putat. **Nisi** quod
 enim est absens qui celum et terram implet nec
 spatium includit. prout magnis uel diffidit
 sed ubique totus est et nullo continetur lo
 co. **Hoc** qui excedere mentem intelligit ui
 det deum. et cum absens putat. qui autem h
 non potest orare et agere ut possit meatum
 ad hominem disputatorem pulset ut quod
 non legit legat. sed ad deum saluatorem
 ut quod non ualeat ualeat. **Un** autem dixerit
 cum presens non uidet consequenter aperu
 it dicit. **De** quibus apostoli omnes christum uidebant
 et idem autem tanto tempore uobis factum est et ad
 huc me non cognouistis. **Ecce** quomodo de
 presens erat et non uidebat. **Sed** quare non
 ausus est dicere deus nec apostoli christum uide
 bant sed ait nec apostoli omnes tamen aliquid tunc
 uidebat ea uisione in qua ipse et pater unum sunt

An forte illud attendit quod cum petrus
 dixisset tu es christus filius dei uiuisti
 accepit beatus es symon bariona quia non
 reuelauit tibi caro et sanguis sed pater
 meus qui in celis est. **Et** illa reue
 latio uerum per fidei tante rei credite an
 per uisionem conspexisse facta in eius mente
 fuerit non michi uidetur elucere cum et
 ipse petrus tamen puillum se adhuc illi
 ostendit ut timet ne amittet mo
 riente quem filium dei uiuisti hoc est uite
 fonte fuerat paulo ante confessus. **De**inde
 potuit mouere quomodo iam ipsa dei substantia uidei
 potuerit a quibusdam in hac uita postquam
 propter illud quod dicitur est ad moysen. **Ne**o
 potuit faciem meam uide et uiuere. nisi quia potuit
 potuit humana mens diuinitus rapta ex hac
 uita ad angelicam uitam antequam per istam uiam
 morte carne solueretur. **Sic** enim raptus
 est qui audiuit illic ineffabilia uerba que
 non licet homini loqui ubi usque admodum facta est
 ab huiusmodi uite sensibus quodam intentionis
 auersione ut siue in corpore siue extra corpus
 fuerit id est uerum sicut solet in uelocitiori
 extasi mens ab hac uita et illa uita fuerit
 alienata. **Ma**xime corporis uitalis aut
 omnino resolutio facta fuerit qualis in plena
 contingit morte nescire se dicit. **Ita** fic
 ut et illud uerum sic quod dicitur est. **Ne**o potuit ui
 dere faciem meam et uiuere quia nunc est ab
 strahi ab hac uita mente quoniam in illius ineffa
 bilitate uisionis affatur. **Et** non sic in
 credibile quibusdam factis nodum ita defunctis
 ut sepelienda cadauera remaneret etiam
 iam ista excellentia reuelationis fuisse con
 cessam. **Quod** existio cogitasse illum qui no
 luit dicere nec apostoli christum uidebant. **Sed** aut
 nec apostoli omnes christum uidebant credens quibus
 dam eorum diuinitatis quoque ipsius uisionem de
 qua loquebatur etiam tunc potuisse donari.
 tunc propter beatum paulum quia et ipse quibus
 nouissimum utique apostolus erat qui de sua

illa ineffabili reuelatōe nō tacuit q̄p̄ i
illi antiquo fidelissio faulo dei moy
si exūpnus i hac t̄ra laboraturo ppli
q̄ illū adhuc recturo cōcessū ē qd̄ pe
tuit ut claritate dñi videret cui dixerat
si tueni grām ante te ostende michi
teipm̄ manifeste. **A**ccepit enī i p̄nti cō
gruū responsū q̄ facie dei vidē nō
posset quā nemo videt et vuet hoc
modo deo significare alteri? ponoris
vite illā cē visionē. **D**einde i ubis dñi
future xpi ecē misterii figuratū ē
Gestauit quippe moyses typū ppli
iudeoz i xpi passū postea creditu
ri. **I**do illi dictū est tū transieris pos
teriora mea videbis i ecē q̄ ibi di
tūtur mirabili sacm̄to p̄nūciatē
ecēam post futura vñ mō longū ē
disputare. **Q**uāt dicit̄ istatueram de
siderio ei? ecē illud qd̄ petierat fu
isse cōcessū i libro nūoz postea de
mōstratū est ubi dñs arguit con
tumaciā sororis ip̄i? et dicit̄ alijs p
phētis i visioe se appare et i sopno
moysi autē per sp̄em nō penigma
ta ubi ecē addidit dices. et glāz dñi
vidit. **Q**uid ergo ē q̄ enī sic fecit excep
tū nisi forte q̄ illa cōtemplatōe dignū
ecē tūc habuit ppli sui talē rectore
et m̄strū i tota domo sua fidelē ut q̄
admodū cōcupiuerat videt deū sicut
ē. **Q**ue cōtemplatō cūctis filijs i fine p
mittit. **I**sta credo cōsiderās vir ille
scūs cui? uba tractam? nec apli iqt
om̄es xpm̄ videbāt qm̄ forte aliqui
eoz ecē ip̄o tpe viderāt scdm̄ ista
que dixi. **V**t autē probaret qd̄ dixit
quia nō oēs videbāt cōtinuo subie
tit. et idō ait tanto tēpore vobiscū
sū et adhuc me nō cognouistis. **D**e
niq̄ subiūges a qualib? deus vide
atur illa cōtemplatōe scūti ē qui enī

cognouit iquit q̄ sic latitudo i longitu
do et altitudo et p̄fundū et sup̄eminē
tem scē caritatem xpi vidit et xpm̄
vidit et p̄rem. **E**go hec uba apli pauli
sic itelligē soleo. i latitudie bona opa
caritatis. i longitudie p̄seuerāciā
usq̄ i finē. i altitudie sp̄em celestū
p̄m̄oz i p̄fundo i scrutabilia iudi
ciā dei vnde ista grā i hoies vēt. et
hūc itellectū aptare ecē sacm̄to
trūctis. ut i latitudie accipiat̄ trā
uersū lignū quo extendūt̄ man?
p̄pter op̄erū significatōes. **I**n longitudo
ab ip̄o usq̄ i terrā ubi totū corp? au
afixū stare videt. qd̄ sigt̄ p̄sistere hoc
ē longanimit̄ p̄manē. i altitudie
ab ip̄o trāuerso ligno sursum versus qd̄
ad caput eminet p̄pter expectatōes
sup̄noz ne illa opa bona atq̄ i eas
p̄seuerāciā p̄pter b̄nficia dei t̄cā
ac tēporalia facienda credat̄. s̄z p̄ca?
p̄pter illud qd̄ desup̄ sempiternū spe
rat fides q̄ per dilectionē op̄atur. **I**n
p̄fundo autē pars illa ligni q̄ inter
re abdito defixa latet sed idē cōstru
git om̄e illud qd̄ eminet sic? ex occidē
dei uolūtate vocat̄. hō ad p̄cipatōes
tate grē alius sic alius autē sic sup̄
eminētē vero scē caritātē xpi eam
p̄fecto ubi pax illa ē q̄ p̄cellit oēm i
tellectū. **S**ed siue hoc i istis aplis i
bis ecē ille senserit euāgelic? dispūti
siue aliud aliqd̄ forte cōgruēt? vides
tū ecē hoc nisi fallor a regula fidei
nō abhorre. **V**n̄ at̄ nūc agim? p̄pter
cōtūctū sp̄ualem cū dixisset qui cog
nouit que sic latitudo longitudo i al
titudo et p̄fundū et sup̄eminē
scē caritātē xpi vidit et xpm̄ vidit
et p̄rem ne aliau tardissio de cō
porali visioe dicit̄ videt. nō cū inq̄
iā scdm̄ carnē nō nouim? xpm̄ s̄z

scdm spm. Spūs ei ante faciē nrām
 xpūs dñs. **¶** aut hoc loco nouim⁹ scdm
 fidem dixit que nūc est nō scdm cō-
 tēplacōne que tūc erit. qā et illud no-
 uim⁹ qd qd fide nō ficta etiā si nōdū
 p spm cōtueno iā tñ icōtusse crede-
 do retinem⁹. Deiq; cū dixisset iam nō
 scdm carnē xpīm nosse sicut apls ait
 et addidisset testimoniū de ppha. spūs ei
 ante faciē nrām xpūs dñs cōtinuo
 subiecit qui nos i oēm pleitudinem
 dei nrā sua iplere dignetur ut videri
 possit a nobis. **¶** Certe manifestū ē qd
 iam noticiā ubi dixerat nouim⁹ ex
 fide posuit ex qua mō iustus uiuit.
 nō ex contēplacōe qua deū videbim⁹
 sicuti ē. **¶** Hanc ei sibi et nobis cōseq-
 ter optauit futurāq; significauit dice-
 do qui nos i oēm pleitudinē dei nrā
 sua iplere dignetur ut videri possit
 a nobis. **¶** Hanc pleitudinē dei qdā in
 sermone apli sic itellexerūt ut puta-
 rent nos hoc futurōs oīno qd dō ē.
¶ Hec ei uba sicut recognoscat aplūs
 posuit ita loquēs. cognosce etiā sup-
 erminētē scie caritate xpī ut iplea-
 m⁹ i oēm pleitudinē dei. **¶** Quāpter
 si aliqd iquūm nūm⁹ qd deus habebi-
 m⁹ i aliquo mōres erim⁹. quō iple-
 bim⁹ in oēm pleitudinē dei. **¶** S; qm
 iplebim⁹ erim⁹ p fō equalēs. **¶** Auer-
 nis utiq; istū et detestaris hūanemē-
 tis errorem scio recte facis. sed quō itel-
 ligenda sit pleitudo qua dñm ē iple-
 dos nos ē in oēm pleitudinē dei. **¶** pos-
 tea si deus voluerit p virib; qd dede-
 rit differem⁹. **¶** Nūc autē qd michi p-
 posueras ad explicādū difficile vide-
 batur. utriū explicatū sit diligētē at-
 tende recolendo q dicitur sūt. **¶** Si ei q-
 ris utriū deus possit videri. respondeo
 p̄t. **¶** Si quis vñ sciam. respondeo quā in

veracissā scriptura legē bñ mūdo cor-
 de qm ipi deū videbūt et cetera tali-
¶ a. **¶** Si quis quō dictus sit iuisibilis. si
 videri p̄t. respondeo iuisibile natura
 ē. videri autē cū vlt. sicut vlt. plu-
 rimus enī visus ē nō sicuti ē. **¶** S; quali
¶ specie illi placuit apparē. **¶** Si quis quō
 eū vidit uel cayn stelerat⁹ qm de suo ste-
 lere ab illo et iterrogatus et iudica-
 tus ē uel etiā ipe diabolus qm venit
 cū āgelis ut corā illo assisteret. si beati
 mūdo corde qm ipi deū videbūt. **¶** itēdo
 nō quidē esse cōsequēs ut etiā videāt
 deū qui voces ab eo factas aliqñ audi-
 uerūt. **¶** Neq; enī viderūt eū qui audie-
 vūt qm dixit ad filiū et clarificauit et
 iterū clarificabo. **¶** Verūp̄m nō ē mirā-
 dū si aliqui etiā nō mūdo corde vidēt
 deū in specie quā uolūtas ei⁹ fecerit
 latere iuisibili et apud se manente.
¶ itōmutabili natura. **¶** Si quis utriū eti-
 am sciat ē aliqñ possit videri. **¶** itōdo
 filijs hoc ē pmissū de quib; dictū ē.
 scim⁹ qm cū apparuerit filijs ei erim⁹
 qm videbim⁹ eū sicuti ē. **¶** Si quis vñ
 eū videbim⁹. **¶** Respondo vñ āgeli vidēt
 quib; erim⁹ tūc equalēs. **¶** Sicut ei vi-
 detur ista q visibilia nolant. deum
 nemo vidit vñq; nec vidē p̄t qm lu-
 cē ihabitat iaccessibile. et ē natū iui-
 sibilis sicut icorruptibilis. **¶** Que cōtex-
 tim aplūs pposuit dices. **¶** Regi at scloz
 iuisibili icorruptibili. qā sicut nūc i-
 corruptibilis nec postea corruptibilis
 ita nō solū nūc sed etiā sp iuisibilis.
¶ Nec i loco enī vidēt sed mūdo corde.
 nec corpali⁹ oculis qntur nec a vālsar-
 bit⁹ visu. nec tactu tenet. nec audit⁹
 affatu. nec sentit⁹ icessu. **¶** Vnigēit⁹ at
 filius qui ē i sinu patris deitatis nat⁹
 atq; substāciā i sonabiliter narrat et
 itēdo dignis pdoneis q; tāto cōspectu

oculis etiam invisibilis monstrat. **I**psi est
oculi de quibus ap[osto]lus dicit **I**lluina-
tos oculos cordis v[est]ri et de quibus dicit
illuina oculos meos ne unquam obdar-
mia in morte. **D**ominus est spiritus est. **V**ni qui
adheret domino unus spiritus est. **P**roinde qui
potest deum invisibiliter videre ipse deo potest in-
corpabiliter adherere. **P**uto iam non esse in
questione quam proposuisti ap[osto]lus quod
requiras. **S**ed in hac tota nostra disputa-
tione considera quid videas quod credideris
quid adhuc nescias. siue quia non dixi
siue quia non intellexisti siue quia non in-
dicasti esse credendum. et ea que vera esse
vidisti adhuc discerne v[er]um videris. **V**-
trium recolendo te illa vidisse per corpus
sicut corpora celestia vel terrestria an-
vero unquam ea corporalibus attingere vi-
sibus sed sola mente ituenis vera et
certa esse perspexeris sicut voluntate
tua de qua ego tibi crede loquens pos-
sum. etiam v[er]o ut abs te videt v[er]o ipse non
possit. **E**t tunc ita discernas. **Q**uius
est alia corpe alia mente videam. **H**o-
m[in]i t[ame]n v[er]um generis ipsa discreto vi-
detur mente et non corpore. **E**t ea que
mente conspiciuntur non in diget illo cor-
poris sensu ut ea vera esse nouer-
imus. **Q**ue autem per corpus videt nisi
mens assit que talia nunciata suscipi-
at nulla potest scire contineri et tunc nu-
ciata quasi suscipere prohibet. foris ea
relinquit sed eorum ymagines id est in-
corporeas similitudines corporum incor-
porabiliter commendat memorie. v[er]um
tunc voluerit et potuerit uelut de-
custodia productas atque in conspectu
cogitationis exhibitas iudicet.
et tunc voluerit ista duo discernit quod in-
visibile corporali foris reliquit. quod est in-
uisibile aspiciat. et illud absens hoc

presens esse dimostat. sicut me absente facie
corpus mei cogitas et illa tibi est yma-
go presens absens autem facies tua. et
ymago et hoc corpus illa vero incorpore-
a corporis similitudo est. **H**is igitur que vides
diligenter fidenterque prospectis atque discer-
tis. attende que credis in hoc ipso sermone
toto ex quo ad te loqui h[ab]ere cepi.
et in eis ipsis quibus non visis accommodas
fidem. **U**na testium pondera discernendo
p[er]vide. **N**ec enim michi sic credis quod
modum abrosio de tui libris tanta illa
testimonia posui. aut si ambob[us] nobis
equa lance putas esse credendum. nunquam
ullo modo in euangelio nos comparabis aut
scripta nostra scripturis canonicis coequa-
bis. **P**rofecto si recte in iudicando sapis
longe nos infra vides ab illa aucto-
ritate distare et me quidem longius sed
utrumque numerum quod tunc libet credas utrumque
illi excellere neque comparabis. **Q**uo-
arta id quod scriptum est deum nemo vidit
unquam et luce habitat inaccessibilem
quem nemo hominum vidit nec videre potest
et bene mundo corde quoniam ipse deum videbit
et quod quod aliud ex illis sanctis libris in meo
raui firmum credis quod id quod dixit am-
brosius. nec in loco deus videt nec cor-
poralibus odit quoniam nec tunc visibiliter
visu nec tactu tenet. nec audit. as-
fatu nec sentit in accessu. **T**ale quippe
est intellexit vel credidit deum qui in
de corde conspiciat. **H**anc autem etiam me
am sententiam esse confiteor. **A**lium ergo
ista aliter illa divina verba in fide capi-
es. **D**e nobis enim tibi subest fortasse
aliquis scrupulus ne in his divinis eloqui-
is aliquid minus dilucide intelligam. et
non sicut dicta sunt sed sicut suspicam
exponatur a nobis. **F**orte et dicitur a-
puti temetipsum. **Q**uid si et mundo
corde videt deus et in loco tunc videt.

aut qd si odis etiā corpaliū deū vi-
 debūt qui mūdo corde sūt cū corrup-
 tibile hoc idueat ī corruptionē qñ e-
 rim⁹ equales āgelis dei. Cū ergo
 nobis credē debeat ul nō debeat forte
 ignoras et uel plus min⁹ ve q̄ debes
 nobis credendo ne fallaris attēdis.
 diuis at scripturis etiā nōdū p̄spi-
 tue itellectis credendū eē nō dubitas.
 Sed hāc cōsideracōem credēdi nō cōcedi
 et difficultatē scīe et dubitacōis estus
 et piā fidē que diuis debet effectib⁹
 ī tua mēte ita ut sūt attendis et vi-
 des nec de hīs oīno q̄ apud te ita sūt
 siue ut ego dixi siue ut ista pot⁹ nos-
 ti aliq̄ abigis. **V**ides itaq̄ fidē tuā.
 Vides dubitacōnē tuā. vides studiū tu-
 um uolūtateq̄ distendi: et cū auctōrita-
 te diuina moueans ad credenda que
 nō vides her te tñ credē īcūctatē vi-
 des distribuis et discernis her oīa. **N**ū-
 igitur hīs oculis cordis tui quib⁹ her
 oīa vera eē cōtueis tibiq̄ p̄ncipia iūsti-
 biliter ternis atq̄ discernis. ullomodo
 corporeos oculos cōparabis cū etiā de
 ipis reb⁹ visibilib⁹ q̄ corpaliū oclōz
 acie quodā mō radiatur et de ipis cor-
 poreis oculis eoz q̄ acie qualiscūq̄ q̄
 tactiq̄ sit. q̄tū distet ab iūstibilib⁹ nō
 excellenciorib⁹ quib⁹ etiā nobis nō visis
 fidē debes sed ab hīs que cōmēozauit
 que nō credis absentia sed p̄ncipia mē-
 te cōtueis nō eisdem ipis carnis oca-
 lus sed illis iteriorib⁹ iudices. **C**um
 ergo iteriorēs oculi iudices sūt exte-
 riorū oclōz isti autē illis quodā offi-
 cō nūciandi et mīsticio faūlent. mul-
 taq̄ illi videāt q̄ isti nō vident nichil
 isti videant vñ nō illi tāq̄ p̄sides iudi-
 cent q̄s nō illos istis īcōparabili estu-
 macōe p̄ponat. **Q**ue tū ita sint obse-
 cto te cū agit in teipā hoc tā grande

negociū cū ab exteriorib⁹ iteriora dis-
 tinguis atq̄ illa istis īeffabiliter an-
 ponis atq̄ istis foris relictis ī illis
 iterioribus demoraris et ea suis q̄bz
 q̄ corpaliū finib⁹ mētiendo iudi-
 cas ī nulla te putas an in aliq̄ luce
 versari? **E**go enī existimo q̄ tāta ibi
 et talia tā vera tam clara tā certa
 videri sine luce nō p̄nt. **I**psam igit
 lucē in qua cūcta illa p̄spicis itueri
 et vide utrū ad eā possit accēde ull⁹ cor-
 poreoz radiuz oclōz. **P**fecto nō p̄t
 Attende etiā et utrū ī ea videas ulla lo-
 corū spacia uel iterialia responde. **N**ū-
 hū tibi tale ut arbitror iūeris si vigi-
 lantez abigis a cōspicū itimo qd qd p̄-
 imaginū corpaliū exterioris hoīs sen-
 sus iūerit. **S**ed forte difficile ē ir-
 enī de cōsuetudinē carnalis vite ī-
 sos quoq̄ iteriorēs oculos turbas. **F**ā-
 tasi natū ī similitudinibus corporū
 resistē conatus saltē auctōitate di-
 uina exclamauit dolens ī illa bz eu-
 eplā et dixi. **A**udiat caro carnalibus
 desideris ebrua. **S**pūs ē deus. **R**eq̄ ei
 tu q̄ magis q̄ etiā ipsa mēte meā
 ab hui⁹ mōi vāitate illa īreputacōe cō-
 pestū. **F**acili⁹ quippe īclūamī ad soli-
 ta et amicitū ē īfirmūtatē acie corpale
 cōuersacōnē ītrosus ul mitte ul ad-
 mitte nō ubi sana cōsistat sed ubi lā-
 guida quodā mō aut īcūbat aut ia-
 ceat. **P**inde si nō potes acie mentis
 tue a corporearū rerū similitudinē qua-
 si nubilo p̄spicue serenare eas ipas
 apud te ipsā vigitatez accēde. **I**ntue-
 re celū et terrā cogitādo sicut oculis
 corpis ternēdo cōsueuisti easq̄ p̄-
 magines celi et terre q̄ an oculos
 cogitacōis p̄ducte sūt vide similitu-
 dines eē corporū nō corpa. **S**ic ergo
 iudica cōtra teipā p̄ teipā si non

potes olfariā corpaliū q̄litaū yma-
ginariās formas ab acie tue mētis
abigē et vnde cōuiteris i de iūte
Necq̄ eī ē ut opinor q̄sq̄ talibz etiā
ymaginacōibus ita deditus ut cre-
dat sic eē i mēoria sua ut i ipō cō-
spectu cogitacōis sue solē lunā stel-
las ampnes maria mōtes colles vr-
bes parietes deniqz domus sue uel
etiā cubilis sui et q̄d p̄ oculos cor-
poris sui tale cognouit et tenet ut
locoz spacis et itexuallis siue stēt
siue moueant. Porro si ea q̄ i aīo
nō sūt corpaliū spacis locas qz
simillia nō tñ locoz spacis ac fini-
bus cōtinēt. nec itexuallis locali-
bus i nra mēoria reponūt q̄to
magis q̄ nullā gerūt similitudinē
coz p̄oz caritas gaudiū pax lōga-
ni-
mitas bōitas benignitas fides
mansuetudo cōtinētia illa locoz
sp̄ acia tenēt illa itexapēdie sepa-
rātū aut aliqua oculi cordis quo-
radios suos mittāt et ea videāt itex-
ualla cōquirūt. Rōne oīa i vno sūt
sine āgustia et suis terminis nota sūt
sine circuitu regionū. Aut dic i quo
loco videas caritatē q̄ tñ i tāū tibi
cognita ē. i q̄tū eā potes mētis acie
cōtueri quā nō ido magnā nosti q̄
i gentē aliquā molē cōspiciendo lus-
trasti. nec cū tibi itus loquitur ut scdm
eā viuas ullis p̄strepit somis nec ut
eā cernas corpaliū lumē erigis oca-
loz nec ut eam fortitē teneas corpa-
liū vires p̄paras laceratoz nec cū ti-
bi vēit i mētem sentis ei? **I**cessū
Et
te iā caritas q̄tulacūqz i nra uolūta-
te cōsistit nobisqz cōspiciua ē. nec i lo-
co videt. nec corpaliū oculis q̄rit nec
cū scribit visu nec tactu tenet. nec
audit affatu nec sentit incessū. q̄

tomagis deus ip̄e cui hoc pignus in-
nobis ē. **N**ā si itexior homo nō q̄tu-
lacūqz ymago ei? nō de illo genita
sed ab illo creata q̄uis adhuc veno-
uet de die in diē iā tāl i tali luce ha-
bitat quo nullus oculoz carnaliū
sensus accedit si ea q̄ in illa luce cor-
dis oculis ituenit et discernūt in car-
se et nullis locoz spacis separātū.
q̄tomagis deus qui lucē q̄ h̄tat
iaccessibile corpis sensibz quo nō ip̄i
nisi mūdi p̄t esse cordis accessus. **C**ū
igitur lucē istā oī corpaliū luci nō solū
iudicō rōnis sed amoris q̄ appetitū
p̄posuerim q̄to id magis valebim?
tanto meli? valebim? donec sanēt
oēs languores aīe nre ab illo qui p̄-
picius fit oībus iūquitatibz nris. **I**n
hac eī viuaciore vita fā sp̄itales po-
terim? oīa diiudicare ip̄i vō a nē-
ne diiudicari. **N**alis autē hō nō p̄-
cipit q̄ sūt sp̄us dei. stulticia ē enī
illi et nō p̄t scire qm̄ sp̄itālē diiudi-
cat. **E**t si nōdū possum? p̄ferre lucē
iudicatē ei luci de qua iudicat p̄re-
ferre vitā intelligētē vite tñmōdō
sentietā p̄ferre naturā nō alibi hoc
et alibi aliud sed oīa q̄ habet simul
i vno habētē sicut ē ip̄a nra itellige-
tia ei nature q̄ ita p̄tibz cōstat ut
min? diuidia sit q̄ tota sicut ē cō-
corpus supfluo de rebus tātis ac ta-
libz disputam? Si autē hoc iā pos-
sum? aliqd meli? q̄ itellētū nrm̄
deū eē credam? ut pax ei? q̄ p̄cellit
oīm itellētū custodiat corda nra
et itelligētias nras i xp̄o ihu. **I**psa
eī pax que p̄cellit oīm itellētū nō est
utiqz minor nostro itellētū ut cū iste
sit oculus corpaliū iuisibilis illa
putet esse visibilis. **A**n aliud pax de
i aliud splendor dei cū idem ip̄e sit

90
vniuersus filius cuius et illa caritas
q̄ supereminet sc̄ie cuius cognitione
implebit̄ in oem̄ pleitudinē dei.
Nō est lux mētis n̄re inferior q̄ illa
illumināte tribuit. Porro si ista iac-
cessibilis ē oculis carnis: q̄toma-
gis illa huic iōparabilis superem-
nēs. At per hoc cū sit aliq̄d n̄r̄m̄ vi-
sibile sicut hoc corpus aliq̄d vō iuisi-
bile sicut homo ierior: et cū optimū
n̄m̄ hoc est mens atq̄ intelligētia i-
uisibile sit oculis n̄ris corpis: quō-
id q̄d ē melius optimo n̄ro visibile e-
rit inferiori n̄ro. Arbitror id te cōcēde
h̄is oibus cōsideratis recte dictū eē
q̄ deus nec i loco videtur sed mūdo
corde. nec corpālibus oculis q̄ritur
nec arcūsaibit̄ visu nec tactu tene-
tur nec audit̄ affatu nec sentit̄ i-
cessu. Et si quid i h̄is min⁹ intelli-
mus uel aliter sapim⁹ id q̄ nobis
deus reuelabit si in q̄d p̄uēim⁹ i eo
ābūlem⁹. P̄uēim⁹ at ut credam⁹ deū
nō corpus esse sed sp̄m̄. P̄uēim⁹ etiā
ut credam⁹ q̄ deū nemo vidit vniq̄
et q̄ deus lux ē et tēbre i eo nō sūt
ulle et q̄ apud eū nō ē cōmutatio:
nec mōmēti obūbratio et q̄ lucē ha-
bitat iaccessibile: quē nemo hōim̄ vi-
dit nec vidē potest: et q̄ p̄r et filius
et sp̄s s̄s̄ vni⁹ deus est sine ulla
diuersitate et separacōe nature et
q̄ mūdicores eū videbūt et q̄ silēs
ei exim⁹ qm̄ videbim⁹ sicuti ē et q̄
deus caritas ē et qui manet i carita-
te i deo manet et deus i illo manet
et q̄ pacē et s̄amoniā sectari debem⁹
sine qua nemo poterit vidē deū. et
q̄ corruptibile hoc ac mortale corp⁹
n̄m̄ i resurreccōe cōmutabit̄ et idu-
et i corruptōem atq̄ i mortalitatē: i
qua semiatur corpus mortale sur-

get corpus spiritale t̄i figurate d̄no
corpus hūilitatis n̄re ut cōforme fa-
riat corpori glorie sue et q̄ deus fecit
hōiem ad ymaginē suā et q̄ sp̄m̄ mē-
tis n̄re renouamur i agnitionē dei
sc̄dm̄ ymaginē eius qui creauit nos
In h̄is atq̄ hui⁹ mōi sc̄arū sc̄pturaz
auctoritatibz per fidem ābulantes
qui dato uel adiuto dinitus i tellū-
spitalit̄ p̄fecerūt et sp̄talia sp̄tali-
bus cōparare potuerūt viderūt me-
lius videri mēte q̄ corpe. et ea vide-
ri mēte que nō cōtinētur locis nec
i ter se locoꝝ i teruallis separātur
nec minora essent i parte q̄ i toto
Hic est q̄ fiduciale ille dixit q̄ n̄
i loco deus videt̄ sed mūdo corde n̄
corpālibz oculis q̄rit̄. nec cōsūsa-
bitur visu nec tactu tenet̄. nec au-
ditur affatu nec sentit̄ i cessu. Vñ
quia et iuisibilis i sc̄pturis s̄s̄ ei⁹
substācia cōmēdat̄ et visus eē ā
pluribz p̄ corpus et corpālibz lo-
tis i eisdē auctoritatibz iuēt̄ur
aut sp̄m̄ quo corpales cernūt̄ yma-
gines per aliquā licet i corpoream
t̄i similitudinē corpis sicut i sōpnis
uel i extasi seuerūt ille vir s̄s̄ dei
natura ab hui⁹ mōi visioibz easq̄
dixit eē quas dei uolūtas elegisset
nō quas natura formasset. Iūct̄ ei
istas deus quibz vlt ut vlt. cū vlt
qm̄ vlt apparet sua latēte atq̄ i se in-
cōmutabilit̄ manēte substācia. Si cō
volūtas n̄ra apud se manēs et latēs
sine ulla sui cōmutacōe p̄ quas se
utūq̄ ostendat exprimit voces q̄to
facilius deus oipotens sua latēte at-
q̄ i cōmutabilit̄ manēte naturā
in qua voluerit specie p̄t̄ tu voluerit
appare qui ex nichilo creauit oīa at-
q̄ in se manens inouat oīa. Ad eā

vero uisione qua uidebim⁹ deū sicut
ē mūdada corda cōmouit. Quia ei
corpa cōsuetudie loquēdi uisibilia nō
nāt. p̄tēa deus uisibilis dicit ne cor-
pus esse credat. nō q̄a corda mūda sue
substantie cōtēpla cōe fraudauit. cū her
magna et summa merces deū cōtētibz
et diligētibz p̄mittat. dicitē ip̄o dño
q̄n corpālibus oculis uisibilis appare-
bat et uisibilē se cōtēndū mūdīs cor-
dis p̄mittēbat. Qui diligit me iquit
diliget a p̄e meo et ego diligā eum
et ostendā meip̄m illi. Her quippe na-
tura eius equalit cū p̄e uisibilis si-
tut equalit incorruptibilis ē que sic
supradictū ē cōtinuati aplūs posu-
it diuinā substantiā qua potuit hōibz
p̄dicatōe p̄mendās. Quā si oculi corpa-
les i resurrectōe mutata corpoz qua-
litate cōspiciēt. uiderit qui hoc possit
astruere. ne plus mouet illi sentēti-
a qui nec i ip̄a resurrectōe hoc corpa-
libz oculis sed mūdīs cordibz tribuit. Et de
sp̄ialis quidē corpis qualitate qd̄ re-
surrecturis p̄mittat uel discē adhuc
aliqd̄ uel q̄ere nō recuso si t̄i de hac
re disputātes illis uicis caue possim⁹
q̄ p̄terūqz studijs hūanis et cōtēta-
onibz excitātur dū supra q̄ scriptū ē
vnius pro altero i fletur adūsus alte-
rū ne dū altitādo q̄rim⁹ uestigare
quō possit uideri deus ip̄am pacem
sāctificatōemqz p̄dam⁹ sine qua nemo
potēit uide deum. qd̄ ip̄e auertat a
cordibz nr̄is ut ea sue cōtēplacōni
mūda reddat atqz custodiat. Illud
t̄i quia nō dubito nō requiro qd̄ dei i
natura nūqz uideat in loco. Iā utrū
possit hui⁹ corpis oculis uideri aliqd̄
qd̄ i loco nō uidetur ab eis qui ualēt
differendo mōstrare cū pace dilōis
audire paratus sū et qd̄ me mouet i

cōe cōferre. Sūt ei quidā qui deū ip̄sum
ōino corpus cē p̄sumūt putātes qd̄qd̄
corpus nō est nullā p̄orsus cē substanti-
ā. Istos ōino adūsandos cōseō. Sūt at
ali⁹ deū quidē ip̄ū corpus nō cē nū-
me dubitātes. sed idō eos qui ad uitā
eternā resurgēt. etiā per corpus deū
uisuros putant. Qm̄ talē sperāt sp̄i-
talis corpis qualitatē ut etiā ip̄a q̄
taro fuerat sp̄s fiat. Qd̄ si ita ē q̄tū
distet a superiorē optiōe et q̄ hoc sit to-
lezabili⁹ etiā si uerū nō sit puto faul-
lime iudicari. Primo q̄a multū itē
est utrū de creatore an de creatura a-
liter aliqd̄ sentiat q̄ ueritas habet.
deinde q̄a conat⁹ mētis utriqz serē-
dus ē uolētis corpus cōuertē i sp̄m
nō in corpus deū. Postremo q̄a id qd̄ e-
go i illa epistola mea dixi de istis nr̄e
tarnis oculis. q̄a neqz nūc p̄nt neqz
tūc potēnt deū uide etiā sic uerū ē. Nō
ei dictū ē nisi de oculis corpa-
libz qd̄
tūt nō erūt si corpus ip̄m sp̄s erit ac
p̄ hoc corporei oculi nūqz deū uidebūt.
quia cū uidebit sp̄s eū nō corp⁹ ui-
debit. Tota igit̄ q̄stio iā renāsit de cor-
pore sp̄iali quaten⁹ iduat incorruptō-
nē et imortalitatē hoc corruptibile ac
qz mortale. et q̄ren⁹ ex aīali i sp̄iale
mutet. Que diligētius sollicit⁹ q̄
tractāda ē maxie p̄ter corpus ip̄ius
dñi qui transfigurāt corpus hūilita-
tis nr̄e cōforme corpi glorie sue ut si-
bi subiciat oīa. Cū enī et deus p̄r uide-
at filiū et filius p̄rēmpā dūbio nō
sūt audiēdi qui uisionē nolūt tribu-
ere nisi corpa-
libz. Neqz enī dīa fas ē
q̄ filiū p̄r nō uideat. aut ut et ip̄e ui-
deat corpe idutus ē. Si nō nisi ad cor-
pus p̄tinet uisus q̄ q̄ i ip̄o mūdi ex-
ordio aīq̄ a filio esset ulla forma ser-
ui suscepta uidit deus lucē q̄ cēt bo-

na et humanitatu et mare et arida et
 de fenū atq; omē lignū solē lunā stel-
 las reptilia aīarū viuarū volatilia
 teli aīarū vīnā. postremo vidit deus
 oīa q̄ fecit et erat ualde bona. **Q**uā
 per quasq; creaturas toties scriptura
 repetisset: miror vñ nata fuit illa opi-
 nio qua putatū ē tm̄ ad corpa ptine
 visionē. **Q**ue opinio de quocūq; loque-
 di more orta sit. scripturae tm̄ sancte
 nō sic loqui solēt que nisi nō tm̄ cor-
 porū verū etiā spūū magisq; spūū q̄
 corporū visionē tribuerēt: nō p̄phas
 p̄rie vidētes appellauisset qui non
 corpore sed spūū etiā futura viderūt.
Sed cogitandum est ne qd̄ isolēter aude-
 am⁹ si dixerim⁹ corpus nō solū mor-
 talitatē et corruptibilitatē vey etiā
 hoc ipm̄ qd̄ corpus est per gloriā resur-
 rectionis amittere et spm̄ fieri. **C**omō
 quippe aut cōduplicabit̄ substantia
 spūs si et corpus spūs erit: aut si vn⁹
 erit spūs hoīs ita ut cōmutato et cō-
 uerso ī spm̄ corpe neq; gēnacōe neq;
 īremēto d̄duplicet̄. nec oīno ullius
 accessu ḡritatis auget̄. metuendū
 ē ne nichil̄ dia videat̄ aliud q̄ corpa
 nō ī illa mutacōe īmortalia māstura.
 sed nulla potius futura et oīno peri-
 tura. **Q**uappter̄ donec diligētī īqui-
 sitōe si dñs adiuerit repiatur q̄ sedz
 scripturas de spūali corpe qd̄ ī resurrec-
 tione p̄mittit̄ p̄babili⁹ sciendū sit
 itēz nobis sufficiat q̄ vn̄ gēitus fi-
 lius idēq; mediātor dei et hoīm ho-
 xpūs ihesus ita videt̄ p̄rem sic videt̄
 a p̄re. **N**os autē ad illā visionē dei que
 nobis ī resurrectōe p̄mittit̄ nō ex
 mūdo istā captiām oīdoz t̄i s̄ferre
 conem⁹. sed mūdandis cordibz p̄oslu-
 deam⁹ affū nec corporalē faciē cogi-
 tem⁹ cū dicit̄ aplūs videm⁹ nē per-

speculū in enigmatē tūc at̄ faciē
 ad faciē p̄sertim quia expressius
 dixit̄ nūc scio ex parte tūc autē
 cognoscā sicut et cognitus sū. **S**i ex-
 go tūc corpali deū faciē cognosce-
 mus. corpali nūc eius faciē cogni-
 ti sum⁹. **T**ūc enī cognoscā īquit scio
 et cognitus sum. **U**nde quis eū nō
 itelligat̄ eo loco etiā n̄rām faciē
 illā significare voluisse de qua dicit̄
 alio loco. **N**os autē reuelata faciē
 gloriā dñi speculātes in eandē yma-
 ginē trāsfōrmamur de gloria ī glo-
 riā tāq; a dñi spū. **D**e gloria saluz
 fidei. ī gloriā r̄tēplacōis eterne. **H**⁹
 quippe agit̄ ista trāsfōrmacō qua
 hō iterior renouat̄ de die ī die. **D**e
 quo et aplūs petrus cū eū moneret
 ornari nō que a foris īquit ornatur
 capilloz īrispāciōibus aut auro
 et margaritis uel veste p̄tiosa. **I**l-
 sed ille absconditus cordis hō qui ē deū
 ante diues. **I**n qua enī faciē velamē
 habēt iudei nō transeundo ad xp̄m
 qm̄ cū trāsierit q̄sq; ad xp̄m aufert̄
 velamē ea nos faciē reuelata ī can-
 dē ymaginē trāsfōrmam⁹. **A**ptissimē
 autē dicit̄ velamē sup corda eoz po-
 sitū ē. **I**bi est ergo faciēs qua reuela-
 ta nūc in fide q̄uis p̄ speculū et in e-
 nigmatē cōueniur. tūc at̄ faciē ad
 faciē. **Q**ue si approbas tene meā s̄i
 vni ābroshj sentēciā: iā nō ei⁹ aucto-
 ritate sed ipā veritate firmatā. **R**e-
 q; enī et michi p̄terea placet q̄a per
 illius os potissimū me dñs ab errore
 liberauit. et p̄ illius m̄steriū graciā
 michi baptisnatis salutaris idūlit̄
 tāq; plantatorū et rigatorū meo ni-
 mū faucā. sed quia de hac re et ip̄e
 hoc dixit qd̄ pie cogitāti et recte itel-
 ligētī loquitur etiā ille qui īremē-

7
tū dat deus. In ipsa ergo resurrectione
nō facile est deū videre nisi is qui cor-
de sunt mūdo. Et ideo bñ mūdo corde
ipī enī deū videbūt. Quos beatos iā
nūāuerat: et tñ videndi hys deum
nō pmiserat facultatē. Si ergo hñ
qui mūdo sūt corde deū videbūt: v-
tiq; alij nō videbūt. Neq; ei idignū
deū videbūt: neq; is qui deū videre
noluerit pōt deū videre. Nec in loco
deus videt: sed mūdo corde nec cor-
poralibz oculis deus q̄rit: nec cir-
cūstrabit: visu nec tactu tenet: nō
audit: affatu nec sentit: incessu
et tū absens putat: videtur: tū
p̄ns est nō videt. Deniq; nec apli
oēs xp̄m videbant: et ideo ait tūto
tēpore uobiscū sū et adhuc me non
cognouistis. Qui ei agnouit que-
sit: latitudo et longitudo et alacitudo
et p̄fundū et supeminētē sciencie
caritātē xp̄i vidit et xp̄m vidit: et
patrē. Nos enī sedm carnē iā nō
nouim⁹ xp̄m sed sedm sp̄m. Sp̄s
enī ante faciē nrām xp̄s dñs qui
nos in oēm plēnitudinē dei mīa sua
īplere dignet: ut videri possit a no-
bis. Hec uerba sūt uiri que nō car-
nalia sed spūalia sūt: q̄ntū itelli-
gis et uera esse nō quia ip̄e dixit
sed quia ueritas sine strepitu cla-
mat: agnoscas ī tāntū itelligis vñ
adhereas dño teq; ip̄am ītrunsec⁹
p̄paras īcorpale locū māsioni ei⁹
ad audiēdum silentiū narracōis
eius et uide dā. *visib* uisibile formā
eius. Beati ei mūdicores qm̄ ipsi
deū videbūt. Nō tñ eis sicut corp⁹
ex aliquo locū īteruallo apparebit
sed tū uenerit ad eos et māsionē
fecerit apud eos qm̄ sic īplebūt: ī
oēm plēnitudinē dei nō tū fuerint

et ipī plenus deus sed tū p̄fecte fuerit
pleni deo. Si autē nō nisi corpa cogi-
tam⁹ et nec illud saltē dignē cogi-
tare possum⁹: vñ uel ip̄a corpa co-
gitam⁹ nō q̄ram⁹ qd̄ adūsū nos ip̄os
loquam⁹: sed ab hac potē carnali cō-
suetudie orando et ī anteriora nos
extendēdo corda mūdēm⁹. Ut enī nō
tñ qd̄ bñs ābrosius uerū etiā qd̄
scūs ih̄eonim⁹ dicit nō solū p̄ns di-
nitatē sed nec filij quidē nec sp̄s sūt
quia vna ī trinitate natura ē p̄nt
oculi carnis aspice sed oculi mētis
de quibz ip̄e saluator ait: bñ mūdo
corde qm̄ ipī deū videbūt. *Nāq; sic*
alibi idem ih̄eonim⁹ breuē ac uerū
citer diffiniuit res īcorpales corpa-
libus oculis nō videt. Has sentētiās
de re tāta tantoꝝ uiroz nō ob hoc
reponere uolui ut au⁹ q̄ hōis sensū
tāq; scripturē canōice auctoritatē sc̄p̄
dū arbitris sed ut illi qui alit sapi-
unt conēt mētē uide qd̄ uerē et ī si-
plicitate cordis q̄rē deū: ne tā doctos
dinoꝝ eloꝝ tractatores tenē re-
p̄hendāt. Nec te moueat q̄ a q̄b dā
mū⁹ p̄siderāter dicit q̄ tūc uidebūt
oculi corpales si deū nō videbūt. An for-
te ceti erūt: uel sine causa erūt: Neq;
enī attendūt qui hęc loquūt: q̄ si nō
erūt corpa p̄fecto illi oculi nō erūt co-
porales. Si autē erūt corpa erūt qd̄ uide
possit oculi corpales. Sed hęc iā satis
dicta sūt q̄ ab ūcio hui⁹ opusculi mei
diligēter lecta et relecta cōsiderās sine
ulla fortasse dubitacōe p̄spicias ad ui-
dendū deū p̄ ei⁹ auxiliū cor mūdū te
p̄parare debē. De corpe uero spūali si dñs
iuuerit alio ope expiemur qd̄ disputāte
ualeam⁹. *Explicit lib' bñ aug⁹ de uide-
do deo: incipit omoitorū ei⁹ dem ad
fortunatiā uil' qm̄. de eodem.*

Nomōitorū sīs fū fortu-
 natiō Sicut p̄ns roga-
 ui et nūc r̄moneo ut
 fr̄em n̄m de quo collo-
 cūti sum⁹ vidē et roga-
 re digneris ut ignoscat michi si qd
 duxi⁹ et asperxi in se dictū accepit
 ī ea eplā quā me eomō scripsisse nō
 p̄citet. q̄a dixi isti⁹ corpis oclōs nec
 videre deū nec esse visuros Causam
 quippe adūxi tūc hoc dixeri ne scilicet
 deus ip̄e corpore⁹ eē credat. et ī
 loca spatio īteruallōq̄ visibilis. Ric-
 hil enī vidē alit⁹ isti⁹ corpis oculus
 p̄t. Et ne illud qd dictū est facie ad fa-
 ciē sic accipiat. tāq̄ mēbris corpis.
 tēnūatū sit deus Ideo ergo illud
 dixisse me nō p̄citet ne de ip̄o deo
 tā ip̄ie sentiam⁹ ut eū nō ubiq̄ to-
 tā sed per localia spacia disibilem
 existimem⁹ Talia quippe h̄is oclōs
 nouim⁹ Ceterū nichil tale de dō se-
 nēs sed eū īcōmutabile et īcorpale
 sp̄m ubiq̄ totū esse credēs si tāq̄ q̄
 q̄ mutacōem hui⁹ corpis futurā
 putat. ex aliali fuerit sp̄itale ut eti-
 am substantiā īcorpalem nō locorū
 īteruallis sed spacijs diuisibile ul
 etiā ūboz liniamētis ac finibus
 tēnūatam sed ubiq̄ totā p̄ tale
 corpus vidē possim⁹. volo ut me do-
 ceat si ver⁹ sapit Si autē in hoc fal-
 sū sentit longe tolerabili⁹ ē corpiā-
 li qd arrogare q̄ deo derogare Et si
 vera ē ista sentētia nō erit cōtraria
 ūbis meis que ī illa eplā posui Isti⁹
 nāq̄ corpis oculos dixi nō visuros
 deū hoc intues q̄ isti⁹ corpis oculi
 ōino nō p̄nt tēnere nisi corpora q̄
 ab eis aliquo loci īteruallō sepata
 sūt. Nā si nullū īteruallū sit. nec
 ip̄a corpora p̄ eos videm⁹ Porro at

si in tantā sui dissilitudinē nūa cor-
 pora mutabūtur ut oculos habeat
 per quos videat illa substantiā q̄ nō
 p̄ locorū spacia uel diffūdit ul fi-
 nit⁹ alibi habēs aliā p̄tē alibi aliā
 ī mīore loco mīore ī maiore maio-
 rem sed ubiq̄ īcorpale tota ē. lōge
 aliud erūt hec corpa et nō erūt ip̄a
 Nec sola detracta mortalitate atq̄
 corruptōe et p̄deris grauitate ali-
 ud erūt sed in ūtatem ip̄ius mē-
 tis quodā mō p̄uertētur. si vidē po-
 tērit quō tūc mētī. nūc autē nec
 ip̄i mētī p̄cessū est vidē Si eī muta-
 tis morib⁹ dicam⁹ hōiem nō esse
 qui fuit. idemq̄ mutatis etatib⁹
 ip̄m corpus dicam⁹ nō eē qd fuit q̄
 tomagis ip̄m nō erit tāq̄ cōiūsiōe
 mutacū ut nō solū īmortalit⁹ vi-
 uat verū etiā īuisibile videat. **A-**
 pp̄t si videbūt deū nō isti⁹ corpis
 oculi videbūt. quia et in hoc nō
 erit ip̄m corpus usq̄ ī illā vim
 potētiāq̄ mutacū Et nō ē cōtra-
 ria ista opitio illis uerbis eplē
 mee Si autē hatten⁹ nō erit ip̄m
 quia nūc mortale tūc at īmorta-
 le nūc aggrauās aiām tūc nullo
 pondere ad oēm motū erit failli-
 mū ad videnda vero ea q̄ locorū spa-
 tijs īteruallis q̄ tēnūat. si nō aliud
 q̄ ip̄m erit substantiā īcorpale et u-
 biq̄ totā nullo mō videbit Sive ergo
 illud siue hoc verū sit scdm utriq̄
 verū est q̄ istus corpis oculi deū
 nō videbūt. Aut eī isti⁹ erūt et non
 videbūt aut nō erūt isti⁹ si videbūt
 qm̄ tāta cōmutacōe longe alteri⁹
 corpis erūt Sed patus sum si qd de
 hac re meli⁹ nouit hic frater uel ab
 ip̄o uel ab illo a quo didicit discere
 q̄ si urridenter dicere illud etiā de

deo corporali meibusque per loca diuina
dicerem paratum me esse discere. **Q**uod
dico quia non irideter loquor et tale de-
um non esse omnino non ambigo. Et me ta-
lis esse creditur illa epistola scripta.
In qua dum essem in admonendo soluta-
tus quam nobis tacitis conscriptis in-
corruptio nimirum atque **p**ro-
uidus fui nec fraternam et episcopalem pro-
nam sicut frater et episcopus quam admodum
dignum fuerat cogitavi. **H**oc non defen-
do sed reprehendo: hoc non excuso sed ac-
tuso. Ignoscatur peto. **R**ecordetur nostram di-
lectionem pristinam et obliuiscatur offe-
sionem nouam. **F**aciat ite quod me non fecis-
se succensuit. **H**abeat lenitatem in dan-
da venia quam ego in illa epistola scribenda
non habui. **H**oc per tua caritatem rogo quod
prius priorem rogare volueram si eius
habere copiam. **Q**uod cum conatus esse
scribere ad me viro venerabili nobisque
omnibus honore preferendo venire noluit
dolum forsitan meum sicut plerumque huma-
na sunt quantum existimo suspicatus a quo
me longe abesse tu illi fac fide quantum
potes qui prius facilius potes. **I**ndica-
ci cum quanto et quam vero dolore de offensi-
one animi eius textum fueri collocatus.
Rouerit quod non eum propterea et quantum in
illum deum timeam et cogitum caput nostrum
in cuius corpore fratres sumus. **A**d locum in quo
habitat idcirco non putavi ueniendum ne
spectaculum facerem uidentium aliis.
nostris dolendum nobis pudendum per tua
sancitatem et caritatem: totum recte agi potest.
Ab illo quippe agit qui per fidem suam
habitat in corde tuo. **Q**uem credo quod
non spernit cum agnoscat in se. **E**go cer-
te in hac causa quid melius facere non
inueni: quam ut veniam peterem a fratre qui
lesum se uerum meam aspicitate ques-
tus est. **F**aciet et ipse ut spero quod ipse

rari sibi nouit ab eo qui per apostolum lo-
quens ait donantes uobis in eternis si
quis aduersus aliquem habet querelam sic
deus in christo donauit nobis. **E**stote igitur
imitatores dei sicut filii dilectissimi
et ambulare in dilectione sicut et christus dilex-
it uos. **I**n hac caritate ambulantes si quod
diligentia possumus de spiritali corpore
quod in resurrectione habebimus concorditer
inquiramus quia et si quod aliter sapimus
hoc quoque deus nobis reuelauit si in
illo maneamus. **Q**ui autem manet in
caritate in deo manet et deus in illo
manet quia deus caritas est siue tantum
quod eius fons ineffabiliter existendo siue
illa nobis per suum spiritum largiendo. **S**i
doretur potest quod caritas corporalibus oculis
aliquem uidebit potest fortassis et deus.
Si autem ista nunquam poterit multominus
ipse fons eius si quid diu excellens
et diuinitas de tanta re potest. **M**agnus
de uiri et in scripturis sanctis doctissimi qui
plurimum etiam et bona studia fide-
lium suis litteris adiuuauerunt ubi eis occa-
sio data est dixerunt inuisibilem deum in-
uisibiliter uideri hoc est per eam naturam quam in
nobis quoque inuisibilis est mundi sal-
metere et corde. **S**icut abrosius cum de christo
ageret secundum id quod uerbum est non est cor-
poralibus igitur sed spiritalibus oculis inuestis
uidet. **E**t paulo post. **N**on enim igitur uide-
runt iudei obsecrati et erat insipientes
eorum. **H**ic ostendens uisum uideat. **I**te cum
de spiritu sancto loqueretur iniecit uerba domini
dicentis. **R**ogabo patrem meum et alium pa-
trulium dabit uobis qui maneat uo-
bis cum eternum spiritum ueritatis quem hic
mundus non potest accipere quia non uidit eum
nec cognouit eum. **M**erito ergo se igitur
in corpore demonstrauit: quia in diuinitate
substantia non uidet. **V**idimus spiritum
in specie corporali. **V**ideamus et patre

sed quia vide nō possum? audiam? Et paulo post Audiam? ergo iquit p̄z Inuisibilis eī pater sed et filius inuisibilis sed in diuitate Deū eī nemo vidit Cū ergo fili? deus i eo utiq; q̄ deus est filius nōinat? S̄tis at̄ i theonim? aut. Videre deū sicut ē in natura sua oclis hōis nō p̄t. Nō solū hō nec āgeli n̄ thro- ni nec p̄tates nec d̄nacoēs; nec om̄e nomē qd̄ nōinat. Neq; eī creatā p̄t as- p̄tē creatorē suū. H̄is ūbis vir doctis- sim? satis ostendit qd̄ etiā de futō sc̄lo senserit qd̄ ad hāc rem attinet. Q̄tūl- bet eī oculi corp̄is n̄ri m̄tēt̄ i melius āgeloz oclis equabūt. Hic at̄ ip̄is r̄ oī- nō vniuerse celesti creature inuisibilem naturā dixit eē creatoris. Aut si et h̄c q̄stio fit et illa r̄fertur dubitacō vtrū nō simus futuri āgelis potiores. ip̄i? d̄nū ē h̄c apta sententia ubi ait de i- sur- rectoris i regnū erūt equales āgel̄ dei. Vñ ip̄e s̄tis i theonim? alibi sic dicit. Hō igit̄ faciē dei vide nō p̄t āgeli etiā mi- nimoz i ecclia semp̄ vident faciē dei et nūc in speculo videm? i enigmate tūc autē faciē ad faciē. q̄n̄ de hōibus i angelos p̄fexerim? et potuerim? cū aplō dice nos autē oēs reuelata faci- e gloriā d̄ni speculātes i eandē yma- ginē t̄nsformam? a glā i gloriā tāq; a d̄ni sp̄i licet faciē dei iuxta nature sue p̄rietatē nulla videat creatura et tunc m̄tē cernatur q̄n̄ inuisibilis credit. In h̄is ūbis hōis dei multa cōsiderāda sūt. p̄mū qā sed in aptis- simā d̄ni seruitiā etiā ip̄e sentit tūc nos visuros faciē dei cū in āgelos p̄- fexerim? id ē equales āgelis facti fu- erim? qd̄ erit utiq; i resurreōe mortu- orū. Deinde aplico testhonio satis a- p̄ruit nō exterioris sed interioris hō- nis faciē itelligendā cū videbimus

facie ad faciē De facie quippe cordis loq̄batur aplūs cū dicit qd̄ h̄c m̄tēo- rauit nos autē reuelata facie gloriā d̄ni speculātes i eandē ymaginē t̄ns- formam? Q̄ si q̄sq; dubitat recēseat eūdem locū et attendat vñ aplē loq̄- bat. De velamē salic? qd̄ manet in lectōe veteris testamēti donec q̄sq; transeat ad xp̄m ut auferat velamē. Ibi quippe dicit nos at̄ reuelata facie gloriā d̄ni speculātes. Que facies i iu- deis nō erat reuelata de quibz n̄c dicit. Velamē sup̄ cor̄ cor̄ positū ē ut ostēdat cordis faciē nobis eē reuelatā vela- mine ablato. Postremo ne q̄sq; ista- min? ituens min? q̄ discernēs visibi- lem deū uel āgelis uel hōibus cū eī- les āgelis facti fuerim? siue n̄c esse siue futurū eē credet euidentissic quid sentiet expressic dices q̄ faciē dei iux- ta nature sue p̄rietatē nulla videat creatura et tunc m̄tē cernat q̄n̄ in- uisibilis credit. Vñ sufficēter signific- uit q̄n̄ inuis ē ab hōibus p̄ oclōs cor- poris tāq; ip̄e corpore? non eū sed in nature sue p̄rietatē fuisse visū i qua tūc m̄tē cernit. cū inuisibilis credit. Quibz inuisibilis? nisi aspectibz cor- poralibz etiā celestibz sicut supra de angelis et p̄tātibz et d̄nā cōtibz dixit. q̄tō magis terrestribz? Vñ alio loco e- uideā? dicit nō solū patris diuitatē sed ne filij quidē et sp̄s s̄c̄ que vna i trinitate natura ē posse oculos car- nis asp̄tē sed oculos m̄tis de quibz ip̄e saluator ait. b̄n̄ mūdo corde q̄n̄ ip̄i deū videbūt. Quid manifestacōe hac- lutadi? Si enī t̄m̄nō dixisset n̄ p̄is nec filij nec sp̄s s̄c̄ diuitatē posse o- culos carnis asp̄tē nec deiceps addi- disse sed oculos m̄tis forte dicit carnē iam nō esse appellandā cū corp? fuit

Spiruale **A**ddendo ergo et dicendo sed oculos mentis ab omni genere corporis alienauit huiusmodi visionem. Ne quis autem putaret eum tamen de presenti tempore fuisse locutum subiecit etiam domini testimonium volens ostendere quos dixerit oculos mentis quod testimonio non presentis sed future visionis promissio declarat. bene mundo corde quod nunc ipsi deum videbunt. Beatus quoque athanasius alexandrinus episcopus cum ageret aduersus arrianos qui tamen deum patrem inuisibilem dicit filium uero et spiritum sanctum uisibiles putant equalitatis inuisibilitatem scripturarum sanctarum testimonio et diligentia sue disputacionis aperuit ista assidue suades deum non esse uisum nisi assumptione creature. secundum deitatis autem sue proprietatem omnino deum esse inuisibilem id est patrem et filium et spiritum sanctum nisi quantum mente ac spiritu noscitur potest. Gregorius autem factus episcopus orientalis aptissime dicit deum natura inuisibilem quoniam patribus uisus est sicut moysi cum quo facie ad faciem loquebatur. aliam uero conspicabilem materie dispositione assumpta salua sua inuisibilitate uideri potuisse. Hoc est et quod non abrosius dicit et patrem et filium et spiritum sanctum ea specie uideri quam uoluntas elegerit non natura formaueit. ut et illud uerum sit quod deum nemo uidit unquam que uox ipsius est domini christi. et quem nemo hominum uidit nec uide potest que uox apostoli filii moysi per apostolum christi est. et illa non repudient testimonium scripturarum quibus deus uisus esse narratur quia et inuisibilis est per proprietatem deitatis. et tamen uoluit uideri potest per assumptionem sicut placuerit creature. Porro si nature ipsius est inuisibilitas sicut incorruptibilitas non mutabitur utique in futuro seculo illa natura uero de inuisibili uisibilis fiat quia neque poterit de incorruptibili corruptibilis

fieri. Simul enim et incorruptibilis est. Et utique natura eius commedauit apostolus cum duo ista simul poneret dicens Regni autem seculorum inuisibili incorruptibili soli deo honor et gloria in secula seculorum amen. Unde nunc audeo ego ista distinguere ut dicam incorruptibili quidem in secula seculorum inuisibili autem non in secula seculorum sed tamen in hoc seculo. Verum quia nec illa testimonia falsa esse presentis bene mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. et sanctum quia cum apparuerit filius eius cum me quoniam uidebimus eum sicuti est. negare non possumus filios dei uisuros deum. Sed sicut uidetur inuisibilia. sicut se ipsum ostensurum promittebat qui hominibus in carne uisibilis apparebat quoniam dicebat et ego diligam eum et ostendam me ipsum illi cum ante oculos hominum confirmatum loquetur. Unde autem inuisibilia uideri nisi oculis cordis. De quibus paulo ante dixi quod deus senserit ad uidentem deum. Hinc est quod etiam memoratus mediolanensis episcopus in ipsa resurrectione dixit non facile esse deum uidere nisi hiis qui mundo seculo corde et id est scriptum esse beati mundo corde quoniam ipsi deum uidebunt. Quos beatus iohannes iam nucauerat et tamen eis uideri deum non promiserat facultatem. Deinde aduenit et dicit. Si ergo hiis qui mundo seculo corde deum uidebunt utique alii non uidebunt. Et ne alios illos acciperem de quibus dictum est bene pauperes bene mites et cetera continuo subiunxit neque enim indigni deum uidebunt. Idignos utique uolens intelligi qui licet resurgat deum uideri non poterit quoniam ad damnacionem resurgens. quia per fide uerum que per dilectionem operatur cor mundare noluerit. Et ideo sequitur et dicit. Neque is qui deum uideri noluerit poterit deum uideri. Deinde quia occurrebat etiam omnes ipsos deum

videre velle statim ut ostendat quare
 dixerit qui deum videre noluerit. qui
 a utique illo modo non vult deum videre
 quia cor mundum non vult. quo il-
 le videre poterit se autem aduocit et a-
 dit. Nec in loco deus videtur sed mundo cor-
 de nec corporalibus oculis deus quiritur
 nec circumscribitur visu nec tactu tene-
 tur nec auditur affatu nec sentitur in-
 cessu. Quibus uerbis beatus abrosius
 voluit ammonere quid debeant homines ipse
 uere qui deum uolunt videre hoc est cor mu-
 dare per fidem que per dilectionem o-
 peratur. Deinde spiritus sancti uigilantem acci-
 pinus quo illam uisionem desiderare no-
 uerimus. Nam de membris dei que assidue scri-
 ptura commemorat ne quis secundum carnem
 huius formam et figuram nos esse crederet
 similes deo. propterea eadem scriptura et a-
 las habet deum dixit quas nos utique non
 habemus. Sicut ergo alas cum audimus pro-
 tectionem intelligimus. Sic et cum audimus
 manus operationem intelligere debemus.
 et cum audimus pedes peritiam et cum audimus
 oculos uisionem qua cognoscit. et cum au-
 dimus faciem notitiam qua innotescit. et si
 quod aliud eadem scriptura tale commemorat
 puto spiritualiter intelligendum. Neque hoc e-
 go tamen aut ego prior sed omnes qui quicquam
 quod spiritualiter intelligere resistunt eis qui ob
 hoc antropomorphi nominantur. Et quorum
 uis ne multa commemorando maiores mo-
 ras faciam hoc unum sancti ieronimi interpo-
 no ut nouerit iste frater non se de hac re
 metu magis quam cum prioribus agere debere
 si quid eum contra promouet. Cum ergo ille
 uir in scripturis doctissimus psalmum ex-
 ponit ubi dictum est intelligite ergo qui
 impietates estis in populo et stulti aliqui sa-
 pientes qui platanit aurem non audiet. a-
 qui finxit oculum non considerat iter ce-
 tera. iste locus inquit aduersus eos maxi-

me facit qui antropomorphi sunt.
 qui dicunt deum habere membra que etiam nos
 habemus. Verbi causa dicit deus ha-
 bere oculos quia oculi domini respiciunt omnia
 manum domini facit omnia. Et audiuit inquit
 adam sonum pedum domini deambulantis in pa-
 radiso. Nec simpliciter audiuit et huma-
 nas ibeallitates ad dei magnificen-
 tiam referunt. Ego autem dico quod deus to-
 tus oculus est: totus manus est: totus pes
 est. Totus oculus est: quia totum uidet. To-
 tus manus est: quia totum operatur. To-
 tus pes est: quia ubique totus est. Ergo ui-
 dete quod dicit. Qui platanit aurem non
 audiet. et non dixit qui platanit ergo
 ipse aurem non habet. Non dixit ergo ipse
 oculos non habet. Sed quod dicit. Qui
 platanit aurem non audiet: qui finxit
 oculum non considerat. Hebraei tulerunt: ef-
 ficentias dedit. Nec omnia de uerbis eorum et
 latinorum et grecorum qui pores nobis
 in catholica ecclesia uiuentes diuina elo-
 quia tractauerunt ideo commemoranda ar-
 bitror. Sicut ut sciat iste frater si quod aliter
 quod iste sentit deposita dissensionis ama-
 ritudine et fraternae caritatis suauita-
 te in integrum restituta atque seruata di-
 ligenti atque tranquilla consideratione que-
 rendum uel discendum uel docendum. Neque
 enim quorumlibet disputaciones quibus ca-
 tholicorum et laudatorum hominum uelut scrip-
 turas canonicas habere debemus. ut nobis
 non liceat salua honorificentia que illis
 debet hominibus aliqui in eorum scriptis impro-
 bare atque respicere si forte inuenerimus quod
 aliter senserit quam ueritas habet diuino ad-
 iutorio uel ab alijs intellecta uel a no-
 bis. Quales ego sum in scriptis aliorum:
 tales uolo esse intellectores meorum. De
 in his omnibus que de opusculis sanctorum atque
 doctorum commemorauimus abrosii ieronimi
 athanasii gregorii et si qua aliorum ta-

lia lege potui q̄ d̄m̄eozare loq̄e pu-
taui deū nō eē corpus nec forme hu-
mane habē mēbra nec eū eē p̄ loco-
rū spaciā diuisibilē et esse natura
icōmutabilē iuisibilē nec p̄ eādē
naturā atq̄ substāciā sed assūpta
uisibili specie sicut voluit apparuis-
se quibz apparuit. q̄n̄ p̄ corpus oculos
i scripturis sc̄is visus esse narratur
i adiutorio d̄ni i concusse credo. et
q̄tū ip̄e donat itelligo **D**e sp̄iali at
corpore qd̄ i resurrex̄e habebim⁹ q̄-
tū capiat i meli⁹ d̄mutacōez v̄tū
i simplicitate sp̄is redat ut tot⁹ hō
iā sp̄is sit an qd̄ magis puto s̄z nō
dū plena fiducia cōfirmo ita futur⁹
sit sp̄iale corpus ut p̄pter quādā in-
effabile similitatē sp̄iale dicat seruet
tū substāciā corpalem q̄ p̄ seip̄as viuē
ac sentire nō possit sed per illū que
a v̄tū sp̄m̄ neq̄ enī et nūc q̄a corpus
dicat aiāle eadē est aiē natura que
corpis. et utrū si corpus q̄uis iā imor-
talis atq̄ icorruptibilis natura ser-
uabit adiuuet tūc aliqd̄ sp̄m̄ ad vi-
denda ip̄a visibilia id ē corpalia sicut
nūc tale aliqd̄ nisi per corpus videre
nō possum⁹ an vero etiā sine organo
corpus valeat tūc sp̄is nūc nosse cor-
poralia. neq̄ eī et deus talia p̄ sens⁹
corpis nouit et multa alia que i hac
q̄stione mouē p̄nt fateor me nōdū
alibi legisse qd̄ michi sufficē exis-
timare siue ad discendū siue ad do-
cendū **A**c p̄ hoc si nō displicet huic f̄i-
mea qualistūq̄ cautela iterū p̄t qd̄
sc̄ptū ē q̄m̄ videbim⁹ deū sicut ē q̄tū
possum⁹ cor mūdū ad illā visionē ip̄-
so adiuuante p̄parem⁹ **D**e corpore at̄ sp̄i-
tali parata et diligēti⁹ iquiram⁹ ne
forte aliquid certū ac liquidū sinobis
hoc utile esse nouit sedm̄ sc̄pturas su-

as deus demonstrare dignet⁹. **S**i eī hoc
iuenit iquisicō diligēti⁹ tūc futu-
rū corpus mutacōem ut possit vide-
iuisibilia nō ut opinor talis potētia
corpis mēti auferet visionē ut exte-
rior hō deū vide tūc possit. nō possit i-
terior q̄si tūc foris sit ad hōiem et in-
tus nō sit i hōie tūc ap̄tissie sc̄ptū sit
ut sit deus oīa in oībus. aut ita sit i-
tus ille qui sine ullis locoz spacijs u-
biq̄ totus ē ut foris tūc videri ab ex-
teriori hōie possit itus autē ab interi-
ore nō possit **Q**ue si absurdissie sen-
tūtur magis enī sc̄a pleni erūt deo
nō ianes itrisecus ab illo arcūdabū-
tur extisec⁹ nec ceteri itrisecus eū quo
pleni erūt nō videbūt. et tūc foris sc̄o
oculati eū quo arcūdabūt videbunt
restat ut interi de visione dei sedm̄ ite-
riorē hōiem certi sim⁹ **S**i autē corpus
etiā i mūta cōmutacōe hoc valuerit ali-
ud accedet nō illud abscedet. **A**li-
ergo id affirmam⁹ v̄n̄ nūc me dubi-
tam⁹ q̄ hō iterior videbit deū q̄ nō
solus p̄t vide caritatē q̄ tūc laudat
dictū ē deus caritas ē solus p̄t vide-
patē et sc̄ificacōem sine qua nō po-
terit vide deū **N**eq̄ eī caritatē p̄acē
sc̄ificacōne et si qua similia videt nō
ullus oculus carnis q̄ tūc oīa videt q̄
tūc p̄t oculus mētis tāto puri⁹ q̄o pu-
rior ut sine dubitacōe deū nō visuos
eē credam⁹ siue iuciam⁹ siue nō iuciam⁹
am⁹ qd̄ de q̄litate futuri corpus q̄rim⁹
tūc tūc corpus resurrecturū et imorta-
le atq̄ icorruptibile futurū nō ambi-
gam⁹ q̄m̄ hunc sc̄arū sc̄pturaz sentē-
tias ap̄tissias fieri iussiasq̄ retinem⁹
Si autē iste frater qd̄ de sp̄iali corpore
adhuc requiro iā sibi firmat eē certū
simū nisi placidus audiero docētē ita
ut ille quoq̄ placidus me audiat i q̄

rentē habebit unde iure succēseat.
Nūc tñ p̄ xpm̄ obsecro ut de illa as-
peritate irarū mearū qua eū nō in-
merito offensū esse didici vcliammic-
h̄ ab illo ip̄taves et me resq̄tis dño
adiuvāte lenifices. **Explicit p̄mo to-
rū bñ aug⁹ ad fortunianū de viddo dō**

**Inapit retractatō i libros bñ aug⁹
ad iquisicōes ianuarij.**

Ibi duo quoz ē titu-
lus ad iquisicōes ia-
nuarij multa de sacris
cōtinēt disputata si-
ue q̄ vniūsalit̄ siue q̄
particularit̄ id ē nō peque i oibz lo-
tis obseruat ecclia. Nec tñ p̄mōrari
oīa potuerūt: sed satis ad iquisita res-
ponsum ē. Quoz libroz p̄or eplā est:
habet quippe i capite q̄s ad q̄ scribit
Sed idō i tres libros anūat hoc opus
qm̄ sequēs qui noīa n̄a nō habet i
multo p̄lixior ē: et i eo multa plura
tractātur. In p̄mo ergo q̄s de manna
dixi q̄a vniūqz scdm̄ p̄p̄iā volūtatē
i ore sapiebat nō michi occurrit. vñ
possit p̄bari nisi ex libro sapie que in
dei nō recipiūt i auctoritatē canōicā.
Qd̄ tñ fidelibz potuit p̄uēre nō illis
ad ius dei murmurātibz q̄ p̄fecto
aliās escas nō desiderāret si hoc eis
saperet māna q̄s vellēt hoc opus sic
i apit **ad ea q̄ me iterrogasti.**

**Inapit liber p̄m⁹ bñ augusti ep̄i
ad iquisicōes ianuarij.**

Dilectissio filio ianua-
rio: augustini i dño
salute. Ad ea que me
iterrogasti mallem
p̄us nosse qd̄ iterroga-
tus ip̄e respoñdes. Ita-
enū uel approbando ul̄ emēdādo res-
pōsiones tuas multo breui⁹ posse res-
pōdere et te facillie añ confirmare a-
corrigē hoc qd̄ dixi mallem. Sed tñ ut
nūc responderē malu iōgiore face
sermonē q̄ dilatoem. P̄mo itaqz te-
nē te volo qd̄ est hui⁹ disputacōis ca-
put dñm̄ n̄m̄ ih̄m̄ xpm̄ sicut ip̄e i
euāgelio loquitur leui iugo suo nos s̄b-
didisse et s̄uane leui. Vñ sacmētis
nūo pauatissis obseruacōe faallomis
sigficacōe p̄stātissis societate noui
p̄pli colligauit sicut ē baptisim⁹ tri-
nitatis noīe cōsecratus: cōitacō cor-
poris et sanguis ip̄ius et si qd̄ aliud
in scripturis canōicis p̄mēdat̄ excep-
tis h̄is que seruitutē p̄pli veteris p̄
cōgruētia cordis eorū et p̄phetia tē-
poris onerabāt que et i quibz moysi
libris legūt̄. Illa autē que nō scripta
sed tradita custodim⁹ que quide to-
to terrarū orbe obseruātur dat̄ i tel-
ligi uel ab ip̄is aplis ul̄ plenarijs cō-
silijs quoz est i ecclia saluberrima
auctoritas cōmēdata atqz statuta re-
tineri sicut id qd̄ dñi passio et resurrec-
tio et ascensio i celū et aduētus de ce-
lo sp̄s sc̄i annūerfaria solepnitate
celebrētur et si qd̄ aliud tale occur-
rit qd̄ seruet̄ ab vniuersis quacūqz se
diffundit ecclia. alia vō que p̄ loca
terrarū regionesqz variātur sicut
est qd̄ alibi ieiunāt sabbato alibi nō,
alibi cōitacō cotidie corpori et sangu-
dñi alibi certis diebus accipiūt. ali-
bi nullus dies p̄termittit̄ quo nō of-

ferat. alibi sabbato tm et dnico. alibi
tm dnico et si quid aliud huiusmodi
animaduertere potest totum hoc genus
verum liberius habet obseruaciones nec
disciplina ulla e in his melior graui
prudens xpiano nisi ut eo mo agat
quo agere viderit ecclesiam ad qua
forte deuenerit. **Q**d eni neq contra fi
dem neq contra bonos mores ee pui
tatur idifferere habendu et peoru
iter quos viuunt societate seruandu
e. **C**redo te aliqui ex me audisse tm et
am nuc meoro. **H**ater mediolanu
me secuta iueit etiam sabbato no
ieiunatem ceperat fluctuare quid
ageret tuc ego talia no curaba s; p
ter ipam consilui de hac rebissime
meorie epm ambrosiu. **R**espondit
michi nichil se de hoc docere me pos
se nisi qd ipe faceret quia si melius nos
set id potius obseruaret. **C**uius putasse
nulla iacoe reddita auctoritate so
la sua nos voluisse admonere ne sab
bato ieiunarem? secutus e et ait michi
Cu ioma veio ieiuno sabbato: ai h
su no ieiuno. **S**ic et tu ad qua forte ec
clesia veneris eius more seruare: si
cuiq no vis esse scandalu nec qd
tibi hoc ai matu renuissse: libe
ter amplexa est. **E**go vo de de hac
sententia etiam atq etiam cogitans
ita semp habui tamq ea celesti oracu
lo acceperim. **S**ensi eni sepe doles et ge
mes multas ifirmoz pturbaciones
fieri p quorunda fratru pteriosa ob
stinacione ul suspitiosa timidita
te qui in rebus huiusmodi quas neq
scripture sce auctoritate neq vni
uersalis ecclesie tradidit neq vite
corrigende utilitate ad certu pnt
terminu puenire tm quia subest
qualisq iocanato cogitatis aut

quia in sua pria ita consuevit. aut q
aliud vidit in peregrinacione sua quo
remotiore a suis eodictiore facta pu
tant ta litigiosas excitat qstiones
ut nisi qd ipsi faciunt rectu no existi
ment. **D**ixerit aliquis no cotidie ac
cipienda eucharistia. **Q**uesteris que
Cum iquit eligedi sint dies in quibus
purius ho continensq; viuat quo
ad tantu sacmentu dignu accedat. **Q**
a manducauerit idigne: iudiciu sibi
manducaret et bibire. **N**uq contra. **P**mo
iquit si tanta e plaga pccati atq iper
morbi ut medicamenta talia differere
da sint auctoritate antistitis debet q
q ab altari remoueri ad agenda
pccata et eade auctoritate recanti
ari hoc e et idigne accipere si eo tpe
accipiat quo debet agere pccata non
ut arbitrio suo cu libet ul auferat se
coloni uel reddat. **C**eteru si pccata tanta
no sint ut excoicandus ho quisq iudi
cet no se debere a cotidiana medica
na dnica corporis separare. **R**ecti q
eos fortasse quispiam dirimit litem
qui monet ut papue in xpi pace per
maneant. **F**aciat autem vnusquisq
qd sedm fide sua pie credit ee facie
du. **N**euter eni eoz exhorreat corp
et sanguine dni. sed saluberrimu fa
tamentu certu honorare coter
dar. **N**eque litigauerunt iter se aut q
q eoz se alteri pposuit. **Z**acharus ul
le ceturio cu alter eoz gaudeb in do
mu sua suscepit dnim. alter dice
rit no su dignus ut sub meo tectu
itres ambo saluatore honorifica
tes diuerso et quasi cotrario modo
abo pccatis miseri ab omnia cofe
ti. **V**aleat et ad hac similitudine q in
mo iplo vnicaq; fidelu mana sed
ppriam voluntatem in ore sapiebat.

Sic i ore auqz facimētū illud quo
libugatqz ē mūdus. Nā et ille hono-
rando nō audet cotidie sumē: et ille
honorādo nō audet ullo die p̄termit-
tere. Contēptū sblū nō vlt̄ tabus iste
sicut māna fastidiū. Inde ē aplūs
dicit idigne acceptū ab eis qui hoc
nō discernebāt a ceteris abis venera-
tōe singulariter debita. Cōtinuo quip-
pe tū dixisset iudiciū sibi māducātū
bibit addidit ut dicit nō diuiciis
corpus dñi. Qd̄ satis toto ip̄o loco in
eplā ad corinthos p̄masi diliget adu-
tatur apparet. Sit aliqz p̄grinus i
eo forte loco vbi p̄seueratē i obserua-
tōe qd̄ vagesime nec q̄nta sabbata la-
uāt relaxant ve ieiunū nō iqt̄ hodie
ieiunabo. Querit causa. q̄ nō sit iqt̄
i p̄ria mea. Quid aliud iste nisi p̄suetu-
dine sua p̄suetudi aliter p̄ponē conat̄. Nō
enī de libro dei hoc michi recitātū est
aut vniūse q̄ dilatat̄ ecclesie plēa voce
certabit aut ostēdet illū cōtra fidē face-
re se autē scdm̄ fidē moresqz optimos
hūc aut illū violare aut se custodire
cōuictet. Violat̄ sane quietē et pacē suā
de sup̄flua q̄stione rixando. Hāc tū i
rebus huiusmōdi ut et ille i huius et hie
i illi p̄ria ab eo qd̄ ceteri faciūt nō ab-
horret. Si vō et tū i aliena p̄ria p̄gri-
naret̄ ubi maior et frequentior ē p̄lus dei
videt̄ ubi gr̄a bis offerri q̄nta sabbati
ultime ebdomade quadagesime i mane
et vespe velenisqz i p̄ria sua ubi i fine
diei mos ē offerri male atqz illicitē fie-
ri cōtridat qm̄ alibi alit̄ ip̄e vidit pue-
vili ē iste sensus cauēdus i nobis to-
lerādus i alijs corrigēdus i nris. P̄
ma ergo i quibus tua quā i p̄mōtorū
o posui s̄i ex quo trū istoz gener sit
attende. Queris enī hys verbis quid
p̄ q̄nta sabbata ultime ebdomade quad-
agesime fieri debeat an offerēdū sit

96
mane i rursus post cenā p̄t̄ id qd̄ die-
tū ē siliter postp̄ cenatū est an ieiunā-
dū i p̄ cenā t̄m̄ nō offerēdū an eam
ieiunādū et post oblatōem sicut face-
solem̄ cenādū. Ad hoc itaqz respōdeo
quid horū sit faciendū si dīne sc̄ptē
p̄scripsit auctoritas nō sit dubitādū
qm̄ ita face- debeat̄ ut legim̄ ut iā
nō quō sit faciendū sed quō facimētū
ielligēdū sit disputem̄. Siliter etiā si
qd̄ horz tota p̄ orbē frequat̄ ecclesia nā
et hie qm̄ ita faciendū sit dubitare
i solentissie i sanie ē. Sed neqz hoc ne-
qz illud ē in eo qd̄ tu quis. Restat igit̄
ut de illo t̄cō genē sit qd̄ p̄ loca regi-
onesqz variatū faciat ergo quisqz
qd̄ i ecc̄a i quā venerit fieri viderit.
Nō enī qd̄qz eoz cōtra fidē ē aut mo-
res fuit hinc uel inde meliores. Hys
enī causis id ē ut p̄pter fidē aut p̄pter
mores uel emēdari oportet qd̄ p̄p̄a
fiebat uel i iustū qd̄ nō fiebat. Ipsa q̄
pe mutacō cōsuetudis etiā que p̄ vni-
litate adiuuat̄ nouitate p̄turbat. Q̄
p̄pter q̄ utilis nō ē p̄mutacō nec fruc-
tuosa: cōsēptē noxia ē. Nec idō puta-
re debes i iustū esse i multis locis
ut illa die post refectiōne offerat̄ q̄
sc̄ptū est. Itēde et calicē postp̄ cenā
uit dices. Ipsam enī potuit appellare
cenā qua iā corpus acceperat ut de-
inde calicē acciperet. Nā qui alibi di-
cit p̄uēntibz vobis i vniū nō ē dñicā
cenā māducare. hāc ip̄am acceptōez
eucharistie dñicā cenā vocat. Illud
magis mouē potuit hoies ut iā re-
fecti die illo uel offererēt uel sumerēt
eucharistiā qd̄ i euāgelio dicit. Cū
autē illi māducaret̄ accepit ihs pa-
nē et b̄ndixit cū iā sup̄ius dixisset. Cū
sero autē factū esset recūbebat. cū duo-
decim et manducantibz illis dixit qm̄

vnus ex vobis tradet me Post enim tra-
didit sacramentum et liquido apparet
quoniam primo acceperunt discipuli corpus et
sanguinem domini non eos accepisse ieiun-
nos. Numquid tamen propterea calumpniandum
est vniuersum ecclesie quod a ieiuniis se ac-
cipitur? Ex hoc enim placuit spiritui sancto
ut in honore tanti sacramenti in os christiani
domini corpus intraret pulchrum ceteri
tibi. Nam ideo pro vniuersum orbem mos iste
seruatur. Neque enim quia post cibos dominus
dedit propterea pransi aut cenati fratres ad
illud sacramentum accipiendum conuenire
debent. aut sicut faciebant quos apostolus
arguens emendat mensis suis ista mis-
tere. Namque saluator quo vehementius com-
mendaret mysterium illius altitudinem ul-
timum hoc voluit infigere cordibus et mentibus
discipulorum. a quibus ad passionem di-
gressurus erat et ideo non precepit quod de-
inceps ordine sumetur ut apostolis pro quibus
ecclesias dispositur erat seruaret hunc
locum. Nam si hoc ille monuisset ut post
cibos alios se acciperetur. credo quod morem
illum non variasset. Cum vero ait apostolus de
hoc sacramento loquens propter quod fratres cum con-
uenitis ad manducandum iuicem expectate
si quis esurit domum manducet ut non ad
iudicium conueniat statim subtexuit ce-
tera autem cum venero ordinabo. Vnde intel-
ligi datur quia multum erat ut in epistola totum
illud agendi ordinem insinuaret cum vni-
uersa pro orbem seruaret ecclesia ab ipso ordinata
est quod nulla morum pueritate variat.
Sed nonnullos probabilis quedam ratio de-
lectauit vno certo die pro annum quo ipse
cenam dominus dedit tanquam ad insignem me-
moratorem post cibos offerri et accipi
placeat corpus et sanguinem domini. Non est
tamen autem fieri arbitror ea hora ut qui
etiam ieiunauerit ante refectorem que
hora nona fit ad oblationem possit oc-

currere. Quapropter neminem cogimus an domini
cum illa cenam prandere: sed nulli eam
conardite audemus. Hoc tamen non arbitror
institutum: nisi quia plures et prope omnes in
pluribus locis eo die lauare. siue uentrem.
Et quia nonnulli eam ieiunium custodiant
mane offerunt propter prandentes. quia et
ieiunia et lauacra tolerare non possunt
ad uesperam. Sed propter ieiunantes. Si autem
queris cur etiam lauandi mos ortus sit
nichil michi de hac re cogitatum probabi-
lius occurrit nisi quia baptizandorum
corpora per obseruationem quadragesime
sordidata cum offensioe sensus ad fon-
tem uentrem nisi aliqua die lauaret. In
die autem potius ad hoc electum quod cenam domini
tam annuissarie celebrat. Et quia accessit
est hoc baptismum accepturis multa cum
eis lauare uoluerunt ieiunium quod la-
re. Hinc ut potius disputatis monco ut
ea que prolocutus sum serues quantum potes
ut decet ecclesie prudenter et pacificum fili-
um. Alia que interrogasti si dominus uoluit
alio tempore expediam. *Explicit liber primus*

Incipit liber secundus

Etis literis tuis ubi me
comonisti ut debita
reddere de residuis eno-
dandis questionibus quas
iam longe ante quasseras. In-
tissimum michi atque carissimum deside-
rium studij tui apostolus differri tolerare
non potui. Et quous in medio acrius oc-
cupationum mearum hac secula papuam
ut ad ea que interrogasti responderem
tibi. Diuina autem de tua epistola disputa-
re nolo: ne hoc me ipsum impediat. iam ta-
dem reddere quod debeo. Queris que cau-
sa sit tur annuissarie dies celebrande
domine passionis non ad eundem reddeat annu-

die sicut dies qua tradit nat. et dei
 de subuigis si hoc fit ppter sabbm & lu
 na quid sibi uelut i hac re observa
 tio sabbati et lune. Hinc pmu opor
 tet ut noueris die natalis dñi nō in
 sacramento celebrari sed tm̄ i meōriā
 reuocari q̄ natus sit. ac per hoc nichil
 opus erat nisi reuolutū die dñi quo
 ip̄a res acta ē festa deuotōe signari. Sa
 cramentū est i aliqua celebraōe tū rei
 geste. meōraō ita fit ut aliqd signi
 ficare etiā itelligat qd scē accipiendū
 ē. Et itaq; nō agim̄ pascha ut nō so
 lū qd factū est in meōriā reuocem̄ id
 ē q̄ mortuū ē xp̄us et resurrexit sede
 tiam cetera q̄ ea attestatur ad sacra
 mentoz significatōem nō omittamus
 Quia ei sicut dicit apl̄us mortuū est
 ppter delicta nra et resurrexit ppter ius
 tificatōem nrām trāsitus quidā de
 morte ad vitā i illa passiōe dñi et re
 surrectōe sacratuē ē. Nā etiā vocabu
 lū ip̄m q̄ pascha dicit nō grecū sicut
 uolgo uideri solet. sed hebreū eē dicit
 qui linguā utraq; nouerūt. Neq; enī
 a passiōe qm̄ pascha i greco dicit pa
 ti sed ab eo quia trāsitus ut dixi a mor
 te i vitā hebreo uero res appellata ē.
 i quo eloquio pascha trāsitus dicit si
 tut phibent qui hoc sciūt. Qd̄ uoluit
 et ip̄e dñs tangē aī ait. Qui credit
 i me trāstiet a morte i vitā. i maxie
 idem euāgelista hoc itelligit. volu
 isse exp̄mere tū celebraturō dño pas
 cha aī discipulis ubi cenā iusticiā eis
 dedit. Cū uidisset iqt̄ ih̄us q̄ uerū hō
 eius ut trāstieret de mūdo ad patrem
 Trāstus ergo de hac mortali vitā
 i aliā vitā i mortale hoc ē de morte
 ad vitā in passiōe et resurrectione
 dñi cōmendat. Hic trāstus nō a
 nobis agitur p̄ fidem q̄ nobis est in

remissioe p̄ccatorū in spe uite eterne dili
 gētibz deū et p̄ximū quā fides p̄ dilec
 tionē operat̄ et iustus ex fide uiuit
 Spes autē que uidet̄ nō est spes. Qd̄
 ei uidet quis quid sperat. Si at̄ qd̄ nō
 uidem̄ speram̄. p̄ paciām expecta
 mus. Sedm̄ hanc fidē et spem i dilecti
 onē qua tepim̄ eē sub grā iā cōmor
 tu sum̄ xp̄o aī et cōsepulā p̄ bap̄tis
 mū sicut dicit apl̄us quia et uerū
 homo simul crucifixus ē tū illo et re
 surrexim̄ tū illo quia simul nos ex
 suscitauit et simul sedē fecit i celesti
 bus. Vñ etiā et illa exhortatō que sur
 sū sūt sapite nō que sup̄ trā. sed qd̄ se
 quit̄ et dicit mortui ei estis et vita
 urā abscondita ē aī xp̄o i deo tū xp̄s
 apparuit̄ vita urā tūc et uos appa
 rebitis cū illo i glā. satis idcirco quid
 uelit̄ itelligi quia nūc trāstus nr̄ de
 morte ad vitā qui fit p̄ fidem spe pa
 git̄ future i fine resurrectionis et glorie
 tū corruptibile hoc id ē cauo in qua ge
 nium̄ nō induet̄ i corruptiōe i mor
 tale hoc induet̄ i mortalitate. Nūc
 enī iā quidē habem̄ p̄ fidē p̄micias
 sp̄us. sed adhuc i nobis sp̄us i genit̄
 mus ad op̄ationē expectātes redēptōez
 corp̄is nr̄. Spe ei salui facti sum̄. In
 hac spe tū sum̄ corpus qd̄ de mortuū ē
 ppter p̄ccat̄. spes autē vita ē ppter iusti
 tiā. Sed uide quid sequit̄. Si autē sp̄us
 eius iquit̄ qui suscitauit ih̄m a mor
 tuis habitat̄ i uobis. qui suscitauit
 xp̄m a mortuis uiuificabit et morta
 lia corp̄a urā p̄ i habitatē sp̄m̄ eius i
 uobis. Hoc agitur i uniuersa eccl̄a. q̄ i
 p̄grinatōe mortalitatis iucta ē exp̄
 tat̄ i fine scil̄ qd̄ dñi nr̄ ih̄u xp̄i cor
 pore p̄monstratū ē qui ē p̄mogēit̄
 a mortuis qui et corpus eī tū caput
 ē ip̄e nō nisi eccl̄a est. Nōnulli enī

attendentes uerba que assidue dicit ap[osto]l[us]
quia et mortui sum[us] cu[m] xp[isto] et resurrex-
im[us] cu[m] eo nec intelligentes quatin[us] dica-
tur arbitrari su[n]t i[n] facta esse resurrec-
tionem. nec ulla ulterius i[n] fine t[em]poru[m]
et speranda ex quib[us] e[st] iquit h[ym]ene[us]
et philetus qui circa ueritate aberra-
uerunt dicentes resurrexerunt i[n] facta e[st]
et fidem quor[um]da[m] subuertentiu[m]. **I**dem ap[osto]l[us]
eos arguens detestati qui t[ame]n dicit nos re-
surrexisse cu[m] xp[isto]. **U**nde nisi q[uo]d hoc per
fide[m] et spem et dilectio[n]em factu[m] e[st] in no-
bis dicit sc[on]d[u]m p[ro]m[iss]as sp[irit]us. **S**ed q[uo]d
spes que uidetur no[n] est spes. item si
q[uo]d no[n] uidem[us] speram[us] p[ro] patia[m] exp[er]-
tam[us] restat utiq[ue] redemptio[n]e[m] corporis
n[ost]ri qua[m] expectantes i[n] nobis metip[s]is
i[n]genitum[us]. **N**on est illud spe gaude-
tes i[n] tribulac[i]o[n]e patietes. **H**ec igit[ur] in-
nouatio uice n[ost]re e[st] quida[m] transitus de
morte ad uitam. **Q**ui fit p[ri]mo p[ro] fide[m]
ut i[n] spe gaudeam[us] et i[n] tribulacione
patietes sum[us] du[m] adhuc exterior ho[m]i[n]o
n[ost]r[us] corrumpit[ur]. sed interior renouatur
de die in die. **P**roter ip[s]um uita[m] noue vi-
te nouu[m] ho[m]i[n]em induere iubent[ur] et ex-
uere ueterem expurgantes uetus fer-
mentu[m] ut sitis noua co[m]sp[er]sio: q[uo]n-
iam pascha n[ost]r[us] i[m]molatus xp[istu]s. **P**roter
hanc ergo uite nouitate[m] p[ri]mus me-
sis i[n] a[n]ni m[en]sibus celebrato[n]e hui[us] ac-
tributus est. **N**am et ip[s]e dicit m[en]sibus
nouo[rum]. **Q**uia uero i[n] t[em]pore scilicet n[un]c
terciu[m] t[em]pus apparuit ideo resurrexerunt
d[omi]ni triduana est p[ri]mu[m] eni[m] t[em]pus
est ante lege[m] sc[on]d[u]m sub lege t[er]ciu[m]
sub gra[m]. ubi i[n] ma[n]ifestac[i]o[n]e sacra-
me[n]ti e[st] prius occultu[m] i[n] p[ro]phetico enigma-
te. **H**oc ergo et i[n] lunari nu[m]ero significat[ur]
Quia eni[m] septenari[us] nu[m]erus solet i[n] sc[ri]p-
turis ad quada[m] p[er]fectione[m] mysticus
appare[re]. tertia ebdomada lune pas-

cha celebrat[ur] qui dies occurrit a q[ui]nta
decima i[n] uicesima p[ri]ma. **E**t illic et aliud
sacra[m]e[n]tu[m]. **Q**uod si tibi obscuru[m] fuit quia
i[n] talib[us] q[ue]stio[n]ibus min[us] erudit[us] es no[n]
constiteris nec ideo me putes melio-
re quia hec i[n] studijs puerilib[us] didici.
Qui ei gloriatur i[n] d[omi]no gloriatur: scire et
intelligere q[uo]niam ego sum d[omi]n[us]. **N**onnulli
ergo studiosi taliu[m] reru[m] q[ue]sierunt m[en]tra
de nu[m]eris et motib[us] syderu[m]. et qui s[er]uili-
ta lunaria ex co[n]uersio[n]e glo[n]i eius con-
iecerunt. no[n] q[uo]d aliq[ui]d substance accidat
ei cu[m] augetur ul[tra] recedat cu[m] minuit[ur].
q[uo]d deluat i[n] pericia. **M**anichei opinan-
tes repleti ea dixerunt sicut repletur
nauis ex fugitiua dei parte qua[m] co[n]-
mixta p[ri]ncipib[us] tenebraru[m] et eoru[m]
sordib[us] i[n]quinata corde atq[ue] ore sa-
cilego et crede et loqui no[n] dubitant.
Hinc ergo i[n] repleti luna[m] dicit cu[m] eade[m]
pars dei magnis laborib[us] ab i[n]qui-
namento purgata de toto mu[n]do usq[ue]
ab o[mn]ibus cloacis fugies reddet[ur] deo
luceta du[m] redeat. **R**epleti uero p[ro] me-
sem dimidui[m] et alio dimidio i[n] sole
refundi uelut i[n] alia nauem. **N**ec t[ame]n i[n]
ter istas anathematizandas blas-
phemias aliq[ui]d unq[ui]d fingere potue-
runt aut ul[tra] i[n]cipies luce[m] ul[tra] desinens
corniculato lumine fulgeat aut aut
a dimidio mense i[n]cipiat minui et
non ad finiendu[m] plena p[er]ueniat. **I**lli
autem qui hec certis numeris i[n]da-
gauerunt. ita ut defectus solis et lune
no[n] solu[m] aut fieret sed etia[m] q[uo]niam futuru[m] ef-
ficerent longe a[n]t[ea] p[re]diceret. et eos detrimen-
tis i[n]teruallis t[em]poru[m] cano[n]ica supputa-
tio[n]e p[re]figeret lrisq[ue] m[en]daret quas
no[n] qui legunt atq[ue] intelligunt nichilom[od]o
eas p[re]dicunt nec alie aut alias acci-
dunt q[uo]niam p[re]dicunt. **T**ales ergo quib[us] no[n]

ignoscendū sicut scā scriptura dicit
 quia cū tātū valeret ut scilicet possēt
 estimare deū nō cognouērūt ex ipīs
 cornibz lune que a sole auersa rece-
 dit siue crescentibz siue decrescētibus
 cōicērit uel a sole illustrari et q̄to
 magis ab eo recederet tāto magis ab
 ea pte que terris apparet radios eius
 extape. q̄to autē ad eū post dimidiū
 mensem ex alio semi circulo ppinq̄
 ret tāto magis a superiore pte illust-
 tā ab ea pte quā terris uertēt non
 posse capē radios et p̄tēā uidei de-
 tescere uel si habet suū lumē id ha-
 bere ex vna pte i emisserio. quā pte
 cū recederet a sole paulatī terris donet
 totā ostendēt quasi augmētata nō
 strare dū nō dat qd̄ dezerat sed p̄dat
 qd̄ terat. at rursus paulatī abscōde
 qd̄ patebat et ideo detescē. S; qd̄libz
 horz duoz sit illud certe māifestū ē
 cuius aduertētī facile cogniti. q
 luna nō augeat ad oculos nōs nisi
 a sole recedendo neq; minuat nisi
 ad solē ex pte alia pp̄quando. Atte-
 de nūc qd̄ in p̄uerbijs legitur. sapiēs
 ut sol p̄manet: stultus ut luna muta-
 tat. Et q̄s ē sapiēs qui p̄manet ut sol
 nisi sol ille iusticie de quo dicit. ortus
 ē michi. Sol iusticie. et quē sibi nō fu-
 ille ortū in die nouissimo plāgetes ip̄i
 dicitur. sicut. et iusticie lumē nō illuxit
 nobis et sol nō ortus ē nobis. Nam
 istū carnis oculis visibile solē oriri
 facit sup bonos et malos deus. qui e-
 riā pluit sup iustos et iustos. Quātū
 autē semp ex rebus visibilibz ad iui-
 sibilis congrue similitudines. Quis est
 ergo ille stultus qui tāq̄ luna muta-
 tur? nisi adam ī quo oēs peccauerūt.
 Nā quippe hūana recedes a sole ius-
 ticie ab illa saluz iterna d̄replacōe

inōmutabilis veritatis omnes viues
 suas in terrā cōuertit. et eo magis
 magisq; obscurat in iterioribz ac su-
 perioribz suis. Sed cū redire cepit ad
 illā inōmutabile sapiām. q̄to magis
 ei pp̄quat affectu pietatis. tāto ma-
 gis homo exterior corripit. sed iteri-
 or renouatur de die in die. oīs q; lux
 illa i genij que ad inferiora uergebat
 ad superiora cōuertit. et a terrenis au-
 fertur ut magis magisq; hinc sc̄lo
 moriatur et vita ei; abscondatur
 cū x̄po in deo. **A**ntar ergo i deteri
 ad exteriora progredies et i vita sua
 picens itima sua. **E**t hoc terre id ē eis
 qui terrena sapiūt melius videtur
 cū laudat peccator i desiderijs aie su-
 e. et qui i qua gerit benedicit. **A**ntar
 autē i melius cū intencionē et
 gloriā suā a terrenis q̄ in hoc sc̄lo ap-
 parēt paulatī auertit. et ad superiora
 atq; iteriora p̄uertit. **E**t hoc terre id
 est qui terrena sapiūt deteri videt.
Vn̄ illi ip̄i postremo i fructuosa agē-
 tes penitentiā etiā hoc iter milia dictu-
 ri sūt. **I**n sūt quos aliqui habuim; i
 derisū et i similitudinē i p̄perij. nos i sen-
 sati vitā illozū estimabam; **I**stā nā
Ant ph̄ sp̄s sc̄us de visibilibz ad iui-
 sibilis et de corpālibz ad sp̄ūalia sa-
 cramēta similitudinē duces trāsitū il-
 lū de alia vita in aliam vitā qd̄ pas-
 cha nōinat; a q̄ta decima luna bo-
 luit obseruari. ut nō solū p̄tēā b̄tū
 qd̄ sup̄cōmēorauī quia idē i p̄p̄tē
 ebdomada tertia. sed etiā p̄tē illā cō-
 uersionē ab exterioribz ad iteriora
 de luna similitudo assumēt. **V**sq; ad vi-
 cesimā beo et p̄mā p̄pter ip̄m nūm
 septenariū q̄ vniuersitatis significatō sepe
 figurat; qui etiā ip̄i ealie tribuit
 p̄pter istar vniuersitatis. **I**deo iohes

apulus i apocalypsi ad septē scribit ec-
clesias **E**cclia vero adhuc i ista mor-
talitate carnis cōstitutā p̄t ipsam
mutabilitatē lune noīe in septuorū
significat. **V**n̄ est illud **P**arauerūt sa-
gittas suas i pharetra ut sagittauerūt
in obscura luna rectos corde **P**rius
enī q̄ fiat illud qd̄ dicit apls cū xp̄s
apparuerit vita v̄ra tūc et vos cū il-
lo apparebitis i gloria **O**bscura vide-
tur ecclia i tēpore peregrinacōis sue i
ter n̄ltas iūquitates genies. et tūc
sūt tūmende i h̄die i fidelū seductio-
nū quas noīe sagittarū i telligi volu-
it **V**n̄ alio loco p̄pter nūcios fidelissōs
veritatis quos ubiq̄ parit ecclia dicitur
luna testis i celo fidelis **E**t cū de
regno dñi psalm̄ canēt. oriet̄ iquit
i diebz ei⁹ iusticia et habudāna pa-
tis. donec auferat̄ luna idē habudā-
tia pacis i tantū crescet donec oēs mu-
tabilitatē mortalitatis absumat
Tūc nouissima iū uita destruet̄ mors
et qd̄ nobis resistat ex infirmitate car-
nis **V**n̄ nobis p̄fecta pax nodū est cō-
sumet̄ oīno cum corruptibile hoc in-
duerit i corruptōem et mortale hoc
i duet i mortalitatem **V**n̄ et illi⁹ ciuita-
tis muri que iherico appellat̄ que i
hebreo eloquio luna i terptari dicit̄
septio circuitu circuita testamēti
archa corruerūt. **Q**uid enī nūc ali-
ud agit ānūciatio regni celoz quā
circuitio arche significauit. nisi ut
oīa munimēta mortalis vite idē
oīs spes hui⁹ s̄cl̄i que resistit spei fi-
turi s̄cl̄i in dono septenarij spūs s̄c̄i
p̄ liberū arbitriū destruat̄. **O**b enī
hoc trāleunte archa nō i pulsu vi-
olento illi muri sed sponte ceciderūt
Sūt et alia testiona scripturarū que
nobis i gerūt p̄ mēoracōem lune

ecclie significacōes q̄ in ista mortalita-
te ab illa iherico au⁹ caues s̄c̄i angeli
sūt i exūpnus et laboribz peregrina-
tur **N**on ideo tñ putare debet stulti
qui nolūt i melius imitari adora-
da esse ista lūnaria quā duat̄ ex
eis aliqn̄ similitudo ad diuina misteria
figuranda. ex oī enī creatura dua-
tur nec ideo in sententiā dāpnacōis
debem⁹ irruē q̄ ore aplico q̄bus dā
p̄fectur qui coluerūt et seruierūt
creature pot⁹ q̄ creatori qui ē b̄ndic-
tus i s̄cl̄a **S**icut ei nō adoram⁹ peccō-
ra q̄uis dictus sit et agnus et vitu-
lus. nec ferā cū dictus sit leo de tribu
iuda. nec lapides quā petra erat xp̄s
nec mōtē spon quā in ip̄o figurat̄
ecclia. sic nec solē nec lunā q̄uis ex ce-
lesti creatura sicut ex multa t̄st̄a
sac̄mētoz figure ad i formacōes mul-
tatis assumūt **Q**uap̄t̄ māth̄eo
v̄i deliramēta cū detestacōe vidēat̄
sūt **Q**uibz cū obiecterim⁹ vana com-
mēta v̄n̄ hoīes i errores p̄cipitant
quo p̄us p̄cipitata sūt garruli sibi
vidētur cū dicūt nobis. tu et vos aso-
lus et lune cōione pascha celebratis
quasi nos ordies s̄p̄derū aut viassitū-
dines tēporū a s̄mo atq̄ optio deo
cōditas arguam⁹ et nō pueritate e-
ozū quā rebus sapiētissime cōditas ad
iusticie sue vanissias op̄iones abuta-
tur **N**ā si mathematic⁹ nobis contu-
dictur **E**t de s̄p̄deribz lunaribz celi. ad
sac̄mētū misterice figuradas similitudines
duce. cōtradicit̄ et augures ne dicat̄
nobis estote simplices sicut colūbe astu-
ti ut serpētes. cōtradicit̄ hystorones
ne i psalmus cytharā nōinem⁹ **A**ut
quia ex h̄is rebus ad misteria uerbi
dei similitudinē signa sumū cū dicit̄
si placet uel auspicia nos captare ul

venena nos phice al theatruas affectu
 de luxurias qd demerissimū ē dicere
Nō ignē nos de sole et luna ānuis mē-
 struus de tēporibz actionū nūāri eūē-
 tā cōicām⁹ ne ī vīe hūāne pīadōsissi-
 mis tēpēstātibz tāq̄ scopulis misere
 seruitutis illi a libero arbitrio naufr-
 gem⁹. sed ad rem sacrate significādam
 silitudīes aptas religioisissima deuo-
 tōe suscipim⁹ sicut de cetera creatura
 de ventis de mari de terra de volatili-
 bus de pisabz de pecoribz de arboribz
 de hoībus ad sermone quidē multipli-
 cē ad celebracōem vōo sacmētōz iā
 xpīana libertate parassitē de aq̄ de
 fūmētō de vino de oleo In seruitute
 autē veteris ppli mltā etiā celebrari
 iperata sūt que nobis tūmō itelli-
 genda tradūtur. Non itaqz dies ob-
 seruam⁹ et ānos et menses et tēpora
 ne audiam⁹ ab aplo. timeo vos ne for-
 te sine causa laborauerū ī vobis. **E**os
 enī culpāt qui dicūt nō phīstāre hodi-
 e quia prosterus ē et quia luna sic fer-
 tur. ul phīstāre ut prospera cedāt qui-
 a ita se habet posico s̄ydezi nō agam
 hoc mēse cōmercū quia illa stella
 mīchi agit mensem. ul agā q̄a susti-
 pit mensem. nō plātibz hoc āno vi-
 neā quia bisextus ē. **N**ō autē q̄s sapi-
 ens arbitretur obseruatores tēporum
 reprehendēdos qui dicūt nō phīstāre
 hodie quia tēpēstas exorta ē aut nō
 nauisē quia adhuc sūt hiberne reliq̄-
 e aut tēpus seruādi ē q̄ t̄rbz au-
 tūpnalibz terra sata ē. uel si qui forte
 alij naturales effūs circa mot⁹ ae-
 ris et humoris ad variādas tēporū
 qualitates ī s̄ydezi ordinatissā cō-
 uersioe notā sūt. De quibz dictū est
 tū conderēt. et sint ī signis et t̄pibus
 et ī diebus et ānis. Si que at figure si-

militudinū nō tm̄ de celo et s̄ydezibz sed
 etiā de creatura inferiorē ducūt ad dispe-
 sacionē sacmētōz. eloquētia qdā ē doc-
 trine salutaris mouēdo affectū discen-
 tū accommodata a visibilibz ad inuisibi-
 lia a corpālibz ad spūalia a tēporali-
 bus ad eternā. **H**ec qui s̄q̄ attendit q̄ eo
 tēpore quo pascha celebram⁹ sol ī arietē
 ē sicut illi appellāt quēdā s̄ydezi locum
 ubi reuera mense nouorū sol iuenit. **S**z
 siue illi arietē siue aliud aliqd eandem
 partē reli vocare voluerit de scripturis
 s̄ab hoc didicim⁹ q̄ oīa s̄ydezi deus cō-
 didit et locis celestibz quibz voluit or-
 dinauit que stellis distincta et ordinata
 ī quālibet ptes diuidāt. q̄bu s̄libet vo-
 cabulis vocent. ubiāqz sol esset mēse
 nouorū illic eū reperit. **H**ec celebracō
 ppter silitudinē sacmētī renouāde vice
 de qua satis differim⁹. **Q**si etiā loc⁹
 ille s̄ydezi aries possit vocari ppter ali-
 quā figurā et ygnētā. neqz hinc time-
 ret sermo dīnis aliquā sacmētī silitudi-
 ducē sicut de alijs nō solū celestibz sed
 etiā terrestribz creaturis sicut de ouo
 ne uel phadibz sicut de mōre syna. de
 mōre syon. sicut de flūmibz q̄ vocāt
 tyon. syon. tigris. eufrates sicut de
 ipso iordane rerū figurate i s̄ydezi
 milticas silitudīes ducit. **S**ed q̄tū in-
 ter sit iter obseruacōes s̄ydezi ad aere-
 as q̄litates accommodatas sicut agri-
 role uel nauis obseruāt. aut ad notā-
 das ptes mūdi cui s̄qz aliquo al ali-
 unde dirigēdū qd gubernatores na-
 uū faciūt et hī qui solitudīes areno-
 sas ī intēiora austrī nlla cta semita
 gradūt. aut aliqd in doctna utili si-
 gurate significandū sit nōnullorū s̄yde-
 zū aliqua mēōracōe. **Q**uātū ergo i-
 ter sit iter has vtilitates et vāitates

22
hōim ad hoc obseruatiōe sydera ut
nec aeris qualitates nec regionū vi-
as nec solos tēporū nūos nec spūaliū
filitudines sed quasi fatalia rerū eue-
ta pquirūt q̄s nō intelligat. Sed iā dei-
ceps videam? tū etiā id obseruat tū
pascha celebram? ut sabbatū occur-
rat. Hoc enī p̄riū xp̄iane religiois
ē tū iudei tū mō mensē nouorū
lunā obseruat a quarta decima usq̄
vicesimā p̄mā. et q̄a aliquā pascha
quo passus ē dñs ita occurrit. ut iux-
mortē eius et resur̄ctōez medi? esset
sabbatū dies addendū p̄ces n̄ri resu-
erūt ut et n̄ra festiuitas a iudeoz fes-
tiuitate distiguet. Qd̄ nō frustra ac-
dendū esse ab illo qui ē ante tēpora
et per quē facta sūt tēpora. et qui ve-
nit i plenitudine tēporū qui p̄tate
habuit ponēdi aiām suā et iterū ve-
cipiendi eā. et idō nō fatiale sed oportu-
nā s̄c̄nēto qd̄ cōmendare istitue-
rat hora expectabat tū dicit nō dū
vēr hora mea. ut i anūisaria passi-
onis ei? celebratōe a posteris serua-
ret. Q̄ enī nūc ut sup̄i dixi fide ac-
spe peregrinamur. atq̄ ut ad id p̄uei-
am? dilectōe s̄c̄n̄im? requies est
q̄dā ab oī labore oīm molestiarū s̄c̄a
atq̄ p̄petua in eā nobis sit ex hac vi-
ta transiit? quē dñs ih̄s xp̄us sua
passione demonstrare ac cōseruare dig-
natus ē. Inest i illa requie nō desidi-
osa segnitia sed quedā iestabilis tra-
quillitas actōis otiose. Sic ei ab hui?
vite opibus i fine requiescat? ut i al-
teri? vite actōe gaudeat. Sed talis ac-
tio i dei laude agit? sine labore mē-
broz sine languore curarū. Non ad
eā sic transiit? p̄ quietē ut ipi labor
succedat. id est nō sic iapit eē actio
ut desinat quies. Neq̄ enī reditur

ad labores et curas. sed p̄manet in
actōe qd̄ ad quietē p̄tinet. nec i ope
laborare nec in cogitatōe fluctuare.
Quia ergo p̄ requiē ad p̄mā vitā ve-
dit? b̄n̄ aiā lapsa est in p̄c̄m. p̄tēa sab-
bato requies significatur. Illa autē p̄ma
vita que a peregrinatōe redeūtibz
et p̄mā stolam accipiētibz reddit?
p̄ vnā sabbatū quē diem dñi aiā dicit?
mus figurat. Quare septē dies in
genesim lege. et iucies septimū si-
ne vespe: quia requiē sine fine signifi-
cat. Prima ergo vita nō fuit sempi-
terna p̄c̄tā. requies autē vltima
semperterna ē. Ne p̄ hoc et octauū sem-
perternā b̄titudinem habebit. quia
requies illa q̄ semperterna ē exapituit
ab octauo nō extinguit neq̄ ei alie
semperterna. Ita ergo erit octauū quia
p̄mū. ut p̄ma vita sed etna reddat.
Sabbatū tū p̄mēdatū est p̄iori p̄lo
in otio corp̄alit celebratōe ut figura
esset s̄c̄ificatōis in requie sp̄s s̄c̄i.
Nūq̄ ei legim? i genesi s̄c̄ificatōem
p̄ oēs p̄iores dies. sed de solo sabbato
dictum ē. et s̄c̄ificauit diē septimū.
Amāt enī requiē siue p̄e aiē siue
iūque: sed quo p̄ueiant ad id qd̄ a-
māt plurime nesciūt. Nec aliquod
appetit etā ip̄a corp̄a ponderibus
suis: nisi q̄ aiē amoribz suis. Nā sic
corp̄us tam diu nitit? pondere siue
deorsū uersus siue sursum donec ad
locū quo nitit? ueniens cōquiescat. p̄-
dus quippe olei si nitit? in acre de-
orsū si autē sub aquis sursum nitit?
sic aiē ad ea que amāt p̄tēa nitit?
ut p̄ueiēdo requiescat. Et n̄lta q̄
dem pios delectat? sed nō ē in eis cō-
na requies nec saltē diuturna: et
p̄tēa magis sordidat? aiām i qua
uāt p̄c̄a? ut sincerū ei? p̄odus quo

i supra fere non dicitur in commutabili
 delectat. Et ideo adhuc supra e qd
 se pro sumo habet cu superior sit deus.
 Nec i tali pcedo ipunita reliquit. qui
 a deus supbis resistit huilibz ab dat
 gram Cum at deo delectat ubi vera
 terra eterna qd iucit requie qua ma
 nis qrebat nec iuciebat p inde admo
 net i psalmo delectat i dno et dabit
 tibi peticoes cordis tui Quia ergo ca
 ritas dei diffusa e in cordibz nris p
 spm scm qui datus e nobis. ido sac
 tificaco in septio die comemorata est
 ubi requies pmedat. Quia vo nec
 bene operari possum nisi dono ei
 adiuti sicut aplis dicit deus est ei
 qui opatur i nobis et velle et opa
 ri p bona voluntate nec reqescere po
 terim post oia opa nra bona que i
 hac vita gerim nisi ei dono ad eter
 nitate sanctificati atq porrecti. p
 tea de ipo dicit qa cu fecisset opa bo
 na valde septio die requieuit ab oi
 bus opibz suis q fecit Futura ei re
 quem significabat qua post bona opa
 daturus erat hoibus Sicut ei cu be
 ne operam ipse dicit opari i nobis
 cui munere bene operamur ita
 cum requiescam ipse requiescit dicit
 aur munere requiescam Hinc e ca
 q i tribus pms pceptis decalogi q
 ad deu ptinet sabbatu terciu posit.
 terea eni septē ad pximu ptinet id e
 ad hoiem quia i duobz pceptis tota
 lex pender Et terciu ibi de observaco
 ne sabbati positu e ut i pmo pcepto
 pxim itelligam ubi phibet coli ali
 qua i figuracois homi dei similitudo. no
 quia no habet p imagine deus. sz qa
 nulla p imago eius coli debeat nisi il
 la q et hoc est qd ipse. nec ipa p illo sed
 cu illo Et quia creatura mutabilis

e ac ptea dicit ois creatura vaita uis
 iecta qm natura uniuersi etia i parte
 monstratur ne qsq filiu dei uerbu per
 qd facta sut oia putaret ee creatura
 sequit aliud pceptu no accipias i va
 nu nome dnu dei tui Spus aute scus
 i quo nobis requies illa tribuit qua
 ubiq amam sed nisi deu amando
 no inuenim ai caritas ei diffundit
 i cordibz nris p spm scm qui datus est
 nobis. quia sanctificauit deus diem
 septimu in quo i qeuit tno pcepto le
 gis i sinuat. Ad scriptu e de observa
 tione sabbati no ut i ista vita nos qesce
 existinem sed ut oia que bene opam
 no habeat itencionē nisi i futura req
 em sempiterna Memeto maxie qd
 iam supra meorau quia spe saluifi
 sum. spes aute que videt no e spes.
 Ad ipm aute igne amoris nutriedu
 et flandū quodam mo quo taq podere
 surtu ul itorsu feram ad requiem.
 oia ista ptinet que figurate nobis in
 sinuat. plus eni mouet et accedit
 amore. q si nuda sine ullis sacmēto
 ru similitudinibz poneret. Cu rei cau
 sam difficile est dicere sed tñ ita se ha
 bet ut aliqd p allegorica significaco
 itimatu plus moueat et plus hono
 ret. q si uerbis ppris aptissime dicit.
 Credo q ipse aie motus qd iu adhuc re
 bus terreis iplicat pigrū i flamat
 sed si ferat ad similitudines corpales et in
 de referat ad spitalia que similitudibz illis
 figurat. ipo quasi trāstū vegetatur.
 et taq in facula ignis agitatur accē
 dit. et auctiore dilcoē rapit ad qete
 Idq iter oia decē illa pcepta solu ibi
 qd de sabbato positu e figurate obser
 uandū p pnt. qua figurā nos itelli
 gendā no etia poau corpale celebra
 dam suspicemur. Cū eni sabbo signu

fieri spiritualis requies denique dictum est
in psalmo vacate et videte quoniam ego sum
dominus. et quo vocatur hodie ab ipso domino
dicite veritate ad me omnes qui laboratis et
onerati estis et ego reficiam vos. tollite
iugum meum super vos et disate a me quia
mitis sum et humilis corde. et iucietis
requiem animabus vestris. cetera tamen ibi precep-
ta proprie sicut precepta sunt sine ulla fi-
gurata significacione obseruamus. Nam
et idola non colere manifeste didicimus
et non accipere in vanum nomen domini dei nostri.
et honorare patrem et matrem et non occi-
dere. non mechari non falsum testimonium
dicere non concupiscere uxorem proximi non con-
cupiscere ullam rem proximi. non figura-
te aliud pretendunt et iustitiam aliud sig-
nificant sed sic obseruantur ut sonant.
Obseruari tamen die sabbati non iubentur
ad leuam secundum octauam ab opere corporali
sicut obseruat iudei. Et ipsa eorum obser-
uacio que ita precepta est nisi quadam alia
spirituale requiem significet. videnda iudi-
catur. **V**nde non inconuenienter intelligitur ad
amorem excitandum quo ad requiem te-
dini valeat dies que figurate in scripturis
dicuntur quoniam quidem id solum in decalogo
figurate precepit ubi requies commendat
que ubique amat. sed in solo sancta et tercia
inuenitur. **D**ies tamen dominicus non iudeis sed
christianis resurrectione domini declaratus est.
et ex illo cepit habere festiuitatem suam.
Nunc quippe omnium sanctorum ante resurrectionem
corporis sunt quidem in requie. sed non in
ea sunt actioe qua corpora recepta vege-
tant. **T**alem quippe actioem significat
dies octauus qui et primus. quia non aufert
illam requiem sed glorificat. **N**on enim redit in
corpore difficultas ex corpore quia nec cor-
ruptio. **O**portet enim corruptibile hoc indu-
ere incorruptioem et mortale hoc indu-
ere immortalitatem. **Q**uapropter ante dominum

resurrectionem quous sanctos pres plenos p-
phetico spiritu octauum sacramentum nequaquam
lateret quo significaret resurrectionem. nam
et per octauam psalmus describitur. et octa-
ua die circumadebatur infantibus. et in
ecclesia ad duorum testamentorum significa-
cionem dicitur. da illis septem et da illis
octo. reseruatum est tamen et occultatum
solum celebrandum sabbatum traditum est
quia erat antea requies mortuorum. **R**e-
surrectio autem nulli erat qui resur-
gens a mortuis non moreretur. et mors
illi ultra non dominaretur. **A**t postquam facta
est talis resurrectio in corpore domini ut puer
in capite ecclesie quod corpus ecclesie spera-
ret in fine iam dies dominicus id est octa-
uus qui et primus incipit celebrari.
Ipsa etiam causa intelligitur cur ad obser-
uandum pascha ibi etiam oues occide-
ret et edere iubentur cum manifestissime pas-
sionem domini prefigeret non hinc ita precep-
tum est ut attenderet occurrere sabbatum
et tamen in mense nouorum ad tercia lune
ebdomade datur iubetur ut eundem
quoque die dominus potius sua passione sig-
net. qui etiam dominus id est octauus qui
et primus est declaratur adueniat. **A**t-
tende igitur sacramentum triduum crucis
in sepulchro suscitatum. **H**orum trium quod sig-
nificat crucem in prima agimus vitam quod
autem significat sepultura et resurrectio
fide et spe agimus. **N**unc enim dicitur homini
tolle crucem tuam et sequere me. **C**rucia-
tur autem caro cum mortificatur in membra
nra super terram. fornicatio inuidia
luxuria auaricia et cetera huiusmodi
quibus dicitur si enim secundum carnem vixeris
moriemur. si autem spiritu sancto carnis
mortificaueritis uiuetis. **H**ic etiam de
seipso dicitur mundus michi crucifixus
est et ego mundo. **E**t alio loco **S**aceres
loquitur quia vetus homo noster simul

tuas huius est cum illo tua ut euacuaret
 corpus patris ut non ulterius seruiamus pec-
 cato **Q**uid ergo id agunt opera iura
 ut euacuaret corpus patris quod diu ex-
 terior homo corrumpitur ut interior reno-
 uetur de die in die tempus est crucis **H**ec
 sunt etiam bona opera quidem tamen adhuc
 laboriosa quorum merces requies est
Sed ideo dicitur spe gaudentes ut co-
 gnitates futurae requie cum hilaritate
 in laboribus operemur **H**anc hilaritatem
 significat cruce latitudo in transverso
 ligno ubi figatur manus **P** manus
 enim opera intelliguntur per latitudinem hila-
 ritatem in operibus quia tristitia facit
 angustias per altitudinem autem cui ca-
 put adiungit expectatio retributionis.
 de sublimi iustitia dei qui reddet vni-
 cuique secundum opera sua **I**ms quidem qui se-
 cundum toleranciam boni operis gloriam et
 honorem et incorruptores querunt vitam
 eternam **I**taque etiam longitudo qua to-
 tum corpus extenditur ipsa toleranciam
 significat unde longanimes dicitur qui
 tolerat **I**n profundum autem quod terre iherusa-
 lem secretum sacramentum prefiguratur **R**ecordari
 enim nisi fallor que verba apostoli in
 ista designatione crucis expediatur ubi a-
 ut in caritate radicati atque fundati ut
 possitis comprehendere cum omnibus sanctis
 que sit latitudo et longitudo et alti-
 tudo et profundum **E**t quoniam videtur non
 dum tenemur sed fide et spe gerimus **I**lla du-
 o figurata sunt **H**ec enim que nunc agi-
 mus tanquam clavis preceptorum in dei timo-
 re conficis sicut scriptum est **C**onfige clavis
 a timore tuo carnes meas in necessa-
 ris deputat non in eis que per se ipsa appe-
 tenda et cupiditatem sunt **U**nde illud op-
 timum se dicit cupiditas dissolui et esse
 cum christo manere autem in carne natam di-
 citur propter vos **Q**uid ergo autem cupido dissol-

ui et esse cum christo inde incipit requies que
 non interumpitur resurrectione sed clarificatur
 que tamen nunc in fide retinetur quia iustus
 ex fide vivit **I**gnoratis inquit quoniam quod
 quod baptizati sumus in christo ihesu in morte
 ipsius baptizati sumus **C**onsepulti er-
 go sumus illi per baptismum in morte **U**n-
 nisi fide **N**ecque enim iam in nobis perfectum
 est adhuc in nobis in metis in gemis sceti-
 bus et adoptionem expectantibus redemp-
 tionem corporis nostri **S**pe enim salui facti su-
 mus spes enim que videtur non est spes
 quod enim videt quis quod sperat **S**i autem
 quod non videmus speramus propter paciam ex-
 pectamus **Q**uid merito sepe memoro **N**ecque
 iam nunc in ista vita nos beatos fieri arbi-
 tremur et ab omnibus difficultatibus libe-
 rari ac sic in angustiis verum temporalium
 adversus deum ore sacrilego innuere-
 mus quasi non exhibeat quod promissit **P**ro-
 misit quidem etiam huic vite natia sed alia
 sunt solacia miserorum alia gaudia beo-
 rum **N**on ergo innueremus in difficulta-
 tibus ne perdamus latitudinem hilarita-
 tis de qua dicitur spe gaudentes quia sequi-
 tur in tribulatione patientes **N**oua ergo
 vita in fide nunc inchoat et spe geritur
 tunc erit cum absorbebit mors in victo-
 ria cum illa novissima inimica destruet
 mors cum mutati fuerimus et equales
 angelis effecti **D**es inquit resurgemus
 sed non omnes inmutabimur **E**t dominus **E**-
 rit inquit equales angelis dei **A**pphe-
 si enim sumus modo in timore pro fide tunc
 autem apprehendemus in caritate pro spem
Quid enim sumus in corpore peregrinamur
 a domino per fide enim ambulamus non per
 spem **I**pe itaque apostolus qui dicit ut ap-
 prehendam sicut et apprehensum sum aperte se
 non apprehendisse confiteatur **F**ides inquit ego
 me non arbitror apprehendisse **S**ed tamen quia
 ipsa spes ex promissione veritatis certa

nobis ē tū dicit cōsepulta sum? tū illo
p̄ baptisimū in mortē subiūxit et ait
ut quō resurrexit xp̄s a mortuis
p̄ gloriā patris ita et nos in nouitate vi-
te ambulem? Ambulam? ergo in re
laboris sed in spe caritatis: in carne ve-
tustatis sed in fide nouitatis. Dicit
enī corpus quidē mortuū est p̄t̄ p̄t̄m
sp̄s autē vita est p̄t̄ iusticiā. Si autē
sp̄s ei? qui suscitauit ih̄m xp̄m a
mortuis habitat in vobis. qui susci-
tauit ih̄m xp̄m a mortuis viuifi-
cabit et mortalia corpa v̄ra p̄ iha-
bitantē sp̄m ei? in vobis. Hec ex auc-
toritate dinariū septuagintarū et vniūse
ecclesie que toto orbe diffundit con-
sensione p̄ annūsiariū pascha celebra-
tur in magno utiq; sicut iā intelligis
facimēto. Et in scripturis quidē vete-
ribz ad agendū pascha nō ē p̄ceptū
tēpus nisi ex mēse nouorū luna q̄ta-
decima usq; ad vicesimā p̄mā. Eua-
gelio t̄n quia manifestū est quo etiā
die dñs crucifixus sit et in sepulchra
fuit et resurrexit. adiūctū ē etiā ip-
soriū dierū obseruatiō p̄ patrū cōsi-
liū et orbi vniūso xp̄iano p̄suasū eo
nō pascha celebrari oportē. Qua-
dragesima sane ieiuniorū habet
auctoritatē et in veteribz libris et ex
ieiunio moysi et helie et ex euāge-
lio totidē quia diebus dñs ieiuna-
uit demonstrans euāgelium nō disse-
tare a lege et p̄phetis. In p̄sōa q̄ppe
moysi lex in p̄sōa helie p̄phē accipi-
unt. Inter quos gloriosus apparu-
it in mōte ut euidentē eminet qd̄ de
illo dicit ap̄lus testidnū habēs a
lege et p̄phetis. In qua ex ip̄te an-
ni cōgruentius obseruatio q̄ drage-
sime cōstitueret. nisi q̄ cōfinis at-
q; cōtinua dñice passiois ē. Quia

in ea significat̄ hec vita laboriosa cui op̄
est p̄tinētia ut ab ip̄ius mūdi amiti-
cia ieiunet. que utiq; fallacē blādi-
ri et illecebrarū succos spargē atq; iac-
tare nō cessat. Quid autē quadragesi-
mo v̄ra istā p̄t̄t̄ca significari arbitror
quia denarius in quo est p̄f̄ctio b̄t̄itudi-
nis n̄re sicut in octonario q̄a redit ad
p̄mū ita in hoc quia. V̄t̄t̄tura que
septenario figurat̄ adheret creatori
in quo declarat̄ v̄nitas trinitatis. p̄
vniūsiū mūduū tēporalit̄ annūciatus
est. et quia mūduus a q̄tuor v̄t̄is exi-
git. et q̄tuor tēporū v̄t̄ibz variatur.
Decem autē quater in quadragesimā
p̄sumat. Quadragesimā autē suis
p̄t̄ibus cōputat̄ addit ip̄m denariū
et fuit quinquaginta tāq; merces labo-
ris et p̄tinētie. Neq; enī frustra ip̄se
dñs et q̄draginta dies post resurrex-
it in hac terra et in hac vita cū discipu-
lis p̄uersatus est et postea q̄ ascendit
in celū decē diebz interpositis. p̄missi-
mis sp̄m s̄n̄. cōpleto die p̄ct̄t̄t̄
tes. Qui dies habet alterū facimēto.
q̄ septies septē quadragesima nouem
fuit. et tū reditur ad t̄t̄t̄ū qui ē oc-
tariū qui et p̄m̄ dies quinquaginta cō-
plent. qui celebrat̄ post dñi resur-
rectionē iā in figuram nō laboris
sed quiete leticie. Post hoc ieiunium
relaxatur et stantes oram? qd̄ est
signū resurrex̄is. V̄n̄ etiā diebz oibz
dñicis ad altare obseruat̄ et allā m̄
nit̄ qd̄ significat̄ actionē nr̄am futurā
nō esse nisi laudē dei. sicut sc̄pt̄ū est.
beati qui habitāt in domo tua in sc̄l̄a
sc̄l̄oz laudabūt te. Sed dies quinquagi-
ta et scripturis p̄m̄dāt̄ et nō t̄n̄ in
euāgelio quia tūc v̄t̄ sp̄s s̄c̄s sed
etiā in veteribz libris. Quā et ip̄m pos-
tea q̄ occiso agno pascha celebrauit

vnt quinquaginta dies nuntiant usq; in
 diem quo lex data est in monte syna
 faulo dei moysi digito dei scripta In
 libro at euangelij apertissime declarat di
 gitu dei significare spm san Cu eni e
 uangelista dixisset in digito dei eicio
 demonia alius hoc idem ita dixit in
 spu dei eicio demonia Quis hac leticia
 dinoru sacmētoz cu sane doctrine luce
 clarescat no pferat vniuersis mundi hu
 iperns etia iusitata felicitate para
 tis? Adone taq; duo seraphim clamant
 adiuice ebanēcia laudes altissi saūs
 saūs saūs dñs deus sabaoth ita duo
 testamēta fidelit concordācia factā
 danūt veritate? Gradit̄ quis cele
 brat̄ pascha et itexpositis qn̄ qn̄ta
 diebus datur lex ad timore scripta
 digito dei Gradit̄ xp̄us qui taq; o
 uis ad imolandi ductus ē sicut y
 saias testat̄ celebrat̄ itex pascha
 itexpositis quinquaginta diebz datur ad
 caritate spūs saūs qui est digito dei
 contrarius hoibus sua qventibz et id
 uigū asperū et sarinā graue portā
 tibz nec uelentibz requie aiabus
 suis quia caritas nō querit que sua
 sūt Ideo aiositas hereticoz sp̄ iquietā ē
 quos magozū pharaois habē cona
 tū apl̄s declarat dices Sicut eni iam
 nes et mābres restiterūt moysi sic et
 h̄i resistūt ueritati hoies mēte corrup
 ti reprobi circa fidem sed ultra nō pro
 ficiunt Demēcia eni eoz māifesta e
 vit oibus sicut et illoz fuit Quia ei
 p ipsam corrupcoz iquietissimi fue
 rūt i signo tuo defecerūt fatētes sibi
 aduersū eē spm san qui erat i moy
 se Nā deficiētes dixerūt digito dei
 ē hic Sicut autē cōaliat̄ et placat̄
 spūs requie prestat mītibz et hūli
 bus corde: ita cōtran̄ et adūsus i

mites ac supbos iquietudine exagitat
 Quā iquietudine musce ille breuissi
 me significauerūt quibz sub magi pha
 raonis defecerūt dicētes digitus dei ē h̄
 Exodu lege et **V**ide ubi pascha cele
 brauerūt post quos dies data sit lex.
Loquit̄ dñs ad moysen i hemo i syna
 die tertia mēsis Nota ergo vni diem
 et ingressū ipius mēsis et vide quid di
 cat̄ itex tetera Descende iqt et contes
 tare pplō et purifica illos hodie et cras
 lauet uestimēta sua et sint parati i di
 em tertiū. tertia eni die descendet dñs
 i monte syna corā oī pplō Tūc data est
 lex tertia salutis die terti mēsis Quā
 itaq; a q̄ntadecā p̄mi mēsis quo fac
 tū est pascha usq; ad diē tertiū terti
 mēsis iueies decē et septē p̄mi mēsis.
 triginta sc̄di. tres terti. q̄ fuit quinquaginta.
Lex i archa et sacrificiō i corpe dñi. per
 cuius resurrexerūt nobis futura requies
 p̄mittit̄ ad quā capiendā sc̄d spū ca
 ritas i spūat̄. Spūs autē saūs nōdū
 erat datus: q̄a ih̄us nōdū erat glo
 rificat̄. Inde p̄phetia illa cātata ē **G**e
 urge dñe i requie tuā. tu et archa sa
 crificatiōis tue **U**bi requies ibi sacrificiō
Dñi nūc ut amen̄ et desiderem̄ p̄gn̄
 accepim̄. **V**ocātū autē ad requiem
 alteri vite quo ab ista vita trāsit̄.
 qd pascha significat̄ oēs in noīe p̄ris
 et filij et sp̄s s̄a **P**oterea quinquagē
 riuus nūs ter multiplicat̄ addito
 ad emineciā sacmēti ip̄o ternario
 ut in illis magnis pisabz iuenit̄.
 quos dñs iam post resurrecoz nouā
 vitā demonstrans. ad dexterā p̄te le
 uari i perauit. nec uera rupta s̄. q̄a
 tūc hereticoz iquietudo nō erit **T**ūc
 homo p̄fctus et quietus purgat̄ in
 aīa et corpe p̄ eloq̄a dñi casta argētū
 igne examinatū terre purgatū septu

plū accipiet mercedē denariū ut sint
decē et septē. **Nā** et i hoc nūo sicut et
i alijs multiplices figuris exhibēti-
bus sacmētū mirabile reperit. **Nec** i
merito etiā psalm⁹ decim⁹ septim⁹ i
regnorū libris legit. qā regnū illud sig-
nificat ubi aduersariū non habebim⁹.
tytulus enī ei⁹ est. i die qua exiit eū
dñs de manu oīm iūmicorū ei⁹ et de
manu saul. **Quis** enī figurat⁹ in da-
uid nisi ille qui vāt scdm carnē ex sei-
ne dauid. **Qui** utiqz i corpe qd ē etiā
adhuc patit iūmicos. **Inde** illi pseu-
tori que voce mactauit. et i corpe suū
traiciēs quodamō māducauit de celo
sonuit. saule saule qd me psequeris.
Quā autē exiit hoc corpus ei⁹ de ma-
nu oīm iūmicorū eius. nisi cū et illa
nouissima iūmicā destruet mors. **Ad**
hoc tēpus ptinuit nūs ille cētū quā-
ginta triū pīstū. **Nā** et ipenūs decē
et septē surgēs in trigonū cētū quā-
ginta tres sūmā pplet. **Ab** vno utiqz
usqz ad decē et septē surgēs medios
adde et iūciēs. **Ad** vnū salz adde duo
fiūt utiqz tria. adde tria fiūt sex. adde
quatuor fiūt decē. ad quinqz fiūt quidēcū
adde sex fiūt viginti vnū. **Adde** ita tete-
ros et ipm septimū decimū fiūt cētū
quingenta tres. **Hec** de septuaginta fir-
missē tenētur. id ē pascha et pēthe-
costes ut qdraginta illi dies ante pas-
cha obseruētur ecclie cōsuetudo robo-
rauit. **Sic** etiā ut octo dies neophitarū
distinguat⁹ a ceteris id ē ut octau⁹
pīmo cōtinat. **Ut** autē allā p illos so-
los quingenta dies i ecclia cāret. nō
usqz quaqz obseruat. **Nā** et alijs die-
bus varie cātat⁹ alibi. ipis tñ dieb⁹
ubiqz. **Ut** autē scātes et i illis diebus
et i oibus dñicis orem⁹. utrū ubiqz
seruet⁹ ignoro. tñ quid i eo seqt⁹ etiā

dixi ut potui. et arbitror eē māifest-
tū. **De** lauandis vō pedibz cū i dñs
ppter hūilitatis formā quā docendā
venerat. **Imēda** uerit sicut ipse scēpt⁹
exposuit quo nā tēpore potissimū res
tanta etiā facto doceret. et i illud tēp⁹
occurrit quo ipa imēda cō religiosi⁹
ihereret. **Sed** ne ad ipm baptisimū sac-
mētū ptinē videat⁹ multa hoc i cōsue-
tudinē recipē noluerūt. nōnulli etiā
de cōsuetudinē auferre nō dubitauerūt.
Aliq at ut hoc secretiore tēpe imēda uerit
et a baptisimū sacramēto distingueret
uel diem tertū octauarū quia et ter-
narū nūs i multis sacmētis maxī
excellit. cū etiā ipm octauū ut hoc fa-
ceret elegerūt. **Hic** sane qd ita volue-
ris ut de hīs que varie p diuisa loca
obseruātur tibi aliqua scribere. cū et
nō sit necessariū. et vna i hīs saluber-
rīma regula detinēda sit ut q nō sūt
cōtra fidem neqz cōtra bonos mores
habet aliqd ad exhortacōem vite me-
lioris ubiqz iūctū videm⁹. **ūl** i statu-
tā cognoscim⁹. nō solū nō i probenū
sed etiā laudando et imitādo sectem⁹.
aliquorū infirmitas nō i pedit ita ut
āplius detrimētū sit. **Si** enī eo modo
i pedit ut maiora studiosorū lucra
sperāda sint. q calūpnia torū detrimē-
tā metuenda sine dubitacōe faciēdū
est. maxīe qd etiā de scripturis defen-
di pōt. sicut de pñis et psalmis canē-
dis. cū et ipi⁹ dñi et aploz habemus
exemplū et pceptū de hac re tā utilia
ad mouēdum piē aūm et attendēdū
piē dulcōis affectū varia cōsuetudo ē
cū plerūqz i affrica ecclie mēbra piē
ora sūt. ita ut donatiste nos respēdit.
q ppxie psallim⁹ i ecclia dīna cātat⁹
pphetarū cū ipi ebrietates suas ad
tantū psalmorū hūano ppositoz

ingenio quasi ad tubas exhortationis in-
 flament. **Q**ui autem non est tempus in
 ecclesia frater congregatur. scilicet cantandi
 nisi cum legitur aut disputat aut an-
 tistites clara voce precantur aut coram
 oratione voce dyaconi indicat. alijs vero
 precibus temporum quid valde a congre-
 gationis christianis fiat. quid utrumque
 sancti omnino non video. **A**d autem statu-
 itur preter consuetudinem aut quasi obserua-
 tio sit sacramenti approbare non possu-
 etiam si multa huiusmodi propter non nulla
 rum uel sanctorum uel turbulenta personarum
 scandala deuitanda liberum improbare non
 audeo. **S**ed hoc nimis doleo quod multa que
 in diuinis libris saluberrime precepta sunt
 nunquam auerantur et tamen multis presumpcionibus
 sic plena sunt omnia ut grauius corumpantur
 qui per octauas suas terram nudo pede te-
 ngerit quasi qui meretum uinolentia sepelue-
 rit. **Q**uia namque talia que non sanctarum scrip-
 turarum auctoritatibus continentur aut non
 sanctorum episcoporum statuta inueniuntur nec con-
 suetudine uniuersae ecclesie roborata sunt sed
 diuersorum locorum diuersis moribus inuicabi-
 liter variantur. ita ut uix aut omnino nunquam in-
 ueniri possint cause que in eis statuendis
 homines secuti sunt ubi facultas tribuitur
 sine ulla dubitatione resecanda existio
 quibus neque hoc inueniri possit quo contra
 fidem sit. ipsam tamen religionem quam pau-
 cassis et manifestissimis celebrationum sacra-
 mentis misericordia dei libera esse uoluit serui-
 tibus oneribus premunt. ut tolerabilior
 sit consuetudo iudeorum. quia etiam si tempus
 libertatis non cognouerunt. legalibus tamen
 seruicibus non humanis presumpcionibus subiacent.
Sed ecclesia dei iterum multa palea multa
 que zizania multa constituta tolerat. et
 tamen que sunt contra fidem non bonam approbat non
 tacet nec facit. **I**taque illud quod scripsisti
 quosdam fratres ita temperare se a carnibus

edendis ut immundas arbitretur aptissime
 contra fidei sanamque doctrinam est. **E**x hoc ergo
 si diuina disputare uolueris. potest putari
 a nonnullis obscure hinc apostolum precepisse.
Qui etiam inter multa que de hac re dix-
 it sic detestatus est hereticorum ipsam opinionem
 ut dicit. **S**pūs autē manifeste dicit quia in
 nouissimis temporibus recedent quidam a fide.
 attendentes spiritibus seductois et doctri-
 nis deoniorum in hypocrisi loquentes men-
 datum cauteriatam habentes conscientiam
 prohibentes nubem. abstinere a cibis quos
 deus creauit ad perueniendum cum gratiam ac-
 tione fidelibus et hijs qui cognouerunt
 ueritatem quia omnis creatura dei bona est
 et nichil abiiciendum quod cum gratiam actio-
 nis percipit. sanctificat enim uerbum dei et orationem.
Et alio loco de hijs rebus loquitur.
Quia inquit mundum mundis. immundis autem
 et infidelibus nichil est mundum. sed pollutum
 sunt eorum et mens et conscientia. **T**u ipse lege
 et cetera et reata quibus potes ne in se
 irritam faciant gratiam dei. quia in libertate
 te uocata sumus. tamen ne libertatem in oc-
 casione carnis assumat. **E**t ideo iam
 noluit refrenare de carnis concupiscentie
 causa a quibuslibet tibi temperare.
 quia non eis permittit superstitiose atque
 infideliter facere. **H**uius uero qui de paginis
 euangelicis sortes legunt et si optatum
 est ut hec potest faciant. quod ad demonia
 silenda concurrat. tamen ista displice-
 ret consuetudo ad negotia secularia
 et ad huiusmodi uite ueritatem propter aliam
 uitam loquentia oracula diuina uelle con-
 uertere. **H**ec tibi satis esse ad ea que re-
 quisisti si non nimis putaueris igno-
 ras et uires et occupaciones meas. **T**amen
 enim absom ab eo quod putasti nichil
 melatere ut nichil in epistola tua lege-
 rum tristius. quia et aptissime falsum est
 et inuicior quia hoc te later. quia non

solū in alijs inuicibilibz milita melatent. sed etiā i ipis sub scripturis multo nesciam plura q̄ sciam Sed ideo spem i noie xpi nō infructuosā gero. quia nō solum credidi deo meo in duobz p̄ceptis totā legē p̄phetas q̄ pendere. sed etiā expertus sū expi orq̄ cotidie q̄n quidē nullū michi sciamētū aut aliq̄s sermo admodū obscurior de scripturis aperit ubi nō eadē precepta reperiā. Finis ei p̄cepti ē caritas de corde puro et consā bona et fide nō ficta. et plenitudo legis caritas Itaq̄ et tu kmē siue ista siue alia sic lege sic discē ut memineris verissie dictū scētia i flat caritas nō emulat. nō inflat. Sic itaq̄ adhibeat scā tāq̄ machina quedā per quā structura caritatis assurgat q̄ manet ieternū et tūc scā nō destuet. que ad finē caritatis adhibita multū est utilis. p se autē ipa sine tali fine nō nō supflua sed etiā p̄nitiosa p̄bata ē Te autē cogitacō scā custodiat sub vmbra gilo dñi dei nri Sed idō hec et si breuē monui. q̄m noui eandē ipsam caritatē tuā que nō emulat hāc eplam n̄ltis daturam atq̄ lecturā **Explicit liber sc̄s b̄i augusti ad iquificōes ianuarij.**

Inapit retractacō b̄i auḡ i libz qui dicit̄ sex q̄stioēs cōtra paganos expositē

Ater hec misse sūt michi a carthagine q̄stioēs sex quas p̄posuit amicus quidā que cupiebam fieri xpianū ut cōtra paganos soluerētur. p̄sertim autē nō nullas earū a porphirio philoso pho p̄positas dixit Sed nō eū arbitror porphiriū illū siculū cui⁹ celebratā fama ē Harū q̄stionū disputacōes i unū librū cōtulī nō plixū cui⁹ ē titulus sex q̄stioēs cōtra paganos expositē Harū autē p̄ma ē de resurre. sc̄a de tpe xpiane religionis. tria de sac̄ficō rū distinctōe. q̄rtā de eo qd̄ sc̄ptū ē i quā mensura mensi fueritis remittetur vobis. q̄ntā de filio dei sc̄d̄m salomōnē. sexta de iona p̄ph̄a In quaz sc̄d̄ q̄ dixi salus religionis hui⁹ p̄ quā solam verā salus verā veraciterq̄ p̄mittit̄ nulli vniq̄ defuit qui dign⁹ fuit. et cui defuit dign⁹ nō fuit non ita dixi tāq̄ ex meritis suis quisq̄ dign⁹ fuit. sed q̄admodū ait apl⁹ nō ex opibus sed ex vocatē dictū eē maior seruiet minori Quā vocationē ad dei p̄positū asserit p̄tinē Dñi dicit nō sc̄d̄m opa n̄ra. sed sc̄d̄m suū p̄positū et gr̄iam Et vñ item dicit sc̄m q̄ qm̄ diligētibz deū oīa coopant̄ i bonū h̄m̄s qui sc̄d̄m p̄positū vocatū sūt sancti De qua vocationē ait. ut dign⁹ nos habeat vocationē sua sc̄a hic liber post eplam q̄ postmodū a capite addita est sic incipit **Adiouet quosdā r̄**

Eplā auḡ ad deo gr̄as
Incessisio f̄i p̄br̄i.
et cōp̄bio deo gr̄as. auḡ
i dño salutē **Questioēs**
tibi p̄positas michi delectare voluisti non ut opinor pigritia. sed ea quoq̄ ip̄a q̄ nosti libēaus p̄ nos audis dñi nos nimis diligis At ego p̄pterea malebā a te illas a

periri q̄ ille ip̄e amicus qui eas p̄posu-
 it q̄tū ex hoc conia datur q̄ michi ad
 quasdā epl̄as meas nō rescripsit: q̄
 nos verē dāt sequi viderit. Quā ob
 causā tñ hoc suspicor. nec suspicō me-
 a uel maluola ē uel absurda: tū et op-
 tūne noueris q̄tū eū diligā q̄toq̄ mic-
 hi dolori sit q̄ nōdū xp̄ianus est. Et v-
 tiq̄ nō iōuēi enter arbitror eū quē vi-
 deo michi rescribē noluisse nichil sibi a
 me scribi voluisse. P̄inde obsecro te ut
 q̄admodū ego parui tibi atq̄ inter
 meas arassimas occupacōes tuā scāz
 michiq̄ carissimā volūtatē offendere
 timui ne facerē qd̄ petisti: ita tu q̄
 facias qd̄ peto. Hoc autē est ut breui-
 ter q̄admodū a te sicut michi idē al-
 ti postulauit: ad oīa illi respondere
 nō graueris qd̄ et an̄ facē potuisti.
 Scies enī cū legeris nichil pene a me
 dictū qd̄ ip̄e nō noueris: aut qd̄ me
 tacete nosse nō poteris. Sed hoc opus
 meū habeas rogo cū ceteris quorū
 studio scis conuenire. Tam vero illud
 qd̄ flagito habeat ip̄e tu hoc potissi-
 mū congruit et ceteri quos nō pa-
 rū ista delectat: q̄admodū abs dia-
 p̄nt̄ te p̄nt̄ iter quos et ip̄e sū. Vi-
 uas sp̄ i xp̄o n̄i memor. **Incapit**
capla libri auḡ q̄ d̄. vi. q̄ones q̄ pagas
De resurreōe. De tpe xp̄iane religi-
onis. De sacrificior̄ distinctōe. De eo q̄
scriptū ē. In qua mensura nichil fuerit
remener̄ vobis. De filio dei scdm̄
salomonē. De iona p̄ph̄a explicat̄ ca
Incap̄ lib̄ Caplin̄ p̄mū de resurreōe.
Quet quosdā et requi-
 rūt de duabz resurrec-
 tōibus que cōueniat
 p̄misse resurreōi. vtz
 yā xp̄i an̄ lazari. Si
 xp̄i iquit̄ quo p̄t cōuenire hec re-

surrectōi natoz ex seīne ei? qui nul-
 la semis cōdicōe natus ē? Si at̄ laza-
 ri resurreō cōuenire asserit: ne hec
 quidē cōgruere videt̄. cū siquidē laza-
 ri resurrectio facta sit de corpe nōdū
 tabescente de eo corpe quo lazarus
 dicebatur: nūā at̄ multis post seculis
 ex cōfuso eruet̄. Deinde si post resurrec-
 tōnē status beatus futurus est nulla
 corpis iūria illa nātitate famus?
 quid vult sibi abatu fuisse xp̄m et vol-
 nera mōstrauisse? Sed si p̄pter iā credu-
 lū fecit finxit: si autē verū ostendit
 ergo i resurreōe accepta futura s̄t. vol-
 nera. Quibz respondet̄: ideo nō lazari
 resurreōni sed poti⁹ xp̄i cōgruere pro-
 misse resurreōi: q̄ lazarus ita resur-
 rexit ut iterū mor̄ et xp̄us at̄ sicut
 de illo scriptū ē surgēs a mortuis iam
 nō morit̄: et mors ei ultra nō d̄nabit̄.
 Et etiā p̄missū est resurrectur⁹ est in
 fine seculi: et iā cū illo regnaturus iē-
 ternū. Sic at̄ nō p̄tinet ad resurrectōez
 differētia natiuitatis xp̄i et n̄re: q̄
 ille sine virili semine nos at̄ ex vno et
 seīa creati sum⁹: sicut nō p̄tinet ad ip-
 sius mortis differētia. Nō enī p̄trea
 illi nō vera mors fuit quia sine viri-
 li semine natus ē. sicut nec ip̄i p̄mi-
 hois aliter exorta caro q̄ n̄ra: quiqui-
 dem ille sine parētibz de terra creatus
 ē nos vero ex parētibz aliqd̄ attulit
 ad differētia mortis: ut alit̄ ille morē-
 tur aliter nos. Sicut at̄ ad mortis sic
 ad resurreōis differētia valet diuisa
 natiuitas. Sed ne hoc ip̄m qd̄ scriptū ē
 de p̄mo hoīe siliter ifideles nolunt
 credē quezāt ul̄ aiāduertāt si vel h̄
 p̄nt̄ q̄ mltor̄ aiālū genera sine pa-
 rētibz ex terra p̄tinent̄. quedā coeū-
 do pariant sui hilem. nec p̄pter diuisi-
 tatē natiuitatis iterit̄ aliqd̄ ad na-

capitulum
 de resurreōe
 de tpe xp̄iane
 religionis
 de sacrificior̄
 distinctōe
 de eo qd̄
 scriptū ē
 in qua mensura
 nichil fuerit
 remener̄ vobis
 de filio dei
 scdm̄ salomonē
 de iona p̄ph̄a
 explicat̄ ca
 incipit lib̄
 caplin̄ p̄mū
 de resurreōe

Quet quosdā et requi-
 rūt de duabz resurrec-
 tōibus que cōueniat
 p̄misse resurreōi. vtz
 yā xp̄i an̄ lazari. Si
 xp̄i iquit̄ quo p̄t cōuenire hec re-

tura eorum que procreata sunt ex terra
et eorum que illis coeuntibus orta sunt
silitate enim viuunt silitateque moriuntur
quibus dissiliter nata sunt ita non est
absurdum ut silitate resurgant corpora
quae dissiliter orta sunt. **Huiusmodi** autem
hominibus non valentes inueni ad quam re-
uertentur aliquid diuisum et ad quam non
iter sit ubi aduertent aliquam distan-
tiam primordiorum etiam omnia consequentia
distare oportere contendunt. Possent ta-
les putare oleum ex adipibus non debere
natare super aquam sicut illud quod ex oli-
ua est; quoniam longe est utriusque origo dissi-
milis quam illud ex ligno hoc ex carne
perfluxerit. **Quod** autem attinet ad illam
differenciam quod corpus christi non dissolutum
tabe atque putredine die tertia resurrexit
natura vero post longum tempus ex quadam quae
soluta discesserat confusione reparetur.
humane fragilitati utriusque impossibile est
dine autem potestati utriusque facillimum. **De**
enim radius oculi nostri non tamen ad propinquiora
peruenit tardius ad longinquiora sed
utraq; iterualla pariter celeritate con-
tingit ita tamen in ictu oculi sicut dicit
apostolus sic resurrectio mortuorum omnipoten-
tiae dei et ineffabili nutui tantum facile est
queque reuera quae diuturno tempore dilap-
sa cadavera suscitare. **Incredibilia** sunt
haec quibusdam quae excepta tamen omni natura
verum tamen sit plena miraculis ut non fa-
cili peruestigatione rationis sed videndi con-
suetudine mira non sunt atque ob hoc
non considerantur nec inquisitione digna vi-
deantur. **Quia** ego et meum quicquid inuisibili-
lia dei per ea quae facta sunt intelligere mo-
luntur aut non minus a apostolus am-
maram in vno semine tamen puulo grano
omnia que laudamus in arbore tanquam licia-
ta latuisse quam mundi huius tamen agente
sinu que de corporibus humanis du-

dilabuntur assumunt resurrectio futurum
tota et integra redditurum. **Quo** autem
contrarium est et christum post resurrectionem
abatu et in resurrectione quae promittitur
taborum indigentiam non futuram tamen et ange-
los legamus eiusdem mundi estas eodemque
modo fuisse non ficto fantasmate sed
manifestissima veritate nec tamen natura
te sed potestate. **Aliter** enim absorbet aquam
terra sicut aliter solis radius cadens
Ille indigentia iste potentia future quae
resurrectiois corpus imperfecte felicitatis
erit si abos summe non potuerit; ipse
felicitatis si abis eguerit. **Possit** hoc
de commutationibus corporaliu quatuor
et de potentia valencia in inferiora cor-
pora corporum superiorum laud disputare.
sed breuiter michi respondeo postquam est
et talibus ingenis hoc scribitur qui hec
a monere sufficeret. **Sicut** sane quae has
proposuit questionem christum post resurrectioem
typatitres non vulnera demonstrasse du-
bitantibus propter quos etiam tamen ac potius
summe voluit non semel sed sepius ne
illud non corpus sed spiritum esse arbitratum
et sibi non solum sed imaginariu apparere. **Tamen**
fleu ille tunc fuisse si nulla vulnera pro-
fuisse; et tamen nec ipse esset si eas esse non
luisse. **Voluit** autem certe dispensatione
gratia ut eis quos edificabat in fide non
ficta non aliud pro alio sed quae ueritate
um viderant resurrexisse monstraret.
Quid est ergo quod dicitur si propter itere-
didum fecit finxit? **Quasi** verosi quicquid
vires foras pro patria dimittis mul-
ta aduersa vulnera extirpet et pezi-
tissio medico qui hec ita curare vale-
ret ut cicatrices nulle apparerent ip-
se postquam dicit sic se velle sanari ut
magis esset in corpore suo vestigia vni-
uersi tanquam tituli gloriaru ideo ille me-
dicus cicatrices finxisse dicitur quia

ai per autē effice potuerit ut nō essent
 certa existēte causa p artē effectū pot
 ut essent q̄ vno solo mō sicut supius
 dixi false pūceretur si nulla vlnēa
 sanaret. **De tpe xpiane religiois.**
Tem alia pposuerūt que dicerēt: de
 porphiro cōtra xpianos tūq̄ validio
 ra decrepta. Si xpūs iquit saluti se
 viā dicit grām et veritatē in seq̄ solo
 ponit ai mis sibi credētibz reditum?
 quid egerūt tot sciloz hōies an xpim?
 Et dimittā iquit tpa aīe laaū regnā
 tū: ab ipō latio q̄ pncipiū hūanū nōi
 nus sumam? In ipō latio aīe albam
 dij culti sūt. In alba eque religioes ri
 tusq̄ valuerē tēploz. Nō paucioribz
 scilicet ipsa roma longos sciloz tūc
 tu sine xpiana lege fuit. Et iquit ac
 tū de tā inuis aiabus? que oīno in
 culpa nulla sūt. Siquidē is cui credi
 posset: nōdū aduētū suū hōibz cōmo
 darat. Orbis quoq̄ ai ipā roma i riti
 bus tēplozū caluit. Quare iquit salua
 tor qui dicit se tot scilicet subdixit.
 Sed ne dicit iquit lege iudaica veterē
 hōinū curatū genus: logo post tēpore
 iudeoz lex iudeozū apparuit ac vigu
 it āgusta sine regide. Postea etiā pro
 replit i sine p̄alos: sed post graū te
 sare aut certe ipō ipeante. Quid i
 grū actū de romānis aiabus ul̄ laa
 nis? que grā nōdū aduēientis xpī
 viduate sunt usq̄ i cesarū tempus?
 Hinc p̄posito respōdem? ut p̄mo ipi
 dicāt vtrū p̄fuerit hōibus deoz suo
 vū sacra q̄ cōstat certis tēpibus insti
 tuta? Que si negāt aliquid p̄fuisse
 ad aiarū salutē: nobiscū ea destruāt
 et iania eē cōfiteat: nos quidē ea e
 tiā p̄uiciosa mōstram? Sed parū ē ut
 ipi intēp̄us iania fatēant. Si vō
 ea defendūt et sapiēter atq̄ vtiliter

asserūt ista itaq̄: quero qd actū sit de
 hīs qui anq̄ ista ita her̄ esset mor
 te obierūt. Hac enī utiq̄ salute at
 q̄ vtilitate fraudati sūt. Si at̄ potue
 rūt alio mō purgari? cur nō idē mo
 dus pseueravit in posteros? Quid o
 pus erat istitue nouias cōseca
 tōes? que antiquitus nō fuerūt? N
 si dicūt deos quidē ipos sp̄ fuisse et
 ad liberandos cultores suos pariter
 ubiq̄ valuisse sed pro varietate rerū
 tēporaliū ac terrenarū que sūt cer
 tis tēporibz locisq̄ cōgruē. i hīs ali
 as atq̄ alias alibi atq̄ alibi aliter
 atq̄ aliter sibi voluisse seruari? cur
 hāc q̄stione ingerūt xpiane religioi
 i qua nobis ipi pro dñs suis aut res
 pōdē nō p̄nt aut si possūt etiā in co
 ipō sibi pro nra religioe respondeant
 ita nichil itereffe pro diuisa tēpoz lo
 corūq̄ cōgruētia q̄. **si** diuisis sac̄mē
 tis colatur si qd colit s̄m est sicut nic
 hil itereffe pro diuisa linguarū audi
 torūq̄ cōgruētia q̄ diuisis sonis dica
 tur si qd dicit vey ē dū hoc sane iter
 sit q̄ lingue sonos quibz iter se sua
 sensa cōdicent etiā hōies pacto quodā
 societatis istitue sibi possit. Quibz
 autē sacris diuitati cōgrueret volun
 tate dei secuti sūt qui recte sapuerūt:
 qui oīno nūq̄ defuit ad salutē iusti
 tie pietatq̄ mortalū. Et si qua i a
 hīs atq̄ alijs pplis vna eadēq̄ religi
 one societatis varie celebratur q̄tū
 fiat plurimū refer: quo et hūana ex
 hortet ul̄ toletet infirmitas et diua
 nō oppugnet auctoritas. **Job** rem
 tū xpim dicam? uerbū dei p qd factū s̄
 oīa. et ideo filii quā ubū nec ubū dic
 tū atq̄ transactū sed apud icōmuta
 bilē patre icōmutabile ipm atq̄ i
 cōmutabilit̄ manēs sub cui? regimi

ne vniūsa creatura spiritalis et corpali
pro congruentia tēporū locorūq; admū-
stratur: cuius moderande et gubernā-
de quid qm̄ et ubi cetera eā fieri opteat
sapiā et sciā penes ipm̄ ē pfecto et an-
q; p̄pagaret hebreorū gētem per quā
sui aduentus māifestacōez cōgruis sa-
crāmētis p̄figurauer et ipis t̄pibus
israheliticū regni et deinde cū se i car-
ne de iūgine accepta mortalibz mor-
taliter demōstrauit: et deinceps usq;
nūc cū implet oīa que p̄ p̄phetas ante
p̄dixit et ab hīc usq; in finē sc̄li quo
sc̄os ab ip̄is direptur⁹ est et sua cui-
q; retribuitur⁹ ē: idē ip̄e ē fili⁹ dei p̄i-
coetnus et icōmutabilis sapiā p̄quā
creata ē vniūsa natura et cui⁹ p̄tici-
patōe oīs rōnalis aīa fit b̄tā Itaq; ab
exordio generis hūani quicūq; in eū
crediderūt eūq; utiq; intellexerūt
et sc̄dm̄ ei⁹ p̄cepta pie iusteq; vixerūt:
quādo libet et vbi libet fuerit p̄ eū pro-
culdubio salui facti sūt Sicut ei nos
in eū credim⁹ et apud pat̄e manētē
et qui i carne iā venerit: sic i eū ae-
debāt antiqui et pat̄e manētē et in
carne venturū Nec quia p̄ tēporū
varietate nūc factū annūciat qd̄ tūc
futurū p̄nūciabat: ideo fides ipsa
variata uel salus ipsa diuersa ē: nec
quia vna eadēq; res alijs atq; alijs
sacris et sacīnētis ul̄ p̄phetat̄ uel p̄-
dicat̄ ideo alias et alias res ul̄ ali-
as atq; alias salutes oportet intelli-
gi Quāt qm̄ fuit qd̄ ad vna eadēq; fi-
deliū et p̄iorū liberacōez p̄tineat:
cōsiliū deo tribuam⁹ nobis obediē-
am teneam⁹ P̄inde alijs tūc noībz
et signis alijs autē nūc et p̄us oc-
culta⁹ postea māifesta⁹ et p̄us a pau-
toribz post a pluribz vna tñ eadēq;
vera religio significat̄ et obseruat̄

nec eis obiciam⁹ qd̄ p̄us aliter numa p̄o-
pilus deos colendos romanis instituit
atq; aliter ab eis uel p̄talis atēa cole-
bātur. nec qd̄ pitagoreis t̄pibz illa phi-
lozophia celebrata ē que atēa ul̄ oīno
nō erat ul̄ i pauatiss̄ eadē senacōibz
nō tñ eodē ritu viuētibz fortasse lati-
tabat Sed utriū illi dñi veri aut colēdi
sūt et utriū illa philozophia saluta-
riū aliqd̄ p̄sit hoc cū eis agim⁹ hoc
i questionē vocam⁹ hoc disputādo cō-
uellim⁹ Desinat̄ igit̄ obicē nobis qd̄
oī sette et oī noī religiois obia p̄t̄ Qu-
cū nō fortuiti labi sed diuina p̄uident̄
a t̄p̄a ordiari fateat̄. quid cuiq; tēporū
aptū et optinū sit hūanū cōsiliū p̄e-
tergredit̄ et illū disp̄at̄ vñ ip̄a p̄u-
dencia rebus cōsultat̄ Si enī dixerint
p̄tēa nō semp̄ nec ubiq; fuisse p̄ta-
goricā disciplinā quia pitagoras hō
fuit neq; id in p̄tate potuit habē nū-
qd̄ etiā hoc p̄nt̄ dicit̄ eo ip̄o tēpore qm̄
fuit et terrarū locis ubi illa philozō-
phia viguit oēs qui eū potuerūt au-
dire etiam credere sectariq; voluisse
ac per hoc magis si tāte p̄tatis fuisset
pitagoras ut et ubi vellet et qm̄ vellet
sua dogmata p̄dicaret et si haberet
etiā cū ea p̄tate sūmā verū p̄stentia
nūq; et nūq; appareret nisi ubi et qm̄
sibi hoīes credituros ē p̄noscer̄ P̄inde
de cū x̄po nō obiciat̄ qd̄ eius doctrinā
nō oīes sequūt̄ sentiūt̄ et et ip̄i ne-
quaq; hoc recte obia posse ul̄ sapie
philozophorū ul̄ etiā numū deorū suo-
rū quid respondēt si excepta al-
titudine sapie dei ubi fortassis aliud
dinū cōsiliū longe secret⁹ lateret: sine
p̄iudicō etiā forte causari qd̄ a p̄uident̄
tibus vestigari qm̄ hoc solū eis
breuitatis gr̄a i hui⁹ q̄stiois diffu-
tacōe dicam⁹ tūc voluisse hoībus ap-

pare xpm et apud eos pdicari doctri-
 na suam qm sciebat et ubi sciebat ee
 qui i eu erant credituri. Hns ei tpbz
 et hns locis quibz ewageliu ei non
 e predicatu tales oes i eius pdicac-
 one futuros ee psiebat quales non
 quide oes sed tm multi i ei9 corpali
 pntia fuerut. qui i eu nec suscitatis
 ab eo mortuus crede voluerut qua-
 les etiā nūc multos videm9. cū tāta
 manifestacōe de illo ppleant pconia
 pphetarū. nolle adhuc crede et malle
 huana astucia resistē qm tā dare at-
 q pspicue tāq sublimi et sublimi
 diffamate dine crede auctoritati qm
 diu pius et ifirmus e itellctis hois
 dine credere veritati. Quid ergo mirz
 si tam ifidelibus plenu orbē terraz
 xpūs prioribz scdis nouerat. ut eis ap-
 pare uel pdicari merito nollet quos
 nec ubis nec miraculis suis creditu-
 ros ee psiebat. Neqz enī itredibile
 e tales fuisse tūc oes qls ab ei9 ad-
 uertu usqz ad hoc tēp tā multos fuisse
 atqz ee miram et tm abūcio geneis
 huani alias occulta9 alias euidē9
 sicut cōgruē tpbz diuinitus visū e.
 nec pphetarū destitit nec qui i eu cre-
 derent defuerūt ab eadē usqz ad mo-
 ysen et i ipō pplō isrl' q spali quodā
 misterio gens pphetica fuit et i ali-
 is gētibz anqz veisset i carne. Cū ei
 nonnulli dmeorātur i scis hebraicis
 libris tā ex tpe abrahe. nec de stu-
 pe carnis ei9 nec ex pplō isrl' nec ad-
 uerticia societate i pplō isrl' qui tm h9
 sacramēti pncipes fuerūt cur non
 credam9 etiā i ceteris hac atqz illac
 gētibz alias alios fuisse qmuis eos cō-
 mēoratos i ecclie auctoritatibz nō
 legam9. ita salus religionis hui9 p
 quā solam verā salus vera veniat.

qm mittat nulli vniqz defuit qui dig-
 nus fuit et cui defuit nō dign9 fuit i
 ab exordio ppagatois huane usqz in
 finē quibusdā ad pmiū qbusdā ad
 iudiciū pdicat. Ac ph' et qbz oīno a-
 nūciata nō est nō credituri psieba-
 tur et qbus nō credituris tm anūcia-
 ta est in illoz exemplo demonstratu.
 Quibz at credituris anūciat. In
 regno relox et scōz āgeloz socie-
 ti pparatu. **Caplin tertiu de sacri-**
am videam9 scioz distictōe

Iea que seqtur qstione actu-
 sant iquit ritus sacroz hostias et hu-
 ra et cetera q tēplorū ritus exercuit
 tū idē cultus ab ipis iquit iū a dō
 que colūt exorsus e tēporibz prisaf
 tū iduat deus pmittegguisse. Huc
 responderi qm ex illo septuagz nū-
 rū loco hec questio pposita agnoscat
 ubi scriptū est cayn ex fructibz ter-
 re abel autē ex pmutuis oīuū op-
 tulisset mun9 dno. hīc pot9 intelli-
 gendū ee q sit res āntiqua sacri-
 tū qd nō nisi vni vero deo offerri
 optere veraces et sacre lre monēt
 non q illo egeat deus cū in eisdem
 ipis lris apussie scriptū sit dixi
 dno deus meus es tu qm bonozū
 meoz nō eges. sed q etiā i hns ul
 acceptandis uel reprobādis ul p-
 apiendis nō nisi hoibus cōsulat.
 Nobis enī prodest colere deū. non
 qm deo. Cū ergo ispirat et docet q
 mō colend9 sit nō solū sua nlla in-
 digētia facit. sed nra maxia vtili-
 tate. Significatiā sūt at oīa talia sa-
 crificia et quarūdā rerū similitudies
 quibz amonezi nos optet ad ea
 ipā quoz similitudies sunt siue scrutā-
 da siue nostenda siue recolēda. De
 qua re qm satis est differēda non

breuis sermo flagitandus est. quo
nunc responde nobis propositum est. p-
seru quia in alijs opusculis nris de
hac re multa iam diximus et qui annos
dei eloquia tractauerunt de similitudi-
bus sacrificiorum veteris testamenti
tamquam umbris figurisque futurorum copi-
ose locuti sunt. Hoc sane nec in ista bre-
uitate pretereundum est quod templum sacerdoti-
um sacrilegium et alia quaeque ad heret-
icam pertinencia nisi vni vero deo debent nos-
sentur. dicitur falsi hoc est demones qui sunt
peruicaces angelorum. nunc quod heretici sibi
a cultoribus suis quos decipiunt expe-
tissent. Verum heretici exhibentur de se-
cundum eius dispensationem atque doctrinam
vera religio est cum ad deum sed in eo-
rum ipsam superbiam noxia superstitio. Quod
propter qui christianas litteras utriusque tes-
tamenti sancti non hoc culpant in sacrile-
gis ritibus paganorum quod construunt tem-
pla et instituant sacerdotes et faciunt
sacrificia sed quod heretici idolorum et deorum
exhibeant. Et idola quidem omni sensu ca-
vere quis dubitet. Verumptamen in his lo-
catur sedibus honorabili sublimitate
ut a precibus atque immolationibus at-
datur ipsa similitudine animatorum membro-
rum atque sensuum quibus insensata et exani-
mata afficiunt infirmos animos ut
vive ac spirare videantur. accedente
praesertim veneracione multitudinis qua tan-
tus eis cultus impenditur. Quibus mor-
bidis et pestilenciosis affectibus me-
detur scriptura divina que rem quidem
notam sed in salubri remedio amoni-
tionis iulcat dicens. Oculos habet et
non videbitur: aures habet et non au-
dient. Et cetera talia. Haec verba enim
quo magis apta et populariter vera
sunt eo magis iocant salubre pudore
illis qui talibus simulachris diuini

nunc cum timore cultum exhibet eaque viuere
tibus filia venerantes adorantesque con-
tinet eisque velut precibus precibus allegant
victimas immolant vota persolunt sic
afficiunt omnino ut ea sensu carere a pu-
tare non audeant. Ne arbitrentur autem
isti hoc solum nris liberos velle sonare
quod huiusmodi affectus humano cordi
ex idolis inasat aptissime scriptum est.
Quem omnes diuinitatem deoniam. Vnde et apli-
ca disciplina non solum dicit quod apud idola
hanc legitur. fratres caute a simulachris
verum etiam quod apud paulum. Sed igitur
dico quod idolum immolatum sit aliquid a
idolum sit aliquid. Sed quod immolant gentes
deonibus et non deo immolant. nolo autem
vos socios fieri deonorum. Vnde satis i-
telligi potest non tam ipsam immolationem
nam vero deo praeserta simulauerunt.
sed quod deus falsis et ipsius deonibus i-
molat reprehendi a vera religione
in superstitioibus gentium. Sicut enim veritas
hortatur homines fieri socios sanctorum an-
gelorum ita deducit impietas ad socie-
tatem deonorum cui praeparat ignis eter-
nus sicut regnum eternum societati san-
ctorum. Neque illinc excusatur impietas sua sac-
ilegia sacra et simulachra quod eleganter
interpretantur quid queque significet. Om-
nis quippe illa interpretatio ad creatu-
ram refertur non ad creatorem cui vni-
debet seruitus religionis illa que v-
no nomine latra grece appellatur. Neque
nos dicimus terram maria celum lunam
stellas et quasdam non in partem sitas ce-
lestes praesertes esse deoniam sed cum omnis crea-
tura partem corporalis sit partem vero
corporalis quam etiam spiritalem vocamus
manifestum est id quod a nobis pie ac reli-
giose fit a voluntate animi praeserta quae
creatura spiritualis est et omni corporali pro-
nenda. Vnde colligitur corporali crea-

tue nō esse sacrificandū. **R**estat spūalis
 que uel pia uel impia est. **D**ia saluz i hoībz
 et angelis iustis et deo uite seruētibus
 i pia uero i hoībus et angelis iūquis
 quos etiā deones dicim⁹ ac per hoc nō
 spūali q̄uis iuste creature sacrificā
 dū est. **Q**uā q̄tomagis pia est i sub
 dita deo tāto min⁹ se tāto honore dig
 natu⁹ que fac nō debet nisi deo. **Q**uo
 ergo p̄uinosius ē sacrificare deon⁹ i hō
 i ique spūali creature q̄ in hoc p̄xio
 et caliginoso celo habitās tāq̄ i aereo
 curte suo p̄destinata ē sup̄p̄co sempit
 no. **J**obz ē tū se etiā hoīes sup̄iorib⁹
 celestib⁹ p̄tātib⁹ que nō sūt demōia
 sacrificare dicūt et solū noīs itere
 arbitāt q̄ illi deos nos eos āgelos ap
 pellam⁹ nō se opponūt iudificandis
 multiplici fallacia nisi deones qui ex
 uore delectāt et quodāmo p̄sunt
 hūano. **Q**uā sū angeli nō approbant
 sacrificiū nisi qd̄ ex doctrina uere sapie
 vereq̄ religiois offert. **V**ni uero deo tū
 sū societate deseruūt. **P**inde sicut i
 pia sup̄bia siue hoīm siue deonū sibi
 hos diuos honores exhiberi uel iubet
 uel cupit ita pia hūilitas uel hoīm
 uel āgelorū scōz hec sibi oblata recu
 sat et tūi deberētur ostendit. **C**ui⁹ rei
 manifestissā in s̄is lris nris exempla
 nōstrāt. **D**isputa autē diuis eloqui
 is sacrificiā per tēporū cōgruētā ut a
 lia fieret ante manifestatōez noui tes
 tamēti qd̄ ex ip̄a uera et vni⁹ sacdo
 tis uictima hoc ē ex fuso xpi sanguie
 nōstratur. et aliud nūc qd̄ manifesta
 tōi hui⁹ cōgruū qui uā declarato nō
 mane xp̄iani appellam⁹ offerim⁹ nō
 solū euāgelias uerū etiā p̄phetias
 lris demōstrāt. **M**utacō quippe nō dei
 nō ip̄ius religiois sed sacrificioz et
 sacramētoz ipudēt nūc uideret

p̄dicata nisi fuisset an̄ p̄dictā. **M**admo
 dū enī vnus idemq̄ hō si deo mane a
 liud offerat aliud uesp̄e pro cōgruētā
 diuini t̄pis nō deū mutat nec religio
 nē sicut nec salute qui alio mō mane
 alio mō uesp̄e salutat. **I**ta i vnūso t̄rac
 tu scōz cū aliud oblatū ē ab ātiquis
 s̄is aliud ab eis qui nūc sūt offertur
 nō hūana p̄sup̄tōe sed auctōitate dina
 tēporib⁹ cōgrua sacra misteria celebra
 tur nō deus aut religio cōmutatur.
De eo q̄ scriptū ē. **I** qua mensura mē
Si fueritis remeriet⁹ uobis. **S**ā q̄m
Iam nūc deinde uideam⁹ quale
 sit qd̄ de mensura p̄tā atq̄ sup
 plicij p̄posuit sic euāgelio calūpniat⁹.
Aminat iquit xps sibi nō credētib⁹ et
 na supplicia. **E**t alibi ait. **I**n qua men
 sura mēsi fueritis: i ea remeriet⁹ uob
Satis iquit ridicule atq̄ cōtrarie. **N**ā
 si ad mensurā redditur⁹ ē penā i oīs
 mēsiura t̄cāscripta ē sine t̄pis. quid
 sibi uolūt mine i finia supplicij. **I**stā
 q̄stione a q̄lūq̄q̄ philozopho obiectā
 atq̄ p̄positā diffiale ē crede q̄ppe q̄ait
 oīs mēsiā t̄cāscribit t̄pe q̄ nō solet n̄ t̄pm
 ēē mēsiura sic horaz i diez i ānoz uel
 sic diuin⁹ breuē sillabā simplū habē
 tēporis ad sillabā longā. **P**uto enī
 medios et rabones vinas et āpho
 ras nō tēporū esse mēsiuras. **Q**uo ex
 go oīs oīs mēsiura t̄cāscribit t̄pe.
Nōne ip̄i dicūt solē istū sempiternū
 esse. **Q**ui t̄i q̄tus sit ad teriā mē
 suris geometricis p̄strutari audēt
 et renūciare. **Q**uō siue possit siue nō
 possit cōstat eū t̄i p̄p̄n sui orbis ha
 bere mensurā. **Q**uia et si cōprehen
 dūt q̄tus sit mēsiurā ei⁹ p̄prehēdūt
 et si hoc nō assequūtur mensurā ei⁹
 utiq̄ nō cōprehēdūt. **N**ec idōntia
 est quia hoīes eā nosse nō p̄nt. **P**t

igitur aliquid et sempiternum esse et certam
sui modi habere mensuram. Secundum ipsos
enim de solis eternitate locutus sum ut
sua sententia pulcra atque credant
esse posse aliquid cum mensura sempiternum.
Ac sic non ideo putet non esse credendum
de simpliciter sempiterno quod minatur est
christus quia idem dixit. In qua mensura
mensi fueritis remetiet vobis. Si enim
dixisset quod mensi fueritis non remetiet
vobis. etiam sic non omnino ad eadem
rem ex omni parte nature esset referre sen-
tentiam. Possumus enim recte dicere plan-
taueris quod hoc deturpes quous nemo
plantet pomum sed lignum. deturpat
autem pomum magis quam lignum. Sed illud
dicimus secundum arboris genus. quia non
fictum plantat unum nucem deturpat. Itadi-
ci posset quod feceris patieris non ut si
stuprum fecerit. stuprum patiat. sed quod
pro isto fecit legi hoc ei lex faciat id
est quia lege talia prohibentur de sua
vita abstulit auferat eum eadem lex de
hominum vita quam regit. Itaque si dixisset quod
tanti mensi fueritis tantum remetietur
vobis nec sic esset consequens ut omnino
equales patris penas intelligere debe-
mus. Reges enim equalia sunt ubi gratia
tritici et ordeum. Et perfectiora posset
quod tantum mensi fueritis tantum remetietur
vobis hoc est quod tritici tantum ordeum. Quod
si de doloribus ager atque dicitur quod tantum
dolorum ingesseritis tantum ingeret vobis.
fieri posset ut tantum dolor esset quod
uis tunc diuturnior. hoc est mora maior
vis par. Reges enim si de duabus lucnis
dicamus tantum ignis iste taliter quod tantum
ille ideo falsus erit quia una earum forte
tardius extincta est. Non itaque si aliquid
secundum aliud tantum est secundum aliud non est
tantum. quia non omnino tantum est ideo fal-
sus est modus in quo tantum est. Cum

vero dixerit in qua mensura mensi
fueritis remetiet vobis atque manifestum
sit aliud esse mensuram in qua metietur
aliquid aliud ipsam rem que metietur
ita fieri potest ut in qua mensura mensi
essent homines ubi gratia modum tritici
in ea illis metirentur milia modiorum ut
tanta multum interesset in quantitate frumē-
ti et nihil in mensura ut tamen de ipa-
rum rerum diversitate quia non solum fieri potest
ut in qua mensura quisquis mensus fu-
erit ordeum. in ea illi metiat tritici sed
in qua mensura mensus fuit frumētum
in ea illi metiat aurum et frumētum sic v-
nius modius aurum autem quam plurimum. In
tamen sine comparatione rerum ipsarum et generum
et quantitatis differat. dicit tamen ratione potest
in qua mensura mensus est in ea illi meti-
tum est. Unde autem hoc dixerit christus
paulo superius satis elucet nolite inquit
iudicare ut non iudicemini in quo enim
iudicō iudicaueritis iudicabimini. Quia
quod si in quo iudicō iudicaueritis in quo
iudicabimini. Absit. Nulla quippe iustitia
apud deum sed ita dictum est in quo iudicō
iudicaueritis in eo iudicabimini tamen
quod diceret. in qua voluntate bene feceritis
in ea liberabimini. uel in qua voluntate
male feceritis in ea puniemini velut si
quispiam ad turpem stuprificationem oculis
utrens excretari iubet. recte utique au-
dierit in quibus oculis peccasti in eis super-
placitum meruisti. Iudicō enim quod si animi
sui seu bono seu malo vult uel ad bene-
ficiendum uel ad peccandum. Unum non in
quod est ut in quo iudicō iudicat in eo
iudicet. hoc est ut in quo animi sui iudicō
dicio penas luat tamen ea mala patitur
que male iudicantur animi sequuntur. Quia
lia namque sunt manifesta tormenta que
post futura preparant. etiam ipsa ex eodem
male voluntatis cordis attracta. In

ipso autē animo ubi appetit uolūtatis
 hūanorū oīm ē mensura scōz conti-
 nua pena sequit̄ culpā plexq; maior
 cū sententiis acitate quā uore. Ideo cū
 dixisset ī quo iudicio iudicauētis iu-
 dicabimū secut̄ aduēxit. et ī qua mē-
 sura mēsi fueritis metiet̄ uobis. In
 uolūtate q̄ppe p̄ria metit̄ bonū homo
 bona facta et in ea metiet̄ ei b̄tudo
 Itēq; ī uolūtate p̄ria metit̄ malus
 homo mala opa et ī ea metiet̄ ei mi-
 seria. Qm̄ ubi quisq; bonus ē cū b̄n-
 uolē ibi etiā malus cū male uolē. Ac p̄
 hoc ibi etiā fit uel b̄tus uel miser: hoc
 est ī ipso siue uolūtatis affcū que oīm
 factorū meritōrūq; mēsurā est. Ex q̄li-
 tatibz quippe uolūtati nō ex tēporē
 spacijs siue recte facta siue p̄cā me-
 timur. Alioq; mai⁹ p̄cān̄ habet arbo-
 re deicere q̄ hōmīe occidē. Illud ei fit
 longa mora ictibus nullas. hoc uno
 ictu breuissio tēpore. Pro quom̄ exi-
 guū tēporis tā grandi p̄cō si p̄petua
 deportatōe hō puniret̄ etiā micā nū-
 illo actū q̄ dignius fuerat dicit̄. q̄
 uis ī spacio tēporali lōgītudo penetrā
 breuitate fatinoris nullo mō sic p̄pa-
 randa. Quid ergo cōtrariū si erunt
 parit̄ longa uel etiā p̄ter eterna
 supplicia si alijs alia acriora uel micā
 ora ut quibz tēpus equale ē. nō sit e-
 qualis asperitas p̄pter mēsurā etiā
 p̄cōz nō p̄ductōe tēporē sed ī uolūta-
 te p̄cācū. Volūtatis quippe ip̄a pu-
 nit̄ siue animi supplicio siue corporis
 Ut que delectat̄ in p̄cāis ip̄a plectat̄
 ī penis. et qui iudicat sine mīa s̄n-
 nūa iudicat. Et ī hac quippe sentē-
 a ad hoc solū eadē mēsurā est ut qd
 nō p̄stitit̄ nō ei p̄stet̄ atq; ita q̄ ip-
 se iudicat̄ erit eternū q̄uis qd uidi-
 cauit eternū esse nequerit. In eadē

igit̄ mensurā q̄uis nō eternorū male-
 factorū eterna supplicia remeantur
 ut qui eternā uoluit habē p̄cā p̄fū-
 rionē eternā iudicat vindicte seueri-
 tate. Nō autē sinit̄ p̄posita breuitas
 responsiois mee ut colligā oīa uel ter-
 te q̄ pluriā que de p̄cāis uel de p̄cōrū
 perus sc̄ libri habet atq; ex hīs unā
 etiā sine ulla ābiguitate sententiā.
 si t̄n̄ id ualeā uiribz mēns etiā si con-
 grūū nāst̄ar oīū. Nūc t̄n̄ arbitror
 satis eē mōstratū nō esse cōtrariū e-
 ternitati suppliciorū q̄ ī eadē mēsurā
 reddūt̄ in qua p̄cā cōmissa sunt.

De filio dei sc̄dm̄ salomonē Cap̄

Post hāc q̄stionē **quintum.**
 qui eas ex porphirio p̄posuit
 hoc aduēxit. Sane de illo etiā iquit me
 dignauēis īstruere si uere dixit salo-
 mon. filiū deus nō habet. Cui r̄ndet̄.
 Nō solū hoc nō dixit uer̄ etiā dixit qd̄s
 habeat filiū. apud eū etiā sapia loq̄s
 ait. Ante oēs colles genuit me dñs. Et
 qd̄ ex p̄s. nisi dei sapia. Itē quodā loco
 p̄biorū deus iquit. docuit me sapiāz
 et sciētiā scōz cognoui. Cuius ascē-
 dit ī celū et descendit. Cuius collig-
 betos ī sinu. Cuius cōuertit aquā
 ī uestimēto. Cuius tenuit fines t̄r-
 e. Qd̄ nomē est ei? aut qd̄ nomē ē fi-
 lij eius? Hoz duoz q̄ in extremorū
 mēcoram unū retulit ad pat̄re id ē
 qd̄ nomē est ei p̄pter qd̄ dixerat deus
 docuit me sapiētiā et alter̄ eudē
 ter ad filiū eū ait. aut qd̄ nomē est
 filij ei? p̄pter ceterā q̄ de filio magis ī-
 telligunt. hoc ē qui ascendit ī celū
 et descendit. qd̄ paulus ita mēcorat.
 Cui descendit ipse est et qui ascēdit
 sup̄ oēs celos. Cuius colligit uentos
 in sinu. id ē aiās credētū ī occulto
 atq; secreto quibz dicit̄ mortuū eū

54

estis et vita v^{ra} abscondita ē cū xp̄o i
deo. Quis conuertat aquā i vestimēto
ut dia possit q̄t̄t i xp̄o baptizati estis
xp̄m iduistis. Quis tenuit fines t^{re}.
Qui dixit discipulis suis exitis michi
testes i iherl^m et i tota iudea et sama
ria et usq; i fines t^{re}. **Capitulum sextū**

Postrema de iona p̄pheta.
q̄stio p̄posita ē de iona p̄pheta
nec ip̄a quasi ex porphyrioz
tāq; ex iurilioe paganoz. Sic ei posita
ē deinde quid sentire iquit debem⁹
de iona qui dicit in vētre ceti triduo
fuisse. Quid satis aptū nō est et i credi
bile t̄nsuoratu cū veste hoiem fuisse
i corde pisas. Aut si figurā hāc dig
naueris pande. Deinde qd sibi vult su
pra euomitū ionā cucurbitā natam
quid cause fuit ut hec nasceret. hoc ei
genius q̄stiois multo cacthino gūitez
a paganis ierisū aduertit. Ad hoc
respondet. q̄ aut oīa dina miracula
credenda nō sint aut tū hoc nō creda
tur nulla causa fuit. In ip̄m at xp̄m
q̄ tertio die resurrexit nō credem⁹
si fides xp̄ianoz cacthino metueret
paganoz. Cū autē hīc q̄stione nō po
suerit altius n̄. vtrū credendū sit uel
lazarū q̄to die resuscitatu esse ul ip̄m
xp̄m tertio die resurrexisse. mltū mi
ror hoc qd factū est de iona cū pro in
credibili posuisse. nisi forte faali⁹ pu
tat mortuū de sepulchro resuscitari q̄
vniū i tā vasta vētre belue potuisse
seruari. ut enī omittā d̄mēorare q̄ta
magnitudo beluarū marinarū abe
is qui experti sūt iudicet. vēter quem
coste ille muniēbat q̄ cartagie pub
lico fixe pp̄lo note sūt quot hōies i spa
tio suo ta pere possit quis nō conuictat
q̄to hiatu patebat os illud qd velut
ianua spelūce illius fuit. Nisi for

te ut posuit vestis esset i pedimētone
ionas vorari posset ille sus. q̄si pau
gusta se se coartauerit qui per arrip
tū aeris p̄cipitat. Sic exceptus est
ut p̄us reciperetur ventre belue q̄ dē
te laceraret. Cūq; septuā neq; iu
dā neq; vestitū in illud antū delectū
esse dixerit ut possit i telligi illuc ca
am nudus irruisse si forte opus erat
tāq; ouo corū vestem illi ita detrahi
quo faali⁹ sorberet. Sic enī sūt hōies
de p̄phete hui⁹ veste solliciti q̄si aut p
fenestrā puā replisse aut i balnea in
trasse dicat. quo etiā si n̄te esset ita
re vestitū vix molestū eēt nō t̄n mi
rū. Sed habet reuera qd nō credebāt
i dino miraculo vaporē vētris quo
tibi madescūt potuisse ita reperari
ut vitū hōis conseruarent. Cūto iue
dibilis ergo p̄poneret tres illos vi
ros ab ip̄o rege i caminū missos de
ambulasse i medio ignis illesos. Q̄
p̄pter isti si n̄lla dina miracula volūt
crede alia disputacōe refellēdi sūt. Ne
q̄ enī debet vniū aliqd tāq; i credibi
le p̄uare et in q̄stione vocare s; oīa
que uel talia uel etiā mirabiliora nar
ratur. Et tamē si hoc qd de iona septū
ē apuleius mādasensis ul appollo
ni⁹ tyaneus fecisse dicit. quoz mltū
mira nullo fidei auctore iactitant
q̄uis dēones nōnulla faciāt āgēdis
scis silia nō veritate sed specie. nō
sapia sed plane fallacia. t̄n si de istis
ut dixi quos magos uel philosophos
laudabiliter nōinant tali aliq; nar
raret. nō iā in buccis creparet visus
sed typus. Ita videat septuā n̄cā.
q̄tū possūt videat. dū p̄ singulos di
es iuiores paucioresq; se videant
ul moriendo uel credendo dū i plerū
oīa que p̄dixerūt qui hos cōtra veri

tate ianiter pugnatoros paulatim de-
 fecturos tanto ante miserunt nobis qz pos-
 teris suis non solum ea lex feda dimiserunt
 verum experienda promiserunt. Non sane ab-
 surde neqz inopportune requiritur quod ista sig-
 ficet ut cum hoc exposuimus fuit non tamen ges-
 ta sed etiam propter aliquam significationem co-
 scripta esse creditur. Primum ergo non du-
 bitet iona prophetam in alio ueteris ma-
 rine belue triduo fuisse. qui uult scri-
 tari cur hoc factum sit. Non ei frustra
 factum est sed tamen factum est. Si ei moueret
 ad fide que figurate tamen dicta non facta
 sunt. quoniam magis mouere debet quam figura-
 te non tamen dicta sed facta sunt. Nam sicut
 humana consuetudo uobis ita diuina
 potentia etiam factis loquitur. Et sicut hu-
 mano sermone uerba noua uel minus
 uisitata moderate ac deceter. plura
 splendore addunt. ita in factis mirabi-
 libus congruenter aliquid significatibus quo-
 dammodo luculentior est diuina eloquentia.
 Primum quod figurauerit quod prophetam belu-
 a illa deuoratum tertia die uiuum reddi-
 dit tunc a nobis quod tamen hoc christus expo-
 nat. Generatio inquit praua et adul-
 tera signum querit et signum non dabitur ei
 nisi signum ionae prophete. Sicut enim ionas
 fuit in ventre ceti tribus diebus et tribus
 noctibus sic erit filius hominis in corde ter-
 tribus diebus et tribus noctibus. De ipso
 autem triduo mortis domini christi quomodo in
 reddat tamen a parte totum intelligit in di-
 e primo et nouissimo ut totus tres dies id
 est tamen suis noctibus computet. longum est disse-
 rare. et in alijs sermonibus iam sepius me
 dictum est. Sicut ergo ionas ex nauis in
 alium ceti ita christus ex ligno in sepul-
 chrum uel in mortis profundum. Et sicut il-
 le pro his qui tepestate percutiebantur
 ita iste pro his qui in seculo fluctuant.
 Et sicut primo iussu est ut predicaretur

ninuita a iona sed non ad eos puenit
 prophetia ionae nisi postea quam cum cetuse
 non uuit. ita prophetia promissa est ad ge-
 tes sed non nisi post resurrectionem christi p-
 uenit ad gentes. Ita uero quod umbracu-
 lum sibi constituit et coesedit ex aduerso
 ciuitatis ninive quod ei futurum esset ex-
 pectans alterius significationis personam propheta
 gestabat. Figurauerit etiam prophetam carnalem
 israhel. Nam hunc erat et tristitia de
 salute ninuitarum hoc est de redemptioe
 et liberatioe gentium ubi uenit christus non uo-
 care iustos sed peccatores in penitentiam. Um-
 braculum ergo auarbitate super caput eius
 promissiones erant ueteris testamenti uel
 ipsa iam munera in quibus erat utique sic
 dicit apostolus umbra futurorum tanquam ab-
 estu temporalium malorum in terra promul-
 sionis defensaculum prebens. Verum sicut
 matutinum quo uidente auarbita exa-
 ruit idem ipse christus occurrit. ex tunc ore
 euangelico diffamato tanta illa que tempo-
 raliter aput israhelitas uelut umbra-
 culi prius significatione uiguerunt euacua-
 ta marcescunt. et nunc ille prius amif-
 so iherosolimitano regno et sacerdotum et sacrificio
 quod totum umbra erat futurum in captiua
 dispotione magno estu tribulatiois adu-
 ritur. sicut ionas quod scriptum est a solis
 ardore. et dolet grauius. et tamen dolori eius
 atque umbre quam diligebat salus gen-
 tium penitentiaque proponit. Adhuc tamen
 nec pagani etiam uerum christum et hanc
 interpretationem prophetici sacramenti super-
 biori garrulitate deinde dum tamen et
 ipsos sensim paulatim consumat. Nam
 de omnibus talibus ysaias prophetat per quem
 nobis dicit deus. Audite me qui scitis
 iudicium meum prius meus in quorum cor-
 de lex mea est. Obprobria hominum nolite
 metuere et detractioe eorum ne superentur
 nec quod uos spernunt magniduxeritis

Sicut enim uestimentū ita per tempus ab-
sumet: et sicut lana à tineā sedet:
iusticia autē mea tēternū manet. Nos
ergo agnoscām? vermē matutinū
quia et illo psalmo au? tū? istri-
bitur p susceptōe matutina hoc sepe
noīe appellare dignat? ē. Ego inquit
sū vermis et nō hō obprobriū hōim
et abiectio plebis. Hoc obprobriū de il-
lus obprobrijs est q̄ iubemur nō metu-
ere p ysaiā dicētē obprobriū hōim nō
lite metue. Ab isto verme tāq̄ a tineā
cōdūt? qui sub ei? dente euāgelico
p singulos dies pauatātē suā defici-
endo mūatū. Nos hūc agnoscām?
et p salute dīna hūana obprobria suf-
feram? Vermis ē ppter hūilitatē car-
nis fortassis etiā ppter ūgis ptū. Nā
hoc aiāl plerūq̄ de carne uel de q̄
q̄ re terrena sine ullo tributu nasci-
tur. Matutin? ē quia diluculo resur-
rexit. Poterat itaq̄ illa tuarbita si-
ne et ullo vermūculo aueste. Postico
si habebat deus vermē nōm q̄ op-
erat addē matutinū nisi ut ille ver-
mis agnosceretur qui cūtat p susceptōe
matutina ego autē sū vermis et nō
hō? Quid ipā pphētia iā ipō verū ef-
fectu et adimpletōe luadi? Reg? enī
si irrisus ē vermis iste cū pendet ī tru-
ce sicut ī eodē psalmo scriptū est. lo-
cū sūt labijs et mouerūt caput spe-
rauit ī dño eripiat eū saluū faciat
eū qm̄ vlt eū. Cū cōpleta sūt que ibi
p̄dixit. foderūt man? meas et pedes
meos. dinūauerūt oīa ossa mea. ipi
vō cōsiderauerūt et īspexerūt me.
diuiserūt sibi uestimēta mea. sup
veste meā miserūt sorte. Quid tanta
manifestatōe futuru libro atiquo p-
phetatur q̄ta manifestatōe factū in no-
uo euāgelio recitat? Sed si ī hac hū-

luare ut dice ceperā iste vermis irri-
sus est nūq̄ adhuc irridendus ē cū e-
a cōpleri cernim? que cōsequētia psal-
m? ipē habet? Cōmēorabūt? et con-
uertēt? ad dñm vniūsi fines terre
adorabūt ī conspū ei? vniūse fāilie
gētū. Sic cōmēorate sūt nūmūte?
duersi sūt ad dñm. Hāc salutē pēte-
rie gētū tāto āte prefiguratā ī io-
na dolebat isrl? sicut nūc dolet vmbra
nudatus et estu sauiat? Lucent sane au-
libet q̄libet aliter dū tñ sōdm regulā
fidei cetera oīa q̄ de iona pphā misse
rijs opta sūt apire illud plane q̄ in
ventre ceti triduo sūt fas nō ē aliter
itelligē q̄ ab ipō celesti magro ī euāge-
lio cōmēorauim? reuelatū. Postica ex-
posuim? ut potuim? Sed ille qui p̄posu-
it ut sit xpianus ne forte cū expectat
āte libror? sōz finire q̄stōes pus fini-
at istū vitā q̄ transeat a morte ad vi-
tā fieri enī p̄t q̄ anq̄ xpianus sacris
tūat? q̄rit de resurreōe mortuoz? Cō-
cedendū etiā fortassis qd̄ de xpo q̄sūt
cū tāto post venerit vel si que sūt alie
pauce et magne q̄stōes quib? cetera
īseruit si autē qualis ē illa ī qua mē-
sura mēsi fueritis mea et vobis ut q̄lis
ista de iona etiā tales oēs anq̄ sit xpian?
finire cogitat? p̄parū cogitar uel
cōdicōez hūana uel etate suā. Sūt ei
inūabiles q̄ nō sūt finēde āte fide nē
finiat? vita sine fide sed plane retēn-
iam fide ad exercēdā piā delatōne
mētū fidelū studio sūssie requirēde
et qd̄ in eis eluxerit sine typo arrogā-
tie cōtandū qd̄ at latuerit sū salutis
dissēdio tolerandū. *Explicit liber*

*Ex sūdo libro retractatōnū in p̄fret-
tāto bñ aug? in libru de mēdatōe*

Item de mendacio scripti libri
 qui et si al aliquo labore
 telligitur? habet tñ nō iuti
 len uigenij et mētis excoz
 citationē; magisq; moribz
 ad veriloquū diligendū pfi
 tit. Hūc quoq; auferre statuerā de o
 pusculis meis; quā et obscurus et
 anfractuofus et oīno molestus nūc
 hi videbat; p̄t qd et eū nec ediderā.
 Deinde tū postea scripsissem alteri au
 titulus ē cōtra mēdatū; nīl tōma
 gis istū nō esse dearexerā. et iusserā
 extra edicoem fieri; s; ē nō factū. Ita
 q; i ista retractatōe opusculoz meoz
 tū eū i columnē repperissem; etiā ipm
 retractatū manere p̄cepi; maxie qā
 i eo nōnulla sūt nōtia. q in illo alio
 nō sūt. Propterea deo illius scriptō ē
 cōtra mēdatū. ista autē de mēdatō;
 quo p illū totū oburgatō ē aperta
 mēdati; ista autē magna ps i iquisi
 tōis disputatōe usatur; ad eū dē tñ
 finē uterq; dignū. *In libris itaq; q̄q; q̄c*

Incipit liber bti aug' epi de mendaco

Magna q̄stio ē de mēdatō
 que nos i ipis cotidia
 nis actibz nris sepe co
 turbat. ne aut temere
 accusē mēdatū qd
 nō est mēdatū. aut arbitrenr ali
 qñ mēatendū esse honesto quodā et of
 ficioso ac mīcordi mēdatō. Quam
 q̄stionē tā sollicitate ptractabim; ut
 q̄ram; tū q̄rētibz utrū at aliqd iuei
 am; nichil nobis temē affirmātibz
 lectori bene attēdenti satis ipa uidi
 tabit ipa tractatō latebrosa ē enī
 nimis et qbusdā q̄si cauernosis a
 fractibz sepe itentionē q̄rētis eludit.
 ut nō uelut elabat; e mīabus qd i
 uentū erat. nō rursus appareat

et rursus absorbeat. Ad extremū tñ
 sentētia nram uelut ceteroz idago cō
 comprehendat. In qua si ullus error est
 tū ab oī errore ueritas liberet. atq; i
 oī errore falsitas iplacet. nūq; errari
 tuā existimo q; i amore nimio ue
 ritatis et reiectione nimia falsita
 tis. Qui ei seuerē rephendūt h; ni
 mū dicit eē. Ipā at ueritas fortal
 se adhuc dicat. nōdū est satis. Sane
 q̄sq; legis nichil reprehendas. nisi
 tū totū plegeris. atq; ita forte min
 rephendas. Eloquū noli q̄re multū
 enī de rebus laborauim; et de celesti
 tate absoluendi tā necessaria coti
 diane uite opis. Vñ hacten; ac ppe
 nulla fuit nobis cura uerbor; Excep
 tis igit; iocis q nūq; sūt putata mē
 dacia; habet enī euidentissimā ex
 p̄nūciatōe atq; ipō iocatis affū sig
 nificatōem aūm neq; fallentis et
 si nō uera enūciātis. Quogenē utz
 sit utendū aīnus pfectis alia q̄stio
 ē quā modo enodandā nō suscepim;
 Exceptis igit; iocis p̄us agendū est
 ne mētiri existimet. qui nō mētat;
 Quappter uidendū qd sit mēdati
 um; s; enī oīs qui falsū dicit mē
 titur si credit a opiatur uerū esse
 qd dicit. Inter credē autē et opiarī
 hoc distat q; aliqñ ille qui credit se
 tit se ignorare qd credit. q̄uis dere
 quā se ignorare nouit oīno nō du
 bitet si eā firmissime credit. Qui opia
 tur autē putat se scire qd nescit. Et
 q̄s autē hoc enūciat qd uel creditū
 aīno ul opiatū tenet. etiā si falsū
 sit nō mētat. Hoc enī debet enūcia
 tōis sue fidei ut illud p eā pferat
 qd aīo tenet. et sic habeat ut pferat
 nec idō tñ in nullo uicio ē q̄uis nō
 mēciat; si aut nō credēda credit. a

Ca. ij.

Ca. iij.

quod ignorat. nolle se putat. etiam si verum sit. In cognitum enim habet pro cognito. Quapropter ille mentitur qui aliud habet in animo et aliud ubi ubi vel quibuslibet significacionibus enunciat. Unde etiam duplex cor dicitur esse mentientis id est duplex cogitacio. Una enim rei quam veram esse vel sciat vel putat et non profert. altera eius rei quam pro ista profert scies falsam esse vel putat. Ex quo fit ut possit falsum dicere non mentiens si putat ita esse vel dicit quod non ita sit. et ut possit verum dicere mentiens si putat falsum esse et pro vero enunciat. quod non ita sit ut enunciat. Ex animi enim sui sententia non ex rei ipsam veritate vel falsitate mentiens aut non mentiens iudicandus est. Potest itaque ille qui falsum pro vero enunciat quod tamen verum esse opinatur errans dici et temerarius mentientis autem non recte dicitur quia cor duplex cum enunciat non habet nisi fallere nec cupit sed fallitur. Culpa vero mentientis est in enunciacio animo suo fallendi cupiditas. siue fallat cum ei creditur. vel cum verum enunciat voluntate fallendi quod non putat verum. Quod cum ei creditur non utique fallit quod non voluit nisi hactenus fallit quod non putat ita etiam nolle vel putare ut enunciat. quod subtilissime querat. utrum cum abest voluntas fallendi absit omnino mendacium. Quid enim si quis quod falsum loquens quod falsum esse existimat ideo tamen facit quia putat sibi non credi ut eo modo falsa fide absterreat cum cui loquitur quem sentit sibi nolle credere. Hic enim studio non fallendi mentitur si mendacium est enunciaciove aliquid aliter quam scias esse vel putas. Si autem mendacium non est nisi cum aliquid enunciat voluntate fallendi non mentitur iste. qui propterea falsum loquitur quod non

verum vel putet falsum esse quod loquitur ut ille cui loquitur. non ei credendo non fallat. quia enim sibi non creditur vel non creditur vel putat. Unde si appareat fieri posse ut aliquis propterea falsum dicat ne fallat ille cui dicit existit aliud contra rationis generis propterea verum dicens ut fallat. Qui enim verum idem loquitur quia sentit sibi non credi idem utique verum dicit ut fallat. Scit enim vel existimat propterea falsum putari posse quod dicit quoniam ab ipso dicitur. Quod tamen idem verum dicit ut falsum putet. ideo verum dicit ut fallat. Quod tamen ergo est quis potius mentitur utrum ille qui falsum dicit ne fallat an ille qui verum dicit ut fallat. cum et ille sciat vel putet se falsum dicere. et iste sciat vel putet verum se dicere. Jam enim diximus quod nescit falsum esse quod enunciat non mentitur si hoc putat verum. etiam potius mentitur qui etiam verum enunciat tamen falsum putat quia ex animi sui sententia iudicandi est. De illis utique non parum quaestio est quos propositum unum qui scit aut putat se falsum dicere et ideo dicit ne fallat. vel si aliquam viam novit obsideri a latronibus et timens ne per illam pergitur ad salutem periclitatur et eum scit sibi non credere dicit eam viam non habere latrones ad hoc ut illac non eat dum ideo credit latrones ibi esse quia ille dicit non esse ibi cui non credere statuit mendacem putans. Alterum autem qui scies a putat verum esse quod dicit ad hoc tamen dicit ut fallat. tamen si homini non sibi credenti dicit latrones in illa via esse ubi verum eos esse cognovit ut ille cui dicit per illam viam magis pergit atque ita in latrones cadat dum putat falsum esse quod ille dixerit. Quis ergo istorum mentitur ille qui dicit falsum dicens ne fallat an ille qui legit verum dicit ut fallat. Ille qui

44
falsū dicendo egit ut verū sequeretur cui
dixit. an iste qui verū dicendo egit ut
falsū sequeretur cui dixit? An forte abo
mētati sūt ille quia voluit falsū dice
re quia voluit fallere? An potest neuter
eorū mētatus est. ille quia uolūtatem
habuit nō fallendi et iste quia uolūta
tē habuit verū dicendi? Nō enim nūc
agit quis eorū peccauit. sed quis men
titus sit. Cur enim videtur ille peccasse q
verū dicendo egit ut hō incidere in la
trones. Ille autē nō peccasse sed etiā
bene fecisse qui falsū dicendo egit ut
hō pniāem deuitaret. Sed pnt exem
pla ista inuerti ut et ille aliqd gūius
eū pati velit quē falli nō vult. multi
enī quedā vera cognoscendo sibi itū
lerūt pniāe si talia fuerūt ut eos la
tere debuerūt. et iste aliqd cōmodi ue
lit adipisci eū quē vult falli. Nōnulli
enī qui sibi mortē intulissent si aliqd
mali qd vere cōtingeret de caris suis
cognouissent falsū putādo sibi peper
erūt. Atq; ita falli eadē pfiuit. sicut
alijs obfuit vera cognoscere. Nō ergo id
agit quo animo cōsuleret aut nocēdi.
uel ille falsū dixit ne falleret uel iste ve
rū dixit ut falleret. Sed exceptis cōmo
dis aut incōmodis eorū quibz locuti sūt.
q̄tū ad ipām veritatē falsitatēq; at
tinet. q̄ritur q̄s eorū an vterq; neuter ve
mētatus sit. Si enī mēdatū est enū
tiatō cū volūtate falsū enūtiandi.
ille potest mētatus est qui falsū dice
re voluit et dixit qd voluit q̄uis ne fal
leret dixerit. Si autē mendacū est q̄
libet enūtiatio cū volūtate fallendi.
nō ille sed iste mētatus ē qui etiā verū
dicendo fallere voluit. Cū si mēdatū est
enūtiatio cū volūtate aliquid falsita
tis abo mētati sūt. q̄a et ille enūtiati
onē suā falsam esse voluit. et iste de

verā suā falsū credi voluit. Porro si
mendacū est enūtiatio falsū enū
tiare volētis ut fallat neuter men
titus est. quia et ille habuit uolun
tatē falsū loquendo verū psuadere
et iste ut falsū psuadet verū dicere.
Aberit ergo oīs temeritas atq; omne
mēdatū. cū et id qd verū credendū
de cognouim? cū opus est enūtiatio
et id volum? psuade qd enūtiatio?
Si autē uel quod falsū est verū pu
tantes al qd incognitū ē nobis p cog
nito habētes. uel qd credendū nō ē cre
dētes uel cū id nō opus ē enūtiātes.
tū nō aliud q̄ id qd enūtiatio? psua
dere conam. nō abest quidē temeritas
et error sed tū abest omne mēdatū. Nul
la enī diffiniciōnū illarū timēda ē cū
bene sibi cōsciū est aīm? hoc se enūti
are qd verū esse aut nouit a opūtiū
aut credit neq; velle aliqd nisi qd enū
tiat psuade. Sed utrū sit utile aliqd
mēdatū multo maior magisq; ne
cessaria q̄stio ē. Utrū ergo mētiat q̄s
quis fallendi nō habet uolūtate. uel
etiā id agit ne fallat? cui aliqd enū
tiat q̄uis enūtiatioem ipsā falsam
habere voluit quia idō voluit ut verū
psuadet. et utrū mētiat q̄s etiā ve
rū volens enūtiat causa fallēdi. du
bitari potest. Nemo autē dubitat mē
tari eū qui volēs falsū enūtiat causa
fallēdi. Quappter enūtiatioem falsā
cū volūtate ad fallendū. placā mā
festū est esse mēdatū. Sed utrū hoc so
lū sit mendacū alia q̄stio est. Interū
de hoc genē ē qd omnes p̄sentūit iqui
ram? utrū aliqd sit uale falsū aliqd
enūtiare cū volūtate fallēdi. Nā
qui hoc sentūit adhibēt testimoniā sen
tentiē suē. p̄mēorantes sārā cū risif
set āgelus negasse q̄ riserit. iacob a

patre interrogatū respondisse quod ipse esset
esau maior filius ei. **E**gyptias quoque ob-
stetrices ne infantibus hebraeis nascentes
interficerentur etiam deo approbante et re-
munerante meritas et multa eiusmodi
exempla eligentes. eorum hominum mendacia
a memoresant quos culpae non aude-
as. atque ita fatearis aliqui esse posse non
solum reprehensioe non dignum sed etiam dig-
num laude mendacium. **A**ddunt etiam quo-
modo solos promittunt divinis libris de duobus
sed etiam omnes homines sensusque eorum dice-
rentes. **S**i quis ad te confugiat qui mendacio
tuo possit a morte liberari non es me-
taturus. **S**i aliquis egrotus interroget
quod ei scire non expedit qui etiam possit
te non respondente graviter affligi. aude-
bis ne aut verum dicere in penitentia hominis a-
silere poteris quod honesto et misericordiae me-
dacio valitudine eius opitulari. **H**is
atque talibus copiosissime se arbitrantur vi-
gere ut si consulendi causa erigit ali-
quid mentiam. **C**ontra illi quibus placet
numquam sic mentiam in multo fortis agunt.
utentes primo auctoritate divina quoniam in
ipso decalogo scriptum est falsum testimonium
non dicitis. **Q**uo genere complectitur omne
mendacium. **C**uiusque enim aliquid enunciat
testimonium prohibet animo suo. **S**ed ne quis
contendat non omne mendacium falsum tes-
timonium esse appellandum quod dicitur. **E**t
ad id quod scriptum est os quod mentis occidit
animam. **Q**uid ne quis arbitretur exceptis ali-
quibus mentibus posse intelligi legat
alio loco. **P**erdes omnes qui loquuntur
mendacium. **U**nde ore suo ipse dominus. sic inquit
in ore vero est est non non. **Q**uid autem amplius est
a malo est hic et amplius tunc exuendum ve-
terem hominem propter quod nomine omnia peccata
intelliguntur. consequenter ait in primis po-
nes. **Q**uapropter deponentes mendacium loquuntur
in veritate. **N**ec illis que de veteribus

libris mendaciorum exempla plura sunt
terreni se dicunt ubi quidquid gestum est
figurate accipi potest. quoniam vis reuera
contingerit. **Q**uidquid autem figurate fit
aut dicitur non est mendacium. **O**mnis enim auctoritas
ad id quod enunciat referenda est. **O**mnis autem
figurate aut factum aut dictum hoc enun-
ciat quod significat eis quibus intelligendum
platum est. **U**n credendum est illos homines
qui prophetas temporibus digni auctoritate
fuisse memoresantur. omnia que scripta
sunt de illis prophetice egisse atque dixisse
nec minus prophetice her eis accidisse quod
tunc sic acciderunt ut eodem spiritu prophetico
memorie libris mandanda iudicarentur.
De obstetrices autem quia non eas pro-
phetice spiritu significandi futurum ve-
ri gratia aliud pro alio renunciasse phy-
sionomia etiam si aliquid ipse nesciasse quod
per eas actum est significavit pro gradu
suo dicitur approbatae et remuneratae
a deo. **Q**ui enim nocendi causa me-
tatur solet si iam consulendi causa mentiam
tunc in multum proficit. **S**ed aliud est quod per septimum
laudabile proponit aliud quod in deterioribus
comparatim proponit. **A**liis enim gratulamini
cum sanus est homo aliter tamen melius habet
egrotus. **N**am in scripturis ipse iustifi-
cata sodomia dicitur in comparatione scelerum
populi israel. **E**t ad hanc regulam diriguntur
omnia mendacia que proferuntur de veteribus
libris nec reprehensa iudicantur. ut re-
prehendi non possunt. ut a indole proficiat
tunc aut ipse approbetur ut significatio a
liqua causa non sint omnino mendacia. **E**t
ideo de libris novi testamenti exceptis
figuratis significatioibus dominus. si vitam
moresque sanctos et facta et dicta conside-
res. nichil tale profertur quod ad imitandum
non provocet mentem. **S**imulacrum namque
petri et barnabe non solum memoresantur
verum etiam reprehensa atque correctata est.

No enim nonnulli ut putant ex eade simu-
 latione etiam paulus ap[osto]lus aut thimo-
 theu[m] circumcidit. aut ipse queda[m] ritui
 daico sacramenta celebrauit. sed ex
 illa libertate sententia[m] sue qua p[ro]dica-
 uit nec gentibus p[ro]desse circumcisionem.
 nec iudeis obesse. **U**n[de] nec illos astringe-
 dos ad consuetudine[m] iudeo[rum] nec illos a
 paterna detestatos censuit. **U**n[de] illa i-
 uerba eius s[un]t. **C**ircumcisus quis vocat[ur]
 e[st] no[n] adducat p[ro]p[ri]u[m]. i[tem] p[ro]p[ri]o q[ui]s voca-
 tus e[st] no[n] circumcidat[ur]. **C**ircumcisio nichil
 e[st] et p[ro]p[ri]u[m] nichil e[st]. sed obseruatio ma-
 dato[rum] dei. **U**n[de] quisq[ue] in ea qua vocat[ur]
 vocatus e[st] in ea p[er]maneat. **Q**uo ei p[ro]p[ri]o
 adduci p[ro]p[ri]u[m] q[uo]d p[ro]p[ri]u[m] e[st]. **S**ed non
 adducat dicit. no[n] ita uiuat q[ui]s p[ro]p[ri]u[m]
 un[de] adduxerit id est quasi i[n] ea p[er]m-
 qua iudaui[n]t rursus tegme[n]t[um] carnis
 attaxerit. et q[ui] iudeus esse destiterit.
 sicut alibi dicit. circumcisio tua p[ro]p[ri]u[m]
 facta e[st] sed extiterit. **E**t hoc no[n] ta[m]q[ua]m
 coges dicit ap[osto]lus aut illos manere
 i[n] p[ro]p[ri]o aut iudeos i[n] consuetudine pa-
 tr[um] suoz sed ut neutri i[n] altera cog-
 etur. **P**atrem aut[em] habet quisq[ue] ma-
 nendi in sua consuetudine no[n] necessitate
Neq[ue] enim si uellet iudeus ubi nullu[m]
 p[ro]p[ri]u[m] uellet recede[re] a iudaicis obserua-
 tionib[us] p[ro]hiberet ab ap[osto]lo. q[ui]nquid[em] co-
 siliu[m] in eis p[er]manendi de hoc dedit.
 ne sup[er]fluis p[ro]p[ri]u[m] iudei ad ea q[ui]
 saluti essent necessaria no[n] uerent. **N**eq[ue]
 ab illa p[ro]hiberet si uellet q[ui]sq[ue] gentiliu[m]
 ideo circumcidi ut hoc ip[s]um ostenderet
 no[n] se detestari q[ui]s noxiu[m] sed i[n]differen-
 ter habere ta[m]q[ua]m signaculu[m] cui[us] ualut[us]
 iam t[em]pore p[ro]p[ri]u[m] e[st]. **N**o[n] ei si salus
 ex deo ia[m] nulla esset exia[m] i[n]de me-
 tuendu[m] fuit. **I**deoq[ue] et thimoth[eu]s cu[m] i[n]
 p[ro]p[ri]o uocatus esset. t[ame]n quia de iudea
 matre ortus erat. et ostende[n]s cogna-

nis suis debebat ad eos iustificandos.
 no[n] hoc didicisse in disciplina xp[ist]ia-
 na ut illa sacramenta q[ui] legis uet[er]is e[ss]ent
 ab ho[m]inib[us] recerentur. circumcisus e[st] ab ap[osto]lo
 ut hoc mo[do] demonstraret iudeis non
 ideo gentes no[n] ea suscipere quia mala
 s[un]t et p[ro]nitiose a p[ro]p[ri]is obseruata.
 sed quia ia[m] saluti no[n] nocua post ad-
 uentu[m] tanti sacra[m]enti q[uo]d per ta[m] longa
 t[em]pora tota uetus illa scriptura p[ro]p[ri]o
 pheticas figura[m] co[n]t[ra] p[ro]p[ri]u[m] e[st]. **H**ic
 et tyru[m] circumcidit t[ame]n hoc uolueret iu-
 dei. nisi subito ducti falsi fratres ido-
 fieri uellet ut haberet q[uo]d de ip[s]o disse-
 minaret paulo. ta[m]q[ua]m eoz ueritati ref-
 ferit qui spem salutis eu[ang]elice in
 circumcisio[n]e carnis atq[ue] eius mo[do] obser-
 uationib[us] esse p[ro]dicaret. et sine h[uius] ne-
 min[is] xp[ist]i p[ro]desse contenderet. cu[m] con-
 tra nichil p[ro]desse xp[ist]us eis qui eo
 a[n]i[m]o circumcidit[ur] ut ibi salute[m] esse
 putaret. **U**n[de] e[st] illud. **E**te ego paul[us]
 dico uobis quia si circumcidamini xp[ist]us
 nichil uobis p[ro]derit. **E**t hac igit[ur] liber-
 tate paulus p[ro]p[ri]as obseruationes
 seruauit hoc unu[m] cauens et p[ro]dicans
 ne sine h[uius] salutis xp[ist]iana nulla pu-
 tarer[is]. **P**etrus at[que] simulatio[n]e sua ta[m]q[ua]m
 i[n] iudaismo salus esset. cogebat gen-
 tes iudaizare. **Q**uod u[er]ba pauli osten-
 dit dicens. **Q**uo gentes cogis iuda-
 zare. **N**o[n] enim cogere[n]tur nisi uideret
 eu[m] sic eas obseruare. q[ui]s p[ro]p[ri]o illas sa-
 lus esse no[n] posset. **P**etri ergo simu-
 latio[n]e libertati pauli no[n] e[st] p[ro]paranda.
Et ideo petru[m] amare debem[us] libere
 correctu[m] no[n] aut[em] astrue[n]s etia[m] de pau-
 li auctoritate m[er]ita[m] qui et petro
 cora[m] o[mn]ib[us] i[n] recta uia reuocauit. ne
 gentes per eu[m] iudaizare cogere[n]t. et
 ip[s]e sue p[ro]dicationi attestatus e[st]. **Q**ui
 tu[m] putaret hostis p[ro]p[ri]u[m] traditio-
 nu[m] eo q[uo]d nolebat eas i[m]ponere gentibus

non aspernatur eas ipse more patri-
o celebrare satis ostendit hoc i eis
xpo adueniente remansisse ut nec iu-
deis esset punitose nec gentibus nocen-
tia cuius hominum salutares. **Q**uod si auc-
toritas merendi nec de antiquis libris
pferri potest uel quia non est mendacium quod
figurate gestum dicitur de recipiatur.
uel quia bonis ad imitandum non potest
quod in malis tamen proficere reperit i peio-
ris corpora laudat. nec de noui testa-
menti libris quia correctio potest quod si
militatio sicut lacine potest quod negatio
petri est imitanda. Jam illis exemplis
que de tota vita pferunt. multo confidetur
asserunt non esse credendum. Prius enim
docent iniquitatem esse mendacium mul-
tis documentis hanc sciam et comaxi-
me quod scriptum est. odisti domine omnes qui o-
perantur iniquitatem. pdes omnes qui loquuntur
mendacium. Aut enim ut solet scriptura
sequenti versu exposuit supiore. ut quoniam
latius solet patere iniquitas intelliga-
mus nominato mendacio. quam speciem
iniquitatis significare voluerit. aut si
aliquid interesse arbitrat. tanto peius est
mendacium quanto grauius positum est pdes
quod odisti. Forte enim odit aliquem deus
aliquanto magis ut eum non pdat. que
vero pdat tanto vehementius odit quanto
seuerius punit. **O**dit autem omnes qui ope-
rantur iniquitatem. at omnes qui loquuntur
mendacium etiam pdes. **Q**uo constituto quod
corum qui hec asserunt commouebit illis
exemplis tamen dicit. quod si ad te homo
confugiatur qui mendacium tuo possit a
morte liberari. **N**am ei mors quam
stulti timeant homines qui peccare non ti-
ment non animam sed corpus occidit sicut
dominus in euangelio docet. **V**n preceptum ne
ipsa timeatur. **O**s autem quod mentit non cor-
pus sed animam occidit. **H**is enim uerbis

aptissime scriptum est. **O**s autem quod mentit occi-
dit animam. **Q**uo ergo non pueris sic di-
cat ut alter corporaliter uiuat debet al-
terum spiritualiter mori. **N**am et ipsa dilectio
proximi ex sua cuiusque dilectione terminum ac-
cipit. **D**iliges inquit proximum tuum tanquam te-
ipsum. **Q**uo ergo qui seipsum diligit tanquam seip-
sum uirtutem pster vitam temporalem ipse amittit
eternam quam quidem si pro illi temporali
li vita sua ipsam temporalem pdat non
est iam diligere sicut seipsum. sed plus
quod seipsum. **Q**uod sane doctrine regulam ex-
cedit. **M**ultoties enim igitur eternam suam
pro alterius temporali mercedo amissu-
rus est. **T**emporale plane vitam suam
pro eterna vita proximi non dubita-
bit christianus amittere. **H**oc enim pcessit
exemplum ut pro nobis dominus ipse more-
retur. **A**d hoc enim et ait. **H**oc est mandatum
meum ut diligatis inuicem sicut dilexi
uos. **M**aiore dilectione nemo habet
quod ut animam suam ponat quis pro amicis
suis. **N**on enim est quod seipsum ita desipies ut di-
cat aliud quod saluti sempiternae hominum con-
suluisset dominum non faciendo quod preceptum est
pncipiando quod fecit. **C**ui ergo mercedo
vita eterna amittatur. nunquam pro cuiusque tempore
li vita merendum est. **E**ni uero isti qui se
mactantur et indignantur si nolit aliquis
mendacium perire animam suam ut alius se-
nescat in carne quod si etiam furto non quod si
adulterio liberari possit aliquis de mor-
te ideo ne furandum est aut mectandum.
Resaut enim ad hoc se cogere ut si laque-
um ferat homo et stuprum petat confu-
mas quod sibi collum ligabit nisi ei pceda-
tur quod petit. consentiat propter animam ut ipse
dicitur liberanda. **S**i absurdum et ne-
farum est cur animam suam quod se mendacium
corruptat ut alter uiuat in corpore. tamen
si suum corpus propter eternam corrupendum da-
ret omnium iudicio nepharie turpitudinis

dāpnaret. P̄inde nō est in ista q̄stioe
 attendendū nisi utrū iūq̄tas sit mē-
 datū. Q̄d cū supra p̄mēozatis docu-
 mēns asseratur videndū est ita q̄m
 utrū p̄ alteri⁹ salute mētari q̄s debeat.
 ac si q̄reret utrū pro alterius salute
 iūq̄us esse aliq̄s debeat. Q̄d si respu-
 it aīe salus q̄ nō p̄t nisi eq̄tate serua-
 ri et se ut p̄ponam⁹ nō solū alterius
 sed etiā nīe saluti tēporali iubet. q̄d
 restat iūq̄it q̄d dubitare debeam⁹.
 nūq̄ oīno esse mētandū. Nō ei dia
 p̄t esse aliq̄d i tēporalibz cōmodis sa-
 lute ac vita corporali maius a caris.
 Nō si nec ip̄a p̄ponēda est veritati
 q̄d obia p̄t p̄pter q̄d mētandū esse
 cōtendant qui aliq̄n putāt oportē
 mētari. P̄udicia quippe corpis qui
 a multū honorabilis p̄sona videtur
 occurrē et pro se flagitare mēdatū.
 ut si stuprator irruat qui possit mē-
 datio deuitari sine dubitacōe mētē-
 dū sit. facile responderi p̄t nullā esse
 pudiciā corpis nisi ab itēgritate
 aīni pendeat. qua disrupta cadat.
 necesse est etiā si itacta esse videat.
 et ideo nō in rebus tēporalibz eē nu-
 merāda. quasi que iūctis possit au-
 ferri. Nullo mō igit se aīnus mē-
 datio corrūpit p̄ corpe suo q̄d fac ma-
 nere i corrūptū si ab ip̄o aīno i cor-
 ruptō nō recedat. Q̄d enī violēter nō
 p̄cedente libidie patitur corpe. vera
 nō pot⁹ q̄ corruptō nōinanda ē. Aut
 si oīs veratio corrūptio est. nō oīs cor-
 ruptio turpis ē sed quā libido p̄trū-
 uauerit aut cui libido cōsenserit. Q̄-
 to autē prestātor ē aīni⁹ corpe tāto
 scelerat⁹ corrūpit. Ibi ergo seruari
 p̄t pudicia ubi nlla nisi volūtaria
 p̄t esse corrūptio. Certe enī si supra-
 toz corpus iūaserit au nec vi cōtra-

re possit nec ullo cōsilio uel mēdatō
 deuitari necesse est fateam⁹ aliena li-
 bidine pudiciā nō posse violari. Q̄-
 p̄ter q̄m nemo dubitat meliorē eē
 aīni corpe. itēgritati corpis itēgritas
 aīni p̄ponenda ē. que tēternū serua-
 ri p̄t. Quis autē dixerit itēgrū aīni
 esse mētētis. Etenī libido quoq̄ ip̄a
 recte definiūt appetitus aīni quo etē-
 nis bonus q̄libet tēporalia p̄ponitur.
 Nemo itaq̄ p̄t cōuicē aliq̄n eē mētē-
 dū. nisi qui potuerit ostendere etērnū
 aliquod bonū obtineri mēdatō posse.
 Sed cū tanto quisq̄ ab etērnitate disce-
 dat. q̄to a veritate discedit. qui autē
 mētatur a veritate discedit absurdū
 finū est dicē. discedendo inde posse ad
 bonū aliq̄d aliq̄n p̄uenire. Aut si est a-
 liq̄d bonū etērnū q̄d nō cōplectatur
 veritas. nō erit verū et ideo nec bonū
 erit quā falsū erit. Ut autē aīnus
 corpi ita veritas etiā ip̄i aīno p̄ponē-
 da est ut eam nō solū magis q̄ cor-
 pus sed etiā magis q̄ seipm appetat
 aīni. Ita quippe erit itēgrior et casti-
 or. cū ei⁹ pot⁹ i mutabilitate q̄ sua
 mutabilitate p̄fruet. Si autē lothū
 ita iustus esset ut āgelos etiā hospi-
 tes suscipē mētēt. stuprādas filias
 sodomitis obtulit. ut feiārū potius
 ab eis corpa q̄ viroz corrūperent. q̄-
 to diligēti⁹ atq̄ cōstāci⁹ aīni casti-
 tatis i veritate seruanda est. cū veri⁹
 ip̄e corpi suo q̄ corpus virile fei neo
 corpe p̄feratur. Q̄d si q̄sq̄ putat ideo
 uel aliq̄ p̄ aliquo eē mētandū ut i-
 teri uiuat. aut i hīs rebus q̄s multū
 diligit nō offendat quo possit ad etē-
 nā veritatē p̄uenire discendo. nō itelli-
 git p̄mo nullū esse flagitiū q̄d nō ea-
 dem cōditōe suscipē cogat. sicut iam
 super⁹ demonstratū est. deinde ip̄s

Ca. viij.

doctrinae auctoritate incipiet penitus
irerire. si eis quos ad illam pducere cona-
mur mendacio nro persuademus aliqui
esse mendacium. **C**um enim doctrina saluta-
ris parti credendis parti intelligendis
rebus consistet. nec ad ea que intelligenda
sunt perveniri possunt nisi prius credenda
credantur. quomodo credendum est ei qui pu-
tat aliqui esse mendacium. ne forte et
tunc mentiat. cum papit ut credamus?
Vnde enim potest utrum et tunc habeat a-
liquam causam sicut ipse putat officio-
si mendacii existimans falsa narratio-
nem hominum territi posse a libidine cohiberi.
atque hoc modo etiam ad spiritualia se consulere
mendacium arbitretur. **Q**uo genere ad-
missio atque approbatio. omnis omnino fidei
disciplina subvertitur qua subvertitur
ad intelligendam pervenitur. cui capiende
ista pueros nutrit atque ita omnis doct-
rina veritatis auferatur. redds licen-
tiosissime falsitati si mendacium velut
officioso alio de penetrandi aperit locus
Aut enim temporalia commoda vel propria
vel aliena veritati proponit quiaque
mentitur quo quid fieri potest peruersi.
aut cum veritati adipiscende opitula-
te mendacium vult facere idoneum intellu-
dit aditum veritati. **V**olens enim cum me-
ntitur esse aptus sit cum verum dicit in-
textus. **R**obrem non est aut creden-
dum bonis. aut credendum est eis quos
credimus debere aliqui mentiri. aut
non est credendum bonos aliqui menti-
ri. **H**orum trium primum est periculosum. sed
stultum. **R**estat ergo ut nunquam mentiat
boni. **S**ic ista questione ex utraque parte con-
siderata atque tractata. non tam facile
est ferenda sententia. **S**ed adhuc dilige-
ter audiendi qui dicunt nullum esse tam
factum quod non in peioris deumitate facere
dum sit. pertinere autem ad facta hominum

non solum quod quod faciunt. sed quod quod etiam
tunc consensione patiuntur. **V**nde si extiterit
causa ut eligeret christianus thuri-
ficare ydolis ne consentiret stupro
quod persecutor ei nisi faceret minabatur.
recte videretur quere cur non etiam me-
ntiret ut tanta illa turpitudine de-
vitarer. **I**psam enim consensione qua
stupro pati mallet quam thurificare
ydolis non passione dicitur esse sed factum.
quod ne faceret elegit thurificare. **Q**ui
to igitur mendacium periculi elegisset
si mendacium posset a se corpore tam in-
mane flagitium remoueri. **I**n quaque
posicione ista sunt quem merito qui perit
utrum talis consensio per factum habenda
sit. aut utrum consensio dicenda sit que
non habet approbationem. aut utrum ap-
probatio sit cum dicitur expedit hoc pati
potius quam illud facere. et utrum recte ille fe-
terit thurificare quam stuprum pati. et utrum
mentacium esset potius si ea condicio
daretur quam thurificandum. **S**ed si talis con-
sensus pro facto habenda est. homicidii
sunt qui etiam occidit maluerunt quam fal-
sum testimonium dicere. et quod est homicidium
gravius in seipos. **C**ur enim hoc pacto
non dicatur quod ipsi se occiderunt. quia hi
elegerunt in se fieri ne facerent quod cog-
noscatur. **A**ut si gravius putatur alium oc-
cidere quam seipsum quod si hec condicio man-
turi proponitur. ut si nolle de christo fal-
sum testimonium dicere atque immolare de-
monibus ante oculos ipsius. alius non
quilibet homo sed pater eius occideret
rogans etiam filium ne id perseverantia
sua fieri permitteret. **N**onne manifestum
est illo in testimonio fidelissimi secretum
permanente solos homicidas futuros
fuisse qui patrem eius occiderent. non illum
etiam parricidam. **S**icut ergo huiusmodi
in scelere princeps iste non esset cum ele-

† facti

Ca. ix.

gisset patre suū potius ab alijs iter
fieri etiā sacrilegū cuiusā imparet
ad penas. q̄ fide suā falso testimonio
violare. sic talis ille cōsensus nō eū
faceret tān flagitiū p̄cipue si male
facere ip̄e noller. q̄d q̄ alij p̄terea fecis-
sent quia ip̄e nō faceret. Quid ei ta-
les p̄secutores dicūt. nisi fac male
ne nos faciam⁹? Qui si vere nobis
faciendū nō fecissent nec sic eis nō
fcelere suffragari deberent⁹. Nūc vō
q̄ iam faciūt cū ista dicūt. cui nō
bisā potius q̄ soli turpes at-
q̄ nocētes sunt? Nō enī cōsensus il-
le dicēdus est quia nō approbam⁹
q̄ faciūt semper optātes et q̄tūm
in nobis est phibentes ne faciant.
factūq̄ ip̄oz nō solū nō cōmittētes
cū eis sed etiā q̄ta possum⁹ detes-
tatione dāpnātes. Quō iquis non
cū eis facit q̄ illi hoc nō faceret si
ip̄e illud faceret? Hoc nō frangim⁹ ia-
nuā cū effractoribz quia si nō eam
clauderem⁹ illi nō frangerēt et occi-
dim⁹ hoīes cū latronibz si stare cōtin-
gūt hoc eos esse facturos. quia si nos
p̄uenētes eos occidim⁹. illi nō occi-
derēt. Aut si fateat⁹ nobis aliq̄s parri-
cidū se facturū. nos cū eo facim⁹. si
cū possum⁹ eū p̄uisq̄ faciat nō inter-
ficiam⁹ q̄n aliter eū uel cōhibē uel ipe-
dire nō possum⁹. Totidē enī ubis dici
p̄t fecisti cū eo. quia hoc ille nō fecisset
si tu illud fecisses. Ego utiq̄ malū fi-
erī nollē. sed id tū cauere potui. nesci-
erit q̄d erat i mea p̄tate. Alter autē
alienū q̄d meo p̄cepto extingue nō
potui meo malefco ipe dire nō debui.
Nō ergo peccātem approbat qui pro
alio nō peccat et neutri placet ei q̄
utiq̄ noller admitti. Sed illud q̄
ad se p̄tinet etiā p̄tate nō peccat. q̄d

11A
autē ad alterū sola uolūtate dēpnat
Et ideo p̄ponētibz illā cōditionē atq̄
dicētibz. si nō thurificaueris hoc pa-
teris. si respondisset ego neutri eligo
utiq̄ detestor ad nichil horz uobis cō-
sentio. Inter hec ūba atq̄ talia q̄ certe
q̄m uera essent. nlla ei⁹ cōsensus nlla
approbatō teneret. q̄tūq̄ ab eis pass⁹
esset illi deputaret iurariū acceptō.
illis cōmissio p̄tōz. Debuit ne igitur
aut quispā stuprū p̄peti potius q̄ thu-
rificare? Si quis quid debuerit. neutri
debuit. Si enī dixero aliq̄d horz debuis-
se. aliq̄d horz approbabo cū i p̄tate utri-
q̄. Sed si querit. q̄d horū potius debuit
euitare qui utriq̄ nō potuit. sed alt-
erū potuit. respondebo suū p̄tā potius
q̄ alienū et leuius potius q̄d suū q̄ gra-
uius q̄d alienū. Ut. et salua diligen-
tiore iquisitōe iterū cōcedā graui⁹ eē
stuprū q̄ thurificationē. illa tū ip̄i⁹
erat illud alienū factū q̄uis id ip̄e pa-
teret. Cui⁹ autē factū eius et p̄tā. Qui-
uis enī graui⁹ sit homicidiū q̄ furtū.
peius est tū facere furtū q̄ pati homici-
diū. Itaq̄ si cuiq̄ p̄ponētur ut si furtū
facere noller. iterum faceret hoc ē cōmittēt
i eū homicidiū. q̄m utriq̄ vitare nō
posset. id deuitaret potius q̄d suū p̄tā
esset q̄ quod alienū. Nec ideo et illud
ei⁹ fieret quia i eū cōmittētur. et q̄
id posset euitare si suū uellet admit-
tere. Totus itaq̄ hui⁹ q̄stiois nodus
ad hoc ducit. ut q̄nt utriū alienū nll-
lū p̄tā q̄uis i te cōmissū tibi i p̄tate
tur. si leuiore tuo p̄tā id possis euita-
re nec facias an accepta ē oīs i mūdū
tia corpalis. Nemo enī aliq̄e i mūdū fie-
vidit. si occidat. aut mittat. i carce-
rem. aut i uiculis habeat. aut fla-
gellet. ceterisq̄ tormētis et crucia-
tibus affligatur. aut p̄scribat dāpn-

nusq; affiaat^r grauiſſis uſq; ad ul-
timā nuditatē aut expoliet^r hono-
rib; atq; ignites accipiat cōumelias
per q̄alq; cōuitia. **Q**uod horū q̄ſq; i-
uſte paſſus fuerit nemo ē tā demēs
qui eū imūdu fieri dicat. Aut ſi ſimo
p̄fundat^r aut ſi tale aliqd ei per os i-
fundat^r uel iulcet^r patiet^r de mulie-
bria. oīm fere ſenſus exhorret. et cō-
ſpurcatū atq; imūdu vocat. Ita igit̄
cōcludendū eſt ut q̄alq; aliena p̄ca
exceptis hīs que imūdu faciūt i que
cōmittūtur nō euitet quīſq; p̄ca ſu-
is. neq; pro ſe neq; pro quocūq; ſz ea ſuſ-
ferat potius fortiterq; patiat^r. Et ſi nī-
lus p̄ca ſuis ea debet euitare. neq; mē-
dacia. **I**lla uero que ita cōmittūtur
i hoīem ut eū faciāt imūdu. etiā pec-
catis nris euitare debeam^r. ac p̄ hoc
nec p̄ca dicēda ſūt q̄ p̄ca ſūt ut il-
la imūdicia deuiter^r. **Q**uod ē ita
fit ut niſi fieret iuſte rephenderet^r.
nō eſt p̄ca. **E**x quo cōſtat^r ut nec il-
la imūdicia uocanda ſit. q̄ euitā-
di eā nulla facultas ē. **H**abet etiā
tūc qd recte agat qui ea patit^r ut pa-
tiēter ferat qdqd nō p̄t euitare. **N**ullū
autē recte agēs imūdu fieri p̄t quo-
libet cōtagio corporali. **I**mūdu eſt enī
ante dñm oīs iūguis. mūdu ergo
eſt oīs iuſtus. et ſi nō ante hoīes. tñ
an dñm qui ſine errore iudicat. **P**inde
nec cū ea patit^r data euitādi p̄ate
cōtactu ip̄o imūdu fit. ſed p̄ca quo
ea cū poſſet noluit euitare. **N**ullum
p̄ca eſſet qdqd p̄ter illa euitanda
factū eſſet. **P**ter hec igit̄ euitanda q̄-
q̄s mētibus fuerit nō peccat. **A**n aliq̄
etiā mēdacia exapiēda ſūt. ut ſacius
ſit hāc pati q̄ illa cōmittere. **Q**uod ſi ita
eſt nō quidq; factū fuit ut illa imūdi-
cia deuiter^r nō ē p̄ca. q̄quidē ſt qdā

mēdacia que ḡm^r ſit admittē q̄ illa
pati. **N**ā ſi aliquis ad ſtuprū q̄rat^r
qui poſſit occultari mēdaco. quis
audet dice nec tūc eſſe mēdaco. **A**ut
ſi tali mēdaco poſſit late qd alterius
famā ledat. eius imūdicia falſo ar-
mine ad quā patienda ille q̄rit^r tāq̄
ſi dicat^r querēt nōinato aliquo caſſo
uero atq; ab hui^r mōi flagitijs alieno.
vade ad illū et ip̄e tibi procurabit quo
libētius utaris. nouit enī tales eo dili-
git. atq; ita iſte ab eo que querebat poſ-
ſit auerti neſcio utrū alteri^r fama mē-
daco uolanda ſit ne alteri^r corpus a-
liena libidie uoletur. **E**t ideo nūq; pro
aliquo mētendū eſt eo mēdaco qd al-
teri^r ledat. et ſi leui^r ledit^r q̄ ille niſi i-
ta mētēis lederet. quia nec panis a-
lien^r iuito q̄uis ualentiori auferēdu
eſt ut alatur iſtior. nec inoēs iuito
cedendus eſt uirgīs ne alius occidat^r.
Plane ſi uelint fiat quia nec ledūtur
cū ita uolūt. **S**ed utrū etiā uolētis fa-
ma falſo ſtupri criminē ledenda ſit ut
ab alterius corpore ſtuprū auerſat^r.
magna q̄ſtio ē. **E**t neſcio utrū facile
reperiāt^r quō iuſtū ſit. uolētis fama
falſo ſtupri crimine maculari q̄ ip̄o
ſtupro corpus iuiti. **S**ed tamen ſi ta-
lis optio p̄poneret^r ei qui thurificare
ydolis q̄ muliebria p̄peti maluūt. ut
ſi illud uellet euitare famā xp̄i aliq̄
mēdaco uolaret. **I**ſanīſſim^r eēt ſi
fateret^r plus etiā dico. quia ſan^r
eſſet ſi aliene libidis euitāde cauſa
ne id i eo fieret qd illa ſua libidine
pateret^r xp̄i euāgelū falſis xp̄i lau-
dib; infalſaret. magis euitans ali-
enā corrupcōem i corpore ſuo q̄ i doct̄-
na ſāficacōis aīarū atq; corporū
corrupcōem ſuā. **R**obre a doctrina
religionis atq; ab eis oīno enūcia

cōibus que ppter doctrinā religiois
 enūciātur. tū illa docet et dicitur
 oīa peitūs mēdacia remouenda sūt
Nec ulla oīno causa iueniri posse cre-
 datur aut ī rebus talibz mēciendū
 sit. qm̄ nec ideo ī ea doctrina mēciē-
 dū est ut ad eā ipām quisqz facili-
 pducāt. facta enī uel leuiter dimi-
 nuta auctoritate veritatis oīa du-
 bia remanebūt q̄ nisi vera credātur
 teneri certe nō possūt. licet igit̄ uel
 disserterī ac disputatorī atqz p̄dicato-
 ri uerū eternarū uel narratori aut
 p̄nūciatori uerū tēporaliū ad edifi-
 canda religionē atqz pietatē ptinē-
 tū occultare ī tēpore qd̄ occultan-
 dū uidet̄. mēciēri autē nūq̄ licet. Er-
 go nec occultare mēciendo. **H**oc pri-
 mitus et firmissime cōstitutō de reteris
 mēdacijs securū q̄rit. **S**ed sequēt̄
 etiā uidentū est remouēda eē etiā
 diā mēdacia que aliquē ledūt iuste.
 quia nulli est iuria uel leuior īferē-
 da ut ab alio grauior repellat. nec
 illa sūt admittēdā. que q̄uis nō
 obsit alteri nulli tñ̄ profūt. et ob-
 sit eis ipis qui gratis mēciūt. **I**pi
 enī p̄prie mendaces dicēdi sūt. **I**nter
 est enī iter mēciēntē et mendacem.
Nā mēciēns est etiā qui mēciat iuit
 mendax uero amat mēciari atqz habi-
 tat alimo ī dīcōe mēciendi. **I**uxta po-
 nēdi sūt et qui de mendacō uolunt
 placere hōibus nō ut alicui faciant
 iuriā uel īferāt cōuulsiā. iā enī
 supra hoc gen̄ remouim̄. sed ut su-
 aues sint in sermōibus suis. **I**sti ab
 illo genē ī quo mendaces posuim̄
 hoc differūt q̄ illos mēciari delectat
 gaudētes de ipā fallacia. **I**stos autē
 placē libet de suaui colloquio qui tñ̄
 ueris mallent placere. **S**ed qm̄ facile

nō iueniunt uera que grata sint audi-
 entibz mēciari eligūt potius q̄ tacere.
Difficile est tñ̄ ut isti totā narracōez
 falsam aliqui suscipiāt. **S**ed plerūqz
 ueris falsa cōtexunt. ubi suauitas eos
 deserit. **H**ec autē duo genera mēda-
 tōrū nō obsunt credētibz q̄a nichil
 de doctrina religiois ueritatisqz fallū-
 tur. aut de ullo cōmodo uel utilitate
 sua. **S**ufficit enī eis ut iudicēt fieri
 potuisse qd̄ dicit̄. et fidē habeāt. **H**ōi
 tñ̄ quē nō debet temere existimare
 mēciēntē. **Q**uid enī michi obest si cre-
 do patre aut auū alicuius uirū bonū
 fuisse etiā si nō fuit aut usqz ad p̄las
 militando p̄uēisse etiā si a romānū
 q̄ recessit. **I**stis autē mēciētibz ualde
 obsunt. **I**llis quidē quia sic deserunt
 ueritatem ut fallacia letētur. istis q̄a
 se malūt placē q̄ uerū. **I**stis genēibz
 sine ulla dubitacōe dāpnatis. sequi-
 tur genus mēdaci. tā q̄ gradatim
 ad meliora surgētibz. qd̄ bēuolis et
 bonis uolgo tribui solet. tū ille qui mē-
 titur nō solū alteri nō obest. sed etiā
 p̄dest alicui. **D**e isto genē ē tota con-
 tentio. utriū nec sibi obsit qui sic pro-
 dest alteri ut faciāt cōtra ueritatē.
 Aut si ueritas illa sola dicenda est q̄
 ipās mētes itimo atqz cōmutabi-
 li lūne illustrat. facit certe cōtra a-
 liqd̄ uerū. q̄ si fallūtur corpis sensū.
 cōtra tñ̄ uerū facit qui dicit aliqd̄
 ita esse uel nō ita qd̄ ei nec mēs nec
 sensus nec opinacō sua fides ue renū-
 tiat. **U**trū ergo nō sibi obsit qua hoc
 modo p̄dest alteri an illa cōpensacōe
 nō obsit sibi qua p̄dest alteri mag-
 na q̄stio est. **S**i ita est. cōsequēt̄ etiā
 sibi p̄desse debet per mēdaciū qd̄ nūlli
 obest. **S**ed ea cōnexa sūt et istis cōtes-
 sis necessario trahūtur q̄ multū cō-

Ca. xij.

xi.

mēdacia

si

turbet. Si enim quare quid oblit hoi co-
pms supfluis habudati. si de inuis
mulibz frumetoz amittat unū mo-
diū. qui tñ modius possit ad nctm
victū prodesse furā. cōsequēs erit
ut et furtū sine reprehensioe fieri pos-
sit et falsū testimoniū p̄ccō sine dicit.
Quo quid dicit p̄ccō p̄ccō. An vero si
alius furatus esset illū modū. et tu
videres interrogatus es. metueris
honeste pro paupe. Et si id p̄ tua pau-
ptate faciās culpaberis q̄ aplius a-
liū q̄ te dilige debeas. Vtrūq; ergo
turpe atq; vitandū est. Sed fortassis
exceptōem addendā quis putet ut sit
quidē honesta mēdacia que nō solū
nulli obsit. sed etiā nōnullus p̄sit
exceptis hīs quibz cōmū occultatur
et defendūtur. ut ideo sit illud turpe
mendaciū qd̄ q̄uis nulli obsit et p̄-
sit paup̄i tamē furtū occultat. Si at
ita nulli obesset et p̄desset alicui ut e-
tā nullū p̄ccm occultat et atq; defen-
deret turpe nō esset. uelut si quis p̄ā
petuniā suā te videte absconderet. ne
per furtū aut vim amitteret atq; inde
interrogatus metueris ne obesses au-
q̄ et ei prodesset tui opuserat illud
occultū. et nullū p̄ccm mēdādo tēxi-
ses. Nō enī quisq; peccat absconde-
re suā quā timet amittē. Sed si p̄-
terea nō peccat mēdādo q̄a nullū
p̄ccm tegētes et nulli obsunt et ali-
cui p̄sum. qd̄ agim⁹ de ip̄o p̄ccō mē-
dā. Vbi enī positū est ne furtū fe-
ceris. ibi positū est ne falsū testio-
niū dixeris. Cum ergo singula pro-
hibeant. tur falsū testimoniū tūc ē
culpabile si furtū tegat uel aliqd̄ a-
liud p̄ccm. si autē nulla defensione
p̄ccō. per seipm̄ fiat nō est culpabile.
cum ipsum furtū per se culpabile

sit et tēcā p̄ccō. An occultare p̄ccm
nō licet et facē p̄ccm licet. Quid si ab-
scondū est qd̄ dicim⁹. An falsū testi-
moniū nō est nisi tū quisq; ita mē-
tatur ut aut crimē cōfingat i ali-
quē aut alicui crimē occultet. aut
quoquo mō quēq; i iudicio p̄mar.
Videtur enī testis iudicia necessariū
ad causē cognitiōem. Sed si hacten⁹
testē scriptura nō inaret nō dicit apls
paulus iuē. m̄ autē et falsi testes
dei. si testimoniū dixim⁹ adūsus deū qd̄
excitauit xpm̄ quē nō excitauit. Ita
enī ostendit falsū testimoniū ēē men-
daciū etiā si i tui q̄ falsa laude dicitur.
An forte tūc dicit falsū testimoniū
qui mēdit. tū aut p̄ccm alicui. uel fi-
git uel tegit. aut alicui obest q̄ quo-
mō. Si enī mendaciū qd̄ aduersus
vitā tui q̄ tēporalē dicit detestabi-
le est q̄tō magis qd̄ aduersus vitā e-
ternā. sicuti est omne mēdaciū. si i doc-
trina religiōis fiat. Et ideo falsum
testimoniū vocat apls. si q̄s de xpo e-
tā qd̄ ad eius laudē videtur p̄tinere
mēdiatur. Si autē mendaciū sit qd̄
nec tui q̄ p̄ccm aut cōfingat. aut
tegit. nec iudice quare et nulli obsit
et p̄sit alicui. nec falsū testimoniū ēē
nec reprehensibile mēdaciū. qd̄ ergo
si ad xpianū homicidā cōfugiat. a-
videat quo cōfugiet et de hac re inter-
roget ab eo qui ad supplicū querit.
hoiem hois interfectore mēdādo est.
Quo enī nō tegit p̄ccm mēdādo
tū ille pro quo mēditur p̄ccm sceler-
iatū admiserit. An quia nō de p̄ccō
ei⁹ interrogat. sed de loco ubi lateat.
Ergo mentiri ad tegēdū tui q̄ p̄ccm
malū est mēdāre autē ad tegēdū
p̄ccōre nō est malū. Ita sane aut
quisq; nō enī tūc peccat quisq; tūc

116
euitat supplicium. sed cum facit aliquid
dignum supplicio. Pertinet autem ad dis-
ciplinam christianam ut neque de cuiusquam
tormento desperet. neque cupiam peniten-
di aditus intercludat. Quid si ad iu-
dicem ductus de ipso loco ubi se ille occi-
dit interrogaris. dicturus es aut non
ibi est ubi cum scias esse. aut non noui
non vidi quod nosti et vidisti. Dicturus
es ergo falsum testimonium et occisurus
animam tuam nec occidat hominada. An
usque ad conspectum iudicis mentiaris iu-
dice autem querente iam verum dices ne sis
falsus testis. Ipse igitur hominem perdicere
occisurus es. Etiam proditor qui per di-
na scriptura detestatur. An forte proditor
non est qui iudicia interrogati uerum in-
dicat. Esset autem proditor si quicquam ul-
tuo ad exitum deferret. Quid si de ius-
to atque innocente ubi lateat sciens a iu-
dice interrogaris qui tamen a maiore po-
testate iussus est rapi. ut ille qui in-
terrogat executor sit legis non condi-
tor. An ideo non erit falsum testimonium
quod pro innocente mentiaris. quia nec il-
le iudex sed executor interrogat. Qui
si ipse conditor legis interrogat aut qui-
bet iudex iniquus ad supplicium queres
innocentem quid facies. Falsus testis
an proditor eris. An ille proditor est
qui iusto iudicia latentem homicidam
ultro detulit et ille non erit qui iu-
dicia iusto ubi lateat innocens quem
rit occidere. interrogati indicauerit
cum qui se fidei eius commiserat. An inter-
trime falsi testimonij et perditionis dubi-
t certus remanebis. An taceo ul-
fitendo te non esse dicturum. certus u-
triusque vitabis. Cur ergo non hoc fa-
cias et periculum ad iudicem uelut ca-
ueas etiam mendacium. Euitato enim
mendacium omne testimonium falsum effu-

gus. siue omne mendacium sit falsum
testimonium. siue non omne. Euitato autem
falso testimonio quod tu esse intelligis non
effugies omne mendacium. Quid ergo
fortius quod excellens dices. nec pro-
da nec mentiar. Fecit hoc episcopus quidam
thagastensis ecclesie firmus nomine firmi-
or uoluntate. Nam cum ab eo querebatur homo
iussu imperatoris per apparitores ab eo
missos quem ad se confugiens quamta
diligentia poterat occultabat respon-
dit querentibus nec metiri se posse nec
hominem prodere. Passusque multa tor-
menta corporis non dum enim erant imperatores
christiani permansit in sententia. Deinde
ad imperatorem ductus usque ad mirabi-
lis apparuit ut ipse homo quem seruabat
indulgentiam sine ulla difficultate impe-
traret. Quid hoc fieri potuit fortis
atque constantis. Sed ait quisquam timi-
dior. Paratus est possi ad quodlibet fe-
renda tormenta uel etiam mortem obui-
dam ne peccet. Cum autem peccatum non sit i-
ta metiri. ut neque cuiquam obsequis neque
falsum testimonium dicas. et peris alicui
stultum est et graue peccatum uoluntaria
frustra sustine tormenta. et fortassis
utile salutem ac vitam et castitatem seruare
tibi proce. A quo quod tu timeat quod
scriptum est falsum testimonium non dices
et non timeat quod deo dictum est. perdes
omnes qui loquuntur mendacium. Non
quod scriptum est omne mendacium. sed i-
ta intelligo ac si sit scriptum perdes omnes
qui loquuntur falsum testimonium. At nec
ibi dictum est omne falsum testimonium.
sed ibi positum est inquit ubi cetera que
omino mala sunt. Nam et illud quod ibi
est non occides. Quod si omnino malum
est. quomodo ab hoc crimine excusabuntur
iusti qui post legem datam multos
occiderunt. Sed respondet quod non

ipe occidat qui iusti alicuius precepti
mister est. **H**orum ergo timore sic ac
tipio. ut tñ illū laudabile virū qui
nec metiri voluit nec hoīem pdere
et meli' arbitrare intellexisse qđ scptū
est et intellectū fortiter impleuisse. **S**
venit' aliqñ ad huiusmōi articulū
ut nō iterrogemur ubi sit ille qui q̄
ritur. neq; cogam' ut eū pdam'. si
sic occultat' est ut iueneri facile
nisi prodit' nequeat. sed querit' a
nobis utrū illo loco sit an nō sit. **V**
bi si eū esse sciam' tacēdo pdim' uel
etiā dicendo neq; nos esse dicturos
utrū ibi sit an non sit. **E**x hoc enī col
ligit ille qui q̄rit ibi eū esse ubi si nō
esset nichil aliud ab eo qui mentiri
nollet nec hoīne pdē nisi eū nō ibi
esse responderetur. Ita p' nram ul' tā
curnitatē uel talia uerba hō pdi
tur. ut iteret qui q̄rit si p'atem ha
bet et iueniat eū qui tamē ab ei'
iueniēde mēdatio nro posset auerti
Quappter si nescis ubi sit. nlla est
causa occultade veritatis. sed te nesc
tate fatendū est. **S**i autē scis ubi sit.
siue ibi sit ubi q̄ritur. siue alibi. nō ē
dicēdū cū q̄ritū fuit utrū ibi sit an
nō sit. nō dico qđ queris. sed dicēdū sū
o ubi sit. sed nūq; monstrabo. **N**am
si de vno loco nō respōdeas et te non
esse proditurū fatearis. tale ē ac si e
unde locū digito ostendas. **N**on est
enī certa suspitō. **S**i autē pmo fatea
ris te scire ubi sit. sed nō dicē p' for
tasse ab illo loco iquisitor auerti. et
tibi iā icūbē ut ubi est a te prodar'.
pro qua fide atq; hūanitate qđ fort
titer tuleris. nō solū nō culpabile sed
etiā laudabile iudicat'. exceptis dū
taxat hñs que si passus fuerit homo
nō fortiter sed ipudice ac turpiter

pati dicit. **H**oc est enī ultimum mēdaciū
de quodiligētius tractandū est. **N**ā p' m
mū est ad euitandū capitale mēda
ciū longeq; fugiendū qđ fit i doctrina
religiōis ad qđ mendaciū nlla cōdi
tiōe quisq; debet adduci. **S**ecūdu autē
qđ tale ē ut et nulli proficit et obicit ali
cui. **T**ertū qđ ita pdest alteri ut obicit
alteri q̄uis nō ad inuidiā obicit cor
porale. **Q**uartū qđ fit sola mēdaciū
fallendiq; libidie qđ merū mendaciū
est. **Q**intū qđ fit placendi cupiditate
de suauiloquio. **H**ñs oibus pētus e
uitatis atq; reiectis. seqtur sextū gen'
qđ et nulli obest et pdest alicui. uelut
si quispiā pecuniam alicui' iuste
tollendā sciens ubi sit nescire se mē
ciat' quocūq; iterrogate. **S**eptimū qđ
et nulli obest et pdest alicui excepto si
iudex iterroget uel si nolēs hoīem ad
mortē questū pdē mēciat'. nō solum
iuste atq; innocētē. sed et reū qđ p'p
ane discipline sit ut neq; cuiq; cor
rectōe desperet. neq; cuiq; pētendi
aditus itercludatur. **D**e quibz dicit
genēb' que solent habē magnā cō
trouersia' satis tractam' et qđ nobi
placēt ostendim'. ut suscipiēdis i
cōmoditatibz que honeste ac fortit
tolezātur. hec quoq; genēa deuicē
a fortibz et fidelibz et veracibz uicis
ac fēnis. **O**ctauū est gen' mēdaciū
qđ et nulli obest et ad hoc pdest ut ab
inuidiā corporali aliquē tueat'. dū
taxat ea quā superi' cōmēzauim'.
Nā etiā nō lotis māibus māducaue
inuidiā putabāt iudei. **A**ut si et
hanc quisq; inuidiā uocat nō tā
lem tamen pro qua euitanda mēci
endū sit. **S**i autē mēdaciū tale ē qđ
alicui faciat iuriā etiā si ab hac i
nuidiā quā omēs hoīes abhorēt

at detestatur muniat hoiem. utru et
 hoc genere mētiendū sit si talis fiat
 iuria p mēdatū que nō sit i eo ge-
 nere i mūditiē de quo nūc agim⁹ a-
 lia q̄stio est. Nō enī iam de mēdatō
 q̄ritur. sed q̄rit̄ utru alicui faciēda
 sit iuria etiā nō per mēdatū ut illa
 ab altero i mūditiā depellat. Qd̄ nō
 lo mō putauerū q̄q̄ pponat̄ leuissi-
 me iurie ueluti est illa quā de vno
 modio amisso sup̄ p̄mēorauī r̄ nō
 tū p̄turbet̄ utru nō debeam⁹ facere
 tuq̄ uel talē iuriā. si ea p̄t alius
 ne stuprū patiat̄ defendi aut mu-
 niri. Sed ut dixi alia q̄stio ē. Nūc il-
 lud qd̄ i statum⁹ pagam⁹. vtz mē-
 tiendū sit etiā si reuitabilis iudiciō
 pponat̄. ut aut hoc faciam⁹ aut stu-
 prū patiam⁹. uel aliquē execrabile
 iquinacionē etiā si mētiēdo nulli
 faciam⁹ iuriā. De qua re patebit
 aliq̄s cōsideracōi locus. si p̄us dinas
 auctoritates q̄ mēdatū phibēt. dili-
 gēter disfaciam⁹. Si enī ipse nullū dat
 locū frustra q̄rim⁹ qua exeam⁹. Tenē-
 dū est enī oī modo p̄ceptū dei et uolū-
 tas. dei i hīs q̄ tenēdo p̄ceptū ei⁹ pas-
 si fuerim⁹ equo animo sequēda. Si autē
 relaxat̄ aliq̄s exitus nō est i tali causa
 retusandū mēdatū. p̄terea diue scrip-
 ture nō solū p̄cepta dei cōtinēt sed etiā
 vta moresq̄ iustoz. ut si forte occultū
 est quēadmodū accipiendū sit qd̄ p̄-
 ceptū in factis iustoz itelligat. Excep-
 tis itaq̄ hīs factis q̄ potest q̄sq̄ ad al-
 legorū significacōem referre. q̄uis i
 gesta ēē nemo abigat. sicuti sūt fere
 oīa i libris veteris testamēti. Qs̄ enī
 aliquid ibi audeat affirmare nō p̄-
 tinere ad figuratā p̄nūciacōē. q̄ppe
 enī ap̄līs etiā filios abrahā. quos vti-
 q̄ naturali ordine p̄pagandi ppli de-

ditos esse atq̄ vixisse facillē dicat. nō ē
 mōstra et p̄digia nata sūt ut ad signi-
 ficacōem aliquā ducāt̄ animū. duo tū
 testamēta significare asserat et benefi-
 ciū illud mirabile qd̄ deus pplō isrl̄ p̄-
 titat̄ ad eruendos eos de seruitute qua
 i egipto p̄mebatur penāq̄ vindicte
 tū i itinere peccasset i figura stigis-
 se dicat. que facta iueies quibz istam
 regulā deroges et affirmare p̄sumas
 ad figurā aliquā nō esse redigēda. Hic
 ergo exceptis ea q̄ in nouo testamen-
 to a s̄c̄s facta sūt ubi mox imitacōz
 euidentissā cōmendacō est valeat ad
 exemplū itelligēdū i scripturā que
 in p̄ceptis digesta sūt. uelut tū legi-
 mus i euāgelio accepisti alapa pa-
 ra alterā maxillā. Exemplū autē pa-
 cencie nullū q̄ ip̄ius dñi potēta⁹ et excel-
 lentiā iuēimus. At ip̄e tū alapa per-
 tussus ēet. nō ait ecce alterā maxilla
 sed ait. si male dixi exprobra de malo.
 si autē bene cur me cedis. Vbi ostēdit
 illā p̄paracionē alteri⁹ maxille i cor-
 de faciendā qd̄ etiā ap̄līs paul⁹ uti-
 q̄ nouerat. Nā et ip̄e tū esset alapa
 p̄tussus an̄ p̄tifice nō ait percutē
 maxillā alterā. sed p̄tinet te dñs i-
 quit paries dealbate. et tu sedes iudi-
 care me scdm̄ legem. et cōtra legem iu-
 bes me p̄titi. alacissime ituens sacdo-
 tū iudeoz. iā tale factū fuisse ut nō
 ne forissetus niteret. it̄issetus at̄ lute-
 is cōtūp̄scētis sorderet. Qd̄ trāsitus
 esset vindicā dñi videbat i spū tū il-
 lud dicit. sed tū cor paratū habebat
 nō solū ad alias alapas accipiēdas.
 sed etiā quelibet tormēta p̄ veritate
 patienda. tū eoz dilcōe a quibz illa
 patēt. S̄ptū est etiā Ego autē dico vo-
 bis nō iurare oīno. Iurauit at̄ ip̄se
 ap̄līs in epl̄is suis et sic oñdit quo

eb.

accipiendū esset qđ dictū est dico vo-
bis nō iurare oīno. ne saluz iurādo
ad facilitatē iurandi veiatur. ex fa-
cilitate ad cōsuetudinē atq; ita ex cō-
suetudinē i p̄iurū decadat. Et idō nō
iuravit iurasse nisi scribēs ubi. s̄. fideā-
tio caucior nō habet linguā p̄cipitē
et hoc utiq; a malo sicut dictū est qđ
autē āplius est a malo est. nō tñ suo
sed eorū i f̄mitatis quibz etiā fide
facere conabat. Nā qđ loquēs iuraf-
set dū nō scriberet nescio utriū aliqua
de illo scriptura narrauerit. Et tñ dñs
aut oīno nō iurare. Nō enī. cessit ut
id liceret scribētibz. sed quia p̄cepta vi-
olati reū paulū p̄fexti in eplis cō-
scriptis atq; editis ad sp̄ialem vitā
salutēq; p̄lorū. nefas est dicē. itel-
ligendū est illud qđ positū est oīno
ad hoc positū ut qđ tñ i te ē nō affectes
nō ames nō quasi pro bono cū aliq̄
delatōe appetas iustitiam sicut il-
lud. nolite cogitare de crastino. et
nolite itaq; cogitare quid māduce-
tis et quid bibatis et quid iduamū
Cū autē videm⁹ et ip̄m dñm habuis-
se loculos quo ea que dabātur mit-
tebātur ut seruari possent ad usus
pro tēpore necessarios et ip̄os ap̄los
pauasse multa fr̄atū idigētie nō
solū in crastinū sed etiā in p̄xi tē-
pus i pendēas famis. sicut i actibus
ap̄lorū legim⁹. satis elucet illa p̄cep-
ta sic itelligenda ut nichil opis n̄i
tēporaliū adipiscendōz amore iūti-
more egestatis tāq; ex n̄itate faciā-
mus. Item dictū est ap̄lis ut nichil
secū portātes i via ex euāgelio mue-
ret et quodā loco etiā ip̄e dñs signifi-
cavit. tū hoc dixerit tū addidit dign⁹
est enī oparius mercede sua. Vbi sa-
tis ostendit p̄missū hoc ēē nō iustū

ne forte qui hoc faceret ut i ope p̄dica-
tiōis uerbi aliqđ ab eis quibz p̄dica-
ret i usus vite hui⁹ sumeret illicitū
aliquid se face arbitrauerit. Possē
tñ laudabil⁹ nō fieri i ap̄lo paulo
satis demonstratū ē. Qui cū diceret
colcet autē qui cathyzizat. uerbo
ei qui se cathyzizat i oībus bonis
et mltis locis id salubriter fieri ab e-
is qbus iūbū p̄dicauer ostendet. sed
tñ ego iquit nō sum usus hac p̄tate.
Potestate ergo dedit dñs cū ista dice-
nō i p̄rio cōstrixit. Itaq; plerūq; in
uerbis itellige nō ualētēs i factis s̄o-
rū colligim⁹ que admodū opteat acci-
pi qđ facile i aliā p̄tē duceret nisi ex
emplo reuocaret. Sic ergo qđ s̄ptū est
os autē qđ mētē occidit aīam. de quo
ore dixerit q̄ritur. Plerūq; ei s̄p̄ialem
tū os dicit cōceptaculū ip̄sū cordis sig-
ficat ubi placet et discernit qđ qđ etiā
per uocē cū uerū loquim⁹ enūciatur ut
corde mētiatur cui placet mētiatur.
Possit ac nō corde mētū qui p̄ uocē
aliud qđ ē i aīo ita p̄fert. ut maioris
mali euitandi causa malū se admittē-
tere nouerit. cū tñ utrūq; displicent.
Et qui hoc asserūt. ita dicūt etiā illud
itelligendū qđ s̄ptū est qui loquitur
uēritatē i corde suo. qā sp̄ uēritas in
corde loquēda est nō autem sp̄ i ore.
corpus si aliqua causa cauendi maio-
ris mali aliud qđ i aīmo est uocē pro-
ferri exigat. Et esse quidē os cordis ex
hoc itelligi iā potest qđ ubi locutō ē
ibi os nō absuēde itelligit. Nec recte
dicētur qui loquitur in corde suo nisi
os i corde recte itelligeret. Et qđ et
eo ip̄o loco ubi s̄ptū est os autē qđ
mētū occidit aīam. si arāstācia
lāionis cōsideret nō accipit fortasse
aliud qđ os cordis. Obscurū ei uisū

ibi est ubi hoies latet qui os cordis ni
 si os corpis rōsonet audire nō pūit. **I**
 lud autē os dicit ī eo loco scriptā per
 uenire ad auditū spūs dñi qui reple
 uit orbē terrarū. ita ut etiā et labia
 et vocē et linguā cōmēderet in eo loco
 nec tñ oīa sinat itellais nisi de corde
 nācipi. quia deū dicit nō latere qd dia
 tur. **O** autē sono isto ad aures nūas
 pūitē dicit nec hoies latet. Ita q̄ppe
 scriptū est. **H**uman⁹ est enī spūs sapie
 et nō liberabit maledān a labijs suis.
 qm̄ renū ill⁹ testis est deus. et cordis
 eius scrutator est verus et lingue il
 lius auditor. qm̄ spūs dñi repleuit
 orbē terrarū et hoc qd cōtinet oīa scāz
 habet vocis. **P**ter h̄ q loquitū qua
 nō potest latere sed nec p̄teriet illum
 corripēs iudiciū. In cogitacōibus ei
 ip̄m interrogatō erit. **S**ermonū autē
 illius audicio a dño veiet ad cor. tōz
 ūquitatū illi⁹. qm̄ auris zeli audit
 oīa et tumult⁹ murmuracōnū non
 abscondet. **C**ustodie ergo vos a mur
 muracōe que nichil prodest et a detrac
 tione p̄ate lingue. qm̄ r̄nsū obscurū ī
 vacuū nō ibit. **O**s autē qd mētū occi
 dit aiām. **V**idetur ergo h̄ms minari q
 obscurū putat et secretū esse qd corde
 agitāt atqz versant. **T**am vero clarū
 ostendē voluit hoc ēē auribz dei ut
 etiā tumultū appellauerit. **M**ūfeste
 autē in euāgelio iuciam⁹ os cordis.
 ut vno loco et corpis et cordis os dñs
 cōmēorasse iuciatū ubi ait. **A**d huc
 et vos sine itellctu estis. **N**ō itelligi
 tis quia omē qd in os itrat ī vētrem
 vadit. et ī secessū emittit. **Q**ue autē
 p̄cedūt de ore de corde exeūt. et ea cō
 quinat hoīem. **D**e corde enī exeūt co
 gnitacōes male homiādia adulteria
 fornicacōes furta falsa testimonia

blasphemie. **H**ec sūt que cōquinat
 hoīem. **N**ic si unū os qd est corpis
 itellegeris quō itellectur⁹. **Q**ue at
 p̄cedūt de ore de corde exeūt cū et
 sputū et vomitus de ore p̄cedat ni
 si forte tūc quisqz nō cōquinat cū
 edit aliqd inuidū. cōquinat autē
 cū id euomit. **Q**uō si absurdissimū
 est restat ut os cordis itelligam⁹ a
 dño expositū cū ait. que p̄cedūt de
 ore de corde exeūt. **F**ram et furtū
 cū possit et sepe ita fiat ī silentō cor
 poralis votis atqz oris p̄petrari de
 mētissimū est sic itelligere ut tūc
 putem⁹ quēqz p̄cō furti cōtamari
 cū id fatet⁹ aut idicat. cū at id tūc
 te cōmittit itōquinatū arbitrari.
At vero si ad os cordis qd dictū ē re
 feram⁹. nichil oīno p̄cō tacite cōmit
 ti p̄t. **N**ō enī cōmittit nisi ex ore illo
 iteriorē p̄cedat. **S**icut at q̄ntē de quo
 ore dixerit os autē qd mētū occidit
 aiām ita queri p̄t etiā de quo mēdatō
Vidēt enī de illo p̄prie dice quo aiqz
 detrahit. **A**it ei. **A**bstinete ergo vos a
 n̄ muracōe que nichil p̄dest et a de
 tractōe p̄ate lingue. **S**ic at ista detrac
 tio p̄ maluolētiām. cū quisqz nō solū
 ore ac voce corpis p̄fert qd cōfingit
 in aliquē sed etiā tacitus talē vlti
 di qd est utiqz ore cordis detrahe qd di
 cit obscurū et occultū deo esse nō pos
 se. **N**ā q̄ alio loco scriptū ē noli velle
 mētiri omē mendaciū nō ad hoc vo
 lūt valere ut nullo mēdatio quisqz
 mēciatur. **I**taqz cū alius dixerit ex is
 to sc̄pturē testōnio usqz adeo genera
 liter omē mendaciū esse detestādū.
 ut etiā si quis mētiri velit etiā nō si
 mēciatur. iā uolūtas ip̄a dāpnāda
 sit atqz ad hoc itēpret⁹ qd nō dictū
 est noli mētiri omē mēdatū. **S** noli

velle mētari omne mendaciū. ut nō so-
 lū mētari sed nec velle mētari quisq;
 audeat ullo mēdacio dicat ali. **¶** Imo
 quāt noli velle mētari omne mēdaciū
 de ore cordis extermīnādū atq; alie-
 nandū esse mēdaciū voluit ut a qui-
 busdā mēdacijs ore corpis abstinē-
 dū sit. sicut illa st. maxime q̄ ptinet
 ad doctrinā religiois. a quibusdā vō
 nō sit ore corpis abstinendū si maio-
 ris mali euitādi causa exigit. ore at
 cordis ab oī mēdacio penit. abstinē
 debeam. **¶** Vbi oportet itelligi qd̄ dictū
 est noli velle. Volūtas qui p̄ ipā q̄ si
 os cordis accipit. ut nō ptineat ad os
 cordis cū mai. malū cauētes mētari
 tuiti. **¶** Et est tāus itellect. quo sic acci-
 piat. noli omne. ut exceptis aliquib;
 mēdacijs mētari te sinat. tāq; si dicit
Noli velle credē oī hōi nō utiq; ut nlli
 credet. monēt. sed ut nō oībus aliq; b;
 autē credetur. **¶** Et id qd̄ sequitur assidui-
 tas enī ei nō pficiet ad bonū ita sonat
 q̄ nō a mēdacio sed ab assiduo mē-
 dacio id ē a cōsuetudinē atq; amore mē-
 dandi phibē videat. quo p̄fco delabi-
 tur q̄ quis ul oī mēdaciō putauit ab-
 utendū. ita enī nec illud cauebit qd̄
 fit i doctrina pietatis et religiois q̄
 scelerat. qd̄ faciale iuenias nō it oīa mē-
 dacia sed iter oīa p̄tā. ul alicui mē-
 dacio q̄ quis faciale. q̄ quis innoxio nutū
 volūtatis a cōmodauit nō ut tuit.
 euadēdi maioris mali causa sed volēs
 libensq; mēciat. **¶** Ita cū tria sit q̄ in
 hac sentētia possint itelligi. aut oē
 mēdaciū nō solū mētari noli. sed nec
 velle mētari aut noli velle sed ul iui-
 tus mētari. cōfugiendū est ad aliquid
 graui. aut noli omne ut exceptis aliq;
 bus mēdacijs ceterā p̄mittat. **¶** Vnū h;
 pro hīs quib; mētari nūq; placet. duo

pro illis qui aliqui putāt esse mētari-
 endū iueniunt. **¶** Sed tū qd̄ sequit. as-
 siduitas enī eius nō pficiet ad bonū
 nestio utriū possit p̄me harū triū sentē-
 tie suffragari. nisi forte ita ut p̄fco. u
 p̄ceptū sit oīno nūq; nō solū mētari
 sed etiā velle mētari. assiduitas vō
 mēciendi nec pficietib; p̄mittatur
 tāq; si cū p̄peret. nūq; p̄sus nō so-
 lū mēciendū sed nec volūtate habē-
 dam esse mēciendi cōtradicitur ex-
 emplis q̄ aliqua sūt etiā magna
 auctoritate approbata mēdacia. res-
 pondetur autē illa quidē esse pficiendū
 q̄ habet. sedm̄ hanc vitā q̄ leatq; offi-
 tiū mētari. sed usq; a deo esse omne mē-
 daciū malū et p̄fco atq; spūalibus
 ānīs oī modo fugiendū ut nec ipis
 pficiētib; assiduitas ei p̄mittēda
 sit. **¶** Dictū est enī iam de obstetricib;
 egyptijs qd̄ de iudole ad meli. p̄fco
 aendi mēciētes approbata sūt. quia
 nō nullus gradus ē ad diligēdā verū
 at sempiternā salutē cū q̄sq; mētari
 etiā pro alicui. q̄ quis mortali salutē
 mētari. **¶** Itē q̄ scriptū est p̄des oēs
 qui loquūtur mēdaciū. alius dicit
 nullū h̄c exceptū esse mēdaciū sed
 omne dāpnatū. **¶** Alius dicit. Ita vero
 sed qui loquūtur ex corde mēdaciū
 sedm̄ siquiorē disputationē. **¶** Nā veri-
 tate loquit̄ in corde qui odit mēciē-
 di nēcitātē quā penā hui. vite mor-
 talis itelligit. **¶** Alius dicit. Omnes qd̄
 perdet deus qui loquūt̄ mēdaciū. s;
 nō omne mēdaciū. **¶** Est enī aliquod
 mēdaciū qd̄ tūc i sinuabat p̄phetā i
 quo nlli p̄tā. id est si p̄tā sua quisq;
 cōfiteri detrectas defendat ea pot.
 et noli agē p̄tētā ut parū sit qd̄
 operat̄ iiquitatē nisi etiā iustus v-
 deri volēs medicane. p̄fcois nō sit

18
cibat ut et ipa uboz distinctio no aliud
in mare videat. odisti omnes qui ope-
ratur iniquitate sed no perdes si peni-
tendo i confessioe veritate loquatur
ut faciendo ista veritate veniat ad
lucē sicut i euāgelio sōm iohēn di-
citur Qui autē facit veritatē venit
ad lucē Perdes autē omēs qui nō so-
lū nō operatur iniquitatē qd odisti s
enā loquuntur mendaciū falsam iusti-
tiā p̄tendendo. nec i p̄nā cōfiteo
p̄cā. Nā de falso testōnio qd i decē
p̄ceptis legis positū est nullomō qdē
cōtendi p̄t dilectionē veritatis i cor-
de seruandā et p̄ferēdū falsū ad eū
de seruandā et p̄ferēdū falsū ad eū
apud quē dicit testōniū. Cū enī deo
tū dicit tūc tūc i corde veritas ap̄lec-
tēda est. tūc tūc i ore corpis
verū p̄ferendū est. qā hō nō ē cordis
i spector. Sed plane de ipō testimonio
nō ab hō de q̄ritur apud quē sit quisq̄
tūc ei nō apud quosq̄ loq̄mur tes-
tes sum⁹. sed apud eos quibz expedit
eti debet p̄ nos cognoscē aut credē ve-
ritatē sicut est iudex ne i iudicando
erret. aut qui docet doctrina religiois
ne erret i fide aut i ipa doctoris auc-
toritate dubi fluctuet. Cū at ille te
interrogat aut vult ex te aliqd uosse q
eā rem q̄rit q nō ad eū p̄tineat aut
quā ei nosse nō expedit. nō testē sed
p̄dicatōrē requirit. Itaq̄ si ei mētiaris
a falso forsitā testōnio alienus eris
sed a mēdaciō p̄fecto nō eris. Saluo i-
gitur eo qd falsū testōniū dicit nūq̄
licet q̄ritur utrū aliqui liceat mētari
Aut si falsū testōniū est omē mēda-
ciū. videndū est utrū admittat cōpē-
sacōm ut dicat vitandi maioris pec-
cati grā sicut illud qd scriptū est ho-
nora patrē et matrē rapiētē officio
potiore p̄cipitur. Unde utamū se-

119
pultare honore p̄i phibet exsolue qui
ab ipō dño ad regnū dei annūciandū
vocat. Itē q scriptū est. uerbū exapi-
ens filius a p̄dicōe longe aberit. exa-
piens autē exapit illud sibi et nichil
falsi de ore ipius p̄cedit. dicit aliquis
nō aliud hīc accipiendū esse qd posi-
tū est exapiēs uerbū fili⁹ nisi uerbū
dei qd est ueritas. Ego exapiēs ve-
ritatē fili⁹ a p̄dicōe longe aberit. re-
fertur ad illud qd dictum est. p̄des
omēs qui loquuntur mēdaciū. Qd vō
sequit exapiēs autē exapit illud sibi
quid aliud insinuat nisi qd aplūs di-
cit. opus autē suū probet vnusquisq̄
q̄ et tūc in semetipso habebit gloriā
et nō in altero. Qui enī exapit ubū
id est ueritatē nō sibi sed ut hōibus
placeat. nō eā custodit cū eis videt
placē posse mēdaciū. Qui at exapit
sibi nichil falsū de ore ipius p̄cedit
quā etiā cū placet hōibus mēdaciū.
nō mētatur ille qui ueritatē nō quā
illis sed quā deo placet exapit sibi. I-
taq̄ nō est hīc cur dicat. omēs qdē
perdet qui loquūt mēdaciū. sed nō
omē mēdaciū qn vnūsalit̄ oīa mē-
daciā tūcūcā sunt i eo qd dictū est
et nichil falsi de ore ipius p̄cedit. Sed
dicit aliis ita esse accipiendū. sicut
accipit aplūs paulus q̄ ait dñs ego
autem dico uobis nō iurare dño. Nā
et hīc oīs iuratio tūcūcā est s; ab
ore cordis ut nūq̄ uolūtatis appro-
batōe fieret sed necessitate i firmi-
tatis alteri⁹. id ē a malo alteri⁹ cui nō
aliter videt p̄suaderi posse qd dicit
nisi iurando fides fiat aut ab illo ma-
lo nō quo hū⁹ mortalitatis adhuc
pellibz iuoluti cor nūm nō ualem⁹ of-
tendē. Qd utiq̄ si ualem⁹ iuratiōe o-
pus nō esset. Qd etiā in hac sentē-

cia tota si qd dictū est exapies ubi fl-
lius a pducē longe aberit de ipa die-
tū est veritate per quā facta sūt oīa.
que icōmutabilis sp̄manet qm̄ doc-
trina religiois ad eam cōtemplādam
pducē nitit̄. p̄t videri ad hoc eē dām
et nichil falsi de ore ipius pcedit ut
nichil falsi qd ad doctnā p̄tinet dicat
Qd̄ mēdati genus nulla oīno cōpe-
sacōe subeundū p̄ctus ac p̄cipue de-
uitandū ē. aut si qd dictū est nichil
falsi absiude accipit̄. si nō ad oīne
mēdatū referatur qd dictū est de o-
re ipi⁹ scdm̄ supiorē disputacōez os
toridis accipendū esse cōtendit qui
aliqui putat eē mēciendū hic certe
oīs disputatio q̄uis alternet alijs
asserētibz nūq̄ esse mēciendū et ad
hoc dīna testimoia recitātibz alijs
cōtradictōibz et iter ipā uerba dīno-
rū testimoioz mēciatio loai q̄rētibz.
nemo tñ p̄t dicē hoc se aut ī exēplo
aut ī uerbo sp̄ituarū iuenire ut di-
ligendū ul nō odio habendū vllū mē-
datū habeatur. sed iterdū mēciendo
faciendū eē qd̄ oderis ut qd̄ āpl⁹ de-
testandū est deuict̄. Sed ī hanc exāt
hōies q̄ subdūt p̄iosa uilioribz Cū ei
cōcesseris admittēdū esse aliqd̄ ma-
lū ne aliqd̄ q̄m̄ admittat̄ nō ex re-
gula ueritatis sed ex sua quisq̄ cupidi-
tate atq̄ cōsuetudie metat̄ malū et
id̄ putat q̄raui⁹ qd̄ ip̄e āplius exhor-
restit nō qd̄ āplius reuera fugiendū
est. Hoc totū ab amoris pueritate
gignit̄ uiciū Cū enī due sūt uite nre
vna sempiterna q̄ dīnitus p̄mittit̄
altera t̄p̄alis ī qua nūc sum⁹ ai q̄sq̄
istā tēporalē āpl⁹ dilige ceperit q̄
illā sempiternā. p̄pter hāc quā dilige
putat oīa esse faciēda. nec ulla exis-
timat grauiora p̄cā q̄ que huc bi-

te faciūt iuriā et uel ei cōmodita-
tis aliqd̄ ique et illicite afferūt. a
eā penitus illata morte adimūt.
Itaq̄ fures et imptores et cōtumeli-
osos et tortores atq̄ iterfectores ma-
gis oderūt q̄ lasciuos. ebriosos luxu-
riosos si nulli molesti sūt. Nō enī
itelligūt aut oīno curant q̄ isti deo
faciūt iuriā nō quidē illi⁹ aliquod
icōmodū sed ī suā magnā p̄niciem
cū donā ei⁹ in se corrūpūt etiā t̄p̄ali
atq̄ ip̄is corrūpōibz adidat̄ max-
simā tēplū dei esse ceperūt. Qd̄ xp̄i
anū oībus āplius ita dicit. Rescietis
quia tēplū dei estis et sp̄s dei h̄itat̄
ī uobis. Quisq̄ tēplū dei corrūperit
corrūperit illū deus. Tēplū enī dei sōm
ē qd̄ estis uos. Et oīa quidē ista p̄cā
siue quibz iuriā fit hōibus ī ip̄is ui-
te hui⁹ icōmodis. siue quibz se ip̄i hō-
nes corrūpūt. et nulli iūto nocent.
Oīa ergo ista p̄cā etiā si huc t̄p̄ali
uite ad aliquā delectacōez ul uolūta-
te uideatur p̄sule. nā nullus aliqd̄ ho-
rū alio p̄posito ac sine cōmittit̄ tñ
ad illā uitā q̄ sempiterna ē īplicatōe
oībus modis īpediūt. Horū autē a-
lia sūt q̄ solos faciētes īpediūt alia
que hos etiā ī quibz fiūt. Nā illa que
utilitatis ad hāc uitā p̄tinētis q̄m̄
seruāt̄ cū auferūt̄ q̄b̄ iuriōsis. illi so-
li peccāt et a uitā etna īpediūt. qui
ea faciūt. nō tñ q̄bus faciūt. Itaq̄
etiā si ea sibi auferri q̄sq̄ cōsentiat.
uel ne faciat aliqd̄ mali uel ne ī h̄is
ip̄is maius aliqd̄ icōmodi patiat̄.
nō solū nō peccat. sed illud fortit̄ et
laudabilē. hoc utilē. et īalpabilē
facit. Que autē sātatis religiois q̄
causa seruatur q̄m̄ hec violare iuri-
osi uoluerit etiā p̄cā mīoribz nō
tñ hui⁹s alioz si cōdicio p̄ponit̄.

et facultas datur redimenda ff. Et tunc
 illa defunctio esse potest. quod propter gra-
 uiora vitanda suscipiuntur. Sicut enim
 in rebus vtilibus veluti pecunia alio-
 ve aliquo modo corporali non vocatur
 dampnum quod propter maius lucrum amit-
 titur. sic et in rebus suis non vocatur
 peccatum quod ne grauius admittat admit-
 titur. Aut si et illud dampnum dicitur quo
 aliquid perdit ne amplius peccat vocetur
 et hoc peccatum dum suscipiendum esse ut
 amplius deuiter ita nemo dubitet sic
 nemo dubitat cauendi maioris damp-
 ni causa patiendum esse quod minus est
 Ita sicut autem quod scitatis causa seruanda
 sunt pudicitia corporis et castitas anime
 veritas doctrine pudicitia anime non con-
 sentiente ac permittente anima non violat
 Quod quod est nobis iuris nullamque tribu-
 entibus potest maiore vi contingit in
 non corpore nulla impudicitia est. Sed per-
 mittendi potest esse aliqua ratio. sententia
 diuina nulla. Tunc enim consentimus tunc
 approbamus et volumus. Permittimus etiam
 animi non volentes euitare alicuius maio-
 ris turpitudinis ignominiam. Consensus sane
 ne ad impudicitiam corporalem etiam castita-
 tem anime violat. Animi quippe castitas
 est in bona uoluntate et sincera dilectione
 que non corrumpitur nisi cum amantem atque
 appetimus quod amandum atque appetendum
 non esse veritas docet. Custodienda est
 ergo sinceriter dilectio dei et proximi.
 In hac enim castitas anime sanctificat et a-
 gendum quibus possunt viciis et pia
 supplicatio. ut cum violando appetit
 pudicitia corporis nunc nec ipse anime sensus
 extremus qui carne implicatur est aliqua
 delectatione tunc gatur. Si autem hoc non potest
 illi mens in non sentiendo castitas con-
 seruetur. Custodienda est autem in anima
 castitate quod ad dilectionem proximi pertinet

net in nocentia et beneuolentia. quod dicitur ad dei
 pietas. Innocentia est qua nulli nocentem
 beneuolentia qua etiam proficium aut possu-
 mus pietas qua colimus deum. Veritas autem
 doctrine religionis atque pietatis non nisi
 mendacio violatur. cum ipsa summa atque ita-
 ma veritas cuius est ista doctrina in homine
 possit violari. Ad quam peruenire atque in illa
 omnino manere eiusque peruenire. Theresius non
 licebit nisi cum corruptibile hoc idue-
 rit incorruptibilem et mortale hoc idue-
 rit immortalitate. Sed quia omnis in hac
 via pietas exercitata est qua in illa
 tenditur tunc exercitata dicitur pre-
 bet ista doctrina que humanus uerbis
 et corporeorum sacramentorum signatur
 talis ipsam immutat atque immutat ve-
 ritate. propterea et hec que per mendacium
 corrumpi potest maxime incorrupta seruanda
 est. ut si quid in illa castitate anime fuit
 violatum habeat unde reparetur. Corrup-
 ta enim auctoritate doctrine nullus aut
 cursus aut recursus esse ad castitatem
 anime potest. Confiat ergo ex his omnibus
 hec sententia ut mendacium quod non violat
 doctrinam pietatis neque ipsam pietatem
 neque innocentiam neque beneuolentiam pro
 pudicitia corporis admittendum sit. Et tunc
 si quis se proponet sibi sic amanda verita-
 tem non tamen que in contemplantando est sed etiam
 in vero enuncians quod in suo quoque verum ge-
 nere verum est et non aliter preferenda
 motu corporis sententiam quam in animo con-
 cepta atque respecta est. ut fidei veridica
 pulchritudine non solum auro et arge-
 to et gemis et amemus pondus sed et
 ipsi in ueritate temporali vite omnis corporis
 bono proponet. nescio utrum sapientia
 a quoque errare dicitur. Et si hoc suis om-
 nibus talibus rebus recte animi ferret plu-
 rimum pendet recte etiam temporalibus re-
 bus aliorum hominum quos innocentia be-

Ca. xx.

uolentiaq; sua seruare atq; adiuuare
deberet amaret enī pfectā fidē nō sō
lū bene credendi ea que sibi excellēt
et fide digna auctoritate dicerēt. s;
etiā fidelit̄ enūciādi que ip̄a dicēda
iudicaret ac dicer̄. **Fides** enī appellata
ē in latina lingua ex eo quia fit qd̄ di
tit̄ q̄ māifestū est nō exhibē mēte
tem. **Que** et si min⁹ violat̄ tū ita q̄sq;
mētatur ut ei nullo iōmodo nllaq; p
nīe credat̄. addita etiā intētiōe uel
salutis tuende uel pudicitie corp̄alis:
violat̄ tū et resoluit̄ in aīni castita
te atq; sātate seruāda. **Unde** cogim⁹
nō opione hōim q̄ plexūq; i errore ē:
sed ip̄a que oībus supereminet atq; v
na est iunctissimā ueritate etiā pud
icitie corp̄is pfectā fidē aīponē. **Et** aī
ni castitas amor cordiatus nō sub
dens maiora mīoribus. **Min⁹** ē at
qd̄qd̄ i corp̄e q̄ qd̄qd̄ i aīmo violari
p̄t. **Certe** enī tū pro pudicitia corp̄a
li quisq; mētē uidet quidē corruū
pendo corp̄i suo nō suā sed alienā imi
nere libidine cauēt tū ne saltū pmit
tendo sic p̄ceptis. **Pmissio** uero illa nō
nisi i aīmo ē. **Etiā** ergo corp̄alis pu
dicitia corruū nisi i aīmo nō p̄t. **Quo**
nō cōsentire neq; p̄mittēte nullo mō
recte dicit̄ violari pudicitia corp̄alis
qd̄qd̄ i corp̄e fuit̄ aliena libidine p̄tra
tū. **Uñ** colligit̄ multo magis aīni cas
titate seruāda esse i aīmo i quo tu
tela ē pudicitie corp̄alis. **Jobrē** qd̄
i nobis est utriq; sūs moribz et con
uersatōe mūmēdū est atq; sepiēdū
ne aliunde uolet̄. **Cū** at utriq; nō p̄t
quid pro quo sit cōtēp̄nēdū quis nō
uideat tū uideat quid tū sit p̄ponēdū
aīni corp̄i an corp̄i aīmo. aīni casti
tas pudicitie corp̄is an pudicitia cor
poris castitati aīni. **Et** qd̄ magis i

p̄tis cauendū pmissio facti alieni.
an cōmissio facti tui. **Clucet** itaq; dis
tūctio oībus nichil aliud illa testio
nia scripturaz monē. nisi nūq; oīno
esse mētiendū. qñ quidē nec ulla ex
empla mēdatōz imitacōe digna
i moribz factisq; s̄toz iudicant̄ qd̄ ad
eas attinet scripturas ad que nlla
figuratiū significacōem referūt. sicut
sūt res geste i actibz ap̄loz. **Nā** dñi
oīa i euāgelio que ip̄eritōribz mē
datia uidētur figurate significacōe
sūt. **Et** qd̄ ait ap̄lis oībus oīa facta
sūt ut oēs lucrifacere nō mētiēdo sed
cōpacendo fecisse recte itelligit̄ ut tū
ta caritate cū eis liberandis ageret
ac si ip̄e in eo malo esset a quo illos li
bare cupiebat. **Nō** est igit̄ mētiendū
i doctrina pietatis magnū ei scelus
est et primū genus detestabilis mē
dati. **Nō** est mētiendū s̄do genere q̄
nulli faciēda est iniuria. **Nō** est mētiē
dū tercio genere quia nulli tū alteri
iniuria cōsulendū ē. **Nō** est mētiendū
quarto genere p̄pter mēdati libidine
que p̄ seip̄am uiciosa est. **Non** est mē
tiendū quinto genere quia nec ip̄a ueri
tas sine placendi hōibz enūciāda ē.
Orō nūq; mendaciū qd̄ p̄ seip̄am
quia mēdatiū utiq; turpe est. **Nō** ē mē
tiendū sexto genere neq; enī recte etiam
testionū ueritas pro cui⁹ q̄ tēp̄ali cō
modo ac salute corruū. **Ad** sempit
nā uero salutē nemo dicēdus ē opp̄
tulātē mēdatō. **Nō** ei malis iucētū
moribz ad bonos mores cōuertēdus
est quia si erga illū faciendū est debet
etiā ip̄se cōuersus face erga alios at
q; ita nō ad bonos sed ad malos mores
cōuertit̄. tū ei hoc p̄bet̄ imitādū cō
uerso qd̄ ei p̄stātū est cōuertēdo. **Ne**
q; septimo genere mētiendū est. nō

enū cuiusq̄ comoditas aut salus tēpo-
 ralis p̄ficiende fidei p̄ferenda ē. nec
 si quisq̄ in recte factis n̄ris tā male
 mouet: ut fiat etiā aīmo deterior: lo-
 gēq; a pietate remocior: p̄terea recte
 facta deserēda sūt. tū id p̄cipue nobis
 tenendū sit quo vacare atq; iuitare
 debem⁹ q̄s sicut nosmetipsos diligi-
 mus. **F**ortissimōq; aīmo bibenda est illa
 sententia aplīca: alijs quidē sum⁹ odor
 vite i vitā. alijs odor mortis i morte
Et ad hec quis p̄done⁹? **H**ec octauo
 genē mētiendū est quia et i boīs car-
 titas aīmi pudicia corpis et i mā-
 lis id qd̄ ipi faciunt eo qd̄ fieri sinunt
 maius est. In hīs autē octo generibz
 tāto quisq; min⁹ peccat cū mētiur
 tāto emerit q̄to ad octauū tāto apli-
 q̄to mergit ad p̄mū. **Q**uisq; autē esse
 aliqd̄ gen⁹ mētiendū qd̄ p̄mū nō sic pu-
 tauerit. decipiet seipm̄ turpit̄ cū honel-
 tū se deceptorē arbitrat̄ aliorū. **T**anto
 porro certitas hōm̄ aīmos occupauit
 ut eis parū sit si dicant̄ qd̄a mētiendū
 nō esse p̄mū nisi etiā in quibusdā p̄mū
 dicat̄ esse si mētiendū retulerit. **E**oq; p̄-
 ducti sūt defendēdo mētiendū ut etiā
 p̄mo illo genē qd̄ estoīm̄ sceleratissimū
 dicat̄ vsq; fuisse aplīm̄ paulū. **H**am̄ i
 eplā ad galathas que vtiq; sicut cere-
 re ad doctrinā religiōis pietatisq; cō-
 scripta ē illo loco dicit̄ esse mētiendū ubi
 ait de petro et barnaba. tū vidissem qd̄
 nō recte ingrediūt̄ ad veritatē euāgelij
Cū enī volūt̄ petrū ab errore atq; ab il-
 la i qua iaderat vie prauitate defendē-
 tiam religiōis viā i qua salus ē oībus
 cōfracta et cōminuta scripturā aucto-
 ritate conātur euertere. In quo vidēt̄ nō
 solū mētiendū crīmē sed etiā se p̄mū se
 obicē aplō i ipa doctrina pietatis. hoc ē
 i eplā in qua p̄dicat euāgelij. **I**bi q̄ppe

ait priusq̄ narraret que autē scribo vo-
 bis: etiā corā deo quia nō mētiendū. Sed
 iā sit hui⁹ disputatiōis modus. i cui⁹
 totū cōsideratōe et p̄tractatōe nichil
 p̄ ceteris cogitādū atq; orandū ē q̄ qd̄
 idem aplūs dicit̄ fidelis deus qui nō
 finet vos tēptari suji quā potestis fer-
 re. sed faciet tū tēptatōe etiā exitū ut
 possitis sustinere. **Explicit liber b̄ti
 augustini de mendacio**

Ex s̄cdo libro b̄ti augustini tractatō

Qunc et corā mendaciū
 scripsi librum. **C**ui⁹ opus
 ea causa extitit qd̄
 p̄fallianistas hereti-
 cos vestigādōs qui here-
 sim suā nō solū negando atq; mētiē-
 do verū etiā peierando existimāt oc-
 culendā. visū est quibusdā catholicis
 p̄fallianistas se debē simulare ut e-
 orū latebras penetrarēt. **Q**uō ego fieri
 p̄hibēs hūc librum cōdidi. **H**ic liber sic
 incipit. **M**ulta michi q̄

Incipit liber b̄ti augustini contra mendaciū.

Multa michi legenda
 misisti cōsentī frater
 k̄me. multa michi lege-
 da misisti. **Q**uibus re-
 scripta dū p̄paror̄ a
 hīs atq; alijs magis
 vrgentibz occupatōibus distrahor̄ e-
 merisus est aīmus atq; i eas me de-
 trusit āgustias. ut quōtūq; rescribere
 ne aridēte iā tēpore nauigādī pla-
 torē remeare cupiētē diuā detine-
 rer. **I**taq; oībus que michi leonas dei
 faūlus abs te attulit et mox ut ea sup-
 si et postea cū hec dictare iā vellem

euolutis atq; plectis et q̄ta potui cō-
sideratōe p̄pensis. ualde sum tuo de-
lectatus eloquio et sc̄arū mēoria sp̄-
tuarū. īgenijq; solertia et dolore
quo negligētes catholicos mordēs.
et zelo quo aduersus etiā latentes
hēricos fiēdes. Sed nō michi p̄suade-
tur eos de latebris suis nris esse mē-
datis eruēdos. Ut qd̄ enī eos tanta
cura bestigare atq; īdugare conam̄
nisi ut captos ī apertūq; productos.
aut etiā ip̄os ueritatē doceam̄. aut
certe ueritate cōuictos nocē alijs nō
sinam̄. Ad hoc ergo ut eoz mēdaciū
deleat̄ siue caueat̄ dei autē ueritas
augeat̄. Quō igit̄ mēdaciō mēdaci-
a recte potero p̄sequi. An et latroci-
nio lat̄ tania et sacrilegio sacrilegia
et adulterio sūt adulteria p̄sequēda.
Si autē ueritas dei ī meo mēdaciō ha-
būda uir̄. nūq̄d nā et nos dicturi su-
mus. faciam̄ mala ut ueriant bo-
na. Qd̄ uides q̄admodū detestetur
ap̄lūs. Quid est enī aliud mētam̄
ut hēricos mēdaces ad ueritatē ad-
ducam̄. nisi faciam̄ mala ut uer-
iant bona. An quia aliqui bonū ē mē-
daciū. uel aliqui mēdaciū nō ē mali.
Cur ergo scriptū ē. odisti dñe oēs q̄
operāt̄ īiquitatē. p̄des oēs qui loquū-
tur mēdaciū. Non enī aliquos exce-
pit aut īdissimile dixit. p̄des loque-
tes mēdaciū. ut quosdam nō omēs
ītelligi sineret. sed uniuersalē senten-
tiā protulit dices. Perdes omēs qui
loquūt̄ mēdaciū. An quia nō dictū ē
p̄des oēs qui loquūt̄ omē mēdaciū
uel qui loquūt̄ qd̄cūq; mēdaciū
ideo putandū est locū alicui relaxatū
esse mēdaciō ut sc̄ilicet sit aliqd̄ mēda-
ciū qd̄ qui loquūt̄ nō eos deus p̄dat
sed eos oēs perdat qui loquūt̄ īiustū

mēdaciū nō qd̄cūq; mēdaciū quia
īuenit̄ et iustū qd̄ utiq; laudis debet
esse nō criminis. Nōne certis q̄tū ad-
iuet̄ hec disputatō eos ip̄os quos pro
magna ueritatē mēdatis nris capere
molimur. Perfallianistarū est et sc̄it
ip̄e mōstrasti ista sentētia cui p̄p̄ba-
de adhibet̄ testimonia de scripturis ex hoc
tātes suos ad mēdaciū tāq; exemplis
p̄larcharū p̄phaz ap̄lōz āgeloz nō dubi-
tes addē etiā ip̄m dñm xp̄m. nec se alit̄
arbitrātes ueritatē suā ostendē falsitatē
nisi ueritatē dicat̄ esse mēdaciū. Redargu-
endū sūt ista nō imitanda nec ī eoma-
lo debent̄. Perfallianistarū esse p̄cipuos
ī quo certis hēticis p̄uicant̄ ēē peiores.
Ip̄i enī soli uel certe maxie ip̄i repunt̄
ad occultandā suā quā putat̄ ueritatē
dogmatizare mēdaciū atq; hoc tā mag-
nū malū ideo iustū existimare q̄a di-
cūt̄ ī corde retinendū esse qd̄ uerū est.
ore autē ad alienos p̄ferre falsū illū
esse p̄m. et hoc esse scriptū qui loquit̄
ueritatē ī corde suo. tāq; hoc sc̄it sit
ad iusticiā etiā si loquat̄ quisq; ī ore
mēdaciū qm̄ nō p̄xim̄ sed alienū hoc
audit̄. p̄tea putat̄ etiā ap̄lm̄ paulū
cū dixisset deponētes mēdaciū loqm̄
ueritatē statū addidisse uniusquisq; ai
proximo suo quia sum̄. uicē mēbra-
ut uidelicet ai eis qui nobis ī societate
ueritatis p̄ximi nō sūt neq; ut ita di-
cā cōmēbres nri sūt loqui liceat̄ oportet
atq; mēdaciū. Que sentētia sc̄os nris
exhonorat. īmo uerō aufert̄ sc̄ā oī nō
mārtiria. Iustū enī sapiētāq; faceret̄ se-
cūdū istos si p̄fcautorib; suis nō se p̄fite-
retur esse xp̄ianos. nec eos sua p̄fessioe
faceret̄ hominidas. sed pot̄ mēdaciō
et negando qd̄ erāt et ip̄i saluū haberet̄
carnis cōmodū cordisq; p̄positū et illos
cōreptū animo scelus īplere nō sineret.

Non enim proximi eorum erant in fide christiana
 ut tamen eis deberet loqui veritate in ore
 suo quia loquebatur in corde suo. Sed ipse
 veritatis insuper omnia. Si enim ihesu quem si-
 bi iter ceteros ad exemplum mendiandi
 prudenter videtur iuveni seruum baalis se
 esse mentis esse ut seruos eius occideret
 ipse iustus secundum istorum puritate tempore
 persecutio seruos demonum se metuere
 seruum christi ne serui demonum seruos occide-
 ret christi. et sacrificaret ydolis ne ita fi-
 ceretur homines. Si sacrificauit ille baal-
 li ut iter fieret homines. Quid enim eis ob-
 esset secundum egregiam doctrinam mendaci-
 loquor si diaboli cultum metuere in cor-
 pore quoniam dei cultus seruabat in corde. Sed
 non sic intellexerunt apostolum in uersis uersis
 sancti. Viderunt quippe temeritatem quod
 scriptum est. corde credit ad iustitiam. ore
 autem confessio fit ad salutem et in ore eorum
 non est inuentum mendacium. Ac sic in rephren-
 sibilis abierunt ubi temptari a mendaci-
 bus ulterius non timebunt quia mendaces
 apostolus in suis reprobis reprobis uel alie-
 nos uel proximos non habebunt. Illi uero
 ihesu mendacium ipso et sacrificio sacrilego
 occidit ipsos et sacrilegos iniquitatem
 non imitaretur. nec si de illo quibus fuisse
 eadem scriptura tacuisset. Cum uero scriptum
 sit eum rectum cor non habuisse cum deo. quod
 ei profuit quod nonnulla obedientia quam
 de domo ahab omnino delenda pro cupiditate
 sue dominacionis exhibuit aliquam
 mercedem transitoriam regni temporalis ac-
 cepit. Ad sententiam potius ueridicam mar-
 titum defendenda te frater exhortor ut sis
 aduersus mendaces non mendacium doctor. sed
 veritatis assertor. Nam diligenter obser-
 uo accede quod dico ut inuenias quod sit cauere
 dum quod zelo quidem laudabili aduersus ipso-
 os ut possint comprehendi et corrigi ul-
 terari. sed tamen in ueritate docendum putat.

Mendaciorum genera multa sunt que quod
 omnia uniuersaliter odisse debent. Nullum
 est enim mendacium quod non sit contrarium ue-
 ritati. Nam sicut lux et tenebre. pietas
 et impietas. iustitia et iniquitas. primum et
 recte factum. sanitas et imbecillitas. ui-
 ta et mors. ita iter se sunt. ueritas me-
 daciumque contraria. Unde quanto amantius ista
 tanto illud odisse debent. Verumptamen si
 quedam mendacia que credere nihil ob-
 sit quibus etiam tali genere mendandi fal-
 lere uoluisse mendacium sit noxium non
 credenti tamquam si frater ille seruus dei frater
 in hijs que tibi indicauit quod absit a-
 liqua metuere tibi nocuisset profecto
 non tibi quibus tu omnia credidisses sine tua
 iniquitate narrata. quoniam siue illa ita
 gesta sint. siue non ita. non habet tamen a-
 liud quod si quis crediderit tamen esse gestum.
 etiam si non ita sit gestum regula ueritatis
 et doctrina salutis eterne iudicet esse
 culpandum. Si autem hoc quisquam mendacium
 quod si quis crediderit aduersus doctrinam christi
 hereticus erit. tanto nocentior est. mentes
 quanto meliores credes. Vide ergo quale
 sit si aduersus doctrinam christi mendacium
 fuerit. quod quisquis crediderit iterabit.
 ut inimicos eiusdem doctrine cupiamus
 quos ad ueritatem dum nos ab ea recedimus
 adducamus. Immo uero cum mendaces men-
 tiendo cupimus mendacia peiora doceamus.
 Aliud est enim quod dicitur quoniam metu-
 tur aliud quoniam falluntur. Nam cum heresim
 suam docet ea dicitur in quibus fallunt. Qui
 autem se dicit sentire quod non sentit. uel
 non sentire quod sentit ea dicitur in quibus
 metuuntur quod eis quisque credit et si eos
 non inuenit ipse non perit. A regula quippe
 catholica non recedit qui hereticum
 catholicam dogmata mendacium profert
 catholicum credit. Ac per hoc non est ei
 perniciosis quia in hominis mente de quala-

tēte nō p̄t iudicare nō in dei fallitur
fide quā debet istam custodire Porro
at qm̄ heresim suā docēt. quisquis eis
crediderit putādo veritatē. erit p̄t
ceps ut erroris. ita dāpnatōis illorū
Sic fit ut cū illi sua nefaria dogma
ta fabulātur i quibz mortifero erro
re fallūtur. tūc q̄sq̄s crediderit peccat
at. Nos autē qm̄ catholica dogmata
p̄dicam⁹ in quibz rectā fide tenem⁹
tūc si crediderit iuelatur qui tūc p̄
erat Cū vero cū sint priscillianiste ut
sua venena nō prodant nōs se ēē mē
tūtur quisq̄ nōm̄ eis credit etiā illis
latētibz ip̄e catholicus pseuerat. Nos
tōra ut ad eorū p̄uēiam⁹ idaginem⁹
si priscillianistas nos ēē mentumui.
quia eorū tāq̄ n̄ra sum⁹ dogmata lau
datur quisquis ea crediderit. aut cō
firmabit⁹ apud eos aut trāfferet⁹ ad
eos iterim statim Quid at̄ hora sup
uētura pariat uerū inde postea liberē
tur vera dicētibz nobis qui decepti s̄t
fallētibz nobis et utrū audire uelēt do
centē quē sic expti sūt mētētē q̄s noue
rit certū quis hoc esse ignoret i textū. Et
quo colligit⁹ p̄nitios⁹ aut ut m̄ia⁹ lo
quar p̄iculos⁹ est mētēri catholicos uel
hēticos capiāt q̄ mētūtur hētici ut
catholicos lateāt Cū q̄sq̄s credit catho
licis mētēndo tēptatibz aut effiat⁹ aut
cōfirmat⁹ hēticus Quisq̄s at̄ credit hē
ticis mētēndo sese occultantibz nō de
sinit esse catholicus Quid ut fiat plan⁹
aliqua exempli gr̄a p̄ponam⁹ et ex eis
potissimū scriptis que michi legēda
misisti Ecce statuam⁹ an̄ oculos calli
dū exploratorē accedē ad eū quē pris
cillianista esse p̄sensert et dictū ep̄i
uel cogniti uita uel i cogniti famam
laudare mēdat⁹ Et hoc tolerabilius
adhuc quia ille putat⁹ fuisse catholic⁹

atq̄ ex illo errore corrūis Deinde pris
cillianū hoc eū sequitur i arte men
tendi uenerabiliter mēorat⁹ ē hōi
nē ip̄iū et detestabile et p̄ suis ne fa
rioseleuiz criminibz q̄ dāpnatū In q̄
ei⁹ uenerabili mēoratōe si forte illi
cui uera tēdunt hui⁹mōi firm⁹ pris
cillianista nō fuerat. hac ei⁹ p̄dicatōe
firmabit⁹ Cū autē ad retē explorātis
sermo p̄cesserit et dicētis miserū se e
orū quos tātis errorū tenebris tene
brarū auctor iuoluerit ut honorem
aie sue et claritatē diuē p̄cipie nō ag
noscant tū deinde dictū librū cui⁹ no
mē est libra eo q̄ p̄tractatis duodeci
q̄stioibz uelut uicis explicat⁹ tātis ex
tulerit laudibz ut talē librā qualior
rende blasphemie tōtinet⁹ n̄ltas libra
rū auri milibz p̄uoliorē ēē testet. nē
pe hec astucia mētētis aiām creden
tis iterficiat aut iā inefectā in eadem
morte demergit ac dep̄mit Sed iques
postea liberabit⁹. Quod si nō fiat siue a
liquo iteruēiente i p̄dimētō ne cepta
tōpleat⁹ siue obstinatōe mētētis hēta
rursus eadē negātis etiā si aliqua iā
reperat cōfiteat⁹. P̄serti quia si cognō
uerit se ab alieno fuisse tēptatū compo
audacius illa q̄ sentit studebit occult
tare mēdatio qm̄ id i culpate fieri n̄lt
cetera⁹ didicerit etiā ip̄i⁹ sui tēptatoris
exemplo Hoc quippe i hōie qui ueritatē
tegendā putat esse mētēndo qua tā
dem fronte culpabim⁹ et dāpnare au
debim⁹ qd̄ doceam⁹. Remanet ignē ut
qd̄ sentiat⁹ priscillianiste scdm̄ heresim
sue nefariā falsitatē de deo de aīmo de
corpe de ceteris rebus nō dubitem⁹ ue
rati pietate clamare Quid at̄ sentiat⁹
ut ueritas occultet⁹ esse mētēndū. sit
nobis et illis qd̄ absit dogma cōe hoc
tā magnū malū est ut etiā si conat⁹

Ca. iij.

hic noster quo eos per mēdatū cape
 cupim⁹ et mutare ita prospere ut e
 os capiam⁹ atq; mutem⁹ nullis lu
 tris cōpensent. hec dāpna quibz nos
 tū ipis pro eoz corvōe depravamur
 Per hoc nāq; mēdatū et nos exim⁹ ex
 ea pte pueri et ipi semi correcti qñqui
 dem istud qd putat esse p veritate mē
 tē dū nō i eis corrigim⁹. quia idē nos
 didicim⁹ et docem⁹ et fieri oportet papi
 mus ut ad eos emēdandos puerē pos
 sim⁹ quos tñ nō emēdam⁹ quibz mētiē
 dū quo verū regendū existimāt nō au
 ferim⁹ sed nos pot⁹ emēdam⁹ tū pta
 le mēdatū eos qrim⁹ nec iuēim⁹ que
 admodū eis cōuersis credē balcan⁹ q
 bus pueri mēti sum⁹ ne forte qd ut
 capeantur sūt passi. faciāt capti nō solū
 quia face nō cōsuerūt sed quia et i no
 bis ad quos vēiunt hoc iuēiunt et qd
 est miserabil⁹ etiā ipi quasi iā nū ef
 facti quēadmodū nobis credāt reperi
 re nō pnt. Si enī suspicētur etiā ipa ca
 tholica dogmata nos mēdatiter loqui
 ut nescio quid aliud occultem⁹ qd verū
 putam⁹. certe talia suspiciōni dicitur⁹
 es. Hoc tūc ideo feri ut capezē te. Sed
 quid respondebis dicēti. vnde igitur
 scio vtrū etiā nūc id faciās ne capi
 aris a me. An vero tuq; psuaderi
 p̄t hōiēm nō mētari ne capiat qui mē
 titur ut capiat. Vides ne quo tendat
 hoc malū ut scilicet nō solū nos illis
 ipisq; nobis sed oīs frater oī frī nō
 i merito videat esse suspect⁹ atq; ita
 dū p mēdatū tendit ut doceatur si
 des. id atq; potius ut nulli habenda
 sit fides. Si enī et cōtra deū loquim⁹
 tū mentim⁹ qd tantū malū poterit
 i ullo mēdatio repperiri qd tāq; sceler
 tissimū. oīmō deuitare debeam⁹.
 Sed nūc aduerte ip̄to tolerabilius

pristillianuste i nra cōpatione mētiā
 tur qñ se fallaciter loqui sciūt quos
 nro mendatō liberādos putam⁹ ab e
 is falsis i quibz errando fallūt. Prist
 illianista dicit qd aīa sit pars dei et
 eiusdē tu⁹ ē ille nature atq; substantie
 Magna hec est et detestāda blasphem
 ia. Sequit enī ut dei natura capti
 uet⁹ decipiat. fallat. cōturbet atq; tur
 petur dāpnetur atq; cruciet⁹. At si h
 et ille dicit qui de tāto malo liberare
 cupit hōiēm p mēdatū videamus
 quid iter sit inter utriūq; blasphemū
 plurimū iquis. Nā hoc pristillianis
 ta dicit ita etiā credēs. catholicus at
 nō ita credēs. q̄uis ita loquēs. Ille q
 blasphemat nesciēs. iste autē sciēs
 Ille cōtra sciam. iste cōtra cōsciētiā
 Ille habet ceatitē falsa sentiēdi sed
 i eis habet saltē uolūtātē vera dicēdi.
 iste latēs videt vera et volēs loquitur
 falsa. Sed ille iquies hoc docet ut erro
 ris sui faciāt furorisq; p̄cipēs. Iste at
 hoc dicit ut ab illo errore ac furore li
 beret hōiēs. Iā quidē supra ostendi qd
 tū et hoc noceat qd credit⁹ p̄ futurū
 Verū interī si appendam⁹ in hīs duo
 bus mala p̄ntia qm̄ futura bona q
 catholicus de corrigēdo hērico iquirat
 incerta sūt quis peccat igniūs utriū qui
 hōiēm decipit nesciēs an qui deū blas
 phemat sciēs. P̄fecto qd sit peius i
 telligit qui hōi deū sollicita pietate
 p̄sonit. huc accedit quia si blasphem
 māus est deus ut ad eū laudādū
 hōiēs adducam⁹ p̄tuidubio nō solū
 ad laudādū verū etiā ad blasphemā
 dū deū exemplo et doctna nra hōiēs
 iuitam⁹. Cū quos ad dei laudes per
 dei blasphemias molim⁹ adducē. uti
 q; si adduxerim⁹ nō solū laudare dis
 cent. verū etiā blasphemare. Hec il

lis beneficia conferimus quos non ignoranter sed sancter blasphemando ab hereticis liberamus. Et cum apostolus homines tradiderit etiam ipsi sathane ut discerent non blasphemare nos contra homines erueret sathane ut discant non per ignorantiam sed per scientiam blasphemare. Nobisque ipsis magister eorum hoc tam magnum imperium exierit ut propter hereticos capiendos prius efficiamus quod certum est dei blasphematores quo possimus propter eos quod incertum est liberandos veritatis eius esse doctores. Cum igitur blasphemare deum doceamus nos ut eos perfallianiste credat suos videamus quid mali dicant ipsi qui propter mentem ut eos nos esse credamus. Anathematizant perfallianum et ad nostrum arbitrium detestantur. Dicunt animam creaturam dei esse non potest execrari perfallianistas falsa martiria catholicos episcopos a quibus illa heresis nudata oppugnata perstrata est magnus effertur laudibus et cetera huiusmodi. Et ipsi vera dicunt quoniam mentem non quo simul possit hoc ipsum verum esse quod mendacium est sed in alio quoniam mentem in alio vera dicunt. Quoniam enim nos se esse mentem de fide catholica vera dicunt. At per hoc ipsi ne perfallianiste inueniant loquuntur mendaciter verum. Nos autem eos ut inueniamus non solum mendaciter loquuntur ut ad illos pertinere credamus sed etiam falsa loquuntur que ad illos errore pertinere cognouimus. Itaque illi quoniam nostri putari volunt et falsum est ex parte et verum est ex parte quod dicunt. Falsum est enim eos nos esse verum est autem animam partem dei non esse. Nos vero quoniam ad eos pertinere putari volumus falsum est utrumque quod dicimus et perfallianistas nos esse et animam partem dei esse. Itaque illi deum laudant non blasphemant quoniam se occultant et quoniam se non occultant sed sua proferunt blasphemare se nesciunt

Deo si ad fidei catholicam uertantur solam semetipsum quia potest dicere quod apostolus qui cum iter cetera dixisset prius sui blasphemus sed mentem inquit consecutus quia ignorans fecit. Nos contra ut se nobis aperiat si hoc quasi iustum mendacium fallendis eis capiendisque proferimus profecto ad blasphematores perfallianistas pertinere nos dicimus et ut nobis credat sine excusatione ignorantie blasphemamus. Neque enim catholicus qui blasphemando uult hereticus credi potest dicere ignorans fecit. Semper frater in talibus causis cum timore recolendum est quicunque negauerit me coram hominibus negabo eum coram patre meo qui in celis est. An uero christum coram hominibus non negat qui eum coram perfallianistis negat ut eos latentes blasphemum mendacium nudet et capiat. Quis autem dubitat obsecro te negari christum cum sciam esse uerum ita non esse dicit et sicut eum perfallianista credit ita esse dicit. Sed occultos lupos in quibus in duros pellibus ouium et dominum gregem latenter grauitateque vastantes aliter inuenire non possumus. Unde ergo innotuerunt perfallianiste prius huiusmodi mendacium fuisse extortum uenatio. Unde ad ipsi auctoritatis illoz profecto astutioris et idem perterritioris cubile peruenit est. Unde tot tantique manifestati atque dampnati et ceteri innumerabiles partim correcti partim uelut correcti et in ecclesia miserante collecti sunt. Multas enim vias dedit dominus quoniam miseret quibus ad eorum perueniat idcirco gratiam. Quarum due sunt alius felicioris ut uel ab eis quos seducere uoluerunt aut ab eis quos iam seduxerant resipiscere conuersisque monstratur quod facilius fit si nefarius eorum error non mendacibus tactibus sed ueracibus disputacionibus eueratur. Quibus conscribendis operam

te oportet ipende. qm̄ dñs donauit ut
 possis. Que scripta salubria quibz eoz
 pueritas isana destruit. tñ magis
 magisq; inotuerit et a catholicis
 uel antiſtitib⁹ qui loquūt in pplis
 uel a quibusq; studiosis zelo dei pleis
 fuerit usq; quaq; diffusa. Hec erūt sā
 veria quibz capiāt. veracit nō mēda
 tū iquuāt. Sic enī capti aut ultro qd
 fuerit fatebūtur et alios quos in sua
 mala societate nouerūt uel cōcorditer
 corrigūt al mīcoridit. prodūt. aut sic
 os pudebit fateri qd diuturna simula
 tōe texerūt occulta dei manu mediā
 te sanātur. Sed mīto facili⁹ iquies eoz
 latibula penetrām⁹. si qd sūt nos esse
 mēciam. hoc si licet aut expediret po
 tuit xp̄us p̄apē ouibz suis ut lupinis
 amitte pellibz ad lupos uēret et eos
 hui⁹ artis fallacijs iueiret. Quod eis
 nō dixit. nec qñ eas ī mediū lupoꝝ
 se missurū esse p̄dixit. Sed dices. Nō
 erat tū iquūdi cū esset aptissimū lu
 pi sed eoz morsus et seuitia p̄fēda.
 Quid tū tēpora postiora p̄nuāans
 ī vestitu ouū dixit rapaces lupos eē
 uētuos. Nōne ibi erat locus ut hec
 moneret et diceret et vos ut eos iueiat⁹
 assumite vestitū lupoꝝ ītrūsecus
 autē oues manete. Nō hoc ait. s; cū
 dixisset multi ad vos uēient ī vesti
 tu ouū ītrūsecus autē sūt lypn ra
 paces. nō addidit ex mēdacijs vris.
 sed ex fructibz eoz cognoscetis eos. Ve
 ritate sunt cauenda ueritate capien
 da ueritate occidēda mēdaciā. Absit
 ut blasphemias ignorāciū scāter blas
 phemando uicām⁹. Absit ut mala
 fallaciū imitādo caueam⁹. Quō ei
 cauebim⁹ si ut caueam⁹ habebim⁹.
 Si enī ut capiāt blasphemiat. qui
 nescies blasphemabo scies. peius ē

qd fatio q̄ qd capio. Si ut iueiat⁹ q̄ xp̄m
 negat nescies ego xp̄m negabo scies.
 ad p̄dicōem me secutus. est que sic i
 uenero. siquidē ut illū iueiam p̄o
 pereō. An forte qui eo nō p̄stallianis
 tas iueire molit. ideo nō negat xp̄m
 quia ore depromit qd corde nō credit.
 Quasi uēo qd paulo et. āte iā dixi. tū
 dictū esset corde credit ad iusticiā in
 cassū est additū ore cōfessio sic ad sa
 lute. Nōne pene oēs qui xp̄m coram
 p̄secutoribz negauerūt qd de illo cre
 debāt corde tenuerūt et tñ ore nō ad sa
 lute nō cōfiteōdo perierūt nisi qui per
 pētentiā reuixerūt. Quis ita euāgel
 cat ut existimet aplm̄ petrū hoc ha
 buisse ī corde qd ī ore qñ xp̄m negauit.
 Nepe ī illa negatōe itus ueritate tene
 bat et foris mēdaciū p̄ferebat. Cur
 ego lacrimis diluit qd ore negaueat
 si saluti sufficiebat qd corde credebat.
 Cur loquēs ī corde suo ueritate tam a
 moꝝofletu puniuit mēdaciū qd ore de
 prompsit nisi quia magnā uidit eē p
 nitie qd corde quidem credidit ad ius
 ticiā. sed ore non est confess⁹ ad salute.
 Quap̄pter illud qd scriptū est qui lo
 quitur ueritate in corde suo nō sic acci
 piendū est q̄ si ueritē ī corde ueritate
 loquēdū sit ī ore mēdaciū. Sed idō dic
 tū est quia fieri p̄t ut loquat⁹ quis so
 re ueritate que nichil ei proffit si eam
 ī corde nō teneat id est si qd loquit⁹ ip̄e
 nō credat sicut hētia max̄teq; idē p̄s
 tallianiste faciūt. cū catholicā uerita
 tē nō quidē credūt sed tñ loquūt ut
 nri eē credātur. Loquūt ergo ueritate
 ī ore suo nō ī corde suo. p̄tēa distigūē
 di erāt ab illo de quo dictū est qui loq
 tur ueritate in corde suo. Hāc at uer
 itate catholicus sicut ī corde loquitur
 quia ita credit. ita et ī corde dicit. ut

ita p̄dicet **C**ontra istā vero nec ī corde
nec ī ore habeat falsitatē ut et corde
credat ad iusticiā et ore cōfessionē fa-
ciat ad salutē. **N**ā et ī illo psalmo cum
dictū esset. qui loquit̄ veritatē ī corde
suo. mox etiā hoc additū est. qui nō e-
git dolū in lingua sua. **E**t illud qd̄ ait
ap̄l̄us deponētes mēdatū loquimū
veritatē vnusquisq; cū pximo suo qm̄
sum⁹ iuicē mēbra. absit ut sic itelli-
gam⁹ tāq; loqui mēdatū p̄miserit
cū eis qui nō sūt nobiscū mēbra cor-
poris xp̄i. **S**ed ideo dictū est qd̄ vnusquisq;
nūm̄ hoc debet quēq; deputare qd̄ eū
vult fieri etiā si nōdū fact⁹ ē. sic dñs
alienigenā samaritanā pximū ei⁹
ostendit cū quo nūam̄ fecit. **P**roxim⁹
ergo habēdus ē nō alien⁹ cū quo id
agendū est ne remaneat alien⁹. **E**t
si p̄ptēa id qd̄ nōdū est fidei n̄re sacra-
menti p̄nceps factus aliq; illi occul-
tanda sūt vera. nō tñ ideo dicēda sūt
falsa. **F**uerūt enī etiā tēporibz ap̄lōz
qui veritatē nō veritate id est nō beatū
aūmo p̄dicauerūt. quos dicit ap̄l̄s xp̄m̄
ānūciāsse nō caste sed per iudiciā et cō-
tentōem. ac p̄ hoc etiā tūc nō illi to-
lerati sūt ānūciātes nō casto aūmo
veritatē. nō tñ illi laudati sūt tāq;
ānūciātes casto aūmo falsitatē. **D**eīq;
de illis dicit siue occasione siue verita-
te xp̄s ānūciat. **N**ullo mō at̄ dicit
ut postea xp̄s ānūciat. p̄us neget.
Quo etiā multis quidē modis p̄nc̄ la-
tētes hētica vestigari nec catholica fi-
de vituperata nec hētica ip̄ietate lau-
data. **S**ed et si alit̄ oīno nō posset edu-
ci de taueris suis hētica ip̄ietas nisi
a veritatis tramite lingua catholica
deuiaret. tolerabil⁹ ulla occultaret. q̄
ista p̄cipitaret. **T**olerabil⁹ ī suis fo-
ueis delitesceret vlpes q̄ p̄pter illas

Ca. vij.

capientdas ī blasphemie foueā cade-
ret venatores. **T**olerabil⁹ p̄fidia p̄fal-
liantibus veritatis velamine tegetet.
q̄ fides catholica ne a p̄fallianistis
mētibz laudaret̄ a catholicis ac-
detibz negaret̄. **N**ā p̄ptēa si iusta sūt
nō q̄ hancūq; sed blasphemiam mēdā-
tia. q̄ hoc aūmo fuit. ut occulta hēci-
tia detegatur. poterūt isto mō si eodē
aūmo fiant casta ē adulteria. **Q**uid ei⁹
si ex nūo p̄fallianistaru⁹ ip̄udicaru⁹ a-
liqua fēna iugiat oculū in catholici
iōsephēiq; p̄nitat. p̄dituū se latebē
eorz si ab illo ip̄etraueit stuprū. et tūq;
sūt eam si cōsensū ei fuit q̄ pollutata ē
īpletuā. faciēdū ne tēlebim⁹ an itelli-
gem⁹ neq; tali p̄cio merces eiusmodi
cōparādas. **C**ur ergo nō emini⁹ capie-
dos hēticos carne ī adulterū defluente
et emēdos putam⁹ ore ī blasphemiam fo-
uitate. **A**ut enī licebit unūq; paritate
defendē ut idō hęc nō dicatur ēē iusta
quia ea facta sūt itentōe qua dephēdere
tur iusti. **A**ut si sana doctrina. nec p̄t
iucēndos hēticos vult nos cū felis ī
pudicis saltē corpe nō mēte misterī. p̄
fecto nec p̄pter iucēndos hēticos vult a
nobis salūtē voce nō mēte a iūdam
heresim p̄dicari aut castā catholicā blasphē-
mari. q̄ et ip̄sū mētis ip̄erū tui de-
bet oīs iferiaz mot⁹ hōis obedire digno
nō turebit obprobrio. qm̄ fit qd̄ fieri nō
optet seu mēbro seu ūbo q̄q; etiā cū ūbo
fit qm̄ lingua mēbrū est qua fit ūbū.
mēbro fit. nec ullū factū nēm ūbo ullo
parit. nisi qd̄ p̄us corde cōcipit. ūl po-
tius itus cogitādo et cōsentiedo iam
p̄tū foras edic̄ faciēdo p̄ mēbrū. **N**ō
itaq; aūmus a facto excusat qm̄ dicit
aliquid ex aūmo fieri qd̄ tñ fieret nō
nisi aūm⁹ faciendū esse decerneret. **I**nter
est quidē plurimū. qua causa quo fuit

qua itenode quid fiat. sed ea q̄ constat
 ee p̄ta nullo bone cause obtentu. nullo
 quasi bono fine nlla q̄si bona itēde
 faciēda sūt. Ea quippe opa hōim sicut
 causas habuerūt bonas seu malas
 nūc sūt bona nūc mala que nō sūt
 per se ip̄a p̄ta. sicut victū p̄bere pau-
 peribz bonū opus est si fit causa mīe
 tū recta fide sicut cōcubitū cōiugalīs
 q̄n fit causa generādi si ea fide fiat
 ut gignatur regenerādi. Hec atqz
 huiusmōi sedm̄ suas causas opa sūt
 bona uel mala. quia eadē ip̄a si ha-
 beāt causas malas i p̄ta uertuntur
 uelut si iactācie causa paup̄ pascat
 aut lasciuie causa tū vxore p̄cūbit.
 aut filij generātur. nō ut deo sed ut
 dyabolo nutriat. Cum uēo iā opa ip̄a p̄ta
 sūt sicut furta stupra blasphemie ul
 tēta talia q̄s est qui dicat causis bonis
 esse faciēda ut ul p̄ta nō sint ul qd̄ est
 absurdius iusta p̄ta sint. Caus ē q̄
 dicat ut habeam qd̄ dem? paup̄ibz
 faciam? furta diuitibz aut testiona
 falsa vendam? maxie si nō inde inocen-
 tes ledūtur sed nocētes pota? dāpnatu-
 ris iudicibz erūtur. Duo ēi bona sūt
 huius venditōe mēdati ut et pecunia
 sumat. vñ iops alatur et iudex fal-
 latur ne hō puniat. Testamēta etiā
 si possim? cur nō vera sup̄num? et
 falsa supponim? ut hereditates ul lega-
 ta nō habeant idignū qui nichil ex e-
 is operatur boni sed huius pota? a q̄bus
 pascatur esurientes nudi vestit. pe-
 regrini suscipiūt. captiui redimūt.
 etiā cōstruūt. Cur enī nō fiat illa ma-
 la p̄ter hec bona. si p̄ter hec bona nō
 illa sūt mala. Jā si aliq̄ emūde et di-
 uites se ne vident? amatores et stup̄-
 tores suos i sup̄ditature cur nō i has
 p̄tes atqz artes suscipiat vir mīcoris

quibz protā bona causa utat ut ha-
 beat vñ iudicēbz largiat. nec au-
 diat aplm̄ dicēte. qui furabat? iā nō
 fueret? magis at̄ laborer operans
 māibus suis bonū ut habeat unde
 tribue valeat tui opus est. Siquide
 nō solū ip̄m furatū verū etiā falsum
 testionū et adulterū et omne opus
 malū nō erit malū sed bonū si ea
 causa p̄teret. ut sit vñ fiat bonū
 Cuius ita dicat nisi qui res hūanas
 omnesqz conat? mores legesqz subiu-
 tere? Cū sceleratissimū facit? qd̄ t̄
 pissimū flagitiū qd̄ ip̄issimū sacri-
 legiū nō dicat posse fieri recte atqz
 iuste nec ip̄m tū verū etiā glōse
 ut i eo p̄trando nō solū supplicia nō
 la timeatur sed speretur et p̄mā. si
 semel cōcesserim? in oibus opibz ma-
 lus hōim. idō nō qd̄ fiat sed quare fiat
 esse q̄rendū. ut q̄cūqz p̄ter bonas cau-
 sas facta iucūntur nec ip̄a mala
 esse iudicēt. Ac si iusticia punit me-
 rito siue etiā qui dixerit et ostende-
 rit idō se subtraxisse sup̄flua diuiti
 ut p̄beret nctia paup̄i si merito pu-
 nit falsariū. etiā qui se ideo testamē-
 tū alienū corrupisse docuit ut ille
 heres esset qui factur? ide fuerat e-
 temosinas largas. nō ille qui nul-
 las. si merito punit adulterū etiā
 qui demonstrauit p̄mā se fecisse
 adulterū. ut per illā ai qua fecit de
 morte hōimē liberaret. Postremo ut
 ad rē de qua q̄stio est. p̄ius accedam?
 si merito punit cū qui se ne alicui
 p̄fallianistariū turpitudis cōscius
 p̄terea se adulterino cōcubitu mis-
 cuit ut ad eorū latebras p̄cūret. ob-
 seruo te cū dicat aplūs nec exhibeatis
 mēbra v̄ra arma iiquitatis p̄co et
 ideo nec man? nec corpus gēitalia n

Ca. viij.

alia membra flagrantis exhibere debeamus
ut psallianistas inire possim? quod
nos lingua quid totum os nostrum. quid
organum vocis offendit. ut exhibea-
mus? Hec arma peccato tantoque peccato ubi
domini nomen ut psallianistas apphen-
sos ab ignorantie blasphemis serue-
mus sine excusatione ignorantie blas-
phemem? Dicit aliquis Ergo equa-
tus est fur quilibet et furi qui nunc
voluntate furatur? Quis hoc dixerit?
Sed horum duorum non ideo est quisque bo-
nus quia peior est unus Peior est
enim qui concupiscendo quam qui misera-
do furatur. Si furtum omnino peccatum est ab
omni furto abstinendum est. Quis enim
dicat esse peccatum etiam si aliud sit
dignabile aliud veniale peccatum. Nunc
autem quid? si hoc aut illud quisque
fecerit quis non peccabit. siue pec-
cabit. non quis grauius leuiusve pec-
cabit. Nam et ipsa furta leuius utique
puniuntur lege quam stuprum. Sunt autem
utraq; peccata quibus alia leuiora ali-
a grauiora ita ut leuius habeat furtum
quod concupiscendo quam stuprum quod subueni-
endo committit. In suo quippe genere
alijs eiusdem generis peccatis leuiora
sunt quam bono animo videtur admitti au-
tem et ipsa alterius generis peccatis ipso
suo genere leuioribus inueniuntur esse
grauiora. Grauius est enim auaritia
quam nimia furtum facere. Itaque stuprum gra-
uius est luxuria quam nimia proterbare. et
tamen grauius est adulterare nimiam quam
furari auaritia. Neque nunc agitur
quid sit leuius siue grauius. sed que sint
peccata uel non sint. Nemo enim dixerit de-
buisse peccari ubi constat esse peccatum. sed
debere dicimus si ita est peccatum ignota
uel non ignota. Verum quod fatendum est i-
ta humanos animos quodam compensatiua

Ca. ix.

peccata perturbant. ut etiam putentur debere lau-
dari ac potius recte facta dicantur. Quis
enim dubitet grande esse peccatum. si pa-
ter filias suas constituat fornicationibus
ipiorum? Et tamen extitit causa qua
vir iustus debet se facere existimaret.
quod sodomite nefario libidinis impetu.
hospitibus eius inruerant. At enim Sunt
michi due filie que non cognouerunt
virum. produca illas ad vos et vtrum e-
is quod placuerit vobis. tamen in viros il-
tos ne faciatis inquit propterea quia intra-
uerunt subtectum cognouimus meorum. Quid
hic dicemus? Nonne ita illud scelus quod
sodomite hospitibus illius viri iusti fa-
cere conabatur horum. ut quod quid
fieret ne hoc fieret arbitremur fuisse
faciendum? Mouet etiam maxime persona
facientis. quam merito iusticie liberabat
a sodomis. ut quoniam minus malum est sei-
nas quam viros propter stuprum etiam hoc ad
iusticia iusti illius pertinuisse dicatur
quod in filiabus loth maluit fieri quam in hos-
pitibus suis. non tamen id volens animo ve-
rum et offerens uerbo. et si illi assensu fu-
isset impleturus et facto. Sed si hanc
peccatis aperuerimus viam ut committamus
minora. ne alij maiora committant. la-
tolimite primo in illo limite. sed commi-
sis et remotis omnibus terminis in infinito
spacio cuncta intrabunt et regnabunt.
Quod si fuerit definitum peccandum esse hoc
minus ne alius peccet amplius. profecto et
furtis nostris supra cauebitur. aliena
et incesta stupris. et si quod impietas visa
fuerit etiam peior incestis. Incesta quippe
facienda dicentur a nobis si eo modo agi
potuerit ut illa impietas non committa-
tur ab alijs et in singulis quibusque
generibus peccatorum et furta pro furtis.
et supra pro stupris. et incesta pro i-
cestis. et sacrilegia pro sacrilegijs. fa-

aenda putabunt: nra pro alienis no
 sola minora pro maioribz. veru e
 cia si ad ipa suma et pessima veiat
 pauca pro pluribz si se ita veru
 verset iustus. ut aliter alij no se ab
 stineat a pccis nisi min9 aliquato
 sed in peccatibz nobis. ita oino ubi
 dixerit timor9 qui habueit hui9
 modi pccate nisi tu scelerat9 fuus
 ego sceleratior ero. aut nisi tu hoc
 scelus feceris. ego plurima talia fa
 ctiam. scelus nobis videam admit
 tere si velim9 ab scelerē teperare. hoc
 sapere quid est aliud nisi desipē ul
 potius insanire. **A** mea quippe iug
 tate no ab aliena siue i me siue i a
 lio peccata michi est cauēda dap
 natio. **N**ra eni que peccauit ipa mo
 riet9. **S**i ergo peccare ne graui9 uel
 i nos ul in quoslibet alios alij peccet
 paul dubio no debem9. consideradu e
 in eo qd fecit loth. utru exemplū sit
 qd imitari an potius qd vitare debe
 am9. **M**agis eni videt9 itiuendu et no
 tandu ai tā horrendū malū ex ipi
 etate flagraosissima sodomitaz sius
 ipenderet hospitibz qd cuperet depelle
 nec valeret. sic etiā iusti aum potuisse
 turbari ut uellet face qd no hūani
 timoris nebulosa tepestas sed dini
 iuris tiquilla serenitas si cōsulat9
 a nobis faciendū no esse clamabit.
 et videbit potius ut sic nra pcca ca
 ueam9 ne illoz proxiis alienoz pccō
 rū timore peccem9. **A**liena quippe il
 le vir iustus timēdo pcca que nisi cō
 sentientes iquinare no pnt pturbat9
 no attendit suū. qd voluit subde fi
 lias libidinibz ipiozū. **H**ec qū in scip
 turis scis legim9. no ideo quia facta
 credim9. etiā faciēda credam9. ne
 violēti9 pcepta dū passim sectam9

exempla. **I**n vco quia iurauit dauid
 se occisurū esse nabal. et clemētī cōsi
 deratōe no fecit. pterea illū imitadū
 esse dicem9 ut temere iuuen9 nos eē
 factuos qd no esse faciēdū postea vide
 am9. **S**ed sicut illū timor ut pstatue
 filias veller. sic istū ut temere iuraret
 ira turbauit. **D**eniqz si de abobus iter
 rogādo ut diceret tur her fecerit fas
 nobis eēt iquirē. possit ille respōdere.
 timor et tremor venerū sup me et cō
 ternerūt me tenebre. **P**ossit etiā dicē
 iste. turbatus est pte ira ocul9 meus.
 ut no mirarem9. uel illū i timoris te
 nebris. uel istū oculo turbato no vi
 disse qd videndū fuit. ne faceret qd fa
 tiendū no fuit. **E**t sancto quidē dauid
 iuste dici potuit qd nec iras debuerit
 qmuis iurato et reddēt mala p bonus
Sed et si ut hōini ira subrepsit: no va
 qz tātū debuit pualē ut se facturū iu
 raret qd que seuēdo facēt aut p iura
 do no facēt. **I**lli autē iter sodomitarū
 libidinosas isanias cōstituto qd au
 det dice etiā si tui hospites i tua do
 mo qua eos intrare hūanitate violētis
 sima cōpulisti ab ipudias apphensi
 et oppressi muliebua patiāt. nichil ti
 meas nichil aures. no expauescas no
 horrescas no cōtremiscas. **Q**uis hec
 uel illoz sceleratoz scius hospiti pi
 o dice auderet. **S**ed plane rectissime di
 ceret. **A**ge qd qd potes ne fiat qd meri
 to times: sed no te timor iste cōpellat.
 ut facias qd in se filie tue fieri si volu
 erit faciāt cū sodomitis te auctore ne
 quiciā. si autē noluerit patiāt a sodo
 mitis te auctore violēciā. **N**oli facere
 magnū scelus tuū dū maius horres
 tis aliēnū. **Q**uālibet eni distet iter
 tuū et aliēnū hoc erit tuū. illud aliē
 nū. **N**isi forte pro defensioe hui9 viri

331
i eas se quispiā coartet angustiā ut
dicat qm̄ accipē q̄ facē p̄stat iuriā.
hospites autē illi nō erāt utiq; fac-
turi iuriā sed passuri: maluit vir-
iustus filias suas iuriā pati q̄ hos-
pites suos eo iure quo filiarū dñs e-
rat et nouerat eas nō peccare si id fieret
quia peccātes pot̄ quib; nō cōsentiret
sine p̄tō proprio sustinerēt. Deniq; nō
sepe stuprādas q̄uis p̄ masculis fecit
pro illis hospitib; obtulerūt ne reas
eas facerē nō p̄fessio libidinis aliene. sed
sue cōfessio uolūtatis. Nec pater earū
hoc i se fieri p̄mittebat tū hoc facē cō-
naret quib; hospites nō prodebat. q̄
uis min⁹ mali esset qd̄ i vno q̄ si fieret
i duob; Sed q̄tū poterat resistebat.
ne ipm̄ quoq; ullus p̄rius maculaet
assensus. quē libidinosus furor etiā
si p̄ualuisset corpis virib; tñ nō con-
sentiret nō maculasset alien⁹. In filia-
bus autē nō peccātib; nec ipse peccabat
quia nō eas peccare si opprimerēt iu-
te sed peccātes ferre faciebat. tñq; si
ab improbis ut sui serui cederēt offerre
ne hospites eius paterentur cedis iu-
riā. De qua re nō disputabo quā lōgū
ē utriū uel dñs iure sue p̄tatis recte
sic utatur i seruo. ut seruū suū cedis fa-
tias in nocere. ne amicus ei⁹ etiā ipse in-
nocēs i domo ei⁹ a violentis improbis
vapulet. Sed certe dauid nullo modo
dicit recte iurare debuisse se cē fac-
turū. qd̄ postea terneret se facere
nō debere. Vñ cōstat qd̄ nō oīa que a
sāb uel a iustis uiris legim⁹ facta nō
ferre debem⁹ i mores. sed etiā hic di-
tere qd̄ late pateat et ad quo usq; p̄-
uelat qd̄ aplūs ait. Frēs et si p̄ocu-
patus fuerit hō in aliquo delicto vos
qui spūales estis i struite hui⁹ modi
in spū lenitatis itendēs reipm̄ ne

et tu repteris. Potcupatōes enī sūt iste
i quib; deliquit: dū quid faciendū sit
aut ad horā nō videtur. aut qui vide-
rit videtur. ut saluz fiat p̄tām ai uel
latet veritas. uel cōpellit ihermitas
x. In oībus autē actib; nris maxie eti-
am bonos turbāt cōpensatiua p̄tā-
ta ut nec p̄tā existimetur si habeat
tales causas p̄pter quas fiat et i qui-
bus videat peccari pot̄ si nō fiant.
Et p̄cipue de mēdatijs hoc i hoīm opi-
nionē p̄ualuit ut p̄tā nō putetur
illa mendacia qm̄ p̄mo et recte facta
esse credatur. qm̄ quisq; pro eius cau-
sali expedire uolūtate mētat. aut ne
alijs noceat qui notatur. videt nisi
mēdatijs euitetur. Ad hec mēdatioz
genera defendēda. plurā de sc̄pturis
sc̄tis suffragari putatur. exēpla. Nō
autē hoc est occultare veritate qd̄ ē
p̄ferre mēdatiū. Quis enī oīs q̄ mē-
tat. uelit celare qd̄ verū est nō tñ oīs
qui uult qd̄ verū est celare mētat.
Plurāq; enī uera nō mētando occu-
lim⁹ sed tacendo. Neq; enī est mētat
dñs ubi ait. multa habeo uobis dice-
re sed nō potestis illa portare nō. Vera
tacuit nō falsa locut⁹ est quibus ve-
ris audiedis eos min⁹ ydoneos iu-
dicauit. Q̄ si eis hoc ipm̄ nō i dicit
set id ē uō eos posse portare q̄ dicit nō
luit occultauit quidē nichilo in q̄
liquid ueritatis: sed posse hoc recte fi-
eri nescire. forsitā. aut nō tāto sic
māre nō exēplo. Vñ qui asserūt ali-
qñ esse mētandū. nō cōuēienter cō-
memorāt abrahā hoc fecisse de sara
quā sorore suā dixit. Nō enī dixit nō
est uxor mea. sed dixit soror mea est q̄
erat reuera tā p̄p̄qua genere ut soror
nō mēdatat diceret. qd̄ et postea iam
sibi ab illo qui abduxerat ea reddita

Ino

confirmavit. respondens illi et dicens Et
 vere soror mea est de pre no de matre
 est de pino gene no de materno Aliqd
 ergo veri tacuit. no falsi aliquid dixit
 qm tacuit vxore dixit sorore. **H**oc et fi
 lius eius fecit ysaac. **N**a et ipm noui
 mus piqua sua conuige fuisse sortatu
 No est ergo mendaciu cu silendo abdit
 veri. sed cu loquedo pmittit falsu. **J**acob
 aute qd matre fecit auctore ut prem
 falli videret. si diligeter attendat no e
 mendaciu sed misteriu. **Q**ue si mendacia
 dixerim. oes etiā pabole ac figure sig
 nificandarū quarūq; rerū. que no ad
 proprietate accipiēde sunt sed i eis aliud ex
 alio e intelligēdū dicitur esse mendacia
 Qd absit oino. **N**a qui hoc putat tropi
 tis etiā tam multis locutionibus oibus
 pnt hac iportare calūpnia ita ut nec
 ipa q appellat metaphora hoc e de re
 ppria ad rem no ppria uerbi aliau v
 surpata trāslacio possit ista rāde me
 daciu nūcupari. **C**ū enū dicam. **F**luc
 tuare segetes. gemare vites. floridā
 iuuetute. niueam canicie. pauldubi
 o fluctus gemas flore niue qā i hīs
 rebus no inuēim. i quas hęc ūba aliū
 de trāslulim. ab istis mendacia puta
 bitur. **E**t petra xpūs et cor lapideum
 iudeoz. itē leo xpūs et leo diabolus
 et inuābilis talia dicit ee mendacia
Quid q hęc tropica locutio usq; ad eā
 puēt q appellat anti frasis. ut dicat
 habūdare qd no est. dicat dulce qd ac
 dū est. **L**ucus qd no luceat. parce qd no
 parcat. **U**nde illud e in scripturis sās
 si no in facie bndixerit tibi. qd diabol
 aut dno de scō iob. et intelligit maledix
 erit quo ūbo et nabuchei factū crime
 a calūpnia tibus nōinatu est. **D**icitū e
 enū q bndixerit regi. hoc e maledixit
In omēs modi locutionū mendacia pu

tabit. si locutio uel actio figurata in
 mendaco deputabit. **S**i autē no e me
 daciu qm ad itelligētia veritatis. aliud
 ex alio significācia referūt. pfecto no
 solū id qd fecit aut dixit iacob pū ut
 bndicetur. sed neq; illud qd ioseph ue
 lut illudendis locutus e fratribz. nec
 qd dauid simulauit isauā nec cetera
 huiusmōi mendacia iudicāda sūt sed
 locutiones actōes q; ppheticę ad ea que
 vera sūt itelligēda referēde q; ppta
 figuratis uelut amictibz obtegūtur
 ut sensū pte qētis exerceat. et ne nu
 da ac prompta vilescat. **Q**uis que a
 hīs locis apte ac manifeste dicta didi
 tim. ai ea ipa de abditis eruit. quo
 dāno in nra cognōde renouat et re
 nouata dulcescit. **N**ec iudetur discē
 tibz q hīs modis obscurat sed men
 datur magis. ut qsi subtracta deside
 retur ardeat et iuelantur desiderata
 iotūdi. **T**amē vera no falsa dicit. qm
 vera no falsa significat. seu ūbo seu
 facto que significatur enū utiq; ipa di
 citur. **P**utano autē mendacia qm
 no ea q vera significat dicta itelligūt.
 sed ea que falsa sūt dicta ee creditur
Hoc ut i exemplis fiat planū. idipm
 qd iacob fecit accēde. **H**edinas ite pelli
 bus mēbra cōterit. si causa ppxima in
 quiram. mētra putabim. **H**oc ei fe
 cit ut putaret esse qui no erat. **S**i autē
 hoc factū ad illud ppter qd significandū
 reuera factū est referat. p hēdinaspel
 les pta. per eū vero qui eis se operuit
 ille significat est qui no sua sed alicū
 pta portauit. **V**erax est ergo significā
 nullo mō mendaciu recte dici pnt. ut autē
 i facto. ita et i uerbo. **N**a ai ei pater dix
 isset quis es tu fili. ille respondit. **E**go
 sū esau pmogetus tuus. **H**oc si referat
 ad duos illos gemos mendaciu videbit.

Si autē ad illud ppter qd significandum
ista gesta dictaq; cōscripta sūt. ille est
hic intelligēdus ī corpe suo qd ē ei⁹
ecclia qui de hac re loquēs ait. Cū vide-
ritis abrahā et ysaac et iacob et oēs
pphetas ī regno dei. vos autē expelli fo-
ras. et vēient ab oriēte et occidēte et a-
quilone et austro et accūbēt in regno
dei. Ecce sūt nouissimi qui erāt pmi. et sūt
pmi qui erāt nouissimi. Sic enī quodāmo
minor maioris pmaatū frater abstulit
atq; ī se trāstulit fr̄s. Cū igit̄ tā verū
tāq; significēt veracit. quid hic debet
putari factū dictū ve mendacit. Cū
q̄ significatur nō utiq; nō sūt ī veritate
sed sūt seu p̄terita seu p̄ntia seu futūa
pauldubio vera significatio ē nullūq;
mēdaciū. Sed nimis longū ē in hac
significatiōe pphetica enuciare cūcta
rimari in quibz palmā veritas ha-
bet quā ut significando p̄nūciata sūt
ita cōsequēdo claruerūt. Neq; id isto ser-
mone suscepi qd ad te magis p̄tinet
qui p̄fallianistarū latebras aperuisti
q̄ntū ad eoz artinet dogmata falsa
atq; p̄uersa ne ita iuestigata videāt̄ q̄
docenda fuerit et nō redarguēda. Ma-
gis ergo fac ut expugnata iaceant.
que fecisti ut p̄dita pateāt. ne dū volu-
mus ad īdaginē hōim fallaciū p̄ue-
re. ip̄as falsitates sinam⁹ tāq; ī sup̄abi-
les p̄mane. cū pot⁹ debeat⁹ et in la-
tentiū cordibz destrūē falsitates q̄ p̄-
cendo falsitatibz iuēire fallaces. Porro
iter illa dogmata eoz q̄ subuertenda
sūt. etiā hoc est utiq; qd dogmatizant
ad occultāda religionē religiosos de-
bere mētiri ī tāntū ut nō solū de alijs
rebus ad doctrinā religionis nō p̄tine-
tibz sed de ip̄a quoq; religiōe mētāe
dū sit ne pateat alienis. ut videlicet
negādus sit xp̄us quo possit iter ū-

Ca. xj.

nicos suos latere xp̄ianus. Etiā hoc ob-
seruo te dogma īp̄mū atq; nefariū sub-
uerte ppter qd astruēdū argumētates
de scripturis colligūt testimoniā quibz
videātur nō solū ignoscenda ul̄ tolerā-
da verū et honorāda mēdacia. Ad te
igit̄ p̄tinet sectā detestabile cū refellis
sic accipēda mōstrare illa testimoniā
scripturarū ut uel doceas nō esse que
putat̄ esse mēdacia si eo mō intelligat̄
quo intelligenda sūt. ul̄ inuitāda nō
esse etiā que māifestū est ēē mēdacia
uel certe ad extremū de hys salte rebz
que ad doctrinā religionis p̄tinet nul-
lo mō esse mētāndū. Sic enī vere fū-
ditus euerit̄. dū euerit̄ ubi delitē-
tāt. ut eoz p̄mū sectādi et maxie
cauedi iudicēt. quo se ad occultāda
heresim suā p̄ficēt̄ esse mēdaces. Hoc
ī eis est p̄mitus expugnādū hoc eoz
uelut p̄doneū mūmētū veritatis. ita
tibz ferendū atq; deiciendū. nec eis
quā nō habet alia latebra quo cōfugi-
ant est p̄bedā ut si forte ab hys p̄du-
tur. quos conati fuerit seducē nec po-
tuerint dicāt teptare illos volum⁹.
qm̄ nos prudētes catholici docuerūt
ad iuēiendos hēreticos id esse faciendū.
Sed aliquo cōmēdaciō optet ut dicam-
tur ista michi videat̄. triptata ratio
disputādi aduersus eos qui patro-
nas mēdacijs suis scripturas volūt
adhibe dinas ut prius ostendam⁹ nō
nulla que ibi putātur esse mēdacia
nō esse qd putant̄ si recte intelligat̄.
Deinde si qua ibi mēdacia māifesta
sūt inuitāda nō esse. tertio cōtra oēs
oim̄ opiones quibz videt̄ ad viri boni
officiū p̄tine aliqui mētiri. oim̄ tene-
dū in doctrina religionis. nullo mō ēē
mētāndū. Hec enī tria tibi exequē-
da paulo ante cōmēdāui et quodāmo

xij.

iuxta Ad ostendenda ergo quedam que
 putantur in scripturis esse mendacia no
 ea esse quod putantur si recte intelligantur
 non tibi parum aduersus istos vale vide
 atur. quod non de aplyas sed de prophetas
 uis iueniunt uelut exempla mētiē
 di. Illa quippe oia q̄ nōināti p̄mēorāt
 ubi sit quisq̄ mētius in eis libris le
 gūt. in quibz nō solū dicta uerū eti
 am facta multa figurata scripta sūt
 quia et figurate gesta sūt. In figuris
 autē qd̄ uelut mēdaciū dicitur bñ iūel
 lectū uerū iuenit. Apli uerō in eplis su
 is aliter locuti sūt aliterq̄ cōscripti
 actus aploz. iā uidelicet reuelato tes
 tamēto nouo qd̄ illis figuris p̄pheta
 tis uelabat. Deiq̄ in tot eplis aplyas
 atq̄ in ip̄o tā grandi libro in quo act
 eoz canōica ueritate narrat. nō iūci
 tur talis aliq̄s mētiēs. ut de illo ab is
 tis ad mētiēdi lucētia p̄ponat̄ exem
 plū. qñquidē illa petri et barnabe si
 mulatō qua gētes iudaizare cogebāt
 merito reprehensa atq̄ cor̄p̄ta ē et ne
 tūc notet et ne posteris ad imitādū
 ualeret. Cū eī uidisset aplyas paulus
 qua nō recte īgredūtur ad ueritatē
 euāgelij dixit petro corā oibus. Si tu
 cū sis iudeus gētilit̄ et nō iudaice
 uis. quō gētes cogis iudaizare.
 Ad autē qd̄ ip̄e fecit ut quasda obser
 uatiōes legitimas iudaica p̄suetudie
 retinēdo et agendo ne se iūmicū legi
 p̄phetisq̄ mōstraret. absit ut mēdaciū
 eī fecisse credam. De hac quippe re satis ē
 eius nota sentētia qua fuerat cōstitu
 tū. nec iudeos qui tūc in xp̄m uerebat̄
 phibēdos esse a p̄m̄is traditōibz. nec ad
 eas gētiles a xp̄iani fieret esse cogēdos
 ut illa sac̄mēta q̄ diuinitus p̄cepta cōsta
 ret. nō tāq̄ sacrilegia fugerētur. nec tñ
 putarētur sic necessaria iā nouo testa

mēto reuelato tāq̄ sine hys q̄aiḡ cō
 uerterētur ad deū salui esse nō pos
 sent. Erāt enī qui hoc putabāt atq̄
 p̄dicabāt quīs recepto iā xp̄i euā
 gelio et eis simulate cōsensērāt pe
 trus et bernabas. ideoq̄ cogebāt gē
 tes iudaizare. Id eī erat cogere sic ea ne
 cessaria p̄dicare tāq̄ et recepto euā
 gelio nlla sine illis salus esset. In xp̄o
 hoc error quorūda putabat. h̄ timor
 petri simulabat. hoc libertas pauli
 redarguebat. Ex ergo aut oibus oia
 fact̄ sūt ut oēs lucrifacerē. cōpaciē
 do id fecit nō mētiendo. sic eī quisq̄
 tāq̄ ille cui uult subuēire. qñ tanta
 mīa subuēit q̄ta sibi subuēiri uellet. si
 esset ip̄e in eadē mēta cōstitut̄. mise
 ria. Itaq̄ sic tāq̄ ille nō q̄a fallit illū
 sed quia se cogitat sicut illū. Vñ illud
 est euidē apli qd̄ iā sup̄ mēoraui.
 Hēs et si potuerat. fuerit hō in aliq̄
 delicto uos qui sp̄iales estis i struite
 huiusmōi in sp̄i māsuētudis itēdes
 teipm̄ ne et tu tepteris. Nā si p̄pterea
 quia dixit factus sūt iudeis tāq̄ iude
 us et hys qui sub lege erāt. tāq̄ sub le
 ge ideo putandū est mēdaciū suscepisse
 legis ueteris sac̄mēta debuit et gētiū
 ydolatriā eodē modo mētiēdo susape
 quia dixit etiā se hys qui sine lege erāt
 tāq̄ sine lege se factū ut eos lucrifaceret
 qd̄ utiq̄ nō fecit. Nō enī alicubi sacri
 ficauit ydolis aut adorauit illa fig
 mēta. Ne nō potius libere tāq̄ martio
 xp̄i detestāda et bitāda mōstrauit.
 De nullis igit̄ aplyas actibz siue ser
 mōibus ista p̄ferūt imitanda exem
 pla mētiēdi. De p̄phetiis ergo sac̄s
 seu dictis ideo sibi uidet̄ habē qd̄ pro
 ferāt quia figuris p̄nūciatiuas putāt
 esse mendacia eo q̄ mēdacijs sūt. aliqñ
 similia. Sed aī referūtur ad eas res p̄t

no

Ca. xiiij

quas significandas ita facta ut dicta sunt
 reperuntur significaciones esse veraces.
 ac p hoc nullo modo esse mendacia. **M**enda-
 cium est quippe falsa significatio cum uolunta-
 te fallendi. **N**on est autem falsa significatio ubi
 et si aliud ex alio significatur verum est
 tamen quod significat. si recte intelligatur. **S**unt
 quedam eiusmodi etiam saluatoris in eu-
 gelio. quia et ipse dominus prophetarum propheta
 esse dignatus est. **T**alia sunt illa ubi
 de muliere que fluxum sanguinis patiebatur
 ait quis me tetigit. et de lazaro
 ubi posuisti eum. **S**ic quippe interrogauit
 quasi nesciens quod utique sciebat. **A**c p
 hoc nescire se finxit ut aliquid aliud
 illa uelut ignorantia sua significaret.
Que significatio quam verax erat menda-
 cium profecto non erat. **E**os namque signifi-
 abant siue illa fluxum sanguinis patiens
 siue ille mortuus quatuoriduanus quos e-
 tiam qui cuncta sciebat quodammodo nescie-
 bat. **N**am et illa typum gerebat plebis ge-
 nerationem quam premissa fuerat prophetia. **I**plius
 que non cognouit seruum michi. et la-
 zarus remotus a uiuentibus tanquam ibi a-
 rebatur p significatiua similitudine ubi il-
 le cuius vox est pietus sicut a facie oculo-
 rum tuorum. **E**t ideo tanquam nesciret a christo et
 illa que fuerit et iste ubi positus fuerit
 uerbi interrogantis est figuratum. et de-
 uitatum uera significacione mendacium. **H**ic
 est et illud quod memorasti eos dicere
 dominum ihesum postea quam resurrexit ab ulas-
 se in itinere cum duobus discipulis et pro-
 quantibus eis castello quo ibat longinus
 se uere finxisse ubi euangelista dicens
 ipse autem se finxit longinus uere etiam
 ipsum uerbum posuit quo mendaces nimi-
 um delectantur ut impunementiam. quia men-
 dacium sit omne quod fingit cum ueritat ali-
 ud ex alio significandi causa tamen multa
 fingatur. **S**i ergo nichil aliud signi-

ficasset ihesus in eo quod longinus uere se finxit
 merito iudicaretur esse mendacium. **P**orro
 autem si bene intelligatur. et ad id quod uo-
 luit significare referatur inuenitur esse
 misterium. **A**lioquin erunt cuncta mendacia
 que propter quadam rerum significandam simi-
 tudine cum gestis non sint. tanquam gesta nar-
 rantur. **N**on est illa de duobus uirum hominibus si-
 libis maiore qui mansit apud patrem
 suum et minore qui longe peregrinatus
 est tamen prolixam narracionem. **I**n quo genere
 fingendi humana etiam dicta ut facta
 ueracionabilibus aianantibus et rebz ser-
 uis caritibus homines addiderunt et eiusmo-
 di fictis narracionibus sed ueritatibus signi-
 ficacionibus quod uellet comedat. **I**tem
 uent. **N**ec apud auctores tamen scilicet
 librum ut apud oracium multis loquitur
 muri et mustela uolpe uale ut p nar-
 ratione ficta ad id quod agit uera significa-
 tio referatur. **N**on et esopi tales fabulas
 ad eum finem relatas nullus tamen terudit
 fuit qui putaret appellanda mendacia.
Sed in libris quoque sacris sicut in libro ui-
 ditum ligna sibi uere requirunt et loqui-
 tur ad oleam et ad ficum et ad uitem et ad ru-
 bum quod totum utique fingit. ut ad rem que
 intendit ficta quidem narracione non me-
 daci tamen sed ueraci significacione ueritat. **N**on
 dixi propter id quod scriptum est de ihesu a ipse
 se finxit longinus uere. ne quisquam ex hoc uerbo
 sicut psallianuste licitum uolens habere men-
 dacium in super etiam christum contendant fuisse
 mentium. **Q**uisquis autem uult intelligere illud
 fingendo quod figurauit attendat quod
 agendo profecerit. **L**onginus namque postea
 profectus super omnes celos non tamen deseruit
 discipulos suos. **P**ropter hoc significandi fu-
 turum dicitur factum ad presens illud est huius-
 modii fictum. **E**t ideo significatio uerax in
 illa est fictioe premissa. quia in hac profectioe
 illud est significacionis ueritas subscru-

xiiij.

Ille igitur contendat christum mentum esse
 fingendo qui negat eum quod significavit
 impleuisse faciendo. Quia ergo non im-
 uelunt mendaces hietia in testametu no-
 ueltris imitanda exempla mendaciu co-
 piosissimos se esse existimant in hac dis-
 putatione qua opinantur esse mendaciu
 cum de veteribus prophetis libris quia non ibi
 apparet nisi intelligentibus pauca quo
 referatur significatiua dicta ut facta.
 veraciam multa sibi videtur inuenire ac p-
 ferre mendacia. Sed habet cupientes qui
 bus se tueant uelut imitanda exempla
 fallendi seipos fallunt et mentum eorum
 iniquitas sibi. Ille autem persone quas cre-
 dendum ibi non est prophetare voluisse si
 quid faciendū uel dicendū finxerunt volū-
 tate fallendi quous ex ipis quoque fac-
 tis eorum siue dictis aliquid prophetici
 possit exstulpi per illius omnipotentiam
 psciatu atque depositu qui bene uti no-
 uit eam malis hominum. tunc aptu ad ipas
 attinet sine dubietate mentite sunt. Sed
 non ideo debet imitanda existimari quia
 eis reperunt libris qui sunt et diu me-
 rito nominantur. Habet enim conscripta et
 mala hominum et bona. Illa vitanda ista
 sectanda. Et quedam ita posita ut de illis
 etiam placita sit sententia quedam uoluntate
 tibi iudicio nobis iudicanda pmissa
 quoniam non solum nos nutrit manifestis. ve-
 rum et extereri oprebat obscuris. Cur
 autem isti imitandi sibi thamar exis-
 timant mentem et imitandū iudam
 non existimant fornicatē. Ibi et utriusque
 legerunt et nichil horum scriptura illa
 siue culpauit siue laudauit. sed tamen mo-
 utriusque narrat et iudicandū nobis
 utriusque dimisit. Sed mirū si aliqd ho-
 rum imitandū ipone pmissit. Quia tha-
 mar non meretricandi libidie sed con-
 piendi uoluntate mentita sit nouim⁹.

Verū et fornicatio etiam si uide talis non
 fuit potest esse iniquitas qua faciat ut ho-
 liberet sicut illius mendaciu fuit ut ho-
 contempserit. Nūquid propterea etiam forni-
 candū est si propter illud putat fuisse
 mendaciu? Non de solo itaque mendaciu
 sed de omnibus opibus hominum quibus ex-
 istit uelut compensatiua peccati considerā-
 dū est quā sententiā pferre debeam⁹
 ne apiam⁹ aditū non tamen pius quibusque
 patris. verū etiam sceleribus cunctis nullūque
 remaneat facin⁹. Flagitium sacilegum in quo
 causa possit existere qua recte videat⁹ et
 faciendū uniuersisque uite pbitate opio
 ista subicitur. Nichil autem iudicandū
 ē dicere qui dicit aliqua iusta esse menda-
 cia nisi aliqua iusta peccati ac p hoc a-
 liqua iusta esse quā iusta sunt. Quo quod
 absurdu dicit potest. Vnde est eum peccati
 nisi quia iusticie contrariū ē. Dicatur
 ergo alia magna alia pua esse peccati;
 quia verū est nec auscultandū stoyas
 qui omnia paria esse contendunt. Dicere autem quod
 dicit iusta quodam iusta esse peccati quid est a-
 liud quod dicit quosdam esse iustas quosdam
 iustas iniquitates. tunc dicat apostolus iohes.
 omnis qui facit peccati et iniquitate facit.
 et peccati iniquitas est. Non igitur potest iustu
 esse peccati nisi cum peccati nomine in alia re po-
 nim⁹ in qua quisque non peccat sed aut facit
 aliquid aut patit. p peccati. Nam et sacrificia
 pro peccatis peccati appellata sunt et pene
 peccatorū dicuntur aliqui peccati. Nec plane potest
 intelligi iusta peccati cum iusta dicuntur sacri-
 ficia ut iusta supplicia. Ea uero quod contra
 legem dei fuit iusta esse non potest. Dictū
 est autem deo. Lex tua ueritas. Ac p hoc
 quod est contra ueritate iustu esse non potest.
 Quis autem dubitet contra ueritate esse
 mendaciu omne. Nullū igitur esse iustu
 potest mendaciu. Itē autem non clareat ex ue-
 ritate esse omne quod iustu ē. Clamat autem

Ca. xv.

iohēs **O**mnē mēdaciū nō est ex veritate **O**mnē ergo mēdaciū nō est iustum **P**ropter quā nobis de scripturis sctis mēdaciū di pponit exempla aut mēdaciā nō sunt sed putantur esse dū nō intelligunt aut si mēdaciā sūt imitāda nō sūt quia iusta essent pnt **S**ed q̄ scriptū ē bene deū fecisse tū hebreis obstetricibus et tū raab ihericōtina mētrice nō ideo factū est quia mētrice sūt sed q̄ i hoies dei mīcor des fuerūt **N**ō ē itaq̄ i eis remunerata fallaciā sed benignolētia **B**enignitas mētris nō iquitas mētriciēis **S**icut enī mirū absurdūq̄ nō esset si alio p̄us tēpore multa ab eis aliqua opa mala de p̄ter posteriora opa bona vellet ignoscere ita mirandū nō est q̄ vno tēpore i vna causa deus vtrūq̄ cōspiciens. id est factū mīcordie factūq̄ fallacit̄ et bonū remunerāuit et p̄ter hoc bonū malū illud ignouit **S**i enī p̄tā que p̄ter carnis cōruptiā nō p̄ter misericordiā fuit p̄ter posteriora opa mē dimitat̄ tur nō mēto mē dimitat̄ tur que p̄ter ip̄am nūam dimitat̄ tur? **G**raui⁹ est enī p̄tā qd̄ aīo nocētis q̄ qd̄ aīmo subuenientis efficitur **A**c per hoc si illud deletur opemē postea subsequēte. tur hoc qd̄ ē leui⁹ nō delet̄ ip̄a hoīs nūa et p̄cedere ut peccet et comitāte tū peccat. **I**ta q̄ dem videri p̄t **D**erūptū aliud ē dicē peccare quidē nō debui sed opa mē faciā quibz deleā qd̄ ante peccāui. **E**t aliud ē dicē peccare debeo q̄ nō possū aliter miserēi **A**liud ē ip̄ dicē quia iā peccāui⁹ bene faciā⁹ et aliud ē dicē peccem⁹ ut bene faciā⁹ **I**bi dicit̄ faciā⁹ bona q̄a fecim⁹ mala **H**ic at̄ faciā⁹ mala ut velant bona **A**c per hoc ibi exhaurienda

Essentia p̄tā. **H**ic caueda doctrina p̄tā. **R**estare itaq̄ ut intelligam⁹ illis mulieribus uel i egypto uel i iherico p̄ hūanitate et mīa reddita fuisse mercedē utiq̄ tēporalē que quidē et ip̄a tēternū aliquid etiā illis nefaciēbz p̄phetica significacōe figuraret **V**trū at̄ sit aliqñ uel pro cur⁹ q̄ salute mētriciē dū. cū questio sit i qua dissoluēda etiā doctissimi fatigātur. ualde illar mulier ad arū i illis p̄lis cōstitutarū et illis moribz assueturū excedebat modū **I**taq̄ hāc carū ignorāciā sicut aliarū rerū quas parit̄ nestiebāt sed sciende sūt a filiis nō hui⁹ sc̄li sed futuri dei paciā sustinebat. quā t̄ eis p̄ benignitate hūana quā fauulis eius ip̄enderāt. q̄uis celeste aliquid significācia p̄mīa terrena reddebat **E**t raab quidē ex iherico liberata in dei p̄lū transiit fecit ubi p̄ficiēs posset ad etna et imortalia munera p̄uenire q̄ nullo sūt q̄renda mēdaciō tūc tamē qñ illud opus bonū et profue vite cōdūde laudabile israhelitis exploratoribz prestat̄. nōdū t̄ erat talis ut ab ea exigētur. sic i ore v̄o ē. ē. nō nō. **O**bstetricēs at̄ ille q̄uis hebreo sc̄dū si carnē t̄mō sapuerūt quid aut q̄tū est qd̄ eis p̄ficiat̄ remuneracō t̄p̄alis quia feterūt sibi domos. nisi p̄ficiēdo p̄tinuerūt ad eā domū de qua deo t̄ntat̄. b̄n qui habitat i domo tua dñe i sc̄lā seculoz laudabūt te? **A**ultū autē fatendū est. p̄p̄quare iusticie q̄uis re ip̄a nōdū iā tūc tamē spe atq̄ idole almo esse laudādū qui nū q̄ nisi hac itēncōe mētratur quā v̄tē p̄desse alicui nocē autē nei **S**ed nos tū q̄rim⁹ sit ne boni hoīs aliqñ mētrū nō de hoie q̄rim⁹ adhuc ad egyptū uel ad iherico uel ad babiloniam

p̄tinetē uel adhuc ad ip̄am iherosolimitanā
 uenā que seruit tū filiis suis sed de a-
 ue illi ciuitatis que sursum est libera
 maced nra etna i celis. et respōdet
 q̄rentibz nobis. **O**mne mēdaciū nō ex
 est ueritate. **F**iliū autē illi ciuitatis
 filiū sūt ueritatis. **E**ius ciuita-
 tis filiū sūt de quibz scriptū ē. **I**n ore
 eorū nō est inuentū mēdaciū. **E**ius ci-
 uitatis ē filius de quo itē scriptū est
Verbu suscipies filius a p̄dicte loq̄e
 aberit. **E**xap̄ies at̄ excepit illud sibi
 et nichil falsi ex eius ore p̄cedit. **H**is
 filiis sup̄ne iherosolimitanē et scē ciuitatis eter-
 ne si q̄n ut hoibz obrepit qualescūq̄
 mēdaciū poscūt hūiliter uerā nō i-
 de querūt i sup̄ gloriā. **S**ed dicit aliq̄s
 Ergo ne obstetrices ille atq̄ raab mēdaci-
 scasset si nullā miam p̄stasset nolē-
 do nētari. **P**rimo uō ille mulieris hebre-
 si essent tales de quibz q̄rim⁹ utrū sit
 eis aliq̄n mētendū. nec aliq̄d falsi di-
 ceret et feda mīsteria de puulis occide-
 dis libertie reuolueret. **S**ed iques. **I**pe
 moreret. **E**t uide qd sequatur. **M**ore-
 uerit enī celestis habitacōis i cōpa-
 bilis a phore mercede q̄ domus ille
 quas sibi fecerūt i terra esse potuerit
 moreret future i eterna felicitate.
 morte p̄esse pro innocētissā ueritate.
Quid illa i iherico nūq̄d hoc posset.
Nōne si q̄rentes ciues mētendo non
 fallerent uerū dicēdo latētes hospites p̄-
 deret. **A**n posset i terrogātibz dicere
 scio ubi sūt sed deū timeo nō eos p̄di-
 cō. **P**osset hoc quidē dicere si iā esset uera
 israhelitis in qua dolus nō esset quod
 futura erat per dei miam transiens
 ad ciuitatē dei. **V**erū illi hoc audito in-
 quies illā perimeret domū strutarēt.
Sed nūq̄d cōsequēs erat ut illos etiam
 quos diligēter occultauerat inuenēt.

P̄spexerat enī auarissima mulier et ibi
 eos posuerat ubi latere potuisset etiā
 si ei mētenti creditū nō fuisset. **I**ta nulla
 sit a suis ciuibz esset occisa. pro mē-
 opere uerū istā finiendā pretiosa i cō-
 spectu dñi morte finisset et ergo illos
 ei bñficiū iane nō fuisset. **S**ed iques
Quid si ad locū illū ubi eos occultauē-
 rat h̄m a quibz q̄rebatur p̄scutando
 oīa p̄uisset. **I**sto nō dia p̄t. **Q**uid
 si mulier uilissē atq̄ turpissē nō so-
 lū mētenti uerū etiā peierati credere
 noluisse. **N**epe etiā sic cōsecratiā fu-
 erāt que timēdo mētita est. **E**t ubi po-
 nūm⁹ uolūtate ac p̄tate dei. **A**n forte
 nō poterat et illā nec ciuibz suis mē-
 tiente nec hoies dei prodere et illos su-
 os ab oī p̄niac custodire. **A** quo ei ip̄
 mulieris mēdaciū custoditi sūt abe-
 o potuerūt et si illa mētita nō esset u-
 tiq̄ custodiri. **N**isi forte obliui sum⁹ hoc
 fuisse i sodomis factū ubi masculi in
 masculos nefanda libidie accessi nec
 ostiū domus i qua erāt quos q̄rebāt
 inuenire potuerūt q̄n uir iustus i causa
 oīno simillia p̄ suis hospitibz mētiri
 noluit quos angelos nesciebat. **I**uim
 morte peiore ne paterent timēbat.
Et certe poterat talia respōde q̄renti-
 bus quale i iherico mulier illa respō-
 dit. **N**ā proxius siliter et illi i terrogā-
 do quesierūt. **S**ed homo iustus noluit
 pro corpibz hospitū aīam suā suo
 mēdacio maculari pro quibz uoluit
 corpa filiarū aliene libidie iūgtate
 uim p̄peti. **F**aciat ergo hō etiā p̄ cor-
 porali hoim salute qd p̄t. **C**ū autē
 ad hūc articulū uentū fuerit ut ta-
 li saluti cōsuleret nisi peccādo nō pos-
 sit iam se existimet nō habē qd faci-
 at. q̄n id reliquū ēē p̄spexerat qd nō
 recte faciat. **P**inde raab in iherico

quia p̄grinos hoīes dei suscep̄t hospicio
quia ī eorū suscep̄tōe p̄ditata
est quia ī eorū deū credidit q̄a dili-
gēter eos ubi potuit occultauit q̄a
per aliā viā remeādi cōsilū fidelis-
simū dedit. etiā sup̄ne iherl̄m ciuibz
imitanda laudetur. **Q**uāt mēta
est etiā si aliqd̄ ibi p̄phetiā itelligēt
expōitur nō t̄n imitandū sapient
p̄ponit. q̄uis deus illa bona mira-
bilis honorauerit. hoc malū demē-
ter ignouerit. **Q**ue tū ita sūt qm̄ ni-
mis longū est oīa p̄tractare que ī
illa libra dictū sunt posita velut
imitāda exempla mēcendi ad hāc
regulā michi vidēt nō solū ista ve-
rū etiā si qua sūt talia redigenda
ut aut qd̄ esse credit. ostēdat nō eē
mēdatū siue ubi taceret verū nec di-
cat falsū. siue ubi significatō verax a-
liud ex alio vult itelligi qd̄ genus fi-
guratorū v̄l dictorū v̄l factorū habū-
dat ī p̄phetiis l̄ris. aut que cōiūcūt
esse mendacia nō esse imitāda mon-
strētur. et si qua nobis ut alia p̄cā
subreperit nō eis tribuēdā iusticiā
sed viciā postulādā. **H**oc quidē mic-
hi videtur. et ad istā sententiā mesu-
perū disputata cōpellūt. **V**erū quia
hoīes sum⁹ et iter hoīes viuim⁹. fa-
teor q̄ me nōdū esse ī eorū nūo quos
cōpensatiua p̄cā nō turbāt. sepe me
in rebus hūanis viciat sensus hūan⁹
nec resistere valeo cū michi dicat.
Ecce graui morbo p̄ditat⁹ egrotus
cuiam vires ferre nō possunt si ei
mortu⁹ vnic⁹ et carissim⁹ fili⁹ nū-
tietur. **A**te querit an viuat quē vi-
tā finisse tu nosti. **Q**uid respōdebis.
q̄n̄ qd̄d aliud dixeris p̄ter vni⁹ detri-
bus aut mortu⁹ est aut viuū aut nes-
cio. nichil aliud credit ille q̄ mortuū

Ca. xliij.

qd̄ te itelligit timere diē et nolle mē-
tiri. **T**āndē valet etiā si oī modo ta-
tueris. **E**t illis autē tribz duo falsa
sūt viuū et nescio nec abs te dici p̄t
nisi mēcendo. **I**llud aut vni⁹ verū id
ē mortuū eē si dixeris et p̄turbat⁹.
Hoīs mors fuerit subsecuta abs te
oculus clamabitur. **E**t q̄s ferat hoīes
exaggerātes q̄tū sūt mali salubre
mendaciū deuitari et homiciāda di-
ligi veritate. **N**oueor h̄is oppositis ve-
hemēter sed mirū si etiā sapiēter. **C**ū
enī p̄posuero ante qualescūq̄ oculos
cordis mei itelligibile illius pulch-
tudine de cui⁹ falsi nichil ore p̄cedit
q̄uis ubi radiās magis magisq̄
clarescat ueritas ibi palpitās me
a reuerberet in firmitas. tamē sic
amore decoris tāti accendor ut aut
ta que inde me reuocat hūana con-
tēptam. **S**ed multū est ut iste ī tāti
p̄seueret. affectus ne ī tēptatiōe
desit effrās. **N**ec me mouet p̄tēplā-
tē lūinosū bonū ī quo mēdat⁹ te-
nebre nō sūt qd̄ nobis mētiri nolē-
tibz et hoībuz vero audito moriet⁹
h̄ homiciāda dicat ueritas. **N**ūq̄d
ei si stuprū expetat ipudici et te
nō cōsentiet seuo amore p̄turbata
moriat. homiciāda erit et castitas.
An v̄o quia legim⁹ x̄pi bon⁹ odor
sum⁹ in oī loco et ī h̄is qui salui fi-
unt et ī h̄is qui pereūt alijs quidē
odor vite in vitā alijs aut odor mor-
tis ī morte. etiā odorē x̄pi p̄nūciabim⁹
homiciāda. **S**ed quia hoīes sum⁹ nos
in hui⁹ mōi q̄stioibz et cōtra plerūq̄
superat aut fatigat sensus hūanus
et ideo mox ille subicit. **E**t ad hec q̄s
p̄done⁹. **H**uc accedit ubi miserabil⁹
euidandū est. **Q**d si cōtesserim⁹ p̄ sa-
lute illi⁹ egri de vita filij eius fuisse

Ca. xix.

mētiendū ita paulatī minutatīq; s; b
 aefat hoc malū et breuibz accessib;
 ad tantū aceruū mēdatorū scelerā
 torū sensim subitrando pducat ut
 nūq; possit penitus lueniri ubi tāte
 pesti pūma additamēta ī imēsiū
 cōualescētī possit obfisti. **D**n̄ puiden
 tissiē scriptū est **Q**ui modica spūit
 paulatī decidit **Q**uid q; vite hui; ta
 les amatores ut eā nō dubitēt p̄fōne
 veritati ne hō moriat; ymō ut hō
 q̄nq; moriat; aliq̄n serius moriat;
 nō tm̄ mētiū sed etiā peierare nos
 volūt ut videlitz ne aliq̄to tici; trā
 feat vana salus hōis nomē dñi dei
 nri atapiam; ī vanū. **E**t sūt in eis
 docti qui etiā regulas figāt finesq;
 cōstatuāt q̄n debeat q̄n nō debeat pe
 ierari. **U**bi estis fontes lacinarū et
 qd̄ faciem; quo ibim; ubi nos occulta
 bin; ab ira veritatis si nō solū negli
 gim; caueremēdaciā sed audem; ī
 sup̄ docē puiriā. **V**iderit enī asserto
 res defensoresq; mēdaciū q̄le genus
 at̄ qualia genera mētiendi eos iusti
 ficare delectet. **S**altim ī dei cultu con
 cedāt nō esse mētiendū salti sese a
 puinis blasphemisq; cōtineāt salti
 ubi dei nomē ubi deus testis ubi dei
 sacramētū it̄pōitur ubi de diuina
 religioe sermo p̄mitur siue cōferit; ne
 mo mēciat; nemo laudet; nemo doce
 at et p̄cipiat; nemo dicat; iustū esse
 mēdaciū. **D**e ceteris mēdatorū gene
 ribus eligat sibi qd̄ putat eē mitissi
 mū atq; inoccētissimū mētiēdi gen;
 tui placet eē mētiendū. **H**oc scio qe
 ciā qui docet oportē mētiū v̄z docē
 se vlt̄ videri. **N**ā si falsū est qd̄ docet
 quis falsē velit studere doctrine ubi
 et fallit docēs et fallit; discēs. **S**i autē
 ut aliqūe possit iucēre discipulum

docē se asserit verū. tū doceat eē mē
 tiendū. quō illud erit ex veritate mē
 dacū ioh̄e ap̄lo reclamāte. **O**m̄e
 mēdaciū nō est ex veritate. **N**ō est
 igit; verū aliq̄n esse mētiendū. **E**t qd̄
 nō est verū. nēmi est oīno suadēdū.
Sed agit ptes suas th̄m̄itas et cau
 sam iucābilem fauētibz turbis se ha
 bere proclamāt. **U**bi cōtradicit; ī di
 cit. **Q**uō apud hōies qui p̄tul dubi
 o si fallūtur auertūtur ap̄nitiā ut
 aliēna at̄ sua p̄ditiātibz subuenit;
 hōibz si nos hūanus ad mētiendū
 nō t̄clinet affectus. **S**i pacēt̄er me
 audiat turba mortalitatis turba
 th̄m̄itatis respondebo aliq̄d p̄ ne
 gocio veritatis. **C**erti pia vera scā
 castitas nō nisi ex veritate ē. **E**t q̄s
 q̄s adūsus eā facit p̄ferto adūsus ve
 ritate facit. **C**ur ergo et si nō possit
 aliē p̄ditiātibz subueniri nō cōmit
 to stuprū qd̄ ideo ē cōtrariū veritati
 quia cōtrariū est castitati. et ut p̄
 ditiātibz subueniat loquor; mēdaciū
 qd̄ q̄n aptissē ē cōtrariū veritati.
Quid nos tm̄ p̄meruit castitas;
 offendit veritas. tū oīs ex veritate
 sit castitas et sit nō corp̄is sed mēt̄is
 castitas veritas atq; in mēte habi
 tet etiā corp̄is castitas. **P**ostremo
 qd̄ et paulo āte dixi et iterū dico q̄sq;
 michi p̄suadēdo et defendēdo ullo;
 mēdaciō cōtradicit; quid dicat si v̄z
 nō dicit;. **S**i p̄pt̄ea autē ē audiēdus
 q̄m̄ verū dicat; quō vlt̄ me facē v̄z
 dūcēdo mēdaciē quō mēdaciū p̄ronā
 sibi adhibet veritatē. **A**n adūsario vi
 cit suo. ut a seip̄avitatur;. **Q**uis h̄ac
 absurditatē ferat;. **N**ullo nō igitur
 dixerim; eos qui asserūt aliq̄n esse
 mētiendū id asserēdo eē veraces ne
 qd̄ est absurdissimū et stultissimū

crede veritas nos doceat esse medicos. **C**erte est ei ut esse adulterandum nemo distat a castitate. deum offendendo nemo distat a pietate. cuius notandum nemo distat a benignitate. et esse medicum non distat a veritate. Porro si hoc non docet veritas non est verum. Si non est verum non est discendum. Et si non est discendum: nunquam est igitur medicum. Sed perfectiorum est aut aliquis solidus abus. Multa enim secundum veniam relaxant infirmitati. quibus sincerissime nequaquam placeant veritati. **D**icitur hoc quisque non metuit. quia consequentia aliqua metuenda sunt si fuerit aliquo modo aliqua promissa medicata. Nullo modo tamen in tantum sunt promittenda conscende ut ad peccata blasphemiasque perveniant nisi aliqua causa pro se optet obtendi cur debeat peccari vel quod est execrabilius cur deus debeat blasphemari. Non enim quia promittitur blasphematur ideo non blasphematur. Potest quippe hoc modo dici non peccari quia promittitur peccat. Quis enim pro veritate possit esse peccator. si etiam pro veritate nullus potest esse blasphemus. Sane nunc falsum iurat qui falsum nescit esse et verum putat esse quod iurat sicut et Saul excusabiliter blasphemavit quia ignorans fecit. Ideo autem peccat est blasphemare quam peccare quam peccando false rei adhibet testis deus. blasphemando autem de ipso falsa dicitur deo. Tanto est quisque autem excusabilior siue peccator siue blasphemus quanto magis ea que peccando vel blasphemando asserit falsa novit esse vel credit. Quisque itaque dicit pro peccatorum hominis salute temporalium vel vita esse medicum magis ipse ab itinere exorbitat eterne salutis et vita quam

xx. si dicit in ea causa etiam iurandum pro deo vel etiam blasphemandum deum. Sed aliqui nobis ipsius quoque salutis eterne periculi opponunt quod non medicum si aliter non potest depellendum esse clamant. velut si quisque in baptizandum in peccato sit peccator atque infidelium constitutum ad quem pervenire non possit ut laudat in regenerationis ablutione nisi deceptis mentando custodibus. Ab hoc iudicissimum clamore quo cogimur non pro cuiusque opibus vel honoribus in hoc seculo transiretibus non pro ipsa huiusmodi vita sed pro eterna hominis salute metum quo fugiam nisi ad te veritas. Et michi abs te proponit castitas. Cur enim si custodes isti ut nos ad baptizandum hominem admittant stupro illi peccato non facimus contraria castitati et si medicatio decepti peccato facimus contraria veritati tunc procul dubio nulli esset fidelis amabilis castitas. si non eam preperet veritas. Proinde ut perveniat ad hominem baptizandum fallantur medicando custodes si habet veritas. Sed quomodo iubeat veritas ut homo baptizetur esse medicum. Cur autem hoc non iubeat castitas nisi quia hoc non docet veritas. Si ergo nisi quod veritas docet facere non debemus. cum veritas doceat nec propter hominem baptizandum facere quod contrarium est castitati. quomodo nos docebit facere propter hominem baptizandum quod ipsi contrarium est veritati. Sicut oculi ad intuendum solem parum fieri ea tamen que a sole illustrantur libenter intuentur sic anime iam valentes delectari pulchritudine castitatis non tamen contrarios pro seipsum considerare veritate. unde lucet castitas peccato. ut qui peccatum fuit ad aliquid faciendum quod aduersum est veritati ita refugiat et exhorreat quod admodum refugit et exhorret si facit dum aliquid proponat quod aduersum est castitati.

tuata. Ille autē filius qui ubi susci-
 pies. a p̄dicōe longe aberit et nichil
 falsi ex ei⁹ ore procedit. tā sibi clausū
 deputat si ad subuēndū hōi p̄ mēda-
 tiū q̄ si per stuprū trāsire cogat. p̄
 exaudit orātem ut valeat sine mēda-
 tiō subuēire cui ip̄t p̄ ip̄e cui⁹ ista
 tabilia sūt iudicia subueniri. Talis igit̄
 tur fili⁹ ita obsequat a mēdaciō sicut
 a p̄cō. Nā et aliq̄n nomē mēdaci⁹ pro
 p̄cō noie pōitur. Vñ est illud. Ois homo
 mēdax. Sic enī dictū est tāq̄ dicit. Ois
 homo peccās. Et illud. Si autē veritas
 dei ī meo mēdaciō habūdauit. Ac per
 hoc cū mētatur ut hō peccat ut homo
 et ea sentētia tenebit. q̄ dictū ē ois
 hō mendax et si dixerim⁹ q̄a p̄cō nō
 habem⁹ nos ip̄os seducim⁹ et veritas
 in nobis nō est. Cū vō nichil falsi ex
 ei⁹ ore p̄cedit scdm̄ eam grāciā sic est
 de qua dictū est qui natus ē ex deo nō
 peccat. Hec ei⁹ natiuitas si sola eēt ī
 nob̄ nō peccaret. Et q̄ sola erit nō
 peccabit. Nūc at̄ adhuc trahim⁹ q̄ cor-
 ruptibiles nati sum⁹ q̄uis scdm̄ id q̄
 venia sum⁹ si bene ābulam⁹ de die
 die renouam⁹ interi⁹. Cū vō corrupti-
 bile hoc īduerit ī corruptōez vici totū
 absorbebit et illius mortis acule⁹ re-
 manebit. Acule⁹ at̄ mortis ē p̄cō.
 Aut ergo cauenda mēdaciā recte agē-
 do aut cōfitenda sūt p̄cōtendo. Nō at̄
 cū habūdet īfelicit̄ viuēdo augēda sūt
 et docēdo. Sed eligat qui hoc putat vñ
 subuēiat p̄cōtati hōi ad quālibet
 salutē quācuq̄ mēdaciā dū tñ et a-
 pud tales obtineam⁹ nulla cā nos ad
 peccādū et blasphemādū optere p̄-
 duat. Ista salte scelerā iū āphora stu-
 pris uel certe nō minora iudicem⁹. Nā
 q̄ cognitādū est sepissīc hōies de quo-
 rū adulterio suspiciantur ad iusiurā-

dū puocare cōiuges suas. Qd̄ utiq̄ nō
 facerēt nisi crederēt eadē illas que nō
 timuerūt peccare adulterū. time
 posse puurū. q̄a et reuera nō ille ip̄u-
 dice que nō timuerūt illicito p̄cōbitu
 viros fallē eisdem viris quos sefelle-
 rāt timuerūt deū teste fallant adhi-
 bere. Qd̄ igit̄ cause ē ut homo castus
 et religiosus hōi baptizādo nolit ad-
 ulterio subuēire et puurio velit qd̄ so-
 lent et adultere formidare. Porro si
 nefas est hoc agē peccādū q̄to potius
 blasphemādū. Absit ergo ut xp̄ian⁹
 neget atq̄ blasphemet xp̄m̄ quo pos-
 sit aliū facē xp̄ianū. et peccādū q̄
 rat iueniendū que si talia doceat p̄-
 dat iuentū. Si ergo librū cui nomē ē
 libra te optet refellē atq̄ destrūē ut
 caput illud quo dogmatizāt occidat
 de religiois causa mētendū p̄us esse
 noueris āputādū. ita ut illa testioni-
 a quibz scōs libros mēdaci⁹ suis ca-
 ā p̄onos adhibe molūt partī nō eēt
 mēdaciā p̄tim etiā que sūt nō eēt imi-
 tanda demōstres. Et si tācū sibi usur-
 pat īfirmitas ut ei vialit̄ aliqd̄ per-
 mutat qd̄ ip̄robat veritas. tñ ut itō-
 tulle teneas et defendas ī dina religi-
 one nūq̄ oīno esse mētendū. Latentes
 vero sicut nec adulteros p̄ adultera-
 nec homicidas p̄ homicidia. nec ma-
 leficos p̄ maleficia. ita nec mēdaces p̄
 mēdaciā. nec blasphemos p̄ blasphe-
 mias eēt querēdos scdm̄ eā que tā m-
 ta in hoc volūne disputauim⁹ ut vix
 ad ei⁹ terminū que loco isto fixim⁹ ve-
 niremus. **Explicit liber aureli⁹
 augustini contra mendaciū.**

**Incipit veritatō aureli⁹ augustini
 ī librū de natura boni.**

xxj.

no

Liber de natura boni
aduersus manicheos e:
ubi ostendit naturam
incommutabilem deum esse ac
summu bonu. atq; ab il-

lo esse ceteras naturas siue spirituales siue corpales. atq; oēs incommutabilem nature esse bonas esse: et quid vel vñ sic malū. et quanta mala manichei ponant in natura boni. et quanta bona in natura mali. quas naturas fluxit error ipso:

Hic liber sic incipit. Summu bonu
Incipit liber aurelii augustini de natura boni

Omnium bonu q; fluxit non est deus est. ac per hoc incommutabile bonu est. Ideo vere eternu est de immortale. Cetera oia bona non nisi ab illo sunt. sed non de illo. De illo est qd est hoc qd ipse est. Ab illo autem que facta sunt. non sunt qd ipse ac per hoc si solus ipse incommutabilis oia q; fecit qd ex nichilo fecit. mutabilia sunt. Ita enim omnipotens est ut possit etiam de nichilo id esse ex eo qd oino non est bona facere et magna et pura et celestia et terrena et spiritualia et corpalia. Quia vero et iustus est: ei qd de se genuit ea que de nichilo fecit non equauit. Quia ergo bona oia siue magna siue pura per quoslibet reru gradus non possunt esse nisi a deo. ois autem natura incommutabile natura est bonu est. Ois natura non potest nisi a summo et vero deo quia oia et iam non summa bona. sed propinqua summo bono. et rursus etiam oia nouissima bona que longe sunt a summo bono. non possunt esse nisi ab ipso summo bono. Ois ergo spiritus etiam mutabilis et oē corpus a deo. et hec est ois facta natura. Ois quippe natura aut spiritus aut corpus est. Spiritus incommutabilis deus est. spiritus mutabilis facta natura est. sed corpore melior. Corpus autem

spiritus non est conueniens quia nobis inuisibilis est. et tñ vis eius non pura sentitur alio quodam modo spiritus dicitur. Inter eos autem qui cum intellige non possunt omnem naturam id est omnem spiritum et oē corpus naturaliter bonu esse mouet spiritus iniquitate et corpore mortalitate. et ob hoc aliam naturam maligni spiritualis et mortalis corpore quam deus non fecerit condatur inducere. Sic arbitrari ad eorum intellectum quod dicimus posse perducere. Sicut enim ome bonu non esse posse nisi a summo et vero deo quod et veru est. et ad eos corrigendos si velint aduerte sufficit. Nos enim catholici christiani deum colimus a quo oia bona sunt seu magna seu pura. a quo est ois modus siue magni siue puri. A quo ois species siue magna siue pura. A quo ois ordo siue magnus siue purus. Oia enim quod magis moderata speciosa ordinata sunt. tanto magis utique bona sunt. quod autem minus moderata minus speciosa minus ordinata sunt minus bona sunt. Hec itaque tria modus species et ordo ut de inuisibilibus taceam que ad ista tria pertinet monstrant. Hec tria modus species et ordo tam generalia bona sunt in rebus a deo factis siue in spiritu siue in corpore. De igitur itaque super omnem creature modum est. super omnem spiritum super omnem ordinem nec spatium locorum superiora est sed singulari et ineffabili potentia. a quo ois modus ois species ois ordo. Hec tria ubi magna sunt magna sunt bona. ubi pura sunt pura sunt bona. ubi nulla sunt nullu bonu est. Et rursus Hec tria ubi magna sunt. magne nature sunt. ubi pure sunt pure nature sunt: ubi nulla sunt nulla natura est. Ois ergo natura bona est. Unde cum quatuor vnde sit malū. purus querendum est quod sit malū. quod nichil aliud est quam corruptio

ul modi uel speci uel ordiis nalis ada-
 la itaq; natura dicit que corrupta
 est. na corrupta utiq; bona e. Sed e-
 cia ipa corrupta iqtu natura e bo-
 na est: in qtu corrupta e mala e. **fi-**
ri autē p̄t ut quedā natura q̄ modo
 et specie naturali excellē ordiata
 est etiā corrupta melior sit adhuc q̄
 e corrupta altera q̄ nūore modo et
 specie naturali inferius ordiata est.
 sicut i hōim estimacōe scdm q̄lita-
 tē que aspectibz adiacet. meli9 euti-
 q̄ etiā corruptū aurū q̄ corruptū
 argētū. Et melius est etiā corruptū
 argētū q̄ corruptū plūbū. Sic et i
 naturis potētiōibz atq; spūalibz
 melior e etiā corrupt9 p̄ malā uolū-
 tatem spūs rōnalis q̄ irōnalis i cor-
 rupt9. Et melior est quilibet etiā spūs
 corrupt9 q̄ corpus qdlibet i corruptū.
Melior est ei natura que tū p̄sto e corpi
 p̄bet ei vitā: q̄ illa tū vitā prebetur.
Quilibet at corrupt9 sit spūs vite
 qui factus e vitā prebe corpi p̄t: ac p̄
 hoc illo melior e q̄uis i corrupto cor-
 rupt9. Corrupt9 autē si oēm modū
 oēm spēm oēm ordinē rebz corrupti-
 bilibz auferat. nulla natura rema-
 nebit: ac per hoc oīs natura q̄ corru-
 pi nō potest sūmū bonū e. sicut de9
 est. **Omnis** autē natura que corru-
 pi etiā ipa aliqd bonū est. **Nō** ei pos-
 set ei nocē corruptō: nisi adimēdo et
 minuēdo qd bonū est. **Creaturis** at
 p̄stāssis hoc e rōnabilibz spūalibz h9
 prestatit deus ut si nolūt corru-
 pi non possunt. id e si obediēciā cōseruauerūt
 sub dño deo suo. aut si i corruptibili pul-
 chritudī eius adheferūt. si at obediē-
 ciā cōseruare noluerūt. qm̄ volentes cor-
 rūpūtur i p̄tis. nolētes corru-
 pūtur i p̄tis. **Tale** quippe bonū est deus:

ut nē ei defecēt bene sit. **Et** i rebz a
 deo factis tā magnū bonū est natura
 rōnalis. ut nullū sit bonū quo b̄ta sit
 nisi deus. **Pecātes** ergo i supplicis or-
 dinātur q̄ ordiatio q̄ corū nature nō
 cōpetit ideo pena est: sed quia culpe cō-
 petit ideo iusticia e. **Cetera** v̄o q̄ facta
 sūt de nichilo que utiq; inferiora sūt q̄
 spūs rōnalis. nec b̄ta p̄t esse n̄ i mi-
 sera. **Sed** quia pro modo et specie sua. eti-
 am bona ipa sūt nec eē q̄uis minorā
 et mīma bona nisi a sumo et bono dō
 potuerūt. sic ordiata sūt ut redant i
 firmiora firmioribz. et iualidiora for-
 tioribz. et ipotētiōra potētiōribz: atq;
 ita celestibz terrena cōcordēt tāq; pre-
 tellētibz subdita. **Sit** at decedētibz et
 succedētibz rebz t̄palibus quedā i
 suo genē pulchritudo. ut nec ipa que
 moriuntur tū qd erāt esse desinūt de-
 turpēt aut turbēt modū et spēm et
 ordinē vniūse creaturę. sicut sermo b̄n
 cōpositus utiq; pulcher e. q̄uis i eo
 syllabe atq; oēs soni tāq; nascēdo et
 moriēdo trāsturiūt. **Qualis** at et
 q̄ta pena cuiq; debeat: dñi iudici
 est nō hūani. **Que** utiq; et tū p̄sis
 remittit magna est bonitas apud
 deū et cura debita reddit: nulla est
 iniquitas apud deū. quia meli9 ordiat
 natura. ut iuste doleat i supplicō. q̄
 ut ipune gaudeat i p̄tō. **Qui** tñ etiā
 sic habēs nōnullū modū et spēm et or-
 dinē i quacūq; extremitate adhuc
 aliqd bonū est. que si oīno detrahāt
 et p̄tius cōsumāt: ideo nullū bonū
 erit. quia nulla natura remanebit.
Omnēs ergo nature corruptibiles n̄
 oīno nature essēt nisi a deo essēt. nec
 corruptibiles essēt si de illo essent. q̄
 hoc qd ip̄e est essent. **Ideo** ergo quocūq;
 mō quacūq; specie quocūq; ordie sūt.

quia deus est a quo facte sunt idcirco autem
non incommutabiles sunt. quia nichil est
unde facte sunt. Sacrilegi enim audacia
coequantur nichil et deus. quia quales
illud quod de deo natum est tale velim
esse illud quod ab eo de nichilo factum est.
Quapropter nec nature dei noceri omni-
no potest nec alicui nature sub deo noceri
iuste potest. quia et cum peccando iniuste a-
liqui nocent uoluntas iniusta eis imputatur.
Peccata autem qua nocere permittuntur
non est nisi a deo: qui et ipsis nefariis
nouit quod illi pati debeant. quibus eos no-
cere permittit. **H**ec omnia tamen perspicua tamen
certa si uelit aduertere qui alteram na-
turam inducit. quam non fecit deus non tamen
tas blasphemias impletur. ut et in summo
malo tanta bona ponat et in deo tanta
mala. Sufficit enim ut supra dixi ad eo-
rum correptionem si uelit attendere quod eos
etiam iustos cogit ueritas confiteri omnia
propterea bona non esse nisi a deo. Non
ergo ab alio sunt magna bona et ab
alio parua bona et magna et parua
bona non nisi a summo bono quod deus est.
Commemorem ergo bona quanta potue-
rimus que dignum est ut deo auctori
tribuamus. et hinc sublati uideamus
utrum aliqua natura remanebit. Omnis
uirtus et magna et parua. omnis potentia
et magna et parua. omnis salus et mag-
na et parua. omnis memoria et magna et
parua. omnis intellectus et magnus et paruus
omnis tranquillitas et magna et parua omnis
uirtus et magna et parua. omnis copia et
magna et parua. omnis sensus et magnus
et paruus. omne lumen et magnum et paruum
omnis suauitas et magna et parua. omnis
mensura et magna et parua. omnis pulchri-
tudo et magna et parua. omnis pax et mag-
na et parua. Et si qua similia occurrere po-
tuerint. **M**aximeque illa que per omnia

reperiuntur. siue spiritualia siue corporalia. omnis
modus omnis species omnis ordo et magnus
et paruus a domino deo sunt. Quibus uero omni-
bus qui male uoluerit. domino iudi-
catis penas licet. ubi autem nullum horum
omnino fuerit. nulla natura remanebit.
Sed in his omnibus quecumque parua sunt in
maiorum comparatione contrariis appel-
lantur nominibus. sicut in hominis forma. quia
maior est pulchritudo et eius comparatione
symul pulchritudo deformitas dicitur.
et fallit imprudens tamquam illuc sit bonum
et hoc malum. nec intendit in corpore sym-
ulie modum paruum. parilitate ex utro
que latere membrorum. concordiam paruum
columinitatis custodia et cetera que pro-
sequi longum est. Sed ut quod dicimus in-
telligat et numerum tardis satisfiat
uel etiam pertinaces et aptissime ueritati
resistentes cogatur quod uerum est. **H**ic
interrogat utrum corpori symulie possit no-
cere corruptio. **Q**uod si potest ut fedius fiat
quod minuit nisi pulchritudinis bonum.
Utrum tamen diu aliquid remanebit. quod diu cor-
poris natura subsistat. **P**roinde si consumit
to bono natura consumitur. bona est ergo
natura. Sic et tardum dicimus uelocem
contrarium. Sed tamen qui se omnino non mouet
nec tardus dici potest. Sic acute uox con-
trariam uocem grauem dicimus uel canorem
asperam. Sed si omnem speciem uocis petitis
adimas. silentium est ubi uox nulla est.
Quod tamen silentium corporis quod uox nulla est
tamquam contrarium uocis solet opponi. Sic et
lucida et obscura tamquam duo contraria di-
cuntur. habet tamen et obscura aliquid lucis.
quod si penitus aueat ita sunt tenebre lucis
absentia. sicut silentium uocis absentia.
Que tamen etiam parua deus uerum sic in uniu-
sitate nature ordinat. ut sapienter con-
siderantibus non uideretur uices suas ha-
beant. **N**am et deus certa loca et tempora

nō illuminando tenebras fecit. tā dēcē
 q̄ deus Si enī nos cōtinēdo vocē dēcē
 ter itēponim⁹ in loquēdo silētiū
 q̄to magis ille quarūdā rerū pua
 tiones dēcēter facit. sicut rerū oīm
 p̄fectus artifex. Vñ et i yno triū
 puerorū etiā lux et tenebre laudant
 dñm: id ē cū laudē in bene p̄siderā
 ū cordibz parūt. Nō ergo mala i q̄
 tū natura est ulla natura. sed auqz
 nature nō est malū nisi minui bono
 Et si minūedo absumētur sicut nul
 lū bonū ita nulla natura reliquēt
 nō solū qualē inducūt māiche nisi
 tāta bona iueiunt. ut nimia eorū
 reitas mira sit. sed qualē p̄t q̄libet
 itroducē. Neqz enī uel illa materies
 quā plen antiqui dixerūt malū di
 cenda est. Nō ei dico quā māiche plen
 appellat demētissā vāitate nesciens
 quid loquat. formatrice corporū vñ
 itē illi dictū ē q̄ alterū deū inducat.
 Nemo enī formare et creare corpora
 nisi deus p̄t. neqz enī creat. nisi cū
 eis modus et species et ordo subsistit
 que bona esse nec eē posse nisi a deo
 puto. que iā etiā ip̄i cōfiteū. sed hy
 len dico quādā penitus iformē i sine
 qualitate materie. Vñ ip̄e quas senti
 m⁹ q̄ litates formātur ut ātiqui dix
 erūt. Hic et silua grece hyle dicit. q̄
 operātibz apta est. nō ut aliqd ip̄a fa
 ciat. sed vnde aliqd fiat. Nec ip̄a ergo
 hyle malū dicēda ē. que nō p̄ aliqua
 sp̄cie senti. sed per oīmōdā sp̄ci pri
 uationē cogitari vix p̄t. Habet enī et
 ip̄a capacitātē formari. Nā si cape
 ipositam ab artifice formā nō posset.
 nec materies utiqz dicit. Porro si bo
 nū aliqd est forma. vñ qui ea p̄ualēt
 formosi appellātur. sicut a sp̄cie sp̄ci
 osi. p̄uidubio bonū aliqd est etiā tā

pacitas forme. sicut q̄a bonū ē sapiā
 nemo dubitat. q̄ bonū sit capatē eē
 sapie. Et quia omne bonū a deo nēine
 oportet dubitare etiā si istā quā qua
 est materia nō esse nisi a deo. Magnū
 fice ergo et dīne deus n̄r faūlo suo di
 cit. Ego sū qui sū. et dices filijs isrl' q̄
 ē misit me ad vos. Vere ei ip̄e ē qui i
 cōmutabilis ē. Oīs enī mutacō facit
 nō esse qd̄ erat. Vere ergo ille ē qui i
 cōmutabilis ē. Tercē que ab illo frā
 sit. ab illo p̄ modo suo esse accepēt.
 Et ergo qui sūme est nō p̄t esse con
 trariū. nisi q̄ nō ē. Ac per hoc sicut
 ab illo est omne qd̄ bonū est. sic ab illo
 est omne qd̄ naturale ē. qm̄ omne qd̄ nā
 liter est bonū est. Oīs itaqz natura bo
 na est. et omne bonū a deo est. oīs ergo
 natura a deo est. Dolor q̄ p̄t p̄uema
 lū nōnulli arbitrat. siue i aīmo sic
 siue i corpe. nec ip̄e p̄t esse nisi i natu
 ris bonis. Hoc ei ip̄m qd̄ resistit ut do
 leat. quodā mō reūsat nō esse qd̄ erat.
 quia bonū aliqd̄ erat. Sed tū ad meli
 cogit. utalis dolor ē. tū ad dēterū iū
 talis. In aīmo ergo dolore facit uolū
 tas resistēs p̄tāta maiori. i corpe dolo
 re facit sensus resistēs corpe potē
 tiori. Sūt autē mala sine dolore peiora
 peius est ei gaude de iūquitate q̄ do
 lere de corrupcōe. verū tñ etiā tale gau
 diū nō p̄t esse nisi adēp̄cōe bonorū in
 feriorū. sed iūquitas ē desertio meliorū.
 Itē i corpe melius ē vñ ai dolore q̄
 putredo sine dolore que sp̄cialitē cor
 ruptō dicit. quā nō vidit id ē nō pas
 sa est. cūo dñi. sicut i p̄phetia p̄dictū
 erat. nec dabis sc̄m tuū vidē corrupcō
 nē. Nā vñneratū esse cōspicōe clauoz
 et p̄cussū de lācea quis neger. Sed etiā
 ipsa que p̄p̄ie ab oībus corrupcō cor
 poris dicit. id ē ip̄a putredo si adhuc

habet aliquid quod autem sumat bonum in modo
est corruptio. Quod si peccat absumptum sic nil
lucrum bonum ita nulla natura remanet: quod in cor-
ruptio quod corruptum non est. Et idem in ipso pu-
tredo est. Idem quippe et pura atque exigua in con-
loquendi usu modica dicitur: quod modus in eis a-
liis resistit sine quo iam non modica: sicut in
nichilum. Illa autem quae propter nimium per se dicitur in mo-
dica ipsa nimietate culpatur. Sed tamen
etiam ipsa sub deo qui omnia in mensu-
ra et numero et pondere disposuit. nunc
est ut modo aliquo contineatur. De
autem nec modum habere dicitur: nec
finis eius dicitur putetur. Nec idem tamen in mo-
deratus est a quo modus omnibus rebus
tribuat: ut aliquo modo esse possit nec
versum moderatum oportet dici deum tamen
ab aliquo modum accipit. Si autem dicamus
eum summum modum forte aliquid dicimus
si tamen in eo quod dicimus summum modum intelli-
gamus summum bonum. Omnis enim modus
in quantum modus est bonus est. Unde omnia mo-
derata modesta modificata dici sine
laude non possunt. quod quod sub alio intellectu
modum pro fine ponamus. et nullum
modum dicimus ubi nullus est finis. Quod
aliqui cum laude dicitur. sicut dictum est. et
regni eius non erit finis. Possit enim dici
etiam non erit modus ut modus pro fine
dictus intelligatur. Nam qui nullo modo
regnat. non utique regnat. Malus ergo
modus vel mala species vel malus or-
do aut ideo dicitur. quia maiora sunt quam
esse debuerunt. aut quia non his rebus
accommodatur quibus accommodanda sunt
ut ideo dicitur mala ut sunt aliena. et
propterea tamen si dicatur aliquid non bono modo egit
se quod minus egit quam debuit. a quod ita egit
sicut in re tali non debuit vel apostolus quod
oportebat. ut non convenienter. ut hoc ip-
sum quod reprehendit. malo modo actum non
ob aliud reprehendat. nisi quia ibi non

est seruatus modus. Item spes mala vel
in comparatione dicitur formosioris atque
pulchrioris. quod ista sit minor spes.
illa maior non mole sed decore aut quod
non congruit huic rei cui adhibita sunt
ut aliena. et inconueniens videatur. tamen si
nudus homo in foro deambulet quod non
offendit si in balneo videatur. Sicut et or-
do malus tunc dicitur cum minus ipse ser-
uat. unde non ibi ordo sed potius inordi-
natio mala est. Cum autem minus ordinatum est
quod debuit aut non sicut debuit. ubi tamen
aliquid modus aliqua spes aliquid ordo est
aliquid bonum et aliqua natura est. Vbi autem
nullus modus nulla spes. nullus est ordo
nullum bonum nulla natura est. Hec que-
runt fides habet et utriusque ratio vesti-
gavit diuinarum scripturarum testimoni-
is muniera sunt. ut qui ea maiore in-
tellectu assequi non possunt. diuine auctori-
tati credant. et ob hoc intelligere mereantur.
Qui autem intelligunt sed ecclesiasticis istis
minus instructi sunt. magis ea nos ex
non intellectu proferre quam in illis libris esse
non arbitrentur. Itaque deum esse incom-
mutabile sic scriptum est in psalmis. Mu-
tabilis ea et mutabuntur tu autem idem
ipse es. Et in libro sapientie de ipsa sapientia
in se ipsa manens inouat omnia. Unde et
apostolus paulus inuisibili incorruptibili so-
li deo. Et apostolus iacobus. Omne datum quod
tempus et omne donum perfectum est desussum des-
cendens a patre luminum. apud quem non est con-
mutatio nec momenta obumbratio. Item
quia id quod de se genuit. hoc est quod ipse est.
ita ab ipso filio breuiter dicitur. Ego et pater
vnum sumus. Quia autem non est factus fi-
lius. quippe cum per ipsum facta sunt omnia
sic scriptum est. In principio erat uerbum et
uerbum erat apud deum. et deus erat uerbum
hoc erat in principio apud deum. Omnia per
ipsum facta sunt et sine ipso factum est nihil.

hil. id est factū nō est aliqd sine ipso. Ne-
 q̄ enī audireda sūt deliramenta hoīm
 qui nichil hoc loco ayēdū putāt. et ad
 huiusmōi vāritatē. p̄terea putāt cogi
 aliq̄ posse. quia ipm nichil ī fine se-
 tēcie positū est. Ergo iquūt factū ē. Et
 ideo quia factū est ipm nichil aliqd est
 Sensū enī p̄diderūt studio cōtradiēdi.
 nec ītelligūt nichil īteresse utrū dicat
 sine illo factū est nichil. an sine illo nic-
 hil factū est. q̄a et si illo ordie dicētur
 sine illo nichil factū est. posset nichilōi
 nus dicē ipm nichil aliqd esse q̄a s̄m
 est. Qd̄ ei reuera est aliqd. qd̄ īterest u-
 trū ita dicat. sine illo facta ē dom⁹. an
 sine illo dom⁹ est facta. dū ītelligatur
 aliqd sine illo factū qd̄ aliqd dom⁹ est.
 Ita quia dicitū est sine illo factū ē nic-
 hil. siue sine illo nichil factū est. ul̄ nic-
 hil factū est. nichil īterest. Quis at̄ ve-
 lit loqui cū hoīb⁹ qui hoc ipm qd̄ dicit
 nichil īterest p̄ter dicit. ergo īterest ali-
 quid. quia ipm nichil aliqd est. Inat
 qui sanū habet cerebrū rem māifestas
 sinā vident. hoc idem est ītelligi cū
 dicit nichil īterest qd̄ ītelligētur si dice-
 re īterest nichil. At isti si alicui dicāt.
 qd̄ fecisti. et ille respondeat nichil se
 fecisse. cōsequēs est ut ei calūpniē
 dicētes. fecisti ergo aliqd. q̄a nichil se-
 rasti. Ip̄m enī nichil aliqd est. Habet
 autē et ipm dnm ī fine sentēcie po-
 nētē hoc ūbū ubi ait. et ī occulto locu-
 tus sūt nichil. Ergo legāt et taceāt. q̄a
 ergo de⁹ oīa que nō de se genuit sed p̄
 uerbū suū fecit. nō de hīs rebz que iā
 erāt. sed de hīs q̄ oīno nō erāt hoc est
 de nichilo fecit. ita dicit aplūs. Qui
 vocat ea que nō sūt tāq̄ sint. Aptius
 autē in libro machabeoz s̄ptum est
 Oro te fili respice ad celū et terrā. oīa
 que ī eis sūt vide et scito q̄a nō erāt ex

quibz fecit nos dñs deus. Et ī psalmo sc̄p-
 tū est. Ip̄e dixit et facta sūt. Manifestū ē
 q̄ nō de se ista genuerit: sed ī ubo atqz
 ip̄erio fecerit. Q̄ at nō de se. utiqz de
 nichilo. Nō enī erat aliud vñ faceret.
 De quo ap̄tissie aplūs dicit. Qm̄ ex
 ip̄o et per ip̄m et ī ip̄o sūt oīa. Ex ip̄o at̄
 nō hoc significat qd̄ de ip̄o. Ex ip̄o ei celū
 et terra quia ip̄e fecit ea: nō at̄ de ip̄o
 quia nō de substantia sua. Sicut aliquis
 homo si gignat filiū et faciat domū:
 ex ip̄o filius et ex ip̄o domus. sed fili⁹
 de ip̄o. domus de tra et ligno. Sed h̄ q̄a
 homo ē qui nō p̄t aliqd etiā de nichilo
 face. deus autē ex quo oīa per que oīa
 ī quo oīa nō opus habebat aliq̄ mate-
 ria que ip̄e fecit nō adiuvari oipotēti-
 am suā. Cū autē audiuim⁹ oīa ex ip̄o
 et p̄ ip̄m et ī ip̄o. oēs utiqz naturas ītel-
 ligere debem⁹ que naturalit sūt. Neqz
 enī ip̄o ex sūt p̄tā que naturalit nō ser-
 uāt sed viciāt. Que p̄tā ex uolūtate eē
 peccatū n̄ltis modis sc̄a scriptura tes-
 tat. p̄cipue illo quo dicit aplūs. Excūsas
 hoc o homo qui iudicas eos qui talia a-
 gūt et facis ea qm̄ tu effugies iudiciū
 dei. An dicias benignitatis et pacē ei⁹
 et lōganimitatis d̄tēpnis. ignorans
 qm̄ pacē dei ad p̄itentiā te adducit.
 Sdm̄ duriciā autē cordis tui et cori
 p̄itens thesaurisas tibi uā ī die ire
 et reuelacōis iusti iudicij dei qui vni-
 usqz reddet sdm̄ opa sua. Nec tñ cū
 ī deo sint vniūsa que cōdidit īquināt
 eū qui peccāt de cui⁹ sapia dicit. Atti-
 git at̄ oīa p̄pter suā mūdiciā et nichil
 īquinatū ī eā īcurrit. Oportet enī ut
 sicut deū īcorruptibile et īcōmutabile.
 ita cōsequēter etiā īcōquinabile creda-
 mus. Quia vob̄ et mūna bona hoc est
 terrena atqz mortalia ip̄e fecit. illo a-
 postoli loco sine dubitacōe ītelligit.

ubi loquens de membris carnis nre. quia
si glificat unum membrum gaudeat omnia
membra. et si patit unum membrum copati
untur omnia membra. etiam hoc ibi ait Deus
posuit membra singula quodque eorum in cor
pore prout voluit. et de se temperavit
corpus ei cui dedit maiorem honorem
dans ut non esset fastidiosum in corpore. sed
idem ut per unum sollicita sint mem
bra. hoc quod sic in modo et specie et ordine
membrorum carnis laudat apostolus in omni
animalium carne iuenis et maxime in mu
moru. cum omnis caro in bonis terrenis
atque per hoc minus deputet. Item quia
cuius culpe quanta et qualis pena debe
atur diuini iudicij est non humani. sic scrip
tum est **O** altitudo diuinarum sapientie et scientie
dei quam inscrutabilia sunt iudicia eius
et inuestigabiles vias eius. Item quia boni
tate dei donatur peccata. In hoc ip
sum quod christus iustus est satis ostendit
qui non in sua natura qua deus est. sed
in nostra qua de secula assumpsit mortuus est.
Quia dei bonitate etiam nos et dilacione.
sic predicat apostolus **C**oncedauit iniquit
atiam suam caritati deus in nobis. quoniam cum ad
huc peccatores essemus christus pro nobis mor
tuus est multo magis iustificati in suo
sangine salui essemus ab ira per ipsum. Si
ei cum iniqui essemus reconciliati sumus
deo per mortem filij eius. multo magis recon
ciliati salui essemus in vita ipsius. Quia
vero etiam cum peccatoribus pena debita red
ditur non est iniquitas apud deum sic dicit
Quid ergo dicemus? Numquid iniquus deus
qui infert iram? **V**no autem loco et bonitate
et seueritate ab illo esse breuiter admo
nuunt dicentes. **V**ides ergo hic bonitatem
dei? **I**n eos quidem qui ceciderunt seuerita
tem in te autem bonitatem si per misericordiam in
bonitate. Item quia etiam nocentium peccatis
non est nisi a deo. sic scriptum est loquente sa

pietia. **P**rimo reges regnant et tyranni per
me tenent terram. **D**icit et apostolus. non est
enim peccatis nisi a deo. **D**igne autem fieri in
libro iob scriptum est. **Q**ui regnare facit
hominem hypocritam propter puerilitatem populi.
Et de populo israhel dicit deus. **D**edi eis regem
in ira mea. **I**n iustum enim non est ut in peccatis
accipiantur nocendi peccatis. bonorum
patientia probet et malorum iniquitas pun
nuatur. **I**ta per peccatum diabolo datam
iob probatur est ut iustus appareret. et pe
trus temptatus ne de se presumeret. et pau
lus colaphizatus ne se extolleret. et iudas
dampnatus ut se suspenderet. **C**um ergo per
peccatum quam diabolo dedit. omnia iuste ipse
deus fecerit. non tamen pro his iuste factis
sed pro iniqua nocendi uoluntate quam ipsius
diaboli fuit ei redderet. in fine super
plurimum cum dicitur ipsius quod eius nequicie seueritate
perseuerauerunt. **I**tem in igne eternum quem
parauit pro meo dyabolo et angelis
eius. **Q**uia vero et ipsi mali angeli non
a deo mali sunt conditi. sed peccando facti
sunt mali. sic petrus in epistola sua dicit.
Si enim deus angelis peccatis non pep
erit sed carceribus caliginis inferi tradidit
tradidit in iudicio priuandos seruari.
Hinc petrus ostendit adhuc eis vitia
in iudicij pena deberi. de qua dominus di
xit. **I**tem in igne eternum qui paratus est dia
bolo et angelis eius. quoniam in pena
hunc inferum hoc est inferorem caliginosum
aerem tanquam carcerem accepit. **Q**ui tamen
quod et celum dicit. non illud celum in quo
sunt sydera. sed hoc inferus cuius caligine
nubila conglobantur. et ubi aues volu
tant. **N**am et celum nubilum dicitur. et volatilia
celi appellantur. **S**ed in hoc apostolus paulus
eosdem iniquos angelos contra quos no
bis inuidos pie viuendo pugnamus spiritu
alia nequicie in celestibus nominat. **Q**uod
ne de illis superioribus celis intelligat

aperte alibi dicit **S**ed in principio peccatis
aeris huius qui nunc operatur in filiis dif-
fidentiae. **H**ec quia peccatum uel iniquitas non
est appetitio naturarum malarum. sed de-
sertio meliorum sicut in scripturis inuenit.
scriptum est omnis creatura dei bona est. ac per
hoc omne lignum quod in paradiso deus plan-
tauit utique bonum est. Non ergo mala
naturam homo appetiuit cum arbore ve-
nitatis tetigit. sed id quod melius erat dese-
rendo factum malum ipse commisit. **A**li-
or quippe creator quod nulla natura quam
condidit. cuius imperium non erat deserendum
ut tangeret prohibita quibus bonum. quomodo
deserto meliore bonum creature appe-
tebat. quod contra creatoris imperium tan-
gebat. **N**on itaque deus arborem mala
in paradiso plantaueat. sed ipse erat
melior qui ea tangi prohibebat. ad hoc
enim et prohibuerat. ut ostenderet aie ratio-
nalis naturam non in sua peccate sed do-
subditam esse debere et ordinem suae salu-
tis per obedientiam custodire. per obedientiam
corrupte. **H**ic et arborem quam tangi vetu-
it sic appellauit dimoscene bonum. mali
quia cum ea vetitum tetigisset. expiret
penam peccati. **E**t eodem modo dimoscet quid uiter
esset iter obedientie bonum et inobedientie
malum. **N**am quis ita desipiat ut de crea-
tura maxime in paradiso plantatam
vituperandum putet. quicquid nec ipse
spine ac tribuli quos peccatori in labore
conterendos secundum dei uoluntatem iudicia-
ria terra peperit recte vituperet. **H**ab-
ent tales herbe modum et speciem et ordi-
nem suum. que quibus sobrius considerauerit
laudanda reperiunt. **S**ed ei nature ista
mala sunt. quod peccati merito cohercere oportet.
tebat. **N**on est ergo ut dixi peccatum male
nature appetitio. sed melioris deser-
tio. et ideo factum ipsum malum est. non illa
natura qua male vitatur peccatis. **U**nde

apostolus damnatos quosdam diuino iudicio rep-
hendit qui coluerunt et seruierunt crea-
ture potius quam creatori. **N**ec ei creatura
reprehendit sed qui fecerit creatori fa-
cite iniuria. sed eos qui male usi sunt bo-
no. meliore deserto. **P**roinde si custodiat
omnes nature modum et speciem et ordines
suum. nullum erit malum. **S**i autem his bo-
nis quisque male uti voluerit. nec sic
vniat uoluntatem dei. qui etiam iniustos
iuste ordinare nouit. ut si ipsi per in-
iustitiam uoluntatis sue male usi fue-
rit bonus illi. ille per iustitiam peccatis
sue bene vitatur. malis uero recte ordinatis
in penis qui se per se ordinauerunt in
peccatis. **N**am nec ipse ignis eternus qui au-
ciatur. est in ipso mala natura est habens
modum et speciem et ordinem suum. nulla iniqui-
tate damnatum. sed cruciatur est dampna-
natis malum quorum peccatis est debitus.
Nec enim et lux ista qua lupos cruciat
mala natura est. **E**ternus autem ignis non
sicut deus eternus quod sine fine fit non est
tamen sine uicio. deus autem sine uicio est deinde
quia licet perpetuus peccatorum supplicis ad-
hibet. mutabilis tamen natura est. **I**lla
est autem uera eternitas quam uera immorta-
litas. **H**oc est illa summa incommutabili-
tas quam solus deus habet. quam in uiciorum
non potest. **A**liud est enim non mutari cum
possit mutari. aliud est prorsus non pos-
se mutari. **S**ic ergo homo dicitur bonus
non tamen sicut deus de quo dictum est. ne-
mo bonus nisi unus deus. et sic dicitur
tunc anima immortalis. non tamen sicut deus. de
quo dictum est solus habet immortalita-
tem. **E**t sic dicitur homo sapiens non tamen sicut deus
de quo dictum est soli sapienti deo. sic dicitur
tunc ignis eternus non tamen sicut deus. tunc
solus immortalitas ipsa est uera eter-
nitas. **Q**ue cum ita sine secundum catholi-
cam fide et sana doctrinam intelligitur

pspicua veritate: nec natura dei no-
tere iuste cuius uel nocere ipse pati-
queat. Cui enim nocet aut aplus recipi-
et id quod nocuit. Et non est personarum ac-
ceptio apud deum. Quod manichei si vel-
lent sine pernicioso studio defendendi
erroris sui et cum dei timore cogitare
non sceleratissime blasphemarent iduce-
do duas naturas. unam bonam quam di-
cunt deum. alteram quam non fecerit deus. i-
ta errantes ita delirantes. primo vero i-
ta insanientes ut non videant. et in eo quod di-
cant naturam summam mali ponere se tanta
bona. ubi ponunt vitam potentiam salute
memoriam intellectum temperantem ut utem
copiam sensum lumen suauitatem. men-
suras uirtutes pacem modum spem ordinem.
In eo autem quod dicunt summam bonum. tanta
mala mortem egritudine obliuione
insipientiam perturbacionem impotentiam egest-
tatem stoliditatem recitatem dolorem iniquitatem
dedecus bellum imoderacionem defor-
mitatem pluitatem. Principes enim tene-
brarum vixisse in sua natura dicunt. et
in suo regno saluos fuisse. et memisse
se et intellexisse. Sic enim rationatum di-
cunt illis principem tenebrarum ut neque
ipse talia dicere neque ab eis quibus di-
cebat audiri sine memoria et intellectu
potuisset. et habuisse temperantem animam et
corpori suo congruam. et uirtute poten-
cie regnasse et copias electorum suorum
ac fecunditatis habuisse et sensisse
semitam. ac sibi viciniam lumen et oculos
habuisse. quibus illud longe conspice-
ret. qui utique oculi sine aliquo lumine
lumen videre non poterant. unum recte etiam
lumen nominatur. et suauitatem suam uoluptatis
esse profuitos et dimissis mem-
bris atque habitacionibus determinatos
fuisse. Nisi autem etiam qualiscumque pul-
chritudo ibi fuisset nec amarent con-

uugia sua nec per se congruentia corpora
eorum constaret. quod ubi non fuit non potest
ea fieri que ibi facta esse delirant.
Et nisi pax aliqua ibi fuisset principum
suo non obediret. nisi modus ibi esset
nichil aliud agerent quam cederent aut
biberent aut seuerent aut quodlibet aliud
sine aliqua satietate quam necesse qui
hoc agebant formis suis determinati
essent nisi modus ibi fuisset. Quare
vero talia dicunt eos egisse ut in omnibus
actibus suis modos sibi congruos
habuisse negare non possit. Si autem ibi
species non fuisset: nulla ibi qualitas
naturalis subsisteret. Si nullus ordo
ibi fuisset non aliquid dicerent aliquid subde-
rent: non in suis elementis congruerent
vixerent: non deique suis locis haberent
membra disposita: ut omnia illa que vana
illi fabulabatur agere possint. De
autem natura si non dicunt mortuam: quod
secundum veritatem eorum suscitatur christus. Si
non dicunt egram: quid curat. Si non di-
cunt oblitam: quod commemorat. Si non dicunt
insipientem: quid docet. Si non dicunt per-
turbatam: quid redintegrat. Si non vitam
et captam est. quid liberat. Si non egestem:
tibi subuenit. Si non amisit sensum: quid
vegetat. Si non est recitata: quod illuminat.
Si non est in dolore: quod recreat. Si non est
iniqua: quod per precepta corrigit. Si non est
dedecorata: quid mundat. Si non est in
bello: tibi permittit pacem. Si non est imo-
derata: tibi modum legis imponit. Si non
est deformis: quid reformat. Si non
est puerilis: quid emendat. Quia hec a
christo non illi rei prestari dicunt que facta
est a deo et arbitrio proprio peccando de-
prauata: sed ipsi nature ipsi substantie
que hoc est quod deus. Quid istis blas-
phemis comparari potest. Nichil omnino:
sed si aliarum puerarum sectarum conside-

devatur errores Si at ille sibi error ex
 pte altera de qua nondū dixim⁹ cōpeti
 adhuc etiā multo peior et execrabilius
 i dei naturā blasphemare cōvicitur
 Dicūt enī etiā nōnullas aiās q̄b volūt
 esse de substācia dei. et eiusdē oīno na-
 ture que nō spōte peccaverūt. sed a gē-
 te tenebrarū quā mali naturā dicūt.
 ad quā debellandū nō ultro sed p̄is
 i perio supate et oppresse sūt. affigi iet-
 nū globo horribili tenebrarū. Ita sed
 eoz sacrilega vaniloquia i quadā pte
 a magno malo liberauit Et rursū se-
 ipm i quadā pte liberauit quā libera-
 re ab hoste nō potuit. et tāq̄ de ip̄o hos-
 te devicto i super triumphavit O sceleratā
 et i credibile audaciā: talia de deo cre-
 dendi talia loquēdi talia p̄dicādi Qd
 ai defende conat⁹: ut i peiora irruant
 clausis oculis dicūt mali i mixtionē.
 face ista. ut bona dei natura tanta
 mala patiat⁹ Nā ip̄am apud se ip̄az
 nichil hoz pati potuisse uel posse?
 quasi i de laudāda sic natura i cor-
 ruptibilis. q̄a ip̄a sibi nō nocet: et
 nō quia ei nichil noceri ab aliquo pos-
 sit Deinde si natura tenebrarū nocuit
 i nature dei. et natura dei nocuit
 i nature tenebrarū: duo ergo mala
 sūt que sibi i vice nocuerūt Et meli-
 ore ai no fuit gens tenebrarū: q̄a
 et si nocuit nolens nocuit Neq̄ enī
 nocē sed frui voluit bono dei De q̄at
 extingue illā voluit sicut māiche⁹
 aptissē in eplā ruinosi sui funda-
 mēti delirat Oblitus ē qd paulo an
 dixerat. ita ait Fundata sūt eis dē sp̄le
 didissā regna supra lucidā et btām
 terrā: ut a nullo vnq̄ aut moueri aut
 cōcuti possit Postea dixit. Lucas vero
 b̄fissē p̄a sciens labē magnā ac vas-
 tam que ex tenebris surgēt adūsā

sua s̄a i pende s̄a nisi aliqd eximū
 ac p̄clarū iūture potēs et numē oppo-
 neret quo superet simul ac destruat
 stirpē tenebrarū. qua destructa p̄petu-
 a quies lucis i colis paret. Ecce timuit
 labē ac vastitatē i pendentē s̄lis suis
 Cetera sic erāt fundata sup lucidā et be-
 atā terrā: ut a nullo vnq̄ moueri aut
 cōcuti possit Ecce a timore voluit no-
 cere vicine gēa quā destrue et extin-
 guere conat⁹ est. ut p̄petua quies lucis
 i colis p̄paret. Quare nō addidit et
 p̄petuā vitulū An ille aiē quas i globo
 tenebrarū i eternū cōfigit? nō erant
 i colis lucis? De quibz apte dicit: q̄ ex-
 rare se a pore lucida sua natura passe
 sit. Vbi et nolēs coactus ē dicit libera e-
 as uolūtate peccasse Qui nō vlt p̄am
 ponē nisi i n̄tate nature cōviciē u-
 biz nescēs quid loquat. Et tāq̄ ip̄e iā
 iclusus sit i globo tenebrarū quē finē-
 it querēs quo exeat et i uiciens Sed di-
 car qd vlt seductis et miseris a quibz
 n̄lto āplius q̄ xp̄is honorat⁹: ut h̄
 p̄cio tā longas et tā sacrilegas eis fa-
 bulas v̄dat Dicit quid vlt icludat
 i globo tāq̄ i carce gentē tenebrarū:
 et for̄sct⁹ affigat naturā lucis. tūde
 hoste extincto quietē p̄petuā p̄mittēbat
 Ecce peior est pena lucis q̄ tenebrarū:
 peior pena dine nature q̄ gēa s̄ adū-
 se Ille quippe et si i tenebris iuitus ē:
 ad naturā ei⁹ p̄tinet i tenebris ha-
 bitare Aiē autē que hoc sūt qd deus
 nō poterūt recipi sicut dicit i regna il-
 la pacifica Et a vita ac libtate s̄e lu-
 cis alienabūt. et cōfigētur i predicto
 horribili globo Unde et adherēbunt
 inquit h̄is rebus aiē eodem q̄b dilex-
 erūt relictē i eodē tenebrarū loco suis
 meritis id sibi cōquētes Certe nō ē
 liberū uolūtatis arbitriū Vide quo

Manes quid dicat ignorat. et contra
sibi loquedo peius bellu contra se gerit
q̄ contra deu ipsius gentis tenebraru
Deinde si p̄terea dapnatur aie lucis
quia dilexerunt tenebras: iuste dap-
natur gens tenebraru que luce dilexit
Et gens quide tenebrarum luce ab uicio
dilexit. q̄ et si violenter tñ posside vo-
luit nō extingue. lucis autē nā i bello
tebs extingue voluit. **E**as ḡo victa dilexit
Ed vltus eligit ut n̄titate sp̄pulla ut
diliget tebs an uolūtate seducta. Si n̄t-
tate: quare dapnatur: Si uolūtate:
quare natura dei tāta iūquitate dep-
henditur: Si n̄titate dei natura co-
acta est dilige tenebras: victa ē ergo
nō vicit. Si uolūtate: qd iā miseri du-
bitat peccādi uolūtate tribue nature
quā deus ex nichilo fecit. ne tribuat
eā luci quā genuit: **Q**d si etiā osten-
dim⁹ ante iūxtionē mali. quā fa-
bulose cōfictā demerissie crediderit.
i ipā lucis natura. quā dicit magna
mala fecisse: qd ad istas blasphemias
addi posse videbit: **I**lluc ei fuit an-
q̄ pugnaret diua et ienitabilis pug-
nandi n̄titas. **E**cce iā malū magnū.
anq̄ bono misceret malū. **D**icit hoc
vnde: tū adhuc nulla esset fr̄a iūx-
tio. Si autē n̄titas nō erat. uolūtatis:
q̄ nō erat: vñ et hoc tā magnū ma-
lū ut deus ipse nature sue nocē vellet.
tū noceri ab hoste nō poterat. mitte-
do eā crudeliter misceridā. turpiter
purgandā. iūque dapnandā: **E**cce
q̄tū malū p̄uiciose noxie et iūmanis-
sime uolūtatis: anq̄ vllū malū de ge-
te cōtraria misceretur. **A**n forte nesci-
ebat hoc euēturū mēbris suis. ut di-
ligerent tenebras. et iūmica existeret
sancte luci. sicut ipse dicit. hoc est non
tñ deo suo. sed etiā patri de quo erat:

Vn ergo hoc i deo tā magnū ignorā-
tie malū: anq̄ vllū de gēte cōtra-
ria misceretur malū: **S**i at futurū h̄
sciebat. aut sempiterna i illo erat cru-
delitas si desue nature futura con-
traria cōde et dapnacōde nichil dole-
bat. aut sempiterna miseria si dolebat
vñ et hoc tāta malū sūmi boni vñ
an vllam iūxtionē sūmi mali vñ:
Ipa certe p̄ticipula nature ip̄i que
in illi⁹ globi et no vitulo ofigit si h̄
sibi iūmne nesciebat: etiā sic erat
natura dei sempiterna ignorancia
Si enī sciebat sempiternā miserā: vñ
hoc tāta malū anq̄ vllū de gente
cōtraria misceret malū: **A**n forte
magna caritate gaudebit: q̄a per
eius penā p̄tēua quies ceteris lu-
cis i colis parabat: **H**oc q̄ nefas sit
dicē nature dei sic subueiri: qui au-
dit anathematizet. **S**ed si hoc saltem
ita faceret ut ipā lucis iūmna nō fieret:
posset fortasse nō tāq̄ dei natura
sed tāq̄ aliquis hō laudari: q̄a vel-
let pro p̄ua sua mali aliqd pati. **Q**d
quidē malū ad tēpus posset eē: nō
ietermū. **N**ūc vero et illā i globo te-
nebrarum cōfixionē dicit eternā: i nō
tūq̄ sed nature dei. **E**t utiq̄ iūquis-
simū et execrabile et iēstabile sacri-
legū gaudū fuit: si dei natura gau-
debat se tenebras delectuā. et lucis
stē iūmicā futuā. **V**n h̄ tā iūmane et
sceleratū malū: anq̄ vllū ex gēte con-
traria misceret malū: **Q**uis tā puer-
sam et tā ipiam ferat. **I**sanā: i sūmo
malo tribuere tāta bona et sūmo bo-
no qd deus ē tāta mala: **I**am vō q̄ ip-
sam p̄tē nature dei dicit ubiq̄ p̄mū-
tam in celis i terris sub terris i oibz
coporibz siccis et humidis. i oibz car-
nibz. i oibus seibus arborū. herbāru.

hominum animalium. non potius divinitatis sine
 ullo nexu contiguabilis incorruptibili-
 liter omnibus rebus administrandis regere
 disque partem quod nos de deo dicimus. sed
 ligata oppressa pollutata quam solui li-
 berari purgarique dicit non solum per dis-
 tinguendum lune et solis et virtutes suas.
 verum etiam per eos suos: hoc genus nequa-
 dissimum ex vobis quod sacilegas et incredibi-
 les turpitudines eis suadeat. etiam si non
 persuadeat et horribile est dicitur. Dicitur
 enim virtutes lucis transfigurari in mas-
 culos pulchros et opponi feminis gemitu te-
 nebrarum. et eadem rursus virtutes trans-
 figurari in feminas pulchras et opponi
 masculis gemitu tenebrarum. ut per pulch-
 tudinem suam inflammem spurcissimam libi-
 dinem tenebrarum. et eodem vitalis sub-
 stantia hoc est dei natura quam dicitur in
 eorum corporibus ligata teneri ex eorum
 membris per illam concupiscentiam relaxatis
 soluta fugiat et suscepta vel purgata
 liberet. hoc felices legunt hoc dicitur.
 hoc audiunt hoc credunt: hoc in libro sep-
 timo thesauri eorum. sic enim appellat
 scripturam quandam matthei ubi iste blas-
 phemie descripte sunt ita positum est. Cum
 bitus ille per qui lucas nautes habet
 diuisoria et habitacula seu magnitu-
 dines pro insula sibi demerita fert opere:
 qua exiit et liberat ab ipsis retina-
 tibus et angustiis atque angustibus vi-
 talis substantie sue. Itaque invisibili
 suo nutu illas suas virtutes que in cla-
 rissima hac nave habentur transfigurant.
 easque parere facit aduersis partibus que
 in singulis celorum tractibus ordinatae sunt.
 Que quoniam ex utroque sexu masculorum et
 feminarum consistunt. ideo predictas virtutes
 partim specie puerorum iustitiam parere
 iubet generi aduerso feminarum partim
 virginum lucidam forma generi contra-

rio masculorum: facies eas omnes hostiles po-
 testates propter ingenium sibi letale et spur-
 cissimam concupiscentiam facillime capi atque
 huiusmodi speciebus pulcherrimis que appa-
 rent mancipari hocque modo dissolui. Sa-
 cras autem hinc eundem nomen bene partem
 hoc idem esse quod etiam sine virtutes: quod
 ob necessariam causam transformatur in
 puerorum et virginum immoderatam silitu-
 dinem. Dicitur autem hinc magis propter ar-
 mis: atque per eas suam implet voluntatem
Harum vero virtutum dimarum que ad instar
 coniugii contra inferna genera strantur:
 quodque alacritate ac facilitate id quod cogi-
 tauerunt monito eodem efficiunt plene
 sunt lucide naues. Itaque cum ratio propo-
 terit ut masculus appareat eodem sancte
 virtutes: illico etiam sua effigie virginum
 pulcherrimarum habitu demonstrant
Rursus cum ad feminas ventum fuerit: post
 ponentes species virginum. puerorum iustitiam
 speciem ostendunt. hoc autem visio illorum detore
 illorum ardor et concupiscentia crescit: atque
 hoc modo vinculum pessimorum cogitationum
 earum soluit: vniuersaque anima que eorum dem-
 meritis tenebat: hac occasione laxata
 euanescit. et suo purissimo aeri miscetur:
 ubi peritus absolute anime ascendunt ad lu-
 cidas naues: que sibi ad euectationem
 atque ad sue partem transfigurationem sunt partite
Id vero quod adhuc aduersus generis mas-
 culos portat per estus atque calores particu-
 larum descendit: atque arboribus ceterisque
 plantarumque ac sans omnibus miscetur:
 et coloribus diuisis transfiguratur. Et quo pacto
 ex ista magna et clarissima nave fi-
 gure puerorum et virginum apparet con-
 trariis partibus que in celis degunt quodque
 ignea habet naturam. atque ex isto aspectu
 detoro vice pars que in eadem membris
 habetur: laxata deducit per calores in
 terram: eodem modo etiam illa altissima vir-

tus q̄ in nauī vitālī aquarū h̄tat
ī similitudinē pueroꝝ ac uirginū sc̄arum
per suos āgelos apparet h̄is p̄tīb⁹
quarū natura frigidā ē atq; h̄ūda: q̄
q̄ ī celis ordiate sūt quidē h̄is q̄ feie ī
ip̄is forma pueroꝝ apparet. masculis
vero uirginū. **H**ac vō mutacōe et diuisi-
tate dinarū formarū ac pulchritarū
humide frigideq; stirpis p̄ncipes mas-
culi siue feie soluiūtur: atq; id qd̄ in
ip̄is est vitale fugit: qd̄ vero resedit
laxatū deducit ī terrā per frigora:
et cūctis terre generib⁹ admiscetur
Quis hoc ferat? **Q**uis hoc credat nō
dico ita ēē: sed vel dici potuisse: **E**cce
quid docētē timēt anathematizare
maīcheū: et nō timēt hec faciētē
credē hec paciētē deū. **P**er electos at
suos purgari dicit eandē ip̄am mix-
tā p̄tem ac naturā dei māducando
bibendo. qui eā in alimētis oībz dicit
ligatā teneri. que tū ab electis uelut
sanctis ī resur̄ctōeꝝ corp̄is māducā-
do et bibendo assumūtur p̄ eoz sc̄ita-
tē solui signari et liberari. **N**ec attē-
dūt miseri qd̄ nō ī congrue de illis ac-
ditū sit qd̄ frustra negant nisi eos de-
libros anathematizauerit et mani-
chei esse destiterit. **S**i enī sicut dicit ī
oībus senūbus est ligata p̄s dei. et ab
electis māducādo purgat⁹: quis non
digne credat eos facē qd̄ iter uirtutes
celoz et p̄ncipes tenebrarū fieri ī the-
zauo suo legāt. qm̄ quidē et carnes su-
as de gēte tenebrarū esse dicit. et ī eis
ligatā teneri vitale illā substantiam.
p̄tem dei credere atq; affirmare non
dubitāt. **Q**ue utiq; si solueda ē mā-
ducādo purgāda. sicut eos fiteri cogit
funestus error ip̄oz: q̄s nō videat. q̄s
nō exhorreat q̄ta turpitudine et q̄ nefa-
ria cōsequat⁹. **N**ā et a quibusdā p̄nci-

bus gētis tenebrarū sic dicit p̄ ^{ada}
hoīem creatū: ut lumē ab eis nefu-
geret teneret. **I**n eplā quā sīdamē-
ti appellat. quō p̄ncipes tenebrarū
quē p̄tem p̄mū hoīs īducūt. ad cere-
vos socios suos p̄ncipes tenebrarū locu-
tus fuerit et egerit: ita sc̄psit maīcheū.
Iniquis ergo cōmētis ad eos qui ade-
rāt ait. **Q**uid vobis videt⁹? **M**aximū
hoc lumē qd̄ orit⁹ ītuemī q̄admodū
iplm̄ mouet cōcūctū pl̄mas p̄tates.
Quap̄t michi vos potū equū ē id qd̄
ī vris virib⁹ habetis lūnis p̄rogare.
Sic quippe illi magni qui glōsius ap-
paruit p̄maginē fingū p̄ quā regna-
re poterim⁹ aligū tenebrarū r̄isacōe
liberati. **H**ec audietes ac diu sc̄tū delibe-
rātes iustissimū putarūt. id qd̄ postu-
labāt p̄bere. **N**ec enī fidebāt se id lumē
iugiter retēturos: vñ meli⁹ rati sūt.
p̄ncipi suo offerre: nequaquā desperan-
tes eodē se pacto regnaturus. **Q**uo iū-
tur mō lumē idem qd̄ habebāt p̄bue-
rūt: cōsiderādū est. **N**ā hoc etiā oībus di-
uinis sc̄pturis archanḡisq; celestibus
asper sū est. **S**apientib⁹ vero quō sic datū:
sc̄ire mūne est difficile. **N**ā corā aptoz
cognoscit ab eo qui vere ac fideliter ī-
tueri voluerit qm̄ eoz qui cōuenerāt
frequentia p̄m̄ sua erat. **S**ēnax saluz
ac masculoz īpulit eos ut iter se cōuēt
In quo cōitu alij sc̄narūt: alie īuide
effete sūt. **E**rat autē partus h̄is qui
genuerāt similes: vices plurimas
parētū vñ p̄mū obtinētēs. **H**ec si unēs
eoz p̄nceps vñ p̄cipuū donū: gauis⁹
est. **E**t sicut etiā nō fieri videm⁹ corpo-
rū formatricē naturā mali. idē vices
lumētē figurare: ita etiā cū dōcēs p̄ncipes
sodalū prolem atq; p̄ncipēs habētē parētū
sensus prudenciā lucē simul sc̄tū in
generacōe peccatā cōdit. **A**c plerisq;

viribz supis ex huiusmodi esca? i qua no
 modo terat fortitudo. sed niltomagis
 astucie et prauu sensus; ex fena geitor
 gente ppua ad se conuigem euocauit ex
 ea qua ipe erat sturpe manare. et sco
 al ea coitu seinauit ut ceteri. habuda
 na maloru que deuorauerat no nichil
 etia ipe adiacens ex sua cogitacione
 ac virtute? ut esset sensus ei9 omi co
 ru que profuderat formator atq; desip
 tor: au9 copar excipiebat hec ut seme
 colueuit culta optime tra pape. In ea
 de em costruebatur et coterebatur omi
 p magies celestiu et terrenu ututu:
 ut pleni videlicet orbis id qd formabat
 similitudine optineret. **O** scelestu mostz:
 o peccanda pduo: et labes deceptaru
 aiaz. **O** mmito quid sit de natura dei q
 sic ligetur. hec dice. **N**ec salte attedit
 miseru decepti et errore mortifero vene
 nati. quia si p coitu mastuloz et feia
 ru ligat ps dei. qua semanducando
 soluere et purgare pficeret: cogit eos
 ta nefandi hui9 erroris naitas ut
 no solu de pane et oleribz et pomis
 que sola vident in manifesto accipe.
 sed inde etia soluat et purget ptem
 dei vni p coitubitu pt si vtero feine co
 cepta fuerit colligari. **H**oc se face qda
 cofessi ee i publico iudicio phibet. no
 tm i passagonia sed etiam i gallia
 sicut a quoda romexmano catholico
 audiui et ai iterrogaret au9 aucte
 scripture ista faceret. hoc de thezauru
 suo pdidisse qd paulo an9 amcorau
Ist autē cu hoc eis obiat: solet unde
 nestio que iuniciu suu de nudo suo hoc
 est electoz suoz destiuisse et salina fe
 tisse: atq; huiusmodi spurcissimā here
 sim codidisse. **V**n manifestu est: quia
 hec et si isti no faciunt de ipoz libris. **I**f
 faciunt quicūq; hec faciunt. **A**bitiant

ergo libros si a me exhorret qd dmit
 te cogitur si libros tenent: aut si no
 committit mundus viue contra suos co
 natur. **S**ed qd agit cu eis dicit a purga
 te lume de quibz potueritis semibus
 ut nec illuc extusetis qd vos no facere
 asseritis: aut maicheu anathemati
 zate qui ai dicit in oibus semibz ee p
 tem dei et cohibendo ligari. qd qd at
 lūnis hoc est eius de pris dei ad estas
 electoz pueneit māduādo purgari?
Quid vobis suaderet videtis? et cu ad
 huc anathematizare dubitatis. **C**o
 agūt i qd ai hoc eis dicit ad qd tergiu
 sacoes se conuertit: ai aut ta nefaria
 sic doctrina anathematizāda aut ta
 nepharia turpitudine facienda. **I**n au9
 copatōe iā illa oia mala que itollera
 bilia paulo an9 amcoraba eos de na
 tura dei dice. q naitate oppressa sit.
 ut bellu gereret. quo aut sempiterna
 ignorācia setura erat. a sempiterno
 dolore et timore sollicita. qn sibi veni
 ret corruptō commixtiois et vitulu e
 terne dāpnacois. qd deniq; gesto bel
 lo. sic fuerit captiuata oppressa pol
 luta q post falsa uictoria sic futura
 sit i horribili globo teternu confixa
 ab origis sue felicitate sepata tollera
 bilia videatur: ai p seipa si sizeret
 sustineri no possint. **O** magna paci
 encia tua dne mitoris et miseratoz
 loganūmis et nltū mitoris: verax.
 qui facis oriri sole tuū sup bonos et
 malos. plus sup iustos et iustos.
 qui no vis mortem peccoris qtu ut re
 uertat et uiuat. qui prius corripies
 das locū peitencie. ut relicta malici
 a credat i te dne. qui pacia tua ad
 peitencia adducis. quis multi sedim
 duricia cordis sui et cor ipeitens the
 zaurizent sibi wā in die ire et reue

lacois iusti iudicij tui qui reddis v-
nicuiq; scdm opa sua. qui i qua die
conuersus fuit homo a nequicia sua
ad miam et veritate tua. oēs iqtates
ei obliuisceris. pra nobis da nobis ue
p nrm msteru quo execrabile et ni
mis horribile huc erroze redargui vo
luisti sicut ia multi liberati sunt et
alij liberet. et siue p factu scilicet bap
tismi tui siue p sacrificiu tribulati
spis et cordis contriti et huiliati in
dolore peitencie remissione pccoru
et blasphemiaru suaru quibz pigno
ratiā te offenderūt accipere mereantur
Tanti et valet ipollens nra tua et
ptas et veritas baptismi tui claus
q; regni celoz i sca ecclā tua. ut nec
de illis desperandū sit q; diu i terra
hac p tuā paciā viuūt. Qui etiam
sientes q; malū sit de te talia sen
tire uel dicē ppter aliquā tēporalis
et terrene comoditatis cōsuetudiez
uel adeptōez in illa maligna pfectōe
detinetur. si ad tuā ineffabilem bo
tate saltem iarepatiuus correptōibz
carnalis vite illecebris celeste vita
eternaq; pponant.

*Explicit liber bñ augusti de na
tura boni*

*Retractatō aurelij augusti in li
brū de dinatioe demonū*

Der idem tēpus accidit
michi ex quadā dispu
tatioe nctitas. ut de di
uinatione demonū libel
lū scriberē. cui titulus
iste ipse est. In eius autē quodā loco
ubi dixi. deōnes aliqui et hoim dispo
sicioēs nō solū voce prolatas. verū et
am cogitatioe cōceptas. cū signa aliq;
ex animo exprimūtur. i corpe tota faci
litate pdisceere. rem dixi occultissimā
audacitate assuecitate q; debu. Nam
puere ista ad noticiā demonū p nō
nulla etiā exprimēta cōpertū est. sed
utru signa quedā dent ex corpe cogi
tantiū illis sensibilia. nos autē late
tia. an alia vi et ea spitali ista cog
noscant. aut difficillime p ab hoibz
aut oīno nō p̄t iueniri. Hic liber sic
capit. Quodā die i dieb; scilicet octauar;

*Explicit retractatō. inapit liber
aurelij augusti de dinatioe de
monū cōt paganos*

Dodā die i dieb; scilicet oc
tauarū cū mane apud
me adesset nra frēs
laici xpiani. et i loco
solito cōsedissem. ort
ē sermo de religione
xpiana adūsus p̄suptōem. et tāq; mu
ia et magnā sciam paganor. que
retordati atq; oplexū iris mādadū
putaui. nō expressis psonis cōtradice
tū q; uis xpiani essent. et magis cō
traditōdo querē viderēt. qd paganus
responderi oportet. ¶ Cū ergo de dina
tione deonū q̄eret et affirmaret. p
dixisse nescio que. euerisione tēpli sera
pis que i alexandria facta est. vñ di
plus et simulacris suis imine demo
nes et saue et p̄dicē potuerūt. sicut a

lia multa. qm̄ eis nosse et p̄nāare p̄mittit. Et cū michi referret. nō exigo sūt male dinacoēs huiusmodi. nec deo displicet. alioq̄ oīpotens et iustus ista fieri nō p̄mitteret si mala & iusta essent. Respondi nō ideo hec videri iusta debē q̄ ea fieri p̄mittit oīpotē-
 tissim⁹ et iustissim⁹ deus. nā et alia multa manifestasse iusta fieri sicut hōiadia adulteria furtā rapinas et cetera huiusmodi. Que q̄uis iusto deo eo q̄ iusta sūt sine dubitacoē displiceat. idem tñ oīpotēs ea fieri certa iudicij su-
 racōe p̄mittit. Nō itaq̄ ip̄ne. sed ad eorū dāpnationē a quibz fiat. q̄ displicent iusto. Et cū eorū dāpnationē diceret. nō quidē esse dubitandū q̄ oīpotēs & iustus sit deus. sed hec hūana p̄tā que cōtra societate hōim̄ fieret. nō eū cū-
 rae dū fieret. p̄terea posse fieri que utiq̄ fieri nō possēt si oīpotēs nō fauisset. **I**ta vō q̄ ad ip̄m̄ religiois cultū p̄tineant. nullo modo ab eo cōcedendū cō-
 temptū. ac per hoc fieri nō potuisse nisi ei placuissent. et ideo mala ea putari non oportere. **A**d hoc quoq̄ r̄ndi-
 nūc ergo ei displicet cū tēpla et simu-
 lachra evertūtur et illa gentiū sacri-
 ficia si facta fuerūt puniūt. Sicut eī dicitur nō ea fieri potuisse nisi deo placuisset. et ideo bona putāda quō iusto placent. in dīa p̄t nō ea phibē everti puniri potuisse nisi deo displiceret. ac
 p̄ hoc si tūc idō recte fiebat. q̄a iusto dō hinc placē ostēdebāt. q̄ ab illo fieri sinebātur ideo nūc ūque fiūt. quia deo displicet hinc ostendūt. q̄ ea uel iubet uel p̄mittit everti. **C**ontra hoc dictū ē iusta quidē esse nūc ista nō tamē mala et ideo iusta. q̄a cōtra leges q̄bz phibētur fiūt. ideo autē nō mala. q̄a si mala essent. nūq̄ deo utiq̄ placu-

issent. Porro si nūq̄ placuisset. nūq̄ facti fuissent. **I**llo nō sinēte qui oīa p̄t. **E**t q̄ talia nō cōtēpneret. qm̄ tā magna sūt ut cōtra ipsam religionē qua deus colitur fieret si mala nō fieret. **H**ic ergo si p̄terea iq̄ mala nō sūt quia dō placere hinc probāt. q̄ ea fieri sine oī-
 nipotēs quō erit bonū qd̄ fieri phibētur et evertūtur. Si autē hoc bonū nō est q̄ evertūt. que deo placet hoc fieri nō sineret oīps. quia et hoc cōtra religionē fit qua colitur deus. si ea que deo placet ab hōibus evertūt. Si autē hec cū male fiūt p̄mittit oī-
 potēs. nō ideo putanda sūt illa bona q̄ ea fieri p̄misit oīps. **D**ictū cōtra est. cōcedendū esse nūc ista recte nō fieri. p̄mo idō proxius iā nō fieri q̄ oī-
 potēti nūc displicet. uerū p̄m̄ placuisse cū fieret. **N**os enī nescire vñ tūc placuerit. nūc autē vñ displiceat dū tñ certū sit. nec tūc fieri potuisse nisi placuisset oīpotēti. nec nūc cessasse nisi displicuisset oīpotēti. **A**d hoc ergo **C**ur ergo iq̄ et nūc talia clanculo fiūt que uel p̄petuo delite-
 scūt. ul̄ dephensa puniūt. si nūc hōi fieri sūt oīps. nisi q̄ ei iusto placet. cū iusto qd̄ iustū est placē non possit. **C**ontra hoc dictū est. nūc oīa talia nō fieri. **S**acra eī illa iquit non fiūt que p̄tiscalibz cōscripta sūt libris. **E**a quippe tūc recte fiebat. ea tūc deo placē demonstrabāt. eo ip̄o q̄ ab oīpotēte ac iusto fieri sinebāt. Si qd̄ autē nūc phibitorū sacrificiorū fit occulte atq̄ illicite. nō est illi p̄tiscali sacficio cōparandū sed i eo depu-
 tandū q̄ etiā nocturno fit tēpore. cū hec oīa illicita ip̄is p̄tiscalibz libris certū sit phiberi atq̄ dāpnari. **H**ic respondi. **C**ur ergo uel talia per-

mittit deus fieri. si nichil eorum maleficio
tū cōtepnit que cōtra religionē fuit
tū p̄serti hec cū curare. Hinc etiā cogi-
tur cōcedē qui p̄tōficales libros mag-
ni estimāt. q̄ ea que hīs libris phibē-
tur utiq; dinitus phibē asserūt. Quō
ergo dinitus phibent. nisi quia displice-
rent deo que utiq; phibendo nō solum
sibi displice. Verū etiā curare se osten-
dit neq; oīno cōtepnere. Vñ colligitur
q̄ deus aliq; t̄probet iustus. et tñ p̄stat
om̄p̄s. Hec tū dicta essent cōcessū est.
nō ideo putandū aliq̄ iuste ac bene
fieri. quia deus tū hec phibēda cur et
fieri tñ sinit. fatendūq; eē etiā illama-
la que cōtra religionē qua deus voluit
fuit. et displicere iusto deo. et iacōe iu-
dici ei⁹ ab oīpotēte p̄mitti. Sed aliud
iā esse tractandū. vnde sūt dīnācōes
uel deōnū iū quilibet illi sūt quos deos
pagani vocāt. Videntū enī esse. ne for-
te quidē nō p̄pterea hec bona putāda
sint. q̄ ea fieri nō p̄mittit om̄p̄s. sed
ideo quia tā magna sūt. ut nō nisi po-
tētie tribuenda esse videāt. Ad hoc me
responsū. postea eē p̄missi. qm̄ tūc
hora prodendi ad pplm̄ iā nos urge-
bat. nec distuli cū spaciū datū est scri-
bendi et illa texere. et ista subtexere. De-
monū eā esse naturā ut aerei corporis
sensu terrenoz corporū sensū finali p̄-
cedāt celeritate. etiā p̄pter eiusdē aerei
corporis sup̄iore mobilitate. nō solū cur-
sus quo; libet hōim iū ferarū verū e-
tā volatus aviū icōpabiliter vicāt.
quibz duabz rebus q̄tū ad aerē cor-
pus attinet p̄diti. hoc ē acrimonia
sensus et celeritate motus. nīto an
cognīta p̄nūciant. que hōies profen-
sus terrenū tarditate mūrēt. Accessit
etiā deōnū p̄ tam longū tēpus quo
eorū vita p̄tendit. rerū lōge maior

experiencia. q̄ p̄t hōibus p̄pter breuitate
vite p̄uēre. Per has efficias quas
aerei corporis natura sortita ē. nō solū
mīta futura p̄dicūt deōnes. verū e-
tā mīta mira faciūt. que qm̄ hōies
dicē ac fatē nō p̄nt. eos dignos quidā
quibz seruiāt. et quibz dīnos honores
deferant arbitriātur. Istigāte maxī ebi-
tio curiositatis. p̄pter amorē felicitatis
falsē atq; terrene et excellēcie t̄pa-
lis. Qui autē se ab hīs cupiditatibz
mūdāt. nec eas se ferendos rapiēdos
q̄ p̄mittūt. sed iquirūt et amat ali-
quid qd eodē modo sp̄ est au p̄tā t̄pa-
tōe bñ sūt. p̄mū considerāt. nō ideo
sibi p̄ponendos esse deōnes. q̄ atrocē
sensu corporis p̄ualēt. aerei salū hoc ē
subtilioris elenīcti. quia nec ipi terrei
corporis bestias sibi p̄ponendas putāt
que atrocius mīta p̄ferant uelut sa-
gacē canē. qui latente ferū ol factu
aterrimo sic iuenit. ut ad eā capien-
dā ducatū quēdā hōi p̄bebat. nō uti
q̄ p̄uidētiore itellctū aīni. sed atrocē
sensu. Vel nīcturē q̄ proiecto caduē
ex iprouisa lōginq; tate aduolat. Nec
aquilā quā sublimiter volas de t̄tō
t̄teruallo natante sub fluctibz dicit
p̄uidere. et grauiter in lita exercitis
pedibz atq; vnguibus impere. Nec alia
multa aīancū genera que iter her-
bas salutis sue noxias p̄cedo rictū
errāt. Nec aliq̄ eaz quole dāt. atti-
gūt. quas vix expiēdo caue didice-
rūt. et mīta t̄noxia q̄ sint icōpta for-
mident. vñ conūcē factū ē q̄to possie
t̄ aereis corporibz sensus eē atrocior. Nec
ideo tñ deōnes qui eo p̄diti sūt bonis
hōibus p̄ponendos p̄uidēs q̄sq; sensu
erit. hoc et de corporū celeritate dice-
rūt. Et hec enī p̄stāta nō solū a vo-
lucris hōies. verū a multis etiā qua

druepedibz ita superat. ut i eoz co-
 paratõe plũbei deputati sint. nec
 tñ ideo sibi hec aiantũ genera exis-
 tãt pponenda. quibz capiendis at-
 qz i sue uolũtatis usũ comodũqz re-
 digendis nõ vi corpis sed rãtõis i-
 peritant. Illã vero tertã deonũ po-
 tenãã. qd ducurna rerũ expiẽcia
 qadmodũ pñostãt. ut que pñũciãt
 multa didicerũt ita didicerũt qd hec
 vigilãt curãt a verissã lucis veri-
 tate discernẽ. ut nec malos senes plã
 exptos et ob hoc quasi doctiores. ideo
 probi adolestẽtes sibi aũponẽ existi-
 mẽt. ut nec medicos nec nautas nec
 agricolas quos prãue uolũtatis et iũqz
 moribz uiderũt idõputẽt sibi eẽ pferẽdos
 qd illi de ualitudibus. illi de tẽpesta-
 tibz illi de arbuistorũ fructuũqz gene-
 ribz multa ita pñũciãt. ut harũ re-
 rũ tẽxpti dinare uideãtur. Qd vò nõ
 solũ quidã deõnes futũra pñũciãt
 uerũ etiã quedã mira faciũt. pro ip-
 sa utaqz sui corpis excellẽtia. cur nõ
 pñũciãtur a prudẽtibz. aũ plexũqz
 iũqui ac pñũciãt hoĩes ita exerceãt cor-
 pora sua. tãtaqz diũsis artibz possit
 ut ea qui hec nesciũt nec aliqñ uideãt
 etiã narrata uix credãt. qd multa the-
 atrũ artifices uia i alijs ceteriqz qd
 multa opifices maxieqz mechaia mi-
 randa fecerũt. Nũ ideo bonũ et scã
 pietate pñũciãtis hoĩbus pponendi sũt.
 que idõ pñũciãt. ut qui hec sine p-
 uicãtia et sine resistendi aũsitate cõ-
 siderãt. simul cogitet si de subiacẽti
 aũsioze materia. uil sin qui sũt cor-
 poris uel terre et aque lapidũ atqz
 lignoqz metalloqz varioz. tãta qd
 pñũciãt hoĩes. ut eos illi qui hec nõ pñũ-
 ciant stupendo i sui pñũciãtõ diui-
 nos uocent. aũ quidã illoz sũt artibz

potẽtiores. quidã illoz moribz meli-
 ores qto maiora et mirabiliora pro
 subtilissimũ corpis hoc eã aerei faul-
 tate atqz faulitate deõnes possint.
 aũ tñ sint prauitate uolũtatis maxi-
 meqz supbie fastu et iũidia malicia
 spũs imũdi atqz puerli. Qũtũ at va-
 leat aereũ elementũ quo eoz corpa
 pñũciãt ad multa uisibilia iũuisibilibz
 mouenda mouẽda mutãda atqz uer-
 sanda longũ est nũc demonstrare et
 puto. uil mediocriter cõsiderãti facile
 occurrat. Que aũ ita sint pñũciãt
 dũ est qm de dinatõe deonũ questio
 est. illos ea plexũqz pñũciãre q ipsi
 facturi sũt. Acapiũt eũ sepe pñũciãt
 et morbos imũtẽ. et ipm aere uiciã-
 do morbidũ reddẽ. et puerlis atqz a-
 matoribz terrenoz malefacta suãde
 de quoz moribz cõsũt qd sint eis ta-
 lia suãdeũtibz cõsensuri. et se cogitaõ-
 nubz eoz p quedã ymaginãria uisa
 misẽda siue uigilãciã siue dormi-
 enciã. Aliqñ at non que ipñ faciũt. sũ
 que naturalibz signis futũra pre-
 nostãt. q signa in hoĩm sensus uer-
 re nõ pñũt ante pñũciãt. Neqz eũ qua
 pñũciãt medicũ que nõ pñũciãt ei q ar-
 tis ignarus. ideo iã dñũ habẽdus
 eã. Quid autẽ mirũ si qadmodũ ille
 i corpibus hũanis uil pturbata uel
 modificata tẽperic. seu bonas seu
 malas futũras pñũciãt ualitudies.
 sic demon i aeris effectõe atqz ordi-
 natõe sibi notas. nobis ignotas fu-
 tũras pñũciãt tẽpestatẽs. Aliqñ i hoĩm
 dispositões nõ solũ uoce prolatus uerũ
 etiã cogitaõẽ cõceptas aũ signa qdã
 ex aũmo expũtũtur i corpe tota faul-
 tate pñũciãt. atqz hĩc etiã multa fu-
 tũra pñũciãt. alijs uidelicet mira q
 ista disposita nõ nouerũt. Sicut eũ

Fertac?

apparet animi cōtactū motus in
ultu. ut ab hoībus quorū aliqd fori-
secus agnoscat qd intrinsecus agitur.
ita nō debet eē iācredibile si etiā leu-
iores cogitacōes dāt aliqua signa p
corpus. que obtuso sensu hoīm cog-
noscā nō pnt. acuto autē dēonū pnt.
Hac atq; huiusmodi facultate. multa
dēones futura pñūciāt. cū tñ ab eis
longe sit altitudo eiꝝ ppheticā quā de
p̄sanctos āgelos et pphetas opatur
Nā si quid dei disposicōe pñūciant.
audiūt ut pñūciant. et cū ea p̄dicāt
que idē audiūt. nō fallūt neq; fallū-
tur. **V**eracissimā eī sūt āgelica et pphē-
tica oracula. **S**ic autē idignāter ac-
cipiūt qd aliqua etiā talia dēones
audiūt et p̄dicāt quasi aliqd idig-
nū sit. ut qd ideo dicit ut hoībz ino-
testat. hoc nō solū bonū verū etiam
mali nō taceat. cū in ip̄is hoībus
etiā vite bone p̄cepta videamꝝ p̄-
ter a iustis p̄sūisq; cātarinꝝ obesse
aliqd p̄mo etiā p̄desse ad maiore
noticiā famāq; veritatis. cū de illa
etiā hī qdqd nouerūt qui eiꝝ p̄sūis
moribꝝ cōtradiciūt. **I**n ceteris autē
suis p̄dicacōibꝝ demones plerūq;
fallūt et fallūt. **E**t fallūt quidē
quā cū suas disposicōes pñūciant
ex ip̄roisū. desup aliqd iubet. qd
eorū cōsilia cūcta p̄turbet. uelut si
aliqd disponāt. quilibet hoīes qbz
q; p̄tātibꝝ subdici q nō p̄hibituos
suos p̄positos arbitrātur idq; factu-
ros se esse promittāt. **A**t illi penes
quos maior p̄tās est. ex alio supio-
re cōsilio hoc totū dispositū atq; p̄-
paratū repēte p̄hibeāt. **F**allūt eti-
am cū aliqua causis naturalibꝝ si-
cut medici et nauis et agricolae. sꝫ
longe caua. **L**ongeq; p̄strāta. **P**ro

aerei corporis sensu sollertiore et exer-
citatore p̄nosūt. **E**t quia hęc ab an-
gelis deo sūmō pie seruicibꝝ ex alia
disposicōe ignota dēonibꝝ ex ip̄roui-
su ac repēte mutāt. tāq; si aliquid
egro extrinsecus accidat quo moriat.
quē medicꝝ veris salutis p̄cedentibꝝ
signis victurū esse p̄miserat. **A**ut
aeris q̄litate p̄uisa. diu flaturū illū
vētū nauarū aliqui p̄dixisset. cui
dñs xp̄us cū discipulis nauigās ut
q̄sseter et ip̄erauit. et sc̄a ē t̄nquillitas
magna. **V**el si agricola illo āno fruc-
tificaturā vitē aliquā polliceat. na-
ture utiq; terre et nudōs sēnū calles
quo tñ āno eā uel ip̄rouisa celi itē-
peries arefuerit. uel aliqua iussio po-
tētoris eradiceat. **I**ta etiā multa ad p̄-
stāim p̄dictōemq; dēonū p̄tinēna. que
minozibꝝ et usitacōibꝝ causis futu-
ra p̄uidetur. eadē maioribꝝ et occult-
ioribꝝ causis ip̄edita mutāt. **F**allūt
autē studio fallendi. et iudā uolūtate
qua hoīes errare letantur. **S**ed ne apud
cultores suos pondus auctoritatis
amittāt. id agūt ut it̄p̄tibꝝ suis
signoz q; suoz cōrectoribꝝ culpa tri-
buatur. qñ uel decepti fuerit. uel mē-
titi. **Q**uid ergo mirū si iā imminere tem-
ploꝝ et simulac̄oꝝ euerisioe que p̄phē-
dei sūmī tāto ān p̄dixerūt. serapis de-
mon alitū cultoz suoz de hoc p̄mo
p̄didit. ut suā quasi diuitate recedēs
uel fugies cōmēdaret. **F**ugant eti-
isti uel etiā iussis supioribꝝ colligati
abstrahūt et alienātur a locis suis
ut de rebꝝ quibꝝ dñabātur. quibusq;
colebātur fiat uolūtās dei. qui hoc
tāto ān p̄ omēs gētes futurū eē p̄-
dixit. et ut p̄ suos fideles fieret ip̄era-
uit. **C**ur autē nō hoc sineret demon
p̄dicē. cū sibi iā p̄nosceret imminere

ai her predictio et a pphis attestaver
 a quibz st ista cōscripta et prudētibz
 daretur itelligi. q̄ vigilāter eēt deōnū
 cauenda fallacia cultusqz fugiend⁹
 qui tū aū p tā longū tēpus ī tēplis
 is her futūra tacuissent. q̄ per pphās
 p̄dicta ignorare nō pnt. postea q̄ ap
 propinquare reperūt. voluerūt ea q̄
 predice ne ignari vitiqz putarent.
 Cū igit tā longe aū predam esset at
 q̄ cōscriptū ut alia iterū taceā illud qd
 sophonias ppha dicit. p̄ualebit dñs ad
 uerfus eos et extirpabit omnes deos gē
 tū terre. et adorabūt eū vnusquisqz
 de loco suo omēs in sule gētū. aut nō
 credebāt sibi ista euētura qui ī tēplis
 genatū colebātur. et her ideo per su
 os vates et fanaticos frequētare vo
 luerūt. sicut eoz poeta iunonē idu
 tit nō oīno deo credentē que de curu
 morte iupiter dixerat Juno at istis ab
ptas aerea p̄dicat. q̄ apud virgilū
sic loquit. Nūc manet ī fonte grūuis
exitus aut ego veri. Vana feror qd ut
opocius formidie fallā. Iudar et in
melu tua qui potes orsa reflectas. Aut
 ergo ista sibi q̄ p pphās p̄dca nouerat
 posse accidē demones hoc ē ptates a
 eree dubitabant. et p̄pter ea p̄dictōz
 eozū celebrare noluerūt. et hīc itelli
 gendū est quales sint. aut tū eā vē
 tura certissē scierāt. ideo p̄ sua tēpla
 tacuerūt. ne iā tūc scaperent ab hō
 bus itelligētibz deseri atqz tēpni.
 qd de tēploz et simulachroz suozū
 futūra euēsiōe eis pphē attestauer
 qui eos colū phibebant. Nūc vō pos
 tea q̄ tēpus aduēt quo p̄pletēt va
 ticinia pphaz dei vni. aut tot falsos
 deos dicit. et ne colātur uehemētissē
 p̄capit. Cur nō hoc etiam ipi cōp
 nū predicē sinerētur. ut inde clar⁹

appareret eos her ātea ul mūme cre
 didisse. uel suis cultozibz enūciare
 timuisse. in fine autē tāq̄ nichil
 āplus habētibz qd agerēt. eadē ibi
 noluisse suā ostētare dīnacōez. ubi
 iā producūt dū simulasse dīnitatē.
 Cū autē dicit reliqui eoz cultozes. e
 ciam suoz q̄bus dā libris s̄ p̄ognita
 cōtineri. q̄z ex rebus īpletis p̄ficta
 putanda sint. que ī eoz tēplis tā lō
 go ātea tēpore p̄plis eozū si vera esset
 īnotescē debuerūt. sicut nra nō solū
 ī eccl̄is nris. verū eadē qd ad grūuis
 testionū cōtra oēs īmicos valet ī iu
 deoz sinagogis atiquissā et nouissā
 recitatur. Nec tū ista ipā que ab eis
 vix raro et clāulo p̄ferūt monē nos
 debet. si cuiq̄ deōnū extortū est id p̄de
 cultozibz suis qd didicerat ex eloquijs
 p̄phetarū uel ex oraculis angelozū
 Qd cur nō fieret al et ista nō sit oppug
 nato sed attestacō veritatis. Illud eī
 qd solū ab eis flagitandū ē nec vnq̄
 antea ptulerūt. nec vnq̄ postea nisi
 forte cōfictū p̄ferre conabūt aliq̄
 deos suos p̄ vates suos cōtra deū isrl
 ausos fuisse p̄dicere aut dicē de quo
 deo doctissimū eoz auctozes q̄ oīa
 illa lege aut nosse potuerūt. magis
 q̄sierūt. quis deus esset. sed que deum
 negare potuerūt. Porro at deus iste
 que nullus eoz negare ausus ē ver⁹
 deū quia et si negaret nō solū subia
 teret debitas penus. verū etiā certis
 cōiūct⁹ effectis. Iste ergo deus que ne
 mo ut dixi illoz negare ausus ē ver⁹
 deū. illos falsos eē deos et oīno dese
 rendos. eozqz tēpla et simulachra
 euertēda p̄ suos vates. hoc ē pphās
 apta denūciacōe p̄dicit. apta p̄ta
 te p̄cepit. apta veritate p̄pleuit. Vn
 quis eo usqz desipiat. qui nō eū pot⁹

colendū eligat. quē colī nō phibēt. quē
pauidubio cū colere ceperit. illos utiqz
nō est cultus quos prohibet colī quē
colit. **Q**uāt ipm essent cultore gētes
et exterminātes deos falsos quos an-
tea colebāt a pphetis ei⁹ eē predictū
paulo ante dīcōraui et nūc repetō.
Prualebit īquit adūsus eos et ext-
minabit oēs deos gētiū terre. et ad-
orabūt eū vni⁹ qsqz de loco suo omēs
tūle gētiū qñquidē a libi nō tūlas
nōinat. sed vniūsu orbe terraz dīcēs
Cōmēorabūt et cōuertētur ad dñm
vniūsi fines terre. et adorabūt ī con-
spectū ei⁹ vniūse p̄ie gētiū. qm dñm
est regnū et ipē dñabit gētiū. **H**ec at
p xp̄m fuisse p̄plenda et alijs pluri-
bus testionis et ideo de ipō psalmo
vñ hec cōmēorāui satis apparet. **C**ū
erū paulo supius futurā passionē su-
am p pphā ipē loqueret⁹ dīcēs fode-
rūt man⁹ meas et pedes meos dīnu-
merauerūt oīa ossa mea. **I**pi vērō cō-
siderauerūt et cōspexerūt me dīui-
serūt sibi uestimēta mea. et super
vestē meā miserūt sortē. paulo post
īfert. **U**llud qd posui **C**ōmēorabūt
et cōuertētur ad dñm vniūsi fines ter-
re et cetera. **Q**uāt et illud testionū qd
prius adhibui ubi dñm ē p̄ualebit
dñs adūsus eos et extmīabit oēs deos
gētiū terre. **I**n eo qd positiū ē p̄ualebit
satis ostendit⁹ etiā hoc p̄nūciatū. qd
pagani p̄us oppugnaturi essēt ecclē
nomē qz xp̄ianū q̄tū valeret p̄secu-
turi. ut si fieri posset de ira oīno dele-
ret⁹. **E**t quia eos paciā martirū q̄ mīg-
nitudie miraculoz et cōsequētī fide
p̄ploz erat supatura. ideo sic dictū ē
p̄ualebit dñs adūsus eos. **N**ō ei dīcet⁹
p̄ualebit adūsus eos nisi oppugnādo
illi resisterēt. **V**ñ et ī psalmo ita p̄phe-

tatū est. ut qd fremuerūt gētes q̄ p̄p̄
meditati sūt ianua. **A**stiterūt reges
terre et p̄ncipes cōuenerūt ī vñū ad-
uersus dñm et adūsus xp̄m ei⁹. **E**t pau-
lo post dicit. dñs dixit ad me fili⁹ me⁹
es tu ego hodie genui te. postula a me
et dabo tibi gētes hēditatē tuā et pos-
sionē tūmōs tuā terre. **E**t cetera. **E**t
est et ī alio psalmo qd supius iter posui.
Cōmēorabūt. et cōuertētur ad dñm
vniūsi fines terre. **H**is atqz hui⁹ mō-
p̄phetias documētis p̄dictū ostendit⁹
qd videm⁹ īpleri p xp̄m futurū fuisse
ut deus isrl. quē vñū deū deū itelli-
gim⁹ nō in vna ipā gēte q̄ appellata
est isrl. sed ī oībus gētibz coleret⁹ et
oēs falsos deos gētiū. et a tēplis eo-
rū et a cordibz cultoz suoz amouēt⁹.
Eant nūc isti et adhuc cōtra xp̄iā
nā religionē. cōtra verū dei cultū va-
nitates p̄stinās defensitare audeāt
ut cū strepitu pereāt. **N**ā et hoc de illis
p̄dictū est ī psalmis dīcētē p̄phā sedisti
sup thronū qui iudicas equitatē. **I**n-
trepassi gētes et perit ipius. nomē
eoz delesti ieternū et ī stlm sc̄l. **I**n-
mici defecerūt framee ī finē et ciui-
tates destruxisti. perit mēoria eoz
cū strepitu. et dñs ieternū p̄manet.
Necessē ē ergo ut īpleat⁹ hec oīa ne
qd adhuc audeāt ipi pauci qui remā-
serūt vaniloquas suas ostētne docūas
et xp̄ianos tāq̄ īperitissios īridere
moueri debem⁹. dū ī eis īpleri ea q̄
p̄dicta sūt videam⁹. **I**pa quippe uelut
īpericia et stulticia xp̄ianoz q̄ hū-
libus et sās eius que diligētē ī stu-
diosis apparet excelsa et sola vera sa-
piētia. ipā īq̄ ueluti studia xp̄iano-
rū eos ad istā pauatātē redegit. qm
sicut dicit aplūs stultā fecit de⁹ sapi-
entiā hui⁹ mūdi. deinde subūgit

re mirabile si quis intelligat et ita
 sequitur. Nam quoniam in dei sapientia non cognovit
 mundus per sapientiam deum placuit
 deo per stultitiam predicatois saluos face
 rentes. Quoniam quidem iudei signa pe
 tit et greci sapientiam querunt. nos autem predi
 camus christum crucifixum iudeis quidem scilicet
 dalu gentibus autem stultitiam. ipse vero
 vocatis iudeis et grecis christum dei vir
 tute et dei sapientiam. quoniam quod stultum est
 dei sapientia est hominibus. et quod firmum
 est dei fortius est hominibus. Irrideant ergo quod
 tum possit tamquam impericia et stultitiam
 nostram. ac iactent doctrinam et sapientiam
 suam. Illud scio quod isti irrisores nostri
 pauciores sunt hoc anno quam fuerunt prope
 anno. Ex quo enim firmuerunt gentes et populi
 meditari sunt tantum aduersus deum et ad
 uersus christum eius. quoniam ab eis fundebatur san
 guis sanctorum et vastabatur terra usque ad
 hoc tempus et detrahebat cotidie minuitur.
 Nos autem aduersus eorum obprobria et su
 pbia irrisiones fortius reddunt oracula
 dei nunc que de hac quoque videntur et
 gaudentur impleri. Sic enim nos alloquitur per
 prophetam. audite me qui scitis iudicium
 populi mei. In quorum corda lex mea est.
 obprobria hominum nolite metueret. et de
 tractatione eorum ne superemini. nec quod vos
 spernatis magnudixeritis. Sicut enim
 uestimentum ita per tempus assumet. et
 sicut lana a tineam medentem. iusticia
 autem mea eternum manet. Legunt tamen
 hec nunc si dignatur cum ad nos contra
 doctores eorum puenierit. quantum dominus adiu
 uat respondebimus.

Explicit lib' bñ aug' de dinacoe deonũ

Finis est hic liber et scriptus a fratre arnol
 do aelberti canonicum regulari monasterii
 regularium in traiecto et pertinet eidem
 monasterio Anno domini millesimo ccc^o lxxiii^o
 xxviii die maii.

[Faint, illegible text in the left column, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text in the right column, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Small, faint text at the bottom right corner of the page.]

